

అధ వాస్తుపురుష సిద్ధిః

పురస్కృతదోషము

భాద్రపద, ఆశ్వయుజ, కార్తిక మాసములయందు తూర్పు శిరస్సుగాను, మార్గశిర్ష, పౌష, మాఘ మాసములయందు దక్షిణ శిరస్సుగాను, ఫాల్గున, చైత్ర, వైశాఖ మాసములయందు పశ్చిమశిరస్సుగాను, జ్యేష్ఠాషాఢ శ్రావణ మాసములయందు తర్రశిరస్సుగాను ఎవఁడు ప్రక్కను శయనించుచుండును. కాన అతనిపిప్పి ప్రసరించిన దిక్కు నందునుఁ పాదములున్న దిక్కునందును, గృహము కట్టవచ్చును. ఇది మాసవాక్తు. దినవాక్తు నూర్వీదయం మొదలు పగలు నాలుగుజాముల యందున్న, ఉత్తరదిక్కు మొదలుకొని నాల్గదిక్కులయందున్న ఎడమప్రక్కను పఠుండును. రాత్రియందున్న ఈ ప్రకారమే పఠుండును. అతని శిరసు పాదములున్న దిక్కులయందున్న, చూచుచున్న దిక్కులయందున్న యిట్లు కట్టరాదు.

గండపురుషసిద్ధి

గండపురుషుడు కార్తిక, ఆషాఢ, ఫాల్గున, వైశాఖమాసముల యందు ఆకాశమునను, మాఘ భాద్రపద, చైత్ర ఆశ్వయుజమాసములలో పాతాళమునను, జ్యేష్ఠ, శ్రావణ, మార్గశిర్ష, పుష్యమాసములలో ఘామియందును ఉండును. రక్షోదర్శనము ప్రసూతి మొదలగు నవి సంభవించినపుడు గండపురుషుడు ఘామియందు యుండేనేని దోష ముద్ధికమగుటచే విశేషకాంతిచేయవలెను. మిగతకాలములో దోషము సామాన్యము.

స్త్రీ ప్రథమరజస్వల అయిన రిధులు నక్షత్రములు వాని గుణదోషములు

తిధులు : పాడ్యమియందు మహాపాపినియును, విదియయందు పుత్రవతియును, తోయయందు సౌఖ్యవతియును, చవితియందు వృష తియును, పంచమియందు శుభ్రదేవరాలను, షష్ఠియందు వికృత సంచారిణియును, సప్తమియందు శుభప్రదురాలను, అష్టమియందు వికృతసంచారిణియును, నవమియందు విశేషకప్తియును, దశమియందు పుత్రవతియును, ఏకాదశియందు శుచి కలదియును, ద్వాదశియందు పరులను దూషించునదియును, త్రయోదశియందు పుత్రవతియును, చతుర్దశియందు కోపనయును, పూర్ణిమామావాస్యలందు దుష్టచారిణి యును అగును.

నక్షత్రములు : భరణి, ఆశ్లేష, పుబ్బ, పూష, పూభా యీ నక్షత్రముల ౧-వ పాదము భర్తృనాశనము, ౨-వ పాదము పుత్ర నాశనమును, ౩-వ పాదము ధననాశనమును, ౪-వ పాదము అనుభమును గలిగించును. మరియు కృత్తిక, ఆర్ద్ర, పున, మఘ, జ్యేష్ఠ యీ నక్షత్రములయొక్క ౧-వ పాదము మంగళము గలిగించును. రెండవపాదమునైన ౨౫ గురకు భోజనము పొందులెను. ౩, ౪ పాదములందును, ఆది, మంగళ శనివారములయందును, దుష్టకాలములయందు, దుష్టత్తిగులయందును దుష్టయోగములయందును రజస్వల అయిన యెడల యభావిధిగా శాంతి చేయవలెను.

నూతన వస్తువు, గర్భిణీస్త్రీ, శిశుసహిత యగు స్త్రీయును శుక్రము తూర్పుదిక్కున నున్నపుడు పశ్చిమదిక్కునుంచి చాయవ్య దిక్కునకు ఉత్తరమునకు ఈశాన్యమునకు తూర్పుదిక్కునకు ప్రయాణము చేయగూడదు. పశ్చిమదిక్కునందు శుక్రమున్నప్పుడు తూర్పుదిక్కునుంచి ఆగ్నేయమునకు దక్షిణమునకు నైఋతిదిక్కునకు పశ్చిమమునకు వెళ్ల గూడదు. ఈపురస్కృతదోషము ఏక గ్రామమందు, దుర్భిక్షమందు, రాజవిద్యారము వచ్చినపుడు, వివాహమునకు తీర్మానాత్రలకు వెళ్లినపుడు దోషముకూడు. భారద్వాజాంగిరస ధృగ్వత్రి వత్స కాశ్యప వాసిష్ఠ గోత్రజలవారిని పురస్కృతదోష మెప్పుడును బాధింపదు.

గ్రహప్రవేశ విషయమైన చక్రములు

వృషభచక్రం రవిభాత్		కలశచక్రం రవిభాత్	
౩ మృత్యు	౪ అర్ధకృత్	౧ శిర్షచ్ఛేదం	౪ నిర్ధనం
౪ దుర్దశా	౪ ధాన్యం	౪ ప్రవాసం	౪ గర్భాసానం
౪ ధైర్యం	౩ సంపద	౪ అధయం	౩ శ్రియం
౩ భయం	౩ పశువృద్ధి	౪ ధాన్యం	౩ శతయం

పాదచ్ఛాయవలన పొందు తెలుసుకొను వధ తి	
మేఘము, కన్య 4	తుల, మిఠనం, 4
వృషభము, సింహము, ౩	వృశ్చికం, కుంభం, ౩
మిథునము, కటకము, 2	ధనుస్సు, మకరం, 2

సాయననూర్పుడు ఏరాశిలో నుంటే ఆరాశి తాలూకు ఈ ద్రువకములను పాదచ్ఛాయలలో మేషాది 6 రాసులలో కలుపుటయు, తులాది 6 రాసులలో తీసివేయుటయు చేయుంట్లుగు భాజక మగును. అదినమందలి దివాన్లు 7 చే గణించగా స్ఫుటమగు భాజ్యమగును. ఈ భాజ్యమును భాజకముచే భాగించగా లబ్ధము శుభేయ విఘడియలు అగును. ఇవి మధ్యాహ్నములోపల గడచినవియు, మధ్యాహ్నం తరమందు శేషించినవియు కాగలవు.

తిధివార విశేషములయందు చేయగూడని వస్తువులు. సప్తమివాడు, తెలసేన, నీలవస్త్రప్రధారణ, ఇతరులతో కల హిందులు, రాగిపాత్రతో నీరుతగులు చేయగూడదు. 1, 6, 11 ఈ తిథులయందు, తలంటు (అభ్యంగనము) కూడదు. 3, 9, 14 ఈ తిథులయందు, ఔరము చేయించుకొనగూడదు. 4, 8, 13 ఈ తిథులయందు, శూద్రులు మాంసభక్షణ చేయగూడదు. 5, 10, 15, 30 ఈ తిథులయందు, స్త్రీని సేవింపగూడదు. ఆదివారము అభ్యంగనమున్న; మంగళవారమున ఔరమున్న; బుధవారమున స్త్రీ సేవయు కూడదు. చిత్ర, వాస్త, శ్రేణణ నక్షత్రము లందు తెలమును వదలవలెను. మఘ, కృత్తిక, ఉఫ, ఉషా; ఉభా లందు స్త్రీని సేవించగూడదు. అష్టమినాడు కొబ్బరికాయను, నవమి నాడు (పార) ఆనపకాయను, దశమినాడు పొట్లకాయను, ఏకాదశి నాడు అనుములను, ద్వాదశినాడు శనగలను, త్రయోదశినాడు వంకాయనును భక్షించగూడదు.

శంకుస్థాపనాది ముహూర్తములకు శుభమైన తిధి వార నక్షత్రములు

ముహూర్తముల పేరు	తిధులు	వారములు	నక్షత్రములు	లగ్నములు	విశేషవిధులు
శంకుస్థాపనము	౩-౫-౨-౧౧-౧౩	బు-గు-శు	రో-మృ-హ-రే-అనూ-ఉ-ఫ-పుష్య-శ్రే-పున-ధ-శ-అశ్వి-స్వా	వృ-కర్క-కుం-మి	చతురశుద్ధి, అష్టమశుద్ధి
గృహప్రవేశము	౨-౩-౫-౨-౧౦-౧౩-౧౫	సో-బు-గు-శు	అశ్వి-రో-మృ-పున-పుష్య-ఉ-ఫ-స్వాతి-అనూ-శ్రే-ధ-శత	వృష-సిం-వృశ్చి-కుం-మి-క-ధ-మి	అష్టమ, చతురశుద్ధి
నివేకము	౨-౩-౫-౨-౧౦	సో-బు-గు-శు	అశ్వి-రో-ఉ-ఫ-హ-స్వా-అనూ-మూల-ఉషా-శ్రే-శత-ఉభా	వృ-మి-కర్క-సి-తు-ధను-కుం-మి-న	లగ్న శుద్ధి
గర్భాధానము	౨-౩-౫-౨-౧౦	సో-బు-గు-శు	రో-ఉ-ఫ-హ-స్వాతి-అనూ-ఉషా-శ్రే-వ-శత-ఉభా-ధని-మృగ	వృ-మి-క-సిం-తు-ధను-కుం-ధ	లగ్న శుద్ధి-సప్తమమందు పాపగ్రహములు లేకుండుట-పర్వవర్జము
పుంసవనము	౨-౩-౫-౨-౧౦-౧౩-౧౫	సో-బు-గు-శు	అశ్వి-రో-మృ-పున-పుష్య-ఉ-ఫ-హ-చి-స్వా-అనూ-మూల-ఉషా-శ్రే-వ-ధ-శత-ఉభా-రే	మే-ధ-మి-మి	నవమశుద్ధి-మూడవ మాసము
సీమంతము	౨-౩-౫-౨-౧౦-౧౩-౧౫	ఆ-మం-గు	అశ్వి-రో-మృ-పున-పుష్య-ఉ-ఫ-హ-చి-స్వా-అనూ-మూ-ఉషా-శ్రే-ధ-శ-ఉభా-రే	మే-ధ-మి	౪-౬-౮-మాసములు-నవమ శుద్ధి
జాతకర్మ	౨-౩-౫-౨-౧౦-౧౩	సో-బు-గు-శు	రో-ఉభా-ఉషా-స్వా-పున-శ్రే-ధని-శత-అశ్వి-హస్త-పుష్య-అనూ	వృష-తు-మి-క-ధ-మి-న-కటక	అష్టమశుద్ధి
నామకరణము	౨-౩-౫-౨-౧౦-౧౩	సో-బు-గు-శు	అశ్వి-రో-ఉ-ఫ-ఉషా-ఉభా-స్వా-పున-శ్రే-ధ-శ-హస్త-పుష్య-అనూ	వృ-తు-మి-కన్య-ధను-మి-న-కటక	అష్టమశుద్ధి
ఘోలారోహణము	౨-౩-౫-౨-౧౦-౧౩	సో-బు-గు-శు	అశ్వి-రో-మృ-ఉ-ఫ-ఉషా-ఉభా-పున-హ-చి-స్వాతి-చి-అనూ	వృ-మి-కర్క-కన్య-తు-ధను-మి	౧-౩-౫ మాసములు శుభము-అష్టమశుద్ధి
అన్నప్రాశనము	౨-౩-౫-౨-౧౦-౧౩	సో-బు-గు-శు	అశ్వి-రో-మృ-పున-పుష్య-ఉ-ఫ-ఉషా-ఉభా-హ-చి-స్వా-అనూ-శ్రే-ధ-శత-రే	వృ-మి-కర్క-క-తు-ధను-మి	పురుషులకు-౬-౮-౧౦ మాసములు, స్త్రీలకు ౫-౭-౯-మాసములు, శుభము. దశమశుద్ధి, లగ్నమందుపాపగ్రహములు లేకుండుట
కర్కషేధ	౨-౩-౫-౨-౧౦	సో-బు-గు-శు	అశ్వి-మృ-పుష్య-హ-చి-స్వాతి-అనూ-శ్రే-ధ-శ-రే-అర్ద్ర-ఉ-ఫ-ఉషా-ఉభా	వృ-మి-కర్క-క-తు-ధ-మి	౬-౮ మాసములయందు శుభము-అష్టమశుద్ధి
కేశఖండనము	౨-౩-౫-౨-౧౦	సో-బు-గు-శు	అశ్వి-మృ-పున-పుష్య-హ-చి-స్వా-శ్రే-ధ-శ-రేవతి	వృ-మి-కర్క-క-తు-ధ-మి	ఉత్తరాయణ-పూర్వాస్తమము
అక్షరస్థికారము	౨-౩-౫-౨-౧౦	సో-బు-గు-శు	అశ్వి-పున-పుష్య-హ-చి-త్రే-అనూ-శ్రే-ధ-రేవతి	మే-కర్క-తు-మ	ఉత్తరాయణ, ౫-వ సం॥ అష్టమశుద్ధి, నూర్పుడు చరస్థిరరాసులయందుండుగా
విద్యారంభము	౨-౩-౫-౨-౧౦-౧౧-౧౩	అ-సో-బు-గు-శు	అశ్వి-మృ-ఆర్ద్ర-పున-పుష్య-ఆశ్రే-పూ-ఫ-పూషా-పూ-హ-చి-స్వా-అనూ-మూల	మే-కర్క-తు-మ	అనన్తయనములను విడిచి పెట్టవలెను. శస్త్రవిద్యాభ్యాసమునకు-అది-మంగళవారములు శుభము
ఉపనయనము	౨-౩-౫-౨-౧౦	బు-గు-శు	అశ్వి-రో-మృ-పున-పుష్య-ఉ-ఫ-ఉషా-ఉభా-హ-చి-స్వా-శ్రే-వ-ధ-శత	పాపగ్రహములు కేంద్రమందు లేకుండుమందు లగ్నము	అష్టమశుద్ధి-లగ్నమందు పాపగ్రహములు లేకుండుట-పూర్వాస్తమము

ముహూర్తములు	తిథులు	వారములు	నక్షత్రములు	లగ్నములు	విశేషవిధులు
వివాహము	౨-౩-౫-౭-౧౦ ౧౩	బు-గు-శు	రో-మృ-మ-స్వా-హ-అనూ-శ్ర-రే-ఉ-ఫ-ఉ-షా-ఉ-భా-మూల	మృ-మి-కర్కా-కన్య తు-ధను-మి-న-మే	సప్తమశుద్ధి
కంచుక ధారణము	౨-౩-౫-౧౦-౧౩	సో-బు-గు-శు	అశ్వి-పున-పుష్య-ఉ-ఫ-ఉ-షా-ఉ-భా-హస్త-చి-స్వా-అనూ-శ్ర-రే	మృ-మి-కర్కా-క-తుల-ధను-మి-నం	పూర్వాష్టమందు శుభము
నవవస్త్ర ధారణము	౨-౩-౫-౭-౧౦ ౧౧-౧౩	బు-గు-శు	అశ్వి-ఉ-ఫ-ఉ-షా-ఉ-భా-హ-చి-త్త-స్వా-అనూ-శ్ర-ధ-శే-రే	మృ-మి-కర్కా-క-తు-ధను-మి-నం	తృతీయశుద్ధి
ప్రయాణము	౨-౩-౫-౭-౧౦ ౧౩	సో-బు-గు-బు	మృ-అశ్వి-పుష్య-పున-హ-అనూ-శ్ర-మూల-ధ-రే	మే-మృ-కర్కా-తు-ధను-మ-క-రం-మి-నం	పంచమశుద్ధివారశూల-తిథి-శూల-నక్షత్రశూలలు కలదిక్కులు వదలి పెట్టవలెను.
పూపారంభము	౨-౩-౫-౭-౧౦ ౧౩-౧౫	సో-మ-గు-శు	అశ్వి-రో-పుష్య-ఉ-ఫ-ఉ-షా-ఉ-భా-హ-అనూ-శ్ర-శే-రే	కర్కా-మృ-మి-నం	తూర్పు-ఈశాన్య-ఉత్తరదిక్కులయందు ఉత్తమము
వీజావాప మునకు	౨-౩-౫-౭-౧౦ ౧౧-౧౩	సో-బు-గు-శు	రో-హ-చి-స్వా-పున-పుష్యమి-ఉ-ఫ-ఉ-షా-ఉ-భా-మూల-ధ-రే	మృ-మి-కర్కా-కన్య తుల-ధను-మి-నం	శుభగ్రహదృష్టిగల లగ్నము శుభమైనది
దేవతాప్రతిష్ఠ	౨-౩-౫-౭-౧౦ ౧౩	సో-బు-గు-శు	శ్ర-ధ-శే-ఉత్తరాశ్రయం-అనూ-పున-హ-చి-రే-మృ-అశ్వి-రో	మృ-మ-మి-కన్య తుల-ధను-మి-నం	౮ శుద్ధి ఉత్తరాయణం-పూర్వాష్టమముశుభము
వృక్షలతాది స్థాపనం	౨-౩-౫-౭-౧౦	సో-బు-గు-శు	అశ్వి-రో-మృ-పుష్య-హ-చి-ఉత్తరాశ్రయం-అనూ-రే	మృ-మ-క-ట-కన్య తుల-ధను-మి-నం	౮ శుద్ధి, లగ్నమునకు శుభదృష్టి
జ్యేష్ఠధన	౨-౩-౫-౭-౧౦ ౧౭	ఆది-గు-శు-సో-బు	అశ్వి-పుష్య-హ-చి-మృ-అనూ-రే-శ్రవ-ధ-న-శే-స్వా-పున-మా	మి-ధ-కన్య ధను-మి-నం	౭-౮-౧౨ శుద్ధి లగ్నమున శుభము
వాణిజ్యము	౨-౩-౫-౭	అ-గు-శు-సో-బు	అశ్వి-రో-మృ-హ-చి-అనూ-ఉత్తరాశ్రయం-పుష్య-రే	మృ-మి-క-ట-కన్య తు-ధను-మి-నం	౧౧-౧౩ స్థానములు శుద్ధి

ఈ ముహూర్తములకు ఏకవింశతి మహాదోషములు వదలి పెట్టవలెను. పంచరహితముగ నుండవలెను. చంద్రతారాబలము లుండవలెను. పావగ్రహములు అనగా రవి, చంద్ర, కుజ, రాహు, కేతు, ఊషాచంద్ర, పావయత బుధులు లగ్నమునకు ౩-౬-౧౧ స్థానముల యందును, శుభగ్రహము లగు గురు, శుక్ర, పూర్ణచంద్రులు, పాపయతకు కాని బుధుడు, లగ్నమునకు ౧-౨-౪-౫-౭-౯-౧౦-౧౧ స్థానములయందును ఉండిన శుభము. చంద్రుడు పాపియైనను, శుభుడైనను లగ్నమునం దుండకూడదు.

పంచకమును తెలిసికొను పద్ధతి

శుక్లప్రతిపత్తు మొదలు తిథి సంఖ్యయును, ఆదివారము మొదలు

వారసంఖ్యయును, అశ్విన్యాదిగా నక్షత్రసంఖ్యయును, మేషాదిగా లగ్నసంఖ్యయును గలిపి, తొమ్మిదిచే భాగించగా శేషము పంచకమనబడును. అందు ౧ మిగిలెనేని మృత్యుపంచకము, ౨ మిగిలెనేని అగ్నిపంచకము, ౩ మిగిలెనేని మృత్యుపంచకము, ౪ మిగిలెనేని చీరపంచకము, ౫ మిగిలెనేని రోగపంచకము. శేషసంఖ్యలు నిష్పంచకములు (శుభమయినవి). మతాంతరము: తిథిసంఖ్య శుక్లపక్షములో శుక్లప్రతిపత్తు నుండియు, కృష్ణపక్షములో కృష్ణపతిప్రత్తునుండియు గణించుట గలదు. మార్తాండ్ గంధర్వత్యా గతతిథులను లగ్నసంఖ్యను కలిపి తొమ్మిదిచే భాగించగా శేషము ముందుచెప్పిన ప్రకారముగా చూచుకొనుట కూడ గలదు. ధ్రువకము కలుపుట శాస్త్రసమ్మతము కాదు.

అమృతయోగములు

- అ|| రో-ఉత్తర-ఉషా-ఉభా-హస్త-రేవతి-శ్రవ-మూల
- సో|| మృగ-స్వాతి-రేవతి-పున-శ్రవ
- మం|| రోహి-మూల-అశ్వి-ఉఫ-ఉషా-ఉభా
- బు|| పూష-పూష-పూష-కృ-ఉఫ-ఉషా-ఉభా
- గు|| అశ్వి-పుష్య-స్వా-మ
- శు|| మూ-హ-రే-అనూ-స్వా-ఉఫ-ఉషా-ఉభా
- శీ|| మ-స్వా-కృ-రో-శే

మరణయోగములు

- అ|| అనూ-జ్యే-మ-విశా-ధని
- సో|| విశా-కృ-మ-పూ-భా-ఉషా
- మం|| శే-ఆర్ద్ర-విశా-పూ-భా
- బు|| ధని-మూల-రే-అశ్వి-హ
- గు|| మ-రో-శే-ఆర్ద్ర-విశా-పూ-భా
- శు|| పుష్య-రో-జ్యే-శ-అశ్వి-మ
- శీ|| ఉఫ-హ-చి-ఉషా-పూ-భా-ఉభా-రే

గౌరీపంచాంగము కాలము ౧-కి గడియలు 3౪. ఘంట ౧, నిమిషములు 3౦.

పగటిమహూర్తములు

రాత్రిమహూర్తములు

వారములు	ఆది	సోమ	మంగళ	బుధ	గురు	శుక్ర	శని
౧	ఉద్యో	అమృ	రోగం	విషం	ఉద్యో	రోగం	విషం
౨	లాభం	విషం	ఉద్యో	అమృ	విషం	జ్వరం	అమృ
౩	విషం	ఉద్యో	జ్వరం	శుభం	జ్వరం	అమృ	జ్వరం
౪	అమృ	లాభం	లాభం	ఉద్యో	లాభం	కలహం	ఉద్యో
౫	శుభం	జ్వరం	అమృ	రోగం	అమృ	లాభం	శుభం
౬	ధనం	అమృ	ఉద్యో	శుభం	విషం	సుఖం	లాభం
౭	అమృ	లాభం	విషం	ధనం	కలహం	ధనం	ధనం
౮	విషం	ధనం	లాభం	అమృ	జ్వరం	అమృ	లాభం

వారములు	ఆది	సోమ	మంగళ	బుధ	గురు	శుక్ర	శని
౧	శుభం	రోగం	జ్వరం	లాభం	సుఖం	అమృ	విషం
౨	అమృ	లాభం	ఉద్యో	రోగం	రోగం	జ్వరం	ఉద్యో
౩	జ్వరం	ధనం	కలహం	విషం	కలహం	కలహం	శుభం
౪	రోగం	ఉద్యో	లాభం	ఉద్యో	లాభం	లాభం	అమృ
౫	కలహం	రోగం	రోగం	శుభం	ఉద్యో	శుభం	కలహం
౬	లాభం	అమృ	లాభం	లాభం	జ్వరం	ధనం	రోగం
౭	ఉద్యో	విషం	ఉద్యో	ధనం	లాభం	అమృ	అమృ
౮	రోగం	జ్వరం	ధనం	లాభం	ఉద్యో	విషం	లాభం

నవగ్రహములు ద్వాదశస్థానములయందుండునపు డిచ్చెడి గోచారఫలమును తెలియజేయు చక్రము.

గ్రహములు	౧	౨	౩	౪	౫	౬	౭	౮	౯	౧౦	౧౧	౧౨
రవి	స్థానదిలనం	భయం	సంపత్తు	నానభంగం	భయం	శత్రుస్వయం	దేహపీడ	రోగం	భయం	లాభం	ఆరోగ్యం	వ్యయం
చంద్ర	సౌజన్యం	వ్యయం	లాభం	రోగం	కార్యనాశనం	ధనం	లాభం	వ్యయం	వ్యాకులం	లాభం	సుఖం	దుఃఖం
కుజ	క్షేం	వ్యయం	లాభం	శత్రుపీడ	రిపుభయం	ధనలాభం	కలహం	భయం	వ్యయం	చలనం	లాభం	రోగం
బుధ	బంధం	లాభం	వ్యయం	శత్రుభయం	దారిద్ర్యం	భూమి	వ్యసనం	సంతోషం	దుఃఖం	శుభం	సుఖం	వ్యయం
గురు	గమనం	ధనలాభం	అపత్తు	నాశనం	సంపత్	క్షేత్రం	ఆరోగ్యం	హాని	ధనాగమనం	హాని	సంతోషం	పీడా
శుక్ర	ఆరోగ్యం	భాగ్యం	సౌఖ్యం	సుఖం	పుత్రలాభం	మానహాని	క్షేత్రం	భయం	ధనలాభం	హాని	సౌఖ్యం	లాభం
శని	అశుభం	హాని	సంపత్తు	కుక్షిరోగం	బుభుక్ష	లక్ష్మి	రాజదండం	దుఃఖం	రోగం	జాడ్యం	లాభం	క్షేత్రం
రాహు	భయం	కలహం	సౌఖ్యం	మానహాని	ధనవ్యయం	సుఖం	భయం	మృత్యువు	సంతాపం	కలహం	లాభం	హాని
కేతు	భయం	విరోధం	సుఖం	మానహాని	ధనక్షయం	సుఖం	భీతి	హాని	కలహం	విరోధం	ధనాగమనం	హాని

ప్రయాణమునకు

తిథిశూల, వారశూల, నక్షత్రశూల, లగ్నశూలలు

రాహుకాల గుళికకాలములు

సూర్యోదయము 6 ఘంటలకు అస్తమి దినములకు

తిథిశరూప, వారశరూప, నక్షత్రశరూప, లగ్నశరూపలు				
దిక్కులు	తిథులు	వారములు	నక్షత్రములు	లగ్నములు
తూర్పు	౧, ౯	శని, సోమ	జ్యేష్ఠ ధనిష్ఠ	{ తల కుంభము
ఆగ్నేయము	౩, ౧౧	శని, గురు	శ్రవణము ఆశ్విని	{ మకరము మీనము
దక్షిణము	౫, ౧౩	గురు	కేవలము అశ్విని	{ పుష్యము కర్కాటకము
పైర్వతము	౭, ౧౨	సోమ, శుక్ర	రోహిణి పుష్య	{ ధనుస్సు సింహము
పడమర	౯, ౧౪	ఆది, శుక్ర	మృగశిర	{ మేషము మిథునము
వాయవ్యము	౧, ౧౫	మంగ, ఆది	పురవీరము	
ఉత్తరము	౩, ౧౦	బుధ, మంగ	పురవీరము	
ఈశాన్యము	౫, ౩౦	బుధ	పురవీరము	

వారములు	రాహు కాలము మొదలు వరకు	గుళిక కాలము మొదలు వరకు
ఆదివారము	4½ 6	3 4½
సోమవారము	7½ 9	1½ 3
మంగళవారము	3 4½	12 1½
బుధవారము	12 1½	10½ 12
గురువారము	1½ 3	9 10½
శుక్రవారము	10½ 12	7½ 9
శనివారము	9 10½	6 7½

భారతి (సచిత్ర మాసపత్రిక)

చందా సం.కురు, ౬-౦-౦ ౬ నెలలకు రు. 3-౦-౦

విడిపత్రిక ౮ అణాలు మాత్రమే.

సూర్యనియోక్ - ఉదయాస్తమయ కాలములు

మద్రాసుకు బెజవాడకు

ఆనందాదియోగములు

౧-౩౩ సం.	ఉదయం		అస్తం		ఉదయం		అస్తం	
	శేషి	ఘం ని	ఘం ని	ఘం ని	ఘం ని	ఘం ని	ఘం ని	ఘం ని
మార్చి	౨౭	౬ ౦	౬ ౧౦	౬ ౨	౬ ౧౦			
	౬	౫ ౫౪	౬ ౧౧	౫ ౫౫	౬ ౧౧			
	౧౬	౫ ౪౮	౬ ౧౨	౫ ౫౧	౬ ౧౧			
ఏప్రిల్	౨౬	౫ ౪౨	౬ ౧౩	౫ ౪౪	౬ ౧౨			
	౧	౫ ౪౦	౬ ౧౩	౫ ౩౮	౬ ౧౬			
	౧౧	౫ ౩౭	౬ ౧౫	౫ ౩౩	౬ ౧౯			
మే	౨౧	౫ ౩౫	౬ ౧౮	౫ ౨౯	౬ ౨౩			
	౧	౫ ౩౪	౬ ౨౧	౫ ౨౮	౬ ౨౪			
	౧౧	౫ ౩౫	౬ ౨౩	౫ ౨౬	౬ ౨౬			
జూన్	౨౧	౫ ౩౬	౬ ౨౭	౫ ౩౦	౬ ౩౨			
	౧	౫ ౩౯	౬ ౨౮	౫ ౩౩	౬ ౩౩			
	౧౧	౫ ౪౨	౬ ౨౯	౫ ౩౬	౬ ౩౪			
జూలై	౨౧	౫ ౪౪	౬ ౨౮	౫ ౩౯	౬ ౩౩			
	౩౧	౫ ౪౭	౬ ౨౫	౫ ౪౨	౬ ౩౦			
	౧౦	౫ ౪౮	౬ ౨౨	౫ ౪౫	౬ ౨౫			
ఆగస్టు	౨౦	౫ ౫౦	౬ ౧౭	౫ ౪౭	౬ ౧౯			
	౩౦	౫ ౫౦	౬ ౧౧	౫ ౪౯	౬ ౧౩			

ఆది	సోమ	మంగళ	బుధ	గురు	శుక్ర	శని	యోగములు	ఫలము
అశ్వి	మృ	ఆశ్లే	హ	అనూ	ఉషా	శ	ఆనందః	ద్రవ్యలాభము
భర	ఆ	మ	చి	జ్యే	అభి	పూభా	కాలదండి	విఘ్నము
కృ	పుర	పూ	స్వా	మా	శ్రే	ఉభా	ధామాక్షః	హాని
రో	పుష్య	ఉఫ	వి	పూషా	ధ	రే	ప్రజాపతిః	కార్యసిద్ధి
మృ	ఆ	హ	అ	ఉషా	శ	అశ్వి	సౌమ్యః	కార్యసిద్ధి
ఆ	మ	చి	జ్యే	అభి	పూ	భ	ధ్యాంతః	విఘ్నము
పున	పూఫ	స్వా	మా	శ్రే	ఉభా	కృ	ధ్వజః	రాజ్యలాభము
పుష్య	ఉఫ	వి	పూషా	ధ	రే	రో	శ్రీవత్సః	లక్ష్మీలాభము
ఆశ్లే	హ	అనూ	ఉషా	శత	అశ్వి	మృ	వజ్రః	కలహము
మ	చి	జ్యే	అభి	పూభా	భ	ఆ	మగ్ధరః	మరణము
పూఫ	స్వా	మా	శ్రే	ఉభా	కృ	పున	ధతం	రాజ్యలాభ
ఉఫ	వి	పూ	ధ	రే	రో	పు	మిత్రం	కార్యసిద్ధి
హ	అనూ	ఉషా	శ	అశ్వి	మృ	ఆశ్లే	మావనః	శ్రీలాభము
జ్యే	అభి	పూభా	భ	ఆ	మ	చి	పద్మం	విశ్వర్యము
స్వా	మా	శ్రే	ఉభా	కృ	పున	పూ	లంబం	భోజనలాభము
వి	పూషా	ధ	రే	రో	పు	ఉఫ	ఉత్పాతః	ద్రవ్యనాశము
అనూ	ఉషా	శత	అశ్వి	మృ	ఆశ్లే	హ	మృత్యుః	హాని
జ్యే	అభి	పూభా	భ	ఆ	మ	చి	కాలః	కార్యహాని
మా	శ్రే	ఉభా	కృ	పున	పూ	స్వా	సిద్ధః	కార్యసిద్ధి
పూషా	ధ	రే	రో	పు	ఉఫ	వి	శుభం	శుభకార్యసిద్ధి
ఉషా	శ	అశ్వి	మృ	ఆశ్లే	హ	అనూ	అమృతం	స్త్రీసంతోషము
అభి	పూ	భ	ఆ	మ	చి	జ్యే	ముసలం	భోజనహాని
శ్రే	ఉభా	కృ	పున	పూ	స్వా	మా	గదా	అశుభము
ధ	రే	రో	పు	ఉ	విశా	పూ	మాతంగః	స్వర్ణలాభము
శ	అశ్వి	మృ	ఆశ్లే	హ	అనూ	ఉషా	రాక్షసః	స్త్రీశము
పూభా	భ	ఆ	మ	చి	జ్యే	అభి	చరః	దుర్వారాశ్రమము
ఉభా	కృ	పున	పూ	స్వా	మా	శ్రే	స్థిరః	కార్యసిద్ధి
రే	రో	పు	ఉఫ	విశా	పూ	ధ	వర్ధమానః	అతిశయలాభం

N.B. — ధ్యాంత, వజ్ర, మగ్ధర యోగములలో ప్రథమ ౫ ఘడియలున్నా, పద్మ, లంబములలో ప్రథమ ౪ ఘడియలున్నా

గడ్డా యోగమందు ప్రథమ ౧ ఘడియలున్నా, కాళి, ముసలములందు ప్రథమ ౨ ఘడియలున్నా, వదలిన శుభము. రాక్షస, మృత్యు యోగములను సంపూర్ణముగా వదలవలెను.

వ్యవస్థాత్మక ఉత్పాదనలపై ప్రభుత్వం: శాలివాహనశక: ౧౮౫౯ కల్యాణి శింకెర మా. ౧ 1937 ఫ్యాబ్రి ౧౩కల్.

[illegible][illegible]

[illegible]3

[illegible]

<p>శుభచారః బరహ్-శుభవక్త్రాత్మకః బుధచారః శుభశుక్రకృతిబుధ-౨౦ ఓసో-కృతబుధ-౧౫ రాబు-నోబుధ-౫౭ గంశు-హోబుధ-౩౬ గౌత-హోబుధ-౩౩</p>	<p>గరహ-హోబుధ-౩౭౨ జగన్-మృగబుధ-౧౭ అశ-మృగబుధ-౩౦ (రాశి ప్రమేయః) బృహ-మృతిమ బుధ-౨౭౫౨ యమ-మృతబుధ-౫౭ కిమ-ఆగబుధ-౭౮ కశ-ఆబుధ-౩౩-౧౮ గగిత-ఆబుధ-౭౬</p>	<p>గౌసో-ఆగబుధ-౫౭ గరబు-పునగబుధ-౭౭ కంశు-పునబుధ-౫౭ నరుచాహోనాస్తి శుక్రచారః శుభశుక్రశుక్ర-౩-౧౮ రాబు-భౌశుక్ర-౧౭</p>	<p>గౌత-భౌశుక్ర-౨౮-౩౫ బగన్-భౌశుక్ర-౭-౭ కిమ-కృతశుక్ర-౭౮-౭౫ రాశు-కృతశుక్ర-౩-౭౮ గగిత-కృతశుక్ర-౭౭-౦ గరబు-కృతశుక్ర-౭౭-౩ శుభచారోనాస్తి రాహుశుక్రతుచారా నష్టః</p>	<p>శ క న మ ర శ</p>	<p>శు బు ర శ</p>
--	---	--	--	---	---

9	అ	3 శుక్రము ౧-౨౨ పుష్య ౪-౪౩ వృశ ౩౮-౩౦ బు-౨౨ దిగ-౧౮ త్యా ౩-౧౦ అహః ౩౨-౨౬ పునరవిగ-౪౩ చం
10	అ	ద్రోణయః ఉత్తరశృంగః రావే భోగ-౧౩ చౌ
11	అ	౪ ద్వితీయ-౧౧ సౌమ్య-౩౪ తృతీ-౧౪ వృ ౩-౩౪ ౧-౧౧ దిగ-౧౮ త్యా ౩-౧౪ అహః భోగ-౩ జమాదిపర-౪౧
12	అ	౫ చతుర్థ-౩౫ ముఖ-౨౫ ౨౨-౨౫ ౨౨-౪౦ దిగ-౧౮ త్యా ౩-౧౪ అహః భోగ-౫ అహః [భోగ-౪౩ వృ
13	అ	౬ పంచమ-౩౬ పూర్వ-౩౪ వృశ-౪౦ బృ-౨౪ దిగ-౧౩ త్యా ౩-౩౫ అహః ౩౨-౨౨ పునరవిగ-౪౩ ౪౨-౨౬
14	౩౦	౭ షష్ఠ-౪౭ ఉత్తర-౪౭ దిగ-౧౮ త్యా ౩-౪౭ అహః భోగ-౩ వృ
15	౩౧	౮ సప్తమ-౪౮ పూర్వ-౪౭ ౧౪-౧౫ ౧౫-౧౬ దిగ-౧౮ త్యా ౩-౪౭ అహః భోగ-౩ అహః ౩౨-౨౨ పునరవిగ-౪౩ ౪౨-౨౬
16	౩౨	౯ అష్టమ-౪౯ ఉత్తర-౪౭ ౧౫-౧౬ ౧౬-౧౭ దిగ-౧౮ త్యా ౩-౪౭ అహః భోగ-౩ అహః ౩౨-౨౨ పునరవిగ-౪౩ ౪౨-౨౬
17	౧	౧౦ నవమ-౫౦ ఉత్తర-౪౭ ౧౬-౧౭ ౧౭-౧౮ దిగ-౧౮ త్యా ౩-౪౭ అహః భోగ-౩ అహః ౩౨-౨౨ పునరవిగ-౪౩ ౪౨-౨౬
18	౨	౧౧ దశమ-౫౧ ఉత్తర-౪౭ ౧౭-౧౮ ౧౮-౧౯ దిగ-౧౮ త్యా ౩-౪౭ అహః భోగ-౩ అహః ౩౨-౨౨ పునరవిగ-౪౩ ౪౨-౨౬
19	౩	౧౨ ఐదశమ-౫౨ ఉత్తర-౪౭ ౧౮-౧౯ ౧౯-౨౦ దిగ-౧౮ త్యా ౩-౪౭ అహః భోగ-౩ అహః ౩౨-౨౨ పునరవిగ-౪౩ ౪౨-౨౬
20	౪	౧౩ షోడశమ-౫౩ ఉత్తర-౪౭ ౧౯-౨౦ ౨౦-౨౧ దిగ-౧౮ త్యా ౩-౪౭ అహః భోగ-౩ అహః ౩౨-౨౨ పునరవిగ-౪౩ ౪౨-౨౬
21	౫	౧౪ అష్టాదశమ-౫౪ ఉత్తర-౪౭ ౨౦-౨౧ ౨౧-౨౨ దిగ-౧౮ త్యా ౩-౪౭ అహః భోగ-౩ అహః ౩౨-౨౨ పునరవిగ-౪౩ ౪౨-౨౬
22	౬	౧౫ ఉత్తర-౪౭ ౨౧-౨౨ ౨౨-౨౩ దిగ-౧౮ త్యా ౩-౪౭ అహః భోగ-౩ అహః ౩౨-౨౨ పునరవిగ-౪౩ ౪౨-౨౬
23	౭	౧౬ ఉత్తర-౪౭ ౨౨-౨౩ ౨౩-౨౪ దిగ-౧౮ త్యా ౩-౪౭ అహః భోగ-౩ అహః ౩౨-౨౨ పునరవిగ-౪౩ ౪౨-౨౬
24	౮	౧౭ ఉత్తర-౪౭ ౨౩-౨౪ ౨౪-౨౫ దిగ-౧౮ త్యా ౩-౪౭ అహః భోగ-౩ అహః ౩౨-౨౨ పునరవిగ-౪౩ ౪౨-౨౬
25	౯	౧౮ ఉత్తర-౪౭ ౨౪-౨౫ ౨౫-౨౬ దిగ-౧౮ త్యా ౩-౪౭ అహః భోగ-౩ అహః ౩౨-౨౨ పునరవిగ-౪౩ ౪౨-౨౬
26	౧౦	౧౯ ఉత్తర-౪౭ ౨౫-౨౬ ౨౬-౨౭ దిగ-౧౮ త్యా ౩-౪౭ అహః భోగ-౩ అహః ౩౨-౨౨ పునరవిగ-౪౩ ౪౨-౨౬
27	౧౧	౨౦ ఉత్తర-౪౭ ౨౬-౨౭ ౨౭-౨౮ దిగ-౧౮ త్యా ౩-౪౭ అహః భోగ-౩ అహః ౩౨-౨౨ పునరవిగ-౪౩ ౪౨-౨౬
28	౧౨	౨౧ ఉత్తర-౪౭ ౨౭-౨౮ ౨౮-౨౯ దిగ-౧౮ త్యా ౩-౪౭ అహః భోగ-౩ అహః ౩౨-౨౨ పునరవిగ-౪౩ ౪౨-౨౬
29	౧౩	౨౨ ఉత్తర-౪౭ ౨౮-౨౯ ౨౯-౩౦ దిగ-౧౮ త్యా ౩-౪౭ అహః భోగ-౩ అహః ౩౨-౨౨ పునరవిగ-౪౩ ౪౨-౨౬
30	౧౪	౨౩ ఉత్తర-౪౭ ౨౯-౩౦ ౩౦-౩౧ దిగ-౧౮ త్యా ౩-౪౭ అహః భోగ-౩ అహః ౩౨-౨౨ పునరవిగ-౪౩ ౪౨-౨౬
31	౧౫	౨౪ ఉత్తర-౪౭ ౩౦-౩౧ ౩౧-౩౨ దిగ-౧౮ త్యా ౩-౪౭ అహః భోగ-౩ అహః ౩౨-౨౨ పునరవిగ-౪౩ ౪౨-౨౬
1	౧౬	౨౫ ఉత్తర-౪౭ ౩౧-౩౨ ౩౨-౩౩ దిగ-౧౮ త్యా ౩-౪౭ అహః భోగ-౩ అహః ౩౨-౨౨ పునరవిగ-౪౩ ౪౨-౨౬
2	౧౭	౨౬ ఉత్తర-౪౭ ౩౨-౩౩ ౩౩-౩౪ దిగ-౧౮ త్యా ౩-౪౭ అహః భోగ-౩ అహః ౩౨-౨౨ పునరవిగ-౪౩ ౪౨-౨౬
3	౧౮	౨౭ ఉత్తర-౪౭ ౩౩-౩౪ ౩౪-౩౫ దిగ-౧౮ త్యా ౩-౪౭ అహః భోగ-౩ అహః ౩౨-౨౨ పునరవిగ-౪౩ ౪౨-౨౬
4	౧౯	౨౮ ఉత్తర-౪౭ ౩౪-౩౫ ౩౫-౩౬ దిగ-౧౮ త్యా ౩-౪౭ అహః భోగ-౩ అహః ౩౨-౨౨ పునరవిగ-౪౩ ౪౨-౨౬
5	౨౦	౨౯ ఉత్తర-౪౭ ౩౫-౩౬ ౩౬-౩౭ దిగ-౧౮ త్యా ౩-౪౭ అహః భోగ-౩ అహః ౩౨-౨౨ పునరవిగ-౪౩ ౪౨-౨౬
6	౨౧	౩౦ ఉత్తర-౪౭ ౩౬-౩౭ ౩౭-౩౮ దిగ-౧౮ త్యా ౩-౪౭ అహః భోగ-౩ అహః ౩౨-౨౨ పునరవిగ-౪౩ ౪౨-౨౬

మనచారః	గౌతమ-ఆశ్రమ-౧౬	మనచారః	ఉప-మృతిమృత	శ	కే శు	రబు
శుగంఠ-విరవృత్తుగం-౩	గౌతమ-ఆశ్రమ-౧౬-౨౧	శుగంఠ-విరవృత్తుగం-౩	ఉప-మృతిమృత	శ	కే శు	రబు
బుధచారః	గౌతమ-ఆశ్రమ-౧౬-౨౧	బుధచారః	ఉప-మృతిమృత	శ	కే శు	రబు
శుభ-పునరవిగ-౦	గౌతమ-ఆశ్రమ-౧౬-౨౧	శుభ-పునరవిగ-౦	ఉప-మృతిమృత	శ	కే శు	రబు
రత-పునరవిగ-౦	గౌతమ-ఆశ్రమ-౧౬-౨౧	రత-పునరవిగ-౦	ఉప-మృతిమృత	శ	కే శు	రబు
ఉప-పునరవిగ-౦	గౌతమ-ఆశ్రమ-౧౬-౨౧	ఉప-పునరవిగ-౦	ఉప-మృతిమృత	శ	కే శు	రబు
రాగ-పునరవిగ-౦	గౌతమ-ఆశ్రమ-౧౬-౨౧	రాగ-పునరవిగ-౦	ఉప-మృతిమృత	శ	కే శు	రబు
శుభ-పునరవిగ-౦	గౌతమ-ఆశ్రమ-౧౬-౨౧	శుభ-పునరవిగ-౦	ఉప-మృతిమృత	శ	కే శు	రబు
గంఠ-పునరవిగ-౦	గౌతమ-ఆశ్రమ-౧౬-౨౧	గంఠ-పునరవిగ-౦	ఉప-మృతిమృత	శ	కే శు	రబు

५२७

కామమయము

[illegible]

[illegible]

<p>శుజచారః శురబు-శ్చేతి కుర-రం ఘం-శ్చేతి కు-గం గర-మ-గదన ౨-౩౦ బర-శు-మా-అనుజగ-గం గంబు-మా-కపజగ-౩-౨౦ కంసో-మూ-కపజగ-౩-౨౦ బుధచారః శురబు-శ్చేతి కు-గం ౨-శ్చేతి కు-గం</p>	<p>గంబు-పూ-కపజగ-౩-౨౦ గంసో-పూ-కపజగ-౩-౨౦ ప్రసాద-బుధ- బ-గ-బుధ-క-౩-౨౦ గంసో-పూ-కపజగ-౩-౨౦ గంబు-మా-కపజగ-౩-౨౦ గంసో-మూ-కపజగ-౩-౨౦ బుధచారః శురబు-శ్చేతి కు-గం ౨-శ్చేతి కు-గం</p>	<p>శుజచారః శుగ-పూ-కపజగ-౩-౨౦ రబు-పూ-కపజగ-౩-౨౦ ౨-శ్చేతి కు-గం శురబు-పూ-కపజగ-౩-౨౦ గంసో-పూ-కపజగ-౩-౨౦ గంబు-మా-కపజగ-౩-౨౦ గంసో-మూ-కపజగ-౩-౨౦ బుధచారః శురబు-శ్చేతి కు-గం ౨-శ్చేతి కు-గం</p>	<p>గంసో-మూ-కపజగ-౩-౨౦ గంసో-పూ-కపజగ-౩-౨౦ శనిచార-వా- గంసో-మూ-కపజగ-౩-౨౦ గంసో-పూ-కపజగ-౩-౨౦ గంసో-మూ-కపజగ-౩-౨౦ గంసో-పూ-కపజగ-౩-౨౦ గంసో-మూ-కపజగ-౩-౨౦ బుధచారః శురబు-శ్చేతి కు-గం ౨-శ్చేతి కు-గం</p>	<p>శుజచారః శుగ-పూ-కపజగ-౩-౨౦ రబు-పూ-కపజగ-౩-౨౦ ౨-శ్చేతి కు-గం శురబు-పూ-కపజగ-౩-౨౦ గంసో-పూ-కపజగ-౩-౨౦ గంబు-మా-కపజగ-౩-౨౦ గంసో-మూ-కపజగ-౩-౨౦ బుధచారః శురబు-శ్చేతి కు-గం ౨-శ్చేతి కు-గం</p>
---	--	--	---	--

[illegible]

[illegible][illegible]

[illegible]

[illegible]4

[illegible][illegible]

కుజచారః	రాబు-పూరిమరగ-౨౧	గంధ, అశ్విగమే బుధ, రహ	గరిస్తా-ఉభాగిమగ-రం	బరిబు-అమారావాః
కుగస్తా-అమర-ర	గంకు-పూరిమిబుధ-౧౭	గరిమ-అశ్విఅమర-౨౦	బగగు-ఉభాగిమగ-౩౩-౨	శ్విర-కేతురగ-౧౭
గంధ-అశ్విగమ-౦-౨౨	గంధ-ఉభాగిమగ-౩౨	గురుచారః	రహ-రేగమగ-౨౫	
గంబు-అశ్విగమ-౩౩-౨౨	కుగరిస్తా-ఉభాగిమగ-౧౦	కుగరమ-ధంబు-౨౦-౦	౬మం-రేఅమగ-౦	శ క మ కే
బుగస్తా-భగమగ-౦	గంబు-ఉభాగిమగ-౩౩-౨౭	బరింగ-ధిమం-గురు-౨౭	౬మం-రే౩మగ-౨౭	కుగరిస్తా-మిర
౯మ-భంకుగ-౩౩	బంధ-ఉభాగిమగ-౨౨	కుక్రచారః	గంస్తా-రేరమగ-౩౩	రబు
గరబు-భిమగ-౩౩-౩౬	రహ-రేగమగ-౨౭	కుంకు-పూరిమగ-౩౩	గంబు-అగమేమేమగ-౨౭	శు
బుధచారః	గంస్తా-రేమంబుర-ర	రహ-పూరిమిమగ-౦-౨౦	శనిచారః	కుగంబు-మిబు
కుంకు-శరీరబు-౨౦-౩౩	౬మ-పశ్చాదుదితోబుధ	రాబు-ఉభాగిమగ-౩౦-౨౦	కుగరి-పశ్చాదుప్రమేతః	బరింగ-మం గు
రహ-పూరిమగ-౨౭	రిబు-రే౩మగ-ర-౩౩	గంధ-ఉభాగిమగ-౩౩	బరి-ఉభాగిమగ-౩౩	కురహ-మిమగ
రిమ-పూరిమగ-౩౩	౯మ-రేరబు-౨౭	గంధ-పశ్చాదుదితోమగ	రాహు-కేతుర	రా

తలనొప్పి:

యాస్పిరిన్ మాత్రలను దగ్గరకు రానీయవద్దు.
గుండెజబ్బులను రానీయ వద్దు. తలనొప్పికి
మందు :— అమృతాంజనం అన్ని నోస్టు
లకు ఆ మోఘమైన ఔషధము

రోమ్ముపడిశము:

రోమ్ముపడిశమువల్ల దగ్గ పుట్టుచుండును.
అమృతాంజనం ఉపయోగించండి అట్టివేమియు
పుట్టనేపుట్టవు. అ మృ తాం జ నం
శి ఘ్నానశాంతికి సంజీవివంటిది

వాతపునొప్పలు:

నరములు లాగుకొని పోవుచుండినప్పుడు
అనవసరముగా బాధపడవద్దు. నొప్పిగలచోట
కొంచెము అమృతాంజనము రుద్దవలెను.
బాధ తొలగిపోవును. అమృతాంజనం అన్ని
నోస్టులకు ఆ మోఘమైన ఔషధము

పడిశములు:

తైత్య పడిశములకు మందులు మ్రింగవద్దు;
ముక్కుమీద కొంచెము అమృతాంజనం
రుద్దితే చాలును. శిరోభాగము త్వరలో
రగ్గి పోవును. అ మృ తాం జ నం
తైత్యదోషములను పోగొట్టును

ప్రస్తావన

ఓన్నముః ప్రణవార్థాయ ధర్మజ్ఞానైక మూర్తయే,
నిర్మలాయ ప్రపన్నాయ దక్షిణామూర్తయే నమః.

శ్రీ సచ్చిదానందాత్మక విశ్వేశ్వర లీలావిలాసములు చిత్రవిచిత్రములు. సాపేక్షములైన విశ్వేశ్వర లీలా విలాసములు నిరపేక్షమైన ఆత్మానందమునందు సార్థకము లగుచున్నవి. బ్రహ్మాండ మనంతము. ద్వాదశాదిత్యాది మండలములు, నవగ్రహమండలములు, ౧౬౦,౦౦,౦౦,౦౦౦ తారాగణములు బ్రహ్మాండ పరిగణనమును దురూహ్యముచేయుచున్నవి. దూరస్థమైన తారలనుండి కాంతికిరణము భూగోళమును చేరుటకు అనేకకాంతివత్సరములు కావలయును. అనంతమైన బ్రహ్మాండము నందు ౫,౫౫,౧౦,౦౦౦ మైళ్ల భూప్రదేశము, ౧౩,౯౪,౪౦,౦౦౦ మైళ్ల జలప్రదేశము చేరి ౧౯౯౯,౫౦,౦౦౦ చదరపుమైళ్లు భూగోళపువిస్తీర్ణము. బ్రహ్మాండమునందు భూగోళమొక స్వల్పప్రదేశము. భూగోళ విస్తీర్ణమునం దాసీయాఖండవిస్తీర్ణము ౧౭౦౭౪౦౫౦, హిందూస్తాన విస్తీర్ణము ౧౮,౦౯,౦౦౦ క్రేటుబిటను విస్తీర్ణము ౨౧,౩౭౭ బ్రిటిషు సామ్రాజ్య విస్తీర్ణము ౧,౯౯,౦౯,౭౮౨ చదరపు మైళ్లు. బ్రిటిషు సామ్రాజ్య విస్తీర్ణము, సామ్రాజ్య జనసంఖ్య, సామ్రాజ్య

ప్రజల కష్టసుఖములు ధర్మాత్ములకు ధర్మజ్ఞానము జేయవలసిన యవసరమును విశదము చేయుచున్నవి. మానవ ధర్మాభ్యుదయమునందు ధర్మసంకల్పబలము సంకల్ప సిద్ధికి సాధనముగ నున్నది. ధర్మ సంకల్పములేని స్వదేశాభిమానము, సామ్రాజ్యాభిమానము, స్వజాతీయాభిమానము పరమానర్థములకు మూలముగ నున్నది. యూరపు రాజ్యములందు దినదిన ప్రవర్ధమానం బగుచున్న స్వాధారాధనము, స్వజాతీయాభిమానము దురహంకారమునకు మూలమై ఆసురబలారాధనమును మితిమేరలు లేకను వ్యాపింప జేయుచున్నది. అఖండమైన బ్రహ్మాండము నందు స్వదేశస్వస్థల సంకల్ప సంకీర్తన సంస్కరణములు స్వార్థమునకు గాకను పరమార్థమునకు వినియోగించుట పురుషార్థమునకును, మానవధర్మాభ్యుదయమునకును, ప్రపంచశాంతికిని సాధనము. అనంతమైన కాలచక్రమునం దొక సంవత్సర ఫలసంస్కరణ మాత్రానుభవ సంస్కరణమునకు వినియోగపడుచున్నది. విశ్వప్రవృత్తియందు సాపేక్షములైన బ్రహ్మకల్పములు, పరార్థములు, కల్పములు, మన్వంతరములు, యుగములు, శకములు, చాంద్రమాన పరివృత్తిలు,

చాంద్రమానాబ్దిములు, ఆయాసములు, మానములు నిరపేక్షమయిన ఆత్మానందమునకు నిమిత్తములుగ నున్నవి.

కాలమహర్ణవమునందు శాలివాహనశకాబ్దములు ౧౮౫౯, విక్రమార్కశకాబ్దములు ౧౯౯౪, క్రైస్తవశకాబ్దములు ౧౯౩౬, ఫసలిశకాబ్దములు ౧౩౪౫, భరతశకాబ్దములు ౫౦౭౯, కలియుగాది సౌరాబ్దములు ౫౦౩౪, సృష్ట్యాది సౌరాబ్దములు ౧,౯౫,౫౫,౮౫,౦౦౦ గతించినవి. కలియుగాదినుండియును ౮౪ చాంద్రమాన చాంద్రదాయణ పరివృత్తిలు ముగిసినవి. ౮౫ వ పరివృత్తియందు పదేండ్లు గతించినవి. పదకొండవ యేడు ఈశ్వరసంవత్సర మారంభమైనది. బ్రహ్మకల్పమునందు,ద్వితీయ పరార్థమునందు, ప్రథమవర్షమునందు ప్రథమమాస పక్షదినములందు ౧౩ ఘటికలు ౪౨ విఘటికలు గతించినవి. అనంతమైన కాలచక్రమునం దొక చాంద్రమానాబ్ది చరిత్రము పరమక్షణమైనను దురవగాహముగ నున్నది.

అఖండమైన విశ్వ సంస్కరణమునలెను అనంతమైన కాలసంస్కరణమును నిరపేక్షమైన ఆత్మానందమునకు సాధనముగ నున్నది.

ఈశ్వర. చాంద్రమానాబ్జము నకు చంద్రుడు రాజు; సేనాధిపతి, అర్హాధిపతి మేఘాధిపతుడు :- ఫలము - రాజు చంద్రుడగుటవలన శుభములు చేకూరుట, పశువృద్ధి, నన్యసంపత్తి, రోగహాని, సుఖము, వృష్టి మొదలగునవి కలుగును. సేనాధిపతి చంద్రుడగుటచేత మంచి వర్షము, జనులకారోగ్యము, గోవులు తీరప్రదములై యుండుట మొదలగు శుభములు సర్వదేశములందును వర్తించును. అర్హాధిపతి చంద్రుడగుటచేత దేశమంతటను మంచివర్షము, సస్యాభివృద్ధి, ధరల పెంపుకలుగును. చంద్రుని మేఘాధిపత్యముచే సువృష్టి, మంచిపంట, పశువులు తీరప్రదములై వృద్ధిగాంచుట కలుగును. సుంత్రి కుజుడు. ఫలము - పురగ్రామ వనాదులు దహించబడుట, మధ్యమముగ వర్షించుట, యుద్ధభయము మొదలగు ఫలములు పౌండ్రకభింగ దేశములందు వర్తించును. సస్యాధిపతి శుక్రుడు. ఫలము - మాగాని మెట్టపంటలన్నియు బాగుగపండును. తెల్లభూమిలందు పంట బాగుండును. ఈ ఫలము ఘూర్జరయవన దేశము లందు ఎక్కువగ వర్తించును. ధాన్యాధిపతి బుధుడు. ఫలము - మేఘములు వాయువీధిములై సామాన్యముగ వర్షించును. ప్రభువులకు గ్లాని గలుగును. రసాధిపతి రవి. ఫలము - నైయ్యి, నూనె, తేనె మొదలగు రసవస్తువులకు ధరలు తగ్గును. నీరసాధిపతి గురువు. ఫలము - పోకలు, రత్నములు, బంగారము, ధాన్యములు, దూది, చర్మములు, పుచ్చములు, మంచి గంధము మొదలగు వస్తువులు వృద్ధి

నొందును. ద్విజులు సుఖము నొందెదరు. పురోహితుడు శుక్రుడు. ఫలము - సన్యవృద్ధి, రాజులకు నైతికవర్తన, బ్రాహ్మణులు శుభకర్మానక్తులగుట కలుగును. పరీక్షకుడు గురువు. ఫలము - సస్యార్థస్థములు బాగుండును. ప్రజలు అన్యోన్యానురాగులై యుందురు. పరీక్షకులు నీతియుక్తులై యుందురు. గణకుడు శని. ఫలము - గణకులు మందబుద్ధులగుదురు. సువృలు, మినుములు, ఉలవలు బాగుగ ఫలించును. గ్రామపాలకుడు కుజుడు. ఫలము - గ్రామములందగ్ని భయము, ఆకలి, శత్రుసర్వ బాధలు. దైవజ్ఞుడు చంద్రుడు. ఫలము - మాగానిపంటలు, వృక్షజాతులు బాగుండును. పశుపాలకుడు గోపాలుడు. ఫలము - పశువులు మేతగలిగి సుఖమున నుండును. సస్యాభివృద్ధి యుండి ధరలు బాగుండును. స్థాన సంరక్షకుడు శ్రీ కృష్ణుడు. ఫలము - గోవులు సుఖముగలవై బాగుగ పాలిచ్చును. ఈశ్వరసంవత్సర సామాన్య ఫలము: ఈశ్వరాష్టోపామ్నెకాః జగదానందవర్ధకాః అశ్వరే నిరతావిలాసాః పృథ్వీవర్ధరతాః పశుధాతృసంవత్సరము గత వత్సరములువలెను కాలప్రవాహమునందు లీనమైనను ఫలము మాత్రము నిత్యమైన ధర్మప్రయోజనమునందు నమన్యమును పొందినది. గత సంవత్సరమునందు కుజరాజ్యాధిపత్యము పరమానర్థమును గుణించినను జోన్యము సఫలముగాకుండుట ధర్మబల ఘటనము. ధాతృ సంవత్సరమునందు ప్రతిష్ఠితములైన సంగ్రామ సన్యము లీశ్వర సంవత్సరమునందు

మెలకలెత్తి బహుధాన్య సంవత్సరమునందు బహువిధములను ఫలించుట యీశ్వరసంకల్పముగను గనుపడుచున్నది. యూరపు ఖండము నందు నకల రాజ్యమును మహాసంగ్రామ స్త్రయత్నములను చేయుచున్న విధము భయంకరముగ నున్నది. గురుడు శ్రవణతాండవము నేతీణమున నుపక్రమించునో తెలియకున్నది. సంగ్రామ ప్రతి కూరును, సంగ్రామమునును గును సంగ్రామమునకు మహాస్వాగతము నొసంగుటకు సిద్ధముగనున్న విధమును నకల ప్రభాత్యస్తయన్నియు, ప్రజల యుత్సాహమును సున్యక్రము చేయుచున్నది. అగునను సంవత్సరారంభమునందు రుద్రుడు నటరాజమూర్తియై శాంతి నాట్యము ననుగ్రహించుటకు సంకల్పించుట నకల జనులకును విభుక్త ధర్మముగ నున్నది. “శ్రీ పరమేశ్వరాజ్ఞయా ప్రవర్తమానస్య ఆద్యబ్రహ్మణః ద్వితీయ సరాధే, క్షేత్రవరాహకల్పే, వైవస్వతమన్వంతరే, కలియుగే, ప్రథమపాదే, జంబూద్వీపే, భరతవంశే, భరతఖండే, మేరో ర్దక్షిణాద్భాగే, శ్రీ త్రైస్వాగ్నేయప్రదేశే, కృష్ణాకావేర్యోర్మధ్యదేశే, ఈశ్వరనామ సంవత్సరే, ఉత్తరాయణే, వసంతయుతౌ, ప్రైతమాసే, శుక్లపక్షే, ప్రథమాయాం, అశ్వినినక్షత్రే, సోమవాసరే” ధర్మసంరక్షణమును, ప్రపంచ శాంతిని, ప్రపంచ షేమములు నరికల్పించుట పరమార్థము, పురుషార్థము.

ధర్మపరిణామము

ప్రపంచ పరిణామమునందు ధర్మ పరిణామ మతిగుహ్యము. ధర్మము నమస్త ప్రపంచమునకును నాధార భూతమైనను ధర్మస్వరూప స్వభావ ములు దుర్గాహ్యములయి దురారా ధ్యములుగనున్నవి. నిత్యమైనధర్మము అనిత్యములైన దేశకాలపాతావరణ ములందుబహువిధములైననామరూప భావములను పరిస్థులుమగుచున్నది. అనేకములైన సామాజ్యములు, జాతులు, యుగములు గలించినను, ధర్మము మాత్ర మవిచ్ఛిన్నముగను మానవ ధర్మాభ్యుదయమునకు పరిణామము పొందుచున్నది. వ్యక్తులు, జాతులు ధర్మవ్యాజమునను చేయుచున్న ఘోరకార్యములు ధర్మనామమునే పరిహాసాస్పదము చేసినవి. ప్రపంచేతిహాసములందు శ్వేతజాతులు సాయుధపాణులై స్వదేశీయులను నిరాయుధులజేసి దేశాక్రమణమును, ప్రజాస్వాతంత్ర్య నిర్బంధమును చేసిన విధము మానవధర్మేతిహాసము లందు దారుణదురభ్యాసము. ఆఫ్రికా, ఆస్ట్రేలియా, హిందుస్తానము మొదలగు దేశములందు స్వదేశీయులు బానిసలై, ఆత్మవిశ్వాస విరహితులై కృశించి ఊణించుచున్నారు. అమెరికాఖండమునం దాదిమవాసులు నామరూపములు లేక నశించి దేశము శ్వేతముఖులకు మాతృస్థానమైనది. ప్రపంచమునందు గల సుత్రేత్రములు, ఊపర త్రేత్రములు, జలస్థలమార్గములు, ఖనిజములు, సంపదలు శ్వేతజాతుల హస్తగతములైనవి. శ్వేతేతరదేశములందు స్వదేశీయులు

విదేశీయులకు దాసానుదాసులై ప్రవర్తించుట మానవధర్మ పరిణామమునందు దురదృష్టాభ్యాసము. ప్రపంచమునందు గల ౧౮% కోట్లప్రజలందు ౧౮% కోట్ల ప్రజలు నిరంతరము పరదేశీయుల నాశ్రయించి జీవించుట మానవవికాసమునకును, ప్రపంచ వికాసమునకును, ప్రపంచ శాంతికిని ప్రతికూలము. ప్రపంచమునందలి సకలదేశములును శ్వేతజాతుల వశంగతమైనప్పుడు వారి రాజ్యములు పరస్పర వివాదమునకు సాధనములగుట ప్రకృతి ధర్మము. స్వల్పమైన భూభాగములుగల ఇటలీ, జర్మనీ, జపాను రాజ్యములు మహారాజ్యముల ప్రతిఘటనను నకు పూనుకొనుటయందు విచిత్రములేదు. అయినను సంగ్రామ సాధనమునను చేయదలచిన ప్రతిఘటనము మానవధర్మమును మూలచ్ఛేదము చేయుటకే వినియోగపడగలదు.

యూరపురాజ్యములు సంపన్నములయి బలమును గలిగియున్నను వాటి స్థితిగతు లయోమయముగ నున్నవి. దేశాదాయమంతయును సంగ్రామ సన్నాహమునకు వినియోగపడుచు ప్రజలన్నాతులై పరితపించుచున్నారు. ధర్మము ధర్మస్మాత్రములందు గోచరించునటులు కార్యములందు గోచరించుటలేదు. ప్రేమతత్వమును బోధించుటకు క్రైస్తవబోధకులను ప్రపంచమునందంతటను సంరక్షించెడి యూరపు రాజ్యములు స్వదేశములందు ద్వేషగీతములను పాడుచు ద్వేషాసలమును వ్యాపింపజేయుచున్నవి. జర్మనీయందు క్రీస్తుస్థానమును ఓడించినదేవత

చక్రమించిన విధమును పరిహాసపాత్రమైనను విధివిహితమైనది. రుష్యాదులందును క్రైస్తవమతము దీనదేశీయందున్నది. ఇటలీయందు చుస్సోలినీ ఆరాధన పీఠమధిష్ఠించుచున్నాడు. స్పెయినునందు విస్కము మతమునకును, బలమునకును ప్రబలమున్న ప్రతిఘటనమును విశదము చేయుచున్నది. గ్రేటు బ్రిటను, ఫ్రాంసు మొదలగు రాజ్యములందును మత ప్రతిఘటనలు జరిగిచి, బలప్రతిఘటనలు జరుగుచున్నది. యూరపు రాజ్యములందు ధర్మప్రతిఘటనలు జరిగిచి, బలప్రతిఘటన దినాభివృద్ధిని పొందుచున్న విధమును రాజ్యములవలంబించుచున్న ఆయుధ భారణ, వ్యయ, వ్యవహారములు వెల్లడి చేయుచున్నవి. యూరపు రాజ్యములన్నియును గలించిన పదేండ్లయందును ఆయుధ భారణమున కర్బుదముల ద్రవ్యమును వ్యయము చేసినది. సంగ్రామ సన్నాహ వ్యయము రాను రాను వాయువేగముతో పెరుగుచున్నది. గ్రేటుబ్రిటను రాగల నాలుకేండ్లయందును ౬౬౬ కోట్ల రూప్యములను సంగ్రామ సన్నాహములకు వ్యయముచేయుటకు చేసిన నిల్దయములు జర్మను, రుష్యా, జపాను, ఫ్రాన్సు, ఇటలీ రాజ్యముల సంగ్రామ సన్నాహ ప్రయత్నములను ద్విగుణీకృతము చేసినవి. సకల రాజ్యములందును రాజ్యాధికారులు సంగ్రామ సన్నాహములు సంగ్రామ నివారణమునకు మూలాధార మని భూషించుచున్నను సంగ్రామ ప్రయత్నములకు ఫలము మహాసంగ్రామము కాని శాంతి కాజాలదు. మహా

సంగ్రామానంతరము సర్వసంహారము గలిగినపుడు శాంతివర్ధము పుట్టెను. సర్వసంహారము కాక పూర్వమే శాంతి పర్యవర్ధనము శ్రేయస్కరము, ధర్మనాథము. కాని వర్తమానసంగ్రామసన్నిపాతావస్థయందు సంహారమే శాంతికి మూల మని యెంచదగి యున్నది.

పశుబల ధర్మబలములు

గతించిన మహాసంగ్రామానంతరము ప్రపంచ మంతయును శాంతి ఘోషపెట్టినది. మహాసంగ్రామము నందు ౮౦,౦౦,౦౦౦ సైనికులు మృతినొంది ౬౨,౯౦౦ కోట్లరూప్యములు వ్యయమై ప్రజలప్రభుత్వములకు పాలైనపుడు సకలరాజ్యములందును సంగ్రామప్రతిఘటనము, శాంతి సముఖ్యము ప్రబలినవి. కాని ఈ వైరాగ్యము శృశాన వైరాగ్యము పలెను వెంటనే అంతరించినది. ముస్సులోని హిట్లరుగారులు గూరపురాజ్యములందు నూతన శక్తిస్థాపనమునకు ప్రక్రిమించిరి. యూరపు రాజ్యములందు చిరకాల దుఃఖానుభవానంతరము క్రమవికాసమును పొందుచున్న ప్రజాస్వామ్య వికాసమునకు ప్రతిఘటనము గలిగినది. ప్రజాస్వామ్యమునకు మూలాధారములైన సమత్వము, స్వాతంత్ర్యము, సోదరత్వము, ధర్మముల స్థానము నియంతృత్వ మాక్రమించుచున్నది. సకల రాజ్యములందును విప్లవదేవత ప్రళయ తాండవమును జేయుచు మహాబలిని గోరుచున్నది. మహాబలి ఫలము నూహించుట దుర్లభమైనను భయంకర బలిదాన బీభత్సమును ప్రవర్ధమానంబగుచున్న చీనాజపానుసంగ్రా

మములు, గతించిన ఇటలీ అలీసీ నియా యుద్ధము, ప్రవర్ధమాన మగు చున్న స్పెయిను విప్లవసంరంభము పశుబల విజృంభణమును, ప్రపంచము నావరించిన దుఃఖవేదనను విశదము చేయుచున్నవి. ప్రపంచము నందంతటను విజయధ్వనిముల నడుమను దుఃఖవేదన తాండవమాడుచున్నది. నానారాజ్యములును చేరి “నాకాయుష్యము, నాకారోగ్యము, నాకైశ్వర్యము” మార్గమును విడిచి “సకలజనులు సుఖపడుగాక!” యని పని పూనసంతవరకును ప్రపంచ శాంతి దుర్లభము. ఈ పరమార్థమును నానాజాతినమితివ్యవహారములు కరతలామలకమును చేసినవి.

నానాజాతినమితి

విజయధ్వనములతో ౧౯౨౦ న సంవత్సరమునందు మహా సంగ్రామానంతరము ప్రారంభమైన నానా జాతినమితి సాంఘిక సిద్ధాంతములను, ధర్మములను విమర్శించి నిర్ణయించుటకు కొంత యుపచరించినను సమితి మూలప్రయోజనమునకు నిరర్థకమైనది. అంతర్జాతీయ సహకార సంయోగములు యుద్ధ ప్రతిఘేధమునకును, శాంతి స్థాపనమునకును నిరాధారము లైనవి. జపాను చీనామీదను, ఇటలీ అలీసీనియామీదను నిర్నిమిత్తముగను స్వాగ్రాహనమునకు దండయాత్రను చేయుచున్నను జర్మనీ రైనుల్లాండు నాక్రమించినది. నర్ శామ్మ్యోల్ హోర్, యాంథోసీ ఈడెన్ గార్లు విదేశాంగ రాజ్యాంగములందవలంబించిన రాజనీతి ప్రపంచమునందంతటను బ్రిటిష్ ప్రతిష్ఠాగౌరవములను ఖీణింపజేసినది. సమి

తికిలేని ప్రతిష్ఠ ప్రపంచ న్యాయస్థానమునకు కలుగజూచు.

నానాజాతినమితి ప్రబు రాజ్యముల స్వత్యనిరంతరతామూలకమును, దుర్బలరాజ్యముల వీడనమునకును, ఏర్పడినపిధిమును గతించిన పదేండ్ల వ్యవహారమును రుజువుచేసినది. ప్రపంచమునందు శాంతిస్థాపనమునకు పూనుకొనగల పురుషుడు గాంధీ మహాత్ముడు. కాని పరువు ప్రతిష్ఠలు లేని శ్వేతేతర నాయకులను శ్వేత ప్రముఖులు కన్నెత్తించుటయును దుర్లభము. అమెరికాయందు ప్రెసిడెంట్ కుడవని నూతనముగ పదస్థించిన రూ. వెల్బుగారిమీద ప్రపంచ లక్ష్యము శాంతిస్థాపనమునకు సైన రించు చున్నది. కాని వర్తమాన పరిస్థితులందు శాంతిస్థాపన మివ్వరికిని సాధ్యముకాదని జాతీయదుర్భిమాన దురహంకారులు వెల్లడి చేయుచున్నవి. సకలజాతులును సహమహామికను శాంతిస్థాపనమునకు గాకను సంగ్రామసన్నాహములకు జూపుట ప్రపంచము నావరించిన దురదృష్టము. సకల దేశములందును రాజ్యాధికారులు స్వోత్కర్షకు, దంభాహంకార ప్రకటనములకు పూనుకొనుట పశుబలరాధన ప్రభావమును విశదము చేయుచున్నది.

యూరపు రాజ్యములు

యూరపు రాజ్యములు పూనిన యహమహామికకు హిట్లరుగారి ప్రపంగములు, వ్యవహారములు దివ్య వ్యాఖ్యానములు. ఆ బాలగోపాలమందరి హృదయములందును హిట్లరు దేవత స్ఫుప్రతిష్ఠితము. నాజీవిజయ ఘోషలు

వ్యాపించినవి.జాతి, మతాది సంస్కారములందు విలక్షణతమును సుప్రతిష్ఠితము. ఈ సంస్కారమున కనురూపముగను ప్రపంచ ధిక్కారమునకు హిట్లరుగా రుపక్రమించిరి. రైనుల్యాండ్ క్రమణము, స్పెయినునందు విదోహుఃకు సహాయము, మొరాకొయందు ప్రవేశము, ఆఫ్రికాయందు నాజీప్రచారము మొదలగు వ్యవహారము లన్నియును హిట్లరుగారు సంగ్రామమునకు కాలును దువ్వచున్న విధమును రుజువుచేయుచున్నవి. రుష్యా జర్మనులక్షల్పములను ప్రతిఘటించుటకు సంసిద్ధముగ నున్నది. రుష్యాయందు సంభవమైన యపారాభ్యుదయము జర్మనులు మాటలందు తృణీకరించినను హృదయ శల్పముగ నున్న జర్మను జవానుసోదరు లిరువురును సంఘమును రుష్యాను మ్రింగి వేయుటకు సంకల్పించినను రుష్యాస్పృహయుముగను విజయధావనములను పాలించుచున్నది. రుష్యా యుద్ధసన్నాహములకై బంగారమును ఆమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రములందు సమీకరిణము చేయుచున్నది. ఆకాశ విమానములందు రుష్యా యగ్రస్థానమును వహించుచున్నది. రుష్యా మార్గమునే ప్రాన్సు, గ్రేటుబ్రిటను లవలంబించుచు యూరపు రాజ్యములందు బలీయమైన పక్షమును సుస్థిరముచేసినవి. రుష్యా, గ్రేటుబ్రిటను, ప్రాన్సు, అమెరికా రాజ్యములు శాంతిస్థాపనమునకు దీక్షను బూనినచో కొంతవరకైనను శాంతిస్థాపనము సాధ్యముగావచ్చును. కాని బ్రిటిషురాజనీతిజ్ఞులు వర్తమాన విపాదావస్థయందు నిశ్చితమైన రాజనీతిలేకను కాల

యాపనముచేయుట బ్రిటిషుసామ్రాజ్యము నావరించిన దురదృష్టము. బ్రిటిషురాజ్యాంగములందు జాతీయ పక్షము స్థిరాసనమును కల్పించుకొని కలుగజేయుచున్న బీభత్సము ప్రజల కేహ్యముగ నున్నను గత్యంతరము గనుపడకున్నది. ధనస్వాములు సంకల్పించిన సంగ్రామ కపటనాటకము పరమానర్థములకు మూలముగా నున్నది. అప్రమ ఎడ్వర్డు రాజ్యత్యాగము, వనశ్శాన్తి పట్టాభిషేకము, బాల్కునినుగారి మంత్రిత్యవిరామము బ్రిటిషురాజ్యాంగములందు ప్రముఖవిషయములు. నిస్సహాయస్థితి యందు హిందూస్తానము బ్రిటిషుసామ్రాజ్యంతర్భాగమై స్వదేశములందును విదేశములందును ననుభవించుచున్న వైన్యావస్థ వర్ణనాతీతము.

హిందూ స్థానము

హిందూస్తానము 31 కోట్ల ప్రజలను, ౧౮,౨౯,౦౦౦ చదరపుమైళ్ళ విస్తీర్ణమును, సుజలపూరితములైన నదీనదములను, ఖనిజసంపదలను, సుతేత్రములను, పాడిపంటలను, కన్యాకుమారి కైలాసశిఖరములను, సనాతనధర్మ విజ్ఞానసంస్కారములను కలిగియును పరమదైన్యస్థితి ననుభవించుట పరమదురదృష్టము. పరాధీనస్థితి యందు పండితులకును ఆత్మవిశ్వాసముగలుగకున్నది. హిందూస్తానమునకు సహజమైన సాహస ధైర్యములు, ఆయురారోగ్యైశ్వర్యములు, ప్రజ్ఞాపాండిత్యములు క్షీణించి పరాశ్రయము శరణ్యమైనది. ప్రజలు దారిద్ర్యగ్రస్తులై, వ్యాధిపీడితులై, పూర్ణాహారవిహీనులై దుఃఖవేదన ననుభవించుచున్నారు. దేశము నావరించిన

సకలారిష్టములకును, పరాపలంబనము, పారతంత్ర్యము మూలములచిహ్నము లంగీకరించుచున్నారు. ప్రజల శరణాపాదము ప్రజల హస్తములందే కలదని గతించిన ఇరువదేండ్లకాంగ్రెసుచరిత్రము సువ్యక్తము చేసినది. సకలవిధములను దిగ్బంధమైన దేశమునందు ప్రజలకు స్వతంత్రించి ఏ పనిచేయుటకును అవకాశములు లేకున్నవి. స్వతంత్ర భావములు, స్వతంత్ర నిర్మాణములు స్వతంత్రాచరణములు రాజద్రోహములై నిర్బంధములకు గురియగుచున్నవి. నిర్బంధ నిషేధభరితమైన శాసనము రాష్ట్రీయ స్వపరిపాలన శాసనము. మహాతంత్రజ్ఞున కైనను ప్రపంచము నెల్లప్పుడును వంచించుట సాధ్యము గాదు. రాష్ట్రీయస్వపరిపాలన శాసనమునందు స్వపరిపాలన వాసనమైనను లేదని గాంధీమహాత్ముడు ౧౯౩౨ లోనే చెప్పి యుండెను. గాంధీమహాత్ముడా సత్యమునే నేడును హిందూస్తానమంత్రీకి, వైసాయికి, గవర్నరులకు, స్వదేశీయులకు, విదేశీయులకును చాటుచున్నాడు. స్వరాజ్య శాసన నామమునను హిందూస్తానమును ఆయుధబలముతో పాలించుచున్న విధము సకలజనులకును తెలిసినవిషయము. కాంగ్రెసు ఆయుధబలమును ప్రతిఘటించి ప్రజాస్వామ్యమును స్థాపించుటకు చేయుచున్న ప్రయత్నములు ప్రతిఘటనములకు పాలయి నిరర్థకములయినను ప్రజాశక్తి దినదినాభివృద్ధిని పొందుట యాశాజనకముగ నున్నది. ఇది సత్యాగ్రహప్రభావము.

కాంగ్రెసు

ఉమ్మడిచంద్ర బానర్జీగారు ౧౮౮౫ నందు సమూహేతమైన మొదటి కాంగ్రెసు కథ్యక్షులు. గత సంవత్సరము నందు కాంగ్రెసునకు గిం ఏండ్లు నిండినవి. ఆ సేతు హిమాచలవర్తం తమును గతసంవత్సరమునందు కాంగ్రెసురజతోత్సవములు పరమోత్సాహముతో జరుపబడినవి. కాంగ్రెసుపేరుప్రతిస్థలు మూలమూలములను వ్యాపించినవి. కాంగ్రెసు ప్రతిభ అద్వితీయము. దేశసేవా పరాయణులును, స్వాతంత్ర్యప్రియులునునైన మహానుభావు లెందరో దేశారాధనమున కత్కార్యము చేసినవిధము స్వాతంత్ర్యసమరమునందు నూతన పర్యము. గాంధీమహాత్ము డుపక్రమించిన సత్యాగ్రహాయధము ప్రతిఘటనమునకు పాల్గొనను క్రమాభివృద్ధిని పొంది స్వాతంత్ర్యస్థాపనమునకును, శాంతిస్థాపనమునకును సాధనము గాగల విధమును కాంగ్రెసుబల విజయములు పరిస్ఫుటముచేయుచున్నవి. గతించిన గిం ఏండ్లయందును గలిగిన విశ్వభావపరివర్తనమును ఫెయిజు పూరుకాంగ్రెసువ్యవహారములు విశదముచేయుచున్నవి. నైహూగారి యువన్యాసము గంభీరభావభరితమై ప్రతిఘటనలకు జిజ్ఞాసాపాత్రముగ నున్నది.

ఫెయిజుపూరు కాంగ్రెసు

పండిత జవహరిలాలుగారి అధ్యక్షోపన్యాసమునందలి యుదారభావములు ప్రపంచవ్యాప్తమయిన స్వాతంత్ర్యభావ పరివర్తనమును ఘోషించుచున్నవి. ఏకధర్మనూత్రబద్ధమై ప్రవర్ధమానం బగుచున్న విశ్వము

నందు మానవస్వాతంత్ర్యధర్మాభ్యుదయము విధినిహితము. యూరపు రాజ్యములందు ప్రవర్ధమానం బగుచున్న స్వాతంత్ర్యసంరంభము ప్రపంచమొనం దంతటను ప్రతిబింబించుచున్నది. అలినీనియాహత్యలు, పలస్తీను ఘోరములు, నాజీచౌర్యములు, స్పెయిను విప్లవదౌర్జన్యములు మానవస్వాతంత్ర్యసంరంభమునందు జరుగుచున్న సంరంభమునకు ప్రపంచవ్యవహారముల నంతర్జాతీయలక్ష్యముతో నవలోకించనలసిన యవసరమును తెలుపుచున్నవి. విదేశములందలిధర్మపరాజయవిజయములకును సంబంధము లేని మధ్యస్థులవలెను గాక ను సంబంధముగల సన్నిహితుల సంబంధమై యున్నది. ప్రపంచమునందే ప్రాంతమునందును ప్రవర్ధమానంబగుచున్న స్వతంత్ర్యధర్మసమరము పరాధీనరాజ్యములందలిరయమునను వ్యాపించి సంబంధమును గలుగజేయుచున్నది. శ్వేతముఖులు హిందూస్తానమునందు సర్విజ్ఞులై సర్వస్వతంత్రులయి వ్యవహరించుచుండగాను స్వదేశీయులచంద్రాముదాసానుదాసులై బ్రతుకజాలరు. భారతీయులు “సామ్రాజ్యశక్త్యమును, పరాక్రమణతత్వమును స్వదేశమునందువలెను విదేశములందును ప్రతిఘటించుట” స్వాతంత్ర్య విజయమునకు సాధనము. “హిందూస్తానము నందు ౧౦౦ కి ౮౦మంది వ్యవసాయదారులు, రయితులు. రయితులమోక్షమే దేశమోక్షము. రయితులమోక్షమునకు సంఘికధర్మాధార మైనది సంఘనిర్మాణము. ప్రస్తుతము ప్రజాస్వాతంత్ర్యములేని పరావలంబన స్థితి

యందు ప్రజాస్వామ్యస్థాపనము పరమావసరము. సకలసంస్కారములకును స్వాతంత్ర్యస్థాపన మూల్యసాధనమని మనము గ్రహించవలయు. ని నైహూగారు చెల్లెయుండిరి. సకలజనులకును సువి తమనను స్వాతంత్ర్యస్థాపనమునకు భారతీయులను భ్రమించనలసి నూఖవేదనను భావకాలము నిర్ణయించగలగు.

గ్రామసీమలు-కాంగ్రెసు

ఫెయిజుపూరు సెలెటూరు. గిం వ భారతమహాసభ సెలెటూరి పొలములందలి దిగ్విజయముగను జరుగుట యుక్తవిశేషము. ఇండ్లు విద్యాసంతులనముండి మధ్యపరగతి ప్రజలకును, మధ్యపరగతి ప్రజలనుండి రయితులకును స్వాతంత్ర్యాభిలాష ప్రసరించుట స్వాతంత్ర్యసిద్ధికి కీలకము. గాంధీమహాత్ముని నాయకత్వముక్రిందను కాంగ్రెసునందు గలిగిన పరిణామములకు సత్యాగ్రహోక్తము. అహమదాబాదు, షేనగ్రామ నివాసము, ఫెయిజుపూరు కాంగ్రెసునుమహాన్యాసములు. నైహూగారు చెప్పినట్లు సకల వ్యవహారములందును పరివర్తనము గలుగకను గ్రామవాసులందు పరివర్తనమును గలుగజేయుట సాధ్యము గాదు. గాంధీమహాత్మునినాయకత్వముక్రిందను నాయకులలక్ష్యము క్రమముగను గ్రామములకు మరలుటయును, గ్రామస్థు లాత్మవిశ్వాసమును, కాంగ్రెసుపట్ల భక్తి శ్రద్ధలును గలిగి యుండుటయును శుభచిహ్నములు.

శాసనసభలు-కాంగ్రెసు

మాంటుఫర్డు సంస్కరణ శాసన సభలను బహిష్కరించిన కాంగ్రెసు నూతన శాసనసభలయందు ప్రవేశింప బూనుట ప్రతిపక్షులకును, సపక్షులకును ఆశ్చర్యవిపాదములను గలుగజేసినది. శాసనసభా ప్రవేశమే గాకను మంత్రిపదవీ స్వీకారమును విపరీతాభిప్రాయములకు కారణమైనది. సాంఘికపక్షనాయకులును, పూర్ణసత్యాగ్రహ నాయకులును పదవీస్వీకారము నారంభము నుండియును ప్రతిఘటించిరి. కాంగ్రెసు నాయకులు ఐయిజుపూరు కాంగ్రెసునందైనను పదవీస్వీకారమును నిర్ణయింపకను ఎన్నికలు జరిగిన తరువాతను నిర్ణయించునటులు నిర్ధారణ చేసిరి. ఎన్నికలందు కాంగ్రెసు నకఖండ విజయము సమకూడినది. ఏడు రాష్ట్రములందు కాంగ్రెసు పక్షమున కధిక సంఖ్యాకులు సమకూడిరి. ఢిల్లీ యందు మార్చి మధ్యను సమావేశమైన అఖిలభారత స్థాయిసంఘము మంత్రి పదవీస్వీకారమును కొన్ని పరతులతో నిర్ణయించినది. గవర్నర్లు వారి రక్షణాధికారమును శాస్త్రీయ విషయములందు ప్రయోగింపనటులు అభయమును పొందినగాని, మంత్రి పదవీస్వీకారము నిరాకరణీయమని నిర్ణయింపబడినది. కాంగ్రెసుపక్షమునం దధిక సంఖ్యాకులుగల ఏడు రాష్ట్రములందును, గవర్నర్లు కాంగ్రెసు నాయకులను పిలిచి, మంత్రివర్గము నేర్పాటుచేయగోరిరి. కాంగ్రెసు నాయకులు స్థాయిసంఘము నిర్ణయించిన అభయమును కోరినపుడు గవర్నర్లు అభయము నిరాకరించి

ఏ బామ్మలనో పెట్టి మంత్రివర్గములను ఏర్పాటుచేసిరి. ఇది అన్యాయమని రాజ్యాంగ శాస్త్రజ్ఞులు ఘోషించుచున్నను గవర్నర్లు బామ్మమంత్రుల ద్వారా ప్రభుత్వమును నడుపుచున్నారు. రాష్ట్రీయస్వరూపాల శాసనమునందుగల సనను గవర్నర్ల నిరంకుశత్వము విధింపబడినది. ప్రబలమైన ఆందోళనము లేకుండ సంస్కరణ శాసనము గవర్నరుల మూలముననే నిర్మూలించబడినది.

గవర్నరుల చర్యలు శాస్త్రీయములా అశాస్త్రీయములా అను విషయము నిర్ణయము కావలసియున్నది. రాజ్యాంగ శాసనమును స్వప్రయోజనార్థము సంకల్పించిన బ్రిటిష్ ప్రభుత్వాధికారులు శాస్త్రీయములని సిద్ధాంతము చేయుట సహజము. ఎన్నికల తరువాతను శాసనసభలను సమావేశముచేయకుండుట అశాస్త్రీయమని సామాన్య రాజ్యాంగ సూత్రమునిధించుచున్నది. ప్రజాభిప్రాయమును తృణీకరించి, బామ్మమంత్రులను నిర్మించి ప్రభుత్వమును నడుపుట ప్రజాస్వామ్య ప్రథమసూత్రమునకీ విఘాతము. జట్లందు ప్రభువు తన నిర్ణయమును ఎంత సమర్థించినను ధర్మసానము నందు నిలువజాలదు. గవర్నరులకు మంత్రుల కభయ మొసంగుట సాధ్యమగుననియును, లేనిదియును మంత్రులే నిర్ణయించుట భావ్యమును గాదు. గాంధీమహాత్ముడు కోరినటులు స్వప్రసిద్ధులయిన మధ్యవర్తులద్వారా ఈ విషయములను పరిష్కరించుట న్యాయమై యున్నది. కాని నిరంకుశ ప్రభుత్వమునకు గర్వాభిమానములు

మగల ప్రమాణముల న్యాయధర్మములందు గలుగుట మర్లభము. సవిన రాజ్యాంగ శాసనము ప్రారంభమునందే మృతాత్మరిమైనది. ఏప్రిల్ మొదటి తేదీయందు ప్రారంభమైన రాజ్యాంగ శాసనము ఏప్రిల్ పూలు వలెనే పరిణమించుటయందు ఏది త్రము కనుపడదు. శ్రీయుత రాజగోపాలాచారి, ప్రకాశం, వల్లభభాయి పటేలు, రాజేంద్రప్రసాదు, నెహ్రూ గారులు చేయుచున్న తీవ్రప్రచారమున కనురూపముగను ప్రజలు పూర్వమువలెనే కాంగ్రెసు ఆదేశములను పాలించి కాంగ్రెసుబల, గౌరవములను కాపాడుట పరమ ధర్మమై యున్నది.

కన్వెన్షన్

లక్నో, ఐయిజుపూరు కాంగ్రెసులు నిర్ణయించిన కన్వెన్షన్ సభ ఢిల్లీయందు మార్చి మాసముమధ్యను సమావేశమై చేసిన ఈ తీర్మాన ము పూర్వమై భారతీయుల కర్తవ్యమునకు లక్ష్యముగ నున్నది.

“అఖిలభారత కన్వెన్షన్ సభ్యుడనగు నేను శాసనసభలయందును, బయటను, భారతదేశ సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యము కొరకు, భారతీయుల భాగ్యమును చూరగోను యత్నముల నెదుర్కొని స్వజల దారిద్ర్యమును అంతరింపజేయుటకు ప్రయత్నింతునని ప్రమాణము చేయుచున్నాను. భారతదేశము స్వాతంత్ర్యము బడసి, కోట్ల కొలది భారతీయు లిపు డసభవించుచున్న బాధలు తొలగుటకు కాంగ్రెసు ఆదర్శముల ప్రకారము కాంగ్రెసు శిక్షణకు లోబడి పనిచేయుటకు బాసచేయు చున్నాను.”

కాంగ్రెసు అధ్యక్షుడు, కాంగ్రెసు కార్యనిర్వాహకసభ్యులు అఖిల భారతస్థాయిసంఘసభ్యులు, శాసన సభాసభ్యులు నిలువబడి దివ్యగంభీర స్వస్థములతో చేసి యీ ప్రతిష్ఠా పూర్ణస్వాతంత్ర్యమునకు ప్రజలుగ నున్నది.

ప్రజల తరణోపాయము వారి హస్తములందే కలదు. స్వాతంత్ర్య ప్రతిష్ఠావిషయమై నెహ్రూగారు చేసిన యుత్సాహోద్రేక పూరితమైన వ్యాఖ్యానము శ్రోతలకును, నితరుల కును కరమార్థమును వ్యక్తము చేసినది. కన్వోకేషనునందు నాయకులు చేసిన ప్రతిష్ఠను తిరణశుద్ధిగను పాలించుటకు భగవంతుడు శక్తిసామర్థ్యములను ప్రసాదించుగాత! కాంగ్రెసుపట్ల ప్రజలకు గల గౌరవాభిమానములను రాష్ట్రీయ సభల ఎన్ని కలు రుజువుచేసినవి.

ఆంధ్రాభ్యుదయము

సనాతనమైన ఆంధ్రోద్యమము దేశకాలపాత్రల స్థితిగతుల కనురూపముగ వికాస, క్షీణతలకు పాలయినను, సవిచ్ఛిన్నముగ, చైతన్యవదమై, ప్రవర్ధమానం బగుచున్నది. స్థానబలములేని ఉద్యమములు పోషణము లేకను వికాసమును పొందజాలవు. పరమోత్సాహముతో ఇరవయ్యైదేండ్లకు పూర్వము ఆరంభమైన ఆంధ్రోద్యమము శాఖోపశాఖలుగ వికాసమును పొంది వర్ధిల్లుచున్నను, ప్రధానలక్ష్యము కారణాంతరములవలన క్షీణించుటచే దేశమునకు, ప్రజలకును తగిన ప్రయోజనము కలుగకున్నది. హిందూస్తానమునందు గల

ప్రజలందు ఆంధ్రులు ౨౬౩ లక్షలును, చెన్నరాష్ట్రమునందు ౧౭౬ లక్షలును నున్నచు ప్రజాబాహుళ్యమున కనురూపముగ అభ్యుదయము గలుగకున్నది. ప్రధానకారణము ఏరావలంబనము, పారతంత్ర్యము. ఆంధ్రరాష్ట్ర నిర్మాణమునందు విశ్వాసముగల నాయకులు జన్మింపజేయునందు చేరి రాష్ట్రనిర్మాణసరమును నిరూపించిరి. రాష్ట్ర నిర్మాణసరమునుగ్రహించిననాయకులు ఇతరోద్యమములందు వారి శక్తిసామర్థ్యములను వినియోగించుచు సమష్టిదేశక్షేమమునకై పాటుపడిరి. ఆంధ్రరాష్ట్రీయ కాంగ్రెసుసంఘము ఏర్పడినతరువాత గతించిన ౨౦ ఏండ్లయందును వ్యక్తిగతముగ దేశక్షేమమునకు పాటుపడుట కవకాశములు కలిగినను సంయోగబలములు వినియోగించుట కవకాశములు దుర్లభము లయినవి. స్థలభేదములు, స్వప్రయోజన పరాయణత్వము ఆంధ్రోద్యమ ప్రవాహమును కూలంకషముగ ప్రవహింపజేయుటకు ఆటంకములయినవి. ఈప్రతిబంధకములను తొలగించి ఆంధ్రోద్యమప్రవాహమును కూలంకషముగ ప్రవహింపజేయుటకు ఆటంకములయినవి. ఈప్రతిబంధకములను తొలగించి ఆంధ్రోద్యమప్రవాహమును కూలంకషముగ ప్రవహింపజేయుట కాంధ్రనాయకులు పాటుపడి ప్రజాక్షేమమునకు సకలవిధములను పనిపూనుట పరమధర్మము. ఆంధ్రోద్యమమునకు హృదయమైన రాష్ట్రనిర్మాణమునకు ప్రతిఘటన మేర్పడినను, ఆంధ్రోద్యమాంగములయిన సాహిత్య, కళాద్యంగములందు అభ్యుదయము అవిచ్ఛిన్నముగ కలుగుచున్న విధమును

సాహిత్యసభలు, సాహిత్య ప్రచురణములు, కళాసరిషత్తులు, కళాప్రదర్శనములు, సాంఘిక మత పరివర్తనములు, ప్రజాప్రగోధకు ముదలగు అనేకములయిన యములు పుడయి చెయుచున్నవి. కానిగతించిన ౨౦ ఏండ్లయందు నిర్మాణమగుచున్న అభ్యుదయమును పరమార్థలక్ష్యముతో విమర్శించి నిరూపించి, పర్ణయించుట ఏకమాభ్యుదయమునకు సాధనము. గతకాలపరిష్కానము వర్తమాన కాలపరిష్కానమునకును, వర్తమన కాలపరిష్కానము భవిష్యత్కాలనిర్ణయమునకును సాధనములు. ఈమహాసంగల్పముతో నాంధ్రనాయకు లాంధ్రమహాపరిషత్తును సమావేశపరచి, ఆంధ్రోద్యమాంగములను పరిశీలించి, కార్యవిధానమును నిర్ణయించి, భావికర్తవ్యమును నిర్ణయించుట దేశక్షేమమునకును, ప్రజాక్షేమమునకును పరమావసరము. కాలయాపనచేయక ఆంధ్రప్రజానాయకులు ఈమహాకార్యమునకు పూనుకొని ఆంధ్రోద్యమమును సాధకము చేయుదురుగాక!

ఈశ్వరసంవత్సరాది సంచిక

కీలక సంవత్సరముతో ప్రారంభమైన సంవత్సరాదినందికలకు ౨౦ ఏండ్లు గడచినవి. నూతన సంవత్సరారంభమునందువలెనే సంవత్సరాదినందికల ప్రచురణమందును మహత్తరము లయిన ఆశయములు నిర్వాహకులకు గలుగుట సహజము. కాని సంకల్పములందు గల మహదాశయములు నిర్వహణమునందు రిక్తమనోరథములవలె గోచర మగుచున్నవి. నిర్వాహకులకు గల

సంకల్పాత్సహములు ప్రజాహృద
యములందు ప్రతిబింబితము లయి
నపుడే అవి సఫలము లగుచున్నవి.
ఈశ్వరసంపత్సరాదిసంచికలోని వ్యా
సములను, విమర్శలను, పద్యములను,
చిత్రములను, ఇతరవిషయములను
అవలోకించినవారలకు ఆంధ్రరచనల
యందు స్వతంత్రరచనావనరము
పెల్లడియగుచున్నది. ఆత్మారు
భవముగలరచనలు రచయితలకును,
ప్రజలకును విజ్ఞానదాయకములు.

ఈసంచికకు చ్యాసములను వ్రాసిన
లేఖకులకును, చిత్రములు రచించిన
చిత్రకారులకును, ఇతరవిషయములను
సహాయము చేసిన మహాశివులకును
నిర్వాహకులు కృతజ్ఞులు. సంచిక
ముఖపటము దేశవ్యాప్తమైన స్వాతంత్ర్య
త్రయోధర్మభావము వర్తనమును ప్ర
తిబింబించుచున్నది. కాంగ్రెసు ఉత్సాహము
లకు, అభ్యుత్థానములకు పాటుకడై
మోటార్లు, గుట్టములు వినియోగ
నదృశ్యములైనవి. కాంగ్రెసు అభ్య

క్షుడు జవహరులాలునెహ్రూ వ్యవభ
రధాపాధుడై పంటచేల నడుమను
వ్యవసాయదారుల రక్షణమునను
చేయుచున్న కాంగ్రెసుతీర్థయాత్రా
దృశ్యము సకలజనులకును కర్తవ్య
మును హృద్గతము చేయుటకు తగి
యున్నది. ఈశ్వరసంపత్సరమునందు
సకలజనులును కామితార్థములను
బడసి స్వభర్మనిర్వహణము చేయు
టకు భగవంతు డనుగ్రహించుగాక!

ఈ శ్వ రో పా య న ము

కేశరి ఆదినారాయణ శర్మ

శ్రీమన్మంజులజీవితోన్నతిని వాసి న్నాంచి, నిశ్శ్రేణశ
స్తామేమూర్ధచయంబుల నొడలి, విశ్వారాధ్యశీలాదులు
బ్రాముఖ్యము వహించి, పొల్పుగనుతక, భద్రాశయాంచద్యిలం
నామోదోన్నతి, భారతీయతతి, సాహిత్యైష్టి నియూశ్వరకే.

కమ్రవాగ్భూషిత కావ్యోపహారముల్ కవికుంజరలు కాన్కగా నొసంగ,
సర్వసమత్వ విశంకల కార్యసాధనకుఁ బ్రజ్ఞానిధుల్ తమిఁ గడంగ,
నిఖిలశరణ్యమై నెగడి చిరస్థాయిగాఁ బొల్పునేవ్వచ్చకై ఘనులు పూన,
సకలజనక్షేమ సన్మస్తసానాగసౌఖ్యులై నెగడువిజ్ఞాను లొప్పు,
వికమత్యక్రతిష్ఠాపనాధ్వరవర సుతతాచరణశ్రమ్యు లొదవ,
భైర్యసారము జనతాహృదంతరసీమఁ బూరించి ధన్యులౌ ధీరు లెనఁగఁ,
బాఁడిపంటలు విశ్వసంపన్నహామ-హీరుహమ్మున కెనలేని సౌరు గూర్పు
దోహదమ్మిడ, నిఖిలసంస్తూయమాన-శాశ్వతయశోన్నతులఁగాంచు మీశ్వరాబ్ధి!

నకలాచేతనచేతనాకలితవిశ్వం బీశ్వరామేయ మో
వ కనత్సౌఖ్యవివర్ధితం బగుత, నిత్యప్రోల్లసన్మంగళ
ప్రకరప్రాభవకారణంబు లగుచుం భ్రాజిల్లువాక్ప్రీతిమక
సుకవిశ్రేష్ఠులు కీర్తిఁ గాంచుత సుభాశుభ్రమ్ము నీయీశ్వరనే.

ఈయీశ్వరవత్సరమున - శ్రీయోదాయకపిశిష్ట శీలోన్నతులక
ధ్యేయు లగుచు వఱలుచు దీర్ఘాయువులయి మనుత సద్గుణాధ్యులు జగతిన్.

భూషణముగఁ పైకొని, బుధ - పోషణముగఁ గ్రాలు సర్థపోషణమున, ని
ర్దూషణముగ నెగడుము, స-త్తోషణ! యీశ్వరసమాఖ్య! తుదిదీవెనలన్.

ఆత్మ ప్రబోధము

(౧౮౦-వ పేజీ తరువాయి)

ఇంద్రియ వ్యతిరేకత నెన్నఁబడఁచుఁ
జూడఁడుగ నెద్ది నేదాంత నూత్తివలన
నది యఖండ ప్రమాదావ్యయాద్వితీయ
భాసురబ్రహ్మమనఁచు నేర్పరుపవలయు

అయ్యఖండ సచ్చిదానంద లేకాంశ
మజుపాశమఖిల్లాశ్రయించి
యనుభవించుచుండు రానందలవఁచు
తారతమ్యలగుచు వారు నెపుడు.

అది : మున్న భగద్వ్యాప్త మైనకతన
పంచభూతాత్మకమగు ప్రపంచమంద
నఖిల వ్యవహారములకుఁగ నాత్మ హామఁ
బాలలో నేయివలె సముద్భాసితముగ

అణువుకాఁగ నూల హ్రస్వదీర్ఘములుగా
దజము నశ్యములు నస్యయాప
జాతి నామ రుణ విచారణంబగు నెద్ది
దాని బ్రహ్మమనుచుఁ దలఁపవలయు.

ఏ ప్రకాశము నొంది నూర్చ్యమయ్యి
సర్వజగములు భాస్వలఁ జూచుచుండు
దీప్తులన్నింటిచే నెద్ది దీప్తి గలదు
దాని బ్రహ్మంబుమను దలఁపవలయు.

వ్యాపకందై సమస్త క్రపంచమందు
బాహిరాంతర్గతంబుఁ బ్రజ్వలించి
తనకుఁ దా చెల్లు బ్రహ్మంబు గనఁగవలదె
యవల సంతప్తమై యొప్పు నిశఙ్గముద్ద.

బ్రహ్మము జగన్నిలకఁజూచితిమి
బ్రహ్మమనఁ కంటె నన్య మేర్పరుపఁజేయు
బ్రహ్మమనఁ కన్యముగ నెల్లు పరఁజేసిన
మరుమరీచిక నుమ్ము బ్రహ్మంబు కాదు.

ఏవిచూడఁబడు? మఱేమి వివరంబు?
నవియు నెల్లఁ దత్త్వ వివరణమన
సచ్చిదాత్మకమన జరుగు బ్రహ్మముకంటె
వేరుకావు దాని విడిచి లేపు.

జగత్పరాధి నెల్లు సచ్చిదాత్మక మని
జ్ఞాపచక్షువునకె కానిసింఁచు
చూడఁదగదు జ్ఞాన భాస్య సత్సత్సవకు
సంఘకతుఁగాని యర్కునోలె.

క్రవణమనన సందీప్తజ్ఞానమహి
పవిత్రమపరఁజేసినఁ బ్రత్యేగాత్మ
తనకుఁదానె ప్రకాశించి గణనకెక్క
సర్వకల్మషహితమై స్వర్గమట్లు.

హృదయహయపథంబునఁ దుదితుండగుచు
జ్ఞానభాసుండు సంతమసమ్మతఁజెఱచి
సర్వకర్మసంవాసియై సర్వమగుచు
నెలఁచుచున్నాఁడు సకలంబు నెలుఁగఁజేసి.

ఎవఁడు దిగ్దేశకాలంబు లెంచుకొనక
నిత్యముఖద నిర్ద్వంద్వంబు నిర్మలంబు
స్వాత్మతీర్థంబు నేమిచు నన్నివిడిచి
యతఁడు సర్వగుఁ డమృతుం డనంతమూర్తి.

నే ను

సామవేదం జానకీరామశర్మ

నన్ను మృత్యువు కబళించుచున్నగాని
నాకు నాశము లే దొకనాఁడు కను
జన్మమొందను లేదు; విశాలసాగ
రమున నుండెడి యలలట్టు లమితములును
వివిధములు నాదు భౌతికవేష్టకల్పి
తములు తనువులు.

ఈ శరీరము మృత్తిక; ఎపుడుగూడ
మృత్తికనె చేరు నిద్ది నిమేషమంద
ఐన వేడుక నీ యనంతాలయమున
నే నమరకేళినట్లుదు.

కానబడెడి

కన్నులన్నియు, చెవులును, కరములన్ని
అన్ని మనసులు నావె! నా కమరంబని
మున్నె లభించినది నేను భిన్నభావ
ములను మ్రొంగితి.

నవనవరసాలకినలయానవము మెక్కి
నిక్కి గర్వింఁచు పికరాజు నేనె! రమ్య
శృంగకలితోరు గిర్యగ్రసీమనుండి
జారుసెలయేటి తుంపురుచాలు నేనె!

నన్ను మృత్యువు కబళించుచున్నగాని
నాకు నాశము లే దొకనాఁటికైన.

చిత్ర పటముల వివరణము

దీనిని నారాయణమూర్తి శర్మగారు

వీరు గుంజాంబిల్లాలోని హైస్కూల్లోలో ఇరవైయేడు సంవత్సరములనుండి ప్రధానాంధ్ర పండితులుగా ఉండి, మంచి విద్యావంతులని చెరువడ్డగారు. ఆంధ్ర సాహిత్య, బాలబాయిలో ఆరంభమైనది లగాయతు, సాంస్కృతిక సంబంధమైన గ్రంథములు వివిధగా ప్రచురించుచుండినవారు. భౌతిక శాస్త్రము, వైద్యములు వ్రాసియున్నారు. పాతకాలములనుండి మొదలగునూ, గంజాంబిల్లా ఆంధ్రకవుల చరిత్రములు, కొన్ని సమీక్షాకృతులు రచించియున్నారు.

మండపాక పార్వతీశర్మకాశ్రమి.

కొత్తనస్వామయ్యశ్రీశ్రీగారు

వీరు నక్కపల్లి వాస్తవ్యులు. ఆశ్రయశ్రీ కులజులు. నిరతాన్న ప్రదాతలు. గర్భసంస్థాపకులు. శ్రీ శ్రీ శ్రీ వేంకటేశ్వర విలాస పుస్తక భాండారమునకు అధ్యక్షులు.

నాగులకొండ వెంకటచలంగారు

వీరు సంగమంపరవాస్తవ్యులు. గాంధీ సంవత్సరమున తమ గాంధీద్యోగమునకు రాజీనామాయిచ్చి గాంధీ సంవత్సరము జైలుకు వెళ్లిరి. గాంధీ సంవత్సరములో తిరిగి అర్జి సం. జైలును పొందిరి. నిరంతరము ప్రజాసేవకాంగ్రెసునేవ చేయుచున్నారు.

శ్రీరాజా బొప్పరాజు రామకృష్ణరాజులుంగారు, బి. ఏ., బి. యల్.,

యం. యల్. ఏ.

చిత్తూరులో అద్వాక్టు. కార్యదీనగరరాజ వంశమునకు జీరినవారు. చిత్తూరుజిల్లా ఎడ్యుకేషనల్ కాన్సిలు ఛేర్మన్ గా భూమికలము పనిచేసినారు. పెక్కిండులు జిల్లాబోర్డు ఉపాధ్యక్షుడవలెనుండినవారు. టెంపెర స్పెక్టరు కమిటీ అధ్యక్షులుగా కూడ నుండిరి. చిత్తూరు రామలింగ సభయందలి నాటకకార్యదర్శి గను, కాశ్యతోపాధ్యక్షులుగను నున్నారు. పరిపకార పాఠశాలలు, కవిత్వాపాఠశాలలు, మంచినరములు.

—కుమారశేఖర.

శ్రీమతి అన్నాప్రగడ చెన్నగంటమ్మగారు

ఈ గౌరవ యం. ఏ. (ఫీకస్) పరీక్ష యందు మదరాసు విశ్వవిద్యాలయమున కంఠకును ప్రథములుగా ప్రథమ శ్రేణియందు ఉత్తీర్ణురాలైన మహిళారత్నము.

శ్రీమతి కల్యాణసుందరి సీతారాంగారు బి. ఎ., యల్. టి.

చెన్నపు విమెన్స్ ప్రెస్సియన్ కాలేజీలో సుపర్వైసరుగా నానందించి, ఢిల్లీలో రేడియోలో టెలికాం కాలేజీ హాస్టల్ గవర్నరుగా నియమింపబడినది.

సి. యస్. నాయుడుగారు

ఇంగ్లండులో భారతీయ క్రికెట్ ఆట గాండ్రుకు వరసగా ఆరు నెలలపాటు అపజయముల వలన అపఖ్యాతిని పొందెను. ఇందు దేరిన క్రికెట్టు వీరుడు.

శ్రీమతి నేతూబాయిగారు, బి. ఏ.

మైసూరు యూనివర్సిటీలో అనేకముల యన బంగారు, వెండిపతకములను బహుమతిగా పడసిన విద్యార్థి.

శ్రీమతి కుసుమతాకూరుగారు

అమెరికాలోని అయోవా యూనివర్సిటీ యం. ఇ. పట్టమును బొందినవైనది.

కంచెర్ల వెంకటకృష్ణయ్యగారు

ప్రయాగ హిందీ విశ్వవిద్యాలయమువారి యంత్రము రీక్షలో నుత్తీర్ణులై 'హిందీసాహిత్యరత్న' అను బిరుదును బడిసిన ఆంధ్రులు.

మల్టీషేర్ ఆలీగారు

కొరాసును ఇంగ్లీషులోని కనువడించుటకు ఇంగ్లండుకు పయనమైరి.

జి. సి. ఆర్యాగారు

వైమానిక శిక్షణ బడయుటకు ప్రభుత్వము నుండి వేతనాధికములు పొంది ఇంగ్లండుకు తరలిన ప్రథమ మద్రాసీయుడు.

చిరంజీవి కొత్తనచ్చిదానందమూర్తి.

౧౨ ఏండ్ల బాలుడు హిందీరాష్ట్రభాష వికారద పరీక్షలందు ఉత్తీర్ణుడయినాడు.

డా. యస్. చంద్రశేఖరగారు

చికాగో యూనివర్సిటీలో రీసెర్చ్ ప్రొఫెసరుగా నియమింపబడినారు.

శ్రీమతి ఎ. నారాయణ సతి

టాక్సిఫిలిముల సాగు ఇంజనీరింగులో పాల్గొన్న ప్రథమ భారతీయ యువతి.

పాశుని వెంకటనారాయణగారు

వీరు మూటాల్సు లిమిటెడ్ కంపెనీలో పనిచేయుచున్నాడు. బాలయ ఆంగ్లమునకు సభాధ్యక్షులు. బాలయ ఆంగ్ల కోఆపరేటివు సంఘమునకు అధ్యక్షులు.

సి. అశ్వత్థ నారాయణరావుగారు

వీరు మదనపల్లె ప్రాంతపు ఆంధ్రులు. అడయారులో బి. ఏ. చదివినవారు. బెంగళూరు చేరి 'నవజీవన' అను దినపత్రికను, 'మక్కల పుస్తక' అను పిల్లలకు పనికివచ్చు మాస పత్రికను కన్నడమున చెక్కిగా నడుపుచున్నారు.

శ్రీ సుజననమాజము -

మోల్లెన్ (బర్మ)

ఈ సంఘము 1936 సం.లో స్థాపించబడినది. దీనియొక్క ఉద్దేశములు:— జీవకారణ్య ప్రచారముచేయుట, విద్యావ్యాపనమై కృషి, దైవభక్తిని పెంపొందించుట. ఈ సమాజమునకు శ్రీయుతులు సాలాపుబుల్లి అప్పన్న, కల్రి అప్పలస్వామిగార్లు ప్రధాన పాతకులుగను, శ్రీయుత ఆర్. కే. పతిగారు, బి. ఏ. (స్నేహరు) అధ్యక్షులుగను, శ్రీయుతులు బొండా మనిస్వామి, గుల్ల నుబ్బరాజుగార్లు ఉపాధ్యక్షులుగను, శ్రీయుతులు కుత్తుం బగ నాయకులు, భీముని మనిస్వామిగారు కార్యదర్శులుగను నున్నారు. ప్రస్తుతము ఈ సమాజమువారు ఒక రాత్రిపాఠశాలను నిర్వహించుచున్నారు.

జనహరేలాల్

కుంకుత్తి నరసింహారావు

వీరీ సైన్యబలాతిగర్వితులు భూమిశుల్ పరాకామసం
చారోన్మత్తులు నిత్యభోగరతు లైశ్వర్యాంఘు లల్పాశయుల్?
వీరాగ్రేసర, నిన్నుగాంచుటకె యుష్విల్లగాగు న భూజన
పారావారమునందు వారి కనురూపమైన లేదయ్యెగా!

కలకల మింట రేగు విహగస్వరవాళి నత్రికమించి యీ
జలనిధి ముక్తకంఠమూన స్వాగతిగీతిక లాలపింప భూ
తల మదరక దిశల్ ప్రతిరుతిమ్మునగక జనకోటి సీమహా
జ్వలవచనమ్ములక దలచి నల్పు జయధ్వనులే జయించెడుక.

నెలల కొలంది సీపలుకు నిష్పకలక దరిలేని చీకటల్
తొలగె నమస్తరాష్ట్రముల దోర్బలకాంతులు ప్రజ్వరిల్లెడుక
మలయనమీర చందననమానము దావకవహ్ని నేడు నీ
యెలుగు చలింప దింతగ శ్రమించియు దివ్యరుచుల్ స్రవించెడుక.

ఆలోకింతురు ప్రీతిమై నదె అసూర్యంపశ్య తాకోమలీ
జాలం బిం దరుడెంచి నేడు నిను స్వేచ్ఛాదూత, సాత్రాజితీ
లోలాక్షిం దలపోతురో కదనకల్లోలాత్మయా నాస్పయిక
బాలాసాహసగాధ నేర్తురా భవత్సాచీన సవ్యోక్తులక!

పల్లెలు పట్టణమ్ములు భవన్నవమంత్రవిఘ్నజపింప వి
ద్యుల్లతవంటి సీదు నయనోజ్వలతేజము గాంచి చేరరా
నొల్లరు భీతిమై పరధనోన్నతిపై మనసున్న బానిసల్
పిల్లయిగుల్ జగన్నుతరవిప్రభ డాయగ నాహించునే?

చండార్చప్రభవోలెప్రాకెడు మొగల్ సామ్రాజ్యముక రాష్ట్రమొ
క్కండుక లేక ప్రతాపసింహుడెదురై కంపింపగాజేసి, మా
ర్తాండుండెన్నడు నస్తమింప డను సామ్రాజ్యమ్ముపై రిక్తహ
స్తుండై యిట్టు లెదిర్చి నిల్చు నెవడంచుక భూమి నిస్తబ్ధనకా.

సమరదిన ప్రభాతమున శంకయెరుంగని సవ్యసాచిపై
విమతపతుల్ నుతింప రణవీరతజూపిన సీవు సాగరా
గ్రమున నుపన్యసించుటకు గద్దియపై నిలువక ధనుర్ధరో
త్తముడును యోగిపుంగవుడుదాల్చి రొకేతనువంచు దోచెడుక

50-వ అఖిలభారతజాతీయమహాసభ (ఢైలీవూకు)

౧. శ్రీయత జనహరలాలునెహ్రూ (అధ్యక్షుడు)

౨. తిలకనగరమందు మహాత్మాని కుటీరము

౩. తిలక నగరమందు ప్రతినిధుల బసట, ఇతర కార్యాలయములు

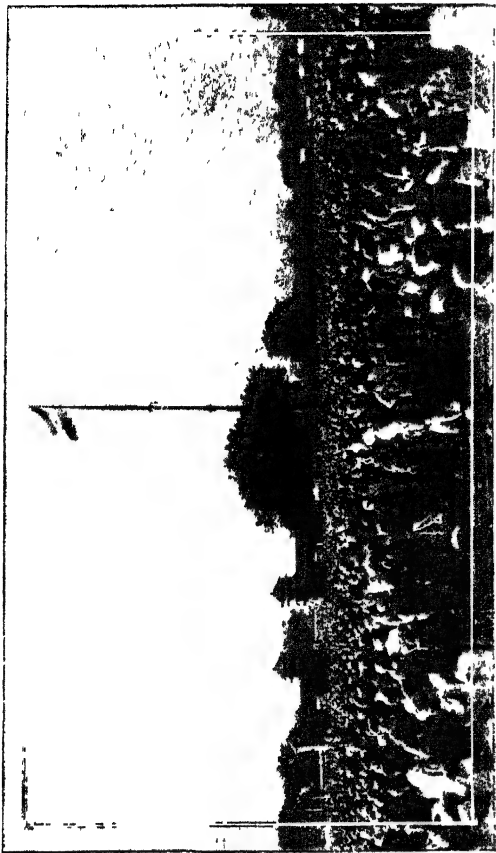
౪. తిలకనగరమందు పృథ్వీ ప్రదర్శన శాలలు

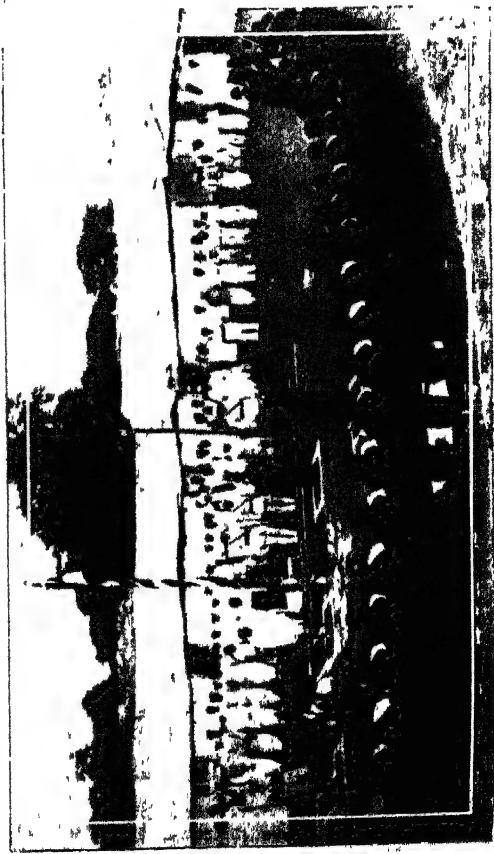
౫. తిలకనగరమందు అధ్యక్షుని కుటీరము

౧౫. శాస్త్రులూగారు జాతీయపతాకాన్ని ప్రతిష్ఠించుచుండటం

౧౬. జాతీయ పతాకాగోష్ఠాదోర్భవ దృశ్యము

౧౭. (వై) వాలంటీయర్లను పతాకావదనోత్సవము జరుపుట

౧౮. పతాకాగోష్ఠాదోర్భవమునకు జండా కప్పి సరిగా అమరక పతాక పడమన్నప్పుడు ప్రాణములగు తెగించి ౮౦ అడుగుల ఎత్తు గల భృజ-స్తంభము వెక్కిరి పతాకను నిలువజేయిన

౧౮. ఖాదీ, గ్రామపరిశ్రమల ప్రదర్శన ప్రారంభోత్సవమునకు హాజరయిన శ్రేష్ఠ కర్షక బృందమునకు

౨౦. మహాత్మాజీ, కన్వీట్టాయి, మహాదేవదేవ్ శాయిగార్లు శ్వేదేశి ప్రదర్శనమును పరిశీలించుచుండుట

౨౧. స్వచ్ఛాత్రుదర్శన ప్రారంభోత్సవమునందు హాజరైన ప్రముఖ కర్షకులు

౨౨. ఖాదీ, గ్రామపరిశ్రమల ప్రదర్శన ప్రారంభోత్సవమునందు మహాత్మాజీ దుపయోగించుచుండుట

ర జి తో త్న వ స ం వ త్న ర ము

1937

ట్రావెలూర్ నేషనల్ బ్యాంకు 1912 నుండి స్థాపించబడినది. కాలక్రమేణం దీని సంవత్సరములైనది. ఈ కాలములో నడుచు బ్యాంకు పోషించిన అభివృద్ధి విగ్రహ దాటలాట్టలు మొలకలు ట్రే డెలివరీ కావచ్చును.

అభివృద్ధి సూచకము గుర్తించుట

సం॥	ముద్రాణము		రిజిస్ట్రేషన్	డిమాండ్లు	చిగ్గర నిలవ	స. ప. వార్షిక వడ్డీ రేటు పెట్టుబడులు	విద్యుదాణమున కై మొత్తము తిరుప్పలు
	ఆరుమితిపొంది జాగ్రత్త చేసి	పట్టించి					
1912	రూ. 2,00,000	రూ. 18,000	రూ. Nil	రూ. 19,000	రూ. 211	రూ. Nil	రూ. 33,000
1917	2,00,000	59,000	2,000	1,10,000	500	Nil	1,87,000
1922	10,00,000	2,80,000	24,000	8,75,000	15,000	14,000	7,17,000
1927	10,00,000	3,02,000	1,10,000	9,27,000	1,07,000	68,000	15,27,000
1932	10,00,000	4,22,000	2,00,000	86,69,000	5,86,000	4,30,000	58,18,000
1935	50,00,000	11,61,000	8,50,000	1,77,65,000	81,55,000	28,98,000	2,12,29,000

* జారీ చేసినది, చందా వేసినది రూ. 30,00,000 లు

ఈ బ్యాంకుకు 46 బ్రాంచీలు కలవు. ఇండియాలో దీని తాలూకు బ్రాంచీలు తేలివోట్ల యేజీస్పీలు యేర్పాటు చేయబడినవి. లండన్ లో వెప్టెమిక్స్ ట్రస్ట్ బ్యాంకు దీనికి యేజీంటుగా నున్నది.

ఇంత కాలమునుండి ఈ బ్యాంకుకు సర్వవిధముల మిక్కిలి ఆదరణతో తోడ్పడుచున్న అభిమాను లందరికి డైరెక్టరులు కృతజ్ఞులైయున్నారు. ప్రయోజన కారకముగు నేవను యింకను బ్యాంకు చేయకలు గుటకై, అభిమానులందరు వెనుకటివలెనే ముందును గూడ తమ సహకార ప్రోత్సాహముల నొసంగెదరని డైరెక్టరులు కోరుచున్నారు.

ట్రావెలూర్ నేషనల్ బ్యాంక్ లిమిటెడ్.

(1912 లో ట్రావెలూరునందు స్థాపించబడినది.)

హెడ్ క్వార్టర్స్ : ఆరెక్కె.

కే. సి. మమ్మై మాపిళ్ల, బి. ఏ.,

చైర్మన్.

కే. సి. యావెళ్ల, బి. ఏ.,

మేనేజింగ్ డైరెక్టర్.

మైసూరు పట్టుదుస్తులను ధరించినచో

మీరు తిందముగా కనబడెదరు

నవనాగరకా నాశి శిరో మణిలందరును ప్రతిచోటను మైసూరుపట్టుతో నేసి, వస్త్రములనే ధరించుటకు ముచ్చటపడుచుందురు. ఎందువల్లననగా వాటిని ధరించినప్పుడు వారు ఎంతో సౌగంధ్యము లభించును చేసికొన్నట్లు భావించుదురు.

మైసూరుపట్టువస్త్రములు కేవలము మైసూరు పట్టుదారముతోనే నేయబడినవి. దీనిలో కృత్రిమ

పట్టుగాని, విదేశపుపట్టుగాని కలియలేదని పూచీయివ్వబడును.

మై సూ రు పట్టు గు డ్డ లు

బార్జెస్

కౌటెన్

సెటిన్సు

కయరు సేసినది:

గవర్నమెంటు సిల్కు, వీవింగ్ ఫ్యాక్టరీ, మైసూరు.

ప్రకటనలు:

1. ది మద్రాస్ స్వదేశీ యువారియం లిమిటెడ్, 1/17-వ, మాంట్యురోడ్, మద్రాసు.
2. కాటెజ ఇంప్రొవ్డ్ థేల్సు డిపో, హెచ్.ఎ.హెచ్. ది నైజాము డొమినియన్సు, హైదరాబాద్, దక్కన్.
3. ది మైసూరు ఆర్టు అండ్ క్రాఫ్టు డిపో, సాత్ పెరేడ్, బెంగళూరు.

కుక్కరా, కుక్క, నున్ను చేసినవిషయం

అంబేద్కర్ గారి వ్యాఖ్యానము

అంబేద్కర్ గారు మొదట ముందుగా 'కుక్కరా' అనే పదాన్ని వివరించారు. 'కుక్కరా' అంటే 'కుక్క' అని అర్థం. 'కుక్క' అంటే 'కుక్క' అని అర్థం. 'కుక్కరా' అంటే 'కుక్క' అని అర్థం. 'కుక్కరా' అంటే 'కుక్క' అని అర్థం.

అంబేద్కర్ గారు 'కుక్కరా' అంటే 'కుక్క' అని అర్థం. 'కుక్క' అంటే 'కుక్క' అని అర్థం. 'కుక్కరా' అంటే 'కుక్క' అని అర్థం. 'కుక్కరా' అంటే 'కుక్క' అని అర్థం.

అంబేద్కర్ గారు 'కుక్కరా' అంటే 'కుక్క' అని అర్థం. 'కుక్క' అంటే 'కుక్క' అని అర్థం. 'కుక్కరా' అంటే 'కుక్క' అని అర్థం. 'కుక్కరా' అంటే 'కుక్క' అని అర్థం.

అంబేద్కర్ గారు 'కుక్కరా' అంటే 'కుక్క' అని అర్థం. 'కుక్క' అంటే 'కుక్క' అని అర్థం. 'కుక్కరా' అంటే 'కుక్క' అని అర్థం. 'కుక్కరా' అంటే 'కుక్క' అని అర్థం.

అంబేద్కర్ గారు 'కుక్కరా' అంటే 'కుక్క' అని అర్థం. 'కుక్క' అంటే 'కుక్క' అని అర్థం. 'కుక్కరా' అంటే 'కుక్క' అని అర్థం. 'కుక్కరా' అంటే 'కుక్క' అని అర్థం.

అ హ్వ న ము

సుంకర వేంకటేశ్వర రావు

౧

మకరందమును కొంత మందారములనుండి

ప్రాగుఁజేసితి నీకు భోజనమిడ

తీయ్యమామిడిగున్న తెలిసోగ చిగురుల

భద్రపరచితి నీకు శల్లెరముగ

మన వసంతపు పికాంగినచేత నొప్పించి

పాడింతు నీదు నివ్వాలిపాట

మలయహందనమీరముల నెల్లొ బ్రతిమాలి

వేయింతు మెలమెల్ల విరులనురటి

బండిగురివెంద పొదరిల్లు ఒనగ నిడుదు

ఁదృసింహాసనమున ని న్పదిలరతు

అడవిమల్లెలఁ బైఁజిల్లి హారతిడుదు

రమ్ము ! పూజింతు వేగ నా రామభద్ర.

౨

మధుకరంబుల నోట మన్నుఁగొట్టిసఁగాని

తేలేను నీకునై తేనె నేను

చిగురుకోపాపొట్టఁ జిచ్చువెట్టిసఁగాని

చేకూర్చుఁగాఁ జాలఁ జిగురుటాకు

పుచ్చనల్లరికోభ బూదిఁగల్పిసఁగాని

కొలువఁగాఁ జూనిక గ్రొత్తపుల

కలకంతి మిగని కఁగిలిఁబాపిన గాని

పాడింపలేను నీ పైఁడిపాట

నిన్నుఁ బూజింఁదలఁచిన నిభూజగము

కష్టజాలంబులకు లోనుగాకపాడు

ఎదట నేడ్చించి తినుపించు నేటి ఫలము?

రమ్ము ! పూజింతు హృదయాన రామభద్ర.

బాంబే లైఫ్ అశ్రమము

కంపెనీ, లిమిటెడ్.

ఫౌండేషన్ 1903

బాంబే లైఫ్ బిల్డింగ్,

చార్మిట్ స్ట్రీట్, గార్హ్టన్ నగరము

1935 లో పూర్తిచేసిన వ్యాపారము కు 1,50,000

రూపాయలు, పూజీపాస కంపెనీ.

సీఎం అంకెలకు లెక్కపాట

1935 నాటి లెక్కల ప్రకారము

మొత్తము అప్పులు రు 80,00,000

అప్పుల భాగము రు 68,00,000

ప్రస్తుతమున రాబట్టి రు 22,54,000

సర్టిఫైడ్ రాబట్టి రు 3,16,000

ఫర్లిఫైడ్ గ్రామములు రు 5,75,000

ఫర్లి చిక్ గ్రెయిములు

మొత్తము రు 3,16,000 కు

హాజీరది.

అమలులోనున్న వ్యాపారము రు 442,51,200

అనుమించినది.

ఈ కంపెనీ తరఫున పనిచేయుట
లాభకరమైనది. ప్రాతినిధ్యము లేని
తావులందు ఏజెంట్లు కావలెను.

వివరములకు :

కోచికార్ బ్రదర్స్

బ్రాంచి శైక్రటరీలు.

బ్రాంచీలు :

పో. బా. 887

మాంట్రోడ్, మదరాసు

సామ్యాలయము

పులియర, కాలికట్

ఉడిపి, దక్షిణయిండియా, చార్మిరోడ్, బొంబాయి. 4.

విశ్వేశ్వరపురం సర్కిలు

తెంగురూరు సిటీ.

తేలపిడి,

హంగూరు.

శ్రీ ఆరవింద జీవితము

ఇంద్రుని కేవలమును నిత వివరముగా

ప్రకటింపబడలేదు.

వివరములకు :

జానానము, కళావిశేషము, హాతకము, విద్యాభ్యాసము, విశేషాసము. ఉత్తరము, బోధానాసము, విద్యానా, యోగుల పరిచయము, దర్శనశాస్త్రము వ్రాసిన అమృతరేఖలు

ఉత్తరము వివరము, జాతీయ కథాకాల, వందే మాతరం పత్రికావంతు, రాజప్రహారానాసము, హాతు కంక్షము, ఆత్మీయ బాంధవము. జెయి లులో శ్రీ శ్రీ భగవానుని సంపద్యనాకేళముల చతుర్థ పండు.

ఉత్తరము, బాంధ్యాలము, కర్మయోగ పత్రికా నిర్మాణము.

తత్త్వశాస్త్రములు, నాకేయిలు శాక బహి రంగము, పుగచ్చేరి నివాసము, 'ఆర్య' పత్రికాస్థాపనము, దాని యాద్యములు, వాఙ్మయము.

ఏకాంకవాసము, కపింద్రుడు దర్శించి స్తుతింతులు, శ్రీ ఆరవింద వాక్యము. శ్రీ ఆరవిందోపదేశము, 'స్వాతింత్ర్య నిర్వచనము', 'ప్రామ్యలు-పాశ్చాత్యులు. 'ఆత్మకేత', జాతీయత' వీనిని రచించి లోగడ వ్రాసిన వ్యాసములు మన్నననవి గలవు.

శ్రీ ఆరవింద దర్శనము

'LIFE DIVINE' అను తమగ్రంథమున

శ్రీ ఆరవిందులే రచించిన సారసంగ్రహమునకు బ్ర. వే. చంద్రశేఖరంగా రొసర్పిన ఆంధ్రీకరణము 1 ఇందు దిక్కుపరిణామవాదము, 2. సృష్టియొడ వాల్లు దృష్టులు, 3. విజ్ఞానానంతయొక్క ఆవశ్యకత, 4. చిన్నము విజ్ఞానానంత, 5. సమాప్తి అను షీర్షికల క్రింద శ్రీ ఆరవిందుల అపూర్వతత్వముంచయు వివరింపబడియున్నది.

'నాయ' యని ప్రపంచమును సన్నుతించుచుండ, నేటి యష్టకష్టములకు తోట్లకు 'దాసోహం' అని లాంగి మృత్యువుచే ఈడ్చబడకుండ, భాగవతజీవనమును దివ్యజీవనమును అమృతత్వమును అనుభవించగల పరమరహస్యము మార్గము సకాశ్రమముగా నిందు వెల్లడింపబడినది.

ప్రతిగ్రంథము ఒక్కొక్క రూపాయి పో వేరు

ఆంధ్ర గ్రంథ మాల,

7, తంజుకెట్టిపేటి, మదరాసు.

గొప్పరకము నబ్బులను ఉచిత నమోనాల పరీక్షించి
మీరే తెలిసికొనుడు

కామినియా టాయిలెట్ నబ్బులు

మీరు ముఖ్యముగా కోరెదగు
మనోహరములైన నానావిధ వాననలతో నిండిన

శ్రేష్ఠమగు నబ్బులు

మనోహరము గలిగియు పరిమళమతో కూడిన గొప్పరకము. కామినియా
టాయిలెట్ నబ్బులు" మీకు యింపుగా నందును. "కామినియా టాయిలెట్

నబ్బు" పేరిటను సుశ్రీపరిచి మృదువుగా నుండునట్లు చేయును. ఈద్రోది "కామినియా టాయిలెట్ నబ్బులు" - ది
రైనను స్వేచ్ఛా రమణకు నాడిన" పేరిట మృదువుగానుండి పోయిగానుండును.

"కామినియా టాయిలెట్ సోప్" గొప్పరకము సబ్బు, గులాబినాసలను వెనజల్లుచుండును.

"డిల్ బహర్ సోప్" "అల్ఫా డిల్ బహర్" పరిమళము గలది. దానినాసన చిరకాలము నిలచును.

"కామినియా టాయిలెట్ సోప్" పద్ధ చందన పరిమళముతో ఖుషాయించు చక్కని నబ్బు. మిక్కిలి యింపు
గాను, మనోజ్ఞముగాను నుండును. ఒక్కొక్కరకము రి బిల్లులగు తెట్టె. రు. 1-0-0. పొట్టి పేరు. ప్రకము సబ్బులలో
యొకదాని ఉచిత నమోనాకై 0-0-6 పోస్టబిల్లును పంపుడు.

సోల్ యేజెంట్లు: - ది ఆంగ్లో యిండియన్ డ్రగ్ అండ్ కెమికల్ కంపెనీ,

285, జమ్నా మఠీదు, బొంబాయి. 2.

సిల్క్ వర్మింగులు

చేతితోను, మినుమిదను చేయబడినవి.
మేలైనరకము. మాలు యేమాత్రము లేదు.
సైజు 18 గజముల X 27" అం 6 వర్మలకు
గాని లేక 12 జ్ఞానులకుగాని పరిపూర్ణము.
ఖరీదు రు 4-8-0 లు.

మేలరకము 9 x 11 27 అం రు 2-12-0 లు.
పట్టుచీరలు:- నూటికి నూరుపాళ్లు గాఢ
రంటిరంగు అద్దకము కలవి సైజులు 7, 8,
9, 10 x 11 X 45" అం జ్ఞాను గుడ్డలతో
కలిపి, ఖరీదు రు 4-12-0; 5-9-0; 6-2-0;
6-15-0 లు.

సిల్క్ రుప్పలు:- శ్రేష్ఠమైనవి. చౌక.
సైజు 2 1/2 x 11 X 45" అం ఖరీదు రు 2 లు.

దెలివరీ ఉచితము. తృప్తిగాలేనిచో
సొమ్ము వాపసుచేయబడును.

Girson Knitting Works
Dept. 85, Ludhiana

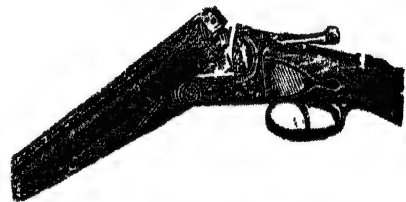
యన్. వి. రామానుజం చెట్టి

అండ్ కో.,

(with which is incorporated Kitchener & Co.)

స్థాపితము : 1863.

12, బ్రాడ్వే, మదరాసు.

ఖరీదులు చాల తగ్గిపబడినవి.

యస్. వి. యల్. కుపాపలు

హెచ్. అండ్ అల్. రూ. 45, రూ. 50.

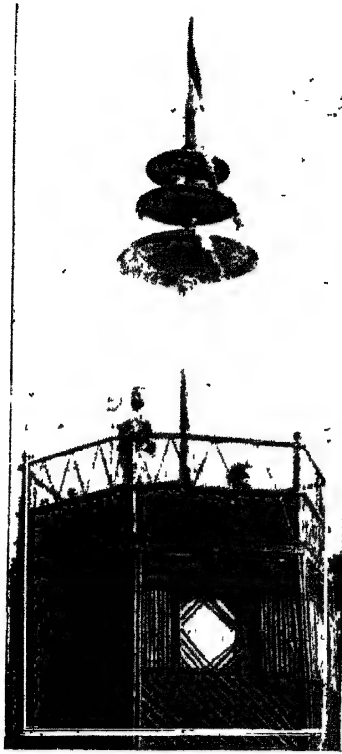
డి. వి. డి. యల్. డిల్ రూ. 65

డి. వి. యం. యల్. డిల్ రూ. 40, రూ. 20.

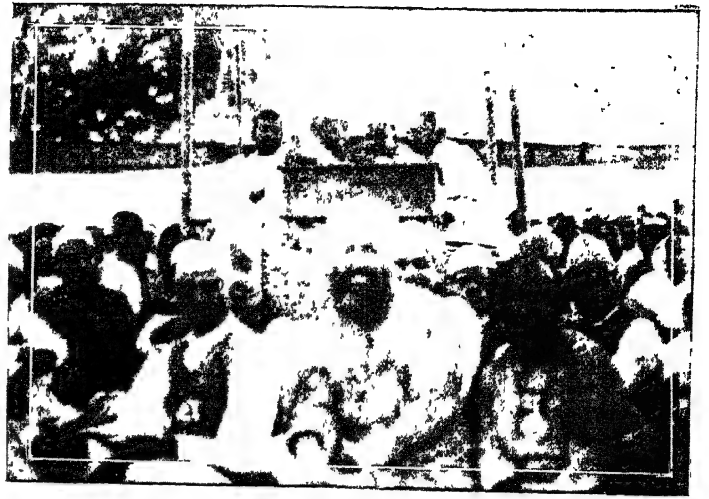
ఇంగ్లీషు కార్ట్రీజ్స్ రూ. 10.

కేబలాగు ఉచితము.

మంచి గ్యారంటీతో మరమ్మత్తులుగూడ చేయబడును.

౬. ఆచార్య సంఘాధ్యక్షుడు శంకరరావు
దేవుగారి ఉపన్యాసము

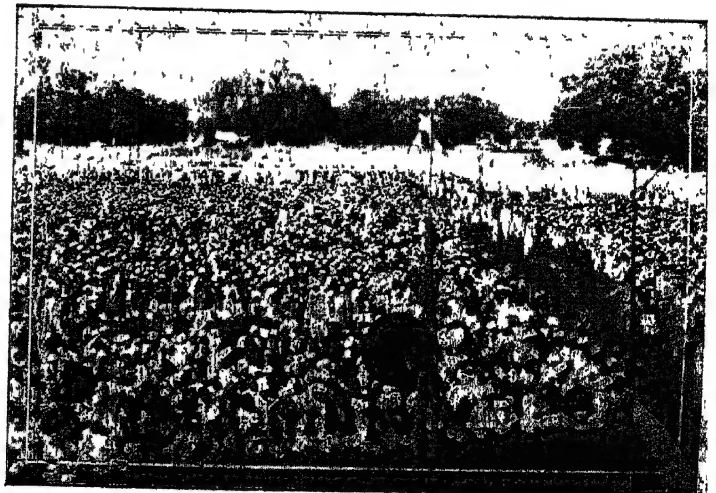
౮. బహిరంగసభలో మాలవ్యా, శంకరరావుదేవు, గాంధీగార్లు సంభాషించు
కొనుచుండుట

౯. క్రీస్తుని మణిబెన్ పటేల్, ఆబ్దుల్ గఫూర్ ఖాను, జవహరలాల్ నెహ్రూ,
వల్లభాయీ పటేలుగార్లు విషయనిర్ణయసభకు పోవుచుండుట

౧౦. కాంగ్రెసు అధ్యక్షుడు నెహ్రూగారి
ఉపన్యాసము

౧౦. మహాసభద్వారా కృష్ణమూర్తి నెహ్రూగారు

౧౧. శివాజీ ద్వారమువద్ద ఆంధ్రకుని అగమనమునకు నిరీక్షించుచున్న ప్రేక్షకబృందము

౧౨. జంబాయినుండి కాంగ్రెస్ జ్యోతి తిలవనగరము ను చేరవచ్చుట

౧౩. కిసానుయూత్రికులు తిలవనగరమునకు చేరవచ్చుట

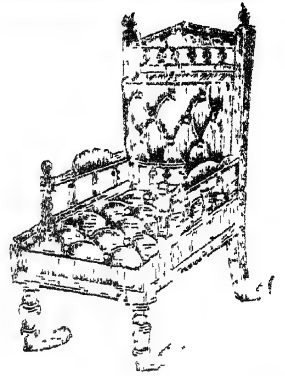
౧౪. కిసాన్ కాంగ్రెసుసభలో జవహర్లాల్ నెహ్రూ గారు దువ్వెసిండుమందులు
అర్పణలు : ఆచార్య గోగ్గేని రంగ నాయకులు గారు

పి. కోదండరామప్ప (లేట్ స. యల్. పొన్నపాపియ్యారి పుత్రుడు)
1954-వ 4. వర్షములో పొందుకొని.

పి. పొన్నపాపియ్యారి బిల్డింగు, మేలైన గృహాంశకరణవిద్యాలయ, స్ట్రెయిట్లు
నెం. 39, 44 నెప్పు ఎస్టేట్, పాక్లెట్, మదరాస్.

ఎంట్రన్సు కోర్సు, డైరింగుకోర్సు, డ్రైజింగ్, హేతుబుద్ధి, ఇతర ఆధునిక విద్యలు అన్నివిధముల ధర్మచరులు, శ్రేయోదాయములు, నల్లగ్రామ, తెల్లగ్రామలలో ఆంధ్ర రికములలో ఉత్తమములు పొన్నపాపియ్యారి సహా, చక్కగచేర్చి, గట్టిగాను శ్రమచేయుచును.

కోరినవారి కేవిధమున సామానునకై నగల 4 రె. కొమ్మలవలె నగల 4 రె. పట్టుకొని ఎవరైనా బడును. ఒకసారి మా వస్తుప్రదర్శనకోసం మీరికొక వినియోగదారులను. చూపుకొనుటలందున వచ్చు ఆర్థములు సామానుల కన్న రైల్వేద్రావణికాదు వారి కుమారులలో కొనుగోతునకు సామర్థ్యమునుగోడనే శ్రద్ధగా పి. సి. చేతుబుద్ధి. P. KOTHANDARAM PILLAI, Cashier, London. 12 Regent St. P. T. Madras.

" Their Medicines Are The Best "

THE Regular HOMOEOPHARMACY

S. N. RAY & Co; 85 A Clive Street, CALCUTTA.

FRESH & GENUINE MEDICINES FIVE PICE PER DRAM CHOLERA OR FAMILY BOX containing 24, 30, 48, 60 and 104 phials of medicine with a very useful guide in Bengalee including a drop conductor Rs. 3, 3/8-, 5/8-, 6/12- & 10/14- respectively. With English or Hindi Guide -/- 2/- As extra. Importers of: Boericks & Tafels Homoeopathic medicines. Biochemic Tablets Globules, Sugar of milk. Tube Phials. Books, Velvet Corks, Cardboard Case

కేశవజీ దేవ్ చంద్

21, చైనాబజారురోడ్డు, మద్రాసు.

చేతి గాజులను అనేక రకములలో సొగసుగా చేయించి యివ్వబడును.

మా పనితనమునకై గ్యారంటి యివ్వబడును.

జత గాజులు చేయుటకు చార్జ్ రు. 3/-లు.

అన్నిటిలోను మజూరీలు తగ్గించబడినవి.

వివరములకు వ్రాసి కనగొనుడు.

రత్న పురుష లేహ్యం

ఇది సేవించుటచే, శుక్లసప్తము, క్షిప్రనోష్పలు శ్రీమృగములను తగ్గించి, వీర్యవృద్ధి, బలముకలుగ జేయును. నెలరోజులుమందు ఖరీదు రు 2-8-0 లు.

షట్పల గంధక చూర్ణం

చర్మరోగములు, మచ్చలు, మూత్రనాళ మందలి వ్రణములు సుఖవ్యాధులు తగ్గించి, రక్తము బాగుజేయును. తు 4 లు రు 21 లు.

షసంతకు సుమాకరం

మూత్రవ్యాధులు, మేహములు, కుసుమ, తగ్గించి బలముచేయును. తులం రు 16 లు.

శ్రీ పట్టాభిరామ వైద్యశాల

రాయవరము, తూర్పుగోదావరిజిల్లా.

ఆంధ్ర ప్రదేశ్ ప్రభుత్వం ఆదేశం (మొదటి)

హౌస్ ఆఫ్ సెలక్షన్ : మచిలీపట్నం.

స్థాపితము : 1925

ఆంధ్ర ప్రదేశ్ ప్రభుత్వం ఆదేశం - 1925

అభివృద్ధి సూచిక:

సాలీనా ఆదాయము:	రూ. 51 లక్షలు
భీమా నిధి:	రూ. 15 ,,
అమలులోనున్న వ్యాపారము:	రూ. 120 ,,
చెల్లింపబడిన క్లెయిములు	రూ. 2 లక్షలను మించినది.

రెండు వ్యాఖ్యయేషన్లు జయప్రదముగా ముగిసి రూ 1000/కి నాలుగు నూ 15/-లు లోపల ప్రకటింపబడి యున్నది. మూడవ వ్యాఖ్యయేషన్ ఫలితములు యీ సందర్భములో గాగన. జరిగిన 31 మార్చి, 1937 లో ముగింపబడిన క్రొత్త పట్టాలన్నీయు, యీ రెండు లోపల లోపల పాల్గొనగలవు.

పట్టాదారులకును, ఏజెంట్లకును అపూర్వ సౌకర్యములు గలవు.

వివరములకు:—యర్రమిల్లి మంగయ్య, బి. ఐ. సి. ఐ. ఐ. కార్యదర్శి.

బ్రాంచి ఆఫీసులు

మద్రాసు, తంజావూరు, పొదై, నాగపూరు, ధంతోలి, కలకత్తా, 14 హేస్టీంగ్.

సబ్ ఆఫీసులు

గాంధీనగరం, బెజవాడ, మెయికోరోడ్, విశాఖపట్నం.

వార్తాపత్రికలు

మల్లంపల్లి రామకృష్ణారెడ్డి

ప్రావుకాని ప్రావు, ప్రపంచమంతా శేషపత్రికతో ఉన్నది. పత్రిక భిక్షువులవాంతున్నదింటే ప్రపంచ నిధి వృద్ధి పొందుతున్నదన్నమాట! ప్రపంచ మిభివృద్ధిపొందుతున్నదింటే పత్రికభిక్షువులవాంతున్నదన్నమాట. విజ్ఞానవికాసానికి పత్రిక పర్యావృత్తమయ్యే స్థితి వచ్చినది. ప్రపంచమునుబట్టి పత్రికా, పత్రికనుబట్టి ప్రపంచమూ ఒక స్వరసమాకార, ఆశ్రయాలతో వర్ణింతున్న కాలమిది. నాగరిక దేశాలలో లక్షలకొద్దీ ప్రశులు ప్రతిదినమూ ఆమ్మునాహారే పత్రికకు సంపాదింపబడునా రూ. య జ మా న ల య న వా రూ ఆ వు న చ్చ ది కాదనీ, కాదన్నది అవుననీ, మండి చెప్పనీ, చెప్పిన మంచినీ అనిపించగల రంటేను, తిమ్మిని బిమ్మనీ బిమ్మని తిమ్మనీ చేయగలరంటేను ఆశ్చర్యమేమిది? పత్రికా ప్రభావం అంశవిపరీతిగా ఉంది. మనకే శిల్పాకామా అనువంటివితి కొంచెం శీఘ్రంగానో, ఆలస్యంగానో రాకలవ్వును. ప్రపంచం మొత్తంపొడ ప్రార్థనీకస్తావున్న ప్రవాహ వేగం ఇది—దానిని తప్పించుకొనే దెట్లా? ఈ కాలంలో దాని కంటటి ప్రజాప్రభావా లన్నియు దానిని కాదడడమెట్లా?

శేటికాలంలో వార్తాపత్రికలకున్న ప్రాముఖ్యత, ప్రాబల్యత మరే వేటికీ లేనట్లు కనిపిస్తున్నది. ప్రజల అజ్ఞానం పోగొట్టడంలోను, విజ్ఞానం వ్యాపింపజేయడంలోను విద్యా లయంతిరువాతి పత్రికే ప్రబలసాధనంగా ఉన్నది. క్రమక్రమంగా పత్రికకు కలిగిన పరిణామ వికాసాలవల్లా, ప్రాముఖ్యతలవల్లా ఆదోక క్రాస్త్రంగానే కాదు, నాగరికత మించినదేశాలలో లాభదరలియైన వ్యాపార సంస్థగా కూడా తయారయినది.

శేటి నాగరికతాభివృద్ధికి, విద్యావికాసానికి పత్రిక ఎంతవరకు తోడ్పడుతున్నదో పూర్తిగా తెలుసుకోవాలంటే యూరోపు, అమెరికా ఖండాలలోని పత్రికలను గమనిస్తే చాలు. శేడు ఏయద్యమం జయప్రదం కావాలన్నా, ఏయభిప్రాయం లోకంలో బహు వ్యాపకం పొందాలన్నా పత్రిక లేనిదే సాగదు. శేటి నాగరికతకు పత్రిక ఉండక తీరని ఒక ప్రధానానుబంధమై పోయినది. పత్రిక లేనిదే శేడు వ్యాపారమే లేదు; విజ్ఞానప్రచారమే లేదు. ప్రతిమనుష్యుడూ వికాసం పొందవలెనన్నా, తానుకూడా ఇతరులకంతో పాటు ముందడుగునేసి సాగిపోవాలన్నా పత్రిక నాశ్రయించక తప్పదు శేటికాలంలో. శేడు పత్రిక మానవునికి గురువుకాని గురువు, మిత్రము కాని మిత్రము, భాగ్యముకాని భాగ్యము, శేతకాని శేత,

పత్రిక పుట్టి మూడువందలకే శతాత్రమా కొంచెం వైసియింది. అది పుట్టినది కూడా యూరోపుఖండంలోనే. పదహారో శతాబ్ది నాటికి బైపు (అక్షరపుములుకులు) పాతి పోయడమూ, వాటిసాయంతో గ్రంథాలు అచ్చువేయడమూ ప్రారంభమయింది. కాని ముద్రాయంత్రమునాట్రం పనిఅయినది అమరలేదు. అయినప్పటికీ ఏదోవిధంగా ఆముద్ర యంత్రాల మీదే పత్రికలకూడా అచ్చువేయడం ఆరంభించారు. పదిహేడవశతాబ్ది ప్రారంభ మయ్యేసరికి యూరోపు ఖండంలో పత్రిక లవలకిరించినవి.

శీఘ్రముద్రణానికి వీలిచ్చేయంత్రం వచ్చినప్పటినుంచీకాని పత్రికల కభివృద్ధి లేక పోయింది. యూరోపులోనూ, అమెరికాలోనూ కూడా ముద్రణయంత్రంలో శీఘ్రముద్రణాని కవకాశమిచ్చే మార్పులు చేయాలని అనేకు లప్పటినుంచి ప్రయత్నిస్తూనే

వచ్చారు. కాని యా ప్రయత్నాలు పడవో మ్మికో కతాస్యియని కాని ఫలంకాలేదు. ఈ ప్రయత్నాలకు ఫలితంగా ముద్రాయంత్రంలో రాహురాను మార్పు లభింపవుతూ రావడమూ, శీఘ్రకాలంలో ఎక్కువ కాతాల అచ్చువేయడానికి వకకాళం పరిగవమూ సంభవించింది. ఇంకొకటి 'మర్నింగ్ పోస్ట్' అనే వాడు 'మోర్నింగ్ పోస్ట్' (మొరవంటి వేగంతో వచ్చునేకే) అని ఒకముద్రణ యంత్రం కనిపెట్టాడు. ౧౮౬౫ లో 'వెల్లియం బుల్లెట్' అనేవాడు గంటకు ౧౦,౦౦౦ చిన్నకాతాల లన్నివేసే యంత్రం కనిపెట్టాడు.

౧౮౭౧ లో 'వెబ్ పెర్సెక్టింగ్ ప్రెస్' అనేముద్రణయంత్రమిది గంటకు ౧౫,౦౦౦ కాగితాల లన్నివేసేవారు. అయినప్పటికీ ఇంకా శీఘ్రకాలంలో ఇంకా విశేషం కాగితాల లన్నివేసే యంత్రాలు కనిపెట్టాలని అప్పటినుంచి ఇంకా ప్రయత్నం సాగుతూనే వచ్చింది. ఇటీవల వచ్చిన యంత్రాలన్నీ ఇట్టి కిరంకర ప్రయత్నములఫలితాలే.

శేడు గంటకు ౩,౦౦౦,౦౦౦ కాగితాల చొప్పున అచ్చువేసే, అంటించి, కొని, ఎనిమిదిపుటలగు మడతలుపెట్టేవీ, గంటకు ౧,౫౦,౦౦౦ ల చొప్పున అచ్చువేయడం మొదలయిన పనులుచేసే ౧౬ పుటలగు మడతలు పెట్టేవీ, గంటకు ౨౫,౦౦౦ ల చొప్పున ముద్రణాదికములుచేసే ౩౨ పుటలగు మడతలుపెట్టేవీ—అచ్చుతముద్రణ యంత్రాలు వచ్చినవి.

ఇటువంటి యంత్రాలకు కాగితము టావులుగా కాకుండా, తయారయిన కాగితము చుట్టలు చుట్టలుగానే ఎక్కిపోతూవుంటుంది. కొప్పకత్తిగల ముద్రణయంత్రములలో ఉపయోగించే కాగితం వెడల్పు ఆరడుగులంటుంది; యంత్రంలో ఆ కాగితపుచుట్టు గంటకు ౧౦౫ మైళ్ల చొప్పున తిరిగిపోతూ ఉంటుంది.

హిందూ, ఆంధ్రపత్రికల వైజావి కొన్ని కొన్ని చిన్న పత్రికలలో నాలుగుపుటలే ఉంటుంది. పట్టణాలలో వేసే దినపత్రికలు సాధారణంగా ఎనిమిదిపుటలవి. అమెరికా, యూరోపు మహానగరాలనుంచి వచ్చే దినపత్రికలు అర పుటలకు వైసికూడా ఉంటుంది. ఆదివారంనాడు ప్రకటించే పత్రికలు ౮౦, పుటలకు మించేఉంటుంది. ౪,౦౦,౦౦౦ అమ్ముకంగల ౮౦ పుటల ఆదివారంపత్రిక అన్ని వేయాలంటే ఒక్కొక్క మార్కుకు (Edi.

(ion) సరిపడ్డ కాగితం తయారు చేయడానికి కాగితపున్నుని (Paper pulp) ఒక చిన్న అడవి నాగంబువుంది. అడవికొద్ది ప్రచారం గల పుస్తక పరిశ్రమలకు కాగితం కొరత ఎన్నో యేకరాల విస్తీర్ణంల సంత అడవులే వుంటవి.

అత్యంత శీఘ్రకాలంలో కాగితాలు అసంఖ్యకంగా అమ్ముచేసే యంత్రాలు వచ్చేటప్పటికి ప్రైవేటుకార్పొరేషన్ల సౌకర్యం కలగజేసుకోవలసిన అవసరం కలిగింది. కంప్యూటరులు ఒక్కొక్క అక్షరమే తీసి కంప్యూటేషన్ అమ్ముకు మేటరు తయారుచేసేటప్పటికి విశేషం కాలారణం కావడమూ, యంత్రం పనిలేక వర్షంగా ఉండడమూ సంభవించింది. ఈ కారణంచేత మేధావులు తమ బుద్ధిశక్తి అంతా ఉపయోగించి కడకు 'లినోటైపు' తయారుచేశారు. ఈయంత్రాన్ని ౧౮౮౪ లో నిర్దవ్వగా ఉండేటట్లు చక్కజేశారు. ఇది ప్రైవేటైజేషన్ యంత్రంవంటిది. దానికివలనే దీనికికూడా 'లినోటైపు' మొదలైనది ఉంటవి. ఈ లినోటైపుయంత్రం కంప్యూటరు, ప్రైవేటుకార్పొరేషన్, డిజిటైజేషన్ - ఈ మూడవలూకూడా వస్తుంది. ప్రైవేటుయంత్రమిద కొట్టివట్టు 'లినోటైపు' లు అక్షరాలు కొట్టుతూపోతే అక్షరపంక్తి పంక్తి వీర్యబలు సీసంలో పోత అయి ఒక కడ్డీలాగ వస్తుంది. ఒక్కొక్క గొప్ప దిన పత్రికాకార్యాలయంలో మైనిచ్చేసేటవంటి ముద్రణయంత్రాలూ, ఇట్టి 'లినోటైపు' యంత్రాలూ చాలా ఉంటవి.

అక్షరాలు ఎంతకళ్ళవంటే 'లినోటైపు' యంత్రం తయారుకావడం అంత సులభం. 'లినోటైపు' యంత్రాలు లేకుండా ముద్రణ కార్యం శీఘ్రంగానూ, లాభకరంగానూ జరగడమే కష్టమవుతున్నది. మన హిందూదేశంలో విద్య అంత ఎక్కువగా జనసామాన్యంలో ఇంకా వ్యాపింపకపోవడవల్ల 'లినోటైపు' యంత్రం ఆవశ్యకత ఇప్పుడంతగా లేదు కాని ఇక కొద్దికాలంలో అయినప్పటికీ దాని ఆవశ్యకత ఉండక తీరదు. అందువల్ల దేశభాషా లిపులకు 'లినోటైపు' యంత్రాలు కనిపెట్టవలసిన ఇప్పటినుంచి మనదేశంలో ప్రయత్నాలు జరుగుతున్నవి. మనదేశభాషలకు సంయుక్త, ద్వితీయరూపంలో అక్షరాలు ఎక్కువగా ఉండడంచేత, 'లినోటైపు' యంత్రం తయారుచేయడం కష్టమవుతున్నది.

అయినప్పటికీ నాగరికతరాలలో కొన్ని మార్పులు చేసి, అక్షరసంఖ్య తగ్గించి ఈవ్యాధి నే నాగరికీకరిస్తే 'లినోటైపు' యంత్రం కనిపెట్టినారు. దీనిని తయారుచేసేవారు అమెరికావారు. ఈయంత్రం ఇంకా సుకరంగా ఉండకపోయినా, దానికి పరిపూర్ణత ఇంకా రాకపోయినా, ఈ ప్రైవేటు అమ్ముపడగ్రంథం చదివడం కొంత కష్టమయి దానికి అలవాటుపడవలసినా ప్రయత్నం మాత్రం ప్రశంసనీయమైనది. ఇప్పుడు కాకపోతే ఇక కొన్నాళ్ళకయినా నాగరికీకరిస్తే ఇంత కంటే సులభం చక్కని 'లినోటైపు' యంత్రాలు వస్తవని ఆశించవచ్చును. మన తెలుగు వర్ణసమామ్యయంతా నాగరికీకరణం కల్గినంతకొంతటి ప్రయత్నమే జరిగితే తెలుగుకు కూడా 'లినోటైపు' యంత్రం రావచ్చు. ఈ విషయంలోకూడా కొన్ని అమెరికాకంపెనీలు ప్రయత్నిస్తున్నట్లు తెలుస్తున్నది. అరవానికి 'లినోటైపు' యంత్రం - అమెరికాలోనే - ఇటీవలనే నిర్మాణ మయివచ్చింది.

వర్తకవ్యాపారం బాగా అభివృద్ధిచేసుకొన్న వారవడంచేత నయితేయేమి, సామ్రాజ్యం నిర్మించుకొన్న వారవడంచేతనయితేయేమి, ఏ విషయంలోనయినా ప్రాపగాండా చేయడంలో అప్రతిహతవడంచేతనయితేయేమి ఇంగ్లీషువారు పత్రికలవిషయంలో ఎక్కువగా కృషిచేసి వాటినిచాలా అభివృద్ధికి తీసుకువచ్చారు. ఇంగ్లండుదేశంలోని పత్రిక నేడు ఎట్లున్నదో తెలిస్తే ప్రపంచంలో నేడు పత్రిక ఎంత అభివృద్ధిపొందిందో తెలుస్తుంది.

ఇంగ్లండుదేశంలో వార్తాపత్రిక పుట్టిన ప్రదేశం వకతాల్లి కడపటిదేశంలో; కాని వృద్ధిచెందడం మాత్రం పందొమ్మిదో శతాబ్దం నుంచి. పందొమ్మిదో శతాబ్ది ప్రారంభంలో వార్తాపత్రికకు ఇంగ్లండుదేశంలో ప్రాముఖ్యం వస్తూరావడంచేత ప్రభుత్వానికి అదంతే అయివ్వకలిగింది. అందువల్ల పత్రికల నణచవలెనని అయితే యేమి, వాటివల్లకూడా ఆదాయం తీసువలెనని అయితే యేమి ప్రభుత్వంవారు వాటిమీద 'స్టాంపు డ్యూటీ' విధించారు. అయినప్పటికీ పత్రికల సంఖ్య తగ్గలేదు. ౧౭౭౬ లో లండను నగరాన్నుంచి మాత్రమే ప్రకటన అవుతున్నవచ్చిన పత్రికలు ౫౩ వరకు ఉండేటట. పత్రిక లెక్కవయి ఈ విషయంలో ఆందోళన జరిగినమీదటనే

౧౮౫౫ లో 'విజ్ఞానం'మీద ఈపన్ను తొలగిపోయింది. పన్ను భారం తగ్గవంతోనే పత్రికలు చిరకయ్యివి. ౧౮౭౫ నుండి పత్రికల సంఖ్య ఇంకా పెరిగిపోయింది. పెట్టుబడి పెట్టగలవారేనే పత్రికలు పెట్టి పెట్టుబడి పెట్టించుటే కాకుండా, తమ తమ లాభాలు కాపాడుకొంటూఉండడమూ, తమ రాజకీయ, పారిశ్రామిక, వ్యాపార భావాలను ప్రజలలో బాగా వ్యాపింప జేయడమూ జరుగుతూవచ్చింది. పత్రికారచన ఒక వృత్తి, పత్రికాప్రకటనము లాభసాటి అయిన ఒక వ్యాపారమూ అయినది.

యూరోపు మహాసంగ్రామంలో పత్రికా ప్రపంచం ఎన్ని విధాలనో మార్పునెందింది. యుద్ధప్రారంభ కాలంలో మంగుగుండు సాముగ్రి తయారుచేయడమే విధానముయిన, అత్యవసరమయిన పని అయినందువల్ల వార్తాపత్రికలకుకూడా కొంత డబ్బు తగిలింది. పత్రికావ్యాపారంకూడా అస్తవ్యస్తమయింది; అట్టి వాతావరణంలో వార్తాపత్రిక జాతీయ సుస్థితికే ఉండక తీరని ఒక ప్రధానద్రవ్యం కావడంవల్ల ప్రభుత్వమువారు దీనిని పెట్టి దానికావలసిన సాధన సాముగ్రి సంపాదనలోను, వైద్యంలో చేరమని ఆహ్వానించడం దాని అంగబలాన్ని నిలుపుదలచేయమని విషయంలోనూ కూడా ఎన్నో సౌకర్యాలు కలగజేశారు. మొట్టమొదటిసారి యుద్ధవార్తాపాఠశాల స్కంధావారాసుపథల (Camp followers) కంటేను ముఖ్యం లయిపోయినారు. ప్రభుత్వంవారు వారికి 'యూనిఫార్మ్' లిచ్చారు. ఈవార్తాపాఠశాల వైద్యాలను చప్పటి ఉండేవారు.

యుద్ధానంతరకాలంలో విడివిడిపత్రికాధిపతులకక మంతరించింది; 'లిమిటెడ్' లయ విలిటి కంపెనీలకక మారంభమయినది. సహకార ప్రధానలక్షణమయింది. విడివిడిగా పత్రికలు పెట్టి నడుపుతూవచ్చినవారు నిప్పుడు సంఘంగాకూడి లిమిటెడ్ కంపెనీలుగా ఏర్పడి పనిచేయడం మొదలు పెట్టారు. పత్రికాప్రకటనకూడా ఒక పరిశ్రమ అయి, ఇతర పరిశ్రమలలోవలెనే దీనిలోకూడా కలిసి పనిచేయడం ప్రధానధర్మ మయింది. ఇప్పుడు ఇంగ్లండుదేశంలో విడివిడి పత్రికాధిపతులు కాక పత్రికా ప్రకటన సంఘాలు (లిమిటెడ్ కంపెనీలు) ఎన్నో ఉన్నవి. ఒక్కొక్క సంఘం కొన్ని కొన్ని

పత్రికలు సాంతంగాపెట్టి నడవడమో, రస ఆధికారంకింది తీసుకొని నడవడమో చేస్తున్నది. ఈ వైకారజాలచేత యుద్ధానంతర కాలంలో పత్రికలు కొన్ని ఒకదానితో ఒకటి అంతరించిపోయినవి; ఒకదానితో ఒకటి చేరిపోయినవి; నీతిప్రణాళిక(Policy) ఒకటిచేసుకొని ఒకదానితో ఒకటి సహకారం చేస్తున్నవి. లిమిటెడ్ కంపెనీ లవడంచేత మూలధనం పెరిగిపోతున్నది. వాటాదారుల కందరకూ ఈ వ్యాపారంలో శ్రద్ధపాస్తుతున్నది. తుదకు పత్రికలను నడిపేవారు ఇది ఒక వ్యాపారమూ, పరిశ్రమ కావడం చేత, భాగ్యవంతు లవుతున్నారు. ఇతర పరిశ్రమలను నడిపేభాగ్యవంతులే, లబ్ధాధికారులే తుదకు వార్తాపత్రిక కంపెనీలలోకూడావాటాదారులు. ఇతర పరిశ్రమల శేఖర్లు, ఏమాత్రం గా నడుపుతున్నవో ఈ పరిశ్రమను కూడా ఆక్రమిస్తే సదువుతున్నవి. పరిశ్రమలకూ, వార్తాపత్రికలకూ అధినేత లాక్కులే అవడం చేత వారు తమప్రయోజనాలకు భంగంకాని, తమ ఆభ్యుదయానికి లాభానికి తోడ్పడే 'సోషలిస్ట్' - నీతిప్రణాళిక - పెట్టుకొని పత్రికలను దిద్దుతున్నారు; పరిశ్రమలను నడుపుతున్నారు; రాజ్యతంత్ర నాకకు చుక్కాని తిప్పతున్నారు. ఇంగ్లండుదేశంలో ఇప్పుడు 'వెస్ సెంటివెల్స్' - పత్రికా ప్రకటన కర్తల సంఘాలు - నెల్లివిరికాయి. 'ప్లాక్ ఎక్స్ చేంజి కొలేషన్స్' - ధరలు - మాస్తే ఆయం (Finance) వూద పత్రికా ప్రభావం ఎంత ఉందో, పత్రిక వూద ఆయం ప్రభావం ఎంత ఉందో తెలుస్తుంది. వాటిని పత్రికా, పత్రికను అని పరస్పరమూ కాసింతుకొంటూ ఉంటవి.

ఎప్పుడయితే పత్రిక ఈ విధమయిన వ్యాపార, పారిశ్రామిక సంస్థ అయిందో అప్పటినుంచి ఈ పరిశ్రమతో సంబంధం గల ఒక్కొక్క వృత్తివారు తమతమ స్వామ్య లాభాలు కాపాడుకొనేటందుకు ప్రత్యేక సంఘాలుగా ఏర్పడ్డారు. పత్రికారచయితల సంఘాలు, కంపోజిటర్ల సంఘాలు, ప్రింట్ రీడర్ల సంఘాలు, ప్రకటనకర్తల సంఘాలు, అడ్వర్టైజింగు మేనేజర్ల సంఘాలు - ఇంతెందుకు పత్రిక తయారుచేయడానికి, తయారయిన పత్రికను దేశంలో వెదచల్లడానికి కారణభూతులయిన, అవసరమయిన వృత్తుల వారి ఆందరిసంఘాలూ ఏర్పడ్డవి. న్యూస్ ఏజెంట్లకు సంఘం ఉంది; 'ఎంటైర్ వెస్ యరాయిజ్' ఉంది. చివరకు ఇంటర్

నేషనల్ 'వెస్ కాన్ఫరెన్సు' మూడో ట్రీగ్ ఆఫ్ నేషన్సు' వంటివి ౧౯౨౭ లో జరిగా నగరంలో సమావేశమైంది.

ఈవిధంగా ఇంగ్లండుదేశంలో పత్రిక ఆభివృద్ధి అయిందంటే క్రమంగా ఈ యభివృద్ధి - ఏయాపంగా అయితేనేమి - ఇతరదేశాలలోకూడా వస్తుందన్నమాటే. స్టీము నాక, వాయు విమానము వచ్చి జాఫులకూ జాతులకూ, దేశాలకూ దేశాలకూ మధ్య ఉండే విభేదాలనూ, మారాన్నీ తొలగించివేశాయి. క్రమంగా ప్రపంచమంతా నేడు ఒకటే మానంలోకి వస్తున్నది. ఒకచోట ఒకవిషయంలో అభివృద్ధి కనబడిందంటే కాస్తనేటికో మాస్త నేపటికో అది యితరచోట్లకూడా కనబడిందన్నమాటే. ప్రపంచంలో ఏమారుమూల ఉండిన భావమయినా సరే ఇతరచోట్ల మారు మోగడం ఉండడంలేదు. అందువల్లనే నేడు శరశేరు జాతులకర్తలు శరశేరు రూపాలు దిద్దుకొంటున్నవి. ప్రపంచ మొత్తం మీద కార్మికులంతా ఒక్కటవుతున్నారు; పెట్టుబడిదారులంతా ఒక్కటవుతున్నారు. పత్రికావ్యాపారంలోను అంతే జరుగుతున్నది.

రాజీయవిషయాలలో పత్రికయొక్క ప్రాబల్యమూ, ప్రభావమూ ప్రాస్తులో లాగ ఏదేశంలోనూ అంత ఎక్కువగా లేదు. పత్రికలలో పడేవ్యాపార భాషావైరుధ్యంకూడా ప్రాస్తులోలాగ ఎక్కడా ఎక్కువగా ఉండదు. ప్రాస్తుదేశంలో పత్రికారచనమే సారస్వతం; సారస్వతమే పత్రికారచనం. ప్రాస్తులో అమిత ప్రసిద్ధిగాంచిన గొప్ప సాహిత్యవికారదులు కొందరు పత్రికలకువ్రాసి పేరు ప్రతిష్ఠలు తెచ్చుకొన్నవారే. కేర మోసిన గొప్ప సారస్వతవిమర్శకులుకూడా పత్రికలకు వ్రాసినవారే.

౧౯౨౮లో దినపత్రికలైతే యేమి, వార పత్రికలయితే యేమి, పక్షపత్రికలైతే యేమి, మాసపత్రికలైతే యేమి ప్యాపర్స్ నగరాన్నుంచి ప్రకటన అయ్యేవి 33౭ ఉన్నవి. వీటిలో రెండు అధికారికవర్గం వూన ప్రకటన అయ్యే దిన పత్రికలు; ౫ ఇతర దినపత్రికలు, ౧౨౭ శ్రీధానంబంధమైన పత్రికలు. ప్రాస్తుదేశం లోని అన్ని రాష్ట్రాల మొత్తంమీదా ప్రకటన అయ్యే పత్రికలు 3,౧౦౦లు. ప్రాస్తు దేశంలో జాతీయ పత్రికల అమ్మకం లక్షకు పై నుంటుంది.

'కేశంలూని పత్రికలకంపెనీ జర్మనీదేశం పత్రికలు - రుస్సెలింగ్, వాయుకం, కక్. సంగీతిం, అధికవిషయాల ఎక్కువగా ప్రకటిస్తవి. జర్మనీపత్రికవంటి భావ ప్రకాశక మయిన పత్రిక మరోటిలేదు. జర్మనీలో మిక్కిలి జనాదరంగల పత్రికకు ౨,౫౦,౦౦౦ పై నుంటుంది అమ్మకం; ఆదేశంలో ౨౨,౦౦౦ ల ప్రతులకు తక్కువ అమ్మక ప్రతికే లేదు.

యుద్ధం ముగిసినవాటినుంచి అనేకవిధాల ఆభివృద్ధిపొందుతూ వస్తున్న రష్యాలో ౧౯౨౮ లో ౨౦ దినపత్రికలకంపెనీ ఎక్కువలేవు.

బెల్జియం చిన్నదేశమయినా అక్కడ ౧౭ దినపత్రికలున్నవి.

జపానుదేశంలో విద్యు బాగా వ్యాపించి డెంగల్ల జపానుదేశంలో పత్రిక లీమద్దత చాలా ఎక్కువయినవి. జపానులో నేడు ప్రజాభిప్రాయాన్ని తీర్చిదిద్దేవి పత్రికలే. జపానులోని చాలా పత్రికలు ప్రధానంగా టాకోగ్, ఒసాకాపట్టణాలనుంచి ప్రకటన అవుతవి. జపానులోని గొప్పపత్రికలు 'ఒసాకామైది' 'ఒసాకా అసినీ'లకు అమ్మకం ప్రతిదినమూ పదిలక్షలపై న ఉంటుంది. ఈమధ్య కొన్ని యేళ్లనుంచి అక్కడ విద్యా విషయకపత్రికలు చాలా వృద్ధి అయినవి. వీటిలో చుట్టి దెబ్బలు పత్రికలదాకా సాసిం చినవాడు నెజిమోమా. ఇతిన్ని జపాను 'మేగ జైకోంగ్' అంటారు.

౧౯3౪-వ సంవత్సరాంతానికి జపానులో ఉన్న దినపత్రికలు ౧,౨౧౯. ఇవికాక నెలకు నాలుగుమారులూ, అంతకెక్కువ మారులూ ప్రకటన అయ్యేవి ౪౭౦; నెలకు మూడుసారులూ, అంతకు తక్కువసారులూ ప్రకటన అయ్యేవి ౫,3౯౨. దినపత్రికలు ఒక్క టాకోగ్ నగరంలోనే ౨3౧, ఒసాకా నగరంలో ౯౪ ఉన్నవి.

౧౯౧౧ తరువాతనుంచి చైనాలో పత్రికలు చాలా ప్రబలినవి. మన దేశంలోలాగే ఉత్సాహవారిగులయినవారు రాజకీయాభిప్రాయాలతోనో, మనోవిధమయిన లబ్ధ్యలతోనో చాలాపత్రికలు స్థాపిస్తూవచ్చారు. మనదేశంలోలాగే చాలాపత్రికలు ఇచ్చే పుట్టుతూ సుంబవి; ఇచ్చే గిట్టుతూవుంటవి. జాతీయ, యువజనోద్ద్యమ ప్రచారాలకి చాలా తోడ్పడుతున్నవి. దేశంలో జాతీయ

వావాన్ని ఉద్దీరింపజే. ప్రజాస్వామ్యములలో ఉన్న తాళిగూని కేంద్రత్తినున్నది ఎక్కువగా ఇచ్చే యూరోపియను లయితేయేమి, ఆమెకి కనులయితేయేమి—విశేషములు పెట్టినదువు తున్న ప్రతికలు ౨౦, ౩౦ దాకా ఉన్నవి, వీటిలో చాలాపత్రికలు సాంకేయికంగా న్నవి ప్రకటన ఆద్యోగే.

౧౯౩౪-౧౯౩౫ లో మనమద్రాసు రాజధానిలో ప్రకటన అభివృద్ధిచెచ్చిన వార్తాపత్రికలు ౩౨౧. వీటిలో ౧౨౮ చెన్నపట్టణం నుంచే ప్రకటన అవుతున్నవి. ఏయేభాషలలో ఎన్నెన్ని వున్నవో క్రింద తెలుపుతున్నాను.

ఇంగ్లీషు పత్రికలు ...	౪౩
ఆరవ పత్రికలు ...	౧౧౯
తెలుగు పత్రికలు ...	౨౧
మలయాళ పత్రికలు ..	౧౧
కన్నడ పత్రికలు ...	౧౫
ఇతర భాషలలోనివి ...	౧౬
రెండుమాడు భాషలలో ఉన్నవి ౩౬	

ఎన్నెన్నో ఇతర కృషుల కన్నట్లు ఈ ప్రతికాదిభావప్రతికి ముందేతం లాగే యూరోపులోని ఇంగ్లండు మొదలయిన దేశాలలోమాడా ఒక ప్రామాణ్యం అంటూ లేదు; ఒక నాణ్యత (Qualification) అంటూలేదు. దీని కొకహాలో లేదు ఇతర వృత్తుల వంటివిచాడంటే, ఆకృతిలో పని చేయు అధికారిం సంపదించుకొనాలంటే చదువవలసినది కొన్నిగ్రంథాలంటుంది; శిష్యులవలసిన కొంత విషయ ముంటుంది; ఇతరులవలసిన కొన్ని పరీక్షలుంటుంది; పాఠశాలవలసిన కొంత తర్ఫీదు ఉంటుంది. ఈపత్రికా విశేషనృత్తి కట్టి దేమిలేదు. సాంతప్రతిభ, సాంతప్రజ్ఞ, లోకజ్ఞానము, సాంతి అనుభవమే

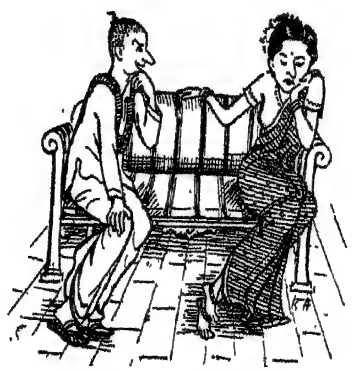
మనకు ఈవిషయంలో తోడ్పడేది. ఈవృత్తి మాడా ఒకపద్ధతిక్రమము. ఒకప్రమాణము ఏర్పరిచి, పరీక్షలుపెట్టి తరిఫీ వ్యాసని ఇంగ్లండుదేశంలో ప్రయత్నాలు చాలా జరిగినవి. ౧౯౨౨ లో లండను విశ్వవిద్యాలయంలో 'జర్నలింగ్ కోర్సులు' పెట్టారు. లండను విశ్వవిద్యాలయం 'జర్నలిజం కమిటీ' వారు ప్రవీణులయిన పత్రికారచయితలచేత, సాహితీపరులచేత ఉపన్యాసాలిప్పించే యేర్పాట్లు చేశారు. మనమద్రాసు రాజధానిలో మద్రాసు విశ్వవిద్యాలయం వారుమాడా ఆనదును కొంతకాలం గ్రంథులు 'జర్నలిజం కోర్సులు' పెట్టి దీగ్గి లేర్పాటు చేయాలని యోచనచేశారు. ఈ విషయంలో కొంతిచ్చుకూడా జరిగింది. ఫలితము ఏమయి సహమాత్రిం నాకు జ్ఞాపకంలేదు.

నాగరికతకు పట్టుకొమ్మలయిన గొప్పసభ్యులదేశాలలో దినపత్రికకు సాధారణంగా ఒక ప్రధానసంపాదకుడు, ఒక సహాయసంపాదకుడు దినసంపాదకుడు (Day editor), రాత్రి సంపాదకుడు, (Night editor), తన రిపోర్టర్లసంఘంతో వార్తా సంపాదకుడు (News editor), విదేశ విషయ సంపాదకుడు (Foreign editor), సారస్వత సంపాదకుడు (Literary editor), క్రీడావిషయసంపాదకుడు (Sporting editor) మొదలయినవారంటారు. వీరిలో ఒక్కొక్కరిని ఒక్కొక్క కాఖి. ఒక్కొక్క కాఖిలో సహాయసంపాదకులు, ఉపసంపాదకులు మొదలయినవారంటారు. వీరందరూ కాక నాలుకవిమర్మకులు, సంగీతవిమర్మకులు, ప్రధానవ్యాసరచయితలు, ఆహారాస్తానిలోను, రాజకీయాలకు సంబంధించిన వేరు వేరు ముఖ్యకాఖిలలోను

ప్రత్యేకకృషిచేసిన సంఘాలు ఉంటారు. ఇదంతా కలిపి సభ్యులకొలది నేటి గొప్ప దినపత్రికలలోని సంపాదకర్లకాఖి. ఈ విధంగానే సవపత్రికకు సంబంధించినవి ప్రాచీనకాఖి, వ్యవహారి నిర్వాహకకాఖి మొదలయినవన్నో ఉంటుంది. మళ్ళీ ఈ గొక్కొక్క కాఖికు సంపాదకవర్గకాఖి సమన్వయ బలగమూ ఉంటుంది. గీనినిబట్టి మాస్తే నేటి పత్రిక అనిక సుపంచమే — పత్రికా ప్రపంచం.

పత్రికలలో పనిచేసేవారికే, పత్రిక యజమానులకూ సంబంధం కాంట్లాట్టు నాకిచ్చిచట్టముచుట్టె ఉంటుంది. పనివారిక కాంట్లాట్టు ఉల్లరవేస్తే తనప్పుడు ఇంగ్లండుదేశంలో 'నాదారాన్న'నుసరించి పనిలోనుంచి నోలగ వలసినప్పుడు ఈవిధంగా నోటీసులిస్తూ ఉంటారు — పత్రిక ప్రతిస్థా, ప్రామాణ్యమలనబట్టి సంపాదకులకూ, సహాయ సంపాదకులకూ జరుమొదలు ౧.౨ నెలలలోపు నోటీసు, ఉపసంపాదకులకు ౩ మొదలు ౬ నెలల నోటీసు, రిపోర్టర్లకు నామం మదలు మూడుమాసాల నోటీసు.

తన పత్రికలోపని చేసేందు కంతకూ, అన్ని విషయాలకూ — ఆఖరుకు ప్రకటన కాలాలలో పడే విషయనికయినా సగ్గీ — సంపాదకుడే ఉల్లరవాడి. సగువున ప్రాసిన సంబంధించినట్టి కాని, మరేవిగనియినట్టికాని నానా వస్తే ఆలేడే జవాబువారు — వార్తలూ, వ్యాసాలూ పంపినవారూ కాదు. ఆమీటరు అమ్మకిచ్చినవాడూ కాదు. కాని పత్రికాకార్య సానంలోమాత్రం సంపాదకుడికి ఉపసంపాదకుడు అవిషయంలో సమామాయిగ్గీ చెప్పకొనాలి.

కుంత్రి కుమారి

జంబూల పాపయ్యకావ్యము

అది రమణీయపుష్పనగ, మావనమండలమున, పడమర
నది యొక మారుమూలగది, మాగడినాటికి చిరునామముగా
పదునయిదేండ్ల యీశుడుగల శివలింగ, పోతక రాచున్నది—ఒక
కొదవెడు కాళ్లతోడ దిగుచున్నది క్రొందరికి మెట్లమీదుగళ.

కన్నియలాగె వాలకము గన్పడుచున్నది, కాదు కాదు—ఆ
చిన్ని గులాబివన్నెయర చేతులలో పసిబిడ్డనున్నది
ట్లున్నది— ఏమికావలయునో గదయియున్నది? అచ్చగ్రుద్ధన
ట్లున్నది చూపురేఖ, లెవరో చూసరా దతః పసిబిడ్డయే.

దొరలు నానందబాప్సలో? పొరలు దుఃఖ
బాప్సములొగాని? యిది గుర్తుపట్టలేము.
రాలుచున్నది యామెనేత్రాలనుండి
బాలకుని లేతచెక్కుటచాలమీద.

పొత్తులలోని బిడ్డనికి పుట్టియుపుట్టుటకన్నముందె క్రొం
గ్రొత్తవి వజ్రపుం గవచకుండలముల గయిసేసి రెవ్వరో?
పుత్తడి తమ్మి మొగ్గజిగుగల ముద్దులుమూటగట్టు నీ
నెత్తురుకందు నెత్తుకొని నెచ్చెలి యెచ్చటి కేగుచున్నదో?

గాలితాకున జలతారుమేలిముసుగు
జారె నొక్కింత—అదిగో చిన్నారిమోము
పోల్చుకొన్నాములే! కుంతిభోజు పుత్రి
స్నిగ్ధసుకుమారి యామె కుంతీకుమారి.

* * * *

కడువేగంబుగ చెంగుచెంగున తరంగాల్ పొంగ - ఆ తోటవెం
బడి గంగనది పారుచున్నయది బ్రహ్మాండమ్ముగా - అల్లదే
బుడుతక జేతులలోన బెట్టుకొని యాపూబోడియుంగూడ న
య్యెడకే పోవుచునుండె గద్దదికతోనేమేము వాపోవుచుక.

“ముని మంత్రమ్ము నొసంగనేల? నిడఁబో మున్ముందు మూర్ఖాండు ర
మ్ముని నే కోరగనేల? కోరితిని బో, నాతండు రానేల? న

అంధుల ప్రాంత - ఈశ్వరనామ సంవత్సరాది సంచిక

చేస్తున్నా, కన్నయ నంచు నెందక ననుక చేపట్టగానేల ? నీ
యనుగుంసూస నొంగునేల ? యిప్పు యిహా ! ఏమి కావించినా ?

“సమృద్ధి కేగుదాన నిప్పు కి కనుగందును జూచునేని మా
నాయన పైచునే ? చెలులు నవ్వకపోదురె ? చుట్టపక్కముల
నీయగుండునె ? జనులు చెప్పులు చూపరె ? ప్రవయోగమున
గ్రోయగరాదు — ఈ శిశువున నొడగట్టితి లోకనిందలన్.

“ఈ ఏషాదాశ్రువులతోడ నింక నెంత
కాలు మీనును దాల్చు ? గంగానవంతి
కలుషహరిణి, చూతల్లి కడుపులోన
గలసిపోయెద నా కన్నకడుపుతోడ.”

అనుచు పసివాని రొమ్ములో నదుముకొనుచు
కుంతి నదిలోనికిం దిగె — నంతలోన
అట్టె నట్టేటిలోనుండి పెట్టె యొకటి
కొట్టుకొనివచ్చుచుండె నా గట్టుకడకు.

మందసమురాక గనెనేమొ ? ముందుకిడిస
కాలు వెనుకకు బెట్టి — బాష్పాల నెమ్ము
గమ్ములో చిన్ని యాళాకణమ్ము మెరయ
నా దెసకె చూచు నామె కన్నార్పకుండ.

* * *

“ఆత్మహత్యయు శిశుహత్య యనక, గంగ
పాలుగానున్న యీదీనురాలిమీద
భవనబంధునకే జాలి పుట్టెనేమొ
పెట్టె నంపించి తెరువు చూపెట్టినాడు.

ఎటులకానున్నదో యీశ్వరేచ్ఛ” యనుచు
నగము తడిసిన కోకతో మగువ తిరిగి
దరికి జనుదెంచి పేటికదరికి పోయి
మూత వెడలించె కంపించు చేతితోడ.

* * *

ఒత్తుగా పూలుగుత్తుల నెత్తువెట్టి
మెత్తగా పొత్తిగుడ్డలమెత్తలునిచి

క్రొత్త సత్తలిరాకులగూర్చి వేర్చి
ఒత్తుకొనికుండ చేతితో నొత్తిచూచి
ఎట్టకేలకు మది బిగబట్టి "ఇంక
నన్ను విడిపోదువే ! నాయనా !" యటంచు
బాష్పముల సాముదడిసిన ప్రక్కమీద
చిట్టిబాబును బజ్జండబెట్టె తల్లి.

చిన్ని పెదవుల ముత్యాల చిందినదగ
కలకల మటంచు నవ్వువేగాని—కన్న
యమ్మకష్టము తనయదృష్టముగూడ
యెరుగడింతయు నా యమాయకపుబిడ్డ.

చెదరు గుండెను రాయిచేసికొని, పెట్టె
తలుపుమూయంగబోవును—వలపు నిలువ
లేక చెయిరాక—సుతు కాగిలించి వెక్కి
వెక్కియేడ్చును కన్నీరు గుక్కుకొనును.

భోగభాగ్యాలతో దులమాగుచున్న
కుంతిభోజుని గారా, కూతు నయ్యన,
కన్ననలునున కొక పట్టెడన్నమైన
పెట్టుకొన చివరైతి పాపిష్టిదాన.

పెట్టియలోన నొత్తిగిలబెట్టి నినుక నడియేటిలోనికి
నెట్టుచునుంటి తండ్రి ! యిక నీకును నాకు బుణంబుతీరె, మీ
చెట్టులనున్నదో మనయదృష్టము ? ఘోరముచేసినాను నా
పుట్టుకమాసి పోను నినుబోలిన బిడ్డడు నాకు దక్కునే ?

పున్నమచందమామ సరిపోయెడి స వరహాలమాము నే
నెన్నటికైనజూతునె ! మరే, దూరదృష్టము బట్టియున్న నా
కన్నుల కంత భాగ్యమును గల్గునె ? ఏ యమయైన నింత నీ
కన్నముబెట్టి యాయువిడినప్పటిమాటగదా కుమారకా !

పాలబుగ్గల చిక్కదనాల తండ్రి
వాలుగన్నుల చక్కదనాల తండ్రి,
మేలినీలి ముంగురుల వరాలతండ్రి
కాలుచెయిరాని తండ్రి, నాకన్నతండ్రి.

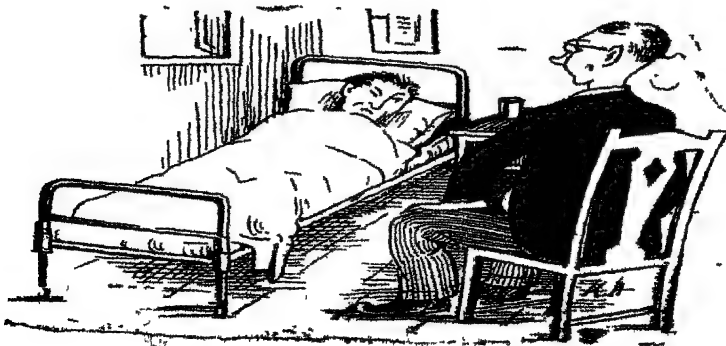
అంధ్ర సత్రిక - ఈశ్వరనామ సంవత్సరాది సం

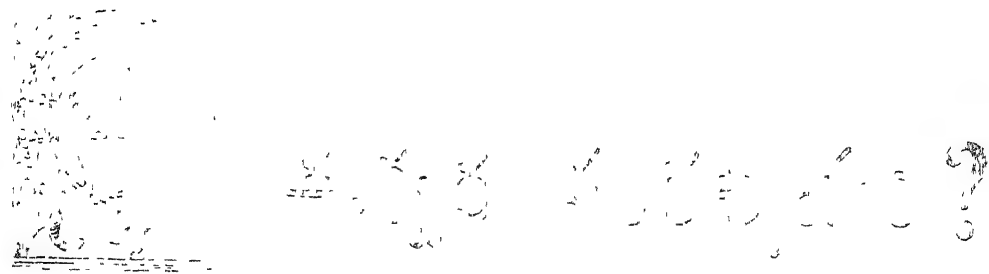
కన్నతండ్రి నవ్వులపూలు గంపెజేసి
 చిన్నినాన్న కు కన్నులు చేరెజేసి
 చక్కనయ్యకు నెరికురుల్ జానెజేసి
 చిట్టిబాబు మైనిగనిగల్ పెట్టెజేసి
 బాలభానుని బోలు నాబాలు నడు
 గర్భమున నుంచుచుంటి గంగాభవాని!
 వీని నేతల్లిచేతిలోనైన బెట్టి
 మాట దక్కి - పుమమ్మ ! నమశ్శేషంబు.

“సూర్యభగవానుండా ! ప్రభూ చూచుకొనుమా
 నీ కుమారు” నటంచు కుంతీకుమారి
 మరలు రేకెత్త బిడ్డను మరిల నురల
 నెత్తుకొంచు పాలిండ్లపై నొత్తుకొంచు.

బుజ్జగింపుల మమకార ముజ్జగించి
 పెట్టెలోనుంచి జోకొట్టి—యెట్టులెటుగొ
 మనసు విగబట్టి “వారహారా” యనుచు కన్నులు
 మూసికొని యేటిలోనికి ద్రోసి పెట్టె.

ఏటికెరటాలలో పెట్టె యేగుచుండ
 నుదతి కనుచూపుమేరకు చూచిచూచి
 “ఉన్ను” రని యొక్క నేడినిట్టూర్పు పుచ్చె
 పైటపై రాలె రెండు కన్నటిబొట్లు.

కర్తవ్యము వేర్వేరు ధర్మములు.

ఇంక స్త్రీపురుషులు వారసత్వము అంతా ఆధార్యములను

గడువనకలవచ్చును చూడుచున్నది సంతకము

స్వర్గమునకు వెళ్ళుటకు ముందు ఆత్మశుద్ధి
చేయవలసిందిగా మిమ్ములకు ముందు,
అనుభవము, జ్ఞానము, తపోము మొదలగు
వైశిష్ట్యము.

మీలో కర్తవ్యము—కొరతనకు ముందు
కర్తవ్యము కర్తవ్యములో జీవామృతము
సముద్రమున పునరుజ్జ్వలము నుండినది
కొనుడు.

ఎంతటి బలహీనత, నీరసము, అల
సత్వము, విశేషములైనను పాదద్రోలి,
శ్రాంత శక్తి, సూతన మోచనములను
సాదించు గొని

ఆత్మశుద్ధి, ఆత్మశుద్ధి, ఆత్మశుద్ధి, ఆత్మశుద్ధి
మొదలగు ముందు ఆత్మశుద్ధి, ఆత్మశుద్ధి
తపోము, జ్ఞానములను బాధించు
అనుభవములను వైశిష్ట్యము 'లింగ్ అండ్
స్పీక్' వ్యాధులు పోవు ప్రాణము తీయు
చున్నది.

కాట్టడము, కాలునెత్తులు నన్న
గిలుట, కనులు సర్వబుట్ట, ములుబుట్ట
కము మున్నగు గుర్తములను పోగొట్టి
ఆరోగ్యము కలుగజేసి బలభక్తుల
'లింగ్ అండ్ స్పీక్' సంబంధమైన
మొదటి గిట్టు వ్యాధి కన్నును కుదిర్చి
సంపూర్ణముగా గొని పాదించగల
మహాత్మాకృపము

జీవామృతము

బాలభాస్కర

అన్ని మందుల హాస్యములను చూరకును

ఆయుర్వేద వాక్యము

151 గోవిందప్రసాదకవీధి, మదరాస్.

S. GANESAN PUBLICATIONS

50% Reduction allowed on the Prices.

Rs. As.	Rs. As.	Rs. As.	Rs. As.	Rs. As.	Rs. As.		
Young India ...	4 0	India in England ... (By Miss Helena Normanton)	2 0	The Philosophy of Art... (By D. Kaganana Acharya)	0 12	Hindu Culture ... (By K. S. Ramaswamy Sastri, B.A., B.L.)	2 0
Supplement ...	1 8	Indian Currency and Exchange ...	3 8	Ideals of Non-Co-operation And other Essays ...	1 0	The Indian Teachers in China ...	2 8
Indian Home Rule (By M. K. Gandhi)	0 8	(By K. C. Mahendra B.A.)		The Man and His Work "Josiah C. Wedgewood" (By Lajpat Rai)	2 0	(By Phanindranath Bose)	
To the Students	1 0	History of England (in Tamil)	1 0	The Truth of Life ... (By Rabindra Kumar Ghose)	0 8	Nehal the Musician & other Tales (By Snelialata Sen)	2 0
Terence Macswiney (By C. F. Andrews)	0 8	(By N. Vasudeva Iyer, M.A., L.T.)		Ahimsa and World Peace The Spiritual basis of Democracy (By Wilfrid Wellock)	1 8	Some Financial Problems of India ...	2 0
The Making of a Republic (By Kevin R. O'Shield)	1 8	The National Being: Thoughts on an Irish Policy (By A. E. George Russel)	1 0	Letters from Abroad ... (By Rabindranath Tagore)	3 0	The West ... (By K. Kunhigannan M.A., B.L.)	2 0
The Sayings of Kabir ...	0 8	The Dawn of a New Age And other Essays ...	1 0	Faith and the Future ... From the Council of God (By Joseph Mazzini)	2 0	Labour in Madras (By B. P. Wadia)	2 8
The Sayings of Thiruvalluvar (By Lala Kanno Mal M.A.)	0 8	The Duties of Man With Biographical Introduction (By W. W. Pearson)	1 0	The Revolt of the East ... Food, Mind & Health ... Menace from the West ...	0 12	Satyagraha in Champaran (By Babu Rajendra Prasad)	2 8
The Failure of European Civilization (By S. E. Stokes)	1 0	Need in Nationalism ... (By Anurobinda Ghose)	0 8	The Foreign Policy in India Agitate (By Bernard Houghton)	0 12	Swaraj Constitution ... (By S. Sreenivasa Iyengar, B.A., B.L.)	1 0
Principles of Freedom ... (By Terence Macswiney)	2 0	Landmarks in Lokamanya's Life ... (By N. C. Kelkar)	1 8	Rambles in Vedanta ... (By B. R. Rajam Aiyar)	0 4	The Aphorisms of Narada ... (By Lala Kanno Mal, M.A.)	0 8
The Story of My Life ... (By Bhai Paramanand)	1 8	The Gospel of Swadeshi (By Prof. Kalelkar)	0 4		2 0	Women in Hindu Law... (By K. T. Bhasyam Iyengar, B.A., B.L.)	0 8
The Future of Indian Fiscal Policy ...	0 12						
(By D. V. Divekar)							
The Aims of Labour: An Ideal Commonwealth (By the Rt. Hon. Arthur Henderson)	1 0						

N. B.—A commission of two annas & four annas Per Rupee is allowed on purchase of not less than Rs. 10/- & Rs. 20/- respectively (after allowing 50% reduction) at a time. the purchase shall be one book only of every kind in the list of the Catalogue. For Book Sellers, Libraries etc., special discount will be given on application.

Packing Charges will be free, and Postage or Railway Freight is to be borne by the purchasers.

25% of the amount of the order is to be sent in advance stating clearly the full address. If the books are to be sent by Railway, the name of the nearest Railway Station in bold Types is to be mentioned.

Ask for our Detailed Catalogue
ANDHRA PATRIKA OFFICE, No. 7, Thambu Chetty Street, MADRAS.

మొగలాయి చక్రవర్తులు

విశ్వనాథ

నరసింహము

పరియరెండేళ్ల బాలుడై విదితముగఁ
గొన్న ధీశాలి, ధైర్యోన్మేషమున
హిందురాజ్యములో నెలుట నెంచితచేరి
వేచియున్నట్టి మొగలాయి జేబగడఁగ.

వెల్లాకొన్న మృగేంద్రుఁడారతఁ డొక గంధర్వనికేజేయుచుకొ
ఢిల్లీరాజ్యముపైఁబడంగ, నలు లోడి దుర్బుజులెట్లుచే
గల్గొలంఁదెసకొక రణాభి తను విఖ్యాతస్వజంబెత్తె నా
యల్లాపైగలభక్తి జేబరున కాహా తోడుఁపాటాయెనే!

నాలుగువత్సరములు ఘనముగ రాజ్యమొనర్చినంతటకొ
బాలకుమారుఁడొక మిగుల న్యాసివసంఘయినంత, భక్తిస
చ్చిలుఁడు జేబ రాతనికి చేబొనగూడకముంద స్వీయసే
వారు పంబుగానిపెండె వ్రాయునిల్చుఁగఁ బ్రాణమేగదా.

ఎన్నియొకప్పుడులఁజెంది కన్నయట్టి
రాజ్యమంతయొకాల మేలంగలేదు,
విత్తవార్జిందులయకొని పృథ్విదాని
ననుభవించువానిని దెలియుఁగరాదు.

చిరకరకీర్తిస్సైన్యముల కీర్తన మాదర వాచణంబులకొ
గురుతన ధీరసంపదలకుకొ వినుతింప మొగల్గఁపభక్త్యముకొ
దిరుముగ హిందుజేతమునఁ దెచ్చిన వీరవంతుఁడెన్న జే
బరుకద, వానినామును గ్రువంబు మనంబుల నిల్వఁగొనలేక.

కొలఁదిరాజ్యంబు మాత్రమే గలిదియుండ
నాలుగేండ్లలో జేబ రంతట సుతుండు
జనకు గడపటికొరిక నయలకును
పాలుపంచెను తను రాజ్యభార మూసె.

జేబరిచ్చిన రాజ్యంబు క్రియతుతోడ
పాలనముచేయకే క్రొత్త భాగములను
ఆహుమాయూను గెల్వంగ, బాహుబలము
జూపనెంచె నా జనంబు సైంపలేక.

మనహుమాయూను బంగారమును జయింప
నేగినంతట బీహారుభాగమందు
దిట్టరి మహమ్మదీయుండు, ధీరవరుల
సైనికుల నిల్వె నచట, వగ్నాయనంగ.

సైనికుల నర్థల్పి రభసంబున నచ్చిపి ఢిల్లీపాదుపా
పై నిజనేనలకొదగిలి యాలనుకొ విజయమ్ముగాంచె నా
ధీనిధి, పాదుపా మిగుల దీనతఁ జేరెను ముఖ్యులన్నముకొ
గాని సహాధిరుల్ దిం కొకండును దోడ్పడఁ డయ్యె నక్కటాసమసెను మేదిసిగ్గఱి స్వాంఘ్రులుతోటిలి వ్రాలిసోలుటకొ.

మగటిమితోడ సైన్యముల మందగతికొని యొక్కరుండు వాఁ
బగవ హియించు వైరి నడపఁగ కనోజికడకొ మొంనిల్వ దై
వగతి, యరాతిసే నల ప్రభావముచెచ్చెను, పాదుపాకు వం
త గదుర నోటమయ్యె నరి తాఁగొనె రాజ్యము నెల్లచోటులకొ.

అంత మగ్నాసి రాజ్యము; నాక్రమించె
పాదుపా ప్రాణములకయి పరుగులెత్తె,
సైన్యములో దన్ను పిసంగ, శ్రమలనంది
కలఁగి తలఁదాఁచుకొదరు నెలవులేక.

అదిమొదలు నాతఁడొక్కట
పడివత్సరములో నితాంత బాధాకుఁడై
సుదతీమణి గర్భిణితో
నభయస్థితిఁబొందె ఢీకరాలవులందుకొ.

వందలకొద్ది నాకరు లనార్థములొక కడగండ్ల ప్రాణముల్
గొందఱు పీడికొ ప్రభువు గొందఱుతోడ డార్లలోన ని
బ్బందులఁ బొందె, ఇంతఁ బ్రవస్థితీకేదనఁ బొందె పత్ని యా
నందముగకొ కుమారజనంబు భీష్మితిఁ దెల్పి ముందటకొ.

తనచే రాజ్యము లేనితుంత మగసంతానంబు జన్మించ, జే
బున కన్సారియుఁ గొంచెముండుట మడికొ మోదంబుఁ కేమార్చు బఁ
చెను పుత్రోత్పన్నమందు భృగ్యులును హస్తీంపంగ, తత్సార్థం
బునకొసాటినిఁ బొందు పుత్రుఁడెనుకొ బోధించి రవ్వారలుకొ.

వైరి బలంబువాని వనఁర్యకీమల నాన్రెఁజెంది, దు
ర్వార పరాక్రమంబును ప్రాభవమొప్పుగ రాజ్యమంది ప
న్నారహి రాజ్యమేలె, సరసంబుగ సర్వజనప్రమోద నీ
హారకరుండు నాఁగ ననయంబును మన్న నలంది పొందుటకొ.

రాజ్యపాలనమున రమణీయతక్తిని
గన్నవాఁడు మెప్పున్నవాఁడు
బీదకాదలంఁగు బ్రతు ముక్కరితిని
జూపినాఁడు వరుమహీపుండరితు.

రైక్షలయొద్ద పన్నులను గాఁబడికొదగినట్లు వేయుచుకొ
నూతుల ధర్మకాలలను నూతనమార్గములందుఁ జిట్టి ధ
ర్మానుభంద విశిష్టమతి రాజ్యమొనర్చెను పంచవత్సరముల్
ధాతదయకొగనకొ మొగలాధినిభులోమణి వచ్చియుండుకే.

తనయనంతరమునఁ గుమారునివంతు
నందు రాజ్యంబుచిచ్చె నయంబుమీఱఁ
గొలఁదివర్షంబు లావలఁ గలహమొంచె
వారకులలోన మూడురుదచ్చినంత.

సమయమువేచి పృథ్వి భుజశక్తికొకొ హుమయూనఁడంకఁ దా
సమర మొనర్చిగెల్పె, రభసంబునఁబొందెను పూర్వరాజ్యముకొ
సమయగనోక్తివత్సరము సాగ నద్విప్లవహీనుఁ డంతటకొ
ధాతదయకొగనకొ మొగలాధినిభులోమణి వచ్చియుండుకే.

తాతజేబరాజ్యంగా తా వహించి
వృద్ధిచేయంగ, పేరు ప్రసిద్ధిఁబొంద
వలయు నట్లు పదుమూఁడువత్సరాల
బాలుడై పాలకుండు రాజ్యపదవి నందె.

వానియొద్దను బైరాముఖానుడచెడి
మంత్రి సంగత్యుకుడు రాజ్యశంకరములు
చేపె నైదువత్సరములు నయమిలోప
పానిపట్టుచు కలిపించె ప్రభుచేసె.

పదియైనిమిదివరాల ప్రాయమందు
స్వయముగా రాజ్యపాలన ప్రభువు వాచ్చె
వైరముని తీర్చుకొని కంఠంగ వాని
మడియఁజేసిరి శత్రులు మాగ్గునుడు.

మిక్కిలికీర్తిగాంచిన యమేయపరాక్రమం పెక్కురెండు
ఒక్కంగ రాజ్యపాలనము సర్వజనప్రమదప్రమంకునై
పక్కనురాజ్యభాగముల దా విజయంబులు గాంచి నాజుచు
మక్కువమీరె హిందువుల మన్నన స్వీయమర్పించెనా.

వీరులు రాజపుత్రుల రిభీకరులయనెటింగి కయ్య మె
పూర్వం బంధుభావముఁ ద్రెయమొనరించెను వారితోసుతక
భూరియశిస్సుగాంచె రంగభూముల వారల నాయులుబ్బె నా
కార! విశిష్టశంకరము తిరంబగుకీర్తినిఁ గూర్చె వానికిక.

అనిలోనఁ దన్నె దిర్చిన రాణి దుర్గావ

తన కెల్ల రాజ్యములు గొనియె నతిఁడు

జయపురాధీశుని స్వాధీనమునకు నా

తని మాఁతుఁ బ్రీతి సుద్వాహమాడె

చిహ్నారు కొలులో స్త్రీ లగ్నిఁ జొచ్చిన

స్వంపంబుఁజేసి పంతుంబుఁ జూపె

తగు సమయంబునఁ దా వాగ్దానీసాన

మున శత్రులనడంచి కొనియె దాని

వీరవనితయో నాందు బీదీని దక్షి

కాపభంబున నోడించి యేపుఁ జూపె

నాల్గవిధముల శత్రుల నీల్లఁజేసి

పాలనముచేసె సేకాతపత్రముగను.

మొగలురాజ్యంబు పరగజాలగ సుబాలు

నాఁగ విభజించి పాలకొద్దొగి నొకని

నీనుమొప్పంగ సుబేదారునామ మొసంగి

తను ప్రతిష్ఠించి యక్కరు ఘనతకక్క.

మతములఁగల్గు సత్త్వమును మాన్యుఁడు గనెన కంచి పర్వత
మృతముగ నోలగంబునఁ గ్రమంబున వాదనలక గ్రహించి స్వ
చ్ఛతమమతంబు సర్వమతసారముఁ గూర్చెను డివిహి నా
నతనిని సమ్మతించి మహితాస్మరణంబు జనంగులఁజేయక.

సుందరి స్వీయభర్తృచితిఁ జొచ్చి గతింబులు పున్న మారయక
హిందువులందు, తా నదిసహించక నారల రక్షణార్థమై
పొందగు చట్టము న్నిలిపె భూపతి, బాల్మవివాహపాతికం
బుందగ మాన్వఁజొచ్చె జనమంతదనుమెచ్చి యశంబుఁజొచ్చంగక.

నారోజాయను మత్సరంబు గను విన్నాఁబంగుగాఁ జేయుచుక
నీరేవాషీని రాజపుత్రయయతి స్వీకరించె మోహంధుడై
మారాకారమున రైటింగి తనసమానంబు తాఁజేయ గం
భీరుడై ఋజుమాగ్గ మక్కురు గణక ప్రేమంబునీయంబుక.

జీవయాసుంకుమచాన్పె హింగువులపై స్నేహంబు పీడింపఁగాఁ
బ్రజలందుకొ చిగు రాజపుత్రులకు గారామెంతయో మాపుచుక
స్వజనానీకముతోడ నుచ్చిపదపుత్ర భావ్యంగానిచ్చె దా
విజయోత్సాహజనైక ప్రసల మర్విం బొంది సంతాంతముక.

మొగలు సుబాలుండు పంత్తాగ్గవిభవ

కాశ్యతాచింతిస్త్రీరీ చంద్రికామ్ర

పారివిస్తారగరిమ రాజ్యంగానె

పంసగుడవరీ అక్కరుచక్రవర్తి.

అక్కరుతరువాత నతినికుమారుండు

రాజపుత్రునిపక్షిఁ బ్రభవమంది

చట్టి జహంగీరుఁ డా మొగల్ సామ్రాజ్య

మును వహించె ప్రజల మునుము గాంచె.

స్వీయశక్తి యలుండు దివిజవిలాస

భామినీమణులకొ దలవంబుకొనంగ

రమణమణిమయ దివ్యచిత్రంబు, మాగ్గ

హను తనరాణి గాఁగ రాజ్యంబొనర్చె.

జనకుని రాజనీతిఁగల సత్త్వమెటింగి మహమ్మదీయునికొ
ఘనరసపుస్త్రులొనా సధికారముకొ సమగ్గుణిల్పి పా
లనమొనరించె స్వీయచతురత్వము న్యామపథానువర్తనం
బును మెయంగ రాజ్యము ప్రమోదముతో నభివృద్ధిచేయుచుక.

ఆసమలావణ్య నారాణి కుసుమశత్రుండు

ప్రాభిఁజేతుడై రాజ్యప్రభవముల

మార్గహకొ సతి కొల్ల విసోదగరిమ

ఆజహంగీరు నిత్యంగా ననుభవిచె.

నవ్వరసానుభావ కృపంగాన స్వీయచరిత్ర వ్రాయుచుకొ
దివ్యవిలాస భాసురగతిం దనరారెడి వృద్ధ్యసత్త్వశో
భవ్యశృంగారిత ప్రమదప్రభవ సంపద గానశిల్పముల
కావ్యరసానుమోది జనకంబుగఁ గీర్తిపొందె నానందక.

ప్రాచ్యవిభుండు జహంగీరుపాదుకాహి

నాయమున కొంగ దేశంపు రాయబారి

వచ్చి కొన్నలతో విన్నపములొనర్చె

దనర పాశ్చాత్యులకు స్వశంకరములనీయ.

తనసభ రాయబారి సుచితంబగుమన్ననలకొ దుబుల్దుమకొ
గగనకువచ్చు మాక్కులువిన్నా, నెఱవల్గుల నాదరించె నా
ఘనుఁడెవఁగుమో, తనవకాలము కీర్తిఁగ రెండువర్షముల
మనమువినుండుకెంద నిజమాగ్గుముబ్బె నతండుఁడెడియుక.

తనునివసించుకాలమునఁ దాఁగనుఁగొన్న విశేషనాగ్గలకొ
జననదిసోఁసోపవనదగ్గలకొమృతభూతి జాగముల
ఘనవిభవప్రసంగ మొనఁగంగ రచించె నతండు కావ్యముకొ
గమఁగొనవచ్చు నయ్యధిపు కాలమునం గల వింత లందునక.

మధుపానవ్రతదీక్ష రాజ్య మల వామాక్షిరళంబుండుఁ ద్రో
యు ధవుంశంబుఁ దలంపసేల నతఁ డా యుద్ధంబులందెల్ల నా

యుద్ధంపై దీక్షింపబడినాత్ర వామం నుత్పాహముకొనానీ నే
విధులకొ రాజ్యముపెంపునొంపును చూచివ్యాతి రావలెనే.

అజహంగీరు కొమరుడను. పాపము
అధిపనీంచెను మొగలఃనింపానెం
సకలవైభవములను రాజ్యమునానెలు
వతనికాలాన సంపూర్ణ మయ్యెన్.

తండ్రి తాతలకన్న మరంబునందు
నధికభక్తివిశ్వాసంబు భావించె
నిజమతాభిమానం బని కాదునట్లు
హైందవుల దేవశంబుల నాడ్చుచు
క్రొత్త దేవశంబుల గట్టఁగూడవనియె.

త్రీస్తుమతమూని భక్తిజరించు ప్రజల
నిడుమలంబెట్టి కొండల నేవగించి
ప్రాణముల గూడఁ దీయించె పాపకాహి
త్రైస్తువులపయ వైరసాక్ష్యంబు గాగె.

రాజోద్యోగములందు హిందువుల నిల్పంబున తొల్లించి యా
రాజన్యలో పచరించునీతి, కడువైర్యామర్త్యంబు పుత్రునికొ
పిజాపూరు జయింపఁబంచె నతఁడు ద్వైగంబు మై క్షతులే
జేజేల్పెట్టగ కప్పములొనియె సాక్షిభూత విర్యంబుగకొ.

విక్రమాదిత్యు కాలాన వివిధగతుల
దేవభాషాభివృద్ధి సత్కృతులు నెఱచె,
ఆక్రమంబున శిల్పకళాభివృద్ధి
సాహసకృత్య సత్కీర్తి చాటు నేడను.

అది నితాంతదిక్ష్మప్రేమ కాస్పదంబు
విమలవిస్మృతిచిహ్నమై వెలుగు నేడు
శిల్పలెండల చాతుర్యజీవకళలు
మంజులతఁ జిల్క దేవసహధియందు.

ప్రియవియోగాభి మన్గిన ప్రేమభిక్షు
వానిరంతకొకావల మానసంబు,
ఐహికంబును రాజకార్యములయందుఁ
జింతచేయుంగఁజాలక జిగ్గమండ.

నలుగురుస్వీయపుత్రులు ఘనంబునురాజ్యము నాక్రమింప నా
శలవహించింది, చిత్తముల కాంతియు గానకయ్యంబు వారిలో
పలఁ గడునూత్ములుద్ధి భృతివైభవసంయుత సోమనారతో
సల యపురంగజేబు కలహమొనరించి జయించె రాజ్యముకొ.

జనకుని రాజ్యపాలన వశంబున వింశతి వత్సరాలు ద
క్ష్మనుపరిపాలనంబున నఖండపరాక్రమ వైరిభీకరం
బునఁ దనకీర్తిచాటిన ప్రభుండు దుర్మితవచర్యలందు మిం
చినయది లోమనార, యనిచేయుట లెట్లుటకేమిగోదయ్యు.

దారా హైందవపక్షపాతి తగ దాతంపంచు, ఖాజామెంక
జేరంజాలఁడలంచు, తా నచుట ఖాజీనేలంజేయ సం
సారంబుకొ వివేచనంబు రాజ్య మతివిస్తారంబు పాలింపఁగా
మూరాదన్న ప్రభుత్వంబయ్యె నని తాఁ బూనెకొ తుమాచక్రముకొ.

అనగాన ప్రతివాదినా-త యుద్ధాంత నువ్వాప్తకీ
ప్రసమరంభుఁగు నింకొ తియి వత్తింపంగ హింసామతం
బుద్రావావును కాక : స్థితి సంబావింపదన్నట్లు దా
ననిదావాక్రమగత్త కొనియో నా యారంగజే బుద్ధతికొ.

మమర జేవాలయం బుమనీతికిఁ గన్పి
ఇన్నామదాదును స్పృహచేకొ
ఉజ్జయినీశేబ్బు బుద్ధతిఁ గొలఁగించి
పాదుకొల్పె కొక మనీరు నందు
కామనానెంక వత్తి లు రాబుచ్చించేసి
మామూను గజిశికి మమమండయ్యె
కాకకాపుర కాలకంఠుని యాచేవ
శంక శీలక నాశనంబొనర్చె
కలకటా! విడి ఘోషార్థ మనహించె
కాలచక్రయంకనఁ గలగు మార్పు
లెట్లు తెలియంగవచ్చు, మహేశ్వరుండు
త్రైపురవైరికి నిద్దుర తెలివిరాదొ.

స్వీయ మతప్రచారము విశిష్టమబంచు మహమ్మదీయు ల
చ్చాయననట్లు హిందుకులజన్మల బెట్టె విశేషకష్టముల
జోయె ప్రజాభిమానము నృపాత్రము దక్షిణ దండయాత్ర వ
మ్మయె ధనంబు చాల నహహ! ఇటులేటికి పాదుకాహికికొ?

ప్రతిహాలంబుగ హైందవప్రభులుకొ బాధించి తద్వీరసం
తతిపై యుద్ధము పూని పశ్చులను విస్తారంబుగావించి తా
మతమే పావనమందు కావలె నామంచేని లేవండఁ జే
యతలంపుకొనహించె నాకఁ డకటా స్వోత్కర్షముకొ?

రాజపుత్రులు మిగుల పరాక్రమంబు
గలుగువారలతోడత కయ్యమూనె
స్వమతదీక్షాపరత్వ వశంబునంబు
ఆయలంగిరు మొగలల యంతమునకు.

బలిమి మార్యాపరాజ్యంబు గలుపుకొనుట
వైరకారణమయ్యె నవ్వాదలెల్ల
చేక మె హిందుమతమునసాకుదీక్ష
తిరుగఁబడి కొక్కమొగి నలంగిరునిమీఁది.

అధికసంఖ్యాకులైనట్టి హైందవులను
వేయివిధములనొప్పించె వినుఁగులేక
తననమాజులఁ గల తీవ్రతాపక్షి
సర్వమంగళమయ్యె తాఁ జనినయంత.

కలకట పరాక్రమంబున రఙ్గోస్థితి నారసపుత్రోదీరనా
యకులు దురంబుచేయఁ జనుయంతట దిక్ష్మనులో మహమ్మదీ
యకులజులకొ స్వతంత్రులయి యాలసెంచుద్రును నుండి రంతటకొ
బ్రకటవిరోధు లేర్పడి రలంగిరుపానువహోకు మానికికొ.

హిందువులందు నాతని సహింపఁగలేని మరాలునీరు లం
దండగడంగి ఘోచ్చవశమయ్యెడిరాజ్యము కొల్ల గొట్టుయం
నల దమలోన నాహనదృష్టప్రతరవ్యయ్యులొవిరాజు మా
ర్తిం దన రాజవాజి ధృతిచేక నలంగిరు ప్రకటబల్లెట్టె.

ఆంధ్ర పత్రిక - ఈశ్వరనామ సంవత్సరాది సంచిక

హరిపుత్రుని పాదముల
వాణియన హిందుమతము వర్ణింపగా
జీజీబాబు పత్రికవత
తాడెసిన పుష్పమనఁ బ్రతాపము నెఱవెఁ.

మాతృదేశాభిమాన సంపద హృదంత
రముల నెలకొల్పె మహారాష్ట్ర రాజ్యమందు
పూని వాత్సల్యమును నాభివానిదేవి
దీవనలనిచ్చి సింహరాతిలక మిడియె.

అభిజాతూరు గుల్తూరు నాధిపత్య
మును విరోధించి చాటె స్వేచ్ఛను శివాజీ
'కొంఠమొలక' నా వైరి ప్రచండఁడగుచు
ఒక్కపోటున నఫజలు నుక్కడంచె.

కైతవంబున మొగలాయినేత దన్ను
బంధితునిఁడేయ కపటుల ర్తననుఁ జూపె
మరలె తన రాజ్యమునకు సహస్రనమోదము
'సరికిసరి' యన మహారాష్ట్ర కౌర్యగమము.

స్వీయబలమున రాజ్యాభిషేకమంది
"త్రోసిరాజ"నె వీజపూర్ శాసనంబు
నాయకుఁడు గల్గి హిందువులతో కేయఁగలరు
రాజ్యసంస్థాపనం బను ప్రతిభనెఱవె.

గోరిల్లాసమరంబుఁజేయుచు మొగల్ త్రోసిపై దాడికిఁ
ధీరస్వాంతండునా శివాజీ గడఁగెఁ తేజంబుపెంపొంద, న
వీరరాత్ముం డెరికర్ణదుర్గ నరణాఁరూపుని చేతఁకుక్కఁడై
మీరె న్నాయకుఁ డాతఁడే యనఁగ బల్కింజూపు తీరెంచఁగె.

ఎనిమిదిలెక్కమంతులు సహేతుక మాసలహాసీయ భూ
మినిఁగల పంటలంగొలిచి మేలగుచాతు వనూలు చేయుచుం

డెను, నిజర జ్యమందు కులగివిరలంపఁ, విక్రమార్క
నని పదివ్రతనియామకముగా నతఁడెచ్చె వివేక ముగ్ధుఁడై.

* * *

వీరపురమును సాధించి సైనిక
గోలుకొండపై నెత్తె నవంశాలయఁగఁ
పిదప మహారాష్ట్రయోధులు సేనముఁడెచ
మించి కంభాం నగరముంచె నంద !
పాదుసాహస్యా నెన్నగు ప్రతిభుఁడెంప.

కదనములే నింకెరము, నిరుప్పులుకొన్న విరోధములు
ముదిరె, ప్రజాసితాభిమతియుం గన నా నుజెద్దాఁడొక్కఁడే
బది గతియించె వర్త ములు పోన నచో అధిగతియంగు
ముదిమి వరించె నానిని నమోఘమునం బా సరిగిరి పరిగి

నతులకు గాని నెచ్చెను విరోధమునం బున నివరింపనం
బతుతితల్లి క్రింద నె, తన వర్ధిల్లు అతిమహా దిలంగి
వ్రతరవివాదమంద, మహారాష్ట్రులు మన్నుకు నెగ్గుకొ
మితమతి సంచరించినని మిక్కిలి ము లిత్వం చె ప్రాంతము.

పానము జూద మాదిగలవానికి అధిగతియంగు
గానము భేషజంబు మఱి గానవిశేషం గానము స్వీయము
జ్ఞానమునకొ కొగానుగల సత్య మొంగి తీరించె అంబునం
గానము నాయలంగిరునికన్న గుఱాధిగతి మోగునలమున.

అంబులు పాదుసాభరణం లంద మొగల్ యంత్ర విద్యా విద్య
అంబులు కౌర్యనైపుణం లనో! సమరంబులందు రాజ్యమున
మందబు వృద్ధిచేసెన ప్రయత్నంబు నాగ్గులు చుర్రెవర్తన
నందము విస్మయంగుల మునంబుల నింకెద వారి సరిగిరినక.

అదిపురుషుండో బేబ రహంకరించి
స్థాపనమొనర్చె రాజ్యంబు సాహసమున
నూటయొనుబడి వత్సరాల్ సాటిలేని
నైభవమునంచ మొగలాయివంశోద్ధి.

జూపిటర్ జనరల్ యిన్సూరెన్సుకంపెనీ, లిమిటెడ్.

(స్థాపితము 1919)

పరిపాలకవర్గము:

ది ఆనరబుల్ ఛాన్సిదాన్ అస్సూరకారు, చైర్మన్.

వత్సర్పుజ గోషర్థదాన్ గారు | మధురదాన్ ద్వారకదాన్ గారు
సర్ బైరాంజి జీజీ భాయిగారు కే టి. | ధరంసే యం. కాటాగారు

మణిలాల్ బి. నానా వత్సేగారు

మేనేజింగు యేజింటు:—లాల్ జీ నారకజీ అండ్ కో.,

చందాలు వేసిన మూలధనము	రు. 1,50,00,000
చెల్లించిన మూలధనము	రు. 23,74,800
చెల్లించిన క్లెయిములు	రు. 1,60,00,000
ఆస్తులు	రు. 60,00,000

అనుకూలమైన వరతులపై అన్ని తరగతుల భీమావ్యాపారము నిర్వహింపబడును.	సమస్త కఠినపరీతులకు నోనయి, నిగ్విజయముగా 16 సం॥ రమల నుండి పనిచేయుచున్న కంపెనీ.	కంపెనీవారు అన్ని క్లెయిములను చెల్లించి యున్నారు. జనాదరణ అంతకంతకు వృద్ధియగుచున్నది.
--	--	--

అగ్ని - జీవితము - నీరు - ఆకస్తిక ప్రమాదములు - కూలీల పరి
హారము - పోష్టలు, రవాణా భీమాలు వగైరా చేయబడును.

ఈ కంపెనీ యేజిన్సీ అనగా లాభకరముగా ధనమును సంపాదించి పెట్టు సాధనము. జీవితము, అగ్ని,
యింకా యితర శాఖల యేజిన్సీ పరీతులకై వ్రాసి కనుగొనుడు.

ది ఆనరబుల్ నారాయణదాస్ గిర్ధరదాస్,

లోకల్ మేనేజర్లు,

99 ఆర్మీనియ్ కవిధి,

మద్రాసు.

ఆంధ్రుల కొక అపూర్వ కానుక
ఆచారగోపాలయము (ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయము)
నేషనల్ మూవీ టోను వారి

మోహినీరుక్మాంగద

(లేక ఏకాదశిమహాత్మ్యము)

కవి:-

గానము.

తాపీ ధర్మారావు B. A.

బి. నరసింహారావు

నటన టీవర్గం

వేమూరి గంగయ్య, రామకృష్ణ శాస్త్రి, సూర్యనారాయణ.

మిస్. గామతిలక్, కృష్ణదేవి.

దర్శకులు

చిత్రపునరసింహారావు.

బుకింగ్స్ నకు సిద్ధముగా నున్నది

పార్వతీకళ్యాణం శేషుమిని

(అరవము)

త్వరలో రానున్న మా పాఠశాల ప్రతిష్ఠా.

రాజమోహన్ (తెలుగు, అరవములో)

వివరములకు:-

నేషనల్ మూవీ టోను

కంపెనీ, లిమిటెడ్.

ఆఫీసు:

తెలిగ్రాము:

తెలిఫోన్ 4093

మూవీటోను.

55, ఆర్మీనియన్ స్ట్రీటు,
జి. టి. మదరాస్.

ప్రొడియోన్:

తెలిఫోన్. 4094

71, పూనమల్లి హైవే, రోడ్,
కోల్కాతా, మదరాస్.

కవిప్రతిమా ప్రదర్శనప్రశంస

వడ్డాది సుబ్బారాయుడు

“భారతపారవేశను, బ్రభావతిపెండ్లిఁ బఠించునప్పుడుం
నోరిక లూర కూరుఁగద, కొమ్మనతిక్కన సూరనన్ గనన్;
వారలనాఁటివార లలవారలరూపు లుపేక్ష నిల్పమిన్
సీరను గీఱతొచు నవి నెమ్మది కుమ్మలికన్ ఘటించెడిన్.

—(వ. సు. రాయచాటు ప్రబంధము.)

శ్రీప్రతి కృపఁగాంచుత సు-స్థాపిత వీరేశలింగ సంస్కారకరూ
పోపేత పృథూఁసల వీ-క్షాపేక్షాగత మహాజనాతత సమితిన్.

వేగీదేశపు రాజధానినగరిన్, వేయేండ్లక్రిందన్, వరం
జా గోదావరివారిఁ గైతవ్యవసాయం బూనె నన్నయ్య; త
ద్వ్యాగీశుండు మొదల్గఁ, దత్కృష్టిని సల్యం బాయకారీలె కా
నీ, గాలించినఁ గానరాఁ జొకరుఁ డేనిం, బ్రోలికాఁ పెవ్వఁడున్.

ఈ కాలపుఁ గవులందు వి-వేక వివర్ధనిగురుండు వీరేశుఁ జొకం
డేకాని, వాసు, వ. సు., శుక, శ్రీ.కృష్ణులు పాయకారి నేద్యపువారే

కందుకూరి వీరేశలింగ గురువరుఁడు
పావలాలాన్వయుఁడు వాసుదేవ గురుఁడు
నవల వడ్డాది సుబ్బారాయాంధ్రగురుఁడు
రాజ రాజేంద్రపురిఁ గవిత్రయ మిటీవల.

కలీఁ బురుషాయువున్ మిగులు కాలముక్రిందటి పాతశాలలొ
జ్జలగుట వీర వాసు వ. సు. సంజ్ఞలు, నాఁ డిటఁ జూడ నెవ్వరున్
దెలుఁగునఁ బద్మమల్లఁగల నేర్పరులుండమి, వారి మువ్వరన్
బిలిచిరి రాణ్మహేంద్రపుఁ గవిత్రయమం చలనాఁటి సజ్జనుల్.

నన్నయ తొల్కవిత్రయమునంబలె, నాథునిక త్రయంబునన్
మున్నగు పేరు గన్న కవిహుఁఖ్యుఁడుభౌతికముం ద్యజించి కై.
కొన్న యశశ్శరీరమునకున్ నయిదోడుగ రాణ్మహేంద్రమం
దు స్నేహకొల్పినార్గు సుజనుల్ నడువీడ్చి గనక శిలాకృతిన్.

పల్లవైఱఁగొ కృతుల్ చదివి, భావిజనంబులు నేటి నత్కవీ
ద్రుల నిజరూపముల్ గనఁ గుఱుమాలమొందెదరంచు లోపమున్
దొలఁపను, రాణ్మహేంద్రసుజనుల్ కవిలింగము సాంగరూపమున్
శిలఁ దిలకింప శిల్పమున నిల్పిరి ప్రోల మహాహాసకారకుల్.

భానుర పారమందిరము, బాలుర యున్నతపారశాల, యె
న్నో సరసంబు లౌ కృతులు నున్నను, నామమె తెల్పుఁగాని, పె
న్వాసినిగన్న త న్నవి గనంబఱుపం గొఱగా వటంచు వి
చ్చేసెనొ వీరలింగకవి స్వీయపదమున కీశిలాత్మిన్.

పలుకులకుం బ్రమాణ మగు పంచమవేదము పుట్టె ము న్నెటన్
దెలుఁగున, శారదేందిర లతిస్థిరమైతి నెటన్ వసితు, రి
న్నెలపునఁ గందుకూరి కలసీరధిచంద్రకవిప్రవీరు రూ
పిల గలయంతకాల మిట నివ్వరి నీశిల నిల్పుఁ గావుతన్.

శకవర్షంబుల వార్ధిభూతవసు భూసంఖ్యన్, యువాబ్జంపుఁ గా
ర్తికమాసాంత చతుర్దశీతిధి యుత శ్రీభానువారంబునం
బ్రకటింపంబడెఁ గందుకూరికులవారాశీందు వీ రేకలిం
గకవిగ్రామణిగ్రాహము జోకన్ రాణ్యహేంద్రంబునన్.

రాష్ట్రమంతటఁ గడుఁబెద్ద, రాజధాని-చెన్నపురి; దానఁ బేర్వడ్డశిల్పివరుడు
సత్సేనాగప్ప, వీరేశనత్క-వీంద్రు-విగ్రహముశిలఁజూపఱువెఱఁగుపడఁగ.

రామానంద చటర్జీ-నామబ్రాహ్మమతముండన ప్రథితుఁడు, స
ర్వామోదకరముఁ దెఱచె, శి.లామయ వీరేశలింగ లలితప్రతిమన్.

తనరూపంబు శిలామయంబుఁ బురి సంస్థాపించు నీయుత్సవం
బును, వీరేశకవిశ్వరుం డిట సజీవుండైన కాలంబునం
దునె కావించిరయేని, యెం తతఁడు సఁతోపించియున్నోకదా
చను చర్చించెను స్వాస్థితంబు ప్రజకున్ సర్వస్వమున్ బ్రాజ్ఞుడై.
జననం బొందెను రాణ్యహేంద్రమున; శిష్యత్వంబునఁ దత్పురీ
ఘనవిద్యాలయమందె విద్వేఁగఱచెం; గాలేజి నవ్వీటనే
తెనుఁగొజ్జయ్యె; దిగంత విశ్రుతియు నందే కాంచె సంస్కర్తనాఁ;
గనుఁడి లింగకపీంద్రు, నేడచటనే గాంచెఁ శిలారూపమున్.

అభిజనంబునందు సధికసత్కారంబు-నందు టెంతవారి కైన నరిది;
రాణ్యహేంద్రపురిఁ జిరస్థాయిఁగనె, శిలా-విగ్రహప్రతిష్ఠ వీరసుకృతి.

సమకాలిక సఖివీరేశమహాకవి విగ్రహప్రశంస సభారం

గమున వ. సు. రాయఁడొనరుచుఁ- బ్రమదమునొందం దదాత్మ పరలోకమునఁ.

వానఁదడియుచు, జలికీఁబాల్పడుచు, వీధి-నెండకెండుచు రాయియై యుండవలసె,
నిండుకీర్తి గడించిన నేరమునకుఁ-గందుకూరి వీరేశలింగ కవివరుఁడు.

హళేబీడు దేవాలయశిల్పము

డా. పుట్టపర్తి శ్రీనివాసాచార్యులు

మహమ్మదీయులు దక్షిణ హిందూ దేశముపై దండెత్తివచ్చినపుడు అందు విలసిల్లుచుండిన రాజ్యములలో హొయిసలరాజ్యము గూడ నొకటి. ఈ సామ్రాజ్యము రమారమి క్రీ. శ. ౧౧-౧౨-వ శతాబ్దమునం దారంభమై క్రీ. శ. ౧౩౪౩ వరకును, అనగా సుమారు ౨౩౧ సంవత్సరములు మహావైభవముతో వెలసెను. ఈ మహాసామ్రాజ్యమునకు రాజధానియై ఖ్యాతిగాంచిన ద్వారము ద్రవగిరిమే పాడుపడి నేడు హళేబీడు అను నామమున బరగుచున్నది. హళేబీడు అనగా పాతపట్టణ మని యర్థము. మహమ్మదీయుల కీపట్టణము సులభముగ వశము కానందున కోటోద్ధీశితులై తుదకిది తమచే జిక్కినప్పుడు సామ్రాజ్యముగ కొల్లగొట్టిరి.

ధన, కన, వస్తు వాహనాదుల నిటనుండి కొనిపోవుటయే కాక ఇందలి శిల్పమునుగూడ కొంతవరకు నాశనమొనర్చిరి. పట్టణము శత్రువుల చేత జిక్కినందున హొయిసలరాజు తనరాజధానిని వేరొకపట్టణమునకు మార్చుకొనెను. కాన మహమ్మదీయులు వెళ్లిపోయినపిమ్మటగూడ ఈ పట్టణము మునుపటిస్థితికిరాలేదు. హళేబీడునం దెన్నియోదేవాలయములు గలవు. కాని వీనిలో ముఖ్యమైనవి రెండే. ఇవి కేదారేశ్వరాలయము, హొయిసలేశ్వరాలయము. ఇప్పటికి కేదారేశ్వరాలయమునకు

పూర్వము కేదారేశ్వరాలయ శిఖరమునం దొక మజ్జిచెట్టు నాటకొని క్రమక్రమముగ పెద్దదై దేవాలయమును శిథిలము గావించజొచ్చెను. మైసూరుదొరతనమువా రీచెట్టును నరికించి ఈ దేవాలయమును పునర్నిర్మాణము గావించియున్నాడు. ఇట్లు చేయుటలో కొన్ని భేదములేర్పడినందున పునర్నిర్మితమైన దేవాలయము సరిగా వెనుకటి యాలయమువలెనే లేదు.

హొయిసలేశ్వర దేవాలయము మాత్రము అధికముగ శిథిలముజేదక ఇంచుమించుగ హొయిసలుల కాలమందున్నట్లే ఇప్పటికిని గాన్పించుచున్నందున నాటి వాస్తు పద్ధతిని గాని, శిల్పసంపదనగాని పరిక్షింపగోరువారి కిది యొక అమూల్యకస్తుప్రదర్శనాలయము.

ఈ దేవాలయమున నిజముగ రెండు సన్నిధులు గలవు. ఒకదాని యందు హొయిసలేశ్వరలింగమును, రెండవదానియందు శాంతలేశ్వరలింగమును గలవు. వీని కొక్కొకదానికిని ప్రత్యేకముగ సుఖనాసి, నవరంగమంటపములు గలవు. ఈ యాలయములు రెండును ఒకదాని నొకటి యానుకొని తూర్పు దిక్కున ముఖద్వార ముండునట్లు కట్టబడినవి. ఈ రెండు ఆలయములందలి నవరంగమంటపములును మధ్య చేరిపోయి యున్నందున ఇవిరెండును ప్రత్యేకాలయములు లేవను ఒకటే యాలయముగ

ముగ పరిగణించుట కాస్పదమున్నది. ఒకొక ఆలయమునకును ఎదురుగను ప్రక్కవైపునను ద్వారము లున్నందున మొత్తముగ ఇందు తూర్పువైపు రెండు ద్వారములును, ఉత్తరదక్షిణములకును ఒకొక ద్వారమును గలవు ఇందు దక్షిణద్వారము గుండ హొయిసలరాజు సాధారణముగ ఈ యాలయములను ప్రవేశించుచుండెనట. కాననే ఇతరద్వారములకన్న ఈ ద్వారమును, దీని చుట్టు శిల్పమును ఎక్కువ మనోహరములుగ గాన్పించుచున్నవి.

ఈ యాలయముల కెదురుగ రెండు నందిమంటపములు గలవు. దక్షిణము వైపున (అనగా హొయిసలేశ్వర సాన్నిధ్యమున) నున్న మంటపము నానుకొనియే మరియు చిన్నయాలయము గలదు. ఇందున్న దేవత సూర్యుడు. ఈ విధముగనే ఉత్తరము వైపున నున్న నందిమంటపము నానుకొని ఒక చిన్నయాలయ ముండెననియు, అందు చంద్రని ప్రతిష్ఠించి యుండిరనియు చెప్పుకొందరు. కాని ఇందున కెట్టి యాధారములును కానరావు.

ప్రధానాలయములలో నొక్కొక్కదానియందును ఒకగర్భగృహమును, దాని నానుకొనియే సుఖనాసియు, దానిని చేరి నవరంగమంటపమును గలవు. గర్భగృహ, సుఖనాసుల చుట్టునున్న గోడలు, చాల మందమైనవి. నవరంగమంటపమున

రెండును కలిసిపోయి అచట ఒక పడ సాలవలె నేర్పడుభాగమున కూడ పడమటివైపుగోడ చాల మంద మైనది. ఈ పడసాలమధ్యయందే తూర్పు పడమరలకు చిన్నగదులున్నవి. తూర్పు వైపుననున్న గదిని చీకటి గదియందురు.

ఈ నవరంగమంటపములచుట్టును సరంధ్రములగుశిలాఫలకములున్నవి. ఈ దేవాలయమును కట్టించిన ఆదిని ఈ శిలాఫలకములుగాని, నవరంగ మంటపమునకు ద్వారములు గాని లేవనియు, వీనిని మొదటి నరసింహుడే నిర్మించెననియు ఒక శాసనము వలన తెలియుచున్నది. ఈ దేవాలయము నెవ్వడు కట్టిరో తెలియదు. కాని శకవర్షము ౧౦౪౩ అనగా క్రీ. శ. ౧౧౨౧ యాదు ఈ దేవాలయమునకు కొన్ని భూములను దానము చేసినట్లు శాసనము వలన తెలియుచున్నందున, ఆ సంవత్సరమునో, లేదా అంతకు పూర్వము ఒకటి రెండు సంవత్సరములకు మునుపో ఈ దేవాలయమును కట్టించి యందు రని తెలియుచున్నది.

౧-వ పటమునందు ఈ దేవాలయముఖద్వార మగపడును. సుమారు ౫ అడుగుల ఎత్తుగల దిబ్బపైచుట్టును కొంతస్థలము సుమారు ౧౫ అడుగుల వెడల్పువదలి ఈ దేవాలయమును గట్టి రని ఇందుండి తెలియుచున్నది. ఈదిబ్బ ౩ వ పటమునందు గూడ గాన్పించుచున్నది. భక్తులు విశ్రమించుటకును, గోడలపైచుట్టు స్థాన శిల్పమును జాగ్రత్తగ పరీక్షించుటకును ఈ దిబ్బ చాల నుపయోగకరము. ఈ దిబ్బ చక్కగ

నాలుగుపక్షములుగ నూడక నక్షత్రాకృతిని నానాపక్షములు తీరియన్నందునను, పైనను దేవాలయముకూడ సరిగా నిదేయాకారముగ నున్నందునను దూరముననుండి చూచుట కీ దేవాలయము ఎంతో అందముగ నుండును. ఈ అరుగు నెక్కుటకు సుమారు ౮ మెట్లుగలవు. ౧ వ పటమును జూడుడు ఈ అరుగుపైన ముఖద్వారమునకు క్రింద మరియొక మెట్లవరుస గూడ నున్నది. ఈ మెట్లవరుసల కిరుపార్శ్వములందును చిన్నచిన్న విమానములున్నవి. ద్వారమున కిరువైపులనున్న ద్వారపాలకవిగ్రహములును, ఈ చిన్న విమానములును, పటమున కుడివైపున గాన్పించుసరంధ్రము లగు శిలాఫలకములును ఎంతో యందముగ నున్నవి. ఈ శిలాఫలకములకు క్రింద వరుసలువరుసలుగ శిల్పము గాన్పించుచున్నది. ౨ వ పటమునందీ శిల్పమునందలి కొన్ని వరుసలు విశదముగ దెలియుచున్నవి. అడుగున కాన్పించు వరుస యందలి శిల్పము చాలవరకు శిథిలమైనది. కాని ఇది సింహములవరుస యని తెలియుచున్నది. దీనికి క్రింద ఏనుగులవరుస కలదు. (౧-వ పటము చూడుడు) సింహముల వరుసపైన అశ్వాదూఢుల వరుస గానవచ్చుచున్నది. ఈ వరుసకు క్రిందను, పైనను శిల్పి ఒక తీగెలవరుస నల్లినట్లు చిత్రించినాడు. ఈ వరుసకు పైన భారత రామాయణ భాగవతాదిగ్రంథములయందలి కథాసందర్భములు చిత్రము లైనవి. ఈ వరుసపైన మోకరములును, వాని పైన హంసలును గనపడుచున్నవి.

ఒక్కొక్కవరుసకు మధ్య కొంత కాళీయుడుటవలన ఈ శిల్పపట్టికల కొక అపూర్వమైన అంద మేర్పడినది.

౧-వ పటమును జూచిన వీనియందము నూహించవచ్చును. ఈ పటమున ఎడమవైపు గోడలో కొంత భాగము వపుగ నొక బరుజువలె ముందునకు ఉబికియున్నట్లు గనపడుచున్నది. ఇదియే పైనజెప్పిన చీకటిగది. ఇచ్చటను శిల్పము వరుసవరుసలుగ గాన్పించుచున్నది. కాని ఈవరుసలపైన గోడమీద నానామూర్తులును, మూర్ఖులపైన కొన్ని కృత్రిమస్తంభములును, ద్వారములను అగపడుచున్నవి. మిగతేభాగమున నిట్లుగాక మహిమూడువరుసల శిల్పమును, పైన సరంధ్రములగు శిలాఫలకములును, స్తంభములును గనబడుచున్నవి. ఈ మూడువరుసలలోను మొదటిదానియందు మానవాకారములును, రెండవదానియందాచిన్నచిన్న గోపురములును, మూడవదానియందు స్త్రీ పురుష గ్రామ్యశృంగారసందర్శములును చిత్రితములయినవి. ఈ పద్ధతి దేవాలయములలో దేనియందైనను ఈ వరుసలలో కడగటిదానియందు ఇట్టిశృంగారచిత్రములే కాన్పించుచున్నవి. ౨-వ పటమునందీవరుసగాని, దీనికింది రెండువరుసలుగాని కానరావు. కాని మూడవవరుసయందు ఏదోయొక యుద్ధము చిత్రితమైనది. ఇది భారత యుద్ధములో నేదోయొక భాగమై యుండును. ధనుర్ధారులు, ఖడ్గధారులు, రథములు, టెక్కిములు, రథమునకు కట్టినగురములు, అన్నియు విశదముగ గాన్పించుచున్నవి. బలభ

పురాతిని మైనమువలె నీ విధముగ దిద్దితీర్చగల ఆనాటిశిల్పు లెంతసమగ్రలోకదా!

ఈ దేవాలయమునందున్న శిల్పమునంతటిని సమగ్రముగ వర్ణించుటకు ఒక ప్రత్యేక గ్రంథమును వ్రాసినను సాధ్యముగాదు. ఇందున్న మూర్తులు ఒకటి రెండు గావు. పడమటివైపునందే సుమారు ౧౬౭ శ్రీమూర్తులును, ౧౧౪ పురుషమూర్తులును గలవు. పురుషమూర్తులలో గణేశ, సుబ్రహ్మణ్య, ఉమామహేశ్వర, గజాసుర, జలంధర, అంధకాసుర, వేణుగోపాల, వరాహ, నారసింహ, వామన, తివిక్రమ, బ్రహ్మ, హరిహర, దక్షిణమూర్తి, భైరవమూర్తులు గలవు. శ్రీమూర్తులలో కాళి, మహిషాసురమర్దని, పార్వతి, సరస్వతిమూర్తులు గలవు. ఇవిగాక ఇంద్ర, అర్జున, రావణ, మోహినీమూర్తులు గూడ ఈ దేవాలయకుడ్యములపైన అందందు గాన్పించుచున్నవి.

దక్షిణమువైపున నున్న మూర్తులలో చూనకట్టు అతి సులలితముగ చిత్రింపబడినది. గుర్రములజేను మొదలగువానిని చిత్రించుటయందును శ్రీమూర్తు లొక్కొక్కచోట ధరించిన మేజ్జోళ్లను, నానావిధములగు వేషభూషణాదులను చిత్రించుటయందును శిల్పి చాలనేర్పరితనమును జూపియున్నాడు. ఈశిల్పములనుచిత్రించిన వారిపేర్లు చాల చోట్ల కాన్పించుచున్నవి. మణిపాలకీ, బల్లన, బోధన, శేషన్న, రేవోజా మొదలగునవి కొందఱు శిల్పిలపేర్లు.

ఇక ఒకటి రెండు మూర్తులను పరీక్షింతము. మన హాళోధనాను విఘ్నేశ్వరమూర్తితో ప్రారంభించవచ్చును (గి-వ పటమునుజూచు.) గణపతినిగూర్చిన ప్రస్తావన ఐతరేయ బ్రాహ్మణమునందే కలదు. అందు గణపతియే బ్రహ్మయనియు, బ్రహ్మణస్వతియనియు, బృహస్పతియనియు చెప్పబడియున్నది. సంస్కృతభాషయందలి పదముల నన్నిటిని వ్యాకరణశాస్త్రజ్ఞులు కొన్ని గణముల క్రింద విభజించియున్నారు. ఇట్టి గణములను ప్రాతిశాఖ్యలయందును యాస్కుని నిమిత్తమునందును చూడవచ్చును. గణములకు నాధుడే గణాధిపుడు, బ్రహ్మణస్వతి. క్రమముగ ఈ యభిప్రాయము వృద్ధియై గణపతియే విజ్ఞానమున కంతటికిని అధ్యక్షుడని కడ కేర్పడెను. గణపతినిగూర్చి ఇంకను ఎన్నియో పుక్కిటిపురాణములు గలవు. గణపతికి ఏనుగుతల ఏల కలదు? పొట్ట నేల పాముతో కట్టివైచుకొనినాడు? అను మొదలగు సంశయముల కాధారములగు కథలెన్నియోకలవు. ఏది ఎట్లున్నను గణపతియందు అతని బలిసినపొట్టయు, విజ్ఞానతేజముతో దేదీప్యమానమగుచున్న ముఖమును ప్రధానములు. ౬ వ పటమునందున్న మూర్తియందీ రెండువిషయములును విశదముగ బోధపడుచున్నవి.

విఘ్నేశ్వరమూర్తిని ఎన్నియో విధముల చిత్రింపవచ్చును. బాలగణపతి, తరుణగణపతి, భక్తివిఘ్నేశ్వర, వీరవిఘ్నేశ్వరుని నాల్గురూపములుగ గణపతిని చిత్రింపవచ్చును. ఇందు వీరవిఘ్నేశ్వరునికి. ౧౬ చేతులుండును.

ఇవి గాక శక్తిగణపతియని కొన్ని తరగతులమూర్తులు గలవు. లక్ష్మీగణపతి, ఉచ్చిష్టగణపతి, మహాగణపతి, ఉర్ధ్వగణపతి, పింగళగణపతి యనుచవి ఇందు ముఖ్యములు. ఈ శక్తిగణపతిమూర్తులవద్ద సాధారణముగ నొకశక్తి యుండును. విఘ్నేశ్వరుడు పద్యసనముపైని గూర్చున్నట్లును, ప్రక్కనున్న శక్తిని ఆరగనము చేసికొనుచున్నట్లును ఈ రకము మూర్తులను చిత్రింతురు. ౫ వ పటమునందున్న మూర్తి సాధారణముగ గాన్పించు విఘ్నేశ్వరమూర్తియేకాని ఇట్టి విశేషమూర్తులలో నొకటి గాదు. చతుర్భుజములలో నొకటి విరిగిపోయినది. వాహనము గూడ గాన్పించుటలేదు. కాని నాగబంధము, మెడలోని హారములు, కిరీటుమకుటము, ప్రభావళి యన్నియు విశదముగ గన్పడుచున్నవి.

ముక్కు, మొగము కొంచెము శిథిలమైనది గాని లేకున్నచో ౧౦ వ పటమునందున్న సృష్టమూర్తి ఈ దేవాలయమునందున్న ఉత్తమమూర్తులలో నొకటి యని చెప్పవచ్చును. ఈ మూర్తికి ౧౨ చేతులు గలవు. ఒక్కొక్క చేతియందును నడిమివేలికి తప్ప మిగత యన్నిటికిని ఉంగరములు గలవు. ఈ చేతులయందు నానా ఆయుధములును గలవు. కుడివైపు మొదటి చేతియందు ఆత్మమాల గలదు. రెండవ చేయి విరిగిపోయినది. మూడవదానియందేమియు లేదు. ఇది లంబహస్తము. నాల్గవదానియందు ఖడ్గముండనేమో కాని అది ఇప్పుడు శిథిలమై పిడిమాత్రముగా గాన్పించుచున్నది.

విగత రెండుచేతులందును ముసలమును, బాణమును గాన్పించుచున్నవి. ఇక కుడివైపు ఖట్వాంగము, ఫెటకము, ధనుస్సు, హలము, గరళ పాత్రముగాబోలు కనిపించుచున్నవి. ఒక చేతియందుమాత్ర మేడియున్నది. చేతులందు సింకణ, కేయూరము, నూపురములను, హామమును, జటామకుటమును శిల్పి చాల జాగ్రత్తగా చిత్రించియున్నాడు. ఈ మూర్తి కమలము మీద నిల్చుని షడమకాలు ఒమ్మోముగ వైకెత్తి షడకాలిని కొంచెము వచిలలితముగ నాట్యము చేయుచున్నాడు. ఇరువైపులను ఇద్దరు మృదంగములను వాయిచుచున్నారు. మరి ఇద్దరు తన్మయులను నాట్యము చేయుచున్నారు. కుడివైపున మరియొకడు మురళీనాదము చేయుచున్నాడు.

దక్షిణదేశమున సాధారణముగ గాన్పించు లోహమయనటరాజ మూర్తులందు ఈ సౌకుమార్యమును. ఈ లాలిత్యమును గాన్పించుడు. జలువరియబోసుకొని, చేత అగ్నిని బట్టుకొని, వ్యాఘ్రాజినధారియై, అపసారపుకమనిపై నాట్యము చేయుచున్నట్లు గాన్పించు ఈ లోహమయమూర్తులలో రాద్ర, బీభత్స, భయానకరసములుప్పలిగినట్లు గాన్పించును. కాని విశ్వమునందలి అఖండశక్తిని ప్రతిఫలించజేయుచు, స్వప్తి, స్థితి, లయములనెడి త్రిభావములను ప్రస్ఫుటముచేయు శాంతమూర్తి ఈ పటమునందు గాన్పించుచున్నాడు.

ఈ ప్రకాంతభావమే ౨-వ పటమున గాన్పించు నందియాహనులగు పార్వతీ పరమేశ్వరులందును గాన్పించుచున్నది.

ఇరువైపుల గూళ్లయందున మూర్తులున్నునందియాకారమును ఈ సధానమూర్తుల కొకయుత్తమ భూమిక (Back ground) నేర్పరచుచున్నవి. ౯వ పటమున గాన్పించు లక్ష్మీ, విష్ణుల మూర్తులుగూడ చాల రమ్యములుగ నున్నవి. ఇవి ఒకటి నిరిగిపోయినది కాని విగతయన్ని విధములను ఈ మూర్తులు సర్వాంగ సుందరములుగ నున్నవి.

౨-వ పటముననున్నది బ్రహ్మదేవుని బ్రహ్మశ్రీస్వామిమూర్తి అని కొంగునుమానముతోపవచ్చును; కాని జాగ్రత్తగా పరిశీలించినచో శాస్త్రకేయజేయని స్పష్టమగును. ఇతని వాహనమగు నెమలిని జాగ్రత్తగా చిత్రించి, పింఛమును, పింఛమునందలి కన్నులనుగూడ శిల్పి విశదము చేసినాడు.

౩-వ పటమునందు గాన్పించు మూర్తి ఎవరని విశదముగ తెలియజేయలేదు. కుడివైపున నున్నది చాగున గాహిణి యనుట స్పష్టము. ఎవమవైపున నున్నది మోహిని యేమో యని తోచుచున్నది. ఈస్త్రీ మూర్తి వస్త్రవిహీనముగా నుండుటయేకాక, నాట్యముచేయుచు తన కుడిచేతిని తలపై నిడుకొనియుండుటచే ఇది మోహినిరూపమని తలచుట కవకాశమున్నది. కాళ్లకుచుట్టుకొని ఒక సర్పమును, ఎడమచేతిమీద నొక చిలుకయుగూడ ఈ పటమునందు గాన్పించుచున్నవి. ఈ దేవాలయమునందు మోహినిరూప మెన్నియోచోట్ల గాన్పించుచున్నది. వీనియందు సాధారణముగ చేతుల విధముగ నుండి, చిలుక మొదలగు

నవి గాన్పించుచుండుటచేత ఇదియు అట్టిమూర్తులలో నొకటి యని తోచుచున్నది. కాని మోహినికి ప్రక్కను సాధారణముగ దక్షిణామూర్తిగాన్పించుచుండును. ఇచటమాత్ర మేలశిల్పి ఒక చామరగ్రాహిణిని చిత్రించినో తెలియట లేదు. ఈ పటమునందు మోహిని తొడుగుకొనియున్న పాదరేఖలు గమనింపదగును.

నగ్నస్త్రీచిత్రణమున హైందవ శిల్పి ఎవరికిని కీసిపోవువాడు కాదు. నగ్నచిత్రములును, గ్రామ్యశృంగార చిత్రములును హేయములని రసికులెవ్వరును నిలపరు. “సంపూర్ణ సౌందర్యపిపాసు వగుటచేత శిల్పికి తన కళయందు జూపరానిది కాని, అనుచితమునది కాని యేదియు లేదు.” ఉత్తమ సౌందర్యప్రదర్శనము నగ్నచిత్రములందు జూపగలిగినట్లు, శిల్పి మానవరూపమునకు ఎట్టి మనోహరకేష, భూణాదులను కల్పించియైనను చూడజాలడు. ఈ కారణమున కళయందు నగ్నతామత మను నొక వాదము కలదు. దీనిని ప్రబలముగ జేపట్టినవారు యవనులు. వీరయనను నగ్నపుకవచిత్రమును నిర్మించుటలో అధికసామర్థ్యమును గడించెరి. కాని నగ్నస్త్రీచిత్రణమున అట్టిసామర్థ్యమును జూపలేకపోయిరి. నగ్నపురుషచిత్రములందు స్థిరతా గాంభీర్యాదులు సువ్యక్త మగును. కాని సౌకుమార్యమును, లాలిత్యమును, లావణ్యమును నగ్నస్త్రీచిత్రణమునందే వ్యక్తములుకాగలవు అట్టి అనమానభావములను శిల్పి రూపముగ ప్రదర్శనము చేయుటలో భాకతీయశిల్పి అనన్యసాధ్య

హళేబీడు దేవాలయ శిల్పము

యగు చాతుర్యమును జూపెను. ఆది నుడియు భారతీయశిల్పమున ఈ విశిష్టత గాన్పించుచున్నది. కాని కాలక్రమమున ఈవిశేషగుణములు ఇంకను పరిపాకముచెంది హోయిసలలు కాలమునాటికి ఒక పరిపక్వదశకు వచ్చి

నవి. కాననే మైందవకళాశాసితకు లలోన గ్రగఃఖ్యుడని చెప్పదగు షెగ్గా సన్ దొర భారతీయశిల్పమునుగూర్చి ఈ క్రిందివిధముగ వక్కానించి యున్నాడు: “తమ నమగ్రసౌందర్యముచే ప్రపంచమునందెల్ల నత్మోత్తమ

ములుగ జెప్పదగిన శిల్పవిర్యాణములు భారతదేశమున ననేకములు గలవు. కాని భావనావిశేషమున, బట్టియు, చిత్రణస్వాతంత్ర్యమును బట్టియు బేలూరు, హళేబీడు దేవాలయములు వానినిగూడ మించుచున్నవి.”

ఆకటిచిమ్మ
టి. వి. యస్. శర్మ.

విజయనగర సామ్రాజ్యస్తారకోత్సవము, హంపి

(27-12-36)

శ్లోక రత్న ములు

తొగ ర్చేటి భాస్కరశాస్త్రి

విద్యారణ్య మనీంద్రభాసురతపశ్శక్తి ప్రభావోదయా
దుద్యద్వివ్యస వర్ణవృష్టి రభితో యద్రాజధాన్యా మభూత్,
స్వస్వాతంత్ర్య సుఖైకవైభవయుతా నిత్యం యదీ జాప్రజాః
సోఽయం సద్గుణగుండితో విజయతాం శ్రీకృష్ణరాయప్రభుః.

భాస్వదేశీయభాషాభ్యుదయహితమతేరాండ్ర కర్ణాటభాషా
ప్రోద్ధతీయూషధా గ్రహణయుత మహుగ్ధంపటశ్రోత్రయుగ్మః
సంరక్షణ యఃకపింద్రాక సహృదయహృదయానప్తదిగ్గతి శుల్యాక
స్మర్తవ్య స్సర్వలోకై స్సజయతు సతతం కృష్ణరాయక్షీతీంద్రః.

హస్తా యస్య సమస్తయాచకతతే స్ఫుత్కల్పశాఖాయతే
వాదోవాః కిల యస్య దివ్యరసనా శుద్ధాంతసాధాయతే
భూదోవాః పరమోహి యస్య సుభుజ శృంగార శోభాయతే
సోఽయం త్నత్రియవంశ దీపకమణి శ్రీకృష్ణరాయ ప్రభుః.

కీర్తి ర్యస్య దిగంగనాకుచగిరిస్థానే దుకూలాయతే
శౌర్యం యస్య సపత్నైలహననే దుర్భేద్య వజ్రాయతే
బుద్ధి ర్యస్య వసుంధరావసవిధా శ్రీరామ రక్షాయతే
సోఽయం సంస్మృతైక పిత్రచరిత శ్రీకృష్ణ రాయప్రభుః.

యః ప్రతాపవిశేషతః కవివర్య పోషణకార్యతో
“మూరురాయరగంఢ” ఇత్యపి “చాండ్రభోజ” ఇతీరితః
దైవభక్తిలతాపృథాఖిల చిత్తవృత్తి విభూషితం
భావయే హృది తం సదా మమ కృష్ణరాయమహిపతిమ్.

జయతు జయతు విద్యారణ్య కారుణ్యధన్యుః
జయతు జయతు కర్ణాటాండ్ర భాషాభిమానః,
జయతు జయత్తు సర్వాశాంత విశ్రాంతతీర్థిః
జయతు జయతు మాన్యుః కృష్ణరాయ క్షీతీంద్రః.

త యా ర వు చు న్న వి
అద్భుతమగు రెండు తెలుగుటాకీలు

శ్రీ భారతలక్ష్మీవారి పౌరాణికచిత్రము

రుక్మిణీహరన్

నటీనటులు: — మిస్ శాంతకుమారి, సరసికుమారి మిస్టర్ చొప్పల్లి సూర్యనారాయణ భాగవతర్,
విజయమ్మల సుబ్బారావు, ఈలపాట రఘురామయ్య, మాస్టర్ కల్యాణి వగైరా.

అరొరాఫిల్మ్ కార్పొరేషనువారి భక్తిరసపూరితమగు

విప్రనారాయణ

తారాగణము: — మిస్టర్ కస్తూరి నరసింహారావు, మిస్ కాంచనమాల, రమణీమణి వగైరా నటించిరి.

విడుదలకు సిద్ధముగా నున్నవి

తెలుగు:	అరివము:	హిందీ:	ఉరుదు:
సతీ-సక్కు-బాయి	సతీ-సులోచన	దాకూ కాలడ్గా	పవిత్రలీలావతి
సతీ-అనసూయ	సతీ-సక్కు-బాయి	ఒన్ ఫేటల్ నైట్	దిల్లీ-ప్యాస్
లంకాదహనము	పూర్ణచంద్ర	రాధాశ్యాము	కంట్రీగర్ల్
కృష్ణతులారాభారం	దశావతారములు	చందీదాస్	మజను 35

Telephone: 3368

For Booking Apply to:

Telegram: "Aurofilm"

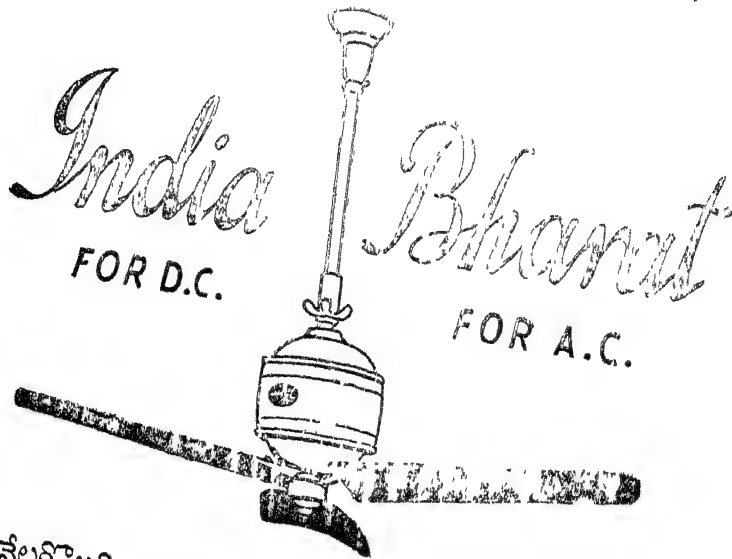
AURORA FILM CORPORATION, 66, Armenian St., MADRAS.

ఆంధ్ర ప్రదేశ్ - శాస్త్ర సాహిత్య సమితి - ప్రచురించి

నూతనవత్సరమున, మీ భవనములందు

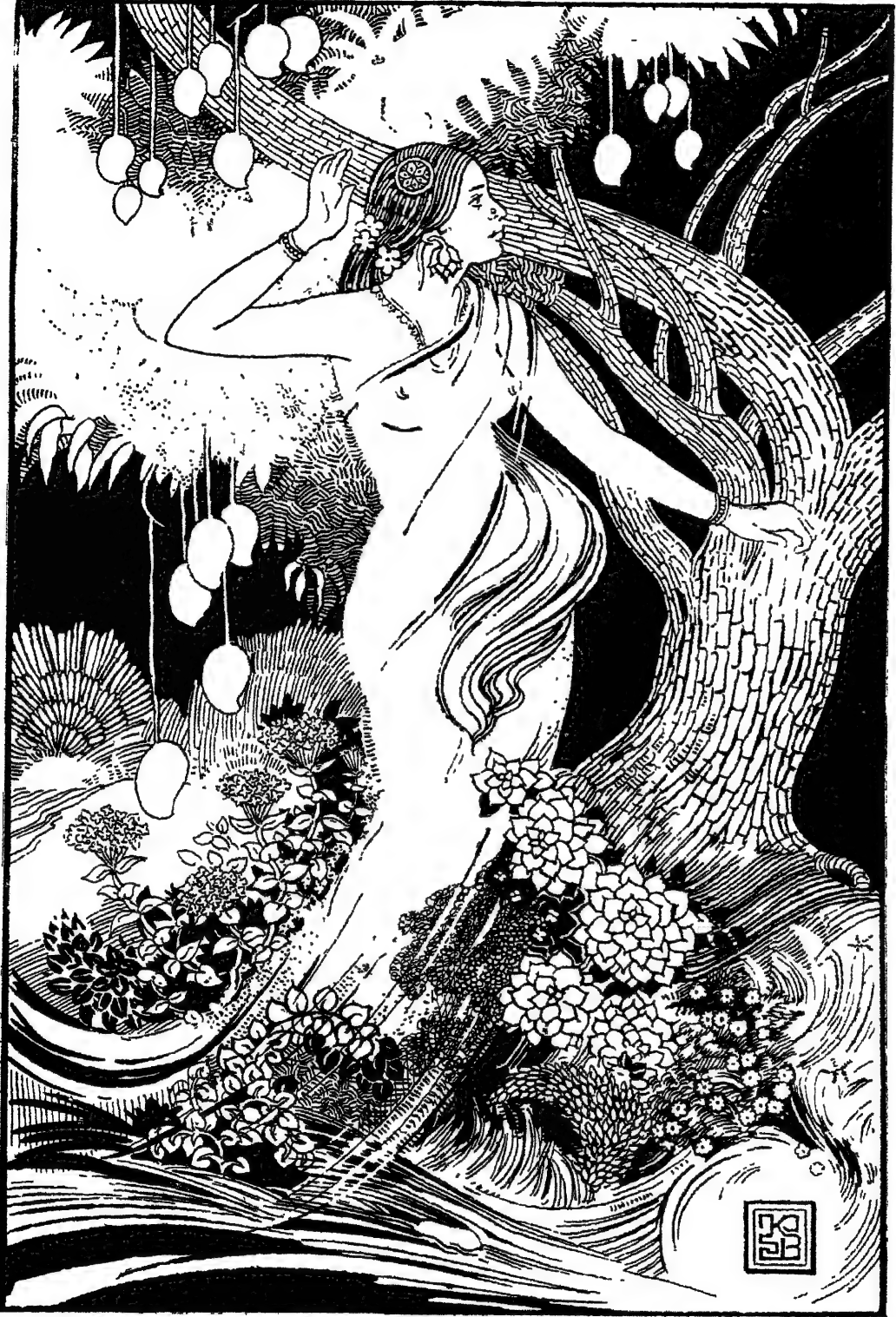
ఇండియా - భారత్

పంకాలు నిర్మించి నుభవించండి

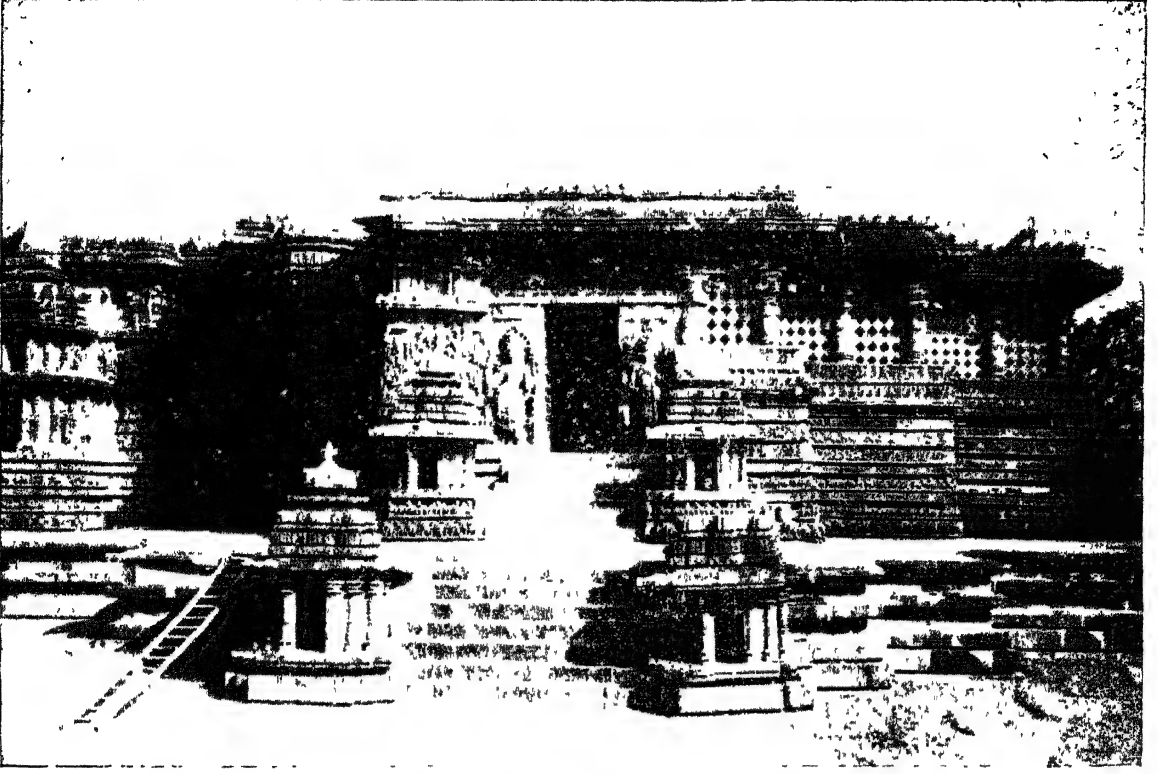
వేలకొలది ఇండియా - భారత్ పంకాలు మనదేశమునందంతయు, తృప్తితో వాడబడుచున్నవి. ఇవి అనేక చక్కని లక్షణములు గలిగినవి. కరెంటు తక్కువభరిత్యంతో ప్రయోజనకరముగా నుపయోగింప యుక్తమైనవి.

The India Electric Works. Ltd.,
12 A, Lingha Chetty Street, Madras.
P. O. BOX 232

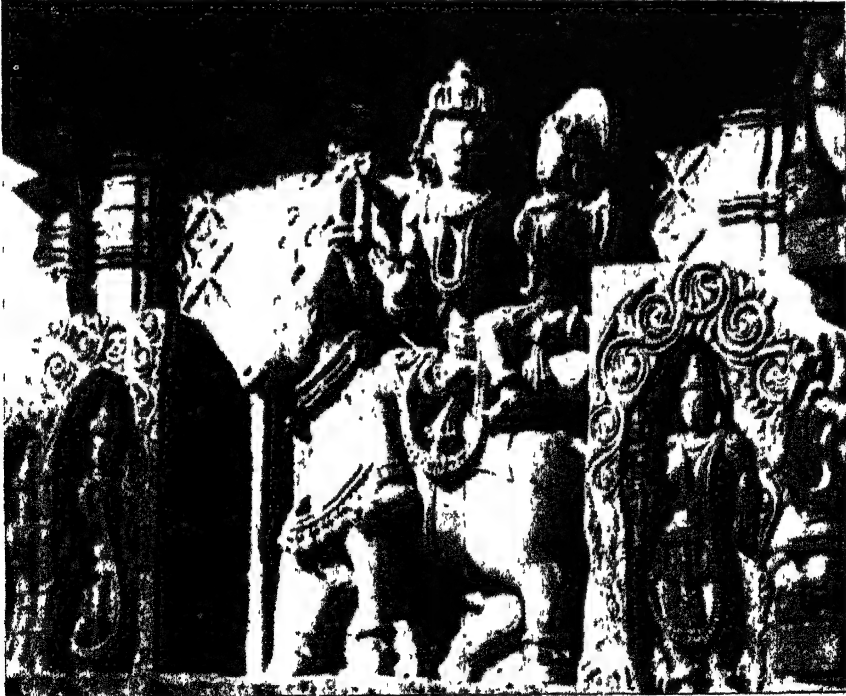

వ స ం త ము

— శ్రీకృష్ణ కల్యాణం —

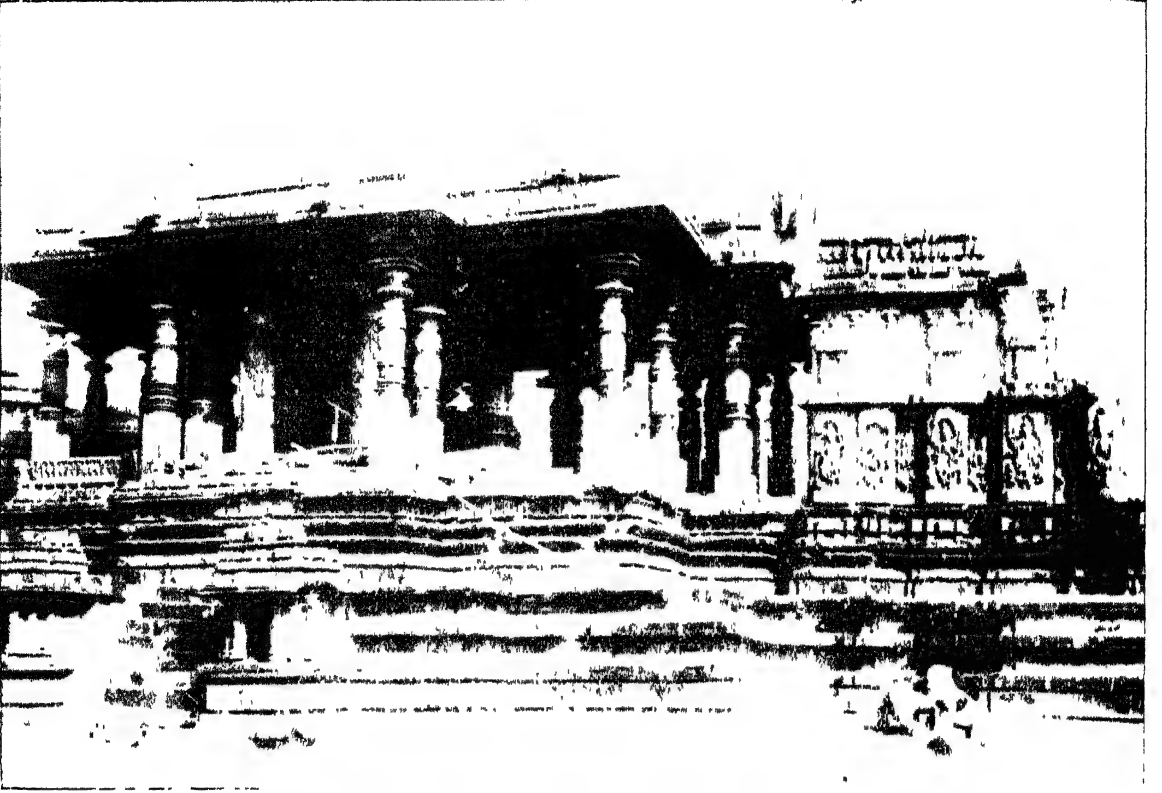

౧. హయిసలేశ్వర కొంతలేశ్వర దేవాలయముల దక్షిణ (ప్రధాన)ద్వారము

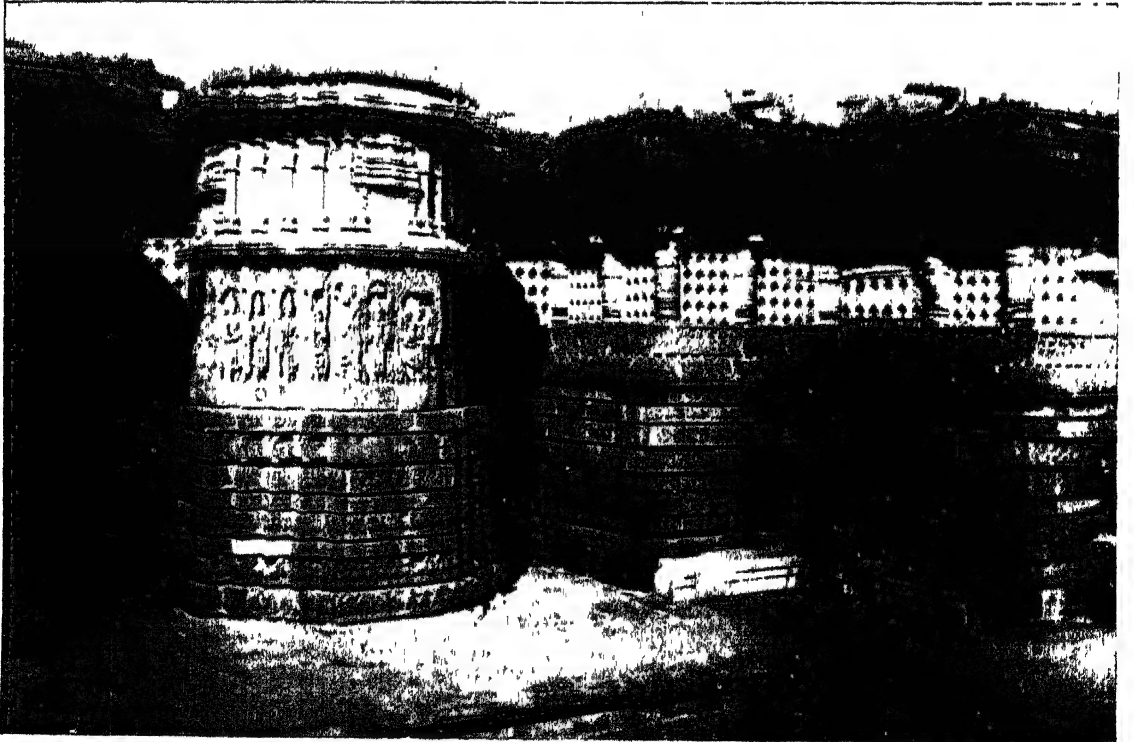

౨. పైద్వారమునకు కొంత పడుపుటగా వెలుపలిభాగమున ఎగువపై పునఃపండు శిల్పరచన. - [వృషభవాహనముమీద శివ పార్వతులు]

ఆంధ్రపత్రిక - ఈశ్వరనామ సంహస్పరాది సంగీత

3. నందిమంటపము. హరియనలేశ్వరనిసన్నిధి కైగుంటున్నది. ఇందు నగ్రము నొక పెద్ద నందిప్రతిమ కలదు.

౪. ఉభయదేవాలయములకు తూర్పువైపున శిల్పరచనగల వెలుపలిగోడ. (మధ్యభాగమునుండి ఉత్తరమునకు)

ORIGINAL VIZIANAGARAM MEDICINE

బిడ్డల లీవర్ అండ్ స్ప్లీను

వ్యాధుల నివారించుటకు సిద్ధపడము

Benign Biliary Cirrhosis

Balas Sanjeevini (REED)
for Liver & Spleen Disorders

Use

PILLA PAPIAH PATRUDU & BROR:
office: 98-99, Brodies Rd;
Residence: 11, Brodies Rd;
MYLAPORE, MADRAS.

అసలు విజయనగర ఔషధము

బాలసంజీవిని

అంగ్ల ఆయుర్వేద వైద్యశిఖానుణులిప్పుడు బాలసంజీవిని నే
హెచ్చుగ వాడుచుండుట దీనియొక్క ప్రాశస్త్యమునకు తార్కాణము
నివరములు :

డాక్టరు పిల్లాపాపయ్య పాత్రుడు బ్రదర్,
98-99 బ్రాడీసురోడ్డు, మైసూరు, మదరాసు.

70-6982
JAN 1971

1

[illegible]

13

బొంబాయి, పోర్టు, ఖాతజివాఁ దెలహకు వాగవరంగు, అందఁ గను నీయనఁ జేయుచున్నది.

ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಮತ್ಸ್ಯ

కని పని గుఱుకని పేద్రావి, కవి, కవియితి, తత్వ, మోగి అవతారముల్లియ నీతి చిన్తిత పోలు నాల్గు మలు త ప్పెళ్ళిగొంతముం నచ్చ నుని ఇంగు గలవు.

‘Lif. Divine’ ၆၁

(శ్రీ) అరస్సిదులె రచించిన

సాచి నం. గహమాన కాంధీకరణము

అనువాదకులు:

బ్రహ్మశ్రీ వేలూరి చంద్రశేఖరంగారు

శ్రీ అరవింగులు సాపంపనున్న భాగవత శీవనము,
భూలోకస్వర్గము ఏదో^{యి}దీనిని చదివిన తెలియగలదు.

ప్రతిగంధము ఒక్కొక్కరూపాలు. పో॥ వేరు.

క్రాంత్యైంకం, పేలురకంక గితం. చక్కని కూర్పు.

7, తంబు శెట్టివీధి - మదరాసు.

1924

[illegible]

ಈ ಪೂರ ಪೂರ, ವಾ ಲ ಕೊ ಳ್ಲ.

౨౧. దక్షిణద్వారమున కెట్టయెదురనున్న విఘ్నేశ్వరుడు. ఇంచుమించు పదదుశలనిశ్చయము.

ది యింక్విరీస్ ఆంధ్ర ప్రదేశ్

అస్మాకం కం వెనీ, లిమిటెడ్.

(హెడ్ ఆఫీసు : బొంబాయి)

1937 రజతోత్సవ సంవత్సరము

31-12-1932

డిక్లేరు చేసిన బోనసు

యాపభివిత పాలిసినింగ్ రు. 1,00,000 లకు లి. 25%
యెండో మెంటుకు రు. 18

ఈసాలు న్యాయసేవనులో యింక్విరీస్ వబోగను లాగిలవ, మూహింబునున్ను.

1936 లో క్రొత్త వ్యాపారము రు. 92,00,000 లకు వైగా జరిగింది.

ముఖ్య విశేషములు

తక్కువ ప్రీమియములు

హెచ్చు బోనసులు.

అధికముగా చార్జీ లేకుండ శాశ్వత పార్యల్య సౌకర్యములు.

భీమా యెక్కువచేయు సౌకర్యములు.

క్లెయిముకాగితములు దాఖలుచేసిన 30 రోజులలోగా

క్లెయిము ధనము చెల్లించు గ్యారంటీ.

స్త్రీల భీమాయున్న, భార్యాభర్తలకు కలిసి జాయింటుభీమా
యున్న చేయబడును.

ధారాశ్రమైన పరతులవై ప్రతిదోటను ఏజంట్లు కావలెను.

లోకల్ మీనేజర్లు :

చతుర్భుజదాస్ నారాయణ్ దాస్ అండ్ కో., లిమిటెడ్,

99, లక్ష్మీవిజ్ఞానపేథి, మదరాసు.

౧౦-వ భారతజాతీయ మహాసభ

ఫెబ్రవరి (27-12-36)

ఆధ్యక్షాపనామము

సహచరులారా!

ఎనిమిదన్నరమాసముల క్రిందట యీ అధ్యక్షసీతమునుండియే నేను మీ కుపన్యసింపియుంటిని. తిరిగి మీ యజ్ఞము శిరసావహించి నే నీ పీఠము నధిష్ఠించితిని. అనురాగపూరితులై మీరు నాయం దుంచిన విశ్వాసభావమున కంతయు కృతజ్ఞుడను. ఇట్టి మహాసంస్థల వ్యవహారబాధ్యతలను వహింపవలసిన పురుషులుగాని, స్త్రీలు గాని దర్తమానకాలమున ఆపారభారమును నిర్వహింపవలసినవా రగు చున్నారు ఇట్టి యుచ్చపదవులు ఆలంకార ప్రాయములుగా నుండుట లేదు చాలను ది ఇట్టి పదవులను నిర్వహింపవలసిన అశక్తు లగు చున్నారు. పరసీమలలో నిట్టి వ్యవహారబాధ్యత లెంతటి దుర్భరములో భారతదేశమునందును అంతటి దుర్భరములేయును నిస్సంశయము. ప్రస్తుత మీ అధ్యక్షపదవీ నిర్వహణ ము కష్టసంభరిత మగుటయే గాక, భవిష్యత్కాల గర్భరుసం దింకను మహాన్నత జటిలస్థితి సమస్య లంకర్గతమైయుండగలవు. కనుక, మీ రందరును నాయం దనుగ్రహించి యొసంగిన యీ పదవిని స్వీకరించుటకు నేను కొంచెము వెనుకాడుటలో వింతయేమున్నది?

స్వర్ణస్థుల సంస్థానము—నిర్బంధితుల పరామర్శ

మనకుగల వ్యవహారసమస్యలను చర్చించుటకు పూర్వము, గడచిన కొలదిమాసములలో, తనప్రవీడి మనల నెడబాసిన మనమిత్రులను, సంవత్సరముల తరబడి విమాచనావకాళములు లేకుండ చెరసాల లందును, ప్రవాసములందును బంధితులైయున్న మన సహచరులను మనము స్మరింపవలసియున్నది. ముక్తారు అహమ్మదు అస్సాగీగారును, అబ్బాసు తయాబ్జీగారును, వీ రిద్దరును, మన కత్యంతాత్మ లైన సహచరులు. కాంగ్రెసుచరిత్రయందు వారి నామములు చిర గౌరవమును పొందినవి. అనేక క్లిష్టావస్థలలో వారు ధైర్యవివేకపూరితులై మనకు హితోపదేశకులై యుండిరి.

చెరసాలందును, నిర్బంధ ప్రవాసములందును బంధితులై యున్న మన యనంగమిత్రులకు శుభవాదములను పలుకుచున్నాను. సారి కష్టము లింకను కడతీరలేదు. వారి కష్టపరంపరలు పెరిగి

వెంటాందుచునే యున్నవి. ఇటీవలనే ముగ్గురు ప్రవాస నిర్బంధితులు ప్రవాసకష్టములను భరింపజాలక ఆత్మహత్య గావించుకొనిరను ఘోర వార్త వినియుంటిమి. అకళంకమైన రమ్య వంగరాష్ట్రములో వారికి జీవితము దుర్భరమయ్యెను! వంగరాష్ట్రపు బిడ్డలు, లెక్కకు మిక్కిలిగా స్త్రీలును పురుషులును, అంతులేని నిర్బంధశిక్షల ననుభవించుచున్నారు. ఇట్టి వైపరీత్యమునకు సాటి మ రొక దేశములో కన్పించుచున్నది. నాజీప్రభుత్వ పరిపాలితమైన జర్మనీలో బంధితులకూటము లనునవి వెలసియున్నవి. అచట ఆత్మహత్యలు పరిపాటియైయున్నవి.

గడచిన కాంగ్రెసుసభ జరిగినతోడనే, కాంగ్రెసు కార్యవర్గ సభ్యులు నాచే నియోజింపబడవలసినవా రైరి. అప్పు డా కార్య వర్గసభలో మన సహచరు డగు మభానుచంద్రబోనును కూడ నేను చేర్చియుంటిని. కాని బొంబాయి శేపులో దిగగానే ఆయన బంధితుడై గొంపోబడెను. ఆరోగ్యము చెడి వ్యాధిగ్రస్తుడైనను తదాదిగా నేటివరకును ఆయన నిర్బంధ ప్రవాసమునందే బంధితుడైయున్నాడు. ఇట్టి ధైర్యోత్సాహియైన సహచరుని సలహాలను గ్రహించవలెనను నాళితో నుంటిమి. కాని వారి సదుపదేశసంపద గడచిన సంవత్సర మంతయును మాకు లభింపలేదు. మన స్త్రీలును, పురుషులును ఈ రీతిని ప్రంగి కృశించుచుండగా, మన మందరమును దిక్కులేని దీనులమై కండ్లుపెట్టుకొని చూచుచున్నాము. కాని, మన అసహాయ సీతియే మన హృదయమును దహించి నిష్ఫలకాలిన యుక్తముక్తముక్తగా జేసి సోదరదేశీయుల దుర్భరావస్థలను తొలగించుటకై మన కచంచల సంకల్పబలమును కల్పించుచున్నది.

లక్నో కాంగ్రెసులో మనతోబాటు హాజరైయుండని మిత్రు డొకడు చిరకాల కారాగార ప్రవాసశిక్షితుడై నేడు తిరిగి మనవద్దకు వచ్చియున్నాడు. ఖాన్ అబ్దుల్ గఫూరుఖానుగారికి మనము సాను రాగమైన స్వాగత మొసంగించున్నాము. ఆయన మహాధీరోదారు డనియే కాదు. భారతదేశ స్వాతంత్ర్యసమరమునందు వీరుడై నిలచి పశ్చిమ తీరపరగణాలలోని ప్రజలను సమర్థుడై నడిపించెను. ఆ పశ్చి హద్దరాష్ట్రవాసుల నిమిత్తమై వారికి మన మనఃపూర్వక స్వాగతము లర్పించుచున్నాము. ఆయన నేడు మన సమక్షమున నున్నప్పుడు

బ్రిటిషు గవర్నమెంటువారి ప్రస్తుతపు ఉత్తరువుల ప్రకారము స్వరాష్ట్రమును ప్రవేశించుటకుగాని, స్వగృహమున కేగుటకుగాని, పంజాబురాష్ట్రములో అడుగు పెట్టుటకుగాని ఆయనకు అధికారము లేదు. ఆయనరాష్ట్రములో నేటికిని కాంగ్రెసుసభలు ఆక్రమ సంఘములై యున్నవి. తదితర రాజకీయోద్యమము లనేకము లిప్పటినుండియున్నవి.

యవకుడైనప్పటికిని భారతదేశ స్వాతంత్ర్య సమరమునందు బిరుదుగట్టిన మేటియోధుడగు నొక ప్రముఖునకు మీ యందరి సమక్షమున స్వాగత మొసంగుచున్నాను. అతడే మన సఖుడగు యం. యస్. రాయగారు. ఇనుములబడి-చెరసాలలో చిరకాలము గడపి మనవద్దకు మరల వచ్చినాడు. శేషాస్వాస్థ్యము చెడినన, పదునుతెట్టిన బుద్ధిబలముతో, ఆత్మలేజముతో మరలినవచ్చినాడు. విజయము చేకూరు నందాక విధివిరామరహితమై సాగింపబడు స్వాతంత్ర్య సమరములో మనతో చేరి పోరాడుట కుత్సాహియైయున్నాడు.

గుంటూరుమండల ప్రచండవాయువు

గడచిన కొలదిమాసములలో పంచభూతములను ప్రకృతివించి ఉగ్రరూపమును దాల్చిన. వానలేదు, కరవులు, వరదలు పెక్కు రాష్ట్రములను పీడించి లక్షలకొలది ప్రజలను కష్టములపాల్గొనినవి. ఇటీవలనే దక్షిణమున గుంటూరుజిల్లాలో గొప్ప తుఫాను చేలరేగి, అపారవస్త్రమును కలిగించినది. వేలకొలది ప్రజలకు స్థిరచరాస్తులు ధ్వంసమైనవి. వారు ఇల్లు వాకిలిలేక అల్లాడుచున్నారు. పంచభూతములను కాసింతుట మానవ సామర్థ్యాతీతమైన విషయమగుటచేత మన మేమియును చేయజాలమని తలంప నేర్చును. కాని, మనకు తెలిసిన కారణార్థములవల్ల వరదలు పలుమారు పునరావృత్తిగా సంభవించుచున్నప్పుడు మన బుద్ధికుశలతచేత వానికి పరిహారములనుగాని, ప్రతిక్రియలనుగాని చేసికొనవచ్చును. అసావ్యష్టి మన్నగు అరిష్టములవల్ల కలగు బాధలను తొలగించుటకు తన ఆధారములను కల్పింపవచ్చును. ప్రకృతిసిద్ధమైన యిటువంటి మహోత్పాతములచే పీడితులైన ప్రజలకు తన నహాయ మొనర్చుటకు ఏర్పాట్లు చేయవచ్చును. కాని, మన యోగక్షేమములకు కర్తలై యున్న అధికారులకు మాత్రము ఈ వివేకము లేదు. ఎప్పటికప్పుడు గర్భదరిద్రులైయున్న మనదేశపు ప్రజల కిటువంటి యాపదలు మూడినయెడల వారు అడుగుంటుంటే గాని మరల తలయెత్తుకొనజాలరు.

థానున్న ఎన్నికలు

త్వరలోనే ఆయారాష్ట్రములందు జరుగనున్న ఎన్నికల వ్యవహారములలో మన మందరమును ప్రస్తుతము నిమగ్నులమై యున్నాము. కాంగ్రెసు తరపున వేయిమందికి పైగా అభ్యర్థులు ప్రతిష్ఠింపబడిరి. అనేకవిధములుగా ఈ ఎన్నికల సంరంభము మనల నందరిని ఏకము

చేయుచున్నది. కాని, ఇదివరకు నేను లక్షోక్త కాంగ్రెసులో హెచ్చరించియుండినరీతిగా అఖిల ప్రపంచ విచిత్ర భీకరనాటక రంగమునంత నొకమారు పరికింపవలసిన దని కోరుచున్నాను. మన యోగక్షేమములు ఆ ప్రపంచపరిణామమునే యనసరించియుండును. భిన్నతత్వసిద్ధాంతములకును, భిన్నశక్తులకును పరస్పర జరుగుచున్న యీ వరస్పరసంఘటన ఫలితమునుబట్టియే తదతర దేశములతోబాటు మనదేశపు భావిభాగ్యోదయము మా నిర్ణయింపబడును. మనజాతీయ స్వాతంత్ర్యసమస్యయును, మన సాంఘికాభ్యుదయ సమస్యయును విశ్వవ్యాప్తమైన బ్రహ్మాండసమస్యలోని యంతర్భాగములై యున్నవనియు, మన స్థితిగతులను మనము సరిగా బోధింపకపోవునకు తదితరల స్థితిగతులను కూడ మనము గ్రహించవలసియున్న దనియు మీకు జ్ఞాపకము చేయుచున్నాను.

అంతర్జాతీయ వ్యవహారములు

కడచిన ఎనిమిదిమాసములలోను అంతర్జాతీయ పరిస్థితులందు చాల గొప్పమార్పు లేర్పడినవి. లోకాభ్యుదయకారకులును, తత్వతీకారులును అంతరికంఠకు సమీపస్థులై డిక్టేటునున్నాగి. మరొక ప్రపంచ సంగ్రామమహాగాధముదరికి మన మందిరమును చేరుకొనుచున్నాము. ఈ మహాప్రళయము మనలకు కబళించునకు శస ముఖ గహ్వరమును తెరచుకొనుచున్నది. విరోధాంధముందు “ఫాసిజమ్” తత్వము అంతరికంఠకు జయపరంపరలతో విజృంభింపుచున్నది. తనమాట కెదురులేకుండ ఆటసాగించుచున్నది. అంతర్జాతీయ వ్యవహారములలో బాహుళ్యముగా నొకకుతంత్రమాట మేర్పడుచున్నది. ఈ వ్యాపారతంత్రమంతయును సమరావేశముతో, ద్వేషదోష్టన్యములతో సాగింపబడుచుండుటవల్ల ప్రపంచ సంగ్రామమునకే దారితీయుచున్నది. సకాలములో ఈ కుతంత్రము నరికట్టెడి దేదైన సంభవించినచో తప్ప మరొక ప్రపంచసంగ్రామ మికతప్పదు. అది అనివార్యము. ఆ వ్యవహార తంత్రమునకు అభిసేనియూ ఆహుతియైనది. మనము కండ్లారచూచియే యున్నాము. నేడు స్పెయినులో ఫోర విషాదములు జరుగుట చూచుచున్నాము.

ఫాసిజం విజృంభణ

ధనాధ్య ప్రాబల్యముగల ప్రభుత్వాహంకార మనదగిన యీ ఫాసిజంతత్వము ఇంత వేగముగా ఎట్లు విజృంభింప గల్గుచున్నది? ఈ ధనాధ్య ప్రభుత్వాహంకారము (ఫాసిజం) యూరోపుఖండమునంత నావరించి ప్రపంచమంతటను ధ్వజ మెత్తెద నని యెడరించుచుండుటకు కారణ మేమి? ఈ విషయమును అవగాహన చేసికొనవలెనన్న బ్రిటిష్ వారి విచేకాంగతంత్రమును గ్రహించవలెను. మూల కీలక మందులో కలదు. ఈ బ్రిటిష్ విచేకాంగతంత్రములోని వ్యవహారభోరణి పైకి ఎన్నిచేదములు వేసినను, ఎన్నివిధములుగా చెవకం

శ్రీ పండిత జనహరలాల్ నెహ్రూగారు, అధ్యక్షుడు, ఏబిదవ అఖిలభారత జాతీయ మహాసభ—1936, ఢిల్లీ, జనవరి.

ముందంజవేసి నటించినను, జర్మనీలోని నాజీప్రభుత్వమునకే సదా నుముఖులై తోడునీడగా బ్రిటిష్వారు ప్రవర్తించుచున్నారు. ఇంగ్లీషు వారను, జర్మనీవారును నాకాదళ ప్రమాదపత్రము నొకటి వ్రాసి కొనినతోడనే, జర్మనీవల్ల ముప్పుమాడునని భయపడుచున్న ఫ్రెంచి వారికి ఇబ్రలీయండజేరిరి. ఇదే తరుణమున ఇబ్రలీ అబినీనియాను బలాత్కరించి నిరాటంకముగా చేపట్టెను. అబినీనియా యుద్ధ కాలములో జాతీసమితివారు ఇబ్రలీపై ఆంక్షలను ప్రయోగించెను మని ప్రగల్భములు పట్టిరి. కాని, సార్థకమైన ఆంగ్లప్రయోగమునకు బ్రిటిష్వా రెప్పుడును అంగీకరించియుండలేదు. కిరసనాయిలు ఇబ్రలీ వారికి సప్తయికాకుండ ఆంక్షను ప్రయోగించుటకై తోడ్పడగలనని అమెరికా సంయుక్తరాష్ట్ర ప్రభుత్వము తెలియజేసినప్పుడు కూడ బ్రిటిష్వా రందు కంగీకరింపలేదు. అబినీనియానులపై బాంబులను ప్రయోగించుచుండగా వారు మిన్నక చూచుచుండిరి. జాతీసమితి యొక్క సమష్టిసంరక్షణనూత్రము భగ్గుమగుచుండగా వారు మిన్నక చూచుచుండిరి. బ్రిటిష్వా రెప్పుడును జాతీసమితికే ఆధార ప్రమాణముగా గ్రహించి మాట్లాడుచుండిరి. సమష్టిసంరక్షణ నూత్రమునే సమర్థించుచు మాట్లాడుచుండిరి. ఇదంతయు నిజమే. కాని, వారి క్రియలు వారి మాటలను బూటకము చేయుచుండెను. ఫాసిస్టు ప్రభుత్వపు దండయాత్రలు నిరాఘాటముగా సాగుచుండవలె ననియే బ్రిటిష్వా రట్లు ప్రవర్తించిరి. జర్మనీలోని నాజీప్రభుత్వమువారి ధాటికూడ ఒక్కొక్క అడుగు ముందుకు వేయుచు జాతీసమితిని తృణీకరించుచునే యున్నది; యూరపులోని కట్టుదిట్టములను తల క్రిందు చేయుచునే యున్నది. అట్లయ్యెను ఇంగ్లాండులోని బ్రిటిష్ "జాతీయ" ప్రభుత్వము ఈ తృణీకరణమునంతను చూచి చేయునది లేక చేతులు జోడించుకొని, "తథాస్త" చాలుగా తాళము వేయుచునే యున్నది.

ఇట్టితరుణములో అందరి తత్వములను పరీక్షించుటకు స్పెయిను లోని యుద్ధము తలస్థించినది. స్పెయినులో వెలసియున్న ప్రభుత్వము ప్రజాస్వాతంత్ర్య ప్రభుత్వము, కాని, దేశములో ఫాసిజం తత్వము గల ఫాసిస్టులు పరదేశముల కిరాయిపటాలముల సాయముతో ప్రభుత్వముపై తిరుగుబాటుచేసిరి. ఫాసిజంప్రభుత్వము గల దేశములు తిరుగుబాటుదారులకు సహాయము చేయుచున్నవి. ఇట్టి తరుణములో నానాజాతీసమితి యీ స్పెయిను దేశాంతరీకలహములో జోక్యము కలుగజేసికొనక తటస్థముగా మండవలె నని ప్రకటించెను. ఇందలి ముఖ్యోద్దేశము కన్పించుచునే యున్నది. తిరుగుబాటు దారులను అణచివేయుటకు తగిన సామర్థ్యానకాళమును, సాయమును స్పెయినులోని ప్రజాస్వామ్య ప్రభుత్వమునకు లేకుండజేయువలెననియే జాతీసమితి సంకల్పము.

ఈ విధముగా బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యాధికారతత్వము కాలక్రమేణ ఫాసిస్టు ప్రభుత్వములతోనే అంతకంతకు చెలిమి చేయుచున్నది.

కాని బ్రిటిష్వారి మాటలలో నూత్రము ప్రజాస్వామ్య ధర్మనూత్రము లుట్టిపడుచుండును. పుణ్యముార్తులకలె ధర్మోపదేశము చేయుచుండురు. బ్రిటిష్వా రిరితిగా చెప్పినది యొకటియు, చేయున దింకొకటియు నగుటచేత విరోధాఖండమునం దంకటనే గాక, ప్రపంచమంతటను కూడ బ్రిటిష్వారికి పరువుమర్యాదలు క్షీణించుచున్నవి. గత పురుషాంతరములందుకంటె నేడు బ్రిటిష్ప్రతిష్ఠ చాలా చేసినది.

నేడు ప్రపంచమంతటను రెండు బ్రహ్మాండమైన శక్తిస్వరూపములు పరస్పరవిజయకాంక్షకై పెనగులాడుచున్నవి. ప్రజాస్వామ్య సాంఘికసమత్వములకై కృషిచేయువా రొక వైపునను, ఈ సామ్రాజ్యాపాంకారముచేతను, ధనాధ్యై ప్రభుత్వాధికారమును ఫాసిజంబలను ప్రజాస్వామ్యభిలాషను అణగగొట్టి నలగగొట్టువలెనని ప్రయత్నించు వారొకవైపునను ప్రత్యక్ష ప్రతిఘటనగా వెలసియున్నాడు. ఈ మహాసంగ్రామమునందు బ్రిటిష్ ప్రజాభావశ్రవ్యము నూత్రము అన్యధావర్తించినన, ఇంగ్లాండుదేశపు బ్రిటిష్ ప్రభుత్వము ప్రజాస్వామ్య వికాస ప్రతిఘటనకుముతో చేతులు కలుపుచున్నది. నేడు స్పెయినులో జరిగెడి యుద్ధమునందు ఈ రెండక్షతలను స్పష్టముగా కన్పించుచున్నవి. సమర మతిభీకరముగా సాగుచున్నది. ఈ సమర పర్యవసానమునుబట్టి ఇకముందు ప్రపంచసంగ్రామమే రానున్నదో, ప్రపంచకాంతి సంస్థాపనమే జరుగనున్నదో నిర్ణయము కాగలదు. ఫాసిస్టులకేసర్వాధిపత్య మేగ్గుడునో, లేక ఫాసిజము, సామ్రాజ్యాపాంకారము దగ్గమగునో చూడవలసియున్నది. ఈ మహాసమరమునల్ల మన మొక మంచిపాతమును సేగొనవలసి యున్నాము. ప్రపంచములో ధర్మములతోబాటు అధికాభ్యుదయమును గాని, సాంఘికాభ్యుదయమును గాని పొందిగోరినయెవలను, స్వదేశాంతర్గత విభేదస్పర్థలను సమన్వయింపగోరినయెవలను మన ప్రజాప్రతినిధులే స్వయంసామర్థ్యమును స్వయంకృషి చేసినంతనూత్రమున కొక్క లీడరబాలవు. కొక్క లీడరకుండుట దేశాభ్యుదయాభిలాషుల కృషిప్రయత్నలోపమువల్ల కాదు. ప్రజాప్రాతినిధ్యపద్ధతులనే అందరును అభిలషించుచున్నారు. కాని, సామాన్య జనాభిప్రాయముల స్థిరాధికారప్రాభవోపేతులకును ఆస్తిపరులైన సామంతులకును ముప్పు కల్పించు నని తోచినప్పుడు ఆస్తి ప్రజాభిప్రాయములకు వారంగీకరింపరు. ఎదురుతిరిగి పోరాడెదరు. ఈ సామంతుల హక్కుభక్తులకు భంగము రాకుండ వారికి సర్వాధిపత్యము నొసంగెడి ప్రజాప్రాతినిధ్య ప్రభుత్వవిధానమునే వారు సదా కొరుచుండురు. వారికొరికల సిద్ధిర్పజాలని ప్రజాస్వాతంత్ర్యపద్ధతి వారికి పనికిరాదు. అందువల్ల ఆస్తి ప్రజాస్వామ్యప్రభుత్వమును వారు నిర్మూలించ యత్నించెదరు. ఎట్టి కుతంత్రములనయిన పన్ని నిర్మూలించ యత్నించెదరు. విదేశాలపైనికబల సహాయమును కూడ తెచ్చుకొనెదరు. స్వజాతీయవికాస విముఖులవారి నందరి నాశ్రయించెదరు. ఈ సామంతులు తాము దేశాభిమానులనునియు, జాతీయదారుల మనియు చెప్పుకొనుచుండురు.

కాని, వీరు విదేశములనుండి కిరాయిపటాలములైన తెప్పించి తమ సోదరదేశీయులమీదనే దండెత్తి తమవారిని తాము సంహరించి సాధించి బానిసలుగాజేయ జూచుచుండురు.

స్వేయినులో ప్రజాస్వామ్య వినాశము

స్వేయినులో నేడు మనకందరికిని సంబంధించిన మహాయుద్ధము జరుగుచున్నది. మనము బహుట నిలవబడి పరామర్శచేయు స్నేహితులవలె స్వేయిను దేశాంతఃకలహములను పరికించుట లేదు. ఆ మహాసమరములో మన యోగక్షేమములును, ఉత్తరగతులును అంతర్లీనమై యున్నవను హృదయావేదనతో గమనించుచున్నాము. స్వేయినుదేశములోని ప్రజల పొగుడు తేజములు మంటగలియుచుండగా మాచి మనము విచారస్పాదములతో ఆ విషాదమును పరికించుచున్నాము. సర్వనాశము కానున్న సమయములో స్వేయిను ప్రజాస్వాతంత్ర్య జ్యోతి దివ్యతేజముతో ప్రకృతిండునది. ఇక తనకు జయము నిశ్చయమని లోకమునకు చాటినది. స్త్రీలు పురుషులు, బాలురు బాలికలు ప్రాణులు గోల్పోయిరి. స్వేయిను ప్రజాస్వామ్యము సజీవమై వర్ధిల్లవలెననియు, ప్రజా స్వాతంత్ర్యమును కాపాడవలె ననియు ఆ బాలగోపాలము సమరమున సమసిపోయిరి. స్వాతంత్ర్య దుర్గమును భేదించు శత్రుకర్ణ మెప్పుడు లోకములో యుగ యుగములనుండియు ఘోరకార్యములను చేయుచునే యున్నది. ఆ విషాద నాటకమే యిప్పుడు స్వేయినులో జరుగుచున్నది. ప్రజల ఆత్మగౌరవ స్వాతంత్ర్యముల కెన్నిచార్లు లోకములో ముచ్చరాలేదు, ఎన్నిమాదు లామప్ప తప్పించుకొనలేదు? ఎన్నిచార్లు స్వాతంత్ర్య దుర్గము నాశము చేయబడలేదు, ఎన్నిచార్లు పునర్నిర్మాణము కాలేదు?

స్వేయినులో ఇడుముల బడుచున్న మన మిశ్రులకు మన మేదైన సార్థకమైన సహాయము చేయగలిగిన బాగుండును, మన మెంతటి హృదయావేదనను కనుబరచినను కేవలము నోటిమాటల సానుభూతికంటె మేలైన సహాయమును చేయదగినను, కష్టనష్టముల బాల్పడి పోరుచున్న స్వేయిను ప్రజలని సాయమునకై మొఱవెట్టుచున్నారు. మనలనుకూడ దేశీయని యర్థించుచున్నారు. వారి మొఱుల నిరాకరింపజాలము. కాని, అసహాయులమై అసమర్థులమై యున్న మనము, మనలను బంధించి పీల్చి పిప్పికేయమున్న సామ్రాజ్యాహంకార ప్రభావమునుండి తప్పించుకొనజాలక తన్నుకొనుచున్న మనము, వారి కేరీతి చేయూత నొసంగగలమో నాకే తెలియకన్నది.

కాబట్టి యిదివరలో నేను నొక్క చక్కాణించియున్న విధముగా ప్రపంచములోని యితరజాతీ పరివర్తనములకును మనకును గల అన్యోన్య్యాశ్రయసంబంధమును అంగాంగీభావమును గ్రహింప గోరెదను. ఒక్క ప్రాంతములో జరిగెడి వ్యవహార వర్తనమునుబట్టి తదితర ప్రాంతములలోకూడ పరస్పర పరివర్తనములు కలుగుచుండును.

ప్రపంచ మంతయును ప్రత్యేక ప్రత్యేక భిన్నఖండములుగా భిన్న రూపములుగా వెలసియున్నను, ఈ భిన్నత్వమునందే ఏకత్వము కన్పించుచున్నది. ఈ విశ్వవ్యాప్త పరమార్థమునే గ్రహింపవలెనని నేను కోరుచున్నాను. గూర ప్రాచ్యదేశములలోను, విరోహఖండము లోను ఒక్కటే విధమైన మహాసంక్షోభము జరుగుచున్నది. ఎక్కడ చూచిన నొక్కటే కల్లోలము. భారతదేశములో బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యాధికార దాస్యమునుండి విముక్తి నందుటకు భారతీయులు పోరాడుచున్నారు. పాలస్తీనాదేశములో అరబ్బులు ఈ బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యాహంకార ప్రభావమునుండి తప్పించుకొనవలె నని యే తగవులాడుచున్నారు. ప్రపంచములో జరిగెడి మహాధర్మసంబంధము నందు ఈ రెండు కల్లోలములును అంతర్భాగములే. ప్రజాస్వాతంత్ర్య మునకును ఫాసిజం తత్వమునకును; జాతీయ స్వాతంత్ర్యమునకును సామ్రాజ్యాహంకారమునకును; సామ్యవాదమునకును, సాహుకార్లు ప్రాబల్యమునకును తత్వభేదము, పరస్పరసిద్ధాంతరాధ్యంతము నిత్యము కలుగుచునే యున్నది. ఈ తత్వభేదమే వ్యవహార ప్రపంచములో ప్రత్యక్షమైనప్పుడు ప్రజల పోట్లతోను ఇష్టానిష్టములతోను పని లేరు. వాని స్థానే బాంబులు, బలమైన బంధువులు, వాడి మొనగల సన్నీలు తయారగును. ప్రపంచపరిస్థితులు తారుమారగుచున్నప్పుడు ఆర్థికరాజకీయ రంగములలో మన కొక నూతన జ్ఞానోదయము కలుగ వలెను. ఇట్టి నూత్న పరిజ్ఞానము త్వరలో కలుగనియెడల సంక్షోభము, సంఘర్షణ సంభవించుట తప్పదు. కాలక్రమేణ ప్రజల చిత్తప్రవృత్తి పూర్తిగా మారిపోవును. నూత్న ప్రజాతత్వము కార్యరూపేణ పరిణమించును. దినములు గడచినకొలది క్రొత్త కలతలు, కొట్లాటలు పట్టుచుండను. అమలులో నున్న సిద్ధికుల స్థిమితము చెడిపోయి నప్పుడు, క్రొత్త సంప్రదాయముల కల్గిన నై న స్థిమిత మేర్పడవలెను. ఇట్టి సమాశ్రయనూత్ర మొకటి ఏర్పడనియెడల అంతయును భ్రష్ట మగును. పరస్పర ప్రతీకారములు జరుగును. మహావిలయమే వెలయును.

నవ్యసంకల్పములు - సంకల్పాత్మకములు

ఇట్టి విలయమే నేడు ప్రపంచమును కబళింపజూచుచున్నది. యుద్ధము జరుగుట సిద్ధమని నూచించు బ్రహ్మాండ ప్రయత్నములు ప్రత్యక్షముగా జరుగుచున్నవి. ఫాసిజం తత్వము గల దేశాల ప్రభుత్వములు తప్ప తదితర లండను రాగల సమరమును గూర్చి వెరగండుచున్నారు. ఎల్లయిన నేమి, అన్ని దేశాలవారూ వీరావేశముతో యుద్ధమున కాయత్తములగుచునే యున్నారు. ఇట్టి సన్నాహములను సాగించుచు, అటో ఇటో ఏదైన నొక కక్షలో జేరుచున్నారు. అటు యిటు గాక అర్థాంతరముగా నున్న వర్గములవారు ఊరుపేరు లేకుండపోవుచున్నారు. లేదా, ప్రేతభూతములవలె, నూత్నరూపులై ఉపాధిలేక ఊగులాడుచు, అనిశ్చయాలై, నిత్యసంశయాత్ములై, మాయలో బడితిమని తెలివిదెచ్చుకొని, ఆత్మావేదన పొందుచు,

ఆంధ్ర పత్రిక - ఈశ్వరనామ సంవత్సరాది సంచిక

భారతానుష్ఠానై అల్లాడుచుండ గలరు. మితవాదశాఖవారి గతి సర్వత్ర శ్లే యున్నది. భారతదేశములో మాత్రము మితవాదులనుని చెప్ప నువారును, మితవాదతత్వము ననుసరించువారును తాము నమ్మినదే ధ్యమును అజ్ఞానాంధకారములోనుండి బయటకు రావలెను. వారి ంగతి ఎట్లున్నన, మన మిక—

“నవ్య సంకల్పములతోడ నడవవలయు;

ప్రాత యభిమాన సౌధనిర్మాణభూమి

మానవశరణ్యమును భ్రాంతి మాను డింక!

రెండువైపుల జ్వాలలు మంకుచుండ

శ్రేత భూతగణంబెహో వెలయనేర్పు.”

ఈ నవ్య సంకల్పము లెవ్వ?— యుద్ధ సంక్షోభములకు ప్రపంచమునంతను గంగవెట్టు తెత్తినట్లుగా పురిగొల్పి వేలకొలది జనులను మాబ్బుచుండెడి అహంకారోన్మాదమును రూపుమాపవలెను. దుర్భర దారిద్ర్యమును నిర్వాసిపారత్యమును తొలగించి ప్రజలకు శక్తిసామర్థ్యముల నొసంగి, మానవసౌఖ్యాభ్యుదయములకు వారి శక్తి సామర్థ్యములను సద్వినియోగ మొనర్పవలెను. జననాశనార్థమై జరుగు చున్న కృషికి స్వస్తి చెప్పి లోక కల్యాణమునకై సర్వము నిర్మించ వలెను. గడచిన ఎనిమిది మాసములలోను నే నీవిశాల భారతదేశ మంతట పర్యటన మొనర్చితిని. సామాన్యజనుల హృదయ మెట్లు పరిశీలించుచున్నదో గ్రహించితిని. వారు గుర్భర దురవస్థల దురస్థిలు దిక్కేది యని కండ్లుపైకెత్తి చూచుచున్నారు. ఇదియే మనదేశ దురవస్థ - ఇదియే మనలను బాధించుచున్న మహాసమస్య. తదితరవిషయము లన్నియును దీనికనుబంధములైన చిల్లరవిషయములే. ఈ మహాసమస్యను పరిష్కరింప గల్గుటకు సామ్రాజ్యాధిపతుల యధికార ప్రభావమును నిర్మూలించవలెను. వారిదేశేభప్రజలను, విశ్వర్యమును పీల్చి పిప్పిలేయకుండ కట్టుదిట్టము చేయవలెను. అయితే, మనలను పీడించుచున్న యీ సామ్రాజ్యాధికారతిత్వ మెటు వంటిది? ఒకదేశమువా రింకొకదేశమును బలాత్కరించి వశపరచు కొనుటవంటిది కాదు. ఈ సామ్రాజ్యాధికారము ఈ దేశమునందే నాటుకొని వేరుపారియున్నది. ఈ నవయుగ సామ్రాజ్యాధికారము ధనాధ్యప్రాబల్యపేరితమై యున్నది. శ్రీమంతులు సామంతులు లేని సామ్రాజ్యాహంకారము లేనేలేదు. ధనస్వాముల తృప్తయే సామ్రాజ్యశృంగ.

కనుక, సామ్రాజ్యాధికారతత్వమును, సామ్యవాదమును తదంత రార్థములతో నహా మనము పరిగా గ్రహించనియెడల మనదేశ సమస్యల మనకు బోధపడజాలవు. దేశమును పీడించు ఈ వ్యాధి జీర్ణించియున్నది. అందువల్ల దీనికి దారుణమైన తీవ్ర చికిత్స జరుగ వలెను. సాంఘిక సమత్వమునెడి సమైక్యర్య వాదమే (సామ్యవాదమే) జాడ్యాపహరామధము. సాంఘిక సమత్వమునకై యీ దేశములో

మన మింకను పోరాటము సాగించలేదు. సామ్యవాదనూత్రముల ననుసరించి మనలో వివాదములు ప్రారంభ మగుట కింకను కొంత కృషిజరుగవలెను. అట్లయ్యెను, అప్పుడప్పుడు ఏనైన కొన్ని సమస్య లను పరిష్కరించుటలో సామ్యవాది నూత్రముల ననుసరించియే ధర్మనిష్ఠయము చేయగల్గుచున్నాము. స్వరాజ్యయెొక్క లక్ష్య లక్షణములను పరమార్థమును కూడ ఈ సామ్యవాది నూత్రముల ననుసరించియే గ్రహింపగల్గుచున్నాము.

కాంగ్రెసుతత్వము: ప్రపంచశాంతిమహాసభ లో ప్రసక్తి

కాంగ్రెసుమహాసభ ప్రజాపరిపాలనమునే ప్రస్తుతిము పరమా వధిగా స్వీకరించియున్నది ప్రజాప్రాతినిధ్య ప్రభుత్వనిధానముకొరకే కాంగ్రెసుసభ ఆందోళనచేయుచున్నది. సాంఘిక సమత్వమునకై ఇంకను పోరాడుటలేదు. కాంగ్రెసుసభ సామ్రాజ్యాధికారమును ఛిక్కిరించుచు దానికి ప్రతిఃక్షిగా నున్నది మనదేశీయుల ఆర్థిక సౌభాగ్యమునకును, రాజకీయ స్వాతింత్ర్యముకొరకను కాంగ్రెసుసభ కష్టించుచున్నది. కనుక, ఈ సంకల్పాశయముల సంసిద్ధికై మనము చేయుకృషి తిప్పక సామ్యవాదమునకే దారి తీయును. కారణార్థము లన్నియును అటువైపునకే హేతుప్రమాణములతో నూచించుచున్నవి. భారతదేశకారిష్టముల కది యొక్కటే పరమహంసక్రియగా కన్పించు చున్నది. కాని, ప్రస్తుతిము మన మందిరమును రాజకీయ స్వాతంత్ర్యముకొరకే మగ్గుముగా తపించుచున్నాము. ప్రజాప్రాతినిధ్యము గల స్వపరిపాలనకొరకై ఆవేసిన చెంగుచున్నాము. ఇట్టి సంకల్ప ములు మనకు కలిగినవి గనుక, అఖిలప్రపంచవ్యాప్తమైన ఆభ్యుదయ ధర్మనూత్రములనే కాంగ్రెసుసభ కూడ చేప్పవలెను. ప్రపంచశాంతి ప్రతిష్ఠాపనకే చేయూత నొసంగవలెను. ఇటీవల బిగోపాగ్రుండమందు బ్రుస్సెల్సు నగరములో గత సెప్టెంబరుమాసమందు అఖిలప్రపంచ శాంతి మహాసభ యొక్కటి జరుపబడినది. ప్రజాబాహుళ్య డ్రెనినిధి వర్గము లనేక మచట సమావేశ మయ్యెను. శాంతిసంస్థాపనకు పట్టు డలతో పూనుకొనిరి. ఈ పూనికల్ల యుద్ధమురాకుండ తప్పిపోవునో లేదో మనము చెప్పజాలము. కాని, శాంతిక్షియుల కందరికిని ఇది క్లాగువీయమైన ప్రయత్నము. కనుక, ఈ సత్సంకల్ప మిడేరవలయు ననియే కోరదగును. మన కాంగ్రెసుసభ తరపున శ్రీ వి. కే. కృష్ణ మినుసుగారు ఈ బ్రస్సెల్సు సభలో హాజరైరి. వారు పంపిన నివేదిక మీ యెదుట సమర్పింపబడును. సుస్థిరశాంతిప్రతిష్ఠాపనకయి నెల కొల్పబడిన యీ సంధిలో మన కాంగ్రెసు కూడ ప్రసక్తిపహించి ఆ మహాప్రయత్నమునకు శక్తివంచన లేకుండ తోడ్పడగల దనియే నా నమ్మకము. ఈరీతిగా మనము తోడ్పడుటకు ముందు మన సందర్భావకాశములను మనము పూర్తిగా గ్రహించవలెను. సామ్రా జ్యాహంకారముతో ప్రసక్తిలేకుండ మనముగాని, యితర ప్రపంచము గాని శాంతిసంస్థాపన విషయమై యోచించుట సంధనము. యుద్ధ

కారణ బీజములను పూర్తిగా తొలగించుటకై, సామ్రాజ్యశక్తిష్టులను పోగొట్టవలెను. ఇదివరలో వ్రాసికొనబడిన సంధిపత్రములు పవిత్ర ప్రమాణపత్రములే యగుగాక! కాని ఆ పత్రములు వ్రాసికొనబడినప్పుడు భారతీయులు కెట్టి ప్రసక్తి ప్రమేయమును లేదు. కనుక, ప్రమాణ పత్రములను ఉత్తరోత్తర మనము ఆమోదించిననే తప్ప, ప్రస్తుతము వానికి బద్ధులమై వానిని కిరసావహింపవలసిన యగత్యము మనకులేదు. యుద్ధప్రయత్నములను మనము ఛిక్కిరింపని యెడల శాంతి ప్రతిష్ఠాపనకై ప్రయత్నింపజాలము. సామ్రాజ్యాధిపతులు సాగించెడి యుద్ధములలో మనను పాల్గొనకూడదని కాంగ్రెసు సభ స్పష్టముగా తీర్మానించియున్నది. కనుక అట్టి యుద్ధములలో భారతదేశమునుండి అంగబలమును గాని, అర్థబలమునుగాని సామ్రాజ్యాధిపతులు సంగ్రహించిన ఫలింపజాలము. అట్టి ప్రయత్నముల కడ్డుతిగిలి ప్రతిఘటించవలయును.

జాతీయమితి కనటనాటకము

జాతీయమితియొక్క ప్రతిస్థాగౌరవములు వ్యూహింపబడి, జాతీయమితి శాంతిసంరక్షణార్థమైన ప్రతిష్ఠాపనయని నిజముగా నెఱచును ననుటలేదు. జాతీయమితిగూర్చి భారతీయులు కెవరికిని ఆశంక, ఉత్సాహము లేవు. జాతీయమితిలోని భారతదేశప్రతినిధి నామ మాత్రావశిష్టము. ఆ ప్రాతినిధ్యముక కపటవాదకము. ఆ ప్రతినిధిని బ్రిటిష్ ప్రభుత్వమువారే నిర్ణయించి పంపుచున్నారు. మన మిక నిజమైన ప్రజాప్రాతినిధ్యము గల జాతీయమితిని ప్రతిష్ఠించవలెను. అది “నానాప్రజాసమితి” గా సార్థకమై యుండవలెను. ప్రస్తుతము అమలులో నన్న జాతీయమితి నిర్వర్త్యమై నిరుపయోగముగా నున్న పుటికిని శాంతిసంరక్షణార్థమై అది వినియోగపడునెడల దానిని కూడ మనము వార్షించెదము.

రానున్న ఎన్నికలు

పై జెప్పిన అంతర్జాతీయవ్యవహారభోరణిని గ్రహించి, గనునించి, తదనుగుణముగా జాతీయసమస్యలను పరిశీలించెదము గాక! 1935 సం॥ ఇండియా గవర్నమెంటు ఆర్డర్ ననుసరించి మన కిప్పుడేర్పడిన నూత్నరాజ్యాంగవిధానము కంటకమై కండ్లయెదుట కన్పించుచున్నది. మనలను తేరిపారజూచుచున్నది. మనము దీనిని నిరాకరించి తృణీకరించినను, ఈ కట్టుత్రాడొకటి మన కంటగట్టుబడినది. ఈ నూత్నవిధానబంధనము నూతిగాగోని మనము రానున్న ఎన్నికలలో గల్పించజూచుచున్నాము.

ఈ ఎన్నికలలోనికి మనము ప్రవేశించుటకు కారణమేమో, ఈ నూత్నవిధానము నేరీతిగా చేబట్టదలంచితిమో అఖిలభారత కాంగ్రెసుకమిటీవారిచే ప్రకటించబడిన ఎన్నికల ప్రతిజ్ఞాపత్రమునందు పూర్తిగా వివరింపబడినది. ఈ ప్రతిజ్ఞాపత్రమును మీరు ఆమోదించ

వలయు నని కోరుచున్నాను. బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యాధికారముయొక్క పరిపాలనాచక్రమునకు తోడ్పడుటకై మన మీ శాసనసభలో ప్రవేశించుట లేదు. ఈ క్రొత్తరాజ్యాంగచట్టమును ఛిక్కిరించుటకును, దానిని తుదముట్టించుటకును, భారతీయులకు వీల్చి విప్పిచేసి బంధించునట్టి యీ బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యాధికారమును సకల విధముల ఛిక్కిరించి ఎదిరించుటకొరకే యీ శాసనసభలో ప్రవేశించుచున్నాము. ఇదియే కాంగ్రెసుయొక్క ముఖ్యసంకల్పము. ఈ విషయమును కాంగ్రెసు వారు లెవ్వరును మరువరాదు. కాంగ్రెసు అభ్యర్థియైనవా డెవ్వడును మరువరాదు. ఈ సంకల్పభోరణికి అనుగుణముగానే మన వ్యవహార చర్య లన్నియు నుండవలెను. ఈ శాసనమునకు బద్ధులమై ప్రవర్తించదలంచిగాని, రిక్తవర్గం నూత్నసంస్కరణాభిమానముతోగాని మనము శాసన సభలో ప్రవేశించుట లేదు.

ఈ ఎన్నికలలో వీధిమారుగానైన కాంగ్రెసు పక్షమున అధిక సంఖ్యాకులు లభింపగల్గుటకై ఇతర పక్షములవారితో కొంత సౌమ్య పద్ధతి నవలంబించుట యొక్కమని కొందరు తలంచుచున్నారు. ఇది చాల ప్రమాదకరమైన భోరణి. అట్టిది జరుగకుండ నిరోధింపవలెను. కాంగ్రెసు ధ్వజమును మారుమూల కుగ్రామములలో కూడ ప్రతిష్ఠించుటకును, కాంగ్రెసు సంక్షేమమును లక్షోపలక్షలైన వోటర్లకందరకుపదేశించుటకును, వోటర్లుకానివారికిగూడ బోధించుటకును, జనసామాన్య ప్రబోధ సంఘటనమునే మరింత విజృంభింపజేయుటకును ఈ తరుణమును వినియోగించి ఎన్నికల ప్రచారమును సాగింపవలెను. ప్రజాబాహుళ్యము మనయండ నుండనియెడల, శాసనసభలో మన కెంత యంగబలమున్నను ప్రయోజనము లేదు. శాసనసభలో మన బలము పెచ్చుటకై ప్రజాభ్యుదయవిముఖులైన భిన్నకక్షులవారితోగాని, ప్రముఖులతోగాని మన మెట్టి నేర్పడులు కట్టినను, కాంగ్రెసు సంకల్పమును నాశనముచేసినవార మగుదుము.

జాతీయ సమావేశమును జరిపి

నూత్నరాజ్యాంగమును నిర్ణయింపవలెను

క్రొత్త రాజ్యాంగచట్టమును ఛిక్కిరించుటకై కృషిచేయుచు, సవ్యమైన రాజ్యాంగవిధానము నొకటి ప్రజాభిప్రాయసారము నిర్ణయించుటకై యీ దేశములో యొక్కవయస్సు వచ్చిన ప్రతివాడు వోటు నిచ్చి ఎన్నుకొనిన ప్రతినిధులతో కూడిన అఖిలభారతజాతీయ ప్రతినిధిసమావేశమును జరుపవలెనని మనము పట్టుబట్టి గట్టి యాందోళన చేయవలెను. అదియే నేడు కాంగ్రెసుసభ యవలంబించుచున్న వ్యవహారభోరణికి, పట్టుగొమ్మ. మన ఎన్నికల యొక్కము తత్సంకల్ప ప్రయోజనార్థమైయున్నది. ఆ రీతిగా జరుపబడు జాతీయసమావేశము బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యాధికారముతో రాక్షసపడుటకొరకు కాదు. బ్రిటిష్ గవర్నమెంటువారి ప్రేరణమున జరిగెడి సమావేశమును కాదు. ఈ జాతీయ సమావేశము నిజమైన జాతీయసమావేశము కావలెనన్న ప్రజా

సంకల్పము, ప్రజాభీష్టము తదనుకూలముగా నుండవలెను. ఈ జాతీయ సమావేశము స్వతంత్ర భారతదేశముయొక్క స్వపరిపాలనా విధానమును తయారుచేయుగల వ్యవహారాధికారమును ప్రజామోదపురస్కరముగా పొందవలెను. కనుక, ఈ ఎన్నికల ప్రచారమువల్లను, అనంతరము తదితర కృషిప్రయత్నములవల్లను, జనబాహుళ్యముయొక్క యండ మనకుండునట్లుగా కట్టుదిట్టము చేయవలెను.

ఈ జాతీయసమావేశమును జరుపవలసినదిగా మనము నొక్కి యడుగుటకును, క్రొత్తరాజ్యాంగచట్టములో ఢిల్లీ ప్రభుత్వమునకు సంబంధించిన ఫెడరేషనుపద్ధతి అమలులోనికి రాకుండ సాధ్యమైన సకల సాధనోపాయముల నవలంబించుటకును ఈ ఎన్నికలైనతోడనే వివిధరాష్ట్రీయ శాసనసభ్యులగు కాంగ్రెసువారు లందరును ఒకమారు సమావేశము కావలెనని కాంగ్రెసుకార్యనిర్వాహకవర్గమువారు సలహా యిచ్చుచున్నారు. ఈ సమావేశమునకు పై జెప్పిన శాసనసభ్యులేగాక కాంగ్రెసు కార్యవర్గమువారు తదితరులనూడ కొందరిని ఆహ్వానింప గలరు. ఇట్టి సమావేశములో అఖిలభారత కాంగ్రెసుకమిటీ సభ్యులు కూడ ఉండి శాసనసభలలోను, జెలుపలను మన పోరాటము నేరితిగా ఏకముఖమెనర్పి నడిపించవలెనో సలహా నొసంగదగును. ఈ రీతిగా సమాలోచన చేయుటవల్ల వివిధ రాష్ట్రములలోని కాంగ్రెసుపక్ష శాసనసభ్యులు స్వరాష్ట్రీవ్యవహారసమస్యనిమిగ్నులై ఆ యా ప్రాంతీయ భిన్నకతుల దగుల్కొని కాలక్షేపము చేయుకుందురు, ఇట్టి సమావేశమువల్ల వారికి సవ్యమైన పర్యాలోచన మేర్పడును. అఖిల భారతదశముగా వారు ఘోషితులు కాగలరు. ఈసమావేశము జన బాహుళ్యమునకు సంబంధించిన యుద్వేగుములను సాగించుట కెక్కువగా నక్కరకువచ్చును. ఈ సమావేశపద్ధతి బహుఫలప్రదమైనది. కనుక కాంగ్రెసుసభకు రెండు కంగీకరించెదరని నా నమ్మకము.

ఫెడరేషను ఆత్మంతరుస్సహము

జాతీయసమావేశమును జరిపించి నూత్న రాజ్యాంగమును ప్రజాభీష్టానుసారముగా నిర్ణయింపవలెనని కోరుట ముఖ్యవిషయము. దాని తర్వాత ఫెడరేషను అమలులోనికి రాకుండ నిరోధించుటకూడ పెద్ద విషయమైయున్నది. ఈ నూత్న రాజ్యాంగ చట్టము సమూలముగా గర్హ్యమై యున్నది. అందులో ముఖ్యముగా ఈ ఫెడరేషను ప్రభుత్వభాగమే ఆత్మంతర దుస్సహము. కనుక దీనిని ఛేదించుటకై మన సర్వశక్తులను వినియోగించి యీ రాజ్యాంగచట్టమును పూర్తిగా తుదమట్టింపవలెను. బ్రిటిషు సామ్రాజ్యాధికారమునకు లోబడి యుండుటయేగాక స్వదేశసంస్థానాధీశులకు గూడ మనము దోరిల్పిగ్గి ప్రవర్తింపవలెననుట దుస్సహము. ఏది ఎట్లుమూడినను అదిమాత్రము దుస్సహము. భారతదేశములోని బ్రిటిషుపరిపాలన యవసానదశలోనికి వచ్చుచున్న దనుచున్నారు. ఇట్టితరుణములో ఈ దేశములోని ప్రజాభ్యుదయ ప్రతిపాలపక్షములవారినే బ్రిటిషు సమ్రాట్టులు తమకు

చేయూతగా చేరదీసికొని, తమకు హస్తగతమైన యధికారమును కొంత సంస్థానముల నేలు సామంతులకు ఒప్పజెప్పట విమర్శింపదగిన విచిత్రవిషయమై యున్నది.

ఈ ఫెడరేషను విధాన నిర్ణయము ముఖ్యముగా యోచింపదగిన దై యున్నది. భారతదేశమునకు స్వరాజ్యము లభించినప్పటికిని ఈ స్వరాజ్యవిధానము భిన్నరాష్ట్రీయప్రభుత్వముల సమాఖ్యగానే యుండవలెను. ఎట్లయినను దేశమున కంతకును వర్తించెడి ఏకైక కేంద్ర ప్రభుత్వసీత ముండవలెను. కాని, ఇప్పుడు మన కంటగట్లబడుచున్న సమాఖ్య శృంఖలాబద్ధమైనది. దేశములోని జాతీయోద్వేగువిముఖులై సాంఘిక వ్యవహారములందును రాజకీయములందును దేశమును వెనుక కిడ్చెడి తత్వముగలవారికే ఫెడరేషనులో అధికార ప్రాబల్య మొసంగబడుచున్నది. సక్రమమైన బ్రిటిష్ పరిపాలన ఏర్పడని ప్రారంభదశ యందు పందొమ్మిదవ శతాబ్దములో ప్రస్తుతపు ఈ స్వదేశసంస్థానము లన్నింటికిని నామరూపము లేర్పడెను ఆనిరంకుత స్వదేశరాజులతో కొన్నియొడంబడికలు వ్రాసికొనబడెను. అవి అనుల్లంఘనీయములైన పవిత్ర ప్రమాణపత్రము లరియు, చేతితో మట్టిప మైలపడు ననియు చెప్పవచ్చును. ఆ సంధిపత్రములన్నియు అప్పడు వ్రాసికొనబడినవే.

సంస్థానాధీపతుల నిరంకుశాధికారము

అప్పట్లో యూరోపుఖండ మెట్లుండెనో, భారతదేశ మెట్లుండెనో సరిపోల్చిచూచుట చాలమంచిది. అప్పుడు యూరోపునందు చిన్నచిన్ని రాజ్యములు, సామంత రాజ్యములు అనేకము వెలసి యుండెను. ఆ రాజులు నిరంకుశులైయుండెడిరి. రాజుకు పలువిషయములైన ప్రత్యేకాధికారము లుండెడివి. పృథ్వీపతులు విధ్వంసకులై యుండెడిరి. గతించిన నూరు సంవత్సరములలోను యూరోపుఖండములో విపరీతమైన మార్పులు కలిగినవి. వెనుకటి రాజ్యస్వరూపములు గుర్తించుటకైనను వీలలేకుండ తారుమారైనవి. అనేక ప్రజావిప్లవములు, పరివర్తనములు జరిగినవి. రాచరికములు మటుమాయమైనవి. కొలదిదేశాల రాజులు మాత్రము మిగిలియున్నారు. బానిసవ్యాపారము పూర్తిగా తొలగిపోయినది. ఆధునిక యంత్రాగార పరిశ్రమలు పెంపొంది వ్యాప్తిజెందినవి. అధిక సంఖ్యాకులైన బ్రెజిలకు వోటింగు హక్కులు విస్తరించి, ప్రజాస్వామ్య ప్రతిస్థాపనలు వెలసినవి. కాని, కొన్ని దేశములలో ఈ ప్రజాస్వామ్య ప్రభుత్వములకు సర్వాధికార నియంతలగు డిక్టేటర్లు ఫాసిజం తత్వావలంబులై నలసిరి. అన్నిటి కన్న వెనుకబడియున్న రష్యా రాజ్యము ఒక్కపెట్టున సాంఘిక సమత్వ సముపేతమైన సోవియటు ప్రభుత్వమును ప్రతిష్ఠించినది. సర్వతోముఖమైన దేశాభ్యుదయ దాయకమగు ఆర్థిక సంప్రదాయములను ప్రవర్తింపజేసినది. ప్రపంచము మారిపోవుచునే యున్నది. మరొక నూత్న సంస్కారమునకు సంసిద్ధమగుచునే యున్నది. కాని,

శిశు సాహిత్యం

శిశు సాహిత్యమున

రచన—

బి. ల్లి. గడ్డ

(Liver and Spleen)

వ్యాధులకు

జమ్మి నెంకటరమణయ్యగారి

లివర్ క్లూర్

(రిజిస్టర్డ్)

అత్యద్భుత నివారిణి

మైలాపూరు, మదరాసు.

నూతన సంవత్సరాదికి
అపూర్వ కనుక
సరస్వతి టాకీస్ లిమిటెడ్
బెజవాడ వారి

“కనకతార”

డైరెక్టులు:

డా. దివస్థాన హరణ ప్రొడ్యూ చేసిన

హెచ్. వి. బాబు

నటన టీవర్గం:

పసుపులేటి కన్నాంబ, దొమ్మేటి
సూర్యనారాయణ, దుర్గాప్రసాద్
సూరి బాబు, ఆరణి, కుంట్ల,
కమలకుమారి మొదలగువారు.

బుక్కింగుకు సిద్ధముగా నున్నది

ద్రౌపది

వస్త్రాపహరణం

For Booking Apply to:—

SARASWATI TALKIES
Ltd, Bezwada.

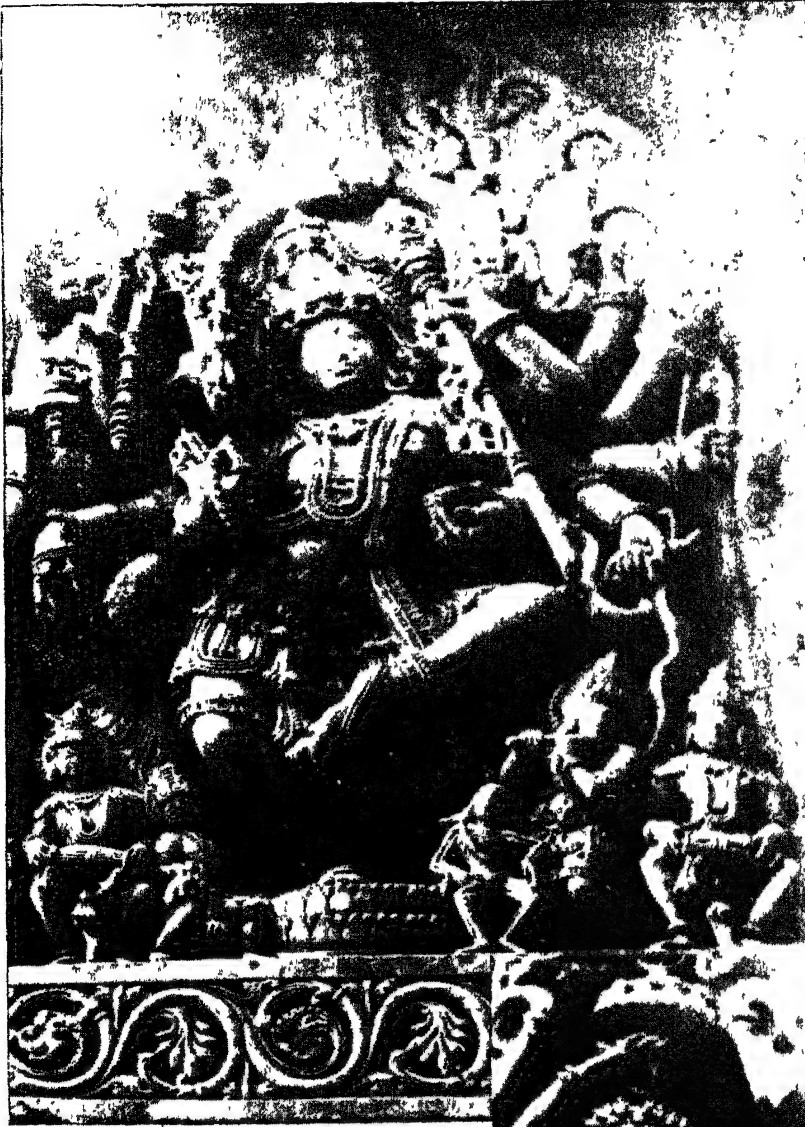
౮. హరాయినలేళ్ళరాయలు పు తూర్పు ద్వారమునకు
దక్షిణపు ప్రక్కనను ద్వారపాలక విగ్రహము

౯. దక్షిణ ద్వారమునకు ఇంచుక పడుతున్న
శిల్పఖండము (బహుశా ప్రతిమ)

౧౦. హరాయినలేళ్ళరవి గర్భగృహమునకు పడుతున్న
గోడవిరాడ (వెలుగుల)నున్న నుందర శిల్పఖండము

౧౦. శాంతలేశ్వరుని గర్భ
గృహమునకు వెనుకగోడ
మీద (వెలుపల) నున్న
తాండకమూర్తి

౧౧. పైశిల్పమునకు చేరువసేకల సుందర
శిల్పరచన. ఎడమవైపున దిగంబర
సుందర స్త్రీవిగ్రహము నర్తకి వాగ
మలనుదాల్చి నర్తనముచేయుచున్నది.
ఆవయవ నిర్మాణసౌష్ఠ్యముతీర్చిదిద్దిన
ట్లున్నది. కుడివైపున చామర గ్రాహిణి.

రూ 1000/-లు బహుమానము

కావలెను. ఈయన స్క్రిండ్ రోజులము యే యొక్క కేసులపైని తృప్తికరముగ పని చేయునట్లు నిరూపింపును.

ఆహ్వానము
టెక్నికల్ గ్రాడ్యుయి

అప్రెంటిస్కులకు ఆమోదము పైనది
25 చిత్రికములగు అనేకనో.లు స్వంత

గాంచిరి. ఈ మందవల్ల నిరూపించినవా రొక్కడగువా లేడు. కోరిన వివరములు పంపబడును.

దివ్యసుందరి లేహ్యం:- మదురాల యాశను

2 గ నోవరు 4. యాశను సంగ్రహముల చేయును. సంభాగిత్వం పొందుచు. శీతలబాయిని వీర్యమును గుర్తించును. గుడ్డియైన జేమనునకు దారుణ్యము కలిగియును. 40 దినములకు పొట్టికి వ్యాకింగ సహాయ. 5-7-0.

తెగరోగచేదిని:- సమస్తవిధ తెగజాడ్యముల సంహారమును. ఏవిధ జాడ్యమునకు పాత, యంతకాలమునండి శీర్ణించియున్నను పరియే గాల్గరంటి నుగము.

40 దినములకు సరిపడు ఔషధము వెల రు. 5-0-0.

ఇతర ఔషధములకు పెద్ద కేట్లాగనకు వ్రాయుదు:

లక్ష్మీ అండ్ కంపెనీ (రిజిస్టర్డ్)

వాల్తేరు. ఆర్. యస్. పోస్టు.

వ్రాంచి:- 286, చై నాబాబురోడ్డు, మదరాసు.

బోదకాలు చికిత్స

ఎంతకాలమునుండి జీర్ణించియున్నను రి మాసములలో పూర్తిగా నెలకొని కాగలదు. నుగములేని ఋణపు చేయు వానికి సాము వాపసుచేయబడును. ఒక్కసారి ఉపయోగించిన మీకే తెలియగలదు పథ్యములేదు. వివరములకు ఈక్రింది యడ్రసుకు వ్రాయును.

40 దినములకు సరిపడు ఔషధము వెల రు. 30/-

రెడ్డి కుటీరం,

చర్మరోగచికిత్సానిపుణులు,

వాల్తేరు, R. S. పోస్టు.

మనము

మనము

మనము

కౌవల

యలనని

అడగండి.

ప్రజా సేవకు ఫ్యాక్టరీ

మద్రాసు.

హాని పోగొట్టుకొనుము

మనుజుల మూత్రద్వారమున గానోక్తో అను పురగునలమూత్ర వాళమునుండి రసవంటి, కెడ్డేరుకారులు మూత్రమువాపుచున్నపుడు మంట, కర్ర, పంట, మూత్రము బొట్టబొట్టునపడుట, మూత్ర వాళము నాపు. నోస్టి, ఎరుపుదు, పువపు లేక ఆకపచ్చ లేక రక్తము గల సావము, గూత్రము మలముగ నుండుట, మూత్రము యొక్క భావాళము తగ్గుట, మూత్రము వాపుచున్నపుడు శుక్లము తీగవలెపడుట ఈ లక్షణము లున్న నెగ యని తెల్పుకొని వెంటనే 'గనోక్టో' చే పోగొట్టుకొనుదు. 'గనోక్టో' నేవించిన వెంటనే బాప తగ్గి నుండు అంటి ఎక్కువ నుఖము నిచ్చును. చిరకాలము నుంచి యున్న సెగరోగములకు కూడా భాగువులయందు ఈ మందు ప్రవేశించి అక్కడయన్న నోవములను పోగొట్టి వ్యాధిని వదుర్చును. ఇతర ఔషధములకు లోబడని కేసులలో సహితము 'గనోక్టో' వదుర్చును. గనోయాకు కారణము క్రిములను సంహరించునట్టిదిగ సెగనివార 'గనోక్టో' ముండువలెనని అనేక సంవత్సరములు పరీక్షను చేసి తిమి 'గనోక్టో' పురగుల మూత్రద్వారమున పుట్టువ్యాధులందును మూత్రపిండిముల నంటియుండు మూత్రమును వృద్ధిపరచి నోస్టిని పోగొట్టి వ్యాధిని నుగపరచును. ఇటు వంటి దుష్టవ్యాధియందు 'గనోక్టో' మిక్కిలి బాధానివాకమై నరములకు చురుకుదనమును కలిగించి మూత్రాశయమునకు బలము రోగికి బాధానివారయ్యె సంతోషమును కలిగించును. సీసా 1-కి రూ. 2-0-0.

ఈ శ్వర ఫార్మసీ, పాలకొల్లు.

శ్రీయుక్త జి. కే. మంగరాజుగారిచే పూనా సరస్వతి సినిటోనులో
తయారుచేయబడిన బ్రహ్మాండమగు తెలుగుటాకీ

దశావతారములు

వ్యయమా?
రూ. 2,00,000

గానము

వి.

జ్ఞా.

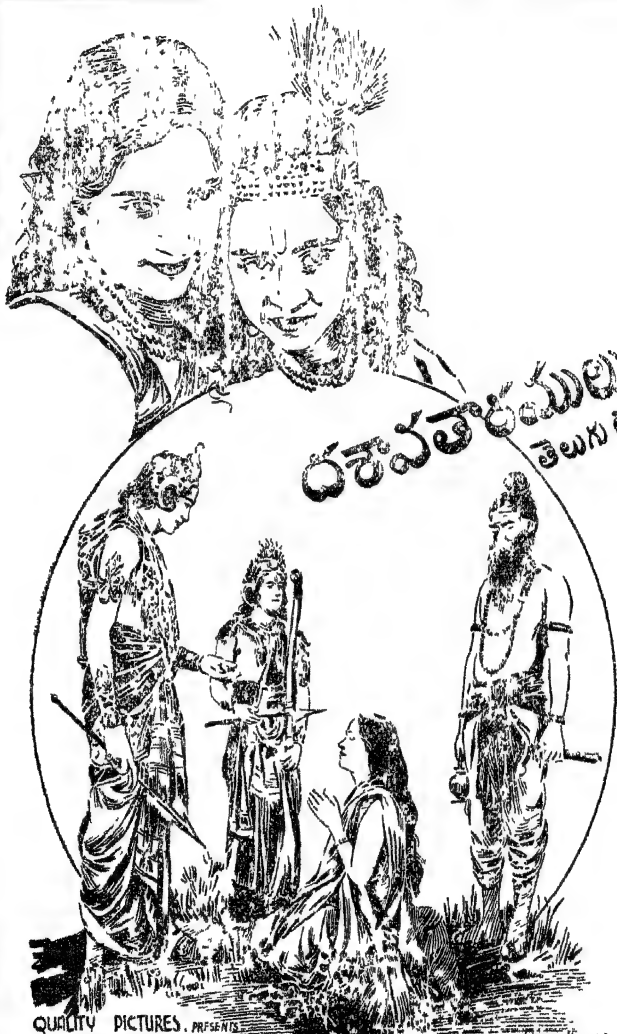
గౌ.

చా.

ల

సిం

గు

QUALITY PICTURES PRESENTS

DASHAVATAR

PRODUCED BY SARASWATI CINETONE

ప్రమానా?
2 హెక్టార్లు

ట్రై రెక్షన్

యం.

వి.

ర

మ

ణ

మూ

ర్రి

అభినేతరా?
2000 నటీనటులు
దశావతారము

సెట్టింగురా?
కనిపింపించుగనింప
బ్రహ్మాండమైన

నటీనటులూ:—పాపన్న సత్యనారాయణ, జి. యక్. స్వామి, మంథా సుబ్బరావు, కొడేరువస్తాడు రాజు
నాదరులు, తిగల వెంకటేశ్వర్లు, నగరాజకుమారి, రాజకుమారి, లక్ష్మీకాంతం ఇంగుడు వేలకొలిది అభినేతలు.

బుక్కింగ్స్ ల కొరకు:—

క్వాలిటీ పిక్చర్స్, బెజవాడ.

మన స్వదేశసంస్థానములు మాత్రం వట్టుకొన్నాయి. నిరంతర నూత్న వికాస సంచలితమైన యీ విశ్వమందు మన స్వదేశ సంస్థానములు మాత్రమే 'స్థిరభూమి' యని స్పష్టముగా నున్నవి. కడచిన ప దౌమ్యదవ శతాబ్దము నాటి కృతవహాద్యుష్టితోనే జీవించి వ్యవహరించుచున్నవి. తాతలనాటి ప్రాతిపదిపత్రిములే వీరికి స్థిరప్రమాణములుగా నున్నవి. ఆ సందిపత్రములు సంస్థాన ప్రజలగాని, సంస్థాన ప్రజాప్రతినిధులు గాని వ్రాసియిచ్చినవి కావు. వారి నిరంకుశప్రభువులు యధేష్టులుగా వ్రాసియిచ్చిన యొడంబడికలై యున్నవి.

ఇట్టి కృతవహార పరిస్థితులను ఏనేతనానులును, సహింపజాలరు. నూరు సంవత్సరముల క్రిందట వ్రాసికొనబడిన ఆ పురాతన పత్రము లను శాశ్వత శిలాత్పరములుగా నెవరైనా సర్వదా శిరసావహింప నొల్లరు. సంస్థానాధీశులు కూడ భారతజాతి తొరుకునట్టి స్వతంత్ర పరిపాలనావిధానమున కనుగుణముగా నుచు వర్తింపవలెను. మిగిలిన భారతదేశ మంతటను ఎట్టి పౌరస్వత్వములును, ప్రజాస్వామ్యములును వర్తింపనో, అట్టి పౌరస్వత్వములను, ప్రజాస్వామ్యములను సంస్థాన ప్రజలకుకూడ విధిగా వర్తింపజేయవలయు నని కాంగ్రెసుమహాసభ నిర్వచించియున్నది.

చాలకాలమువరకు సంస్థానాధీశులకును, బ్రిటిష్ సమ్రాట్టులకును గల యొడంబడికలగూర్చిన ప్రస్తావన జరిగియుండలేదు. ఈ బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యకృతవహార చక్రములో తమకు గల హద్దుమేర తెల్లినో స్వదేశరాజులకు తెలియును. బ్రిటిష్ ప్రభుత్వము వీరపై చలాయించెడి అధికార ప్రాబల్యము ఎప్పటికప్పుడు విశదమగుచునే యుండెను. ఇటీవల భారతదేశములో విజృంభించిన జాతీయోద్యమ వికాసము వల్ల ఈ సంస్థానాధీశుల తొక క్రొత్త పెత్తనము కృత్రిమ కల్పనగా వీర్పడవలసివచ్చినది. ఎందువల్ల ననగా, దేశములోని జాతీయోద్యమ మును అణచివేయుటకై యీ సంస్థానాధీపతుల సహాయమును బ్రిటిష్ ప్రభుత్వమువారు తరచు పొందవలసినవారైరి. బ్రిటిష్వారికి గల్గిన కార్యాకరణమును, క్రొత్తప్రోజెని స్వదేశరాజులును, వారిమంత్రులును కుశాగ్రబుద్ధితో గ్రహించి, తమ లాభము నీ తిరుగుములో చూచుకొనిరి. బ్రిటిష్ ప్రభుత్వమునకును, భారతదేశ ప్రజలకును వారు కిరచు తిగులాటములు కల్పించి యిరుండెలవండియు తమ కను కూలించు అధికార సౌకర్యములనే సంపాదించుకొనిరి. ఈ విధముగా చాలవరకు వారిమాట నిరాశులుముగా సాగెను క్రొత్త ఫెడరేషను విధానములో వారికి అపరిమితమైన అధికార ప్రాబల్యము లభించినది. వారు యథాతథముగా స్వయం స్థానములలో నిరంకుశప్రభువులై యుండగలరు. మిగిలిన భారతదేశమంతయును వారి యాట నరికట్టబాలను, మీదుమిక్కిలి భారతదేశమంతయును సంబంధించిన వ్యవహారములలో కూడ వారికి గొప్పపలుకుబడి వీర్పడుచున్నది. తాము సర్వస్వతంత్రులమనియు, ఫెడరేషనులో చేరుటకు ముందు తమయిష్టానుసారము వరకు

నియమములను నిర్ణయించెదమనియు చెప్పుచున్నారు. బ్రిటిష్ రాజ ప్రతినిధియైన వైస్రాయికి కూడ ఈ సామంతరాజులపై అధికారముండరాదని కొందరు వాదించుచున్నారు. దీని అర్థ మేమనగా, అఖిల ప్రపంచములో అత్యంత నిరంకుశాధికారమును నిరాశులుముగా తాము చలాయించు సమర్థులైయుండవలె నని వీరి కోరిక. ఏ రాజ్య కాసనమైనను వీరిని నిరోధింపకూడదని యర్థము. కొన్ని పెద్దపరిపాలనములలో సర్వసమర్థులైన సైనికజలమును సమృద్ధిగా వృద్ధిచేయవలెనను రహస్యోద్యమము కూడ కలదు.

కనక, నూత్న రాజ్యాంగచట్టములోని ఫెడరేషను విధానమును మనము ఢిక్కరించుట కేవలము ధర్మశాస్త్రములకు మాత్రమే సంబంధించిన వివాదము కాదు. ఈ ఫెడరేషను మన జాతీయస్వాతంత్ర్య సమరమునకును, మన భవిష్యద్యోగ క్షేమములకును ప్రబలప్రతిబంధకమైన పెద్దరెష్యుమై యున్నది; ఈ నూత్న రాజ్యాంగ చట్టమును ఢిక్కరించుటలో మన కిది ప్రధానాంశమై యుండవలెను. ఈ ఫెడరేషను విధానమును మరము ధ్వంసము చేయవలెను.

ఈనూత్న రాజ్యాంగచట్టమును అంతరింపజేసి తెల్లనికొగితముల మీద తిరిగి క్రొత్తచట్టము నొకటి తయారుచేయించవలెననియే మనము సంకల్పించియున్నాము. కాననసభా కార్యక్రమము తప్ప మరొకటి గ్రహింపనేర్పనివారు చెప్పెడి దేమనగా, ఈ నూత్న రాజ్యాంగవిధానమును మనము భగ్నులుచేయలేమనియు, ఎంతటి యధికాంభ్యాక బలముగల పార్టీ కాసనసభలో వీర్పడి ప్రభుత్వమును ఢిక్కరించుచున్నను, దానిని అత్యముచేయక ప్రభుత్వమువారు తమవ్యవహారమును తాము సాగించుటకు వీలుగా ఈ రాజ్యాంగచట్టములోనే అనేక ప్రశ్నోత్తరవిధానములు బందోబస్తుగా కల్పింపబడియున్న వనియు వాదించుచున్నారు. ఈ బందోబస్తు లున్నవని మాకు తెలియును. అందువల్లనే ఈచట్టమును మనము నిరాకరించుచున్నాము. ఒక్కొక్క రొక్కొక్కమునకు రెండేకాసనసభ లుండుటవల్ల, దినపసభలో తీర్మానించినదానిని రద్దుచేయుట తెనువసభ లేర్పడియున్నది. ఇది కూడ మాకు తెలియును. మఱుము కాసనసభలలో ప్రవేశించి, అనేక విమర్యావస్థల ప్రభుత్వమువారికి కల్పింపవచ్చును. వ్యవహారములను స్తంభింప జేయవచ్చును. బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యచక్రము సాగటండ్ అటంకముల గల్పింపవచ్చును. ఎన్నిచేసినను ఇన్నింటిని తప్పించుకొని తిరుగుటకు వారికి అవకాశములు కలవు. కాబట్టి కాసనసభా వ్యవహార తంత్రములవల్ల మాత్రమే యీ రాజ్యాంగచట్టమును భగ్నులు చేయ సాధ్యపడదు. ఈ సభల వెలుపలనే జనసాక్షాత్తము విజృంభించవలెను. అది అత్యంతావశ్యకము. కనుక జనసాక్షాత్తమును సంఘీభవించజేసి జనవాచావ్యక్తమును ప్రదీపింపజేయుట మన స్వాతంత్ర్యోద్యమమునకు అయ్యువుపట్టని సదా జ్ఞప్తియందుంచుకొనవలెను.

మంత్రి సచివాలయము

శాసనసభా ప్రముఖముల కాంగ్రెసు సభాసంకల్పదోరణి పుష్టముగా నిర్వహించబడింది. ఒక్కవిషయము మాత్రమే మింగు నిర్ధారణ కాలేదు. ఆ దేదనగా, మంత్రిపదవీస్వీకరణము. ఎన్నికలు పూర్తియైనది కాబట్టి యీ విషయ మూహించింపబడునని నిశ్చయము వచ్చును. నూత్న రాజ్యాంగశాసననిర్ధారణమున కీ పదవీస్వీకరణము ప్రత్యక్ష విప్లవము లెట్లొకాంగ్రెసు నా యభిప్రాయమును సాహించి చెప్పియుంటిని. అంతిముగాక, ఇంతకంతకు మన మను సరిచియుండి 120-న సంవత్సరమునాటి నిర్ణయములను తలక్రిందు చేసినట్లువును. లక్ష్మీ కాంగ్రెసు జరిగినపిమ్మట ప్రకటించబడిన ఎన్నిక ప్రతిజ్ఞాపత్రములో కాంగ్రెసుసభ తన భావములను మరింత స్పష్టీకరించినది. ఈ రాజ్యాంగచట్టమున కెంతమాత్రమును తోడ్పడకాలమనియు, దానికి తోడ్పట్టకై గాక, దానిని భగ్నము చేయుటకే మన మీ శాసనసభలో ప్రవేశింపనున్నామనియు స్పష్టీకరించెను. కనుక నీ మంత్రిపదవీస్వీకరణ విషయము పై జెప్పిన కర్తవ్యమూత్రముచే నిబంధింపబడుచున్నది. మంత్రిపదవీస్వీకరణమునకు నురుగులైన నా రున్నయెడల, అట్టి పదవీస్వీకరణమువల్లనే యీ రాజ్యాంగ చట్టమునకు మరల సహాయనిరకరణమొనర్చి దానిని తుదముట్టి పగలమని ఋజువుచేయువనియుండును.

కాబట్టి మన కాంగ్రెసు సభాసభ్యులములలోను, ఎన్నికల కొరకై ప్రచురించిన ప్రతిజ్ఞాపత్రములలోను వ్యక్తీకరింపబడిన కాంగ్రెసు వ్యవహారధర్మమునబట్టి పదవులతోను, మంత్రిత్వముతోను మన కెట్టి సంబంధము నుండరాదనియే సహేతుకముగా పర్యవసానము తేలుచున్నది. కనుక ఈ పర్యవసానమును మేరమీరి యతిక్రమింపదు' వల్ల మనసంకల్పమునే మనము తలక్రిందుచేయుట యగును. అట్టి మంత్రిపదవులను స్వీకరించుట యనగా, భారతీయులను పీడించెడి బ్రిటిషు సామ్రాజ్యాధికారములో మనము కూడ పాల్గొనుటయగును. నూత్న రాజ్యాంగ చట్టమును మన మధిక్షేపించుచున్నను కొన్నివరకు మేరలకు లోబడి, ఆ చట్టములోని మూలమూత్రమును ఆమోదించినట్లుగును. దేశాభ్యుదయకాంక్షలై ముందంజవేయువారిని అణగ ద్రొక్కటయై యత్నించు బ్రిటిషు సామ్రాజ్యాధికారులను ఛేదించు కోయక చేయూతతో సంగినవార మగుదుము ఇది వివాదు రొక భావముతో మంత్రిపదవులను నిర్వహించుట అసంభవము. ఒకవేళ సాధ్యమైయెడల, నెంటునే ప్రభుత్వవ్యవహారములు స్తంభించి సంఘర్షణ మేర్పడును అట్టి ప్రతిష్టంభనములకును, వ్యవహారస్తంభనములకును మనము భీతికెందబోము. అట్టి వాసనగూడుట మంచిదనియే హర్షించుము. కాని, అట్టి ధోనిజీలో నున్నప్పుడు మంత్రిపదవులను నిర్వహించు టెట్లని మనము యోచింపము. ప్రభుత్వమును స్తంభింపజేయు టెట్లనియే యోచించుచుండుము.

మనము మంత్రిపదవులను స్వీకరింపనియెడల, తదితరు లాపని వుల వహించెదరనియు, అట్టిచో మన స్వాతంత్ర్యోద్యమమునకు వారు ప్రతిబంధకములను కల్పించెద రనియు కొందరు భీతికెందుచున్నారు. మనమే అధికసంఖ్యాకపక్షముగా నున్నప్పుడు ఇతరులకుటిలవర్తనములు సాగకుండజేయవచ్చును. మంత్రివర్గమే యేర్పడకుండ నిరోధింపవచ్చును. కాని, కాంగ్రెసుపార్టీవారికి నిస్సంశయముగా అధికసంఖ్యాకులు సమూహుడనియెడల, కాంగ్రెసువాదులు కానట్టి తదితరులతో కొంత సమాధానమునకు వచ్చినపిమ్మటనే మనము మంత్రిపదవులకై యత్నింపవలసియుండును ఇది మన కాంగ్రెసు ఉద్ద్యమమునకే ప్రమాదకరము. ఇతరపక్షములతో మనము చేరుబట్టి నూత్న రాజ్యాంగశాసనమును నింకరించుటకుమారు తద్విరుద్ధముగా కృతహరింపకతప్పదు. కాంగ్రెసుసభా నిర్ణీత కర్తవ్యమునే ఉల్లంఘించినవార మగుదుము. శాసనసభలలో మన పార్టీ యొక్క అంగబంధము అధికసంఖ్యాకమైనను, అల్పసంఖ్యాకమైనను, కట్టుదిట్టమైన ప్రజాభావమూల్యమే మనకు నిజమైన అంగబంధముగా నుండవలెను. అట్టి జనసామాన్యము మనకు తోడ్పడినదిగా లేనియెడల శాసనసభలలోని కాంగ్రెసుపక్షము అధికసంఖ్యాకపక్షముగా నుండినను మనము సాధింపగల్గినదేమియు నుండదు. మనము శాసనసభలలో అల్పసంఖ్యాకులమై యుండినప్పటికిని, సామాన్య జనాంగబలము మనకు దండియైన యండగా నుండిన, నూత్న రాజ్యాంగచట్ట మిక నమలుజరుగుట కష్టసాధ్య మనిపించవచ్చును.

జాతీయసమావేశమును జరిపించి ప్రజాభీష్టానుగుణముగా నూత్న రాజ్యాంగవిధానమును నిర్ణయింపజేయుటయే మన ప్రభుత్వ కర్తవ్యము. రాజ్యాంగచట్టములోని ఫెడరేషను విధానము ఆములలోనికి రాకుండ ధిక్కరించుట మన రెండవ కర్తవ్యము. ఈరెండు కర్తవ్యములను సాగించుటకై ప్రజాసామాన్యమును ప్రబోధించి ప్రచారముచేయువలసి యున్నాము. అట్టిచో న మిమంత్రిపదవీస్వీకరణ లంపటములో జిక్కి ఊగుటాదుమండినయెడల, పై రెండవ కర్తవ్యములను సాధించుట కిక మన కేపాటి కత్తిసామర్థ్యము లుండనేరవు ?

ప్రజాసామాన్యముతో సన్నిహితానుబంధము

మనము సాధింపవలసిన మహత్కార్యము లన్నియు ముందున్నవి. భారతదేశపు సమస్యలను, అంతర్జాతీయ సమస్యలనుకూడ మనము పరిష్కరింపవలసియున్నాము. ఇట్టి బ్రహ్మాండమైన సమస్యలను పరిష్కరింపగల సమర్థు లింకెవరు గలరు ? ఏమిది సంవత్సరములు కష్టించి నేనచేసి త్యాగ మొనర్చి త్రింకతోటి భారతీయుల రాయ బారియై మాటలాడగల అధికారగౌరవమును గడించిన మన కాంగ్రెసు సంస్థతప్ప మరెవ్వ రీబ్రహ్మాండమైన సమస్యలను పరిష్కరింపగలరు ? ఈ కాంగ్రెసు మహాసభ ప్రజాభీష్టములను ప్రతిబింబింపగల నిర్ణయ

బద్ధముకాదా? ఈ కాంగ్రెసు మహాసభ స్వాతంత్ర్య మంత్రిము నువదేసించు గురుపితము కాదా? ఎరుండి భీష్మించి ఇచ్చుట కిచ్చుకొననివారి చేతులలో నుండి స్వాతంత్ర్యమును వెనుకలాడి వెకల్పితీయుటలో ఆరితేరిన హస్త మీ కాంగ్రెసు కాదా? ధీరులైన యాదపురుషులు కొందరు చిన్న సమాజముగా నేర్పడి యీ కాంగ్రెసుసభను ప్రారంభించి యుండిరి. ప్రారంభించిలోనే భక్తూర్వచరిత్రానుగతమైన జాతీయోద్దేశమున సంస్థ లాంఛనముగా వెలసెను. భారతజాతీయాదరణాభిమానముల కది నిలయ మయ్యెను. సంవత్సరములు గడచినకొలది సభకూడ వర్ధిల్లుచుండెను. పురోభివృద్ధి యత్నించినపు డెల్ల కాంగ్రెసుసభ తనలోని ఆంతరంగిక విశేషములను సమన్వయించుకొనవలసిన దగుచుండెను. కొందరు సభ్యులు ముందగువేయకుండ దానిని వెనుకకు లిగబట్టుచుండిరి. ముందంజవేయవలె నను సంకల్పము మతితీవ్రమై యుండుటంజెసి, క్రిందినుండి జ్వాల వై! విజృంభింపసాగెను. మార్చిజెరిన క్రొత్త సందర్భములకు సరిపుచ్చుకొనలేని కొలది పెద్దలు సభనువీడి వెదలి పోయినన, అనంతర ముకేసు లీసంస్థలో సభ్యులుగా చేరిరి. భారతదేశములో ప్రజాప్రబోధమున కిదియే సభావేదికయై వెలసినది. కాని, ఆచయవస్థరూపము లేర్పడని పింఛనువలెనే యుండెను. కాంగ్రెసుయొక్క అంగబలము కట్టుదిట్టముగా లేకుండెను. గాంధీజీ కార్యరంగమున బ్రవేశించినపిమ్మట పల్లెగ్రామములలోని ప్రజలు కూడ కాంగ్రెసులో చేరిరి. 1920-వ సంవత్సరములో నాగపూరు నందు గాంధీమహాత్ముని సమవేశము ననుసరించి, కాంగ్రెసున కొక నూత్నవిధాన మేర్పరపబడెను. ఈ నూత్నవిధానమువల్ల కాంగ్రెసు మహాసభ కట్టుదిట్టము చేయబడెను. జనసంఖ్యాప్రమాణము ననుసరించి ప్రతినిధుల సంఖ్య నిర్ణయింపబడెను. తదాదిగా, సమర్థముగా సమష్టిగా దేశమంతయును ఒక్కమాటమీద వ్యవహరింపగల సామర్థ్యావకాశము కొంత వీర్పడెను. వెనువెంటనే ఈ కార్యసామర్థ్యము అనేకుహిమాచల వ్యాప్తమైన మహోద్యమమునందు కల్పించెను. ఈ యుద్యమమే అటుపిమ్మట కూడ మరికొన్ని మార్లు సాగింపబడెను. కాని కాంగ్రెసు మహాసభ కేర్పడిన పేరుప్రఖ్యాతులనుబట్టి ఆయోగ్యులు కూడ కొంద రీసంస్థలో చేరి కాంగ్రెసు నియమనిబంధనావళిలోని దోషములే మరింత వ్యక్తమగునట్లుగా ప్రవర్తించిరి. కాంగ్రెసు మహాసంస్థ అంతకంతకు అలవికొనినదై పేరిగి, వ్యవహారములను చురుకుగా సాగింపలేకపోవుటవల్ల, ఆయాప్రాంతములలోని కొన్ని వర్గముల వారి ప్రాబల్యమున కిది భుక్తియగుచుండెను.

రెండుసంవత్సరములక్రిందట తిరిగి గాంధీజీసలహాలమున కాంగ్రెసునిబంధనావళియందు సమూలమైన మార్పులు కొన్ని చేసుబడెను. ఆయాప్రాంతములలోని కాంగ్రెసుసభ్యుల సంఖ్యాప్రమాణమునుబట్టి కాంగ్రెసుసభాప్రతినిధులను నిర్ణయించిరి. ఈ మార్పువల్ల కాంగ్రెసు ప్రతినిధుల ఎన్నికల కొక సార్థకత్వ మేర్పడినది.

కాంగ్రెసుసభయొక్క అంగబలము కట్టుదిట్టమైనది. ఇందుకు కాంగ్రెసుసభకు గల ప్రజాప్రాబల్యమునకు పెరిగిన కట్టుదిట్టమైన వ్యవహారము నాంగహంగముగా వీర్పడనే లేదు. అందువల్లనే మన కాంగ్రెసుకమిటీలు ప్రజాబాహుళ్యముతో సంబంధములేనివై త్రిశంకు స్వర్ణములో చూగులాడుచున్నట్లుగా వ్యక్తమింపబడుచున్నవి. కొంచెము ఈ లోపమును తొలగించుకొని మిత్రమే కాంగ్రెసుసభకు జనబాహుళ్యానుబంధమును కలుగజేయవలెనని లక్ష్య కాంగ్రెసులో తీర్మానింపబడెను. కాని, యీ జనసామాన్యానుబంధ మేరేతిగా వీర్పడనలెనో నూచించుటకొరకయి నియమింపబడిన విచారణ సంఘము వారు దురదృష్టవశాత్తు ఇంతవరకును లేమవివేదకము తయారు చేసి సమర్పించలేదు. లక్ష్య కాంగ్రెసు తీర్మానములో చెప్పబడిన యంశములకన్న ఈ సమస్యలో చాల విశేషాంశము లిమిడి యున్నవి. కాంగ్రెసుసభ మరింత స్పష్టిపర సహనరవర్గముతో, శుశీలితముగా సమర్థముగా వ్యవహారములను సాగింపగలరై యుండుటకు నియమావళింతను పూర్తిగా మార్చవలెను. వీడివ్యవస్థవహరమైనను సర్వసమర్థముగా నుండవలెనన్న నది జనసామాన్యముచే సాగింపబడవలెను. ప్రజాబాహుళ్యమే కాంగ్రెసుయొక్క మూల బలముగా వెలసియున్నది. కాంగ్రెసుసంవేదకమును జనసామాన్యము శిరసావహించుటకల్గినే, కాంగ్రెసుకు జీవప్రతిష్ఠ మగుచున్నది. జనబాహుళ్యము అండగా నుండినప్పటికి, ఆ జనాంగము కట్టుదిట్టమైన సంఘముగా వీర్పడియుండలేదు. అందువల్లనే కాంగ్రెసుసభ యొక్క మహోద్యమములు దుర్బలములై కొనసాగుటలేదు. కాంగ్రెసుమహాసభ అధికులైన కులీచులతో ప్రారంభమై, కాలక్రమేణ మార్చిజెరిన మర్యతరగతిలోని క్రిందిపెట్టువారు కూడ విశేషముగా నిందులో చేరియున్నారు. ఇకముందు ప్రజాబాహుళ్య మంతకును కాంగ్రెసుసభలో ప్రాతినిధ్య మేర్పడవలసియున్నది. జనబాహుళ్యము వైపునకే అంతకంతకు కాంగ్రెసు మరలచున్న తరుణములో కాంగ్రెసు సభారాజకీయధర్మము కూడ నూతనాకృతిని దాల్చినది. ఈ సంస్థ నాగ్రియించియున్న ప్రజల ఆర్థికావస్థలనుబట్టియే యీ సంస్థయొక్క రాజకీయాశయములును మార్పు జెందవలయును. అది విధియకము.

మన మిదివరలో గత్యంతరములేక ప్రజాసామాన్యమే కాంగ్రెసుసంస్థకు ప్రాణాధారమని ఒప్పుకొనియుంటిమి. ఆ జనాంగ బలము లేనిచో మన సంస్థ కిక సత్తువలేదు. కనుక, మన మాసామాన్య జనాంగమునకు సలక్షణముగా కాంగ్రెసుసభలో కార్యాసక్తిని కల్పింపవలెను. చందానిచ్చెడి ప్రాతినిధిక సభ్యులకందరకును కొంత వ్యవహార స్వాతంత్ర్యమును, నిగ్రహణాధికారమును, నిత్యకృత్య కార్యకలాపములో అనేక వ్యవహారావకాశములును కలుగజేయవలెను. వేయిమాటలేలే! ఒక్కముక్కలో మనవి చేసెదను. కాంగ్రెసుసంస్థను మరింత ప్రజాప్రతినిధిసంస్థగా వికసించజేయవలెను.

ఆంధ్ర పత్రిక - ఈశ్వరనామ సంవత్సరాది సంచిక

ఈ విషయమునకు సంబంధించిన మరొకయంశము గత సంవత్సరమును చర్చించబడెను. జాతీయ స్వాతంత్ర్య లక్ష్యమునే గల్గియున్న కార్మిక కర్షకసంఘములు మున్నగువానిని కాంగ్రెసుసభకు అనుబంధించుటవల్ల సామ్రాజ్యాధికారప్రతిపాదితత్వము ఏకముఖముగా కృషిచేయగల్గుచుగనుక ఇది నాంఛనీయమైన విషయమై చర్చ జరిగినది. ఈ కార్మికకర్షకవర్గములకు చెందినవారిలోనే చాలమంది నేను కాంగ్రెసులో సభ్యులై యున్నారు. కాంగ్రెసు సభ్యులగు లోముపాత్రికవంతు కర్షకులై యున్నారు. కార్మికకర్షకజనులలో వారి వారి వృత్తులకు చెందిన స్వసంఘములేర్పడి ఆ సంఘముల తరపుననే కాంగ్రెసుప్రతినిధు లేర్పడుట వారి కెక్కువ సార్థకముగా, ప్రయోజనకరముగా నుండునని వాదించబడెను. కాని, యీ పద్ధతి మాడవని కొందరు ప్రతిపాదించిరి. అట్టి ప్రాతినిధ్య పద్ధతివల్ల కాంగ్రెసు సభలోనికి క్రొత్తరకములవారు వచ్చెదరనియు, రాజకీయ పరిజ్ఞానములేని సంస్కారశూన్యులకు గూడ కాంగ్రెసుసభలో పలుకుబడి ఏర్పడుననియు కొన్ని కారణములను చెప్పిరి. ఈ ప్రశ్న చాల ముఖ్యమైనదైనప్పటికిని, నిజ మాలోచించినయెడల, ప్రస్తుతము ము మేరితిగా నిర్ణయించినను వ్యత్యాసమేమియు నుండదు. మన మిప్పుడు చేసేది నిర్ణయము మన సత్సంకల్పములను మాత్రము విశదీకరించును. ఎందువల్లననగా, కాంగ్రెసుసభకు అనుబంధించిన కట్టుదిట్టమగు కార్మిక కర్షకసంఘములు దేశములో అత్యల్పముగానున్నవి. కనుక కాంగ్రెసు సభ చిల్లరజనముతో నిండిపోవునను భయము ప్రస్తుతములేదు. అట్టిది జరుగకుండు నివారించవచ్చును. కాని నా ఉద్దేశమునుబట్టి మొత్తము మీద ఇంకొకప్పుడైనను ఆయావృత్తి సంఘముల ద్వారా కాంగ్రెసు ప్రతినిధులు ఎన్నుకొనబడవలెను. అది ఆనివార్యము. అవశ్యము నాంఛనీయము. అట్టి సంఘములు అసంఖ్యాకములుగా బుద్బుద ప్రాయములుగా బయలుదేరి కాంగ్రెసులో ప్రాతినిధ్యమును సంపాదించవలెనని మోసముచేయుకుండుటకై, కాంగ్రెసుతో అనుబంధించబడు సంఘములకు కొన్ని పరకునియములను సులభముగా నిర్ణయించవచ్చును. ఈ రీతిగా కాంగ్రెసు మహాసభ కనుబంధించబడిన సంఘములకే ప్రతినిధులసంఖ్య కొక గరిష్ఠప్రమాణమును నిర్ణయించవచ్చును. సంయుక్తపరగణాల కాంగ్రెసుకుమిటివారకుంటి సలహా నొడి నూచించియుండిరి.

సామ్రాజ్యాధికార ప్రతిపాదితత్వములైన సర్వశక్తులను కేంద్రీకరించుటయే మనకు ముఖ్యలక్ష్యమైయున్నది. ఇదివరలోనేగాక నేడు కూడ ప్రజలకందరికిని కాంగ్రెసుమహాసభయే పట్టుకొమ్మగా నున్నది. కాబట్టి జాతీయంతియును ఏకముఖముగా వ్యవహరించుటకు కాంగ్రెసు మహాసంస్థయే అటవట్టుగా నుండవలెను. అట్టి మహాసంస్థలో కట్టుదిట్టమైన కార్మిక కర్షకసంఘముల ప్రతినిధులనుచేరి చురుగుగా పనిచేయుచుండినయెడల కాంగ్రెసు సంస్థకు మరింత బలము చేకూరగలదు. కనుక, అట్టి మార్పును హస్తాంశపడగును. కార్మికకర్షకులకును

కాంగ్రెసుసభకును సావాచార్యవంధము వృద్ధిచుచున్నది. గత సంవత్సర మిదియొక ప్రత్యేక లక్షణముగా గమనించగలిగియుండెను. ఈ భారతీయ మంత ప్రోత్సహించవలసి యున్నది. సామ్రాజ్యా హంకారమును ధిక్కరింప సమకట్టిన జనసంఘముల భిన్నశక్తులను కేంద్రీకరించి ఏకముఖముగా సమూహ్యులై భారతదేశమునం దిష్ట డత్వవసరముగా జరుగవలసిన ప్రధాన కార్యమైయున్నది. కాంగ్రెసు మహాసభలో ఈ భిన్నశక్తులు వెలసియున్నవి. భిన్నస్వరూపములైయున్నను సమష్టి శ్రేయమునకే సంఘిభవించి తోడ్పడినవి. ఇటువంటి మహాసభోద్యమమునందు భిన్నప్రకృతులు సమశ్రుతితో మేళించుటయే యీ మహాసభకు జీవశక్తియై యున్నది. అట్టి సమైక్యభావమే మనలను చేదదిసి చేతులుకల్పి పనిచేయించుచున్నది. మన కందరకును స్వాతంత్ర్యకాంక్షయే మూలతత్వము. మన కందరకును సామ్రాజ్యతత్వములన్నియు సమలక్షణము. ఇప్పుడు వెంటనే మనముకొనగలిగిన అభిలషారతజాతీయ ప్రతినిధిసూచకము. ఈ జాతీయ సమావేశములో ప్రజలకొరెడి రాజ్యాంగవిధానము నిర్ణయించబడవలెను. ఈ స్వపరిపాలనము ప్రజాస్వామ్య సంకలితమై, జనసామన్యమునకే అధికారము హస్తగతము కావలెను. ఇది కీర్తించినతోడనే దేశమును పరాక్రాంతమునర్చిన పరమైస్థానిహము లన్నియును ఈ రాజ్యమును వీడి వెడలిపోవలెను.

దేశదార్శిన్యము - నిర్వాహపాత్రము

పైన జెప్పిన వన్నియు మన సంకల్పలక్ష్యములై యున్నవి. కాని, వానినిగూర్చియే తలపోయుచు నిత్యకృత్యములైన అనుదిన కష్టనిష్ఠులములను సరిమరొకయందుండవలెను. మన కెప్పుడును ప్రత్యక్ష బాధకములుగా నున్న ప్రజాదారిద్ర్యమును, లక్షలకొలది జనల నిర్వాహపాత్రమును కండ్లకు గట్టినట్లున్నవి. పేదపాలకపు జనులే గాక సాధారణ మధ్యతరగతి కుటుంబములవారు కూడ నిరుద్యోగులై దుర్భరదారిద్ర్యబాధ ననుభవించుచున్నారు. ఈ నిరుద్యోగజాడ్యము సంఘశరీరమున పక్షవాతమువలె ప్రవేశించి వెల్లగా విస్తరించుచున్నది. ప్రపంచముంతటను పరస్పరవిరుద్ధములైన ద్వంద్వ లక్షణములయొక్క వివాదకర వ్యత్యాస వైపరీత్యములు కన్పించుచున్నవి. భారతదేశములో నున్న వ్యత్యాసవైపరీత్యములు మరెక్కడను లేవు. సమాజీకమైన ధీనిగరము బ్రిటిష్ ప్రభుత్వాధికారమునకు మూర్తి చిహ్నమై సకల సాధారణకర పటాటోప పరిశ్రేష్టితమై, మాధజనాభిజాడంబరమువలె అమిత వ్యర్థ దుర్వ్యయభరితమై వెలయుచున్నది. ఆ మహానగరమున కనతిదూరములోనే, భారతదేశ కృషి వలులు మట్టిగోడల పూరికొంపలలో ఆకలితో కడుపుకాలి కృశించుచున్నారు. వారు కామకష్టముచేసి గడించిన స్వల్పసంపాదనల నుండియే ఆరమ్యకార్యములు నిర్మింపబడినవి. అధికారులకు పెద్ద పెద్ద జీతబలైయు లీయబడుచున్నవి. స్వదేశసంస్థానాధీశుడును, తన

మహాన్నతరాజమందిరములలో రహస్యనివాసభోగములతో దుర్భర దారిద్ర్యనిముగ్నులైన తన ప్రజల ముత్తమున విర్రగీనును, కన పూర్వ సంధిపత్రిమును గూర్చియు తదాధారముగా తన కర్పణియును నిరంకుశాధికారస్వాతింత్ర్యమున గూర్చియు ప్రస్తావించుచుండను. మనదేశములో నిటువంటి విపరీత వ్యత్యాసములను చిరస్థాయిగా నుంచుటకును, నిరంకుశాధికారులను సామ్రాజ్యహంకారులను దేశమును నిరాటంకముగా పీల్చి పిప్పిజేయగల్గుటకును, క్రొత్తనట్టమును క్రొత్త రాజ్యాంగవిధానమును నేడు మనకు సంప్రాప్తమైతి.

బెంగాలు నాగపూరు రైల్వే సమై

నే గిదివ్రాయుచున్న సమయముననే గొప్ప రైల్వే సమై యొకటి జరుగుచున్నది రైల్వే కార్మికులను చామందిని కిర్చు తగ్గింపుకై పనిలోనుండి తొలగించుటవల్లన, చేతనములను తగ్గించియుండుటవల్లన రైల్వే కార్మికుమండలి చాలినమూలమున సంద్యోభించుచున్నందున. వాని అణచివేయుటకై ప్రభుత్వాధికార ప్రభావ మంతయును సదా సంకీర్ణమైయున్నది. ఇదికాక మారు బొంబాయిచేదవలె నున్న అంబరునాథు నిష్పవెట్టెల ఫ్యాక్టరీలోని పనినాండ్లు మంచి మనస్తత్వముతో సమ్మెచేసిరి. అది యొక విశేషకంకెనీ తాబాకు ఫ్యాక్టరీ. కాని, ఆవ్యాపారపు కంపెనీకి అండగానుండి ప్రభుత్వమువారి సాధనసంపత్తియును, సిబ్బందియును అత్యద్భుతముగా పనిచేయుట ప్రత్యేకముగా చూచితిమి. మనదేశములోని కార్మికులకు ప్రాతిపదికములైన హక్కులింకను ఏర్పడవలసియున్నవి. దినమున కెనిమిదిగంటల పనిని నిర్ణయించు కాలప్రమాణ మింకను వారి కేర్పరచవలెను. నిరుద్యోగావస్థకు అభయము ప్రసేని భీమాలును, జీవనోపాధికి తగిన వేతన ప్రమాణమున కభయము ప్రసేయవలెను వారి కింకను లభింపవలసినవై యున్నవి.

కార్మికులకంటె కర్షకుల కగ్రస్థానము

భారతదేశము క్యవసాయదారుల కాలా లమై వెలయుచున్నది. అందువల్ల కార్మికుసమస్యలకంటె ఈ రైతుజన సమస్య లెక్కువ పెద్దవై ప్రబలమై బాధించుచున్నవి. ఈ విషయమును గుర్తించి, కర్షకజన సాహస్యమున కీకాంగ్రెసుమహాసభ సన్నిహితమై సమావేశమై యుండవలెనని యెంచి వెనకటివలె మహాసగరములందు గాక, ప్రాజాపూరిను గ్రామములో నేడు మనము సమావేశమైతిమి. కర్షక జనోద్ధరణకై రాష్ట్రీయకాంగ్రెసు కమిటీలు కార్యనిధానములను నిర్ణయించువలసినదిగా లక్నో కాంగ్రెసుసభయందు నొక్క వక్కాణింపబడెను. ఈ క్యవసాయ మపారమై, క్లిష్టమై, సమగ్రపరిశీలన మావశ్యకమై యుండుటచేత క్యవసాయము సాంతిముకాలేదు. కాని, విషయము జరూరుగా జరుగవలసినదగుటచేత వెంటనే పరిష్కరింపబడవలసి

యున్నది. సర్కారు కిబ్బనీర్ణముల విషయములోను, మక్తారేట్ల నిర్ణయముల విషయములోను, సామంతాధిపతులు విధించెడి రుసుములను కర్షకయు విషయములోను సమూలమైన సంస్కరణములు జరగవలెనని వెక్కిరాన్ద్రువులవారు తెలియజేశరి. రైతల బుణభారము దుర్భరమై వారిని క్రుంగడియుచున్నది. వారి బుణభారమును కొంత కాలానిధిసంగి, బాకీ మొత్తములలో కొంత కర్షకయుట అత్యంత వశ్యకమని సర్వత్ర మొజుకట్టుచున్నార

పంజాబు రాష్ట్రములో బుణభార-పంచాయితీలు రైతు జనరక్షణకర్తమై జరిగినవి వై జెప్పిన మొజులేగాక, తనరైత కర్షక జన వాంఛితములను కలవు. రైతులు కష్టముల కొద్దవలెక తపించుచున్నారగుటకు వారి సభాసమావేశములే తార్కాణములు. అయి నప్పటికిని, భూస్వామ్యపద్ధతిని సాకారముగా సంస్కరింపక యీ రైతు జనబాధల నొక్కటొక్కటిగ తొలగింపగలములు చాల సంశయమున్నదను. అమలులోనున్న భూస్వామ్యపద్ధతి చిరకాలము వర్తింపజాలదు. నేటిగానికని, సర్కారుకును మధ్య నుండు నదుమంతరపు ఆసామలను తొలగించుటయే కర్తవ్యమై కన్పించుచున్నది. వారిని తొలగించిన పిమ్మట సమస్త సహకారక్యవసాయము అమలులోనికి రావలెను.

పారిశ్రామికాభివృద్ధి

పెద్దపెద్దయంత్రాగర పరిశ్రమలును, చిన్న చిన్న గృహపరి శ్రమలును కూడ పెంపొంది ప్రగతిపాలులనేని లక్షలకొలది జనలకు చేతినిండ పనికల్పించి, దీనిలైన కేదజనులకు మంచి మనగడి చూపిననే తప్ప భూస్వామ్య పద్ధతిని నశ్యముగా సంస్కరింపజాలము. ఈ పారిశ్రామికాభివృద్ధి తదిదిర వ్యవహార రంగములతో సంబంధించిన వైయున్నది. విద్యాభివృద్ధి, జనావాస సౌకార్యాభివృద్ధి, రస్తాలు, రవాణాలు, శుచి పారిశుద్ధ్యము, వైద్యసహాయము, ప్రజాసౌకర్య విషయములు మున్నగువాని వికాసమునుజటి పారిశ్రామికాభివృద్ధి కలుగుచుండును. ప్రభుత్వమువారి ఖజానానిర్వహణ పద్ధతివల్లన, ఆర్థికవిధానమువల్లన దేశములో పరిశ్రమలు కృశించుచున్నవి. బ్రిటిష్ సరికులకు ప్రత్యేకశుల్క సౌకర్యముల గల్పించి యీ దేశములో బ్రిటిష్ సరికులను ప్రభుత్వమువారు ప్రోత్సహించుచున్నారు. ఈవిధముగా లండనులోని పెద్ద సామూక్య వ్యాపార లాభములను వృద్ధిచేయుచున్నారు. భారతీయు లెంత గొంతెత్తి యధిక్షేపించినను, యాపాయి మారకపుకేటు యథావిధిగానే యున్నది ఏటేట అపారపారావారముగా. శువర్ణ వాహినీ పరశీమలకు ప్రపహించుచునే యున్నది. యావ ద్భారతదేశ మీ శువర్ణప్రసంతి సరికట్టవలె నని గగ్గోలానర్చినను ఫలితము లేకున్నది. బ్రిటిష్ వర్తకమునకు గాని, బ్రిటిష్ వ్యాపార సంఘములకుగాని, హానికరమైన అక్రమభేదభావ సంకలిత క్యవసాయ చర్యయని వైస్రాయికైనను గవర్నరుకైనను తోచినయెడల అట్టి

వ్యవహార చరిత్రను జేరిన మనము జరుపుటకు నీటిలేదని త్రొత్త రాజ్యాంగపట్టము చెప్పుచున్నది

యావద్భారత మహాసంకల్పవిధానము

కనక, ఒకసమస్య యింతొకసమస్యయం గంకర్లముగు చున్నది. ఈ విషయగా బహువిధబ్రహ్మాండజటిలసమస్యలొక్కటైన దేని మీనాటి భారతిభూమి. అయితే, యీ సమస్యల నన్నింటిని జేరికది పరిష్కరించుచు, చిల్లర మరమృతులను చేయుచు, అశుల బంత నొకటి తయారుచేయబోవుచున్నామా? సుస్థిర హక్కుభుక్తములు కలవారందరును అడుగడుగుగతును మన కడ్డుగులుచుండిగా ఈ చిల్లర మరమృతులను జేయ దలపెట్టుచున్నామా? అది నిష్ప్రయోజనకరమా. జాతీయ వ్యవహారకాండ కంటికును సంబంధ మేవ్వరచి, వివిధవ్యవహారవిషయముల కొక సమాశ్రయమాత్రమును కల్పించి, జనబాహుళ్య క్రేయస్థిరమారీతి సమష్టి ప్రయోజనమునకై వివిధ వ్యవహార విషయములన్నియు సుకరమగుట ట్లొనర్చి, యావద్భారత భూమికి వర్తింపగల చ మహాసంకల్పవిధానము నొకటి నిర్ణయింపవలెను. దూరాలోచనతో దైర్ఘ్యవిశ్వాసములతో అట్టిమహాసంకల్పవిధానమును ప్రవర్తింపజేయుటవల్లనే సర్వసమస్య పరిష్కారమార్గ మేర్పడును. అయితే, సామ్రాజ్యాధికార పీఠమునకు పాల్పడి, సుస్థిరస్వామ్యాధికారములుగలవారిచే పేడింపబడి, మిరాశీవాసాధార స్వాతంత్ర్యములచే దేశ మావరింపబడియున్నప్పుడు అటువంటి మహాసంకల్పవిధానములు సాగనీరవు. రాజకీయ సాంఘిక న్యేచ్ఛాస్వాతంత్ర్యము లనెడి భూసారమును వాతావరణమును గల దేశములోనే అట్టి మహాసంకల్ప విధాన లీజములు వికసించి విస్తరింపగల్గును.

ఇన్నియును నేను మనకు దూరస్థమైన గమ్యస్థానములు. కాని, కాలచక్రము గిర్రున తిరిగినయెడల, దివ్యగాకన్పించు గమ్యస్థానములు దాపునకే వచ్చును. అవి మన కండ్లకెదురుగా ప్రత్యక్షము కాగలవు. స్వాతంత్ర్య సంసిద్ధియను గమ్యస్థానముమాత్రము తదితరములకంటె స్పష్టముగా చేరువలోనున్నది. అందువల్లనే, యూరోపు ఖండవాసులలో కలుగుచున్న విపాదకర విప్లవావస్థలును, నిరాశయును చాలవరకు మనల నావరించుట లేదు.

మనము దుర్బలులమవలె కన్పించుచున్నాము. కాని దుర్బలులము కాము. మనబలము వృద్ధిజెందు కొలది, బ్రిటిషు సామ్రాజ్యము తేజోవిహీన మగుచుండును. రాజకీయముగా ఆర్థికముగా మనము త్రొక్కివేయబడుచున్నాము. మనకు పౌరసత్వములుమాడ తొలగింపబడినవి, పండలాదిగానున్న మనసంఘములు అక్రమసంఘములుగా నిషేధింపబడినవి. వేలకొలది మనస్త్రీలును, పురుషులును షెర

నాలలోగాని, నిర్బంధప్రవాసములలోగాని సదాబంధితులైయున్నారు. మనరాకపోకల ననుక్షణ మనేకప్రాధృభటులను, గూఢచారులను పొంచి గమనించుచున్నారు. మనము పక్షిని మాటలలో రాజద్రోహ మంశనని యెంచి నోటవచ్చినమాట నెల్ల శ్రద్ధగా వ్రాయుచున్నారు. ఇదంతయును, ఇతోధికమును జరుగచుండుటచేతనే మన బలము క్షీణింపక లేజరలుచున్నది. నిర్బంధ ప్రభాసన మెంత ఎక్కువనో మన జాతీయాత్మజ మతగా విజృంభించును యుద్ధము, విస్తృతము ప్రపంచము నావరించుచున్నవి ప్రతివాతీయును దారితెన్నిగానక అయుధములను ఆయుధము చేసికొనుచున్నది. ఈ మారు యుద్ధము సంభవించినన, లేదా ఖరొక క్లిష్టవస్థ సంభవించినను భారతదేశముయొక్క ధోరణి వేరొకరీతిగా నుండును.

మన విజయకాలము మన చేతులలోనే యున్నది. సరిగా గ్రహించి కీలకమున తిప్పవలెను. ఈ దైర్ఘ్యవిశ్వాసము కలుగుచుండట వల్లనే మన దేశీయుల నిస్పృహనిర తలు చాలవరకు తొలగిపోయినవి.

ప్రస్తుతము రానున్న ఎన్నికల యాందోళనమునందే మన మనస్సులు లగ్నమై మన శక్తి లీనమగును. ఈ ఎన్నికల విషయములో కూడ అధికారులు అక్కరను లీని జోక్యము కల్పించుకొనుచున్నారు. జోక్యము కల్పించుకొనుటలేదని వాదించుచు జోక్యముకలగజేసికొనుచున్నారు. నిరక్షరులైన వోటరులు గుప్తముగా తమ వోట్లగిచ్చుటకు వీలులేకుండ తంత్రము పన్నుచున్నారు. వేర్వేరు రాజకీయపక్షముల యభ్యర్థుల వోట్లకాగితముల పెట్టెలను చదువురానివారు గ్రహింప గల్గుటకై వేర్వేరు రంగులను వేర్వేరు పెట్టెలకు ఆచూకాష్ట్రములలో నిర్ణయించియుండిరి. కాని సంయుక్తపరగజాలలో ఇట్టిరంగుల పెట్టెల పద్ధతిని అవలంబింపలేదు చదువురానివారు తమ వోట్లను పెట్టెలో గుప్తముగాజేయుట కవకాశములేకుండ ఈ రాష్ట్రమునందే ప్రత్యేకించి ఈ తంత్రాంగమును పన్నుచున్నాగు. ప్రభుత్వప్రతిబంధకములను, సుస్థిరనామంతుల ప్రాబల్యమును ద్రవ్యబలమును, ఎన్నియడ్డమైన నెడరొడ్డి మన మీ ఎన్నికలలో జయించెదము గాక!

కాని మనదీర్ఘయాత్రలో నిదియొక చిన్నియంగ. అష్టకష్టములును, అపాయములును మనచేంతజేరి చెలికాండ్రువోలె కలనినడువ మన మిక ముందడుగువేయదు మహాయాత్ర సాగించెదము గాక! మనల నెడబాయకుండు నీ చెలికాండ్రు మనకు చిరకాలపరిచితులు. వారితో చెలిమి మన కభ్యాసమైనది. అసలులు మనకు వశమైనచో జయలక్ష్మీనే చేపట్టగలము.

వందేమాతరం.

ఉచిత సమాచారము పంపింపి మీరే తెలిసికొనుట

కాఫీనియూ ఆయిల్ (కొప్పెనీ) తలపెండ్లకుల ఆరోగ్యమునకు

కొన్ని దినముల కాలమునా తలపెండ్లకుల ఆరోగ్యము మెరుగుపడుచు
తలపెండ్లకులు పుడికొల్పు. వానాటికి మగలు మే 10-0, ఆడలు 12-0-0, పిల్లలు
ముడు చేకూర్చును. నీసా రు 1-0-0. 2 పిసా రు 2-0-0, వాట్టాకి రేకు.

సమాచారము 0-0-6 తపాల్ ద్వారా పంపుడు.

ఆటో డిల్ బహర్ (కొప్పెనీ) అత్తరులలో అగ్రగణ్యమైనది

కొన్ని చుక్కల చేతిరవాలుపై శనికొనెను, చరిత్రము నిలచి ముగ్గురి
వాసన నలుగడల వ్యాసమును, ఆటో డిల్ బహర్ ప్రాంతము అలెగ్జీవాలును.
వాడి ఆనందించు అల్లరి. వెల. 1 డెన్ను పిసా రు. 1-0-0, వాట్టాకి రేకు.
సమాచారము 0-2-0 తపాల్ ద్వారా పంపుడు.

ఆటో మస్క్ బహర్ (కొప్పెనీ)

హృదయాస్థానము గలిగించు కస్తూరిపూలు దీనినందించుట చేరును. ఈ ఆటో మస్క్ బహర్ అయిల్ మైన
నిజమైన కస్తూరి చేరియున్నది. వెల. 1 డెన్ను పిసా రు. 1-4-0, వాట్టాకి రేకు. ఉచిత సమాచారము రు. 0-2-0, పిసాల్ ద్వారా పంపుడు.
సోలో యేజంట్టు:- **ది ఆంగ్లో ఇండియన్ డ్రగ్ అండ్ కెమికల్ కంపెనీ,**

285, జమ్నా మసీదు, బొంబాయి 2.

జీ వి త భీ మా సంస్థలకు ఆదర్శప్రాయము.

వెస్టర్న్ యిండియా

లైఫ్ యిన్సూరెన్సు కంపెనీ లిమిటెడ్, సతారా (ఇండియా).

ప్రశస్తతమైన నాణ్యత వహించే ఫలితములు.

7-వ వార్షిక యోజనా విధానము ఇవ్వరకుకంటే ఎక్కువ
కలిపిపడ్డకులపై ఆవలంబించబడెను. రు. 7,23,872 లు బోనసు
యాపముగా పాలిసిహోల్డర్లకు పంచికెట్టబడుచున్నది.

బోనసు కేటు	క్రొత్త వ్యాపారములో
అధికముగానే యున్నది	గణనీయమైన అభివృద్ధి.
3 వందలకు రు. 1000/- లకు	1934 1935
యావత్ ప్రముఖము	40 లక్షలు 51 లక్షలు
రు. 75/- లు.	1936
ఎండ్రోమోటు రు. 60	65 లక్షలు.

వివరములకు మేనేజరు సేర వ్రాసి తెలిసికొనుట.

ఏజెన్సీలకు:- శ్రీ. సోమబ్రహ్మం, ఉత్తరపర్కారుల ఆగ్నే
నైజాం, ఏలూరుకు వ్రాయుడు.

శ్రీ చెన్న కేశవ ఆయుర్వేద షార్మసీవారి గళరోగ నివారిణి TONSILS CURE

నేనకవేలు పసిబిడ్డలకును పెద్దవారలకును గొంతు
లో గ్రంధులు యేర్పడి చాలవరకు అపాయకములుగ
పరిణమించుచున్నవి. ఈవ్యాధి కింతవరకు ఆలోచి
విధానములో శస్త్రచికిత్స (Operation) చేయుటకు
చున్నది. ఇది శ్రతి సంకర్షణలందును పూచీయిచ్చు
లకు విజృంభింపగ వ్యర్థమైన సామ్యముగను వుండు
టచే చిరకాల పరిశ్రమచే మానేసి యానవధును కని
పెట్టుడి చేడకాదులకుండు అందుబాటుగ మిక్కిలి స్వల్ప
ధరకే ఉత్తరవాదముతో నివారించుటగలది. ఆప
శవము అక్కరలేదు. (రసవిమగంధకారులు చేరవట్టి
అపూర్వమొగము) పశ్యము కలియముకాదు. స్వల్పకాల
నేనచేతనే నిజము తెలియును. ఇదిగాక మాకర్ష ప్రభు
త్వముగారి జి. ఎం. మేరకును ప్రాచీన శాస్త్రసంప్ర
దాయ సిద్ధాంతము తయారుచేయబడిన అన్ని యానవధ
ములు దొరకును, కేటాకును ఉచితము. గళరోగనివారిణి
నీసా 1 కి వెల 2-8-0 ప్యాకింగు పోస్టేజి వగైరా
ప్రత్యేకము. Dr. బి.వి.రంగారావులు, (Regd)

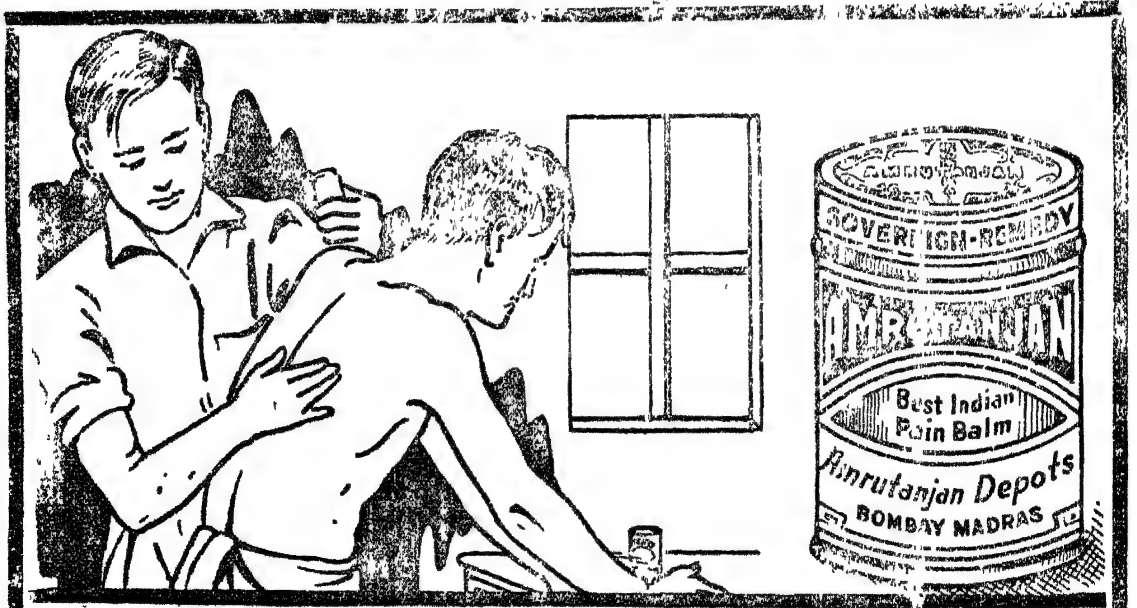
తరకటూరు, కాజిపోట్ల, కృష్ణాజిల్లా.

అమృతాంజనము

బెణుకు, పొన్ను, నోయి.

వాపు, దురద రద్దు

మొదలైన వా కి → రద్దు చేయుటకు

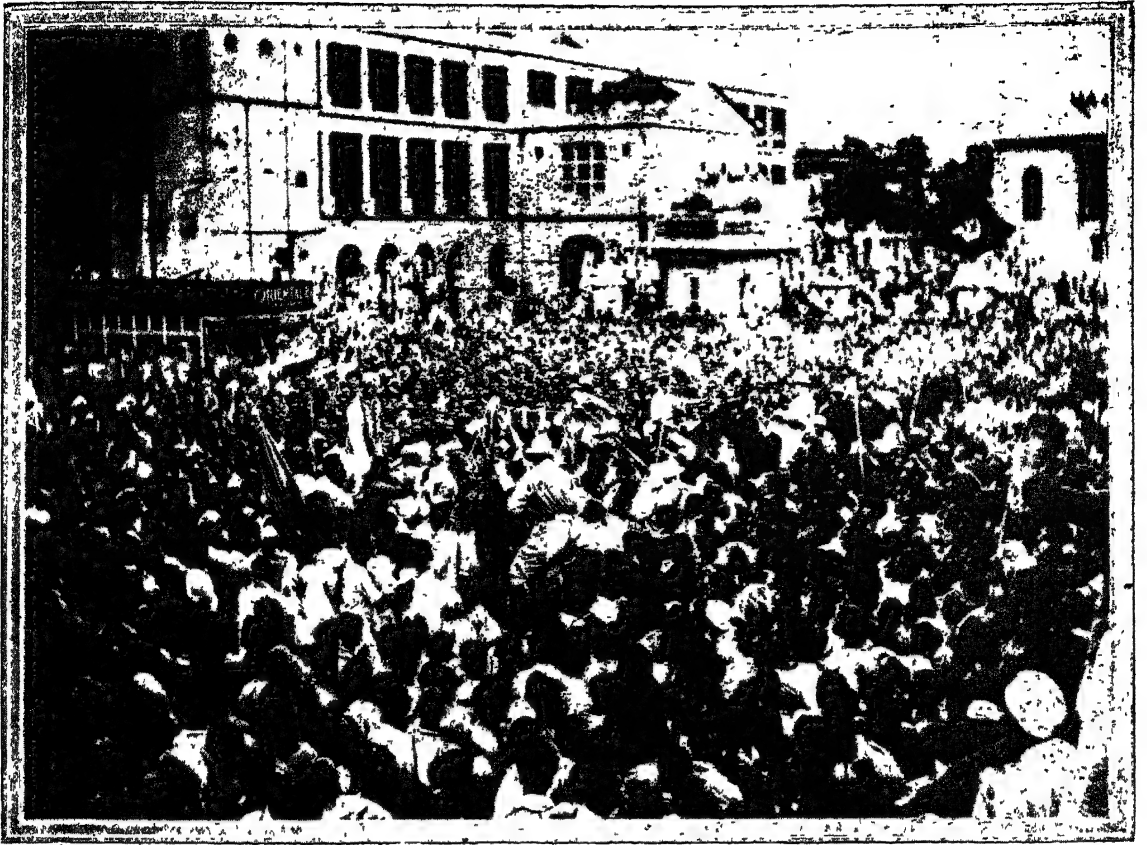
— అమృతాంజనము లిమిటెడ్. —

మదరాసు

బొంబాయి

కలకత్తా

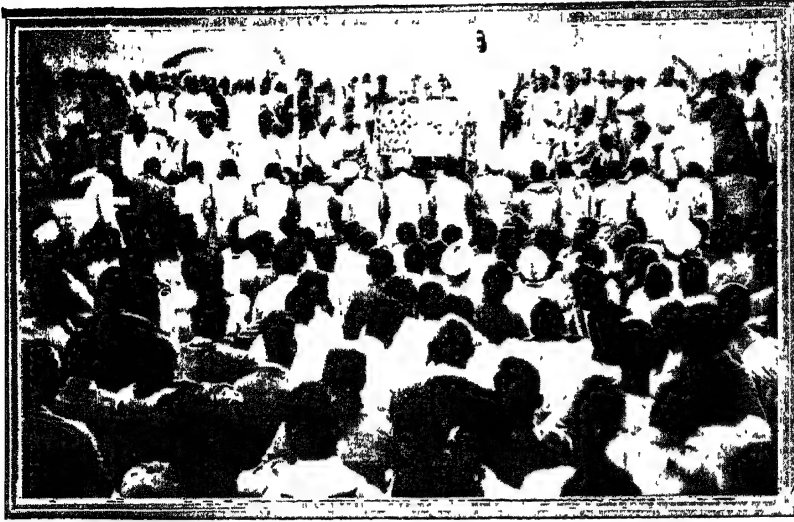
రంగూన్.

మద్రాసు సెంట్రల్ జైలు ను వద్ద ఘనమైన స్వాగతము

కాంగ్రెసు జైత్రభ్యంకు స్వీకృత దేశసంచారము

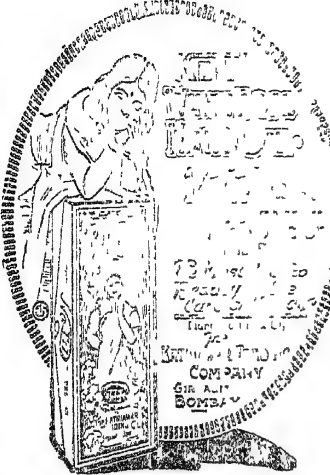

మద్రాసు
గోఖలే హాలులో
సివిల్ లిబర్టీస్
యూనియను ప్రా
రంభోత్సవము

చెన్నపురి
పురపాలకసంఘ
మువారి స్వాగత
స్వీకరణము

మద్రాసు
యూనివర్సిటీ
ప్రొఫెసర్లు
యూనియన్
సభలో

తేజస్వినీ రేడియో కంపెనీ ప్రైవేట్ లిమిటెడ్ - బొంబే

మొదట అమ్మినప్పుడు ఈ రేడియో కంపెనీ ప్రైవేట్ లిమిటెడ్

బొంబే లోనే ఉన్నప్పుడు అది, అప్పుడు అది బొంబే లోనే ఉన్నప్పుడు
అప్పుడు అది బొంబే లోనే ఉన్నప్పుడు అప్పుడు అది బొంబే లోనే ఉన్నప్పుడు
అప్పుడు అది బొంబే లోనే ఉన్నప్పుడు అప్పుడు అది బొంబే లోనే ఉన్నప్పుడు
అప్పుడు అది బొంబే లోనే ఉన్నప్పుడు అప్పుడు అది బొంబే లోనే ఉన్నప్పుడు

తేజస్వినీ రేడియో కంపెనీ ప్రైవేట్ లిమిటెడ్

బొంబే లోనే ఉన్నప్పుడు అది, అప్పుడు అది బొంబే లోనే ఉన్నప్పుడు
అప్పుడు అది బొంబే లోనే ఉన్నప్పుడు అప్పుడు అది బొంబే లోనే ఉన్నప్పుడు
అప్పుడు అది బొంబే లోనే ఉన్నప్పుడు అప్పుడు అది బొంబే లోనే ఉన్నప్పుడు
అప్పుడు అది బొంబే లోనే ఉన్నప్పుడు అప్పుడు అది బొంబే లోనే ఉన్నప్పుడు

ప్రతి రేడియో కంపెనీ ప్రైవేట్ లిమిటెడ్ బొంబే లోనే ఉన్నప్పుడు

సోల్ డిస్ట్రీబ్యూటర్స్:- ఏ కతియవార్ ప్రైవేట్ లిమిటెడ్

కేట్ వాణి మెయిన్ రోడ్, బొంబాయి. 4.

THIS PERFECTED "MIDWEST RADIO"

CHALLENGES COMPARISON ON
PERFORMANCE, QUALITY

MODELS AND PRICE

From 6 to 22 Tubes

Sole Distributors:-

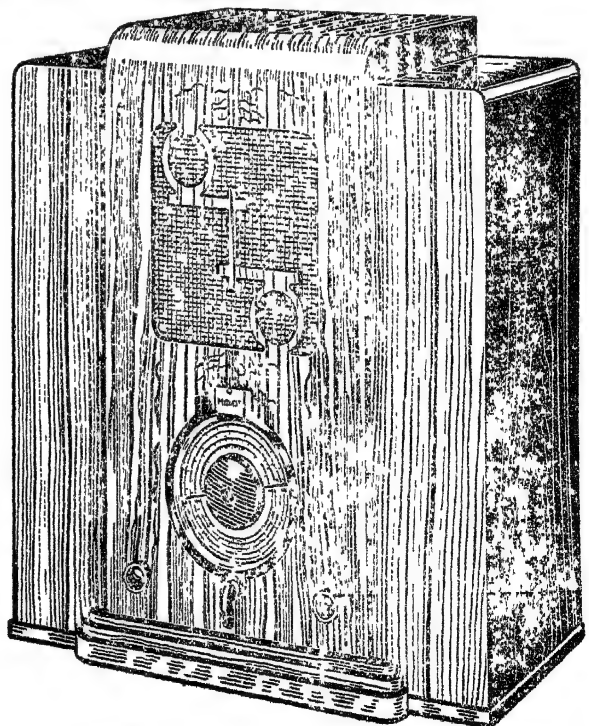
The General Products Co.,

7/A, Broadway, Madras.

(Territories still opened in

Andhra Districts.

for Agencies.)

K. 11. TUBES A. C.

డోంగ్రే బాలామృతమంటే ఏమిటి?

1. డోంగ్రే బాలామృతము : పిల్లలకు ఒక ప్రత్యేకమైన ఔషధము.
2. డోంగ్రే బాలామృతము : పిల్లల గుణకాకసున్న బలహీనత నున్న కుదుర్పును.
3. డోంగ్రే బాలామృతము : ఎముకలు ఎదగడానికి సహాయ కారి.
4. డోంగ్రే బాలామృతము : బలాన్నిచ్చి ఆరోగ్యాన్ని వృద్ధి చేస్తుంది.
5. డోంగ్రే బాలామృతము : అనేకరీతులుగా కష్టపెట్టు తుండే దగ్గులు, జ్వరాన్ని కుదురుస్తుంది.
6. డోంగ్రే బాలామృతము : తీయగా వుండటంవల్ల పిల్లలు పుచ్చకోరికగానికి సంపూర్ణిస్తారు.
7. ఇంకా "డోంగ్రే బాలామృతము" ఎన్నో పిల్లలకు దీనికి మించి వేరొక్కటి లేదనియే చెప్పవచ్చును.

అన్ని దుకాణములలో విక్రయించబడును.

□ □ శ్రీనాథుని జన్మస్థానము □ □

బహుశాశ్రోక్తిమయప్రపంచమును వాగనుశాసనుడు సృజించు, కుండలీంద్రుడు దానియనికి కాశంబి మై నిలువగా ప్రోచినాడు శ్రీనాథుడు. ఈతడు బహుదేశముల దిరిగి బహుశాస్త్రముల నెఱిగి, రసవత్కవిత రచించి, రాజాధిరాజులపూజలు గొని, విద్వద్గోష్ఠులయం దారితేఱి, పూర్ణ పురుషాయుపజీవియై దేశజ కవివరాల గుండియలు దిగ్గరనునట్లుగా స్వర్లోక ప్రస్థానము సల్పిన కవిసార్వభౌముడు. అట్టి మహాకవివరుని జన్మస్థానమును గూర్చి పండితులు భేదాభిప్రాయులుగా నున్నారు. కొందఱు కర్ణాట డనియు, కొందఱు తెలుగువాడనియు, అందునుకొందఱు కృష్ణాజిల్లా వాడనియు, కొందఱు నెల్లూరుజిల్లా వాడనియు, మరికొందఱు కేవలము నెల్లూరునివాసియే యనియు తలపోయుచున్నారు ప్రస్తుత మితని జన్మస్థానమును గూర్చి నాయభిప్రాయమును సారస్వతలోకమునకీడిన్ని వ్యాసరూపమున వివరింపదలచి పత్రికాముఖమునకు గొనివచ్చితిని. మూడు శ్రీనాథుని జన్మస్థానమును గూర్చి యున్న భిన్నాభిప్రాయములను, వాటి సారాంశములను పొందుపరచినతరువాత వాటిని విమర్శించి చివరకు నాయభిప్రాయమును విన్నవించుతును.

శ్రీనాథుని జన్మస్థానము కర్ణాట దేశమని యుద్దేశించినవారిలో ప్రథములు శ్రీఅక్కిరాజు ఉమాకాంతముగారు. వీరు శ్రీనాథుని జన్మస్థాన

ఎ. వి. ఆర్. సోమయాజులు

మును, బాల్యమునుగూర్చి యీక్రింది విధముగా వ్రాసియున్నారు. “జన్మ స్థానము కొండవీటి సీమయని కొండలు వ్రాసిరిగాని యావిషయమైకొంత సందేహముగ నున్నది. కర్ణాటదేశ మితని జన్మభూమి యైనట్లొకడును. సుసేన్ధ్రాధికవి కర్ణాటదేశీయుడనట పలువురికి రుచింపకపోయినను, మీదుమిక్కిలి చాకు రుచింపకపోయినను యథార్థముగ గనబడుచున్నది. నమ్మకపోవుట సుభవింపనేరదు గాన నాయభిప్రాయమును తెలుపుచున్నాను.... శ్రీనాథుడు కాశీ కొండమున ‘చిన్నారి పొన్నారి’యను పద్మమున కర్ణాటదేశ కటక పద్మవన హేళి’అనువిశేషణమును తనకుజేర్చుకొనినాడు. మఱియు భీమేశ్వర పురాణమున ‘నాకవిత్యంబు నిజము కర్ణాట భాష’ యని చెప్పకొని యున్నాడు. ‘తల్లి కన్నడ రాజ్యోత్పి’ యని వీధినాటకమున కర్ణాటక రాజ్యమును ‘తల్లి’ యని సంబోధించినాడు. తల్లిదండ్రులతో నింటనప్పుడప్పుడు మిశ్ర కర్ణాటకము మాటలాడుచుండినను నివసించునది కొండవీడు సీమగావున తెలుగువారితో గలసిమెలసి, తెలుగువారితో సహవాసముచేసి ప్రాతః కాలము మొదలు సాయంత్రము వఱకు తెనుగులోనే మునిగితేలుచుండుటవలన చివరకు తెనుగుదేశముగా మాఱియుండును. తనతాత

యగు కమలనాభామాత్యుడుసముద్ర తీరమందలి ‘కాల్’ అను పట్టణమున కభివ్రతయని చెప్పియున్నాడు. ఇది పశ్చిమసముద్రతీర పట్టణమై కర్ణాటక దేశములో జేరియుండును. శ్రీనాథుని కవితయందు కన్నడపదము లెక్కువగ గాన్పించుచున్నవి.”

కె.వి. లక్ష్మణరావుపంతులుగారు, చిలుకూరి వీరభద్రరావు పంతులుగారు, హ్యూశ్రీ వేటూరి ప్రభాకర శాస్త్రిగారు, డాక్టరు నేలటూరి వెంకటరమణయ్యగారు శ్రీనాథుని జన్మదేశము తెలుగుదేశమనుటలో నేకీ భవించినను ‘కాల్’ పట్టణముయొక్క యునికిని నిర్ణయించుటలో భిన్నాభిప్రాయములుగా నున్నారు.

కె. వి. లక్ష్మణరావు పంతులుగారు శ్రీ. శ. 9 వ శతాబ్దినాటి శాసన మొకదానియందు ‘కలు పట్టణము’ అను పేరును జూచి శ్రీనాథుని కల్పపట్టణ మిదియే యని నిర్ణయించిరి. ప్రస్తుత మింపట్టణము కలుపటమను పేర మచిలీపట్టణమునకు తూర్పున సముద్రతీరమున కాళీపట్టణమునకు దరిదాపున నున్నది.

చర్ల శ చతురానన బిరుదాంకితులగు చిలుకూరి వీరభద్రరావు పంతులుగారును, రావుబహద్దర్ కందుకూరు వీరేశలింగం పంతులుగారును, భాషాతత్త్వ శాస్త్ర సంబంధముగా నాధారముల (Philological Grounds) పై తమ సిద్ధాంతమాలను నేలగ. పల్నాటివీరచరిత్ర పీఠిక (పేజీలు ౫౨-౫౩)

కొల్పజూచిరి. శ్రీ వీరభద్రరావు పంతులుగారు 'కాలపట్టణ మనగా కాల [కాల=నల్లని] పట్టణము. కాల పట్టణమే కృష్ణపట్టణము. ఇది నెల్లూరు చేరువ నున్న' దని వ్రాసియున్నారు. కాని యీ యాహా వారికే సం తృప్తి గూర్చనటుల గూడ వ్రాసి యున్నారు. కృష్ణపట్టణమని చెప్పి గుదురక శ్రీ నాథుడు కాల్పట్టణ ముగా మార్చుకొని యటులను కుదు రక కాలపట్టణముగా మార్చుకొని నాడని చెప్పజూచుట వారికే యసం భవముగా దోచినట్లు కూడ అగు పడుచున్నది. కాని యేలినో వారు శ్రీనాథుడు నెల్లూరుజిల్లావాడనియే వ్రాసియున్నారు. శ్రీవీరేశలింగం పంతులుగారు కాల్పట్టణము కాదు- కాల్పట్టణమని వుండవలయుననియు, కాల్పట్టణమనగా ప్రకాశించు పట్టణ మనియు, కొత్తపట్టణ మేదైనను ప్రకాశించును గావున కాల్పట్టణ మేదో కొత్తపట్టణము కావచ్చు ననియు వ్రాసియున్నారు.¹

బ్రహ్మశ్రీ కేటూరి ప్రభాకర శాస్త్రిగారు మఱిలీ పట్టణమునకు తూర్పున నముద్రతీరమున నిప్పుడు కాలీపట్టణ మను గ్రామ మున్న దనియు, అది ప్రాచీన పట్టణమనియు, ఇప్పుడు మిక్కిలి రూపుచెడి ప్రాచీన ప్రాభవ వైభవములను సూచించు చున్నదనియు, కాలీపట్టణ, కాలపట్టణ, కాలీపట్టణముల కంతగా భేదము లేదనియు, 'వారిధితటి కాల్పట్టణా ధీశ్వరున్' అని భీమఖండ పద్యపాద మున శ్రీనాథుడు తన తాతగారగు

కమల నాభా మా త్మని నివాస భూమిగా పేర్కొనిన కాలపట్టణ మిప్పుడు కాలీపట్టణమని వ్యసహరిం పజుచున్న వై గ్రామము కాదగు ననియు, శ్రీనాథుని బవమఱది యగు దగ్గుబల్లిదుగ్గన యింటిపేరిటి గ్రామముగు దగ్గుబల్లి పదిమైళ్ల దూరమున నున్నదనియు, శ్రీనాథుని బంధువగు బెండపూడి అన్నయ మంత్రి ప్రభృతుల గ్రామములుగూడ దానికి జేరువగా నున్నవనియు వ్రాసియున్నారు.

డాక్టరు నేలటూరి వెంకటరమణయ్యగారు శ్రీనాథుని జన్మస్థాన మునుగూర్చి వ్రాయుచు హరిహరమునందలి 'బాలసఖుడవ నైవప్రబంధ మొకటి, యవధరింపుము నాపేర నంకితముగ' అని తిప్పయసెట్టి శ్రీనాథు నడిగియుండుటవలన వార లిరువురకును బాఘ్యసఖత్వము కుదుర వలయునన్నచో వారిరువురు విక్రమ సింహపుర(నెల్లూరు)నివాసులైయుండ వలయుననియు, కావున శ్రీనాథుడు విక్రమసింహపుర ప్రాంతమున శ్రీచిలు కూరి వీరభద్రరావుగారు చూపిన యేకృష్ణపట్టణమువంటి గ్రామము వాడు కూడ కాకుండ కేవలము విక్రమసింహపురనివాసియే యనియు వ్రాసియున్నారు.²

పైన పొందుపరచిన సిద్ధాంతము లన్నిటిలో శ్రీనాథుని జన్మస్థానము కర్నాటదేశ మనువారివాదము వింత గూర్పుట వలన వారి వాదమును గూర్చి యిండుక విచారింపవలసి

యున్నది. వైవారి వాగమున కాంధ్రులచరిత్రకారులు తమ యాంధ్రులచరిత్ర మూడవ భాగమున సమాధాన మిచ్చియున్నారు. 'కర్ణాట కటక పద్యవసహేలి' అను విశేషణము కర్ణాటాధీశుని (ప్రథమ రాయలు) ముత్యాలశాలలో డిండిమభట్టారకుని వాగ్వివాదమున నోడించి కనకాభిషేకమును గొనిన సందర్భమున ప్రభు పండిత సమ్మాన పూర్వకముగా కవి సాహిత్యము బిరుదమును బడయుట యేకాక యక్కవి కర్ణాట రాజధాని యను కమలమునకు సూక్ష్మ జైయుండెనను నభిప్రాయము తనకు గూర్చుకొనిన వాడుగాని న్యదేశమని చూపించిన యభిమానము కాదనియు, 'నాకవి త్వంబు నిజము కర్ణాటభాష' అను పద్యభాగమును గూర్చి శ్రీనాథుడు కొండపిటివా డగుటవలన రాజమహేంద్రకపు లీతని కవిత్వమును కొందఱు సంస్కృతమనియు, కొందఱు కన్నడమనియు నెగతాళిచేయు సందర్భమున 'నెవ్వరేమన్న నాకేమి కొడువ, నాకవిత్వంబు నిజము కర్ణాట భాష' యని యుత్తర మిచ్చినాడనియు వ్రాసిరి. పాకనాటి బ్రాహ్మణుడగు శ్రీనాథుడు తన కవిత్వ మెందుకు గర్ణాటభాషయని చెప్పకొనినా డని నహో రెడ్ల సామ్రాజ్య మంతరించిన వెనుక కొండపిడు కర్ణాట సామ్రాజ్యమున కలియుటవలన కొండపిడుపటి కర్ణాటదేశములో నుండుటవలన శ్రీనాథుని వైవిధ్యముగా పంకలుపెట్టుటయు, దాని కారకు పై వాక్యముల జెప్పె ననియు చరిత్రకారుని యభిప్రాయ మైయున్నట్లు తోచుచున్నది. 'తల్లి!

1. కం. పి. లిం. కవులచరిత్ర, ప్రథమ భాగము, పేజీ ౪౧౬.

2. భారతి సం. ౫; ఆంగీకరణ మాఘము; 'శ్రీనాథుని జన్మస్థానము'

కన్నడ రాజ్యలక్ష్మీ'యను కర్ణాటదేశ మాతృసంబోధనము తన కాశ్రయు లండలు స్వర్ణోకయాత్ర కేగినవెనుక శ్రీనాథుడు కన్నడదేశమున కేగి నపుడు, అదరములేని కారణము నతో మరి యేనందర్భమునతో 'తల్లి! దయలేదా! నేను డిండిమభట్టారకు నోడించిన శ్రీనాథుడ'నని మొఱపెట్టు కొని త న్నెఱుకపఱచుకొనియె ననియు 'కాల్పట్టణాధీశ్వరుక' అని తనయొక్క తాతగారి నివాసస్థల మును జెప్పకొనిన శ్రీనాథుని వాక్యమును సమన్వయించుటలో పల్నాటివీరచరిత్ర పీఠికాకారులు వ్రాసిన 'పశ్చిమతీరపు రేవుపట్టణమై కర్ణాటదేశమున జేరియుండవచ్చు' నను వాదము నిరాధారమని త్రోసి వేసి శ్రీనాథుడు పాకనాటివాడేయని నిర్ణయించియున్నారు. బ్రహ్మశ్రీ వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రి గారును కర్ణాటదేశస్థుడనువారి వాద ఖండ మన కుపోద్బలకముగ 'పాకనాటి వాడగు దగ్గుబలిదుగ్గనాడుగ తన్ను గూర్చి 'శ్రీనాథకవి కూరిమిసేయు మఱిది' యని వ్రాసికొనిన వ్రాతలు గూడ చూపించి వైవాద మనంగత మని చూపించియున్నారు.

కర్ణాటదేశస్థుడనువాద మీరీతిగా ప్రధ్వంసపరుపబడినవెనుక తెలుగు దేశస్థుడనియు, కృష్ణా జిల్లాయందు మచిలీపట్టణమునకు తూర్పు సముద్ర తీరమున నివ్వడు కలుపట్టణమని పించుకొను గ్రామమువాడనియు, దానికి దరిదాపుగాగల కాళీపట్టణ మువాడనియు చెప్పబడిన వాద ములు మిగులుచున్నవి. ఈ వాద మొనరించువారందరును శ్రీనాథుని

జన్మదేశము తెలుగుదేశమేయనియు, పాకనాటివాడే యనియు నేకీఁచి చుచున్నారు.

పాకనాడునందలి వారిధితటమున నున్న కాల్పట్టణము శ్రీనాథుని తాతగారగు కమలనా. ని, తద్వారా శ్రీనాథుని బాల్యదశ యందు నివాసస్థానము. కావున మొగట పాకనాడేదో నిష్ఠియింపవలసి యున్నది. పాకనాడు పూర్వ మేక విశేషితనహస్ర (౧౦౦౦) గ్రామ సంఖ్యాకమగు దేశమని మంచన కేమూరబాహుచరిత్రమువలన చెలి యుచున్నది.^౧ బ్రహ్మశ్రీ ప్రభాకర శాస్త్రిగారు పూంగి, పూంగి, పోక, పాకదములకు శద్ధార్థసంగతి కలదని చెప్పియున్నారు.^౨ సంస్కృతమున పూంగి, పూగి యనగా పోకచెక్క యనియర్థము. 'పాక' అనగా తమిళ మున 'వక్క' యనియర్థము. 'పోక' నాడు నెమ్మదిగా పాకనాడై యుండ వచ్చును. కావున పూంగినాడు పాక నాడగుచున్నది. పూంగినాటి విస్తీర్ణము ప్రోలయ వేమారెడ్డి యొక్క మదరాసుపస్త్రప్రదర్శన శాలయందలి తామ్రశాసనమందొక దానిలో నీ క్రిందివిధముగా జెప్పబడి నది: 'శ్రీశైలము తూర్పుటంచు నంటు కొని గుండ్లకమ్మనదికి నుత్తర దక్షిణ పార్శ్వములందు సముద్రమువరకు వ్యాపించియున్న దేశము పూంగి

౧. "అరుదందన్ వెలవాటిన్"డమమకేం ద్రాజ్ఞాపనంబూని దుండరపక్షిన్ జని యేకవిం శతినహస్ర గ్రామసంఖ్యాకమై ధరణింబేర్చిన పాకనాడు." (కేయూరబాహుచరిత్రము)
౨. శృంగర శ్రీనాథము, పేజీ ౫.

నాడు.^౩ బ్రహ్మశ్రీ ప్రభాకర శాస్త్రి గారు వై శాసనమునందలి సరిహద్దు లను ప్రస్తుతదేశచిహ్నములతో సమన్వయించుటలో కొంచెము పొర బడియున్న ట్లగపడుచున్నారు. వీరు 'వైన పూగినాడుకు జెప్పబడిన స్థల భాగమును ప్రస్తుత కర్ణాట, గుంటూరు, నెల్లూరు, కృష్ణామండల ములో సృక్రమించిన దనదగును' అని వ్రాసియున్నారు. కాని వై శాసన ములో చెప్పబడిన స్థలములో కృష్ణా జిల్లావచ్చుట యసంభవము. కారణ మేమన, పాకనాటిలోని భాగముగా కృష్ణాజిల్లాలోని యే భాగమును ఏ శాసనమందును వ్యవహరింపబడి యుండలేదు. కావుననే జయంతి రామయ్య పంతులుగారు వై పూంగి దేశమునకు దక్షిణోత్తరపు సరిహద్దు లను స్థిరపరుచుటలో నెల్లూరి జిల్లాయందలి కందుకూరును, గుంటూరు జిల్లాయందలి కొండవీడును సరిహద్దులుగా నిర్ణయించి యున్నారు.^౪ కాబట్టి పూంగివాడు (పాకనాడు) నంగు కృష్ణాజిల్లా కలియుట కవకాశ ములేదు. కె. వి. లక్ష్మణరావు పంతులుగా రేకారణమున నీ విషయ ములోచింపక పోయినదియు తెలియ కున్నది. కాబట్టి శ్రీనాథుడు తన తాతగారగు కమలనాభామాత్యుని నివాసస్థలముగా పేర్కొనినటువంటి కాల్పట్టణము కృష్ణాజిల్లాయందు

౩. 'ఆస్తే శ్రీగిరి పూర్వపాట నికటా దా పూర్వ పాథోనిధే ద్దేశః కుండితరంగిణీముఖయ తః శ్రీ పూంగినామాంకితమ్'

సముద్రతీరమునగల 'కాలిపట్టణము' 'కలపట్టణములు' కానేరవు.

ఇక శ్రీనాథుని జన్మస్థానమును గూర్చి మిగిలిన వాదములు శ్రీ చిలు కూరి వీరభద్రరావు పంతులుగారి కృష్ణపట్టణ మనువాదము, డాక్టరు నేలటూరి వెంకటరమణయ్య గారి విక్రమసింహపుర మను వాదము. శ్రీ వీరభద్రరావుగారి వాదము వారికే నచ్చలేదనియు, అదియును గాక కృష్ణపట్టణమని పద్యపాదమున జెప్పగుదురక కాల్పపట్టణముగ మార్పు కొనెననియు, అటులను గుదురక కాలి పట్టణముగా మార్పుకొని శ్రీ నాథ కవి చెప్పినాడనుట యుచితము కానేరదనియు పై వాదమును బ్రహ్మశ్రీ వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రిగారి రచన రించియున్నారు. పోగా మిగిలినది డాక్టరు వెంకటరమణయ్యగారి 'విక్రమ సింహపురమే శ్రీనాథునిజన్మస్థానము, అతడు బాల్యమును గడపినచోటను వాద మొక్కటియే మిగులుచున్నది. వీరివాదన కాధారములే మన నెల్లూరుజిల్లా యంతయు పాకనాడున జేరుటయు, రెండవది హరవిలాస మున అవచిదేవసెట్టి కుమారుడగు తిప్పయసెట్టి (హరవిలాస కృత్వతి) శ్రీనాథునిజూచి 'బాలనఖుడవు నైవ ప్రబంధ మొకటి, యవధరింపుము నాపేర నంకితముగ' యనుటలు. దానిని వీ రీక్రిందివిధముగా నమన్వయించియున్నారు. అవచి తిప్పయ సెట్టి మూలపురుషుడగు పావాణి సెట్టి మొదలు తిప్పయసెట్టి వరకును వారు విక్రమసింహపురమున నుండి వర్తకము చేయుచున్నట్లు తెలియుట

వల్ల శ్రీనాథునకును తిప్పయ సెట్టిని బాల్యసఖత్వ మేర్పడవలయు నన్నచో శ్రీనాథుడు బాల్యమున విక్రమసింహపురనివాసియై యుండ వలయునని స్థిరపరచిరి. అదియును గాక శ్రీనాథునకును తిప్పయకును గురువొక్కడే యనియును, అతడు పిల్లలమఱ్ఱిపెద్దన (పిల్లలమఱ్ఱిపినవీర భద్రుని తాత) యనియును చెప్పుచు నాతని గ్రామముగూడ విక్రమసింహ పురప్రాంతమేయని చెప్పియున్నారు. 'పిల్లలమఱ్ఱి' వారు చూపిన చోటకాక వైజాము షోమినియన్నులో ఉన్నది. మరియు సీసందర్భమున వ్రాసిన మెకటరమణయ్యగారు శ్రీనాథుడు మరుత్తరాట్మరీతము, శాలివాహన సప్తశతి మొదలగు చిన్నగ్రంథముల నిచ్చుటనే వ్రాసి ప్రాపకము సంపాదించుకొనినవాడై కొండవీడు జేరె ననియు, నటుపిమ్మట ప్రాభవము సంపాదించుకొని గాని విద్యాధికారి (Director of Public Instruction) పదవి నధిష్ఠింపలేదనియు వ్రాసియు న్నారు. వీరిదృక్పథమున బహువాద ములకు మూలమగు కమలనా భామాత్యుని కాల్పపట్టణము సంగతి మటుమాయ మగుటవలనను, శ్రీనాథునికి తిప్పయకు పిల్లలమఱ్ఱి పెద్దన గురువుగుటవలనను, శ్రీనాథుని తిప్పయ సెట్టి బాలసఖుడ వన్న వాక్యమునే యాధారముగా గొని శ్రీనాథుడు బాల్యమున నివసించినది విక్రమసింహపురమని నిర్ణయించుట వలన వాదనలోని శక్తి గట్టిది కాకపో

వుటవ-నను శ్రీనాథుని జన్మస్థానము విక్రమసింహపురము కానేరదు.

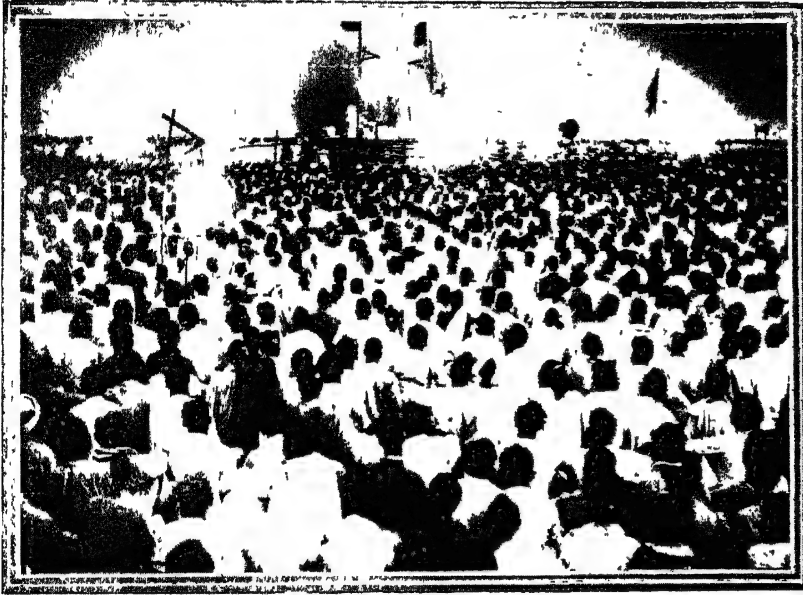
ప్రస్తుతము శ్రీనాథుని జన్మస్థాన మును గూర్చి నాయభిప్రాయమును తెలియపరచవలసి యున్నది. శ్రీనాథుడు కొండవీడున విద్యాధికారిపద విని లేతవయస్సునబడయుటవలనను, పెదకోమటి వేమారెడ్డి మంత్రియగు నాయకుల గృహిణులుగా నొనరించు కొనుటవలనను స్థూలదృష్టితోచూచి నను, అన్యుడు పరదేశమునకు వచ్చి లేబ్రాయమున విద్యాధికారిత్వము బడయుట దుర్లభముగావున శ్రీనాథుని జన్మదేశము కొండవీడు నీమయే యని తోచకమానదు. లోక మెఱిగి నంతలో సీతనికి మొదటి కృత్వతి పెదకోమటి వేమారెడ్డి మంత్రియగు మామిడిసింగమాత్యునియన్న వెగ్గ డామాత్యుడు ఈతనిప్రాపురాల్యము వందే పడసినవాడగుటవలన శ్రీనాథుని వంశజులను వెగ్గడదండ నాథు డెఱిగియుండవలయును గదా! వెగ్గడామాత్యు డేప్రాంత నివాసియో తెలిసినచో శ్రీనాథుని వంశ మువాడను ఆప్రాంతమువారే యగుదురు.

వెగ్గడామాత్యు, సింగమాత్యుల పూర్వులలో చిటి పెద్ద ప్రభుడు నెల్లూరుపాలకుడుగా నున్నట్లు తెలియ నగుచున్నాడు. తరువాత మామిడి సింగమాత్యుని తాత యగు తూర్కరాజు 'నెల్లూరు తూర్కరా' బొని చెప్పబడి

౧. హరవిలాసము ఆ. ౧- పద్యములు ౧౩-౩౦.

౯. శృం. నైషధము ఆ. ౮-పద్యములు ౨౦౨.

మద్రాసు కాం
గ్రేసు భవనమున
విద్యార్థులు సమర్పిం
చు కానుకలను స్వీక
రింప బోవుట

మద్రాసు తిలకు
ఘాటులో బ్రహ్మాండ
మగు బహిరంగసభ

మద్రాసు లో
గోకులమునందు హరి
జన వాటికలను బి
జ్జీంప బోయినప్పుడు

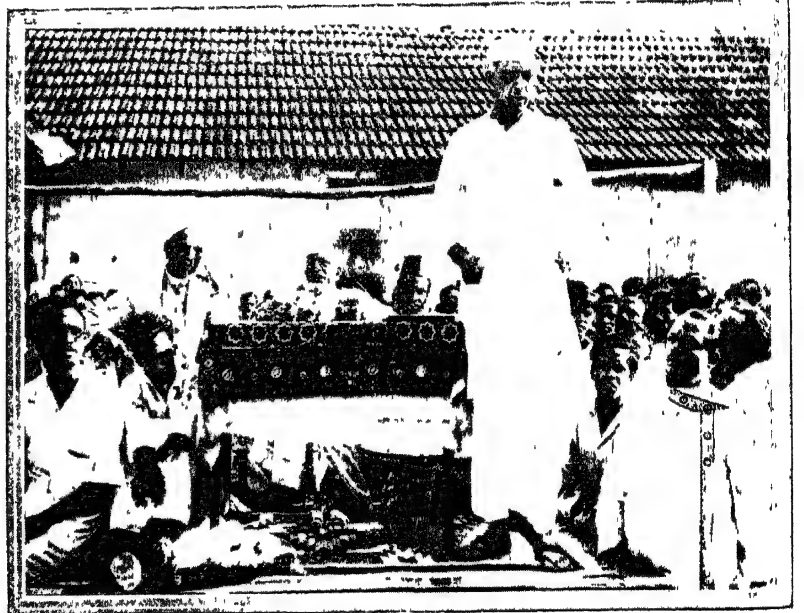

కాంగ్రెసు అధ్యక్షుని ఆంధ్ర దేశసంచారము

మదరాసు పత్రికా
రచయితలతో సభాప
క్షోభి

కోడం బాకము
(మదరాసు) పారి
శ్రామిక పాఠశాలసభ
లో సుపన్యసించుట

పెరంబూరు (మ
ద్రాసు)లో యం.
యస్. యం. రత్న
లేఖర్‌యూనియను
సభలో సుపన్యసిం
చుట

ఆయుర్వేద ధూపణ పండిత నోరి రామశాస్త్రి

జీవనలక్షి

మనోవ్యాధులు, ఆర్థిక వాతావరణము, భార్య, పుత్రులు, కుటుంబము వానిచే గలుగు బలహీనతను ఎక్కువైతే, స్వీకృత్యము చేసి, ఆయుర్వేదమును అనుసరించి, కాడి దాతువు లకు శక్తిని గలుగజేయును వ్యాధయను మును రొందును, కుటుంబమును సుఖమున ఉంచును. పోగొట్టును, శిశువులను, శిష్టాచార్యులను, పుంసమును, కుటుంబమును, సమస్తమును సుఖమున ఉంచును. దేవుని నిర్వాణముగ చేయును. ముగియకముందే (శ్రీ) ఆయుర్వేదమును పఠించు. రు. 2-0-0.

ఆయుర్వేదమున ప్రసిద్ధి

క్రీరవదాని

శరీర బలమువృద్ధి చేయును
అస్థి బలమును పెంచును
ఆయుర్వేదమును పఠించు

మనోవ్యాధి నివారణ

మనోవ్యాధి నివారణమునకు
కుసుమవ్యాధిని
నివారించును.
రెల రు. 2-0-0.

మేహారి

రెల రు. 2-8-0

శారీరబాధి తేజాము

రెల రు. 2-8-0

సగా మేహములు, సవామేహములను గలిగిన పొడలు, దిద్దుర్లు, కురుపులు, ఆరకాళ్లు, ఆరచేళ్లు, గోళ్లు, నల్లబడులు మొదలగున్నవి నివారించును. శరీరములోని విషమును హరించి ఆ విషమువల్ల గలిగిన అన్ని వ్యాధులను పోగొట్టును. యీ ప్రేరేపకముంగులును చేర్చి నేరించిన కేవలమును నుగమించును.

క్షయరిపు

ఇత్యుది క్షయగోగము రాకుండ కాపాడుకొనటకు వచ్చినప్పుడు నివారించేయుండును తగ్గియున్నది. మంచి శక్తిని కలిగించును.
80 దినముల మంగు రెల రు. 15-0-0.

కుష్ఠారి

కుష్ఠ, కుష్ఠకాంతి చేరిన కన్నీ వ్యాధులను పోగొట్టును అనుభవ సిద్ధము.
రెలదినములకు రు. 9-8-0.

వసంత కుసుమాకరము

(మేలిమి బంగారుతో పొడగబడిన మాత్రలు.)

దీనిని మును సుప్రసద్ధము. యితరుల వసంతకుసుమాకరము వలన సుగుణమును పొందక మా వసంతకుసుమాకరమును నేరించి ఆరోగ్యమును పొందినవారనేసిలు గలరు. తగ్గింపు: రు. 1 కి రు. 20-0-0.

మావద్ద శాస్త్రీయమును ఆయుర్వేదవ్యాధులన్నియు మోకును. సమస్తవ్యాధులను కిత్సచేయబడును. కేబలాగు ఉత్థితము.

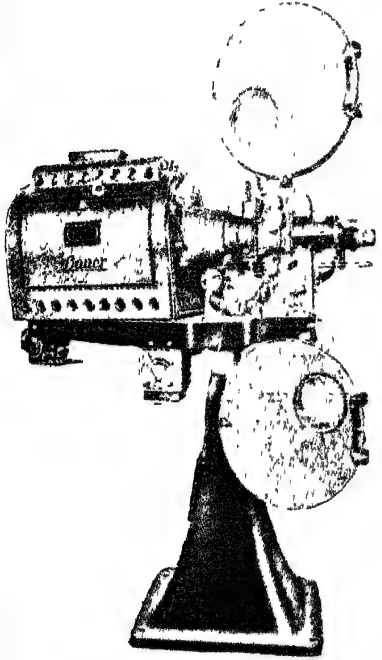
ఆయుర్వేద ధూపణ పండిత నోరి రామశాస్త్రి,

ఆయుర్వేద నిలయము (రిజిస్టర్డ్) బెజవాడ.

Bauer

బ వ ర్

“రాక్స్” సాండ్ హెడ్ కు అమర్చబడియున్నది.

ప్రాజెక్టరులు, సాండ్ సిస్టము నిర్దుష్టముగా అమర్చబడును. ఖరీదు లెక్కలోనిది కాదు.

నాణ్యదనమే ప్రధానమైనది.

1937 క్రొత్త టెక్నికల్ షర్ షెక్ట్ వలయువానికి

ధరలు సహాయమైనవి.

మ.ఖ్యముగా

ఏక్కువకాలము మన్నుటకు దృఢనిర్మాణమునకు శిబ్దమునకు-నాణ్య దనమునకు

శబ్దప్రచార యంత్రముల చరిత్రములో ఒకముఖ్యమైన అధ్యాయము.

సోల్ యే జంట్లు :-

ఇంటర్ నేషనల్ టాకీ యెక్స్ ప్లెయింట్ మెంటు కంపెనీ

178 హార్ఫీ రోడ్

బొంబాయి.

మిగతా వివరములకు దయచేసి దిగువ అడ్రసుకు వ్రాసి తెలిసికొనుడు.

SARASWATHI STORES

Mount Road

MADRAS

మాంటూరోడ్.

స ర స్వ తీ స్టోర్స్

మద్రాసు.

Sole Distributors for:-

MADRAS PRESIDENCY & MYSORE STATE

మద్రాసు రాజధాని, మైసూరు సంస్థానమునకు సోల్ డిస్ట్రిబ్యూటర్స్

యన్నాడు. కాని మామిడి ప్రెగ్గడ సింగామాత్యుల తండ్రియగు పెద్దన 'అనవేమాధిపు' రాజ్యభారకలనా దక్షుండుగనుండు అతని పిన తండ్రియగు నామన 'నేమత్కొనతి' రాజ్యభారకలనా విఖ్యాతధీశక్తినింబ యనియు పేర్కొనబడి యున్నారు. కావున మామిడన్న (సింగామాత్యు, ప్రగడామాత్యుల తండ్రి) కాలమున వీరు కొండవీటికివచ్చి మంత్రిసామంత పదవుల నధిష్ఠించిరని తోచుచున్నది. కాబట్టి శ్రీనాథుని బాల్యమునుండియు కొండవీడునీమనే వారి పూర్వుల నుండి తాత తండ్రులవరకు జన్మస్థాన ముగా గలిగియున్నారు. ఇక శ్రీ నాథుని తాతయగు కమలనాభామా త్యుని కాలృట్టణముకొఱి కీప్రాంత మున, అనగా గుంటూరుజిల్లాయొక్క వారిధి తటమున వెదుకగా ప్రస్తు తము గుంటూరుజిల్లాకు జేరిన ఒం గోలు తాలూకాయందు సమద్రపు తీర్థున 'కాల్వన కొట' యను గ్రామ మొకటి కనుపించినది. అందు ఎత్తయిన భాగమున కొటయొకటి శిథిలముగా కనుబడుటవలన దానికి దిగువభాగమున పట్టణ శిథిలముల వోలె కన్పించు దిబ్బలుగల భాగమే పూర్వము కాలృట్టణముని పిలువబడి యుండును. పట్టణము కాలర్యమున నశించియుండుటవలన నందలి యన్న తమైన కొటయొక్క చిహ్నముగా ప్రస్తుత గ్రామము 'కాల్వనకొట' యని పిలువబడుచుండినట్లు కన్పడు చున్నది. ఈ 'కాల్వనకొట' యను పదము ప్రాచీనస్వీమచుకొనిన దగు

టయేకాక కపితాగుంధనము గల్గి కమలనాభామాత్యుని జన్మికి చెచ్చు చున్నది. శ్రీనాథుని తాతయగు కమలనాభామాత్యుని కాలృట్టణము నర్వవిధముల నిది యగునుగాని, కృష్ణాజిల్లాయందలి కలుకట్టణమును, కాళీకట్టణమును కానేరవు.

శ్రీనాథుడు తన తాతనుగూర్చి 'వినుమత్కాకతీసార్వభౌము' డని వచించుకొనియున్నాడు. 'కాల్వన కొట' ప్రాంతమువాడగు కమల నాభామాత్యుడు ఓరుగల్లు రాజ ధానిగా పరిపాలించు కాకతీయసార్వ భౌముని వందన మెట్లు గైకొనుట కవకాశ మున్నదను శంక కలుగవచ్చును. పూర్వ మాంధ్రదేశ మనమోటుపల్లి గొప్పరేవుపట్టణమై యాంధ్రవర్తకస్థానమై ప్రఖ్యాతి విహించినట్లు తెలియుచున్నది గదా! అందు కాకతీయ ప్రతాపరుద్రుని శాసనము లున్నవి. కాకతీయ ప్రతా పరుద్రు డెప్పుడో మోటుపల్లికి వచ్చిన సందర్భమున కమలనాభా మాత్యునకు సమస్కరించియుం డును. దానికి శ్రీనాథుడు తన తాత 'వినుమత్కాకతీసార్వభౌము' డని సగర్వముగా జెప్పికొనియుండును గాని యన్యము కానేరదు. కమల నాభామాత్యునకును ప్రతాపరుద్రు నకును గల సంబంధ మివాటిదే. ప్రతాపరుద్రుని యాస్థానకవుల ననే కులను విరివిగా జెప్పి స్థానికచరిత్ర లలో నీతినినామము లేదు. కాక తీయ ప్రతాపరుద్రుని యాస్థానమున గల కవులనందరిని పొగడిన గంగాం బచే పద్యపురాణ సంగ్రహకర్త

యగు కమల నాభామాత్యుడు నిజ ముగా కాకతీయ ప్రతాపరుద్రుని యాస్థానమున నుండిన పో పొగడఁజే యుండెడువాడే.

హరహిలానకృతికతి యగు అవచి తిప్పయసెట్టికిని శ్రీనాథునకును గల బాధ్య సఖత్వమును గూర్చి కొంచె ము ముచ్చటించ వలసియున్నది. విక్రమసింహపురవరాధీశ్వరు లగు అవచివంశజు లగు సెట్టి ప్రోలయ కేమారెడ్డి కాలమునుండియు సుగం ధద్రవ్యముల ద్వీపాంతరముల నుండి గొనివచ్చి యిచ్చుచున్నట్లు హర విలాసమునుండి తెలియవచ్చుచున్న దిగదా. అవచితిప్పయసెట్టి తనతండ్రి తోపాటు కొండవీడున కనేకమార్లు వచ్చిన సందర్భమున బ్రాహ్మదత్తవర ప్రసాదు డగు శ్రీనాథుని కపితా మహాత్వమునకు లొంగిపోయిన వా డయియారనితో సఖ్యము నెఱపి యుండును. వీరురువురకును గలబాల్య స్నేహమిదియే గాని శ్రీనాథుడు నెల్లూరుగ్రామనివాసి యని చెప్పదగి నట్టిది కాదు.

నాసికేతోపాఖ్యానకర్త యగు దగ్గుబల్లి దుగ్గనార్యుడు 'తాను శ్రీనా థు కూరిమి జేయుమరది' యని చెప్పుకొనుటవలన శ్రీనాథుని వంశ ముతో నాతనికి గల సంబంధమునే తెలియపరుపక యాతని గ్రామమున కీతని గ్రామ మనతి దూరమైయుండు నని తలపోయుట కవకాశ ముండుట వలన బ్రహ్మశ్రీ ప్రభాకర శాస్త్రి గారు 'కాళీ' పట్టణము దరిదాపులో దగ్గుబల్లి, బెండపూడు, జూపియు న్నారు. దుగ్గనార్యున కింటిపేరు దగ్గు

గం ౧ & ౨ శృంగారనైషధము,
ఆ ౧—౨౭, ౩౦ పద్యములు.

బలి యనుమాట నివాసగ్రామము ననుసరించి వచ్చియుండును. అట్టిదగ్గు బలి గుంటూరుజిల్లాలోని దగ్గుమలి గ్రామమని ఊకుమల్లి అచ్యుతరావు పంతులుగారు చెప్పియున్నారు. ఇది యనుగాక గుంటూరు జిల్లాలోని తెనాలి తాలూకాయందు దగ్గుమలిపాడనుగ్రామ మొక టున్నది. ఇది మైనను దుగ్గ నా ర్యు ని దగ్గుబల్లి కావచ్చును.

బ్రహ్మశ్రీ ప్రభాకరశాస్త్రిగారు 'కాలీ' పట్టణ మను గ్రామమునకు జేరువగనే బెండపూడి అన్నయ మంత్రిగ్రామ మున్నటులు చెల్పి యున్నారు. కావున అన్నామాత్యుని బెండపూడిగ్రామమును గూర్చి యిం చుక విచారింపవలసియున్నది. కొమ రగిరిరెడ్డిబావమఱిదియును, సేనాధి పతియు, రాజమండ్రి రాజ్యస్థాపనా చార్యుడు నగు కాటయ వేమారెడ్డి జయించినటువంటి తూర్పుదేశ గ్రామ ములలో బెండపూడి యొకటిగా

గం. భారతి సం. ౨ 'నాసికతోపా ఖ్యానము' ఊకుమల్లి అచ్యుతరావుగారు.

Foot note on the very first page

నాతనికుమారగిరిరాజీయమను కాలీ దాసకృత నాటకత్రయవ్యాఖ్యానము నందలి క్రింది శ్లోకమువలన చెలియు చున్నది.

ధాటిఘోటిఘరాక్షురతిరిగి టే
యత్ర మాల్లేతిదగ్గుం
దగ్గుం కిమ్మూరుపంజ్ఞం చిలితరిపుజలే
దుర్గవం బెండపూడిమ్,
దుర్భేదం వజ్రహటం జితవతి రభసా
రామగిర్యాఖ్యదుర్గం
విఖ్యాతం వీరఘోష్టం గళిత మనుహృదాం
దగ్గుసన్నాహ ధాన్యమ్.

పై శ్లోకమున జెప్పబడిన గ్రామ ములన్నియు రాజమహేంద్ర ప్రాంతమునందలివిగా చరిత్రకారు లభి ప్రాయపడుచున్నారు. అట్టిమెడ రాజ మహేంద్రదేవరము రాజధానిగాపాలించిన కాటయ వేమారెడ్డి జామాత యగు వీరభద్రారెడ్డి 'రాజ్యకలనా వ్యాపారదక్షు' డగు అన్నా మాత్యుని బెండపూడి పైశ్లోకమునం దలి బెండపూడి యగునుగాని మచిలీ పట్టణమునకు దూర్పున నముద్రతీర మున నివ్వడు కాలీపట్టణ మనుగ్రామ మునకు దరిదాపున గల బెండపూడి కానేరదు.

శ్రీనాథుడు చిన్న నాటనుండియు సాహిత్యచక్రవర్తి యగు కమలనా భామాత్యుడు సేకరించిన తాళపత్ర గ్రంథములజదివి సంస్కృతప్రాకృత శూరసేనిముఖ్యభాషాపరిజ్ఞానపాటవ మార్జించి, కొండవీడు ప్రాంతములనే వసించి 'చిన్నారిపొన్నారి చిటుత కూకటివాడు' మరుత్తరాట్పురిత్రము ను, నూనూగుమీసాలకాలమున శాలి నాహనన పక్షతీని రచించి తగుభర్తల కంకిత మిచ్చి తద్వారా ప్రగడయ దండనాథునిజేరు పలుకుబడి సంపా దించియుండును. తదుపరి నాతనిపేర పండితారాధ్యచరిత్ర మొదలుగా గల కృతుల నంకిత మిచ్చి యాతని ద్వారా మామిడి సింగమాత్యుని పజ్జజేరి తననైషధము గృతీయిచ్చి విద్యాధికారిత్వము బడసియుండును. అట్లుగాక శ్రీనాథుడే నిజముగా కొండవీడుప్రాంతమువాడే కాక యే నెల్లూరుప్రాంతమువాడో యగుచో విజయనగరరాజాస్థానము జేరియుం డెడివాడు గాని కొండవీటి రాజుల పజ్జ జేరుట కవకాశము లేదు.

పాత్తు చదువు

ముడియం నీతారామరావు

ఈ యిరువదవ శతాబ్దమున స్త్రీలకు విద్య యక్కఱలేదని చెప్పవారలసంఖ్య యత్యల్పముగ నుండునట్లు కేసందియము నుండదు. ప్రపంచమున నన్ని దేశములందును స్త్రీలకు విద్య యత్యవశ్యక మనువారల సంఖ్యయే యత్యధికము. కాని స్త్రీవిద్యార్థిధాన విషయమున భేదాభిప్రాయము లనేకములుకాంచినను, బాలికల విద్యార్థిధానము పర్యేక్షకముగ నుండవలయునని కొందఱునున్నారు. కొందఱుది తగదని దృఢముగ బలముచున్నారు. కొందఱు పాత్తువిద్య (Co-education) మంచి దనుచున్నారు మఱికొందఱుది బోర్లిగా దగదనుచున్నారు. బాలికాబాలకులు చెవ్వేటుగ విద్యనభ్యసించవలయునా, లేక కలిసిమెలసి గోకముగ జరువవలయునా యనునది వీరిలో మిగుల క్లిష్టమైన సమస్యయైయున్నది. దీనిని గూర్చి వాదోపవాదములు చిరకాలమునుండియు జరుగుచునే యున్నవి. అయిన నిప్పుటికింకను సర్వజనాదరణీయ మైన తీర్మానము చేపూరినట్లు కానరాదు.

అన్ని విషయముల వ్యయము తగింపవలయునని ప్రయత్నము లంతట జరుగుచుండు నీ యార్థిక విషమదశయందు పాత్తువిద్యార్థిధానము నాచరణములో నుంచినయెడల ఉన్నతవిద్యార్థి విషయమున వ్యయ మెంతయైన దగ్గుననియు, అందుచేత నీ పాత్తువిద్యార్థిధాన మే ఆచరణీయమనియు అర్థికశాస్త్రవేత్త లేక గ్రీవముగ బలముచున్నారు. ఇట్లుండినను పాశ్చాత్య దేశముల సయితము జను లీవిషయమున నేకాభిప్రాయమున కేరెందినవారలు కారు. సాంఘిక విషయముల ముందంజ వేయుచుండు పశ్చిమఖండవాసులే యిట్లుండ మనదేశమున నీసమస్య నంతసులువుగ బరిష్కరింపగలమా యను సంతకము మనవారలకు గల్గుట వింతకాదు. కావున మన మావిషయమున గర్తవ్యమాలోచింపవలసినసమయ మాసన్నమైనదనుట నిశ్చయము.

మొదట మనదేశపు పూర్వచరిత్రను గమనింపవలయును అనాదినుండి వచ్చుచుండు మన సాంఘికాచార వ్యవహారముల బాటింప

వలయును. మన జాతీయవ్యక్తిత్వము గాని, మన పూర్వసదాచారములుగాని వీడక, మన జాతీయోద్యమముల మనక, పూర్వపు దశ్యముల ఎరలచేయక, మాతన సాంఘికపరిస్థితుల కానుగుణ్యముగ గ్రాత పునాదులపై మన విద్యార్థిధానసాధమును నిర్మింపగల్గితిమేని, మన జాతీయవిద్యాలయములు నూతనజాతీయోద్యమములకు నాకభూములైయుండును. అప్పుడవి కేవలము పూర్వసాంఘిక విధానములను ప్రతిబింబితము చేయుటతో వృత్తినిండక ఉత్తమోత్తమములగు నాదర్శముల జూపుచు బ్రఖ్యాతి గాంచుచుండు దేశములలో మన దేశమునగూడ నొక్కదానిగ జేయగల్గును

బాధకములు

పాత్తుచదువు విచిత్రమ, కాదా యచ విషయము నాలోచించుటకుమందు స్త్రీ పురుషుల భౌతిక మానసిక విషయములనుండు సహజమైన భేదము నొకింత యోజించి వానిం బట్టి పాతకాలంపును, గృహకాలంపును స్త్రీ పురుషులొక్కటిగ విద్యనభ్యసించుట తగునా యను సంతకమును జర్పింతుము. బాల్యదశయందు బాలికాబాలకుల కంత భేదము కన్పట్టదు కాని బాలికలయెడ యాననము రెండుమాడు సంవత్సరములకుమందుగా సంపరించుట సత్యము. ఈకాలమున వారమిత వేగముగ నెదుగుదురు. అట్టిసంగి సమయమున బాలికలకు కాయకృష్టముగాని, మానసికశ్రమముగాని యధికమయ్యేనేని, వారు శోషారోగ్యమును గోఱబోయి మానసిక బల హీనులై చిత్తవిభ్రమాది బాధ్యులకు గుటి యయ్యెదరు. బాలరవిషయ మట్లుకాదు వారి డిశకుండు కాయకృష్టమును, మనఃపరిశ్రమను నెంతయైన సహింపగల్గియుండురు. కావున నీ దశయందు పాత్తుచదువు తగదని విశద మగుచున్నది.

ఇంతియకాక స్త్రీపురుషుల మానసశక్తుల విషయమున సయితముకొన్ని భేదములున్నవట. బాల్యదశయందవి యంతగా క్వాంపకపోయినను వారెదిగినతరువాత నవి

ప్రవృత్తిక బడల్గుచుండును. చాలుదు సాధారణముగ మాతన నిర్మాణశక్తి కలిగితమ వ్యక్తిత్వమును జూప కుతూహలలై యుండురు. స్త్రీలట్లుకాదు. వారికి శ్రద్ధయెక్కవ. చెప్పినపని నెక్కవ యోషికతో జేయుచుండురు బాలికలు దృశ్యవిషయములయెడ నెక్కువయభిరుచి చూపగలరు. అదృశ్యవిషయములు వారికి సామాన్యముగ చలకెక్కవు. కావుననే బాలికలు భాషాప్రశంసలయందును, సారస్వత చర్చలందును అభినివేశము నెక్కువ గనబడుచుండురు. కాని గణితశాస్త్రమున వారికి సాధారణముగా డిలనొప్పి వచ్చుచుండును. ఇట్లుగుటచేత వీరి విద్యార్థిధానమున గొంత భేద ముండుట యుత్తమ మని తలంచుట కవకాశము కల్గుచున్నది.

సాధకములు

ప్రియ నీవిషయమున నమెరికా ఖండములోని మానసిక శాస్త్రజ్ఞులు భిన్నాభిప్రాయులై యున్నారు. మానసశక్తి విషయమున స్త్రీ పురుషుల కంత భేదము లేదనియు, పాత్తుచదువు సర్వవిధముల దగినదనియు వారిభిప్రాయపడుటచేత అమెరికాఖండమున పాత్తువిద్య కనువగు పాతకాల లంతట సామాన్యములై యున్నవి.

పాత్తువిద్య మాడు ననుటకు మఱికొన్ని కారణముల జెప్పవచ్చును. సంపూర్ణ స్థూర జీవనమునకు విద్యయే ముఖ్యసాధనముగుటచేత బాలికాబాలకులొక్కచోట గలిసిమెలిసి సమానపరిస్థితులలో జీవయాత్ర నడపుటకు దరిదీతగుట వారి భావిజీవనమున కెంతయో మేలుగ నుండునుకదా. ఇట్టి సమష్టిజీవనము వలన బాలరకుచితప్రవర్తన యలకుడుననియు, బాలికల కనావశ్యకముగు ఎక్కువ సిగ్గుబిడి యముల వదలుకొని ధైర్యోత్సాహములతో బరిచేయ నేర్చికొందురనియు, అట్టి పాతకాలలో నేర్పకు మైత్రి కొందఱయెడ ప్రేమగా బరిణమించి యది శుభావహ వివాహములతో నంత్యమగుచుండు ననియు, నేటు నేటు విద్యాకాలల సాగించుటకు చేయవలసిన వ్యయము తగ్గుటచేత ఉన్నత విద్యాకాలల బలపఱచి యేకొంతయు లేకుండ జగుప వచ్చుననియు జెప్పుచున్నారు. పాత్తువిద్య సభ్యసించినవారలు పెద్దవారయినపు డొండొరుల నుగుణముల సంఘజీవనమున కొసంగి

దాని చున్న తీకి దేగట్టియుండుననియు భావించుచున్నాడు.

ఆంధ్ర భవము

హిందూ మతము, క్రిస్తుని మతము, వాదయాత్ర మున పాల్గొనుచువులని మంచిచేక గల గొంత యోచించుతిమి. క్రియాయాత్రమన నది యెట్లుండుననియు ఈ విచార మాచరణలో చుండు దేశముల విద్యాప్రవీణుల యభిప్రాయ ముల వలన నునకు గొంత తెలియ గలదు. ఆమెరికా సుదమన సుప్రసిద్ధుడగు లిండ్సే న్యాయమూర్తి (Judge Lindsay) పాత్తవద్దవిషయమున జేసిన తీవ్రఖండన ముదాత్తును గానినదే. డెన్వర్ జువనైల్ కోర్టు (Denver Juvenile Court) నందు జరిగిన విచారణలలో బహిరంగపడిన విషయముల నాలోచించిన యెవల నెట్టి వార లైనను భయంకరితులగుట తప్పదు. న్యాయాధిపతిగరయున సార్వేక్షక ఆర్మీ (Salvation Army) కి సంబంధించిన మాతృగృహము (Maternity Home)న కధ్యక్షురాలగు ఎమిలీజేడ్ల కోరసాని "ఇక్కలమున నవివాహితులగు తల్లిలలో (Unmarried Mothers) ౧౩-౧౪ సంవత్సరములలోపుగనుండు పాత కాలల బాలికలు నూటికి నాలుగియిద్దరు అున్న వారని వక్కానించియున్నది దీనికి వ్యాఖ్యాన మెందులకు? పాత్తు విద్యాలయములలో గలుగుచుండు కష్టము లదిటి విద్యార్థుల బాధిభేదములవలన గాక సాంఘికవిషయముల చేతిను, పరిపాలనావిషయమున గలుగు చున్నవని యొక రినిరి. "పాత్తువిద్యాలయలలో ని బాలికల పనికిం తెనేవల బాలికల విద్యాలయలలోని బాలికల పనియే యెక్కువ తృప్తికరముగ నుండును" అని ఇంగ్లాండులో నొక పెద్ద బోధనాధ్యక్షకర్తా లాభ్యతూరాలువనించెను. "స్త్రీపురుషులకు బ్రహ్మేక పాతకాలలు తప్పక యుండవలయు" నని మరియొకరు చెప్పిరి. పాత్తువిద్యాలయలలో పనిచేసినవారలలో నొకరు "బాలరకును బాలికలకును జేజువేజుగ బోధించుచుయే నుకర"మని నుజిరి. ఈ విషయమున హిందూబాలికల నమగ బహిరంగబాలికలును, కాశీ అలహాబాదు విశ్వవిద్యాలయ విద్యార్థినులును పాత్తువిద్య పరికరా దినిరి.

మన పూర్వస్థితి

విద్యాధురీణుల యనుభవ మిదిర దేశముల నెట్లుండ మన దేశమున కర్తవ్యమెదియాయని యిక విచారితము.

యెందుల మనదేశపుచరిత్రనొకమారు జ్ఞప్తికి దెచ్చుకొని పూర్వకాలమున మనదేశమున విద్యావిధాన మెట్లుండెనో తెలిసికొందము. వేదకాలమునాటి విషయముల నాలోచింతము. ఆకాలమున గతలు, కాస్త్రములు మిక్కిలి యభివృద్ధి పొందియుండెను. విద్యావయమున గార్గ్యము చరుకుగ జరుగుచుండెను. అప్పటి సంఘమున విద్యకేయభ్యంతరము లుండినవికావు. స్త్రీలకు రాణివాస పద్ధతిలేదు. వేదములనుబట్టి మాచినను, మంత్రములనుబట్టి యోజించినను స్త్రీలన్నిదళల యందును బురుషులతో సమానముగ వేదముల జనువును, మంత్రతనము గావించుచు నుండెడివార లని తెలియవచ్చుచున్నది. ఇంతియకాక స్త్రీలు బహిరంగ చర్యలలో గూడ బాగానుచుండిరట! తత్త్వ విచారమున యాజ్ఞవల్క్యునితో గాడ్డీదేవి బహిరంగ సభలో వివాదము సత్వెను. మైత్రేయి, లీలావతి మొదలయిన నాదీముణులు తమ బుద్ధిమతలతోచేతను, పాండిత్య వైభవముచేతను నాకాలమున వాసిగాంచి యుండిరి. ఆయన్నతదశ కప్పటికాలమున నేదేశీయులుగూడ వచ్చియుండిలేదు. అట్లుగుటచేత వేదయుగమున స్త్రీలు జ్ఞానవతులయి, శిష్టాలగు తమభర్తలతో సమానముగ మెలగుచు దమవ్యక్తిత్వమును బోగొట్టుకొనక స్వేచ్ఛతోదమ యభిప్రాయముల దెలియబట్టుచుండిరనుట సత్యము.

బుద్ధునికాలమున స్త్రీలస్థితి దాదాపుగ నట్లేయుండినది దేశమున నెన్నియో మరములు ప్రబలి యవి విద్యాసీతములై యుండినవి. దూరదేశములనుండి సయితము బాలికాబాలకులే తెంచి ఆకాలపు గతలయందును, కాస్త్రముల యందును జ్ఞానము నార్జించికొనుచుండిరి. మిథిలాదేశమునందలిగౌతమకమునందును, లిక్రము శిలామతమునందును నాటు కళాకాల లుండెనయు, అప్పటికే స్త్రీపురుషుల విద్యాప్రకారాలయందు గొంత భేద మేర్పడియుండెననియు దెలియవచ్చుచుయే కాక, ఈమత

ముంగు స్త్రీపురుషులు కలిసి యొకటిగా విశ్వ నక్షత్రముమండి రనియు విదితిమగుచున్నది.

ఈశ్వరిస్థితులు ముఖ్యమున మాటులు

తప్పదయ్యెను. స్త్రీవిద్యకుడ ముఖ్యముగా నీమార్పులు కలిగెను మహమ్మదీయులు మన దేశము నాక్రమించికొని దానిని బరిపాలింప సాగిరి. వారిసంబు రాణివాసపద్ధతియు నేతెంచెను. అందుచేత మహమ్మదీయ రాజుల పరిపాలనముననుండిన యుత్తర హిందూస్థానమున రాణివాసపద్ధతి ప్రబలెను. కాని వారికి వశముకాని దక్షిణాఫ్ఘంబునను, మహారాష్ట్ర దేశమునను అది యంతగా వ్యాపింప గల్గింది కాదు. ఇక్కారణమున స్త్రీవిద్య సన్నుతి నారంభించెను. ఇందులకు దోడుపడిన కారణములు బాల్యవివాహములు, కులభేదములు, విధవావివాహారసములనని చెప్పవచ్చును. ఇట్లుగుటచేత స్త్రీవిద్య పనికితనముననే నిలిచిపోవుటవలన బాలికలకు వివాహ సంతరము భర్తలయింబు వృద్ధ స్త్రీయైర్పాటు చేయు వ్రతాదులు, పూజాపురస్కారములు మొదలగువానివలన గల్గు నాధ్యాత్మిక శిక్షయే విద్య యగుచుండినది. కావున నవినప్రకృతి కాస్త్రవిజ్ఞానముకాని, నూతన సారస్వతకళాపరిచయముగాని వారికి లభ్యమగుట దుస్సరమయ్యెను.

ఈస్థితి మనదేశమున రమరవి ౧౮౧౮ - వ

సంవత్సరమువరకు జరుగుచుండిన పనియే చెప్పవచ్చును. ఆసంవత్సరమున రాజకీయ సంస్కరణములు మన దేశమున బ్రవేశించె. దేశమున నంతట రాజకీయసంచలన మేర్పడె దానిఫలితముగ సంఘవిషయముల బురుషులద్వైపక్షము మారజొచ్చె. రాజకీయపరిస్థితులు మారినపుడు ప్రజలకు, ముఖ్యముగా నూతనవిద్యనె అుంగని స్త్రీలకు ఓటు (Vote) నిచ్చు స్యాకంక్రమ చేపూరినపుడు స్త్రీలు విద్యావతులై పురుషులకు దోడుపడిన గాసి నూతన పరిస్థితులవలన గలుగవలసిన లాభము చేపూగదని విశాలదృష్టిగల పురుషులు స్త్రీవిద్యకుడ గ్రహయోచమున దమ సానుభూతిని జూపుచేత, గతింబిన శతాబ్దమున స్త్రీవిద్య గంఠులతో విభిన్న గాండినది. దాన నున్నతివిద్యకు గిరికి హెచ్చినది. స్త్రీలకున్నతవిద్యాకాని లంతట స్థాపింప

బడవలయు నను నాంగోళన మారంభమయినది. ఈ నూతనసమస్య నెట్లు పరిష్కరించుట యాయీ కొంతయు విజ్ఞులలోచించుచున్నారు. పాత్రువిద్యావిధానమే నూతన పరిస్థితులకు దగిన దని కొందఱు భావించుచున్నారు. "అది సరికాదు. అట్లానర్పితిమేని భారతీయసంఘమున నింతవఱ కెన్నడును లేని స్త్రీస్వాతంత్ర్యము, స్త్రీ పురుష సమాగమ సంఖ్యముల కాన్పదముగ తరుణములను అధికముగ గల్పించినవార మగుచును. అట్టిస్థితులు నునసంఘమున లేవుకదా, వాని నిపుడు నూతనముగ జొప్పించుచుచేత సంఘ శ్రేయమునకు మంచిదా" అను సందియము విజ్ఞులలో గొండవలె బుట్టచేత వారీపాత్రు విద్యయొడ సానుభూతిని జూపకున్నారు.

ప్రస్తుత కర్తవ్యము

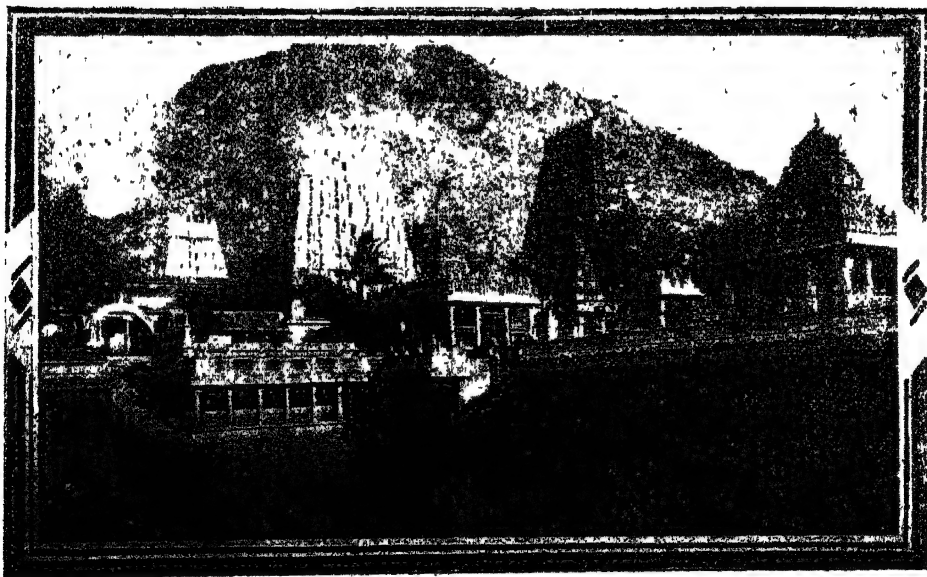
స్త్రీయందొ దిపు డాధికసంచలనము కన్పడుచున్నది ప్రాతపద్యములు, ప్రాతయాచారములు మూసలలో బడి ప్రకృతికాస్త్రజ్ఞానము పాశ్చాత్యవాగరకత లనుసన్నులచే దప్రమరుచున్నవి. కులభేదబంధములు సడలుచున్నవి. శారదాచిట్టము బాలికల వివాహ వయఃకాలము పెక్కువజేసియున్నది. స్త్రీలు స్వచ్ఛంద జీవనము నభిలషించుచున్నారు. కావున జీవనాధారమునకైన ప్రాకులబలు పురుషుల బాధించుకట్టు స్త్రీలగుడ బాధించుచున్నవి. ఇట్టిస్థితిలో మనము కర్తవ్య మాలోచింపవలయును. ఈసమస్యను బరిష్కరింప వల

సినవారు స్త్రీలు, పురుషులూ యెవ్వరిని మిథు డంతగా వాదించ బరిచేయకాల్గవు మున స్త్రీలేదీనిని బరిష్కరించుచు ప్రకృతిదరి స్థితిలో బురుషులే దీనికి దగిన సమాధానము చెప్పవలసియున్నది.

క్రిలోచించువాడ బాల్యదశయందు జేహ నిర్మామన గాని, మానవశిక్షయన గాని బాలికాబాలకుల కంత భేదములేమందుటచేత పాత్రువిద్య యే యుత్త ము మని చెప్పవచ్చును. ఈ కాలమున బాలికా బాలకు లొకచోట విద్యనభ్యసించుచు నొండొరులు గలసి మెలసి యుండవచ్చును. ఇట్లు గుట చేత విద్యాకాలకనకతయము తగ్గును. ఈవిషయమున భేదాభిప్రాయము లేదుగాన విద్యను సరణీయమగు విధానమగును. రెండవదశ యె యావనదశ. ఈ దశయందు బాలికలు త్వరగా నెదుగుదురు. జేహనిర్మాణభేదములు మత్రమేకాక మానసభేదములు కూడ గన్పట్టుచుండను. కావున నీదశయందు విద్య వేఱు వేఱుగ నిచ్చుటయే తగియుండును. ఇంతియ కాక స్త్రీలెక్కువ స్వాతంత్ర్యములతో మెలగుమందు పశ్చిమఖండములలోనే పాత్రు విద్య యనుభవముచే బనికెరాదని తలంపబడుండ మనదేశమున నిపు డట్టి పద్ధతిని ప్రవేశ పెట్టు టెంతయు ననర్థదాయక మగుననుట కే సందియము నుండదు. మఱియు మనవారలలో స్వచ్ఛందజీవన లైయుండువారల సంఖ్య యింకను నత్యల్పము. అధిక సంఖ్యాకులకు వివా

హమే యావర్తియుక ముందుచే గృహిణుల కుచిరిమగు విద్య గావలసియుండును. గృహ కృష్యవిద్యపాఠానున కనుసాముల సంగీతియు, పాకశాస్త్రము, కుట్టుపని, ఆంగ్లభాషాస్త్రము, చిత్రకళలు వ్రాయు మొదలగువారిని నేర్పి, వారల మంచిగృహిణులగన, సన్మాతలగుచేయవలయుండును కావున నీ దశయందు ప్రత్యేక విద్యావిధానము, ప్రత్యేక విద్యా కాలం ఉత్తములు. స్వచ్ఛంద జీవనము నభిలషించు యువకుల విద్యావిషయమున నే బా యునుండకాలము. అట్టివారు యువకులతో గలిసి, వారివలె విద్య నభ్యసించి, పాశ్చాత్యదేశముల నుండునట్లు స్వతంత్ర జీవన లయ నుండవచ్చును. అట్టివారలకు ప్రత్యేకవిద్యాకాల యావర్తిక ముండదు. కళాకాలావిద్యావిషయమున నంత బాగ యుండదు. యువతీ యువకులు యుక్త వయస్కులై మంచిచెడల నెఱగినవారయి యుండురుగాన వీ రేకముగ గళాకాలలో జనువవచ్చును. వీరిసంఖ్య యింకను జాల కాలము తక్కువగానుండుక తప్పగు గనక ప్రత్యేక కళాకాలల సాగించు వ్యయము చాల వఱకు తగ్గును.

కావున బాల్యదశయందు పాత్రువిద్యయు, యావనదశయందు ప్రత్యేకవిద్యయు, గళా కాలలందు మరల బాత్రువిద్యయు నిపుడు మన దేశమునకు దగిన పద్ధతులనిరూఢిగ, జెప్పవచ్చును.

బ్రిటిషు ప్రభుత్వము మనకు విధించిన నూతన భారత రాజ్యాంగ విధానము ఒక అపూర్వనాటకమునుబోలి యున్నది. ఇందు కథానాయకుడు రాజప్రతినిధి, గవర్నరు జనరలు అను నామధేయములతో వర్ధిల్లును. ప్రతి రంగమునందును సలువిధములగు వేషములతో నతడు ప్రకాశించుచుండును. భక్తులను రక్షించుకొరకును, దృష్టులను శిక్షించుకొరకును, బ్రిటిషు భూభార బాధ్యతలను నిర్వహించుటకును ఇతడు ప్రతిరంగమునందును ప్రత్యక్ష మగుచుండును. ఇట్టి యీ కథానాయకుని పాత్రను కడు శ్రద్ధతో గమనించుట మన కెల్లరకును ఆవశ్యకము.

నూతన రాజ్యాంగశాసనము భారత దేశమున ఫెడరేషనును స్థాపించబోవుచున్నది. ఈ ఫెడరేషనుకు గవర్నరు జనరలును ప్రధాన రాజకీయాధికారి (Head of the Government) గా నియమింతురు. ఫెడరలు ప్రభుత్వవిధానము ప్రస్తుతము రాష్ట్రములలో వ్యవహరింపబడుచున్న ప్రభుత్వమును బోలియుండును. దీనినే ద్వంద్వప్రభుత్వము (Diarchy) అందురు. మినహాయిపు అంశములను (Reserved Subjects) గవర్నరు జనరలు మంత్రులతో నిమిత్తము లేకుండ తానే పరిపాలించును. ఈ అంశములకు సంబంధించిన విధి కృత్యములు (Duties and Functions) నిర్వహించుటకుగాను గవర్నరు జనరలుకు సలహాదారులు (Counsellors) ఉందురు. స్వాధీనము చేయబడిన అంశములను (Transferred Subjects) గవర్నరు జనరలు మంత్రుల యనుమతిచొప్పున పరిపాలించును.

రాజప్రతినిధి : గవర్నరు జనరలు

రాజప్రతినిధి : గవర్నరు జనరలు

నూతన రాజ్యాంగ విధానము

రాజప్రతినిధి : గవర్నరు జనరలు

భావరాజు సత్యనారాయణ

లించును. ఇదిగాక వైస్రాయి అధికారములను - అనగా సార్వభౌమునికి సంస్థానాధిపతులమీద గల అధికారములను (Powers of Paramountcy) గవర్నరు జనరలే రాజప్రతినిధి అను పేరుతో నిర్వహింపవలసియున్నది. ఈ కారణములవలన భారత ప్రభుత్వ విధానమునందు గవర్నరు జనరలు త్రిపాఠ భారి యగుచున్నాడు :

i గవర్నరు జనరలు ప్రత్యేకము - మినహాయిపు అంశములు (Governor General and Reserved Subjects)

ii గవర్నరు జనరలు, మంత్రులు - స్వాధీనపు అంశములు (Governor-General and Ministers-Transferred Subjects)

iii రాజప్రతినిధి - సార్వభౌముని అధికారములు (Viceroy-Powers of Paramountcy)

ఇట్టి విధానము పరీతిగా పరిణమించునో సావధానముగా పరిశీలించుటయే యీ వ్యాసముయొక్క ముఖ్యోద్దేశము.

రాజప్రతినిధి - సార్వభౌముని అధికారములు ప్రస్తుతము అమలులో నున్న ఆచార సంప్రదాయము ప్రకారము స్వదేశసంస్థానములపైన (Indian States) సార్వభౌముడు (Emperor) చెలాయించు అధికారముల నన్నిటిని గవర్నరు జనరలు - కార్యనిర్వాహకవర్గము కలిసి (Governor General in Council) నిర్వహించుచున్నారు. ఫెడరేషను ప్రారంభమయిన తరువాత గవర్నరు జనరలు - మంత్రుల సంయుక్తాధికారమునకు లోబడియుండవలసివచ్చు ననియు, అట్టిచో తమ సంస్థానముల కెక్కువైన ముప్పవాటిల్లు నను భయము

చేతను, వైస్రాయి అధికారమును గవర్నరు జనరలు నిత్యకృత్యములను స్పష్టముగా విడదీసి వేరుచేయవలసిన దని సంస్థానాధీశ్వరులు కోరిరి. బట్లరుకమిటీవారు తమనివేదికయందు సంస్థానాధి పతులు కోరినట్లు 'గవర్నరు జనరలు కౌన్సిలు గాక వైస్రాయిగారే యిశముందు సార్వభౌముని అధికారములను చెలాయించవలసిన' దని తీర్మానించిరి. నూతన-ఇండియా చట్టమందు ఈ తీర్మానమున కనుగుణముగా వైస్రాయినే సార్వభౌముని ప్రతినిధిగా నియమించిరి.

ఫెడరేషనుకు సంస్థానాధిపతులు తమ ఒడంబడిక ప్రముఖములముగా (Instruments of Accession) వశము చేసిన అంశములందుగాక మిగిలిన అంశములందు సార్వభౌమునికి సంస్థానములపైన గల అధికారములను సార్వభౌముని ప్రతినిధిగా వైస్రాయి నిర్వహించును

వైస్రాయి పనులు, అధికారములను ఇవి యని నిర్ధారణచేయుట కష్టము. సంస్థానాధిపతులు సార్వభౌముని అధికారమును స్పష్టముగా నిర్ధారణచేయవలసిన దని కోరగా, బట్లరుకమిటీవారు అది వీలులేదని తెలిపిరి.

"Paramountcy must remain paramount; it must fulfil its obligations defining or adopting itself according to the shifting necessities of the time and the progressive development of the States"

(Butler Committee Report.)

ఏ ప్రత్యేకమునందును స్పష్టీకరింపబడని యీ సార్వభౌముని అధికార

ములను వైస్రాయి తన విచక్షణా వివేచనతో (Discretion) చెలాయించును ఏ అంశమునందుగాని సార్వభౌమునకు అధికారము గలదని సూచించుటయందు వైస్రాయిబుద్ధి చాతుర్యములు వెల్లడియగును వైస్రాయి తనంతటతానే సార్వభౌముని ప్రతినిధియై, ఆయన తరపున ఆ అధికారములను నిర్వహించును. సాధారణముగా వైస్రాయి కృత్యములు మూడు అంశములందు విడివిగా నుండును :

1 సంస్థానాధిపతులకు ఒకరితో నొకరికి గల ఉత్తర ప్రత్యుత్తరములందును, వాటికి సంబంధించిన విషయములందును గల పరిశోధనాధికారము.

2 సంస్థానాధిపతులకు అభయ మొసంగుట, వారి సంస్థానములకు రక్షించుట మొదలగు వ్యవహారములు

3 అక్రమ పరిపాలన, దుష్ప్రవర్తన సందర్భమున జోక్యము కలుగజేసికొనుటకు అధికారము.

ఈ సందర్భములందు వైస్రాయి అధికారము చాలా అధికముగా నుండును.

వైస్రాయి అను పదము ఏ చట్టమునందును కనబడదు. ఆచార సంప్రదాయములనుబట్టి యీ పేరు భారత రాజ్యాంగసంస్థలలో వ్యవహరింపబడుచున్నది; సార్వభౌముని ప్రాతినిధ్యమును తెలియజేయుచుండుట వలన వాడుకలోనికి వచ్చినది.

గవర్నరు జనరలే యంతవరకు ఈ నామముతో గూడ పిలువబడుచున్నాడు. కాని యిశముందు గవ

ర్నరు జనరలుకు కార్యభారము అధికమగునని తోచినయెడల వైస్రాయిగా మరలొక అధికారిని నియమించుటకు అవకాశము కలదు. సాధ్యమైనంతవరకు గవర్నరు జనరలు వైస్రాయి నిత్యకృత్యములను ఒక్కడే నిర్వహించునని తోచుచున్నది.

గవర్నరు జనరలు - మిశహాయింపు అంశములు

ఫెడరేషనులో మిశహాయింపు అంశములను గవర్నరు జనరలు తన ఇంగితజ్ఞానముతో పరిపాలించునని పైన చెప్పబడెను. ఆ మిశహాయింపు అంశము లేవనగా

(1) దేశరక్షణశాఖ (Department of Defence)

(2) విదేశ రాజ్యాంగ శాఖ (Department of External Affairs)

(3) మతాచార శాఖ (Department of Ecclesiastical Affairs)

ఇవిగాక గవర్నరు జనరలు ప్రత్యేకపు తనిఖీకింద (1) బ్రిటిషు బెలూచిస్తాను; (2) కమిషనరు రాష్ట్రములు; (3) చట్టమునందు గవర్నరు జనరలు బాధ్యతకు లోబడిన విషయములును పరిపాలింపబడును. ఈ అంశముల పరిపాలనా బాధ్యత గవర్నరు జనరలు వహించి, భారత రాజ్యాంగ కార్యదర్శి (Secretary of State for India) మూలముగా బ్రిటిషు పార్లమెంటుకు సమాధానము చెప్పవలసి యున్నది. ఈ కార్యములను చక్కబెట్టుటయందు గవర్నరు జనరలుకు సహాయము కావలసియున్నది. అందుచేత అతనికి ముగ్గురు సలహాదారులను నియమించుటకు అధికార మొసంగబడెను. ఆ సలహా

దారుల జీతములు, ఉద్యోగపు షరతులు బ్రీటిషు మంత్రివర్గముయొక్క ఆర్డర్ల మూలముగా నిర్ణయింపబడును. ప్రతికాన్సెల్లరు ఉద్యోగగోత్యా (Ex-officio) ఫెడరల్ శాసనసభలకు (Federal Chambers of Legislature) అదనపు ప్రతినిధిగా నియమింపబడును. వోటింగుహక్కు తప్ప తదితర హక్కులన్నియు వీరికి ఉండును. అన్ని చర్యలందును, వాదములందును వీరు పాల్గొనవచ్చును గవర్నరుజనరలుకు తప్ప వీరు పరియోచికిని జవాబుదారీ కాదు. రిజర్వుడు డిపార్టుమెంటుల పరిపాలనా విషయములందు శాసనసభలలో వీరు గవర్నరు జనరలు ప్రతినిధులుగా (Spokesmen) పనిచేయుదురు.

ఈ రిజర్వుడు డిపార్టుమెంటులపైన ప్రస్తుత రాజ్యాంగ విధానము ప్రకారము గవర్నరు జనరలు కొన్నిటకు గల అధికారమంతయు నూతన చట్టము ప్రకారము గవర్నరు జనరలుకు ప్రత్యేకము బనగబడెను. దేశ రక్షణ బాధ్యత అంతయు గవర్నరు జనరలుమీద ఆధారపడి యున్నది. ఇప్పటివలెనే సార్వభౌమనిచ్చే ప్రధాన సేనాధిపతియొక్క నియమింపబడును. నూతనచట్టము ప్రకారము ఇతనికి శాసనసభలలో ప్రతినిధిగానుండుటకు గాని, చర్యలందు పాల్గొనుటకుగాని అధికారములేదు. గవర్నరు జనరలు ఆజ్ఞాకు లోబడి ఇతడు దేశరక్షణ కార్యములను చక్కబెట్టవలెను. దేశ రక్షణయందు ప్రస్తుతము పార్లమెంటుకు గల అధికారము నూతన రాజ్యాంగవిధానమందు గవర్నరు జనరలుకు స్వాధీనము చేయబడెను.

అనగా భారతదేశరక్షణనిమిత్తమని రూఢిచేసి, విదేశములలో యుద్ధములకు ఇండియాపైన్యమును పార్లమెంటుఆజ్ఞ అక్కరలేకనే పంపుటకు గవర్నరుజనరలుకు అధికార మొసగబడెను. కాని తుదిని గవర్నరుజనరలు తాను నిర్వహించు అన్ని కార్యములకు పార్లమెంటుకు జవాబుదారీగా ఉండవలెను.

విదేశ రాజ్యాంగ శాఖ చాలముఖ్యమైనది. ఇందు గవర్నరుజనరలుకు విశేషమైన అధికారము కలదు. ఇతర దేశములతో వర్తకవాణిజ్యపు టాడంబడికలను నిర్ణయించుటకును, విదేశములందు వాణిజ్యప్రతినిధులను (Commercial Agents), రాజ్య ప్రతినిధులను (Consuls) నియమించుటకును గవర్నరుజనరలుకు ప్రత్యేకము అధికారము కలదు. ఈశాఖ రిజర్వుడు అయియుండుటవలన గవర్నరు జనరలు భారత దేశనిదేశవ్యవహారములన్నింటినితనయిష్టమువచ్చినట్లుచక్కబెట్టవచ్చును. కాని భారత రాజ్యాంగ కార్యదర్శి అదుపాజ్ఞలకు లోబడి, పార్లమెంటు అభిమతమును నెరవేర్చుటకు గవర్నరుజనరలు బాధ్యుడై యున్నాడు.

మతాచారశాఖ అంత ప్రముఖమైనది కాదు. ఈడిపార్టుమెంటు భారతీయుల మతాచారములను సంరక్షించుటకు నియమింపబడలేదు. ఉద్యోగ గోత్యా భారతదేశమునకు దయచేసిన బ్రిటిషువారియొక్క (సైనికులు, సివిలుఉద్యోగులు) మతములు, ఆచారములు సరిగా వ్యవహరింపబడునట్లు చూచుట యీశాఖయొక్క ప్రధానోద్దేశ్యము. ఈ డిపార్టుమెంటు

ఖర్చులు రూ. లక్షల రూపాయలకు మించకూడదని చట్టమనందు నిర్ణయించిరి.

ఇవిగాక గవర్నరుజనరలుయొక్క విచక్షణావిశేషమునకు అనేకాధికారములను వశముచేసిరి.

గవర్నరు జనరలు - మంత్రులు

మంత్రులకు స్వాధీనము చేయబడిన శాఖలను గవర్నరు జనరలు మంత్రుల సహాయముతో పరిపాలించవలెను. మినహాయింపు అంశములు కానివి అన్నియును మంత్రులస్వాధీనమయిన విషయములుగా పరిగణింపవచ్చును — రివెన్యూ, ఆర్థికము, వాణిజ్యము, రైల్వేలు, విమానములు, దేశాభివృద్ధి (విద్య, ఆరోగ్యము మన్నగునవి). ఈ శాఖల పరిపాలనా బాధ్యతను వహించు మంత్రివర్గము పదిమందికంటె మించకూడదు.

తన ప్రత్యేక బాధ్యతలకు (Special Responsibilities) మంత్రుల సలహా వ్యతిరేకముగా తోచిన యెడల గవర్నరుజనరలు మంత్రుల సలహాను 'తోసిరాజి'ని తన విచక్షణాజ్ఞానమును ఉపయోగించి కార్యములను చక్కబెట్టవచ్చును.

మంత్రులు గవర్నరు జనరలుచే నియమింపబడి వారి ఉద్యోగములకు గవర్నరు జనరలు దయకుపాత్రులై యుందురు. నియమింపబడిన మంత్రులు ఆరు నెలలలోపున ఫెడరల్ శాసనసభలకు ప్రతినిధులుగా ఎన్నుకొనబడవలెను; లేనిచో మంత్రికదవిని గోల్పోవుదురు. గవర్నరు జనరలు నియమించుట అనగా శాసన

కాకినాడ
లో జరిగిన
రైతుల సేదా సేద
కట నారాయణ
బాగ్గి ఆతిథ్య
మును స్వీకరిం
చునవసరమున

రాజమహేంద్ర
వరమున పెద్దలతో
ఇష్టగోష్ఠి.

తమ జన్మ
దినోత్సవము
నాడు కుభా
శంసనల నందు
కొనుట

హిందూ జాతిని స్వేచ్ఛా పర్యవేక్షకులు పరిగ్రహించుట

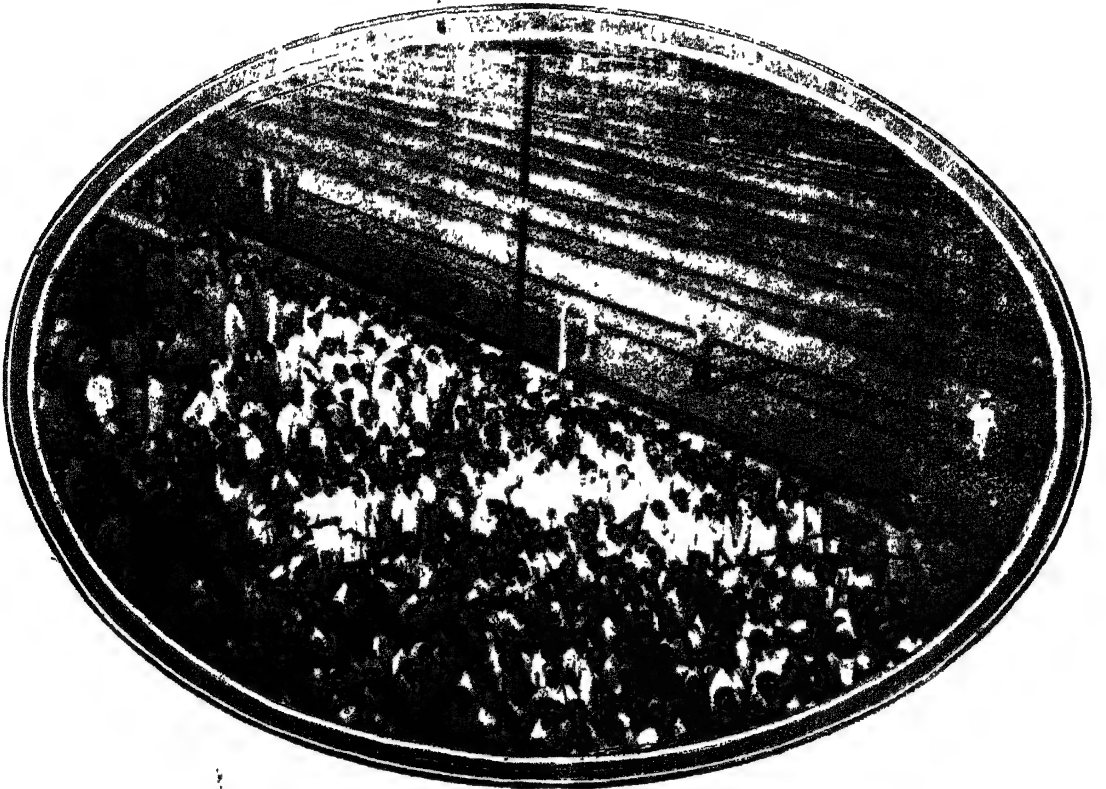

శ్రీ కాశీశ్రీరామ

యింటిలో విందుపందర్శన

అజ్ఞాతాంత్రాంగిని కల్పించు. ఆరంభంలో బ్రహ్మాండ బహిరంగసభ

బెజవాడ వైష్ణవబద్ధ దర్శనాకాంక్షతో సమావేశమయిన జనసమూహమున నొకభాగము

విజయనగరములో బహిరంగగోష్ఠి

నాయడుపేటలో స్వాగతస్వీకరణము

నాయుడు పేటలో బహిరంగసభ

నాయుడు పేటలో సుపనాథ్యపము

వెంకటగిరిలో సమ్మనము

సభలయందు ఘనత, ప్రాముఖ్యత వహించిన ప్రతినిధిని పిలిచి అతనిని మిగిలిన మూత్రులను ఎన్నుకొనమని చెప్పటం. దీనినే కేబినెటును స్థాపించుట యందుకు. మొదటి మూత్రుల జీతములు గవర్నరు జనరలుచే నిర్ణయింప బడును. మంత్రులు గవర్నరు జనరలుకు ఇచ్చు సలహాలను విచారణచేయుటకు న్యాయస్థానమునకు అధికారము లేదు.

రాజనిర్దేశన తమి (Instrument of Instructions) గవర్నరు జనరలు తన మంత్రులతో నేరీతిగా ప్రవర్తించవలెనో ప్రకటించును. అట్లు ప్రవర్తించలేదను శత్రువును గవర్నరు జనరలు అధికారము అధ్యయనముగాను, అక్రమముగాను ప్రవర్తించవలెను. ముఖ్యమంత్రి రాజనిర్దేశనమునందు (Draft Instrument of Instructions) గవర్నరు జనరలు తన మంత్రులను ఎన్నుకొని విధానము వివరింపబడెను. “శాసనసభయందు బలాధిక్యము, తమతీర్మానములను జయప్రదముగా కొనసాగించు శక్తి కలిగి మంత్రుల బాధ్యత వహించగల వారిని మాత్రమే గవర్నరు జనరలు తన మంత్రులుగా నియమింపవలెను; సాధ్యమైనంతవరకు ఫెడరేషనులో జేరిన సంస్థానములకు (Federated States) ప్రధానమైన అల్పసంఖ్యాకులకు (Important Minorities) ప్రాతినిధ్యము నొసగవలెను. ఈ మంత్రులను నియమించుటలో గవర్నరు జనరలు ముఖ్యముగా సమిష్టి బాధ్యతాభారమును (Joint Responsibility) పెంపొందించుటకు అను

వగు వాతావరణమును కలుగజేయవలెను.”

మంత్రులు, కాన్సిల్లర్లు ఏరీతిగా మెలగవలెనో, అందు గవర్నరు జనరలు ధర్మములెట్టివో రాజ్యాజ్ఞప్రతీతి నందు ఇట్లు వివరింప బడెను : “గవర్నరు జనరలు, సలహాదారులు, మంత్రులు- ఏమి ఐక్యమత్యము కలిగి, ఒకరితో నొకరు స్వేచ్ఛగా పరిపాలన కార్యములను గురించి సంప్రదించుటకు ప్రయత్నించవలెను. ఈ అన్వేషణను గవర్నరు జనరలు పెంపొందింపవలెను.” “దేశరక్షణ శాఖయందు భారతీయులను ఉన్నతోద్యోగములందు నియమించుట, ఇండియా సైన్యమును పరిచేయుటకు పంపుట మున్నగు విషయములలో గవర్నరు జనరలుకు మంత్రుల సలహాను తీసికొను బాధ్యత కదు.” ఈ ఉ.దేశము లన్నింటికీ గవర్నరు జనరలు బాధ్యుడై పరిపాలించవలెను.

మంత్రీవర్గము కార్యనిర్వహణమును త్వరితముగాను, జయప్రదముగాను జరుపుటకు కొన్ని నిబంధనలు, కట్టుబాట్లు అవసరము. అట్టినిబంధనలను చేయుటకును, డిపార్టుమెంటు లన్నిటిని మంత్రీవర్గమునందు విభజించు విధానమును (Portfolio system) నిర్ణయించుటకును గవర్నరు జనరలుకు అధికార మొసగబడెను. ఫెడరల్ ప్రభుత్వమునకుగాని, గవర్నరు జనరలు ప్రత్యేక బాధ్యత లకుగాని సంబంధించిన విషయములందు గవర్నరు జనరలుకు కావలసిన భోగట్టా యావత్తును తెలియ

పరచుటకు ప్రభుత్వ కార్యదర్శులు (Secretaries of various departments) బాధ్యులై యుందురు. తనకు కావలసిన సెక్రటరీను, గుమాస్తాలను నియమించుటకు గవర్నరు జనరలుకు అధికారము కలదు.

ప్రత్యేక బాధ్యతలు

గవర్నరు జనరలు ఫెడరల్ ప్రభుత్వ పరిపాలనలో కొన్ని ప్రత్యేక బాధ్యతలను వహించవలెను. వీనినే సామాన్యముగా సేఫ్ గార్డుస్ (Safe-guards) అని అందురు. అవి :

(1) దేశమునందు శాంతి క్రమ సద్భవితీ భంగము కలుగకుండ కాపాడుట.

(2) ఫెడరల్ ప్రభుత్వముయొక్క ఆర్థిక ప్రతిష్ఠా స్థావరమును నిలబెట్టుట.

(3) అల్ప సంఖ్యాకుల సవ్యమైన హక్కులను కాపాడుట.

(4) ఇండియా సివిల్ సర్వీసు ఉద్యోగీయులయొక్క న్యాయమైన హక్కులను కాపాడుట.

(5) వాణిజ్యనిచక్షణకు సంబంధించిన చట్టములమీద కార్యనిర్వాహకవర్గమునకు గల హక్కులను చేకూర్చుట.

(6) గ్రేటు బ్రిటను నుండిగాని, బర్మా నుండిగాని ఇండియాకు దిగుమతియగు వస్తువులపైన శిక్షయూపమైన విచక్షణతో సుంకములను విధించుటకు నివారించుట.

(7) సంస్థానములకును, తదధికారములకు గల హక్కులను, గౌరవములను కాపాడుట.

(8) గవర్నరుజనరలుకు ప్రత్యేకము - అనగా అతని విచక్షణజ్ఞానముచే పరిపాలించబడుటకు - మినహాయింపిన అంశముల ప్రభుత్వనిర్వహణమునకు తగిన సాధనములను చేకూర్చుట.

ఈ బాధ్యతలవలన గవర్నరుజనరలు మంత్రుల సలహాలను పెడచె వినిపెట్టి, తన కుశాగ్రబుద్ధితో నిరాఘాటముగా నిరంకుశాధికారమును చెలాయించవలసియున్నది.

గవర్నరు జనరలు-శాసనసభలు

గవర్నరు జనరలుకు శాసనసభలందు గల అధికారములను గూడ గుర్తించుట అవసరము. శాసనసభలు సమ్మతించిన ప్రతి చట్టమునకు గవర్నరు జనరలు తన సమ్మతిని తెలుపుటకుగాని, అసమ్మతిని తెలుపుటకుగాని, సార్వభౌముని అనుజ్ఞకు ప్రత్యేకించుటకుగాని అధికారము కలదు. గవర్నరు జనరలు అనుమతి లేనిదే కొన్ని విషయములకు సంబంధించిన చట్టములను శాసనసభలయందు ఉపపాదించుటకు వీలులేదు. ఏ విషయములను గురించి కాని శాసనసభలందు జరిగెడి చర్చలు, వాదములు తన ప్రత్యేక బాధ్యతలకు వ్యతిరేకముగా నున్నట్లు తోచినయెడల అట్టి చర్చలను, తీర్మానములను, చట్టములను నిలిపివేసి, వాదములనుచాలించి వాటిని రద్దుచేయుటకు గవర్నరు జనరలుకు అధికార మొనగబడెను.

అనిర్దిష్టాధికారములు (Residuary powers) గవర్నరుజనరలు వశముచేయబడెను.

ఆర్థికవ్యవహారములందు గవర్నరుజనరలుకు ఆఖరు అధికారము గలదు. గవర్నరు జనరలుయొక్క, మినహాయింపు అంశములకు సంబంధించిన ఉద్యోగీయులయొక్క జీతములను శాసనసభలు తగ్గించుటకుగాని, ఇవ్వకపోవుటకు గాని అధికారములేదు. అంచనా లెక్కలను తగ్గించినయెడల గవర్నరుజనరలు తిరిగి ఆయావత్తు సొమ్మును చేకూర్చును. గవర్నరుజనరలు రాజకీయాధికారములకన్న ఈ ఆర్థిక సామ్రాజ్యాధికారమే బహుభీకరమైనదని చెప్పవలెను.

మంత్రుల సలహాతోను, అనుమతితోను చట్టతుల్యమగు ఉత్తరువులను (Ordinances) శాసించుటకును, మంత్రులతో నిమిత్తము లేకుండ తన విచక్షణజ్ఞానముతో కూడ చట్టతుల్యమగు శాసనములను శాసించుటకును, మంత్రులను, శాసనసభలను లెక్కచేయకుండ 'గవర్నరు జనరలు చట్టములను' ప్రకటన చేయుటకును, నిర్ణీతమైన రాజ్యాంగవిధానము నిష్ఫలమై కార్యభారములు కొనసాగనియెడల రాజ్యాంగవిధానమును మూడు సవత్సరముల వరకును నిలిపివేసి తన నిరంకుశాధికారము చెలాయించుటకును గవర్నరు జనరలుకు సంపూర్ణాధికార మొనగబడెను. ప్రధానోద్యోగీయులను నియమించుటకు కూడ గవర్నరు జనరలుకు అధికారము కలదు. మంత్రుల యనుమతివోపున ఒక ఆర్థిక సలహాదారుని (Financial Adviser) గవర్నరు జనరలు నియమించును. ఈ ఆర్థిక సలహాదారు

తన ఉద్యోగపరిమితికి గవర్నరు జనరలుదయకు పాత్రుడై యుండును. ఆర్థిక వ్యవహారములందు గవర్నరు జనరలుకు గల ప్రత్యేక బాధ్యతను నిర్వహించుటకు ఇతడు తోడ్పడును.

ఒక ప్రధాన న్యాయవాది (Advocate General) కూడ గవర్నరుజనరలుచే నియమింపబడును. గవర్నరు జనరలు తన యిష్టమువచ్చినపుడు ఇతనిని ఉద్యోగమునుండి తొలగింపవచ్చును. ఫెడరలు ప్రభుత్వమునకు చెందిన చట్టనిర్మాణ కార్యములందు గవర్నరు జనరలుకు సవ్యమైన సలహాల నిచ్చుటకు నితడు బాధ్యుడగును.

ఫెడరలు రైల్వేబోర్డు అధికారులను, రిజర్వుబ్యాంకు అధికారులను నియమించుటయందు కూడ గవర్నరు జనరలుకు కావలసిన అధికార మొనగబడెను.

గవర్నరు జనరలుయొక్క ప్రాముఖ్యమును ఇంతస్వల్పమైన వ్యాసమున వర్ణించుట కష్టతరము. అతని అధికారములను ఒక పుస్తకమునందు ఇముడ్చుట కూడ దుర్లభమగు నేమో! ఫెడరలు ప్రభుత్వమునకు గవర్నరుజనరలు ఒక అంకుశమువంటివాడు. అతని యభీప్రముచొప్పున శాసనసభలు సమావేశమగును; ఆగిపోవును; పరిసమాప్తి నొందును. అతని యిష్టము వచ్చినపుడు శాసనసభలం దుపస్యించును; తనకు తోచినప్పుడెల్ల శాసనసభలకు సందేశములు పంపును. మంత్రీవర్గముయొక్క సభలయందు గవర్నరు జనరలు అగ్రాసనాధిపత్యమును (తనకు వచ్చిన సమయములందు) వహించును.

ఇంతవరకు కేంద్రప్రభుత్వమునందు గవర్నరుజనరలుకు గల అధికారములను గ్రహించితిమి. ఇంక రాష్ట్రములందును, ఫెడరేషనులో చేరిన సంస్థానములందును అతనికి గల గూఢాధికారమును కూడ తెలిసికొనవలెను. రాష్ట్రాధికారులైన గవర్నరు, వారి నిత్యకృత్యముల కెల్ల గవర్నరుజనరలుకు జవాబుదారీగా నుండవలెను. గవర్నరులైన గవర్నరుజనరలు ప్రత్యక్ష-తనిఖికింద పనిచేయుదురు. గవర్నరుజనరలు తలచిన ప్రతి కార్యమునకును వీరు చేదోడైయుండవలెను. దీనినే - అనగా నీ అన్యాయమునే కాబోలు ప్రావిన్షియల్ అటానమియందురు. ఫెడరలుఅధికారము సంస్థానములలో వర్తింపజేయుటకు గవర్నరుజనరలుకు ప్రత్యేకము అధికార మొసగబడెను. ఏ సంస్థానమైనను ఫెడరలుఅధికారమును ధిక్కరించినపుడును, ఫెడరలుకార్యములను ఆచరింపని సమయములందును గవర్నరు జనరలు తన విచక్షణాజ్ఞానమున కేమి తోచిన ఆ విధముగా ప్రవర్తింపవచ్చును. నూతన భారత రాజ్యాంగవిధానమున భారతదేశమును మూడు లోకములుగా భాగింతురు: బ్రిటిషురాష్ట్రములు, ఫెడరేషనులో చేరిన సంస్థానములు, ఫెడరలుప్రభుత్వము. ఈ మూడు లోకములలోను గల అధికారములనుబట్టి గవర్నరుజనరలుకు 'త్రిలోకసంచారి' అను నామ మిడిన ఆశ్వర్యము కలుగదు.

భారతీయులకు జవాబుదారీ కానట్టియు, పరదేశమునకు జేందినట్టియు

వానికి గవర్నరుజనరలు ఒకవి నొసగి, తత్సంబంధమైన అధికారముల నొసగుటవలన అతడు భారతదేశాభ్యుదయమునకు తోడ్పడు నని రూఢిగా చెప్పబాలము. గవర్నరు జనరలు ప్రత్యేక బాధ్యతమి మంత్రుల కొనగిన అధికారములను నిర్ధకము చేయును. వారు శాసనసభలకు జవాబుదారీ కానేరరు. ఫెడరలు శాసనసభలలో సంస్థానముల ప్రతినిధులు గవర్నరు జనరలుకు పరిపాలనావిషయములలో సహాయముగ నుందురు. బ్రిటిషు ఇండియా యందు ప్రజాపరిపాలనా సంస్థను మెంపొందించుటకు గాని, దేశాభివృద్ధికి సంబంధించిన మార్పులను చేయుటయందుగాని, సంస్థానప్రతినిధులు బ్రిటిషు ఇండియాప్రతినిధులకు సహాయము చేయరు. సంఘబలములేని యీ శాసనసభలను గవర్నరుజనరలు లెక్కచేయక తన పరిపాలనమును కొనసాగించును. ఇట్టి భారతరాజ్యాంగవిధాన మనెడి రథమునకు గవర్నరుజనరలు ఆరితేరిన సారథి యగుచున్నాడు.

వైన వర్ణింపబడిన నూతనభారత రాజ్యాంగవిధానము భారతీయుల ఆశాలతలను పుష్పించి ఫలింపజేయునా యని సందేహము కలుగుచున్నది. భారతీయుని కెవ్వనికైనను గవర్నరుజనరలుఒకవి నొసగినచో మనకు రాజ్యాంగవిధానముతో నిమిత్తము లేకయుండును; ప్రత్యేక బాధ్యతలు మనల నేమీయు బాధింపవు. గాంధీమహాత్మునిగాని, మాలవ్యాజీనిగాని, జిన్నానుగాని, సప్రమానుగాని,

మరి యేభావతీయమైనను గవర్నరు జనరలుగానియమించినాడు మనము నూతనభారతరాజ్యాంగవిధాన చట్టమును జూచి భయపడ నక్కరలేదు. పరదేశీయుడు మనకు గవర్నరుజనరలుగా నున్నంతకాలము ప్రత్యేక బాధ్యత లేకదిముగా వ్యాఖ్యానము చేయబడునో, వాటివలన గవర్నరు జనరలు (బ్రిటిషు) అధికారము లేకటిగా ప్రజ్వరిల్లునో, అతని నిత్యకృత్యము లెట్టిరీతిగా పరిణమించునో ఊహింపవచ్చును. బ్రిటిషుగవర్నరు జనరలు భారతదేశాభివృద్ధి కొరకు శ్రమపడుభావము కల్గి, వ్యక్తిస్వాతంత్ర్యము, వాక్స్వాతంత్ర్యమునుపాటించుచు భారతదేశమున అధినివేశ స్వరాజ్యము (Dominion Status) సాపించుటకు పాటుపడి ధర్మబద్ధుడగు ఆంగ్లరాజువలె ఉండినయెడల నూతన చట్టము కొంతవరకు రాణించును. కాని బ్రిటిషుప్రభుత్వమును ఆచంద్రార్కము, ఆ నేతుహిమాచల పర్యంతము భారతదేశమున నడిపించుటకు బ్రిటిషుగవర్నరుజనరలు ప్రయత్నించినయెడల ఈ రాజ్యాంగవిధానము గతి యేమగునో సూచించుట అనవసరము. కాబట్టి నూతనభారత రాజ్యాంగ విధానము ఫలించునా అను విషయము బ్రిటిషు గవర్నరు జనరలుయొక్క బుద్ధిచాతుర్యములు, విచక్షణాజ్ఞానము, సాహసాదార్యములు, ఉదాత్తత, విశాలభావము మున్నగు నద్గుణములమీద నాధారపడియున్నది.

నామకము

అంకితం

కొత్తపాకడలు అంటే
భయం లేనివాళ్ళకు

అప్పర

శ్రీ మేనాకమనా
సుమనోదయ కోమల రమణా
కోరికపీఠమణిరదనా
భారవికరపురితిమయదా
ధారా జయ వసంత మాధవ—
విజయభవ.

ఒకమూలమంది విలాసంతో, రెండో
ప్రక్కకు నడిచిపోతుంది. తెర ఎత్తగా]

* ఒకటోరంగం *

[అశ్రమ ప్రాంత పుణ్యధామ: విశాలమైన
మట్టిచెట్టుమొదట వేదికమీద పలచని లేడి
చర్మపు రజాయి జాగుగా పరచిఉంటుంది:
ఒక చివరగా, అజంతా బొమ్మల్లో చూసే
మధుకలకము, పానపాత్రమూ ఉంటవి: చాటి
ప్రక్కన చుక్కొక్క :

కొంచెంమారంలో, జాలువారతూన్న
సెలయేటి అంచున, అగ్గడప్పడే అంకు
రిస్తూన్న జాలతృడాల్ని మునిపంట
నొక్కుతూ, తిరుగుతూన్న అడలేడిని అను
సరించి, బాలకురంగం చెంగున గెంతుతుంది.
విశ్వామిత్రుడు వేదికకు మరో అంచున
రేచిగా కూర్చుని, ఆవంక చూస్తూంటాడు.

శిష్యుడు ప్రవేశిస్తాడు: కొంచెం బెను
రుతూ దూరంగా నిలవబడి, ముందుకు రెం
డడుగులు వేసి, మల్లా తటపటాయిస్తూ]

శిష్యుడు

జయము, జయము గురుపాదులకు!

విశ్వామిత్రుడు

[ఒక నిమిషం ఊరకుండి, తరువాత
రవంత శిష్యుడి వైపుకు తిరిగి, చూస్తూచూడూ

రేజు

వై.పి.కృష్ణమూర్తి, యం.ప.

నట్లుగా కొంచెం తల దాపుతాడు రాజు దర్జాతో.]

శిష్యుడు

తిమిలోనం దూర్వాపమునీంద్రులు—

విశ్వామిత్రుడు

(పరధ్యాసంగానే, చికాకుతో)

ఇచ్చప్పుడీ లేదు : మరోమారు రమ్మను.

శిష్యుడు

మరి, వారు ఇచ్చడే—

విశ్వామిత్రుడు

పో.

[శిష్యుడు జంకుతూ వెనక్కి వెళ్లిపోతాడు. లోపల గలభా వినపడుతుంది—దూర్వాసుడు ముందుకు రావోటూంటే, శిష్యుడు అడ్డుపడి వాస్తూంటుంటే: క్రమంగా కేకలు దూరమౌతవి: తరువాత నిశ్శబ్దం.]

ఆ, చింతించుచున్నావును చావనంటూ న్నడే! జీవితంందరూ నాకు జడిసి బ్రాహ్మణుని చేకారా? కాని, మల్లెఎంకలో మారి పోయినానా? (లేచి, అటూ ఇటూ పచారు చేసినట్లు మధువును నేపిస్తాడు; నిలుచునే ముక్కాగొట్టం అందుకుంటాడు.)

అవును, మారిపోయాను : మారిపోగలను. నాయభేచ్చా విహరం... లీల... (నవ్వి) నన్ను నేనే దిద్దుకుంటాను - మేనకకోసం -

[మేనక ప్రవేశిస్తుంది పదహారేళ్ల బాలెంత రాలు. మిసమిస లాడుతుంది. కొంచెం వెనుకగా ఒక అప్పర పొత్తిళ్లలో పీల్లను ఉంచుకువస్తుంది.

మేనకను చూసి ఆ మితా వేశంతో] వచ్చావా?

మేనక

[చిరునవ్వుతో సమీపించి, అతని భుజాల మీద చేతులువేసి, కళ్లలోకి చూస్తూ] ఆహా.

విశ్వామిత్రుడు

ఐతే—తెచ్చావా?

ఆంధ్ర ప్రతిక - ఈశ్వరనామ సంవత్సరాది సంచిక

మేనక

(ఆర్థంకానట్టుగా) ఏమిటి?

విశ్వామిత్రుడు

ఏమిటా? అంత వల్లమరచిపోయినా వేం? చూశావా, ఎలాపెరిగిందో? (అని వాగ్గో జాల మాపు కనబడుతున్నగడ్డం నిమరుకుంటాడు.)

మేనక

(తలవంచుకుని, నెమ్మదిగా) లేదు.

విశ్వామిత్రుడు

(ఉరుముతూ) ఎందుచేత?

మేనక

మరే—

విశ్వామిత్రుడు

మరిలేదు, గిరిలేదు, ఆహూటలు కట్టిపెట్టు, నేను పనివేశా, నారదుడిచేత కబురు పంపానుకూడా కాదు? ఆనెధన చెప్పిందా? ఇంతమైమరపా?

మేనక

(మోకరించి) కోప్పడవద్దు: నేను మరచిపోలేదు, లేక-పట్టుకురాలేదు.

విశ్వామిత్రుడు

ఏం?

మేనక

అబ్బ! ఆలా, కనరకుండా వినండి: మొన్ననే సోమయాజులుగార్లందరూ, అప్పురలను వరించవచ్చని 'లా' అమలులో పెట్టాడ: మీకు తెలియదా?

విశ్వామిత్రుడు

అలాగే: నేను సనాతనసభాసభ్యుణ్ణి కానులే: అందుచేత నాకు సర్క్యులర్ రాలేదు: ఐతే?

మేనక

ఏమిలేదు: వచ్చేవారందరికీ ఇచ్చేటప్పుటికి అన్ని ఛేడ్ లూ అయిపోయినవి. తిరిగి చేయడానికి- విశ్వకర్మకు ఓంట్లో బాగుండక ఆతడు పనిలోకి రావడం లేదు.

విశ్వామిత్రుడు

పోనీ, ఇంద్రుణ్ణి అడిగి ఆతనిదగ్గర ఏమైనా ఉన్నవేమో అడిగితినుకురా లేకపోయినావా?

మేనక

బాగుంటుందా చెప్పండి, మీరే: ఆయనకు అక్కర్లేదా?

విశ్వామిత్రుడు

అవును— 'అభిలాషకోంగనావిటుడు' కనుక ఆతనికి గడ్డం మాయమాడదు: నాలాటి ఏకపత్నీ...

మేనక

(అపవారించి) అది కాదండీ.

విశ్వామిత్రుడు

అవును: ఆలాటివాడు నాకు రేజర్ ఎందుకు ఇచ్చాడు మొదట: నీవు నన్ను గడ్డం తీనేనుకోమని ఎందుకు బ్రతిమాలావు? ఇది వరకు నాకు దాని ప్రసక్తి ఏమైనా ఉన్నదా? నీవు వచ్చేటప్పటికి గడ్డం పెంచుకున్నావా? కబురు అందగానే పంపిస్తావనుకున్నాను: పోనీ, ఆలస్యమైనా, నీవు వచ్చేటప్పుడైనా తీసుకువస్తావనుకున్నాను. అవును, నీకేం?

మేనక

ఎందుకూ— ఎదబువడగానే ఆలా కనురుతారు? (సమీపించి, సవిభాసంగా) మీరు, ఏలా ఉన్నా నాకు బాగానే ఉంటారు.

విశ్వామిత్రుడు

చాల్లే: నీమాయవేమాల కట్టిపెట్టు.

మేనక

(మారు మాటాడకుండా, దూరంగాపోయి నిలుచుంటుంది.)

విశ్వామిత్రుడు

ఏం? మాట్లాడవేం?

మేనక

(క్రిందికిచూస్తూ, ఆలాగే ఉండిపోతుంది.)

విశ్వామిత్రుడు

ఈలా రా: కదలవేం? ఊ, రా ఇక్కడికి.

మేనక

(సమీపిస్తుంది.)

విశ్వామిత్రుడు

కనుక, నీవు వాడూ అలాచించుకుని చేసిన పని అన్నమాటా, ఇది?

మేనక

.....

విశ్వామిత్రుడు

నా తపస్సు విఘ్నం చేయడానికి, నా బవిరిగడ్డం, నా దీర్ఘజటాజాలం పోయేందుకు, నీవు ఇంద్రుడూ పన్నిన పన్నాగమా ఇది? మీ అక్కర తీరింది కనుక— నేనిక ఏలా పోతే మీకేం? నా గడ్డం మానీ, చేసుకునేందుకు బ్రేష్ లేక, నేను ఎంత ఆవస్థ పడుతూంటే మాత్రం నీకేం? అమ్మా, ఎంత వాళ్ళూ అప్పురలు! మానవాంగనలకుండే కుత్సితాలన్నీ మీకూ ఉన్నాయే! (నమన్నా మేనక కిక్కురుసునక పోవడం చూసి) కానీ, మీపని చెప్తాను.... శిష్యు!

శిష్యుడు

(వింగిలోంచి తొంగిచూసి, తల ఊగిస్తాడు.)

విశ్వామిత్రుడు

ఓరి, కంభయ్యా! ఆలా దిక్కులు చూస్తావేం: మందుకురా: (శిష్యుడు సమీపిస్తాడు.) ఆశ్రమంలోకి వెళ్లి, తైత్తిరియం రెండోకట్టచాటున రేజర్ న్నూ, సామసంహితలో పాఠశ్లేడున్నూ ఉన్నాయి, పట్టుకురా. (శిష్యుడు వెడతాడు)

ఎంతో అనుకున్నా: నీవు అమ్మాయిని, చిట్టితల్లిని ఎత్తుకువచ్చేటప్పటికి, చక్కగా పేన్ చేసుకుని అందంగా ఉండాలని: కానీ, ఇంతచేసిన తరువాత - నీవు నాకు అక్కరలేదు. నామీద మనసు తీరగానే నన్ను ఇలా పరాభినిస్తావేం? సరేలే: నీరేజరు నీవు పట్టుకెళ్ళు: ఇంద్రుడి మోక్షానకొట్టానని చెప్పి: ఎవడిక్కానాలి: మళ్ళా ఏ ఋషి నన్ను చెరపడానికి బయలుదేరేటప్పుడు ఉపకరిస్తాయి.

మేనక

(కంగారుపడుతూ లోపలికి వెళ్ళి చేస్తుంది. దాది పనిపాపతో ప్రవేశించగా, తాను అందుకుని, అతన్ని సమీపించి) నన్నుమన్నించండి. నేను చేయాలని చేయలేదు. మీకు గడ్డం పెరగడం నాకుమట్టుకు మచ్చటా? పోనీ, నామీద కోపమైతే, ఈ పనికిందును, మన ప్రేమాంకురాన్ని చూసివినా ఊరుకోండి. చూడండి, ఏలా చేతులు జాస్తూ, ఎత్తుకోమంటూందో, బంగారుకల్లి. తీసుకోరూ?— అనున్న నిపాలబుగ్గలమీద, నవ్వితే, ఏలా సొట్టపడుతూందో! చూడమ్మా! మరే,

నాన్న కే, కోపంవచ్చింది కానీ... (పసిపాపను ఆకంకి అందియబోతుంది.)

విశ్వామిత్రుడు

(రవివర్మబొమ్మలూపాజాతో ఓ చేయి నెత్తిమీదకు ఎగబాసి వారిస్తాడు.)

మేనక

(కొంచెం వెనుకకు తగ్గి) ఎంత కఠినులండి.

విశ్వామిత్రుడు

కఠినుణ్ణా?

మేనక

ఆఁ. తపస్సు కఠినం: ఆచరణ కఠినం: చివరకు... మనస్సునూదా.

విశ్వామిత్రుడు

అవును: కఠినమైతే—నీమొర మెచ్చులకు కరగిపోకుండా ఉండేదే. (శిష్యుడు వచ్చి, రేజరూ, బేడూ అందిస్తాడు భయపడుతూ) దొర్లొస్తున్నాడా, ఎక్కడకు వెళితే అక్కడే పాతుకునిపోతావే? (మేనకవైపు రేజరు విసిరివేసి) తీసుకుపో, —వెళ్లు.

మేనక

ఇది తగునా?

విశ్వామిత్రుడు

భేషుణ్ణా.

మేనక

అవును: మనసు మారిపోయినప్పుడు... నెపం నామీదనే చేసి తప్పించుకోవాలని మీ పన్నాగం: నాకు తెలుసులెండి: వెళ్లి పోతాను.

విశ్వామిత్రుడు

శీఘ్రంగా.

మేనక

ఉండనులెండి. మీపాపను మీరు తీసుకోండి.

విశ్వామిత్రుడు

మీపాప- మాపాప! ఇద్దరికీపోతే పారవెయ్యి.

మేనక

అలాగే. లేకపోతే, మనకు పిల్లలు ఎందుకూ!

విశ్వామిత్రుడు

ఎందుకూ! నీవుచేసిన పనే, పిద్దదై అదీ చేయడానికి. కానీ, ఇది వృథాగా పోదులే.

రేజర్ వల్ల నీకునామా ఎడబాటులేనవి కదా. నీసంతానానికి అదేశాపం! రేజరే!

ఛీ! మాయలోపడి ఎంతతప ఫలం వ్యర్థం చేసుకున్నాను!

(వెళ్లిపోతాడు. మేనక, అప్పర అలానిలకు బడి, కదలకఉంటారు)

* *

* రెండో రంగం *

[కులపతి కణ్వుని తపోవనం.

అవతలగా ఆశ్రమ కుటీరములు కనబడుతూ ఉన్నవి.

మాధవీనీకుంజముదగ్గర శకుంతల నిలుచుని ఉంటుంది.]

శకుంతల

(చేతిలోఉన్న రేజర్ కనబడేటట్టు పట్టుకుని చూస్తూ)

బేజరూరు వగలేనా

మోజాతీరిపోయేనా

రేజరా

గడ్డమంటి చెప్పి వలపు

కానీ పిలువనవల మనవే.

బ్లేమకరుకు పూనులకుల

వాడి అబ్బి! నైవలేనే!

ఎన్నిమాయలు, ఎన్ని నమ్మకాలు, అన్నీమరచిపోయినాడా! అంతఃపురాంగల వలలో పడి, నన్ను అన్యాయంచేయడం—

(అననూయ వచ్చి సమీపించి)

అననూయ

ఏమి...చేయడం?

శకుంతల

.....

అననూయ

కదులు. మహూర్తం దాటిపోతుంది: కులపతి బ్రహ్మలోకానికి వెళ్తున్నాడు: నిన్ను కార్జరవుని తోడు తీసుకోమన్నాడు.

శకుంతల

(కోపంగా) నేను వెళ్లను. నగరుచేరుకోగానే పిలిపించుకుంటాననిచెప్పి ఇలావంచన చేస్తాడా? పోనీ, తనపేరే తలుచుకుంటూ

బ్రహ్మచారిగా ఆశ్రమంలోనే ఉండిపోతాను. ఆయనకు అంతి బెట్టా?

అననూయ

కాదమ్మ! రాచకార్యాలు—

శకుంతల

రాచకార్యా!! అవే నాకన్న ఎక్కువైతే నేనెందుకే? లేరగా కొరికానని, ఏమి తెలియనిదాననని అంతచులకనగా చూస్తాడా? (నేలీతో బెడరిస్తూ) ఆమాట నావద్ద ఎత్తవంటే—

అననూయ

విస్తూ?...నీమాటలకేమిలే, నేనుచూడటం లేదూ, ఎప్పుడెప్పుడని కామకొని మార్చడం? కొంచెం అతికిడి అయితే నైవ్యం వస్తూన్నదని ఎదురుమాసి కులికిపోవడం (రేజరును చూపించి)- అదిగో, వెళ్లేటప్పుడు నీదగ్గర వదిలేయలేదు జ్ఞాపకానికి? దాన్ని ఒక్కక్షణ పై నా ఎడబాటున్నావా? ముసుపటిలాగా తీవలను కన్నతల్లిలాగా పెంచుకుంటున్నావా? హరిణబాలలకు నవతృణాంకుర ప్రాశనము చేస్తున్నావా? నిదురలేచినది మొదలు రేజరును మెగును పెట్టడం, తలచుకుని మరియడం, ఎన్ని నేర్చుకున్నావమ్మా!

శకుంతల

(రేజరును దూరంగావిసిరి) నన్ను మోసం చేసినవాళ్లు-ఇంతే!

అననూయ

(తీసి, అందియబోతుంది.)

శకుంతల

అక్కణ్ణే: నీవు నాతో మాటాడవద్దు.

అననూయ

మాటాడనులే: ఇక, మీ ఊరికిపోయి మహారాజైనతరువాత సరే, ఇప్పుడితనుచే ఇంత అధికారగర్వమా? కానీలే—

శకుంతల

నాతో మాటాడవద్దు. ఇక్కడనుంచి వెళ్లి పోతావా, నేను వెళ్లనా?

అననూయ

మెదలకుండా ఉంటానులే. నాకెందుకు, అయినా, మీదంపతుల సంగతి? మీలో మీకు ఏమేంఉన్నాయో, ఏం?

ఆంధ్ర ప్రతిక-ఈశ్వరనామ సంవత్సరాది సంచిక

శకుంతల
.....
అననూయ
కూర్చి,
శకుంతల
ఉచుఁ,
అననూయ
పోనీ, నవ్వు.
శకుంతల
ఉచుఁ, కూర్చి, నవ్వును. — నీతో —
అననూయ
మాటాడవు. అయితే ఏం చేస్తావు?
[దూర్వానుడు వస్తాడు. శకుంతల, అన
నూయిషడ పెడగా తిరిగి నిలుచుని ఉంటారు.]
దూర్వానుడు
ఓం. శన్నో ఆస్తు... ద్విపదే
(ఎవరూ కదలరు.)
శం చతుష్పదే.
(విని, అటుచూడకుండా నవ్వుతారు.)
(దూర్వానుడు కొంచెం సకిలిస్తాడు: ప్రయో
జనం లేక, రాచుకు నేట్టుగా సమీపించి)
నేను వచ్చి నీరా: (కొంచెం తటపటా
యించి, వెళ్లి, మాచిగున్న మొదల వేడిక
మీద కూర్చుని),
దూర్వానుడు
అతిథిపూజ —
(శకుంతల, అననూయ వినరు)
ఆర్ఘ్యం, పాద్యం —
(వాళ్లు వెనుకటిలాగానే ఉంటారు :
ఆయన ధూకుడుగా వాళ్ల మీదకు వెళ్లి)
తెస్తారాలేదా పూజాద్రవ్యాలు? (వాళ్లు
చలించరు.) శపించనా ఇక తిరుగుకుండా!
— కాచుకోండి (కొంచెం తమయించి) చిత్ర
ప్రతిమలలాగా కదలరే? మీకు మతి
పోయిందా? దివ్యబుషిని—దర్శనం అనుగ్ర
హించాను. పూజించండి—తరించండి! ఇప్పు
టికి చెప్తున్నాను. చెడిపోకుండా—(ఊరుకుని
నిదానంగా) ఏమిటిమిత? (దివ్యదృష్టి
సారించి) హఁ, పడుచుదనం పొగరు! శకుం
తలా ఈ అనజ్ఞకు ఫలం అనుభవించు.
రాజును తలచుకునే కళ్లతో నన్ను చూడ
లేవే? ఆతినిమిషకోపం నామీద చలా
యిద్దామనుకున్నావే? చూసుకో—(కాపో

దకం, అభిమంత్రితం, విడస్తూ) నిన్ను దువ్యం
తుడు మరచిపోతాడు. (అంగలో దాటి
పోతాడు.)
అననూయ
చండకోపి—శాపం—అమోఘం.
శకుంతల
కానీ, ఎన్ని కష్టాలు కష్టమో రానీ, నా
విధి వ్రాత! (దుఃఖిస్తుంది.)
అననూయ
రా. పోయి బ్రతిమాలుకుని ప్రసన్నుని
చేసుకుందాం.
(శకుంతాను బలవంతంగా లాక్కుని వెళ్తు
తుంది. స్టేజీ ఒక సమీపం ఖాళీ: అంతలో
ఇద్దరూ తిరిగివస్తారు.)
శకుంతల
మాయ మైనాడు.
అననూయ
(తల ఊగిస్తుంది.)
శకుంతల
ఏంచేయను? ఎవరిని కడుకోను? ప్రభూ!
నీవు కనికరించనందున కదా ఈ దానికి ఇన్ని
అగచాట్లు! ఏలా బ్రతుకును? ఎందుకు—
(కూలబడుతుంది)
అననూయ
సఖీ! ధైర్యం తెచ్చుకో. ఆలాచించారించ
కూడదమ్మా! అన్నిటికీ గౌరీమహాదేవి ఉన్నది.
ఆమెకు దయరాదా! (కళ్లనీళ్లు పెట్టుకుం
టుంది)
(నారదుడు ప్రవేశం. వెంట గానం)
నారదుడు
లోకైక సుందరాననా—దురా
లోకశక్తిశ్రురహితా
నాకవామలోచనా మ
నాకమలాసహితా.
(శకుంతలనీతి చూస్తాడు: మహతిని తీసి)
ఎప్పుడూ ఒక ట్రైమోతా! (కిందపెట్టి) కిక్కురు
మనకుండా ఊరుకో, నేళాపాలాలేమా (విగ్గ
రగా) నారాయణ, నారాయణ!
శకుంతల
(లేచి నిలుచుని) నమస్కారం. దయ
చేయండి.
నారదుడు
కల్యాణి! భర్తృసహవాససిద్ధిరస్తు!

అననూయ
(నవ్వుకూ) అయితే కెద్దవేచీ నస్తుంది!
నారదుడు
(ఉలికిపడి) ఏం?
అననూయ
ఇప్పుడే—దూర్వానుని శాపం ఇచ్చి
కల్లా!
నారదుడు
ఎందుకూ?
అననూయ
ఎందుకేమిటి—కానానికీ? ఆయనకు అల
వాటేకమా? ఇవాళ మేం కనబడ్డాం!
నారదుడు
అయితే మాత్రం?
అననూయ
కాలినికెడ్డ పాము కలవక మానుతుందా?
ఊరికే వచ్చి, ఒక్క శాపమైనా ఇయ్యకుండా
వెళితే పరపుతస్కవకాదా? అయినా, తెలి
యక అడుగుతాను, మీలో మీరు కూడబలు
కొక్కరా ఏం, కర్మం? ఒకరు శాపం, వారి
వెనుక మరొకరు వరం! పేచీలు ఎందుకు
పెంచుకుంటారు? పోనీ, కెద్దనాడు, ఆయన
మాట గౌరవిద్దాం, మీ ఆశీర్వచనం ఉపసంహ
రించుకోండి!
నారదుడు
ఏమిటి!—ఉపసంహరించుకోవడమే!—
బ్రహ్మవాక్కు!
అననూయ
మరి, దూర్వాను మానీంద్రునిది?
నారదుడు
అసంగతి తరువాత ఆలోచించుకోవ
చ్చును. అసలు, జరిగినకథ ఏమిటో.
అననూయ
ఆఁ, పాడిందేపాట! నేను చెప్పలేను.
మీరు యోగదృష్టితో—
నారదుడు
ఉచుఁ—తెలిసింది. మహామంచి పట్టులో
చిక్కాడులే ముసలాడు: మరచిపోతాడ
న్నాడు కదూ. అవును బ్రహ్మచారి కేం తెలు
సును? కమండలు, జలం—ఉన్నాయికదా అని
అవకతనకలు చేయడమే! కానీ, తెలిసినట్లంది.
నేనే గెలుస్తాను.
అమ్మాయి! తిరిగి ఆశీర్వదిస్తున్నాను.
భర్తృ సహగమ...

“ప్రభాత ఫిలిం”

ప్రతిరోజు ప్రదర్శింపఁబడుచున్నది.

“మౌన కళాం”

మౌనపాటైన గానమౌనమునను
మానవిహృదయములను వశపరచుకొను ఫిలిం.

మరియు —

“బియాండ్ ది హౌరైజన్”

ఇందు పాల్గొన్నది
శాంతా ఆప్టె

మిమ్ములను విస్మయానంద ఛోలికల నూపుటకు వచ్చుచున్నది.

తరువాత —

“ది ఆన్ యెక్స్ పెక్టెడ్”

అనుకొనని క్రొత్తక్రొత్త విషయములతో గగుర్పాటొడవించు ఫిలిం రాజము.

అనంతరము —

“గోపాలకృష్ణ”

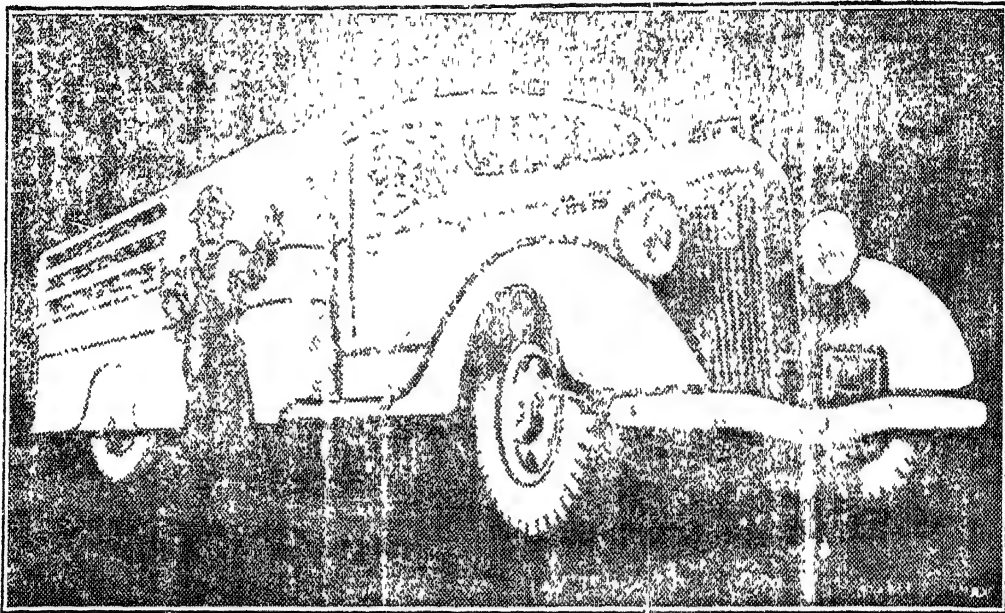
Distributors

FAMOUS PICTURES,
Bangalore City.

ఎల్లప్పుడు ప్రభాత్ చిత్రములనే
తెప్పించుకొనుడు.

REO TRUCKS

రియో ట్రక్కులు

రియో 1937 మాడల్స్ లోగడ రియో లాకు నాటినన్నిటిని మించును. స్పీడు లోను, శక్తిలోను, చాలకాలము మన్నుటలోను వినియోగంలోను ఉత్తమమైనవి. ట్రక్కుల నిర్మాణములో గత 30 సంవత్సరములకుండి గడించిన రియో పేరు ప్రభుత్వముకు ఫలముగా ఈ క్రొత్త మాడల్స్ లో అభివృద్ధి గోచరించుచున్నది.

అమెరికా యొక్క అతి కఠినమైన ట్రక్కులు.

ప్రాతినిధ్యము లేని స్థానిక యందు గౌరవముగల యేజెంట్లు కావలెను

వెంటనే పూర్తి వివరములకు వ్రాసి కనుగొనుడు.

TELEGRAM :
"Autoworks"

DISTRIBUTORS:

TELEPHONE:
3595

RANE (MADRAS) LTD.
MOUNT ROAD MADRAS.

డిస్ట్రిబ్యూటరులు :

రాణి (మదరాసు) లిమిటెడ్.

హాంటురోడ్

మదరాసు.

తిరువాంకూరులో గాంధీమహాత్ముని పర్యటనము

౧. తిరువాంకూరులో మహాత్ముడు ఎజావాతెగవారికి హితవోధచేయుచుండుట యందు కాననగును.

తిరువాంకూరు మహిళాసమావేశమువారు మహాత్మునికి స్వాగతపత్రము సమర్పించుట. కారదాదేవిగారు స్వాగతపత్రము చదువుచున్నారు.

తమ సభాసమన హరిజన దేవ లయ ప్రవేశమునకు అనజ్ఞయిచ్చిన శ్రీ తిరువాంకూరుమహారాజు గారికి
శ్రీ రాజగోపాలాచార్యులుగారు ఘనవాదములర్పించుట

శ్రీ తిరువాంకూరు మహారాజుగారికి చెన్నపురి పురపాలక సంఘమువారు స్వాగతవత్తమును సమర్పించుట
(మహారాజుగారిచేతన మహారాణి శ్రీ నేతూబాయిగారుగలరు)

సోదరీమణులారా!

నేను మీ స్నేహితురాలను. అనేమంది యోగ్యముగా నొక్క వర్గా
బిందినదీతి, శరీరాలోకమునకు నిజమైన కచ్చెలిగానుండి అమోఘముగా లోడ్పడినట్లు
రుజువుచేయుచున్న ఒకవిషయమును మీకు చెప్పబోవుచున్నాను.

శుభకోట మహారాజ్ ఆస్పత్రిలో, లేం డాక్టరుగా ఉన్న మీర్ జి.
తాను ప్రసూత్రాస్వకముగా ఉన్న వాక్యము వినుడు.

“అది నిజము - కేవల తిరియున్నది. దాని ప్రయోజనమును
నేను ప్రకటించుచున్నాను.”

ఇంకను యితర అనుభవములను అర్థమైనదన వైద్యశాస్త్రవేత్తలందరు ఆవిధము
గనే దీని మహిమను విస్మయించుచు.

అది యెంతవలెనో యితర అమోఘశక్తివంతమైనదో తెలిసికొనట చాల సుల
భము. వైద్యశాస్త్రములో ప్రాకృతిని నిధానములందు నుపయోగపరిచిన ఖగ్గరస్తువు
లన్నియు దీనిలో సర్వబలవంతము.

దీనియందు అశోక, లోధ్ర, అర్జున, అలెట్రీస్,
యి. డి. విటమినులు

స్త్రీ మిత్ర.

మున్నగునవి స్త్రీలకు ఆరోగ్యములను సమకూర్చుటలోను, బాధను పోగొట్టుటలోను,
వంధ్యత్వమును పోగొట్టుటలోను పేరొందినవాటిలో కొన్ని. వీటితోపాటు యింకను
యితరమైనవిగూడ చేర్చి “స్త్రీ మిత్ర” రాయబరచేయబడినది.

మీరు నామాటలనే వేదవాక్కులుగా విశ్వసించుటని నేను కోరుటలేదు.
మీరు ఒకసారి వాడిచూచి దాని గుణానుగుణములు మీరంతట మీరే తెలిసికొనుటని
అడగుచున్నాను. స్త్రీ మిత్ర ఒకసేసా ఖరీదు రూ 2 లు మాత్రమే. ఒకసేసా వాడినచో
గుణము వెంటనే తెలియగలదు. మీరు యిక “స్త్రీ మిత్ర”తో కలిసిమెలిసి యుండు
టయేకాక మీ స్త్రీ ప్రపంచమునకు యావత్తు దీనిమహిమను చాటవలయును.

ఇది మీపూరగల మందులదుకాణములలో దొరకనియెడల
దిగువఅక్షరాలకు వ్రాసి తెప్పించుకొనుడు.

Sole Distributors for Madras -
B. V. RAMANJULU & Co.,
Chemists & Druggists
3, Govindappa Naick St., G. T. Madras.

PARAGON PRODUCTS Co.,
P. O. Box No. 4013,
BOMBAY.

TRADE

MARK

గ్యారంటీగల రంగూన్ కమికల్ కమలములు

ధర తక్కువ!

సరకు నాణ్యము!!

మావద్ద పలురకములగు రంగూన్ కమలములు సరసమైన ధరలకు అమ్ముబడును. అనేకులు మా కమలములను కొని యెంతయు సంతృప్తిచెందియున్నారు.

ఒకతూరి మావద్ద కమలములను ఖరీదుచేసినచో నిజానిజములు మీకే తెలియగలవు.

ఇంగ్లీషు ఫ్యాన్సీ ఉంగరపు రాళ్లు

మావద్ద చెయిన్ మాలలకు కావలసిన గాజురాళ్లు, చదరం, బియ్యము, చింత గింజ, గోధుమ మొదలగు ఆకారములలోను, యంకా ఉంగరపురాళ్లు, తొంగటం లోలకురాళ్లు బంగారురేకు తొంగటం రాళ్లు, ఇంగ్లీషుకలర్లు, ఉంగరపురాళ్లు పలువిధ ములైన వర్ణములలోను, అన్నిచరిమాణములలోను దొరకును. ధరలు సరసము. ఒకతూరి వాడినచో నిజము తెలియగలదు.

చెయిను మాలలు

స్త్రీలు, బాలికలు యిప్పటి నాగరికతను అకనరించి కోరునట్టి అన్నిరకములైన చైనమాలలు, మావద్ద తయారుచేయబడుచు. నాణ్యమైన గాజురాళ్లతో తయారు చేయబడినట్టి బంగారుగిట్టు చైనమాలలు సరసమైన ధరలకు మావద్ద దొరకును.

విశేషమునుండి నేరుగ సరకును దిగుమతిచేయుచున్నాము.

వలయువారు:—

యస్. పి. హబీబియా జెమ్స్ కంపెనీ,

222, అంగప్పనాయకన్ వీధి,

పోస్టుబాక్సు నెం 222, మద్రాసు.

బ్రాంచీలు:

నెం 94 రు టంకసాలవీధి, జి. టి. మద్రాసు.

నెం 2 రు గోవిందప్పనాయకవీధి, జి. టి. మద్రాసు.

శక్తి శేషులు

శకుంతల

అననూయా! చూడు, ఆలేడిపిల్ల కుంటరి తనం. తల్లివగ్గరనుంచి పోపోతూన్నది. పట్టుకుంటాను (తొందరగా వెళుతుంది.)

అననూయా

అప్పుడే ఎందుకమ్మా అంతఃస్థ! (నారదునితో) పిచ్చితల్లి! సంబరం వాచేను కోవాలని వెళ్లిపోయింది. రేజరు (వెనుకుతూ) ఇక్కడే పడవేసింది—ఈపాదలో... అరే! ఏమైంది?—కాస్త, మీరుకూడా వెదకండి.

నారదుడు

ఏం రేజరు?

అననూయా

ముందు వెదకండి.

నారదుడు

కాదు, చెప్పాలి! ఆ... అక్కర్లేనులే—నాదివ్యదృష్టి ఉన్నదిగా! (తెలుసుకుని) ఓహో! ఇంకేం? సాధించాను! శకుంతలను మరచిపోయినా, రేజరు చూడగానే, దువ్యంతుడు యిల్లాలిని ఏమంటాడు!—చూడు జాగ్రత్తగా (ఇద్దరూ వెదుకుతారు.)

అననూయా

పోయింది

నారదుడు

ఊర. ఇంతలో ఏమవుతుంది?—శకుంతల పట్టుకున్నట్లుండేమా?

అననూయా

లేదు. మనం చూస్తూనే ఉన్నాంకాదు? ఇదంతా శాపమే! మళ్లా మహాసముద్రంలో—

నారదుడు

ఫరవాలేదు, శేను ఉన్నానకదా.

అననూయా

ఏమైపోయిందింటారు?

నారదుడు

అదే చెప్పడానికి పిలువేకుండా ఉన్నది: విచారిస్తాను: దగ్ధదృష్టి - ఒక విషయంలో రెండుసార్లు కన్ను పనిచేయదు. లేకపోతేనా—

అననూయా

మీరే ఓక్షించాలి: ఇప్పుడు పెద్దదిక్కు ఎవరూలేదు.

నారదుడు

మరేం భయంలేదు. శకుంతలను ఆత్మ నారింటి: పరిపించివేయవచ్చును. తరవాత బారం నాది.

అననూయా

అలాగే.

నారదుడు

వెళ్లి వస్తాను. (నిష్క్రమిస్తాడు.)

అననూయా

ఇదిగో,—ఏమందోయ్ (పిలుస్తూ వింగడాకా వెళుతుంది: నారదుడు వస్తాడు.)

నారదుడు

ఇప్పుడు వేళలేదు... తిరిగి మళ్లా...

అననూయా

అందుకు కాదు, పిలిచింది! మీ—మహిమి వదలివేసి వెళుతున్నారే?—ఇదండీ.

నారదుడు

(అందుకుంటూ, ఆలస్యంచేసి, అవలోకిస్తూ) మహిమి కాదు, మనసే మరచిపోయినాను. (ఇంకా కొంచెం దగ్గరకు జరుగుతాడు)

అననూయా

కొంటెతనం - (నారదుని చెక్కిరిమిదచేయి అలా అని) శకుంతలను ప్రయాణం చేయాలి. (కన్ను ఎగురవేసి నవ్వుతూ పారిపోతుంది.)

(గానం)

మాలతీలమదామ

భరణా, మరమోహనా

లోకైకసుందరాననా

నారదుడు

ఊరుకో: సంగీతం పాడినట్లుగానే ఉన్నది మనపని! (గానం ఆగిపోతుంది.)

(వదలి పోతాడు)

* * *

* మూడో రంగం *

[రాచగిరిలో. విహారమందిరం. సన్నజాజుల దండను పదిలముగా పుచ్చుకొని చేటి]

చేటి

(పరిక్రమించి) ఏదీ, ఇక్కడ ఎవరూ లేరే? (ప్రభువు ఈవైపు వచ్చినారని కొంచెం చెప్పాడే! ముసలితాతివ దృష్టి దోపం చెచ్చి పోతూన్నది. కంటికి కనబడవారందరూ మహారాజులే.

(ప్రతీహరి ప్రవేశించి, చేటినిచూసి)

ప్రతీహరి

మహారాజులే! నీ స్వయంవరానికి శేను చూసా!

చేటి

(తిరిగిచూసి) సేపు ఉన్నావు బాబూ, ఇక్కడ—

ప్రతీహరి

నీతోనుసేదను. నిన్ను చూడకుండా నిమిషం ఉండగలనా? నుదినం! బ్రాహ్మలకూడా ఉన్నది కదా - అన్నీ కలసివచ్చినాయని స్వయంవరమన్నాను. — వైం (సమీపించి) ఎంత అందంగా ఉన్నావు?—నిన్ను... ఇహ... వదలిపెట్టలేం! బాబూ... రేకలు విచ్చినట్లుగా నీచిన్నాక పెదవులతో—ఏదీ... చిరునవ్వు

చేటి

(నవ్వుతూ)

జాజులదండనారవల

గాజులందమా—బాబూ

ప్రతీహరి

చందమామ వెలుగునీడ

సరసమందమా

చేటి

ఒరుల

కందరాని మోనిలేనె

విందులందమా...

ప్రతీహరి

అందాలరాశివి— నీ అందమైనానలే! స్వయంవరం వాకా ఆగలేను!—గాంధర్వం—(పట్టుకోబోతాడు)

చేటి

(చిక్కకుండా తప్పించుకుని) ఉండు, ఎవరన్నా చూస్తాడు!—అమ్మాయ్!—మహారాజు! (దూరంగావెళ్లి నిలుచుంటుంది.)

(దువ్యంతుడు వస్తాడు: కుడిపక్కగా ఉన్న ఆసనంమీద కూర్చుని ఆలోచనతో)

దువ్యంతుడు

కుడి ఎడమ కన్నులు వంతులునేనుకొని అనురుతూన్నవి: సర్వనిర్వహణంలో ఏమైనా లోపం చేశానా? మనసుకూడా కలవరపడు తూన్నదే! (ప్రతీహరిని చూసి) పురోహితులు సోమరాతిలవారిని పిలుచుకునిరా.

(ప్రతీహరి వంగి, నమస్కరించి వెళుతాడు.)

చేటి

(ముందుకువచ్చి) దేవా! భూతాణి వసుమతీదేవి పంపిన ప్రేమోపహారము,

ఆంధ్ర పత్రిక - ఈశ్వరనామ సంవత్సరాది సంచిక

దువ్వొంతుడు

(దండను మెడలో వేయించుకుంటూ) దేవితో, కానుకను కనులకు అద్దుకొన్నానని చెప్పాడు.

చేటి

(చేతులుజోడించి, వినయంతో) తమ దర్శనభాగాన్ని కలుగచేయ మని మనవిచేసి రమ్మన్నది దేవేరి.

దువ్వొంతుడు

మంచిది, ఆలాగే.

(చేటి నిమ్మిమిమ్మాండగా, సోమరా తుడు ఎదురు అవుతాడు : ఆయనకు నమస్కరించి, వైదొలిపాతుంది. పురోహితునికి కొంతవెనుక ఒక రిద్దరు మునికుమారులు, శార్ఙ్గరవుడు,--శకుంతల--మేలిముసుగుతో.

పీరినిచూసి దువ్వొంతుడు లేచినిలుచుంటాడు. సోమరాతుడు ముందుకు రెండడుగులువేస్తాడు. మహారాజు నమస్కరిస్తాడు)

సోమరాతుడు

వత్స ! ఆయుష్మాక్ భవ ! (వచ్చినవారిని చూపిస్తూ) పీరు కులపతి కణ్వుని దగ్గరనుంచి శుభ్రం దేశము తీసుకుని వచ్చారు. శ్రాతవిధి చేత, ఉచితసత్కారములు చేసి, వెంటబెట్టుకునివచ్చాను.

దువ్వొంతుడు

కణ్వుసం దేశమా? తపోధనులకు నమస్కారములు. ఇలా దయచేయండి.

(మనిగమారులు మార్చుంటారు. శార్ఙ్గరవుడు, ఆతనివెనుక శకుంతల నిలుచునే ఉండిపోతారు.)

పూజ్యులైన కణ్వులకు కుశలమా? మీ తపస్సు నిర్విఘ్నముగా సాగుతున్నదా?

శార్ఙ్గరవుడు

ధర్మరక్షకులైన మీరు ఉండగా మాకు

కొంత ఏమిటి? గురుపాదులు కుశలపూర్వకంగా ఇలా కలుగుపంపినారు...

దువ్వొంతుడు

ధన్యుడను, వారి ఆజ్ఞ ఏమిటి?

శార్ఙ్గరవుడు

“నాయనా ! గాంధర్వాన నాహతుని వరించడం తెలిసికొని, సంతోషించాను. నెల మసలిన ఈమెను నీచెంతనే ఉంచుకోడం మంచిది” అని చెప్పమన్నారు.

దువ్వొంతుడు

ఇవి ఏమాటలు? ... (చిరువ్వుతో) సాత్త్వికమూర్తులు -- పరీహాసకులేనులేనని తెలియచెప్పడమా?

శార్ఙ్గరవుడు

పరీహాసమా?

దువ్వొంతుడు

కాదా, మరి? అయినా, కానీ యండి. మీరుపూజ్యులు! (శకుంతలకు చూపించి) ఈగర్భస్థి

దేనా కణ్వులు నాకు

పంపినభార్య?

శార్దూలపుడు
ఈమెనే నీవు వరించినది.
దువ్యంతుడు

అబద్ధము!

శార్దూలపుడు

ఆఁ. శాపాయుధుల మని మరః పోతూ
న్నారు.

దువ్యంతుడు

లేదు : మహాప్రసాదము! కాని, కడుపు
తూన్న పిల్లను భార్యగా వరించవలసిన దనే
ఆశేళము—నిరసా వహించాలా, శాపానికి
జడిసి?

శార్దూలపుడు

ఈలా, అమాయకురాలిని వంచనచేయడం
మాడా రాజధర్మాలలోదేమో? అరణ్యాలలో
ఉండి మాకు ఏం తెలుస్తుంది? మాపని
మేము చేశాం: ఇక నీయిద్దం: ఏలుకున్నా
నరే, లేక—

(శకుంతలతో) ఏమమ్మా! మాశావా,
ఈయనవాలకం! పోనీ, చూసిఅయినా
పోల్చుకుంటాడేమో, మునుగుతీయి: ఇప్పుడు
సిగ్గుపడితే ఏలా? (ముఖం చూపిస్తుంది.)

(మహారాజుతో) చూడండి, ఈమె
ఎవరో...

దువ్యంతుడు

ఈమె ఎవరు?

శకుంతల

నాదా!

దువ్యంతుడు

నాదా!—ఇంత విపరీతమా? అమ్మయ్యా,
నీవు పసిదానవులాగా వున్నావు: అప్పుడే
ఇన్నిమాయలు ఏలా నేర్చుకున్నావమ్మా?

శకుంతల

మాయలా! ఎవరివి?

దువ్యంతుడు

తెలియడం లేదా?

శకుంతల

మల్లా! అనండి, ఆమాట.

దువ్యంతుడు

అంటాను, నాకేమిభయం?

శకుంతల

అవును: ఇంత దుర్మార్గానికి, మోసానికి
బడిగట్టినమీకు (దగ్గరకువెళ్లి) శాపమానామిద?

మీరు ఎప్పుడు రమ్మంటారా అని కామధుని
ఉండి ఉండి, స్వతంత్రించి వచ్చేసినందుకు,
మన్నించండి.

దువ్యంతుడు

నాకేమీ అర్థంకావడంలేదు.

శకుంతల

అల్లాగా? ఏమీ తెలియనివారు, నన్ను
చూచేసినీ ఏలావరించి, నమ్మకలిచ్చి...

దువ్యంతుడు

ఆఁ. కథ అల్లు—

శకుంతల

పారవా! ఇది మీకుతగదు!—అప్పుడేమర
చిపోయినారా? మనచెలిమికి సాక్షిగా నేస్త్రీ
రేజరును, మాతండ్రి మాఅమ్మకు యిచ్చిన
దానిని, మీకు నేను సమర్పించలేదా? ఆశ్ర
మంలో ఉన్నంతకాలం మీకు అనుదినమూ
నేను అమరించియిచ్చేదాన్నికాదా? అప్పుడు
మీనున్నని చెక్కిళ్లు ఎంతముద్దోచ్చేవి?
తోటి చెలిక తెలు నన్ను చూసి ఎంత ఆనా
యపడేవారు! జ్ఞాపకంలేదూ, మొదటిసారి
మీరు రేజరు పట్టుకోవడం చేతగాక, గంట్లు
పడితే, నేను మందారరేకలు తీసుకువచ్చి
అద్దలేదా? ఏం, చూడండి, మీరు పేవ్ చేసు
కుని అక్కడపడజేసిపోతే తీసిదాచేసి, అలరి
చేస్తే, 'రేజర్ ఒకయెత్తూ, నేను ఒక ఎత్తూ'
అని మీరు నన్ను ఎంతబ్రతిమాలకుని, అనితర
జనలభ్యమైనఆదేవప్రసాదాన్ని నేను నవ్వుతూ
యివ్వగా, కళ్లవద్దుకుని, మీభాగ్యదేవతనని
కొగలించుకోలేదా? మద్దు పెట్టుకుందామని
మీరు ఎంత ఉబలాటపడినా, మూడురోజు
లూ గడ్డముపెరిగి గరుకుగా ఉన్నదని నేను
తప్పించుకుంటే, నామిది మక్కువతో
మీరు, సాయంకాలమైనప్పటికీ, ఎవరూచూ
డకుండా, అప్పడప్పడు గడ్డం చేసుకుని, కల
కలలాడుతూఉంటే, నిలవలేక నేనే మీ
కొగిలిలో వాలిపోయినాను కామా? చివరకు,
మీరు ఇక్కడకు వచ్చేస్తూ, రేజరు చెంట
పట్టుకునెగుతానంటే, మీనున్ననిగడ్డం చూసి
ఎవరైనా చూచేసినీ వలలో వేసుకుంటారని,
నేను ఇయ్యకుండా ఉట్టిచేతులతోనే పంపా
నుకామా? చూసుకోండి, ఎంత పెరిగిపో
యిందో! అచ్చంగా, కిరిటం పెట్టుకుని, వేపం
వేసుకున్న మునికుమారుడులాగా ఉన్నారు.
(దువ్యంతుడు ఉలికిపడి గడ్డం తడుముకుం

టా) ఏం, గడ్డముంటేఅయినా నేను
పూజకం వచ్చానా? (మీన చెయివేస్తుంది)

దువ్యంతుడు

(సంత్రమంతో) రేజరు! ఏదీ రేజరు?

శకుంతల

(దీనంగా) లేదు, బాయింది!

దువ్యంతుడు

అవును, ఆలానే పోయింది: ఎంత మోసం!

శకుంతల

నమ్మరూ, ఇంకా ఇప్పటికీ నమ్మరూ?
—నిజంగానే పోయిందండీ.

దువ్యంతుడు

ఇక చాలించు—నీ కేహలు. వచ్చిన
త్రోవను నడు.

శకుంతల

ఎక్కడికి పోను?—మీ భార్యను,—

దువ్యంతుడు

ఆమాట అంటే ఊరుకోను. భార్యవా?

శకుంతల

కానా?

దువ్యంతుడు

నీవు ఎవరో నాకు తెలియదు. వెళ్తున్నావా,
లేదా?

శార్దూలపుడు

(ముందుకువచ్చి) ఏమిటయ్యా నీ అగ
డం? మీలోమీరు రాజీపడరా? ప్రణయకలహ
మేమోనని ఊరుకున్నాను, చూస్తూ. పొగరు
బోతుతనం మాని ఏలుకుంటావా నజావుగా,
శకించనా? (చేయి జాస్తాడు.)

శకుంతల

వద్దు, వద్దు. నానాధుని ఏమీ చేయవద్దు.
నన్ను చూసి అయినా—

శార్దూలపుడు

ఊహుఁ, వీలేదు. ఎత్తినచెయ్యి ఊరికే
క్రిందకు దించకూడదు. శకించితీరాలి! ఏం,
రాజా?

(నారదుడు, కణ్వుడు ప్రవేశిస్తారు.)

నారదుడు

(శార్దూలపునితో) ఏం, పిట్టకొంచెమైనా
కూత ఘనంగానే ఉన్నదే? చదువంతా అయి
పోయి, శాపప్రయోగాలదాకా వచ్చావా?
(దువ్యంతునితో) ఏం, రాజా, క్షేమమా?

కణ్వడు
కామతల్లీ! నీవు యిన్ని కష్టాలు జచ్చింది
నా తెలివితక్కువతనం కల్గినే

నారదుడు
ఉపోదాతం తెగపెరిగిపోతూంది: ఇక
నైనా ఉపక్రమిస్తారా, లేదా, అసలు
విషయం? వల్ల మనం... (నైగలో ఏదో
జ్ఞాపకంచేసి) వెళ్లవద్దు —

కణ్వడు
(శకుంతలతో) మహా, పరుషం... రేం?
పక్షి మనకొక్కటం బయటపెట్టండి: చుంగు,
మీ అల్లుణ్ణి పట్టించండి.

కణ్వడు
(శకుంతలతో) పరుషోతల్లీ! నీకేం భయం
లేదు: అంతా నా సారపాటు.

కణ్వడు
పెద్దలు—నిలుచునే ఉండటం భావ్యం
కాదు: దిరుచేసి ఇలా—

కణ్వడు
నాయనా! పెద్దల అభావ్యపు పనులే
ఇంతవరకూ తెచ్చినవి. నాతిప్ప ఒప్పుకుని
మీరందరూ తమిస్తేనే కాని కూర్చోను.

కణ్వడు
చువ్వంతుడు
చువ్వంతుడు—మీరు తప్పుచేయడం—

కణ్వడు
విధివిధానం, బాబూ! ఆకలములతో
జీవించేస్తా, అసలెవరో పడిఉండటం మాకు
తిగింది కాని, తగుదుమని నాగరికవేదం
వేస్తే ఊరికే పోతుందా?

కణ్వడు
చువ్వంతుడు
మీ మాటలు వింటేగా ఉన్నవి.

కణ్వడు
నారదుడు
చినండీ! ఇంకా ఉన్నవి విశేషాలు.

కణ్వడు
మహాపరధం—
సోమరాతుడు

కణ్వడు
మీరు మాటిమాటికీ ఆలా నిండించు
కోవడం మహారాజుకు చిన్నతనంగాఉన్నది.

కణ్వడు
(శకుంతలతో) అమ్మా! నన్ను మన్నిం
చుచూ?

కణ్వడు
(ఆశ్చర్యంతో) అదేమిటండీ?

కణ్వడు
కామతల్లీ! నీవు యిన్ని కష్టాలు జచ్చింది
నా తెలివితక్కువతనం కల్గినే

నారదుడు
ఉపోదాతం తెగపెరిగిపోతూంది: ఇక
నైనా ఉపక్రమిస్తారా, లేదా, అసలు
విషయం? వల్ల మనం... (నైగలో ఏదో
జ్ఞాపకంచేసి) వెళ్లవద్దు —

కణ్వడు
(శకుంతలతో) మహా, పరుషం... రేం?
పక్షి మనకొక్కటం బయటపెట్టండి: చుంగు,
మీ అల్లుణ్ణి పట్టించండి.

కణ్వడు
(శకుంతలతో) పరుషోతల్లీ! నీకేం భయం
లేదు: అంతా నా సారపాటు.

కణ్వడు
పెద్దలు—నిలుచునే ఉండటం భావ్యం
కాదు: దిరుచేసి ఇలా—

కణ్వడు
నాయనా! పెద్దల అభావ్యపు పనులే
ఇంతవరకూ తెచ్చినవి. నాతిప్ప ఒప్పుకుని
మీరందరూ తమిస్తేనే కాని కూర్చోను.

కణ్వడు
చువ్వంతుడు
చువ్వంతుడు—మీరు తప్పుచేయడం—

కణ్వడు
విధివిధానం, బాబూ! ఆకలములతో
జీవించేస్తా, అసలెవరో పడిఉండటం మాకు
తిగింది కాని, తగుదుమని నాగరికవేదం
వేస్తే ఊరికే పోతుందా?

కణ్వడు
చువ్వంతుడు
మీ మాటలు వింటేగా ఉన్నవి.

కణ్వడు
నారదుడు
చినండీ! ఇంకా ఉన్నవి విశేషాలు.

కణ్వడు
మహాపరధం—
సోమరాతుడు

కణ్వడు
మీరు మాటిమాటికీ ఆలా నిండించు
కోవడం మహారాజుకు చిన్నతనంగాఉన్నది.

కణ్వడు
(శకుంతలతో) అమ్మా! నన్ను మన్నిం
చుచూ?

కణ్వడు
(ఆశ్చర్యంతో) అదేమిటండీ?

నారదుడు
అంగుళి అమోరేం ఎవరూను?

కణ్వడు
నేనే చెప్తున్నాను కాదు! బ్రహ్మలో
కానికి యజ్ఞ సంభావన తీసుకునేందుకు
వెరుయా మా శకుంతలను మార్చామని, ఇక
ఇక్కడకు వచ్చేదన్నది కదా ఆమె,
మనికుమారికలతోకలిసి గ్రామ కోసుకుంటూ
న్నదని ఆ చైపువెళ్లి కనబడకపోతే, ఎటు
వెళ్లిందో అని ఆటూ ఇటూ అక్కడే
తిరుగుతూండగా, పచ్చికలో తరతర
లాడుతూ ఈ రేజరు కనబడ్డది!

కణ్వడు
(శకుంతలతో) మహా, పరుషం... రేం?
పక్షి మనకొక్కటం బయటపెట్టండి: చుంగు,
మీ అల్లుణ్ణి పట్టించండి.

కణ్వడు
(శకుంతలతో) పరుషోతల్లీ! నీకేం భయం
లేదు: అంతా నా సారపాటు.

కణ్వడు
పెద్దలు—నిలుచునే ఉండటం భావ్యం
కాదు: దిరుచేసి ఇలా—

కణ్వడు
నాయనా! పెద్దల అభావ్యపు పనులే
ఇంతవరకూ తెచ్చినవి. నాతిప్ప ఒప్పుకుని
మీరందరూ తమిస్తేనే కాని కూర్చోను.

కణ్వడు
చువ్వంతుడు
చువ్వంతుడు—మీరు తప్పుచేయడం—

కణ్వడు
విధివిధానం, బాబూ! ఆకలములతో
జీవించేస్తా, అసలెవరో పడిఉండటం మాకు
తిగింది కాని, తగుదుమని నాగరికవేదం
వేస్తే ఊరికే పోతుందా?

కణ్వడు
చువ్వంతుడు
మీ మాటలు వింటేగా ఉన్నవి.

కణ్వడు
నారదుడు
చినండీ! ఇంకా ఉన్నవి విశేషాలు.

కణ్వడు
మహాపరధం—
సోమరాతుడు

కణ్వడు
మీరు మాటిమాటికీ ఆలా నిండించు
కోవడం మహారాజుకు చిన్నతనంగాఉన్నది.

కణ్వడు
(శకుంతలతో) అమ్మా! నన్ను మన్నిం
చుచూ?

కణ్వడు
(ఆశ్చర్యంతో) అదేమిటండీ?

కణ్వడు
నేను విరివేశాను, కోపంలో. (గుచ్చం
శుడు ప్రశ్నిస్తూ చూస్తాడు. ఆమె ఆతిని
చేంపట నిమగ్నతుంది లాలిస్తూ)

కణ్వడు
చూడగానే, మరచిపోయిందేమో.
తీసుకువెళ్లి యిద్దామని తీశాను. కాని,
అంతలో ఒక పిచ్చి ఆలోచన పోయింది:
వెళుతూన్నది బ్రహ్మలోకంలో సభకు
అక్కడకు రంభాదిదేవతాయనలు అభినయ
ప్రదర్శనానికి వస్తారు కదా, ఏక్కాగా
గడ్డం తీసేసుకుంటే బాగుంటుందని—

నారదుడు

మాయంటిదగ్గర మిమ్మల్ని చూసేటప్పటికే అర్థమయింది నాకు: మా అమ్మ అడిగింది పూడాసు, మీరు ఆలాతయారై నారేమని. నేను, తరువాత చెప్తున్నానని తప్పించుకున్నాను.

కణ్వుడు

నాయనా, నీముఠం ఎలా తీర్చుకోగలను?

నారదుడు

తిరిగి గడ్డం పెరగనీయండి: తాపసులకు

అందులో ఉన్నంత అండం (అండరూ పెట్టుతారు.) పోనీ, భార్య గర్భవతి గనుక, ఈ నవమాసాలూ మీ అల్లుడికి దాంతో అవసరంలేదు గనుక, వాడిమాస్తానంలారా? ఉహూం. ఆమ్మో! పెద్దలెండి. అది కనబడకపోతే, అమ్మయినమ్మ మరచిపోతాడేమో? సరే, సమస్తదస్యంగశానిధివంతు! నేనువెళ్లి ఈ పట్టున చూర్వానుడికి చెవులు ఎక్కదీయాలి, ఎవరు గలిచారో!

మహర్షింతుడు

నా ప్రాణాలు అండమని—

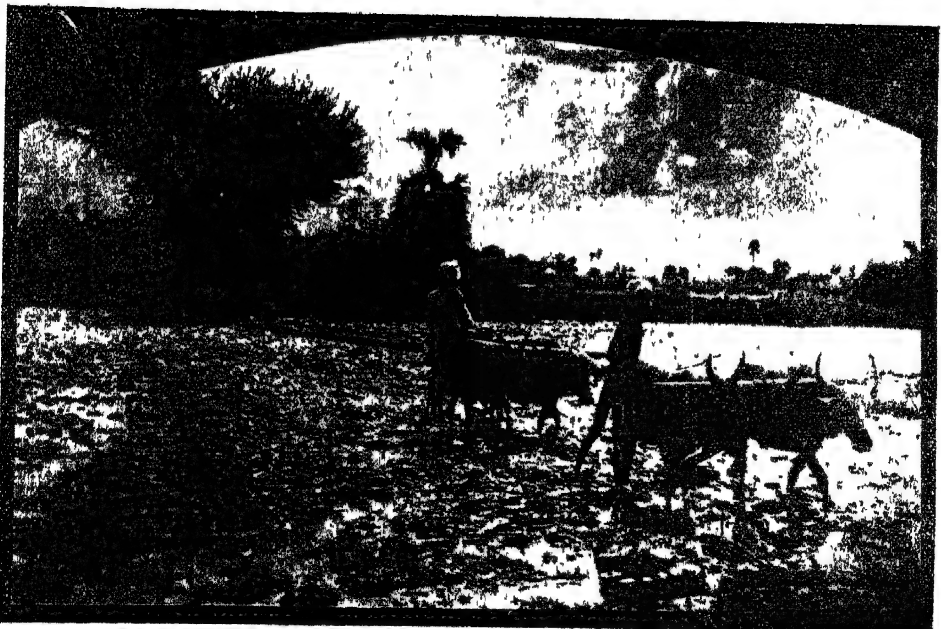
నారదుడు

ఇర యు పీల్చేడు. భారసాలకు ఎలాగూ వస్తాను కా? ఛార్వణి నాచ్యం చూడటానికి వెళ్లాలి. నా మామగారు ఉంటారుగా, నావంతు కూడా తరునకే, మంచిది, వెళ్లి వస్తాను.

[అండరూ లేచి నిలుచుంటారు, నారదుడు వెళ్లిపోతూ ఉపగా-జవనిక్]

S. S. S.

వానిని విడువకుండు భక్తులవలె, దుర్దాంతాను భవమును ఆత్మహృదయములందు నిలుపుకొని దానికరుణకరతన చిక్కిని పాపముల నంది, వాని నాత్మజీవనములందు చిరాంతములు గావించుకొనిన జిజ్ఞాసువులు, దివియండి (వేలు దీపికలు తిమిరసంకులలోకము నాలోకిత మొనరించి గన్ముస్థానముదెస జను తెరువరి గమనమునకు తోడగులీల నా పాపములు కోటి వస్తులట్లు కాంతిలి తమ జీవనములపై మిగు కలు రాలిచ్చుచు, దృష్టిగల భావస్వదాశయము దెస జనుకట్టి తమకు తోడుపడుట గ్రహించి ప్రాప్తలాభమునిహృదయమై రని యెఱుంగ జాలదురు.

జిజ్ఞాసువు ఆవృతి యవనినుండియు, సంత రంగవిశ్వమునుండియు భావభవము నందును. ఇంద్రియద్వారములనుండి దీని కేతవు స్ఫూగత మును. వీనినిగుఱించి ఎన్నెన్నియో అపహేలు తిలనూపినవి ఆత్మాభ్యుదయమున కింద్రియ ములు చెఱుపుదెచ్చునవనియు, వీనిని త్రొక్కి యుంచుట గుణవంతుని ప్రధానకర్తవ్యమని యు పెద్ద లనుచుదురు. గురువరంపరముండి దిగివచ్చుభావము నిలువేఱు పుజేసికొనునలవాటు మనయని. ఎన్నడోపుట్టిన సంప్రదాయమునేకు ముత్రివ్యగాక జగన్మోహినివలె జవ్వనియైనిలిచె నేని ఆమెనిండుచక్కదనమునకు చేతులుబో డించుటకుమనముసంతయింపరాదు. చిరనూతని మైన సంప్రదాయమును గొలుచుట మంచిదే. కాని ఒకడు మొక్కిక్కుమరి కానించెనని గాని, మఱొకడు దానిపై పూలుచల్లునుం డెనిగాని ఈ యారాధనమునకు కడంగితి

మేని నెక్కుంపువృద్ధి కనులజూడము. ఏదో పుంత ఏర్పడినదని కండ్లమునీకొని నవచు నాడు తన బుద్ధిపై, సహజశక్తిపై, స్వతంత్ర భావముపై ఆద్యులువేసి తీయను.* బానిస బంగారును బడసినను దానిచే ముకుటమును నిర్మించుకొనజాలదు. నిర్మించినచు దాని నాతడు మరువృత్తియన కిచ్చి స్కనిలువ వలెను.

భావగ్రహణమునకు అక్కరైనచేత ఇంద్రి య కవాటములను తెఱచియుంచుటేకము. ఇట్లెల్లరు చేయుచునేయుండురు. రమాసతి వలె వాణి అవలీలగ ప్రసన్న గాదు. తెఱువబడిన ద్వారములన్నిట నామె ప్రవేశించుట కిచ్చు గింపదు. తిపించు కుమద్వృత్తి హృదయమందే నగుమోముజాబిలి చొచ్చి నందనము నందు సృష్టించులీల ధ్యానముగ్మయెన్న మనస మునే జగదీశు ప విక్రాంతిగృహము గావించుకొనునట్లు తపించుహృత్తామసముచు సత్య లోక మొనరించుకొని వీజాపాణియొక దివ్య భావ నుందు పాంశ్యముధుర్యపారభసమ స్వీకరై వసించును.

పూవులందుగాక ముండ్లయందే తపసు పం దునుగావున తాపసులైన వీరులును, కళో పాసకులును కంటకాసనములపై నుండియే కృతకృత్యులగుదురు. మానవరక్షణార్థమును మృగలందు జన్మింప జగదీశుడే తపించెనని కృష్ణ జీవనమును పరీక్షించినపుడు గ్రహించుము తపసునందలి తత్త్వమును, కష్టమందలి మహా త్వమును ప్రకటించినది కావుననే కృష్ణున తార మవతారములందు మిన్నయైనది. కైదు

లాని ఘోరారిష్టములు పసిపిడ్డయైన శ్రీకృష్ణు నకు వాడులైనవి. ఆతని జీవనమునకు ముకుట మైనదియు సహజవృష్టమే. “జగదీశునంతటి వానికే ఇక్కట్లులు తప్పనితఱి, నీక సామాన్యుల మాటేమి?” అని ఒక హిండిమహాకవి వాణినినాడు. కృష్ణజీవనమును గాంచి నిట్లా రుపు వీడునాతడు దానియందలి భావాన్యుత మను గ్రోలజాలినవాడు కాదు. ఈకవి పలు కున Pessimism నిందుకుంపవలె నున్నది. జగదీశునంతటివానికిని, ఈశ్వరునిపై కన్ను న్నువానికిని, పరీవ్రాణ్యతవ్వదెస కాలు సాగించునాతనికిని నెచ్చెలు లగుటకై యుఱుకు లెత్తుచు నరీష్టము లరుదెంచును.

జగదీశుడు సారథియై వల్లములను జట్టియుం డ దశతేజాలు క్రమపంథయందే చరించును. ఈశ్వరవృష్టియందు నిలిచి వృద్ధిగనిన ఇంద్రి యములు సర్వక్షేత్రమందును, కురుక్షేత్రమం దును + విశేషప్రయోజనీయము లనట నిస్సం శయము. ఇంద్రియరహితునకు సన్యాసాశ్ర మమున ప్రవేశించుటకు హక్కులేదు. ఇంద్రి యవృద్ధి నందియే శ్రీకృష్ణుడు! జీతేంద్రియుడై నాడు. తండ్రితని నిత్యజన్మాచారి యందురు. ఇతడు పుట్టి వెరిగినది “గోకుల”లో కదా! ఇంద్రియవృద్ధి ఇందే కలిగెననునట్ల మీ పద ముండు లేదా? ఇందుండియే కర్మవీరుడై ఆతడు కదలిపోయినాడు; కురు క్షేత్రమున గీతాచార్యుడైనాడు; గోవర్ధనమున జిటికెనవ్రేలిపై ఘోరారిష్టమును నిలిపినాడు; బృందావనమున మంజులీతికాకళలను, మధురలలితకళలను వెలార్చినాడు. తపసున

* ‘మనుస్మృతి ముక్తిని కాంతీంచునది’ యనికదా పలుకుచుండుము. ఇట్లని యభిలషించుటకు కారణము స్వేచ్ఛదానికి సహజ మగుచేతనే! కర్మబంధమునుండి విశేషది తనకు సహజమైనదానిని, తన స్వంతమైనదానిని—స్వాతంత్ర్యమును— పడయుటకై ముముక్షువు తపించును. రక్కసియొండు గుండియను నొక్కిపట్టినపుడు దానిస్పందన మాగిపోవును; గుండెగొనము ఆత్మప్రకాశ మొనరించుకొనజాలరు; గుండెలోని ప్రాణశకుంతమే ఎగసిపోవును. బంధము ప్రజ్ఞను స్వస్థంపముచేయునని, జీవనవివాళము గావించునని పెక్కు మాటల దెలుపనేల? సచ్చిదానందములును, “సత్యం, శివం, నందరం” అని మనము పేర్కొను పరమాశయములును ఆత్మగుణములని యెఱుగుదుము. ఆత్మ స్వాతంత్ర్యమునకు భంగము వాటిల్లినపు డీగొనములు స్వీయప్రకాశము గనజాలవు. ముక్తిందినవాడే పరమాశయములను ముంతేతికంకణములు గావించుకొనును. మునియేకాక, కళోపాసకుడును ముముక్షువని నా దృఢాభిప్రాయము. ఆదర్శకళోపాసకుల రచనలను పరికించినపుడు మన కీయంశము దినమజీవలె స్పష్టమై తోచును. స్వాతంత్ర్యకాములయ్యే వీరు సత్యవ్రతులై, ఆనందోపాసకులై, సాందర్భవ్రతులై అమృతజీవు లైరి. ఈశ్వరదత్తమైన వీరిపతిభి అద్భుతముగ నాత్మప్రకాశము గావించుకొనినది. ప్రతిభాప్రకాశమునకై తపించిన మిల్టన్ (Vide : Milton's Sonnet to Syrak Skinner) స్వాతంత్ర్యకామికాదా? ఒరులకై క్రిని తమగొడుగు జేసికొని, ఒరులరచనలకు దివిటీలు కొట్టు టందు సంకృప్తి నంది, ఒరులకు పదాతులై మనుగడగడపి, ఒరులబంగారుతో భుజిక్రలు నిర్మించుకొని, ప్రపంచముచూల నాటకనూడి కొంతకాలము క్రిరీవంతులై కొందఱు వలికినను, వీ రెంగిలికూడు దినువారని, నీమలని, దొంగలని, బానిసలని కాలక్రమమున వీరిరచనలే జగతికి తెలిసివేయును.

జనించి, ప్రపంచమున కృష్ణసంచిన జ్ఞానము, బ్రహ్మ, కర్మ కేర్వోత్రయమునఁ కలసిమెలసి యున్న జ్ఞే మానవుడు పరిపూర్ణత్వము (Perfection) నందగలవని, నరుడు (Man) నరనారాయణుడు (Man-God) కాగలవని భారతమును, భగవద్గీతను విమర్శింపుటతో నిర్మాణించినపుడు గ్రహింతుము. అగునాతన వసుంధరను పరికింపుడు. జితేంద్రియులు కాక, నీలిని నీటిలోగలిపిన 'జ్ఞానులను' కర్మకైత్రమునుండి పరిగిసిపోవు 'భక్తులను' గుంధర్భభాషనులను గుఱించియు, నుత్తమాక్షయులను గుఱించియు గురుగంపిరోపన్యాసము లానరించి క్రియాంగణమున పతికిలపడు జ్ఞానులను భక్తులను గుర్తింతురు. అగునాతన విద్యావిధానమున నాదర్శభావప్రదోమునకు ఆరంభించుచున్న లేకుండు బుజ్జితపర్మస్థానమేమో, ఆపర్మజీవమేమో ఎరిగిన వారిసంఖ్య ఇందుమించుగ నిండు నున్న యెయున్నది.

కల్లోపానమునకు కౌతుకిన దుహానామ
గ్రీవి మనసున నిండింతుకొని, దాని నూతగా
విందుకొని నూతన భావస్ఫుర్తికి గడంగుటకు
నిందియత్తి ఎంతేని అవసరము. ఒకరి
కంటె తీర్ణముగ చూచియు, ఎక్కువ
మక్కువమయి వినియు, ఆతురపాటున వివి
ధానుభవముల నందియు వ్యాధయమును భావో
ద్వేగముచే నింపుకొని భావనావేగము నంది
ఖగ నా ధునివలె దైవబలమును
పడచి, బహుభవనముల
తెగసియోగింకదా, అందరింగికమైన తనమజి
లీల సంపూర్ణోదంతిమును ప్రజానీకమునకు
తెలుపు మని తనకలమును, తనకుంచెను
ఈతడు నియోగించును. బహుభావభవముల
నందిన కవివ్యాధియే కవిత్వభినియై అందుండి
తన భావకైవలని జగతిపై బాలువారించును.
పాతకవితాన ముందు గ్రంథలిపి కవియందిన
అనుభవములను దామును అందెదరు. గుడిసెన్మృ
మున ప్రవేశించినఅనంతరమున గర్భాలయమున
దాదలపని అగ్గత దృశ్యములను విలోకించి
భ్రష్టదు పట్టరాని ఆనందమున తన్మయస్పృశ్యము
సలుపును. వియత్రలమందలి రమ్యస్పృశ్యము
లను వీక్షించి, అవేతభరితస్మాదయ్యడై కనిమి
అవిరళ కవితాధారలను భారతి సాహితీతీత్ర
యన నెడలింపగలిగినాడు. బ్రహ్మాండమునం
ంతటను నింశియున్న సృష్టికర్త అగ్గత
చనలను గాంచియేకదా ఆదర్శకవులు వానిని

మేలుబంతులు గావించకొని, నక్షత్రమాల
పోలు భావమాల్యమను సృష్టించి “వివ్య
మాంగల్యనాత్ర మిదిగో!” అని పలికి సాహితీ
నీమంత్రిని గళమునకు దానిని గట్టుచుందురు!
ఇంద్రియ ద్వారములను బంధించిజేసినవో
నీ కల్యాణమండపములోనికి దోకొనిపోవు
దారులు కట్టుబడిపోయిన వని తెలుపనక్కర
లేదు.

మిల్టన్ కవీంద్రుడు అందుడగుట నిక్కమే. కాని అతడు పుట్టగ్రుడ్డికాదు. కేంబ్రిడ్జ్ లో విద్యార్థియై యున్నపుడును, పదపత్యి ఇటలీకింగాకములందు మఁలినపుడును, రెవ్వలొక రమ్యప్రకృతిపై కన్నువిడి ఆమె మోమునందలి సింగారమును తివయెడంద నిడి కొనినాడు. ఆంతరంగిక ప్రాత్యహముంది మహాప్రాహముతో సేదనె యుద్ధింభమును రచింప నిశ్చయించుకొనినాడు. తొలఁది Arthur and the Knights of the Round Tableదెస తనవృత్తిని సారించి నాడు.* ప్రాణాధికముగ బైబిలును ప్రేమించి, దైవప్రేమితుడై దివ్యభావములు నేకరించుకొని, యోచనాముగ్నుడై బైబిలు పఠములపై నిర్దురకొంది అత్యుత్సాహముల గని, ప్రపంచసాహితీకి వన్నె దెచ్చు మహాకవిగ్నప్ర గంభమును రచించినాడు.

అవ్వలనే గాక అంతరంగముందు
జ్ఞానేంద్రియములు కలవు బాహ్యేంద్రియ
మొక్కటుంచిన దృశ్యమును లోకల
కన్న ముక్తవగల యన్నిచేతలందు విల్పా
కింపగలను. అవ్వల విన తీయనిపా ను
ఇచ్చనచ్చిన ముహూర్తములందు అంతరం
గర్భాలయమున వినగల పీను లంతరంగమున
గలవు. శిల్పముందు, కల్పనముందు సిద్ధ
హస్తమైనవారి చరనము విల్పాకించినతిన
నంత రంగేంద్రియములు చాకచక్యముతో
కలను; అపూర్వ దృశ్యములను మానస
యవనకృత చిత్రించును; ఆత్మ సవిభా
సందముతో తనువును. జిజ్ఞాసలని ప్రేరణను
నందిన ఇంద్రియములు పరిశీలన భావనము
లకు దారులు నిర్మించును. మనుష్యమానస
మవు శుభార్థకై నంది, మాతృదృశ్య కల్పన

మున నాటి తేలును. మిల్టన్ మహాకవి అందును
కాకమున్న హామరు డాంటే ప్రభృతుల
చవలను పుంఖానుపుంఖముగ పఠించినాడు.
బియాట్రీస్ కైపాగిలిన డాంటే కరుగిపెంపున
తా నం త కు ము న్ను గ న ని
లోకమున కాల్చిడినాడు. నవశక్తి నిజాంత
రంగమున మేలుకాంచుట గనినాడు. పరం
జ్యోతిని ప్రస్తుతించినాడు (Vide: Milton's
"Invocation to Light"). అందుడయ్య
నంతరంగ మాలోకస్థావితమై యుండు గని
మిగుల మురిసినాడు. కల్పాంకురమల కెన
యైన కల్పన లాత్మస్వాదీపై మేలివినల్లయి
యుండు విశాకించి, తొంటియావేచనునుండి
(Vide: Milton's Sonnet "On his arri-
ving at the age of twenty-three")
కదలి అనందార్థమమున లంఘించి అందు
మన్నవేసినాడు. విశాల నిరయమును, Pan-
demonium ను కట్టెరుటజూచినట్లు వర్ణించి
(Vide, "Paradise Lost") నాకవిభవ
మున కెగిరిపోయి (Vide: "Paradise Re-
gained") పతితుడైన మానవు డీశ్వరకరణ
కరణ పునరుద్ధరణమనంది, ఈశ్వరసామ్రాజ్య
మున ("Kingdom of God") స్వాతంత్ర్యము
దుట గాంచి, నారాయణుని మ్రోల స్వశ్రీ
మొనరించిన దేవమనివలె తన్నుంచుకొదయు
డైనాడు సృష్టిచిత్రములంబలి శక్తియనుడు,
ప్రతిభాప్రదీప్తరచనలందలి శక్తియనుడు ఈ
బుద్ధిశీలీంద్రుని హృదయమును తాకినంతన,
గోటిచే విరిచినతోడన సప్తరాగములు వీణా
స్పాదించి యున్నట్లుగ లేచులీల, నందుండి
భావనినీడనాచలహరి తెరలుతెరలై ప్రబం
చినది.

దశహయములకు సంధింపబడిన వల్లము
 కృష్ణకరములకు లొంగులెరి, వాక్కుకత్తికి
 లొంగిన మనసునంటిన దశేంద్రియములు
 క్రమగతి జలించి విజయోజ్వలమును గాంచు
 ననియు, అప్పుడే సౌందర్యభాసరరైన జీవన
 మను, సాహితీయును గోచరించు ననియు
 నూచించియుంటిని గదా! బాహుళ్యములు
 పాఠచిహ్నమును, శబ్దచిత్రమును పూరించి
 రనియు, వారిజేరుపై కవిగ్రంథము నెలసె

* ఈతనియనంతరము టెన్సిన్ వసుకవి వీరిపై చూడ్కులు నడిపించి వీరి ప్రజ్ఞ నతికాశలముగా గీరించినాడు (Vide: Tensin's Idylls of the King).

ది సౌత్ ఇండియా కో ఆపరేటివ్ యిన్నూరెన్సు సొసైటీ లిమిటెడ్

చార్టర్డ్ బ్యాంక్ బిల్డింగ్స్, పో. వా. 182, మద్రాసు

ప్రిసిడెంట్:— ఆలెగ్జాండర్ ఎ. రామదాసుపెతులు, బి. ఎ., బి. ఎల్.

నిరంతరాభివృద్ధి గాంచుచున్న భీమా సంస్థ

కో ఆపరేటివ్ సొసైటీస్ అక్టు ప్రకారము రిజిస్టరు చేయబడినది

మద్రాసు గవర్నమెంటు కో ఆపరేటివ్ సొసైటీస్ యొక్క రిజిస్ట్రేషన్ గాజెట్ ఆమోదము, మాఫ్ విజిల్ చేయబడును

సామర్థ్యముతోను, విశ్వసనీయతతోను నిర్వహించబడుచున్నది

తక్కువ ప్రీమియము రేట్లు

సరళమైన పట్టానిబంధనలు

రు 100/- లు మొదలు రు 10,000 ల వరకు పాలసీలు

జారీచేయబడుచున్నవి

ప్రతికార్యమునకు ప్రతివారికిని అక్కరకు వచ్చులాగున భీమా స్కీములు ఏర్పాటుచేయబడినవి

స్వల్పకాలములోనే మంచి యభివృద్ధి కలిగెను

మొదటి వాల్యూ యేషను ఫలితములు

1932 సం॥రము లగాయతు 1936 సం॥రము వరకు

ఎంజోమెంటు పట్టాలపై రు 1000 లకు రు 50/-

యావజ్జీవితభీమా పట్టాలపై రు 1000 లకు రు 75/-

చొప్పన లాభములు పంచి పెట్టబడెను

ఆప్తయరీ ప్రాఫెసరు కె. బి. మాధవగారు ఇట్లు వాయించున్నారు:—

“సమర్థమైన విశ్వసనీయతతో గూడిన కార్యనిర్వహణముచే బలపరుపబడిన బుద్ధి మాత్స్యమైన కార్యవిధానముతోడను, న్యాయ విచక్షణతో గూడిన కట్టుబాటుతోడను, మీరు బలమైయున్నతమైన దానినే కాకుండా మీవయసునకు మించిన స్థిరమైన షేరుమైన స్థితిని పొందినది.”

టి. అప్పారావు, బి. సి. యన్, కో ఆపరేటివ్ సొసైటీస్ రిజిస్ట్రేరు, మద్రాసు, 30-8-36 వ తేదీతో అంతముగు సంవత్సరమువరకు జారీచేసిన ఆమోదము ఫర్మి కెట్టబడి నిట్లు వ్రాసియున్నారు:—

“ఈ సొసైటీ మొదటి వాల్యూయేషనులోనే లాభము సంపాదించి పట్టాదారులకు మంచి బోనసు ఇవ్వగలిగి నందులకు తృప్తికరముగ నున్నది.”

భీమా చేయుటకుగాని, ప్రాతినిధ్యము వహించి యేజంట్లుగా పనిచేయుటకుగాని వివరములకు ఈ క్రింద ఆమోదమును వాయించు:—

శ్రేయోక్తి:—సౌత్ ఇండియా కో ఆపరేటివ్ ఇన్నూరెన్సు సొసైటీ లిమిటెడ్

బోర్డుబాక్సు నెం 182 రు. జి. టి. మద్రాసు.

పూజింగు పూర్తి కావచ్చినది
విడుదలకై ఎదురుచూడుడు

(శ్రీరామా ఫిలిమ్స్ లిమిటెడు, నెల్లూరు)
వారిచే కలకత్తా ఈస్టర్న్ థియేటర్స్ ఫిల్మ్ కంపెనీవారి స్టూడియోలో
తయారుగున్న బ్రహ్మావైభవం రెండవ తెలుగుటా

మేనులు గగన్వాసదవించు దృశ్యములతోను
సెట్టింగులతోను, సాహస కార్యములతోను
విరాజిల్లుచున్నది.

బ్రహ్మవైభవం

ఇందు పాల్గొన్న
నటీనటు వర్గము

మాధవరెడ్డి వెంకట్రామయ్య,
అగ్రాధిపతి శ్రీరామమూర్తి, వేలనూతల
రామకృష్ణయ్య, ఆర్. నరేంద్రయ్య ఊడల
సుబ్రహ్మణ్యం, మిస్. శ్రీరంజని, లక్ష్మీరాజ్యం,
శకుంతలాదేవి ప్రశాంతమ్మ, అరుణాచలం వగైరా.

బకింగునకు సిద్ధమగుచున్నది

న తీ - తు ల సి

For booking apply to:-

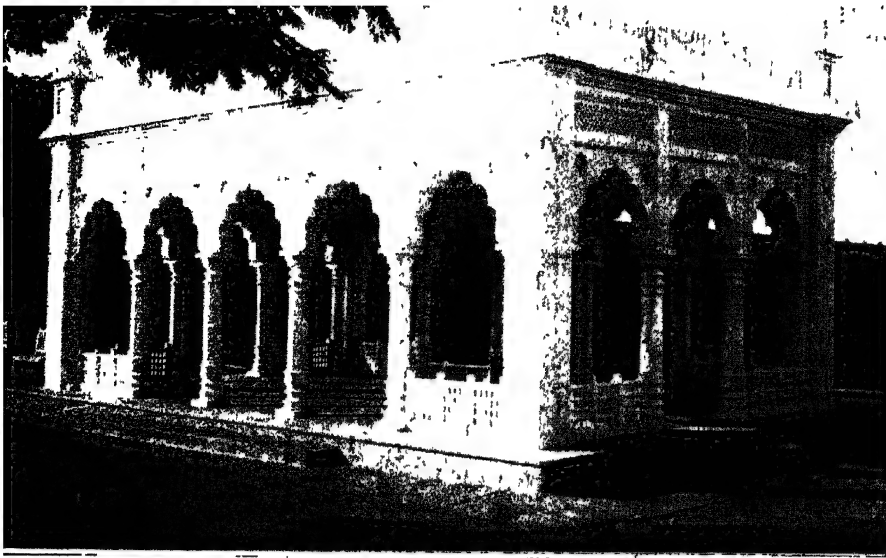
Sree Rama Films Ltd, Nellore.

‘బృందావన’ చిత్రములు. కృష్ణరాజసాగరము, మైసూరు.

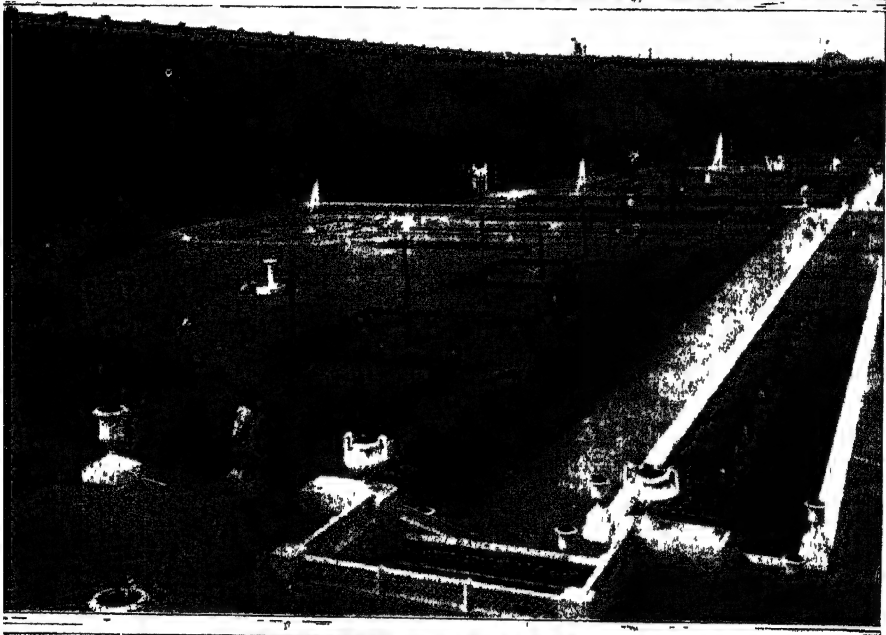
—శంకర సుబ్రహ్మణ్యం

౧ కృష్ణరాజసాగరముకట్టక్రింది దక్షిణబృందావనము. బృందావనము దక్షిణపులివరనుండి కాస్పించు దృశ్యము.

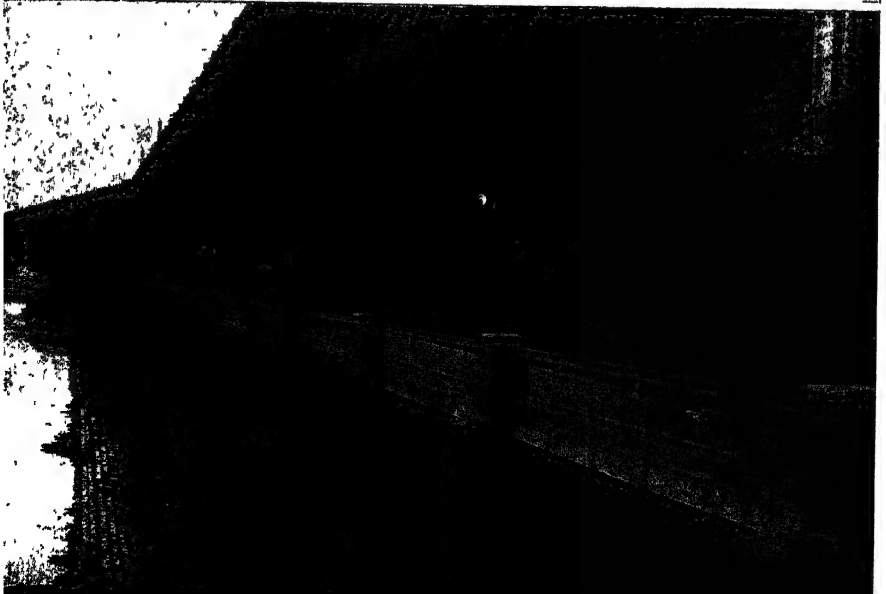

౨ దక్షిణబృందావనము
దక్షిణపుదివరనుగడు మంట
పముఖద్వారము. సాగరము
నందలి నీరు గొట్టములగుండా
దీని క్రిందనుండి బృందావన
మునందలి కృతకసరస్సుల
లోనికి ప్రవహించుచుండును.

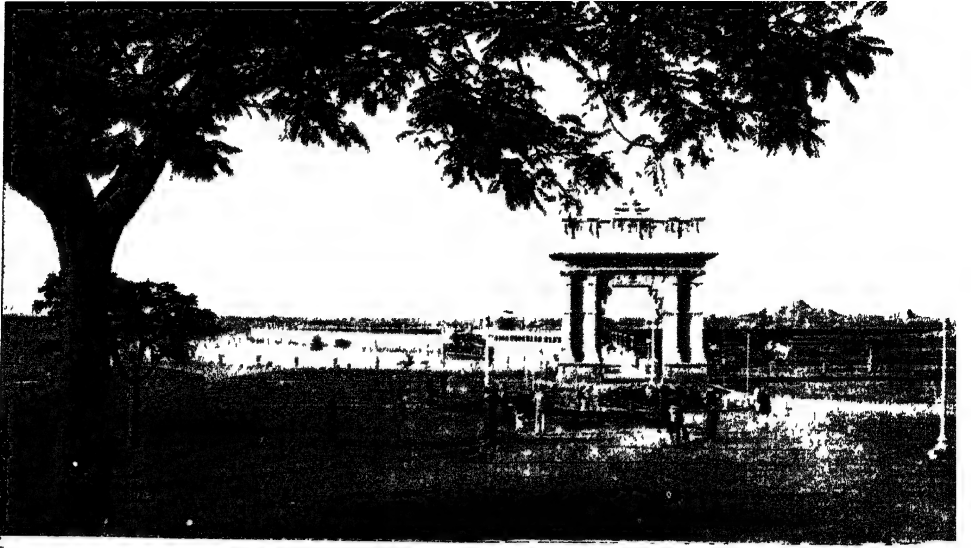

౩ మీద పేర్కొనిన
మంటపమునకు పడుమటి
వైపునగల దక్షిణబృందావన
ద్వారము. ఎదుట సాగరము
కట్ట, పుడియంచున కృతకజ
లాళయమున నీరెగజిమ్ముచు
న్న జలయంత్రములు కాన
వచ్చును.

౪ దక్షిణ - ఉత్తర
బృందావనములనుడును సా
గరమధ్యముననుండి తూముల
గుండ ప్రవహించు కావేరీ
నది. కట్ట నానకొనినదిమీ
ద వంతెనయున్నది.

౧ సాగరముకట్ట
దక్షిణపుటంచున గల
ద్వారము. దీనినుండ
కట్టమీదికి పోవలెను,
ఎదుట ఎడమప్రక్క
సాగరము, కుడిప్ర
క్క బృందావనము.

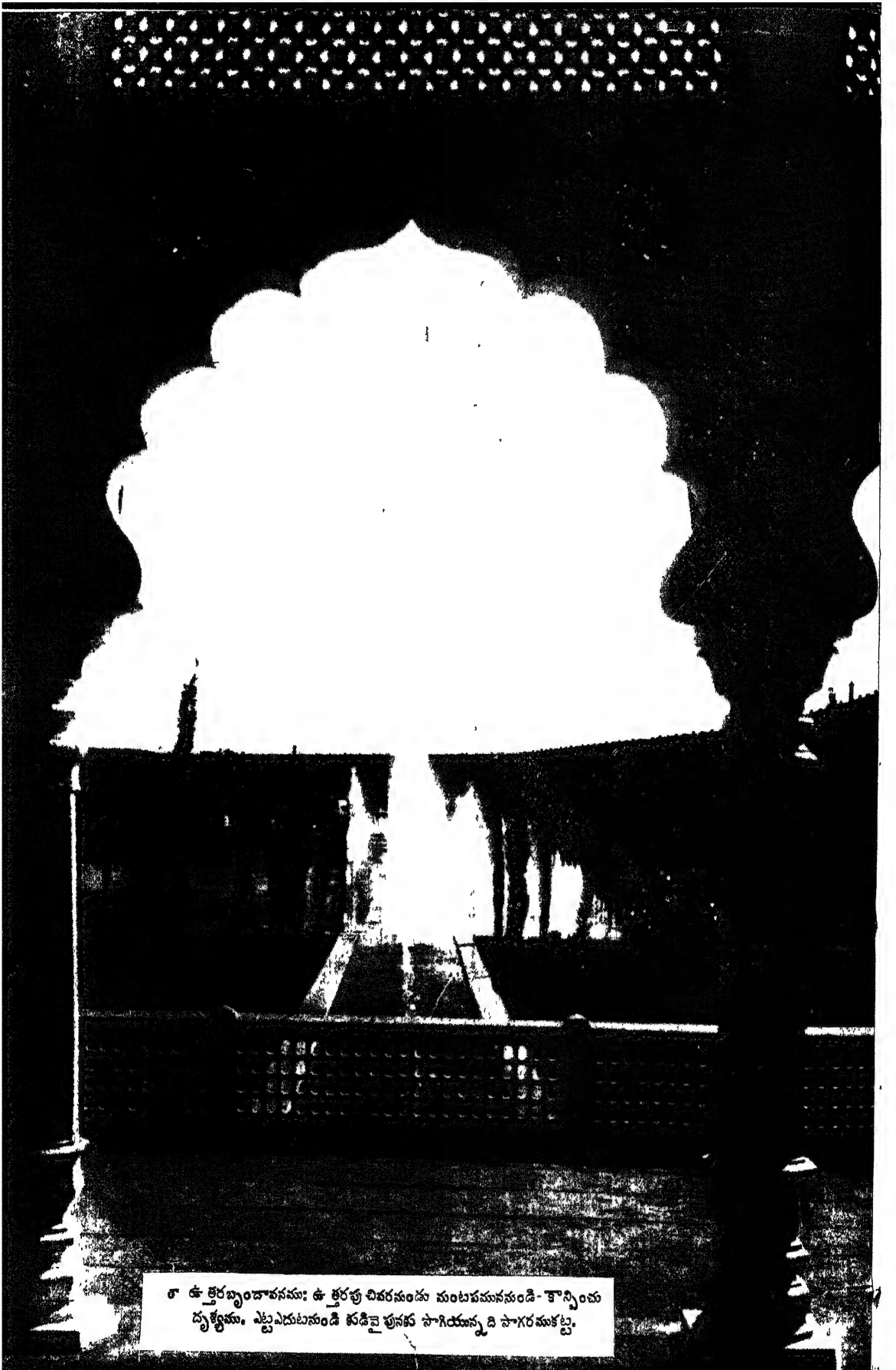

౨. దక్షిణపు
వైపుననున్న సాగర
ము తూములు.

౩ చక్షిణ బృందా
వనము ఉత్తరపు
చివర పశుముటి కగ
మున నిరంతరము నీరు
ఎగజిమ్ముచున్న జల
యంత్రములు.

౧. ఈ త్తరబృందావనము: ఈ త్తరపు చివరనుండు మంటపముననుండి-కొన్నిండు
దృశ్యము. ఎట్టెదుటనుండి వడిచై పునకు సాగియున్నది సాగరముకట్ట.

దేశ వర్ణనా పుస్తకము

ఉం ద రి ట్ట

కొని యాని ది ట్ట

జ్ఞ

జ్ఞ

మా ర్కు

మా ర్కు

మిస్కి ఇంగువ నే

శ్రీ పయోగింపుడు.

సెల్లెటోట్టయందును సెల్లెటోట్టయందును.

క్షీరబల

101 - ఆవర్ణము
పక్షవాతమునకు అమోఘము
సులబాన్ ఆయుర్వేదిక్ సర్జిన్సు
107, బ్రాడ్వే, మదరాసు.

దీనిని మాయాక్క "ఆయుర్వేదము"తో

కలిపి వుచ్చుకొనిన

అమోఘమయిన

ఫలముగలదు.

అవున్న 1-8 3-8-0

1/2 అవున్న 1-12-0

కేటలాగు ఉచితము.

అయివీరము

పక్ష వధమునకు

అచింత్య భావము గలది.

సంపూర్ణ సుఖమునిచ్చును.

దీనిని మా "క్షీరబల" (101 సార్లు

అవర్ణము) తో ఊరయోగించినచో

ఫలముభిక్షము.

వేంకటేశు సౌఖ్యము జెందియున్నారు.

వారమునకు సరిపోవు మందు రూ 1-0-0

Consulting Physician:—

AYURVEDACHARYA, N. MADHAVA MENON, A.M.A.C.

MALABAR AYURVEDIC STORES,

107, BROADWAY, MADRAS.

The United India Life Assurance Company, Limited.

యునైటెడ్ ఇండియా లైఫ్ అసూరన్సు కంపెనీ, లిమిటెడ్.

(స్థాపితము 1908)

ట్రస్టీ: టిఫీషియల్ ట్రస్టీ ఆఫ్ మద్రాసు.

నర్తమాన శతాబ్దపు ప్రథమదశలో దేశమునంతయు నావరించియున్న జాతీయ స్వదేశాభిమాన వాతావరణములో సంకల్పించి నెలకొల్పబడిన సంస్థలయందు యునైటెడ్ ఇండియా ఒకటి. కాని భారతదేశీయుల ఆదరాభిమానముల చూరగొనుటకు అది యొక్కటియే కారణము కాదు. యునైటెడ్ ఇండియా ఒకతరముపైగా నుండి పనిచేయుచున్నది. కేవలము స్వశక్తిసామర్థ్యములవలననే అది జేగీయ మానముగా వ్యాపారమును కొనసాగించుకొనుచు నేడు హిందూదేశమునందలి గొప్ప భీమాకంపెనీలలో నొకటిగా పరిగణింపబడుచున్నది. అప్రతిమానమైన ఆర్థిక సౌప్యవమునకును, సుస్థిరత్వమునకును, నమ్మక మునకును యీ కంపెనీ పేరు ప్రఖ్యాతుల గడించియున్నది.

వివరములకు

హెడ్ ఆఫీసు:

“ది యునైటెడ్ ఇండియా లైఫ్ అసూరన్సు బిల్డింగ్సు

లెంబుదాన్ వీధి, మద్రాసు

గాని లేక దిగువ ఆఫీసులలో దేనికైననుగాని వ్రాయవచ్చును.

అనన్ సోల్	చిత్తూరు	జల్ పాయిగురి	రాజమండ్రి
బెంగుళూరు	డక్కా	లాహోరు	రంగూను
బెజవాడ	ఢిల్లీ	పాట్నా	సిల్చూర్
బొంబయి	గౌహతి	మధుర	తంజావూరు
కలకత్తా	గుత్తి	మంగుళూరు	తిరువేండ్రము
కాలికట్	హౌరా	నాగపూరు	ఉడిపి
	చిటగాంగు	హైదరాబాదు	

నియు నెఱిగి, శంభులు పూరించుటన విరక్త శక్తిని పూరించుటనియు, కిష్కిజమును పూరించుటన జిజ్ఞాసన (Spirit of Inquiry) హృద్విధిని నిలుపుటనియు గ్రహించితిమేని, ఈ తమ జీవననిర్వహణమునకును, ఆదర్శభావ సృష్టికిని ఓజస్సును, అనిర్వాచ్య తేజస్సును, జిజ్ఞాసయును అనివార్యములని గుర్తింపజాలదును. ఈవిశ్వాసమునకు చాయలనదగు సంశయము తొలగితే గ్రీకులారా స్వతిమన గోచరించినవి (Vide: The works of Plato and Socrates). పదపడి తోచిన పాశ్చాత్యతాత్త్వికుల హృదయములందును, కవుల యంకిరంగములందును ఇట్టివిశ్వాసము కలదనట కారణములు కలవు. వీరు వివిధపదప్రయోగములను గావించిరంతియే! మెదడు సంతమర్మించినను రసికరణములు బాహు భావము లందుండి ప్రసరింపవని వీరెఱుగుదురు. యోచనకుగాని, Ratiocination కు గాని, మెల్లికపింద్రుడనిన Owl-winged calculation కు గాని చేతులు భావము Intuition కు లభించునని ఈతాత్త్వికు లనిరి. కొందఱ జీవావభిభూతి Instinct వలన చేకూరుండుట బెక్ట్రాండో రస్పెల్ Instinct, Spirit, Mind ల Harmonious development ఉండవలెననివాడు (Vide: "Ideals of social Reconstructon" By Pertrand Russel.)

మాటలకందని ఈ శక్తికై పొంగులనివాడు రత్న దీపికపొలు రచనమును సృష్టింపజాలడు. పండువెన్నెలలపగిది భావము, గులాబితోట కిడనపులు, తేకెరెటమున కెనయైనమాట, జాతిరతినమును గేలిచేయు జాతీయము యోచించి, యోచించి, తలమెట్టికొని, అంతరంగమున సంతోభాధపడి ఏసీమ యందును, ఏకాలమందును, ఏకవియును సృష్టింపలేదు. కలముచేబూని రతనపురచనమును చెక్కిదననిచెప్పి నెగినవా డెవ్వడును లేడని నాయభిప్రాయము. పరిశుక్త నెడలు విద్యార్థివలె ఎంతో చెమటనోడ్చి సాహితీ క్షేత్రమున నసంతపిజయమును పూరింపజాలిన వా డెవ్వడును లేడు. చదివి చదివి వ్రాయువాడను, ఇంటికడ నిండుగ దయారై యుపన్యసించువాడును సామాన్యులే యని నా భావము. కంఠస్థమొనరించిన పలుకులు, బడులందు సేర్పకొనిన యూసులు, పెద్దలు దిగవిడిచిపోయిన మెతుకులు, నిఘంటువులు ప్రసాదించిన పిండములు స్వంతవస్తువు లెట్లు

గను? బహుశ్చముల తపనచే న-జక్కై వృద్ధిగావించుకొనిన కడుపులయను. కక్తయును - మృత్యుమున కర్జులు. వడివడి గాన వానిని, ఒకరునొకరు చెప్పి పోలెకట్టి కుట్టి "ఇది నా వ్రాసినది" యనవారిని చూచి హేతులును, కర్మక్రమములు కూడ నున్నాయి; మొత్తమున, కనులనివాడు మెచ్చెను; వారినున్న మొత్తపులని ప్రశంసించెను! కన్నుగల కన్నుకులున, సాహితీ సృష్టి నెఱిగిన డిద్దానువులు ఇరి బట్టిగాన మెచ్చులని గ్రహించి వారికి జోహానులు కొట్టెను. స్వాస్థ్యరల పొగడెనది పెద్ద పలుముండు రంగురూపులతో గోచరించు ఆ బద్ధప్రచయితలకు చిలుకలగుం పు లోనిన కీర్తి లభించుచు గాని చిరం జీవులైన కళోపాసకులందు కాదు అమృతకళమునకై పోగిలిగి అనురవినామకైవడి భావామృతమునకై ఆతురపడి, స్వయానేగము నీర్వరచరణోపాంతమున గుమ్రించి, ఆత్మజీవనము లందు కళలనీను పసిడిపంటల దొడ్లొత్తింపుమని వేల్పుకావును వేళకొనదు, పూవులందును, చుక్కలెలగులందును, చిరుతరగలందును, కమ్మతమ్మెర గుసగుసలందును నెలయు శక్తి ప్రసన్నతకై తపనచేయువారే తామసాహింజాలని మంగళము మూరమున నున్నగ పూరిత హృదయమై దేవత్యము నంది, మయాఖి మండితాంతరంగమై, జ్యోతిర్మయ జీవులై, తమరచనలందు దీవావళి మహాత్మ్యమను ప్రదర్శింతురు; ఈయద్భుతసృష్టికి తమ్ములను నిమిత్తములు గావించిన దివ్యశక్తి ఎట్టిదో కదా యని వీరబ్బురపడుచుండును.

భక్తుడు కానివాడు, నిర్మలహృదయము లేనివాడు, సచ్చరిత్రుడు కానివాడు, ఆత్మ శక్తిని వృద్ధిగావించుకొననివాడు కలముబట్టిన వో తన గ్రంథములను చెత్తతోన, చెదారముతోను నింపేయవలసి ఒకమాటు కాదు వేయిమాటులు కంఠమెత్తి వచింతును. సాహిత్యము జీవనసమర్థమని యెఱిగినవారు కంపుగొట్టు బ్రదుకు కంపుగొట్టు సాహితీనే కనునని గ్రహించకపోరు. మురికిగుంటలో పుట్టునది మకకముగాని మరాళమా? విషాక్తమైన మననన నుదయించునది రాబందుపగిది మరాళమగాని కలకంఠబోలు సదృశమా? కమలాకరి మేకదా కలహంసను కనున! బొడ్డు తమరయేకదా నాల్గుమోముల భృంగమును గనినది! ప్రణయబంధుర ప్రజ్ఞామమే కదా

ఒకానొక కృష్ణనేవిలను గణించి! పుణ్య దమ్మకైవేళైత్రమే కదా మృతహంసను గణించి!

భాగవతమును కదింపెడుకుమున్న పాతరాన ఈశ్వరకలకై తలించినాడు. ఈతడనిన "మమరమ్మల మూలపుటమ్మ" శక్తికావా? "దుర్గమాయమ్మ, యిచ్చుతమహత్వ కవిత్వ మంత్యపంపదతో" అని ప్రస్తుతించి, కృతకృష్ణుడై మరల కురచనయందు దివ్య దివకళికలు వెలుగొంది యెవ్వరేదా? బొసిన యొకరికొక సత్తము నంగరెడిని, ఆత్మనివాతలందు వ్యాకరణస్థానిత్యము లన్నవని మన విమర్శకు ఒదిగి పోనా-త్రములు బాటు వ్యాకరణసూత్రములను చేబట్టి సారస్వతతత్త్వ మేమో ఎఱుగని ఈయద్యులు పోతినఅక్కరములవిదానేకన్నుంచిరికొని, ఆయత్సరస్వాయములను భేదించుకొనిపోయి, వానియందు గల క్షరముగాని మహితభావమజిమంజరిని గుఱుతించిరి కాదు, వ్యాదుడిచ్చిన సరుకునకు తెలుగురూపిచ్చి తృప్తినిచ్చక, తన సహజ రచనమున నీ డుడరాళిపోలు స్వతంత్రభావ రాజుని నీలిపెని వీరు గ్రహింపరైరి. తత్త్వ చింతయందాతఁజేసిన భారతీయులలో నిట్టి విమర్శకులు తలనూపుట దురదృష్ట మందును. గంపెడుగులాలు లెడుటనుండ నిదండు దోచిన మండ్రను చూచి నెక్కినెక్కి యెడ్డువాడును, "ఇనీ!" యనువాడును నెట్టివారు? విజ్ఞానదృష్టి గలవారను, వికారహృదయులును అంగవిమర్శకులందు తోచుటచే ప్రతిభాసమ స్వీకులైన అంగకవులు సాహితీ వియత్తలమన నేడు నక్షత్రపుంజమట్లు కొంతిలుచున్నార. కవులు గానివారు తమదొంకలలో తమ దూత అదృక్కులైరి. షేక్స్పియరులో గల కొలదిమాత్రపు నెరసులను వారంతగా లెక్కింపక ఆత్మనియందు నేజరిల్లిన దివ్య జ్యోతికి చేతులుమొగిదిరి. ఇట్లని ఋజువు చేయుటకై నేను నిచ్చుప్రాంతములను షేర్కొనగలను. షేక్స్పియరు రచనలందలి అత్యద్భుతమైన భాగము Hamlet నాటకమందితి "To be or not to be" మొదలుగల యంశమందును, కాని దీనిలో వ్యాకరణస్థానిత్యమున్నది; అలంకార శాస్త్రము సమృత్తింపని వచనరచన మున్నది, "Take up arms against a sea of troubles" అనుట మాడునా? అంగవిమర్శకు లీయంశమునే గణించిరికారు, మార్కుని గాంచి, వానినొసలున

మనస్సులను మనస్సులకు యోగము కల్గినో, తంత్రము మనస్సులను కనుగొని "జెతను" నాలుకపు తెచ్చుటనై యిందైన అమనోహరితము ర్పించిరికాదు. సర్వమనస్సును, సర్వసమస్తమును మనస్సులలో కలగించి సమస్తమును నిర్మలముగా చేయుటకు చిట్టి మాటికి చిందులు ప్రోత్సహించుటకు వచ్చునాదును, పితరులు విద్యమును ఇచ్చి భ్రాతృజను నియోగించునారను ఒకపరి తా మెగులకు పదామరై చేతికొనుట కొండఱిరులకు పదారులను గావించుకొని, యొసగి మంచి మాటలు కొనుగొనుట కలకల్పదురు; organised advertisement ఆవిర్భవించును; ఆక్రమింపుచేసిన మిల్లుగట్టుకొనును. సూజమైన కవచకుండలములకై తిరిపక విచ్చి మెత్తి కుండలములను దెచ్చుకొనునారు అవతరింతురు; మువ్వలను, గవ్వలను, గంటలను బూని కొమ్మలను పెంచుకొనువారు ఉడ్లువింతురు. దుగ్ధధారలపాలు కవితాధారలను పాలించువారిని కానుఁజేవులని వారిమ్రాల సాగిల పడెదము; అట్టి ధారల సృష్టింపలేక సొంత కార్థానాలో తయారైన బిరుదులుదాల్చి, సొంతమగ్గులుండలి రంగుగుడ్డలు పైగొని, నేవకుల బూరాపాటుతును, జొలువాయంపులకును సరిపడులీల తలలూపుదు మారార దిరుగు వెంకన్నలు తోచునెడల నవ్వుకొనమా?

కాళిదాసునలె పోతనామాత్యు డేళ్లకిని "దుర్గ" యరి సంబోధించి ప్రస్తుతించినాడో ఆ శక్తికి మఱికొండలు "వాణి"యని కీర్తించిరి. "వాణి నారాణి"యని వదించిన వ్యక్తి భక్తవచనమై, భవ్యభావమగుదై, దివ్య శక్తిని హృదీశ్వరి గావించుకొని, దాని వాత్సల్యము పెంపున కవిత్యమహత్వము నందినాడు.

"మర లీర వ తరళి౯౯తమునిమానసనలినం ముఖేలతి మదచేతనీ మధురాధర మమృతమ్"

అని సంఘటించిన మహాకవియ దివ్యకళోపాసకు నాత్మహృది నిడికొనియే మధుర రచనకు సృష్టికర్తయైనాడు.

ఈశ్వరోపాసనములేని కళోపాసనము ప్రాచీన భారతావనియందు లేకలేదు; మహాత్ములు గాని కవులను, తాత్వికులను మన నేలలో జనింపనేలేదు. వసుంధర ఇత్తుడు తలక్రిందులైనది. పరిస్థితులు తాముకావలెవి.

అనునాకననాగ కత దొంగ యని ఈశ్వరి తజ్జీవికొట్టెదడి; కండన, పెదవను ఇలువేలునల గావించుకొనినది; ఆత్మశక్తిమిది వివాసమను గోల్పోయినది. కావున నేటి ప్రపంచశివమందుగాని, సాంస్కృతికమందుగాని జ్యోతిర్లీల దృగ్గోచరమగుచుండట లేను కొండెమాత్రపు ఆధ్యాత్మికశక్తులు భారతమామియందు తోచి ఉడిగుండెను బుడుంగుమును భూగోళమును గట్టిగ బట్టి యుంచినవి.

ఇట్టిశక్తి తొలగిపోత రపీంద్రుని రచనలందు తీవ్రమైనది. రచించి భారతీయులలో భారతీయుడు, ఉపనిషచ్చిఖరములపై శ్రేణి వక్రీడలు సలిపి, దేవమునివలె గంభీరభావవిభూతి నీతడు నిజాంతరంగమున నింపుకొనినాడు. ఋషి సంప్రదాయ మితరియగు పునర్వన్య మందినది * రేపకడ లేది, జగదీశు నుపాసించియే రచితాకూరు కలమును చేబూనును. అధునా తన విజ్ఞానసముంధరయనములకు మిటు మిటు గొలిపిన "గీతాంజలి" రపీంద్రు డీశ్వరునకు భక్తిపూర్వకముగా సమర్పించిన కాన్కాకాదా? ఈసుమాంజలి నర్పించుకొని దివ్యశక్తి నుద్దేశించి, అంజలి ఘటించి ఈత జేసునెనో కనుగొనుడు :

"At the immortal touch of thy hands my little heart loses its limits in joy and gives birth to utterance ineffable."

కారణకార్యములకు అవినాభావసంబంధ మున్నదని కదా తర్కశాస్త్రము తెలుపుచున్నది. ఈశ్వరశక్తిసమన్వితమైన భావము ఈశ్వరుడుందునంతకాలము (అనంతకాలము) నిలుచును. కాలము కడచుకొలది ఇది కొంగ్రొత్తరూపులకు దనకరించును. కళకు కావ

లసినది నవీనత్వము. జగదీశుడు కూడ వేర్వేలు వేళలందు వేర్వేలురూపుల, వేర్వేలు తెలుగుల నవతరింపలేదా? నవయుగమున వీన రూపున వేరెట్లు సాహితీ గోచరించుటొప్పు. ఇవి దివ్యభావముల నాత్మహృదయములందడి కొనిన వసునో, నీభావములు వెనుకటివని వీనిపై కారములను మిరియమును నూటిపోయరాదు. "ప్రతిపదలీతాభ్యాం ప్రత్యహం నూతనాభ్యామ్", "క్షణేషు జేయన్నవతాము పైతి తిజేవ రూపం రిమజేయతాయాః" అను నాకులలు కళోపాసకులకు విచిత్రమేకదా! నిత్యంవీనమైన భావములను, అనవరతము విలాసరసభాసునమై యుండు దృశ్యములను ఆచరద్వీపి పరికించుటొప్పు. మనుకటివని ఇట్టివాని స్థించువారనేకులు నేటి విద్యాధిపతులగు గలుగు సృష్టిచిత్రములు వెనుకటివని వానిని చూచి నెక్కిరించువారు ఎట్టివారు? ఈ చిత్రములు సనాతనములే! ఇవి నిత్యమౌతనములకూడ గావా? వీనికి బూజుపట్టునా, కుప్పపట్టునా? ఈశ్వరుడున్నాడని ప్రాచీనుల దటు నమ్మి. ఇది పూర్వభావమరి, ఈవిశ్వాసమును బూడ్చిపెట్టవలె ననుట ధర్మమా?

నవయుగాచార్యుడైన రామమోహన బోధామృతమును గ్రోలి, ఆతని సంతరము తన కవితకతన నవయుగాచార్యుడైన రపీంద్రుడు నిత్యసంజీవములైన భావములను, సంప్రదాయములను గుఱుతించి వానిని తనపూజా పీఠమందు సాలభంజికల గావించుకొని నాడు.† ఏ యుగమున జనించినను మహావిజ్ఞానులందఱు నిట్లే కావించిరి. నిన్న తయారై నేడపులియునది తరవాణి. ఎన్నడో ఉదయించిన అమృతమున కీపాటు వాటిల్లదు. ఈశ్వరారాధకులై, ఈశ్వరకారణ్యముకతన నాత్మహృదయముల నమృతకలశములు కా

* "In his insistence on the supremacy of spiritual values is central to good life and social order, Rabindranath is at one with the long tradition of Indian thinkers." (Vide: Page 131 "East and West in Religion" By Sir S. Radhakrishnan).

† "When I look back upon those days, it seems to me that unconsciously I followed the path of my Vedic ancestors, and was inspired by the tropical sky with its suggestion of an uttermost 'Beyond' (Vide: Rabindranath Tagore's Hibbert Lectures for 1930 or "The Religion of Man", Chapter on "The Vision" page 92).

మించుకొనిన కళాపాసకులు అమృతజీవులై సుధాబంధురరచనలను సృష్టించిరి.

మహిమోపేతమైన జీవనమును, మహత్తరమైన సాహితీసృష్టియును మిక్కిలి యక్కలైన నేడియంకము నెల్లఱుగుగ్రీవులు పాడి. కాని ఇట్లుగుఱుతిందిన మహనీయుల సంఖ్యను శ్రేష్టమై లెక్కింపవచ్చును. రవీంద్రుడొక్కడంపని తెలుపనే తెలిపితిని. ఈతని గనిన మహర్షి మఱొక్కఁడు. రామకృష్ణ వివేకానందులును, గాంధీ మాలవ్యాలును, రాధాకృష్ణ భగవాన్ వాసులును, వాస్సానీ అరవిందులును, విద్యాభాగర ఆమత్యోషులును తక్కుంగలవారు. స్వర్ణయుడైన ఈశ్వరచంద్రవిద్యాభాగరు డీవర్ణమున కాది జేర్పొన దగినవాడు. పాశ్చాత్యులయ్యు భారతాంబుకు పెంపునుబిడ్డలైన బెనెంట్, ఏంద్రహాస్, కజిస్సు లీ విజ్ఞాన యాత్రీమలందు జేరుకొనిరి. వీరి జీవనములను, రచనలను విశ్లేషించితిమి, వీరు సత్యము నారాధించువారని, సౌందర్యోపాసకులని, ఆనందప్రతుని, నిత్య సంతోషములైన భావయులమై పూలచెండులు విసరువారని, ఆమరజ్యోతి బోలు కొండకొక సంప్రదాయముచుట్టు భక్తిపూర్వక హృదయాలై భజన చేయువారని గుర్తించుము. ప్రపంచకవులు క్రింది Love and Harmony ఈ భజనలందున్నవందును. రవీంద్రుడు తెలిపిన "De-signers of Paradise" ఈ భాగవతులే యని రూఢిచేతును రవీంద్రుడృష్టి నాకర్షించిన వేఱొక కవీంద్రుడగు "Music-makers", "Dreamers"* వీరే యని ఋజువు గావించును.

మంచుకొండలోని లోతులోయలలో నల్లనల్లన ప్రవించు గంగానది రొమ్మలమీద పిల్లలెరటాలు దివ్య కింభకములగుడు పచ్చిదానందముల బొక్కియుండి, మలను హిల్లోల స్వర్ణచే కదలికదలి, జవయిత్రీధకు వీసు లొగ్గి, తారకమును గుసగుస జపించుచు మంత్రోదకమునకు నిభృతానందమును సహకరించి భావవిపానువులదిన నాపూత పూరమును పుత్తెంచులీల, రామకృష్ణుని జీవనమును ప్రాపాన రిందుకొనిన దుర్గ, తొల్లింటి రామకృష్ణు లీమఱొక్క పరమహంసయై యనకరించుట గుర్తించి, రాముని దనప దారకమును జపించి, కృష్ణ

పరమాత్మ నలరింప దగవర్జితము పఠించి, ప్రసక్తమైన జీవమును మంచిత పని తనందు గావించి, అందలి భావవాల్గుల జీవనముల మానసవీధులలోనికి బుత్తెంచినది.

ఈశ్వరీయే రామకృష్ణున మహాభక్త్యయిని యొనడి. దివ్యశక్తి కల్యాణముకడనే ఆనిరుపేద మహావిజ్ఞాని యైనాడు. అతడు గ్రంథముల మెఱుగను, ఎల్ల జనులొక చదువుపంపక లెఱుగను, కాళిదాసుగూడ నెట్టివాడే! ఏకన్ నదీమాల స్థిత ప్రకృతియందు విచిత్రలీన దివ్యశక్తికరుణ నందియే పేక్షపెయ్యు చావు లేని కవిసమ్రాట్టుయనాడు గ్రంథములను గ్రంథులనుండి కదలివాయుకాని పైదగ్గక ప్రతి భాసమర్పించున గతిమోక్షములు లేవు.

గ్రంథపఠనము ను బాఠగ నిషేధించు గాని విజ్ఞానార్జనమున నది ప్రధానంగము కాదని వాడింతును. మానసికదాగ్ధ్యమున్నచో, ఎన్ని వేలపుటలనో కంఠస్థ మొనరించుకొన జాలుదుము; ఎందఁడెందు భావములనో మనసున జేర్చుకొనగలుగుదుము. సహజశక్తి సమన్వితుడు పాండితితో తనపని చాలించుకొనడు. వాడియైన శ్రీవృంగలయై, లోగల బంగారును వెలువఱుచునంతదనుక పాండితి యాదరింపదగినది. వైసుండి దిగుమతియగు సహకున కంఠమించిన తావుండరాదు. కనవుమెనవు ఆవు కనవునేగాక సహజమై, స్వంతమై, సువ్యమైన దుగ్ధధారల నిమ్మలీల, పాండితిసందిన వ్యక్తి పాండితినే గ్రక్కివేయక, దానిని జీర్ణించుకొని, మానసికశక్తిని చృద్ధిగావించుకొని స్వంతమై, సహజమై, రుద్రమైన భావధారలను వెడలించవలెను. కొందఁ టీపాండితిని గూడ నందిక తొలిభవమందే ఆంతరంగిమైన పరిపాక మందియుండుటచే, నానేత భరిత మంగళము హూర్తమున నాచంద్రతారార్కము నిలుచు భావములను వ్యక్తికరింపగలరు. ఇట్టివారిలో రామకృష్ణుడొక్కఁడు. ఈతని "కథామృతము"న నెట్టిభావములు కొల్లలై యున్నవి. † ఏదేని రమ్యదృశ్యమునో, సుందర సంఘటనమునో పరికిలించినంత నీతిని మనసున సమూర్ధసంచలన ముచయించెడిది. మానససరోవరమందలి మానసాకము మాడ్కి ఈతని హృదయ క్షౌరమందిలి

† "సంపూర్ణ భక్తి, జయ" అను నాగ్రంథమున పామహాన జీవనమునుగుఱించి ప్రాయతః తేలి ఇందలి సుధాబిందువులనందు కొన్ని జల్లియుంటిని.

రామకృష్ణ భక్తిమై నృత్యమొనరించి అకంతానందమున గొప్పమోడినది. కృష్ణస్వర్ణచే చలించుచు రవళికరణే ప్రియమును కడలునపుడే అందు బావోద్వేగ ముదయించుచు; అచ్చనే అందుండి మనుగీతికావేదిక వెడలును. ప్రణయస్వర్ణ మంజులబావప్రసవని యుట తిప్పకాదు. ప్రేమబంధుర రవికర స్వర్ణకరణ గాలికయై, పరకయొకదా కిరస్సాది నూడిని దివ్యభావగ్రాహక సీమను! సంపదృశ్యమందలి ఈశ్వరీయజి పరమనాంస శూదయమును సృష్టించి, ఆగృహిస్తుష్టి నిమిత్తమయ్యెడిది. రామకృష్ణుడొకప్పుడు కొంగలు కొన్ని నీలాకాశమునెర వెగయుట జూచి తిమ్మబావమును బుగుంపున మునిగి నాడె! నింపు రిమ్మ వెన్నపై తెల్లలి వికిర పంక్తులవ్రాలినవి! ఆహ! ఎట్టి సుందరదృశ్యము! సౌందర్య సృష్టికి వ్యతిరేక గుణము లాలమగలై యుండవలెను కాబోలు! పురాణ దంపతులను విశ్లేషించుడు. నల్లని దేవ దేవురియెడందపై కనకలతచుళిచేయు కుమల శోభిలిం! దేవతలంగు చొరబడిన చొరవలె తెల్లనైన శివుకను నల్లచెల్వ ఆధ్వాంగియొనడి! రంగమగత్యాసమునే నే నుల్లేఖించుట జేదు. రెండవీటుల శక్తులు కలిసినవి కావుననే ఆగృహమైన విశ్వసృష్టి సాగ్యమైనది. వానకారున మిమ్ము దెస కన్నువేసిన నీయంకము మఱిత సృష్టముగ హృదయంగమ మగును. వివేకానందమృత్యునున సాదామిని నల్లని మొగులుమగని కవుంగిలింపకొనుట పొంది పొంది చూడుడు. ఆసంక్షేపమున నెంతో సౌందర్యము సృష్టియగుగాంచి పులకితాంసులుకారా? ఆపరివ్యంగము మధుర భావధారలకు సృష్టికర్తయగుట గమనించి, ఆధారలకు వానచినుకులను చుద్దువే రిడరా? సంతప్తమైన విశాలభూదేవి హృదయముపై వేయగురి పించునది చిన్నులలోని కడలేని చెల్లదనమే కదా! చితుకుగాని శక్తి సమాగమముకలనగదా వనమతి సుందరమై సస్య క్యామలమగును.

ఆశేతభరితమనస్కరై ప్రజనారీమణులు భుజమృజాళముల జూచి క్యామ సుందరు నాలింగన చూచరించుకొన జల్విడునట్లు నీల వివేకానందమైన కొంగ లెగయును, రామకృష్ణుని కనుల బడినపుడు ఆదృశ్య భావ స్ఫుర్నచే నాతనిహృదయము చలించినది. నీలాకాశమనంతమైనది. ఈశ్వరశక్తియు నట్టిదయే! తెల్లకొంగలు? అనంతశక్తి నందిజాచు

* "We are the music - makers, we are the dreamers of dreams."

శిష్టానుష్ఠానములను భావనాత్మకముగా స్వీకరించుకొని యుండెనో పరమహంస తెలిసియుండలేదు. కొంగలందు మునుకుండునను, గగనమందు జగ దీశుని ఆతడు విశ్వాకించియుండును. జీవాత్మ పరమాత్మల సంబంధముగాంచి, కన్యాయాభావ మున నాతడు మునిగియుండును. సృష్టికర్త వలె గంభీరభావముండు ఆపవిత్రమహూర్త మున సంచరిత శృంగారశీలమైన నవకరించి వది. రామకృష్ణుడు పరమహంస యంగుడు, సుశాంత భవంగుడు, ఆతడు మహాకవియని నే బలికిన నెదురొచ్చినా చెబుదు?

సుందర పుణ్యములను చూచి రవీంద్రు డెన్నెన్నిమాటులో తన్మయదిక్కుడై ఆస్పత్ భావసృష్టి గాంచిచినాడు. ఆకవింగుని పుట్టుల నాలించును:

"When I was eighteen, a sudden spring breeze of religious experience for the first time came to my life and passed away leaving in my memory a direct message of spiritual reality. One day while I stood watching at early dawn the Sun sending out its rays from behind the trees, I suddenly felt as if some ancient mist had in a moment lifted from my sight, and the morning light on the face of the world revealed an inner radiance of joy. The invisible screen of the commonplace was removed from all things and all men, and their ultimate significance was intensified in my mind; and this is the definition of beauty. That which was memorable in this experience was its human message, the sudden expansion of my consciousness in the Super-personal world of man." (Vide: Tagore's Hibbert Lectures on "The Religion of Man" page 94).

భావమును తెలిసికొనటకుంటే భావానుభవము నందుట మహత్తరమైన విషయము. తెలిసికొనువాడు భౌతిక శాస్త్రవేత్త; అనుభవించువాడు కళాపానకుడు, నేర్పుమెయి ఈతడు సుందర భావమును హృదయనందనము

లొనిన నోకొనిపోయి, కల్పకమునీడ జేరి, బానిసో నానందప్రీతిల సలిపిరి, మధుర కల్పనా నూనముల తలదాలుచుకొని, పోతన తెలివిన కల్పనాత్మకమైన కన్యకుల సృష్టిని ఆత్మప్రకాశమున సృష్టిగాంచును. మిన్ను విడిచి వింతవంత యుగ్మము చూచి భౌతిక శాస్త్రజ్ఞు డెన్నో విషయములను తెలిసికొని, తేలుతేలుమైన శైలిలో నాపర్యాస మీయ గలడు. ఈతనిది మెదడుపని; ఈతనిమాటలు మెదడునే తట్టును. సుందరదృశ్యమును పరమ హంసయు, కవియును చూచుతేలి గట్టిదో చదువరు లెఱుగుదురుకదా! వీరు కనుగొని Vision. బహుళకాంతి గరిష్ఠమైన సూర్య కిరణమువలె Vision విడువకుట మెక్కు తల పులతో నిండియుండును. కవిచూచు దివ్య సామగ్రి ఈతక్కువ! ఈతనిసృష్టి ఈసా గ్రి యండియే నిర్వాణమును. కావుననే బహు యుగములు దీనికి జోహానము. విన్నువిడిచింగుల ముగ్ధులందు రతనపు గీతలను, ముత్యపుజేరులను, వైష్ణవార్చనలను చాలున, గోమేధిక పాలిని, మరకద్యుతుల కొవసు చాల్చితికట్టుల కెవ్వరైన దివ్యచ్ఛాయ ను తని వార చూచిచూచి వీరి నంతరింగ వినుత్తు మున జేర్చుకొని, ఆత్మాభివ్యక్తి ను జొక్కి తాను భావపరమమైయున్న మంగళమహూర్తమందే తనసృష్టి గడంగును కన్నున్న విమర్శకుడి సృష్టిని గాంచి, అని బహురత్నద్యుతి ఖిదిత చిత్రవిహాయ సమునకు ప్రతినిధిమని గుర్తించి, గుండెగల వాడు కావున అనంతానందమున నృత్యము సలిపి, "చూడరండి! చూడరండి!!" అని జిజ్ఞాసగల భువనములను చెంతకు పిలుచుకొనును.

కవిస్వాగలవాడే ఆదర్శ విమర్శకుడనను. ఆతని యనుభవమునకును ఈతని యనుభవము నకును వ్యత్యాసమే యుండదు. కవివిమర్శకుడే విమర్శకుండు తలమిన్నయందును. భావతత్త్వమును విజ్ఞానలోకమున కెఱుక పజుచు మహూర్తమున కవి విమర్శకుడనను; మహత్తరమైన ఈతని యనుభవము దివ్యప్రద మును పోలనది యందును, ఇందు గ్రంథిలిడి నపుడే ఈతని యాత్మ సౌందర్య తిలకయై, దివ్యమంగళవిగ్రహ యగును.

సౌందర్యమును నేను దివ్యమంగళ విగ్రహ యనుటకు కారణము లేకపోలేదు. సౌందర్యము జగదీశుని బాహ్యవ్యక్తికరణ ముండును. ఈశ్వరగుణములన్నియు సౌందర్య

మున గలవు. అది యనంతము; అద్వైతము; అనందముయు; అసంగ ప్రాంతము. సృష్టి గల ప్రతిదృశ్యముండును ఈ దివ్యగుణములు స్ఫోరించునును. ఉజ్జ్వల శారద రాత్రు లందు గభీరసింధువును విశాళింపును. ప్రతి తరంగముండును చంద్రశత తగ్గొప్పులు గాంతురు చుడుగు డొక్కడే! అట్లయ్యు చిన్నిచిన్ని కరగమీదను, అంగుండి రాలు నొక్కక్క నీటితుంపుగునందును సాగముకత్తె బిటువృత్తలనెనలేని హాయిలన తగ్గొప్పు చంద్రిక ముక్తచేయుచు నుజ్జ్వలములను నసంఖ్యాకములై చూపట్టును! కడలిచుట్టుగు కడళ్లను తెగగొట్టి వాని ననంతముచేయును. అనంతనిచికలం దనంతదృశ్యము కాంతిల మంట కాంతురు. ఈ యనంతకళలు సౌందర్యముయొక్క అనంతగుణములే! తెరలకలు చిన్నవియే! ఒక్కొక్క అల పరిమితి గలకే! కాని తరంగందు విరాజిల్లు సౌందర్య మనంత మైనది అందలి హంస మాధుర్యమునుమై (Full of harmony), అద్వైతమై, అద్వైత నిమగ్నమై, అసంగ ప్రాంతమై, అనందము మై, అనంతమైనది! ప్రతి ప్రకృతిదివ్యమును ఇట్లే పరికింపును. గిన్నెనుండి దిబ్బారు పాలపాంస వలె కన్నుడుపుంకి యుప్పొంగు కరణ కరణి, గగనాంతరింగమునుండి పొంగి పారలు నీలిమము చాచ్చున, నిర్మలాత్మ పుత్రైందు సద్భావముభంగి, హృదీకృష్ణ హృద యమునుండి ప్రవించు ప్రేమితరింగిణి పాలు పున, గంగాభవాని యుద్ధరిందు నాకన్న చందమున నంతసౌందర్య సురభిభావన నాత్మప్రకాశము గావించుకొనుట గ్రహిం తురు. అది భౌతిక శాస్త్రవేత్త యూహముంగు జొరబడదు. ఈతని మహాన్మత మేగన్ను దివిమంబించునది కాదు కావున దాని నంట జాలరు. ఈతడుచేబూను కొలబద్దెగు గాని, యంత్రమునకుగాని అది లొంగదు ఈశ్వర మహిమ, ఈశ్వరమహత్త్వము, ఈశ్వరశక్తి మూలమను, బారలకును తలయొద్దనని తిలచు వా చెబుదు?

ప్రపుల్లపద్మినీహృది జొచ్చు సూర్యభగ వానునవలె, పిట్టబిడ్డపై మేఘభీతిఃసుండి చిబులున వ్రాలు విహంగమత మాడ్కి, భక్తిభరిత మధురహృదయదళములం దవత రించు చేదచేపునికెవడి, చక్కని మోముపై వ్రాలు రాగరంజితదృష్టివలె, పరమహంస మాళిపై జలజలాలం నక్షత్రాక్షతలట్లు

అంతసౌందర్యము మైన సుల్లేఖింపబడిన
హృదయముభవమనకే వశమగును!

సృష్టి చిత్రములలో (స్ట్రీమిస్సు) సౌందర్య
మును, అనురాగమును భట్టుమూర్తి
యనిన "లతాంతము తావియు" వలె కలసి
మెలసి వర్తించు ననుంశము (స్ట్రీమిస్సు) యందు
ప్రభాముగ ప్రస్ఫుటించుచున్నది. కావుననే
దాంపత్యజీవనమున నీయగృహత కుసుమము
చేరినగాని అది గంధబంధురము కావాలను.

సౌందర్యమున కాపురమండనది సౌర
భమేకాదు; నెచ్చెలియైనకాంతి చానిగూడియే
యుండను. వన్నెచిన్నెల చిన్ని గిన్నెవలె
నుండు అమల కుసుల హృదయమును నిలకిం
పుక. సౌందర్య సౌరభముతో చంద్రు పరి
మెడు కాంతి తోలుకాక యుండదా? పాలు,
చక్కెర, శిశుకా కలిసినపుడే (1) తయారగును. సౌరభ సౌందర్య కాంసుల సమ్యక్జన
మున నపూర్వపానీయము తయారగును. అర్ధాంగిభుజ మృణాలమునుండి చివడి పూల
పానపునుండి దిగకమున్న కళోపాసకుడు
ప్రేయసీదన వనరుకామెను నీదివ్యపానీయ
మును తనివార నేత్రాంజలి గ్రోలియే, భావ
భరిత చుంబనమున నపవీర్ణమౌను మని
చెప్పియే, క్యాక్యత్యతలు వెలువడిన తన
దీపకము నాశ్రయించును.

ఈ దివ్యపానీయ మందరంగమను కేరీసం
తన నం దనంతమైన యానందపీఠిక అప్పొం
గును. ఇదియే నాటి యాతని రచనయందు
తెరలుతెరలై ప్రవించును. కావున నాదర్శ
కళోపాసకుడు పతియై తీరవలెను. పతికాని
వాడు కళ నట్టిదో ఎటుగనే ఎటుగను.
బ్రహ్మచారికి సాధ్యమైంది కాస్త్రధూమ
గాని కళోపాసనము కావని నానీశ్చితభి
ప్రాయము.

దివ్యప్రదీప మిశ్వరాలాకమునకు పర్యా
యపదమే! ఇట్లని యెడిగియే పూతదాంపత్య
ద్యుతిచే నాత్మజీవనములను ప్రభాకలితములు
గావించుకొన గాంక్షించు యువతులు నోము
లందును, పూజుందును అఖండమును వృద్ధి
సముఖమున నిడికొందురు దివ్యప్రదీపకలికను
తనుపు తెలము ప్రణయము. వైకుంఠధానుమున
వెలుగు నీ 'యఖండము'నుండి ప్రసరించు కొం
డొక మరీచిక వనప్రభవలె వడుమతిపై
తగ్గొత్తుచుండను. మార్గకాంతి నాత్మ
హృది గొనునరవిందము పూర్వభవమున నెన్నో
బాహుళ్యసోముల నోచియుండును. కావుననే

దీనిని నీకే గాబుననే దివ్య ద్యాలోకమున
ప్రేమాలోకమున, ప్రేమధ్యయై నీకే
మదయశ్చింతగా మనవిల్చుమనసును
నోమును నోములను భావగ్రాహియై మొ
రింతులని నే నర్థము చెప్పినది. ఎన్నో
జన్మలనుండియో (స్ట్రీమిస్సు) మ - త్రస్మిన్ భా
యానందప్రతి మెలించుచున్నది నాదర్శ
ప్రాయము.

ఉపాసకుడు ఏకాగ్రుత్వమున సవాస్థ్య
దేవత యైతీయని కదా ప్రపంచము న్యాచ
మున గ్రహించును. తాత్పర్యమున అంత
ంగిక పరివర్తనమునకు, ఈశ్వర సా
జ్యమునకు ప్రధానాద్యుర మిట్టిదృష్టికే!
సృష్టియందెట్టిమాత్రస్య మన్నదొలగిం
చిరా? "ఎద్దానిని భావించునో అదియే యా
గువు. కావున బ్రహ్మకేవల భావించును"
అనికదా ఈశ్వరపేరును నాకొనునన్నది.
భావోపాసన మొనరించు యంతరి భావము
యగుటయందక్కడ మేమన్నది? భావము
సదా సౌందర్యతలకయే! ఆమెయన
మవృత్తకలకము కావున నామెపల్కలంగు
గానముని తొలుకాదనుచును.

కళోపాసకుడు సౌందర్య కిరాగవు
కావున సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యముతో తన
యర్ధాంగి వదనమునుండియై, స్వాధ్యయము
నుండియై, నెన్నో భావములు గ్రహించి
మధురకల్పనలకు కన్నతండ్రియగును. మస్తా
వై నీరెంతలో మద్యకమన నీలిచి, ఈశ్వ
గోచ్చరిత శబ్దములైన పూవులను, కిరణములను
విలోకించుచు విపాసనాత్మకృత్యములనుండి
వానిలోని దివ్యభావములై గైకొనుచు, ఆవేశ
భరిత హృదయయై శారదవలె తనప్రేయసి
గీతిక నాలాపించుచుండ, మత్రికాంతకు కనిన
జీతిక డలగును. ఆమెమోనుమిది బంగారు
నెచ్చెలియైన సంద్యా సర్వ మరీచికతో మేల
మాడుచుండ, దివినుండి అమృతంపు జిన్న

మోనున బావించినోకాదున నామెదేవ
మైచియున్నది తగ్గొత్తుచుండ నామె
స్వయంతు. మమం సురావళవలె మంజు
లాలాపన బాటగాని మంగి. మమ్మలో
కవితను తగ్గొత్తయై సౌందర్యకాంక్షలను
అలలు భామె నీలాలకంగు సందరకౌవ్య
కృష్టి గావించుచుండ, ఈ లోకమున
నిలచి రేలందు లద్దవనకదమున చుం
బపున తగ్గొత్తు మ్మిచ్చు మెవలె పాన
కన స్వీ గీతిక కవిత (Suggestive
Poetry) మిచ్చుకొనుచుండ, అనుచుండ
కావించవలె మద్యక మమోరంగు
నందించుచు అది ఇతను మొదలకా,
మొదల కదలక, గాయకా, స్వ
తైవికీ పడియుండునా? "కలహంసకు కల
కంకల మెసగి కలకంఠికావించి కళ
కాశ్యమునకు మేలుబంతిగా కైకొనుచు
కములవు నమెను నా కప్పున మరీచిగా!
ఈకల్పాశి నాభాగ్యలక్ష్మి" యని శుభి నా
నంద్రునితాంతంబునా కాదా? "నీవు నా
స్వంబునైతి" వని ఆమెను స్వాత్మికి కేర్చు
కొని, భావగ్రహణమున చొక్కియుండుదా?

దాంపత్య జీవనమందలి ప్రాయశక్తిని,
ఆధ్యాత్మికమాత్ర్యమును గుర్తించియే శ్రీ
వైద్యనాథ శ్రీకృష్ణుని హృదయే గావించు
కొనినాడు. అర్ధనిమిలిత నేత్రుడై దివ్యదృశ్య
మున గోసేనాగు నవలోకించి, తనయచిత్తు
డై "నాథా! నాథా!!" యని నృత్యముచేయు
వాడు. గౌరంగ దృష్టాంతము, గౌరంగ
జీవన మెందటెందజే హృదయముల నానం
దానరాగములతో నివీనేయలేదు? ఎందు
తెంచజే కల్పల హృద్యుల మీటి మధుర
కవితా నినదలులను నెదిలింపలేదు? నది
యానకద్యపములం దెట్టి యదృశత సాహి
తిని సృష్టించేదు? ప్రణయతత్త్వ మహత్వ
మునేకదా జనుజేత చండీదాసులు కీర్తించిరి!

* ప్రేమ దివ్యాలోకమువృత్తమైన దయభావము భావతీయులది ప్రళంబ మహాకవులు
భారత విజ్ఞానమును ఎట్లో చవిచూచిరి తెలుపుచుండుచు ఒక పృష్టాంతమును గమ
నింపుడు: "The light eternal, which to view alone
Ne'er fails to kindle love,"
(Vide: Dante's "The Vision" Chapter on "Paradise",
Canto V lines 8 and 9).

దీనిని పీఠీంపుడు: "And yet the light that led astray was light
from heaven."

—Robert Burns.

సౌందర్యమునకై మనుష్యాత్మ తపించు నట్లే మహాత్మాత్మకలరి మనుకాశుభవమునకై (భక్తప్రేరి సభ్యులనుకై భగవంతు డాతురంపడు నట్లు) సౌందర్యము- సౌందర్యమున వ్యక్తమున దివ్యకృత్తి ఎంతో తపించును. దాంపత్యజీవన యన ననుకూలమైన యుజ్జ్వలభిం చెనని మురియు నెచ్చెలివలె, తగు పాత్రునిగాంచి ఈకృత్తి ఎంతో యుహ్వింపును. అంతయుగాదు; ఈ వ్యక్తి జీవనమున, సననము లో యుద్భుత సృష్టికి నిమిత్త మొనరింపజేయును. రామ కృష్ణ రవీంద్రప్రభృతుల పొందుకతన నీకృత్తి ధిక్కుపైతని యుహ్వింపినదని నోకొనవలెను. హృదయమనకు వింసినరెండు వన మాలిపొందునకై వ్రజవధువు పోలినట్లే, వల్లననుందరిపొందుకై వంశీకరుడును గొనులు వాడు. నీలుగ గొల్లలుటారి యొగ్గు తెగవు నుంకి చూచుండు డాచి, ఆ గొల్లయెలవ చెలువమున కేరి, పరుగుపడుగుజోయి, హాసస్థులుడై, నోరశిఖామణి వ్రవనిధియం దావైదరిజడవ విజ్ఞాన బట్టుకొనినాడట! నుందరియైన నీవాత్మ నందుటకై పరమాత్మ పరుగులెత్తుకొనివచ్చుచుగదా!

పరమహంసహృదయమునకు వివేకానం దుని యెడంద దిగజీచుట్టుము. ఆతనికలెనే ఈతడును సౌందర్యోపాసకుడు; సత్య వ్రతుడు; శివాత్మక జీవనముపై కన్నిదిన మహాత్ముడు. పరమాశయములందలి సృష్టి పలుత్వమును గుర్తెగిన మనీషి; అనందవినా సుపు; భావోద్వేగ పూరితహృదయుక. ఈతని ప్రతిభకు, నీతన యుద్భుతబాహుసృష్టికి నైదుభండములు జోహా రనలేదా?

ఆధునిక సౌందర్యోపాసకులందును, సత్య వ్రతులందును గాంధీజీకి గల మహోన్నత

స్థానమును బాల్ ప్టాయినాటగోలె సభ్యజగతి నులుతించినది. పూర్వపుట్టు చుక్కలు, నేలు చుండు వియతలమును విశోకించుచు నీతడు పశ్చిమము; మధురగీతికకు వీను లొగ్గియే, ఆత్మకతనిపియే మహాత్ము డాహారమును గొనును. గాంధీజీ కావ్యకర్త కాడు; రతనపురచలను సృష్టించువాడు కాడు. కాని ఈతని జీవనమే యొక మహాకావ్య ము. అది యుహ్విస్తీకి పర్యాయప ము. రాజకీయ సాంఘిక రంగములం దీతని కతన నవశీవనదీప్తులు లేవర్రకులట్లు తగ్గొత్తుచున్నవి. ముందంజవేయు మహాత్ముడు బారతీకమున చేతులు మొగిచినాడు కాని “మా!” యని దానిని తిట్టలేదు; తొట్టలేదు. ఋషి సంప్రదాయము, ప్రాచీనమనాత్మ్యము నీ సంయమిండునియందు మూర్తీభవించి నది. హిందూమత మహాత్మ్యమును, పూర్తిబౌద్ధ సభ్యతా తత్త్వమును మాలవ్యా పండితుని జీవనముంగు మహోన్నత మందర మల మాడ్చి గోచరించుచున్నవి. తన గంభీరాశయములు పూర్ణముగుట కింకను పదేండ్లు పట్టుననియు, అంతదాక గునియుండననియు, మరణించుట కిప్పుడు తనకు సమయములేదని యుగదా ఇట్టివల దన డెబ్బదియైతన జన్మ దినోత్సవమునాడు వారజానీయం దీతడు వాణినినాడు!

భారత దిగ్విజయమున దోచిన మహా విజ్ఞాని రాధాకృష్ణుడని కదా సర్వ విలి యమె యంగ్ల హాజీరెండే అనినాడు. ఈ మహామనీషి సజీవులైన భారత తాత్వికులందు తలమానిక మని నిన్ను గాక మొన్ననే కదా గ్రీవు మహాశయము లండవలె తెలిసినాడు. ఈతడు గద్యవ్రాయు రవీంద్రుడని నేను

ఋజువుచేయుగలను; సౌందర్య విపాకుడైన కళోపాసకుడని రూఢిగావింపజాలదును. ప్రాచీ ప్రతిబీ విజ్ఞాన మహోదధుల దన గుండి యలం దింకించుకొని, ప్రతీచీసభ్యతయందు ప్రశ్నితమగుచున్న జనులపై గర్భితవృత్త్యము లను పలుమాలు గట్టిమాటలతో గర్హించి, * మహావ్య హృదంతిరాశమున లేజరిల్లు పరంబోధిపై కన్నువేసి, మహిత భావోపాసనమునకు గడవగినగాని, దుర్గతియందు క్రుంగిపూలుచున్న జగతి సత్వర సమర్థ రణమును కనబాలని బహుళరంగ స్థల ములంకి జలద * భీరవ్యరమున నీయాంధ్ర మహాపురుషుడు వచించుచున్నాడు. పాశ్చాత్యవిజ్ఞాన కేంద్రఫలమున నాచార్య పీతము నధిష్టించి భారత వేదాంతముందలి బ్రహ్మం మెట్టివో చకదికలకు చూపుచు న్నాడు. “East is east and west is west and ne'er the twain shall meet” అనుకావ్యమునకు కీర్తనకి ప్రాంగణమున దహనసంస్కారము నెఱి, కాలక్రమ మన ప్రాకృప్తిమకలయోద్వాహ మహోత్సవ హంగళి మహూర్తమున పురోహితుడు కాగలఁగో నీతికిని, ఈతనిచూలమున జరి తార్థయగు భావన భారత భావలక్ష్మికిని భావియు గములు జేజేలుపాడును. భగవాన్ దాన్ ప్రజ్ఞాధునియైన తాత్వికుడై, నిజరచన లందుచుక్కిరిభానశబురజాపుచు నేను ప్రజా ఘ్నినమునుకై నభిముగట్టినాడు. వాస్తాని కవియు, నాచార్యుడును, తాత్వికుడును నై వరలుమార్చి. సాహిత్యమును, తత్త్వప్రాముఖ్యమును దిగ్విమంగిన అగ్రుతీభోక్త అరవిందుడు, ప్రాచీన ఋషితల్లముల దృష్టాంతములను గృష్టికం దిడికొని, చాలకాలమునుండి

* “The nations plead for peace and prepare for war. They are not ready to give up the cast of mind that leads to strife.....Each nation in the late war claimed to be the only one engaged in the defence of civilization. In its name each nation justified everything, excused everything, massacres and destruction.By a judicious circulation of half-truths and untruths and a persistent misrepresentation of other nations and their cultures, the people are roused to the temper of the jungle.....When the trumpet of war blows, the pretences of civilization disappear and man helplessly reels back into the beast.....So long as this devil-dance does not disgust us, we cannot pretend to be civilized.....To approve of warfare but criticize its methods, it has been well said, is like approving of the wolf eating the lamb but criticizing the table-manners. War is war and not a game of sport to be played according to rules..... It is true that we have the League of Nations, but it is only a mechanical frame and the soul has still to grow into its body. The spirit of ill-will and distrust is widespread.”

(Vide: Sir Radhakrishnan's "Kalki" or "The Future of Civilization." Pages 32 to 36).

ఈ మహావిజ్ఞాని పరమాశ్రమముల నారాధించుచున్నాడు. యోగాగ్ని సుండి వెడలు జ్ఞాన శిఖలందు భారత పునరధ్యయము గాంక్షనని ఈతడు గట్టిగ నమ్ముచున్నాడు. ఈశ్వర చంద్రుడు విద్యాసాగరుడై, మూర్తిభవించిన పూరిభాగతసంప్రదాయమై, సంఘసంస్కర్తయై, వంగసారస్వత ప్రధానాచార్యుడై, నిజ హృదయమును దీనుల ధర్మసత్రముగావించి, స్వాతంత్ర్యాభిలాషియై, స్త్రీ విరోధియై, మత్స్యజాతి మొదటివాడై వర్తించాడు. కలకత్తా మహానగరమున నొకకళాశాలను (Metropolitan college, now named as Vidyasagar college) స్థాపించి, హిందూసంప్రదాయము ననుసరించి, అందు సరస్వతిని ప్రతిష్ఠించి, ఉత్తమాశ్రమముల నందు కోటిసప్తలు చేసినాడు ఆనర్హ పట్టమునం దవతని ఇంగ్లండుకరగతిమొదలు నాలుగేండ్లు మందరము విద్యార్థిడై, ఇందలి ప్రథమున పాల్గొనుభాగ్యము నా కొదవెను. భార్యపశ్చిమార్ధభూగోళములను జూడుటం ద్రాళ్ళ భాగముల నట్లు మ్రంగివచ్చినవలె ప్రాచీనప్రతీచీ మహావిజ్ఞానములను నులుకుకొని నొక్కచోట నిజమానసమున గబళించిన ఆమెలోమముభోపాధ్యాయుని ఆశ్రమము లెవ్వరయో సభ్యుడగతి ఎటుగ చేయెనునను, ద్వాదశాదిత్యులబోలు నీ విజ్ఞానము భారత దిగ్విజయమును నుదయించుకొన్న, భారతావనియేకాదు - సమస్త వసుంధరయును తమోనంపమున దొరలియుండెడిది.

పాశ్చాత్యులయొద్ద భారతమాతయనుంగు బిడ్డలందుజేరి భావించి ప్రమేన భారత సంప్రదాయమును మెక్కినలగాదులవలె నారాధించి, తమయున్నతోడేకేసికై ఆత్మాత్మమును రిందుకొనదలపడెన మువ్వగు మహాశక్తులున్నారు. వీనిలో సగంజ్ఞు లెంటుగతి. హిందూమత మననీమకెంతో ప్రతిఃకూపరత్యయము హిందూచేతనుండే జన్మించునని తెలిపియే ఈమె దివంగితయైనది. దీనిబంధు వింగ్రహన్ గాంధీపీఠముల యందుగుబాడల నంటి నెడచుచు, ప్రపంచమున నిందించు వాన మేల్పెటమకొనిన భారతభాగములకు నేవ సలుపుచున్నాడు. రాక్టర్ కడిక్స్ పెక్కెడునుండి భారతాశ్రయములు తన పూజాపిత ముండి దీపికలు గావించుకొని, భావోపాసన మొనరించుచున్నాడు. భారత సంప్రదాయమును తనది గావించుకొనటకై ఇటీవల నీతడు హిందూమతమును స్వీకరించి జయరాముడైనాడు. † ఈతడుసాంద్యోపాసకుడని, అనంది వ్రతుడని, మహాకవియని చదువరు లెరిగియేయుండురు. ఉత్తమనానిస్వతస్సృష్టికిని, ఆదర్శ నేవన నిర్వహణమునకును గభీరతాత్వికపరిజ్ఞానమును, మతవిజ్ఞానమును అనివార్యముల బంధులనికదా నే చెలుపుచుండుడు. కజిన్సు ప్రభృతుల జీవనవిధానములు నావాక్కులోని నిక్రమము రూఢిగావించుటలేదా?

యోధనాపతులైన భారత మహాపురుషులలో (Great Indian Thinkers) జిడ్డు కృష్ణమూర్తి యొకడు. ఇతడు అద్భుతమైన

మేధాశక్తి చలవలుచుకొనినవాడు. తమ్ముంగల మేధావంతుల నొకరితి, ఈతని గొకరితి. భావశక్త్యాంతర్వ్యంగు పెక్కు బట్టదేని నీతఁడా గొకఁడని, మనశ్శాస్త్రముంటుగాని, తత్త్వ శాస్త్రముండుగాని తన కభినీతము లేదని ఈతడు తెలుపుకొనచుండును. ప్రాచీన విజ్ఞాన విభవము కీతఁడ. కేలుమొగిచె ననుట కెట్టి దృష్టాంతములు కానరావు. ఏమిదాని నను, ఏమిదానిని ననుసారం చేతనుండి ఇతరులెప్పుడారగ. ‡ ఇది మున్నెత్తరమైన సుదమింబు నిస్సంశయము.

భావదాస్యమును గర్హించువారిలో నే నొక్కఁడను ఉత్తమాశ్రయముల నారాధించు వారిలో నొక్కఁడను. కృష్ణమూర్తి ఆంధ్రమాత కనినబిడ్డయని గర్హించువారిలో నొక్కఁడను. ఈతని క్రమతపసుడై, ప్రజ్ఞాపై పాలుచల్లు వారిలో నొక్కఁడను. కాని, కృష్ణమూర్తి చెప్పినదానిని తూచాతప్పక గ్రహించుటకు నే నంగీకరింపను. అతని మదువులను భేదింపక, అందలి భావములను తీర్చుద్విట్టికి నుతిగావించక ఆతనికి ధనమును శిరసావహించుటకు నేను సమ్మతించను.

భావదాస్యముయొక్క నెత్తిని మొత్తి మొత్తి వదలుదును. ఇట్లు ని భక్తియునున దొక్కఁడు లేదని నే చెబువను. భక్తిపూరిత న్యాయమును, దాస్యము నిలువేలుపు జేసి కొనినవాడును రూపులందును, చూపులందును ఒకేరీతిగ నగపడవచ్చును. అంతఃంగిక ముగ వీరియందు వంగియు లను 'నాకాళ

* "Hinduism is my natural mode of aspiration."

—Dr. Annie Besant.

† భారతవిజ్ఞానమును, భారతసంప్రదాయమును చూచి వెక్కిరించువారికి కనిన్మునుహాశయు జిటివల ఉచ్చరించిన ఈ వచనముల చక్కిని నుణపాటును జెప్పెను: "The Upanishadic vision of unity has been the inspiration and guide of my own thought and action for forty years.....I have long made the philosophy, and modes of worship of Hindu India my own.....It has long been my conviction that there can be no drastic movement towards the attainment of a true world civilisation, until the spiritual evaluation of life which is the basis of Hinduism becomes universal and spontaneous the world over.....My own long studies of Indian philosophy, my familiarity for twenty-one years with intimate Hindu life, my frequent participation in Hindu ceremonies, exposition of Hindu culture abroad, my intense interest in Hindu arts, my long practice of Yoga, my forty years of vegetarian living, my efforts to fulfil my *dharma* and attain *moksha* in Vedic sense seemed to indicate that I was qualified to claim the right of temple. entry in Travancore."

‡ "I am not going to be bound by anyone. I am going on my way, because that is the only way. I have found what I wanted." (Vide: Page 18 "Who Brings The Truth?" By J. Krishnamurti) "Life is not meant to be traditional" (Vide: Page 6 "The Purpose Of Education" By the same author).

వాతాగ్ర ప్రభేది' మన్నుచి. ఈతడు కనిబోని కప్పుడు గడ్డిపరికలడ్డెంచి, పం పువ్యవృత్తమును ముం...లీపి పంపులందు పెద్దదైన నధి సిండుచు అతడో? భాస్వదాశయముపై చూడ్కొనినీపి, చాత్మకజనును తెంచి, ఆయాశయము నాపయోజ్యహములొని కావ్యనించి, దాని నంగు భృంగిగావించెడిది, నిలంతిర మధురభావయుగళుల కాత్మకర్ణముల నొడ్డి, నిజమీవను నానందమును మన రించె అమృతజీవి యగును ప్రపంచ మత్యగంధములనా, భక్తకవచాల్లల పంచనామ్రతమలను పరికింపును. అరుణతరణికిః గముకరణికిః ఈయం శము మానసగోచరమునకు. భక్తిని, దాన్యమును ఒకేమునును మార్చి బడితివాచాకు గడిగులు తగను. కైదీని బంధానాలలో పెట్టునట్లు భక్తునిపెట్టుట మాడునా? పెట్టినను భక్తుని బంధింపగల సంతె లేదే! భక్తుని కడ్డంగుల బాంధ్యభీతికలెస్య? భక్తిప్రయములకు భగవంతుడే లాంగియుండి నికనస్యకత్తులబంధారమెంత పెచ్చిలగలదు? కారాగారాంధకారమున, — అందేకాదు బంధితభక్తుని స్వప్న ద్వారమున జగదీశుడే ప్రవేశించి, దివ్యరత్న ప్రభలనందు వెదవల్లి అండలిముక్తి దివ్యమును స్ఫురించును. ఈశ్వరస్వరూపంబైన తపను కిరణస్వరూపంబైన మెగ్గవలె సహద్రదశముల నాత్మప్రకాశ మొరించుకొనును. ఆమంగళ మహారూపున దీనిశక్తి సౌరభదీచితవలె సంతతిశక్తియును విహారభూమి గావించుకొనును. ఏయెంతిల నెలుగుక తపస్విబ్రహ్మాండమున పూలరంగడై నలయును గావున ముక్తి సందిన మహావ్యక్తి తాతడని వచింతును.

భక్తి నెలుగనివా డాత్మప్రకాశమునెలుగక తనలోదాను కైదీయై పడియుండును. చదలు నాధారము జేసికొనియే రవిగుణాంశులు తమ దివ్యదీప్తులను భువిపై గురిపింతురు. భక్తి నాధారముగా గొనియే ఆవర్ణ్యులగుమారు తన మహత్వమును ప్రకటింపగలడు.

భక్తిప్రేమలు సామాన్యములుకావు. ఆవి దివ్యములు. భావమున కాలోకమును, అమరత్వమును ఇచ్చున వివిధే! ఇవి ప్రపంచము నుండి నిష్క్రమించుచో, అది దుర్గణములను కనిపించు శ్రుళ్లగోయి యగును. ఇవి సాహిత్య త్రేతమునుండి తరలచో, అందు విష భావములు విడిచి నేర్పఱచుకొనును.

మహితసంప్రదాయమునకు మహమ్మదీయమును లగించు నాధ్యాత్మిక మాత్రము

భక్తి ఈ మాత్రము తెలుచో, చేతినుండి యెగసిన గాలిపడగవలె నా సంప్రదాయ మెందో ఎగసపోవును.

శమంతకహితు డైన అవతారపూరషుని వలె భాస్వదాశయ సహితమైన సంప్రదాయ ముండు కాలశిఖరమున చిరప్రదిప్తమైయుండి, బ్రహ్మము దీనికి చేతులు మొగుచును భావోపాసకురి కర్తవ్యమని తెలిపెదను. రాత్రిప్రతిమ వలె బిజులగిసిన సంప్రదాయమును వెనుకటి రాళ్లగుట్టచుండు ద్రోసి ఆదిభ్యు డి ముంగల కలుకడని తోడి జిహ్వానువులను పురికొలుపుదును. పితులనకును, బియ్యమునకును నొక మంత్ర మనువానివాదమును తునియలుచేతును. భావశ్యాతంత్ర్య మున చేతును నిష్క్రలు కాదు పూవులందు చేరిన పురుగులను తొలగింపుదు; ఆందు బొరబడిన మనలమును తలమి కొట్టుదు. ఇవి వెనుకటినుండి ఉడయించుచునే యున్నవని వీనిపై నిష్క్రలు గుమ్మరించుట తగునా? నిష్కటియండి వెడలుచున్నదని సుగంధమును కారుపొగడువున బెట్టుట న్యాయమా? నీతమృతల్లవంటి భువ్యును దహింపగల కట్టికికి యెడ? కనుమరు నిర్విజీవియందును. ఈ పూవును ఆ పూవును హంతకుడు నలిపినను నలుపుగాక, పుష్పజాతికి ప్రతినీధిను పూవును చెండాడగలవా డెవడు? సృష్టి చచ్చిననాడే ప్రపంచాతి మడియును. సృష్టిలీజమును గర్భమందిడికొసిన సంప్రదాయమును సమయింపగలముగవాడెడి? ప్రళయ కాలమున సమస్తము ధ్వంసమగునని విందుము. తదుపరి సృష్టికివలసిన లీజములు జాగ్రత్త బెట్టుకొనియే దివ్యచేపుడు డింభకరూపుదాల్చి పాలనెల్లిపై తేలియాడు నలుపత్రముపై విశమింప నెలలనను నంశమును మఱునరారుజాడీ! భారతగతముకంటె భారత భావికాలము ఘనతరమై యుండవలెనని ఆపేక్షింతునుగాని, భారతగతముపై గోరికట్టలలెనను మనినీని సేను క్షమింపను. తెలివెండ్రులు దివంగతులైరని తాను స్వయంభువునని విట్టిపడువాడెట్టివాడు? దివము చచ్చిననాడే దివంగతులను చచ్చింపుదును, దివమునకు మాటుపేరు అమరభూమికదా! అందున్న వారముడలుకారా? అందు జేరినవారికి చా వెందుండివచ్చును? రూపుమాటిని, అసంతవిశ్వమందలి వేటొక యగారమున బ్రవేశించిన రూపఱులని అర్థము జెప్పవాడు హైందవ తత్వాధ్యక్షును గ్రహింపలేదని వచింతును. గతమునకు చావులేదనియు, అది భక్య

మైనదినియు ఋణావోనరించుచు, దాని ప్రస్తుత భావవృద్ధి కండ్లనై నబురును చేకూర్చు బాధ్యత మనయందు గలదని తోడియువకుల కెఱగింతును.

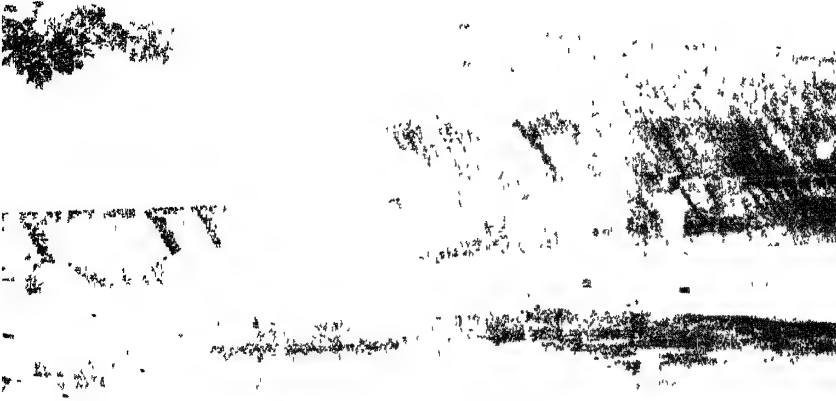
మహిమోపేతుడైన ఆచార్యుని శివనమందును, ప్రగోధమందును సుధాధాగలు జాలునా రుటగాంచియు, అతడు పుట్టిపెరిగిన జేగిలను పరికించి అత డినాటివాడు కావని ఆతని స్వప్రాంతముపై శిశిరార్పణ కుట్యమించువా డెట్టివాడు? ఉద్వమించినన, సుధాధాని మైన దిగుడు, అది యంటుకొనునా? ముమ్మార్చుకు చావులే నీవ ముమ్మార్చి సమష్టిమైన భావముకు మృత్యు నట్లు దాపురించును? నూతన జీవనసృష్టికి, నూతనకళాసృష్టికి ఇది కన్నతల్లి కాదా? ఇదిట్లు బూదెయగను అల్పార్హ సమవర్తి యొక్కం డావిచ్చించి దానిని బూదెయగలిగినను, మాడిదంకి లేచిన కిలామెలో ఆమ పక్షివలె నది సరిగయ్యలేదు.

బుద్ధిప్రబోధ మిపుడు Out of date అనువాడెట్టివాడ? బుద్ధునుల్లేఖించిన “బ్రాహ్మవివేకము” అనంతభావవివేకమే సుఖ్యుని నే నెల గెత్తినదింశును కృష్ణాప్రబోధము కృతయుగమునుండి దాటిరావొడి దమల ఉచితమ? కరుణేత్రమున తలనూపిన భగవద్గీతను పాఠపాత్రముని పెంటపాలు చేయువాడు మనుష్యు డనిపించుకొనునా? ‘గమ్యుపదము’ను దునుమాడినంకించునా రెవరు? ఏను ప్రబోధము నేడేలనిపి బెలును బుట్టదాఖలు చేయునా రెవరు? పూర్వీ పెట్టబడిన ఏను మాడుగినాలలో లేచెని క్రయ ప్రపుతెయందురు ఈ యంశమునున్న దానినున్న ట్లగవరి గ్రహింపయగని ఏను మునివరుని బోధనలకు, తక్కుంగల గూనార్యుల ప్రబోధములకవలె, మృత్యువు లేనని గ్రహింతుము. క్రయ ప్రపుతపంచమున నేడేను బోధనలకు చోటులేనదన, నది మృత్యు దేవతకు విహారాంగణ ముచున్నది. బౌద్ధప్రబోధమునకు బలాదురనువాగు, అహింసా వ్రతమునెడల నవిశ్వాసము జూపువాడు, మతముకుశ్చక్ర తై కత్తివేయువారు నేడేనితిలో నున్నాను? వీగు మాడ్చ్యునునకు మంగళ సూత్రముకట్టి బహుభారీష్టులకు కన్నతండ్రు

* The new in art is always formed out of the old” (Vide: Emerson's Works : Page 77).

౯ సాగరముకట్ట మీదినుండి కానవగ ఒకానొక సుందరబృందావదృశ్యము.

౧౦ దక్షిణ బృందావన
మున కావేరి ఒడ్డుననుండు
ఓకానొక జలయంత్రము.

౧౧ సాగరముక్తయందు వెలుపలి వైపున
గల మంటపమునందలి 'కావేరి' దేవతాప్రతిమ.
చేతనున్న పాత్రకనుండి నిరంతరము నీరుబికి
పారుచుండునట్లు కల్పింపబడినది. ఈ ప్రతిమ
దక్షిణబృందావనమున కేసవ నున్నది.

౧౨ దక్షిణ బృందావన
మున కృత్తజలాశయ ముగ్ధ్య
మున ఛత్రాకారముననుండు
జలయంత్రము.

చిత్రములు

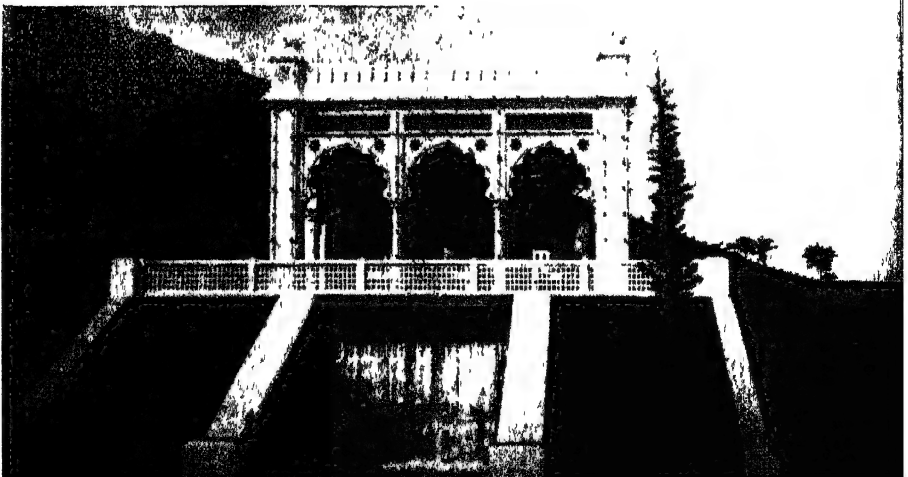
౧౩ ఉత్తర బృందా
వనము మధ్యభాగము
నగల కృతక జలా
శయము; అందలి జల
యంత్రములు.

౧౪ చిక్షీణబృందావనము మధ్యభాగమునకు
సరిగా సాగరము - ట్టనాన కొనియుండు మేనకా
విశ్వామిత్రుల శిలాప్రతిమలు. మేనకా రథము
చేయుచున్న విశ్వామిత్రుని ప్రలోభింపచేయు
రంగము.

౧౫ ఉత్తర బృందా
వనము ఉత్తరపుదివర
నందు మంటపము
యొక్క పశ్చాద్భాగ
ద్విశ్రమ. సాగరమున
నుండి గొట్టముల
ద్వారా మంటపము
క్రిందనుండి వచ్చేడి
జలము జలపాతము
వలె నడిమిభాగమున
పడుచున్నది.

లగుటలేదా? కృష్ణభాగ్యమును చవి జూడనొల్లనివారిని జూచి చెక్కిచెక్కి యేడ్చుచు “అభాగలారా! భగవద్దీతను చే కొనుడు! మరళి సంజాతాత్మాత్మమనకు మనసుబాడ్డును. నడుమగట్టి కురుతేత్రమున లంఘించి విజయలై నాడుస్థితిని బాపు” డని భారతాంబ వేడుకొనుచుంటుందా?

అత్యంతసజాతముగాక, గుండెయందు యమలోకము నిమగ్నమౌని, రంగానగన్నె గలిగి, బంగారు అక్కరములం దొయరముగ దొచి, దృష్టిదోషముగలవారి నవలీలగ మాయావాగురమునగూర్చి విద్వంసహేతువగు సారస్వతమే కాలపరణము కాకమున్ను త్తేశానవాటికనుజేగకొనవలయుననియు, మహా మతియొకండు పృథ్వీరంగమునుండి తిరులకటి అతనిస్థాపితమును, అతినిరచనలను సహ గమనముగీయ దొరకొనక మిత్తింగిలై యుండుననియు, ఈశ్వరప్రతినిధియై యవత రించిన భావముగాని, వాణిపితౌబోలు సంప్ర దాయముగానిధులకాలాంగణములందు పెంపొం దు చీనుచింతలకును, రత్నలొక్కచు చితికిని, చెలరేగు చిటచిటలకును తలయొగ్గదనియు గుర్తింపనివారు సృష్టికల్పానునకును, చిర

మానవాభ్యుదయమునకును, ఉత్తమాశయసిద్ధి కిని, అమృతజీవమునకును తోడుపడరు, స్వాతంత్ర్యము మహత్తర మైనదే! శిష్య వాల్మీక మానవుడు దానిని గుర్తింపవలెను. స్వతంత్రయోచనమని చెప్పి, భావగ్రహణ మొనరించుపట్ల పరిత్యజింపవలసినదానిని పరిత్యజించి, పరిగ్రహించడందానిని పరి గ్రహించుటకై మాపవలయు స్వాతంత్ర్య మువై గట్టిదెబ్బవేయటం న్యాయమా?

భావసమాలోచనమున సారకులదృష్టి నాకర్షింపవలసిన ప్రధానాంశములు ఇందు నే నుద్దేశించుచు వచ్చిన దిర్భానాను భవములు (Spiritual insight and Ezperience), హృదయనైరర్థ్యులైన సద్గత ప్రతిభలు (Purity of heart and Natural genius), అంతరంగికశక్తి భావనావేగములు (Intui tion and Divine inspiration). ఇవి యమరజ్యోతులు పోలునవి. వీనినుండి యుద యించిన భావసంప్రదాయములు (వీనిజాతక మెప్పటిదైనను) చీకుగాని చీకటిగాని, జర గాని మరణముగాని యెటుగక, నూతనశక్తి నంది, కాలకాంతీంచు రూపుబాదాల్చి, నవ్యసృష్టిగని మనుష్యజీవనమును, సారస్వత

మును ఎవలేని వెలుగులచే తల్కింపబడును. ఈ విషయమున కవగతులైనవారు గతముకత నను, సంప్రదాయములనను * స్వాతంత్ర్య మున కెగురులుగునని యడలరారు.

“సంప్రదాయ” మనిన, “గత” మనిన, “నాచార్యు”డనిన కృష్ణమూర్తికి గిట్టుదు. ఏ యాచార్యునివలన మొలు చేసుకొనని, సంప్ర దాయగతులులు బంధనకారణము లని, Con- ditioned life ను దెబ్బపెట్టనవని పలుమా టీతడు పుచ్చించుచును, అనాధ్యములను సాధ్యము లొనరింపజాలు సంకల్పశక్తికి, మను ష్యసౌందర్యమును కాపురముండు ఈశ్వరశక్తి లలో నొక్కండైన ఈ యధ్యుతశక్తికి స్వంత అర్థము జెప్పవల కొరతా చేబాని దాని కెటులు నీతడు నిలుచును. ఈతనమాట లందు Emotion కంటె Intellect అధికమైయుండును. గుండెను సోకు అంశ ములకంటె మెదడును తట్టు సానుగ్రులం దె ప్కుడుగనుండును. కావున నవి పామరులకు గాక ఏ కొలదిమంది పండితులకో హృదయం గమును లగును. మానవహృదయములందు నర సంఘటనమును జనింపజేయు నాత్మజీవనములను వినియోగించిన జగద్గురువులు తమ తలపులను

* సనాతనమైనదని ప్రతీతిపడని హిందూమతము క్రైస్తవమతముట్లు మానవసంఘము నుద్ధరింపజాలు ఇబ్బతులుపు తానే యని వాదించక, బహుళమతములను మన్నించి, భిన్నయంగములందు వేర్వేలుజాతులు తనకుండ జేరినపుడును, పెక్కుసంపర్కములు తన యిక్క కెక్కినపుడును తన ప్రధాన నియమములకును, మట్టిసిద్ధాంతములకును భంగము కలుగనితీరున వానివాని కనుమాలించు సంజేషను లొసగును, వానినుండి నూతనాంశములు గైకొనుచు, నిత్యనవ్యమై నిత్యజీవియై వరలుచున్నది. శతాబ్దమును, సహస్రాబ్దమును కడచినవి. ఎన్నో నాగ రకతలు విన్నవలకు పెరిగి భూమిపై డల్లిపడినవి. కాలపురుషునిచే గల గద హైందవసభ్యులకు తాకలేక వంగి వందన మొనరించినది. హిందూత్వత్వసహత్వమును పాశ్చాత్యజగతికి నదోహిదించిన మహామనీషులు వివేకానంద రాధాకృష్ణుల కచనములను విూకింపుడు: “The principles of religion that are in the Vedanta are unchangeable Why? Because they are all built upon the eternal principles that are in man and nature; they can never change.....Not one jot of the principles of our religion will be changed: they will remain intact.” (Vide: The complete works of Swamy Vivekananda, Part III, page 121)

“It is essential to every religion that its heritage should be treated as sacred A society which puts a halo of sanctity round its tradition gains an inestimable advantage of power and permanence The Vedic tradition became surrounded with sanctity, and so helped to transmit culture and ensure the continuity of civilisation. The sacred scriptures makes the life of the spirit real even to those who are incapable of insight.” (Vide: Sir Radhakrishnan's “The Hindu View of Life” page 18.)

“Hinduism is a movement; not a position; a process, not a result; a growing tradition, not a fixed revelation Its past history encourages us to believe that it will be found equal to any emergency that the future may throw up, whether on the field of thought or of history.....Leaders of Hindu thought and practice are convinced that the times require, not a surrender of the basic principles of Hinduism, but a restatement of them with special reference to the needs of a more complex and mobile social order Such an attempt will only be the repetition of a process which has occurred a number of times in the history of Hinduism.” (Page 130, The Same Book.)

భావనమున జొనిపి చక్కనికథలను సృష్టించి, సామాన్యప్రజల మానసశ్రేణులనుండి చిరసంధి ప్రవృత్తి యందు రూపములను నిలిపిరి. కావుననే పల్లెవాండ్రుమాడ ఏనుబోధనలకై పరుగిడినవచ్చువారు. ఏను సంయమిండుని Parables, * బద్ధుని జాతకకథలు, బహుళపురాణగాథలు, ఈనాటి రామకృష్ణపరమహంస కథలు భావనస్థాతములగును. గట్టిదైన తత్వస్ఫూర్తితో చెందిక ప్రపంచసారస్వతమున కపూర్వ సౌందర్యము జొసగునది యైనవి. గంభీర భావ వ్యక్తికరణముగాని, ఈశ్వరచింతనముగాని హృదయోద్వేగమును, ఆధ్యాత్మికావేశమును, భావనాశక్తియును గలిసినపుడే సాధ్యమగునని నొక్కి వదిలుతును. వీని ప్రసన్నతనంబు ని వ్యక్తికళోపాసకుడు కాలేదని, మహాత్ముడు కాజాలడని, ఆనందదాత కాలేదని, సౌందర్య సృష్టి గావించలేదని, నిత్యజీవి కాజాలడని నా దృఢాభిప్రాయము.

కృష్ణమూర్తిభావములన్నిటికి జేజీలుపాడము, నిజమే! కాని ఎదుటిభావము శ్రీరాముని పోలినను జాలకపోయినను చివాలన అరసున్నలవలె వరిగి వందనమును జొలియూకలు తండ్రివలెపడము లగుచుండుటచే, “తం దానపాలులందును”, “భృశాభిలి” రాగములందు బ్రదుకుల నెసరగొట్టువారి సంఖ్య తెగ బడియుండుటచే, నైసర్గికప్రతిభ ప్రశ్నోక్త ప్రజ్ఞలు పరియెటుగక అంతరంగమున త్రుప్తు బట్టియుండుటచే వ్యక్తిత్వము కుటుచుడి, మనుష్యత్వము మటుమాయ మగుచుండుటచే, ఎందఱొడటి యెడందలందో భయసంకయములు ఇంద్రగట్టుకొను చుండుటచే, దృఢనిహితుడైన ఒకవ్యక్తి హెచ్చరికచేడు విక్రీలీ యక్కరై యున్నది. అభిప్రాయభేదము లగపడుట యనుచితముకాదు. ఇవి చేపగలవారిలో తలనూపునుగాని గంగిరెద్దులందును, గొఱ్ఱెలందును గాదు. మేధావంతుని బోధనలోని బంగారును చేజొనుట పాడి. కృష్ణమూర్తివంటి వ్యక్తి నేడెంతయు ముఖ్యమైయున్నాడు. ఇతడు క్రమత పనుకావించుచున్నాడు. ఆంధ్రకారమున దీపస్తంభము కాగలడేమో! †

* “Without a parable spake he not unto them.”

† “ఆంధ్రమహాపురుషు” లందు కృష్ణమూర్తికి నిస్సంకయముగా నున్నతనాన ముందును. కావున నీతని ప్రబోధములను పదంపడి విపులముగా విమర్శింతును.

ప్రత్యక్ష ప్రపంచమును, సారస్వత వసుంధరయందును చాందస వీడితులైనవారి కీతని ప్రబోధమున అక్కరైన కమాయము కొంత లభించితిమిను.

ఒకనైపున గతమున గన్నులెఱుజేయువా యన్నట్లే జేతొకతిట్టున గతమే ఇవ్వదెవమని ఎంచుచాందసులు బాన్నారు. గతము గగంచించి మహిమము మాడ్చి దేయెనను అది వర్తమాన గాఢములకు మెట్టుకావనినదే కాని వాని పాటలముల గాంతిలు మిణిమకుటములు గావు. మనదృష్టిని తనవున విమరుటస్థ డ్డతకదా! “The heights attract us, not the steps there to” అను గ్రేటోకించి ద్రునిమాక్కు భావభరితమైనదికదా! పుష్టిగల దయ్యమున కక్కరైన నక్షిసంతను గతవిషయజాలరు తల్లిదండ్రులిచ్చిన రక్తమాంసములకు త్రొత్తనత్తువను చేర్చుకొననివారు మనుష్యులెట్లు యొడరు? పురిటింటిలోనే పోరు పెట్టుచు తుదకు వీరేయెన్నె మృత్యుభాటలోనో జారిపడరా?

గత సంజాతమైన సంప్రదాయము విజ్ఞాన గర్భితమైనదో, మాధ్యుబంధురమైనదో, దివ్య దింభికము బోలునదో, గర్భముందే ముడిసిన విడవంటిదో పరిశీలింపక కన్నులుమూసి కొని దానిని గొలుచుటందే యవశ్యమనున వెచ్చబెట్టువారు గోరిసుండి ఒకపరి లేచి మరల నందు సర్దుకొనువారి బోలువారు. ఆరాధ్య వస్తు వెట్టికో ఆరాధకుని మనసును అట్టిదే యగును. గంగగోవని చచ్చినసాడ్డును పూజించు వారు చచ్చుపీనుగులుకారని ఎవ్వరందురు? కంపులోనే బ్రదుకీడ్పు రాబందుకు రుచించు నది ప్రశ్నోక్తాదా? దుర్గాను లకు మానసాంజలిని ఘటించువాడు ఉన్నత పితాచరీరమునకే అభ్యర్థియగునాదా! నెత్తెవికి మననీచ్చు ఆనంద వ్రతుని దివ్యసింహాసనమున కీపిత మెంతి దూరమందో యుండనని ఎవ్వరెఱుగరు? మట్టి దిబ్బ మహాదేవుడని యెంచి ఆత్మజీవనములను దానికి నిత్యనైవేద్యముల గావించువారు తుదకు దిబ్బలేయగుదురని చెప్పవలెనా?

యోగులుకాక † ఆధ్యాత్మిక శీవనమున తొలితరగతి నున్నవారు విగ్రహారాధన మొనరించుకొనవచ్చునని హిందూమతమునుట నిక్కమే! విగ్రహారాధన మన రాతిబొమ్మ జగదీసుడని

† “శీవం ఆత్మని పశ్యంతి ప్రతిమాసు నయోగినః.”

నమ్మి దానిని పూజించుట కాదు. ఏకాగ్రదృష్టి తన చరణనాళికముల నంటినపుడే ఆయా డ్డిని రజ్జువువేసికొని దివ్యభావ మంతరంగ గర్భాలయమున నవతరించుననియు, ఈ రీతి మాడ్చి యలవడలితటి మన సుదుండగుని వడుపున నిందందు పరుగిట్ట తగ్గవుననియు, ఉత్త మాశయము దా! కి లొంగక ఉడురాశిలో నెందో నక్కియుంచునుగాని నూర్వమండలము నుండి యవతరించిన శమంతకముట్టు మదిజొచ్చి ప్రత్యహమగు భావస్వర్గమును సంచిత మొనరింపదనియు నెఱిగి దృష్టిసూత్రమును బలపఱుగుట కక్కరైన శిక్షణమును తొలుదొలుత మనసునిచ్చుటకై మనమతము విగ్రహారాధనమును నిర్ణయించినది. ప్రాణప్రతిష్ఠ యన భాకప్రతిష్ఠ యనియు, శంకుస్థాపనమనిన భావస్థాపనయే నాయభిప్రాయము, భావప్రతిష్ఠ నెఱుగని విగ్రహము బండరాయి. పరిమళసంకేతమంపి ఆధ్యాత్మికశక్తి నాంతరంగిక దృష్టిలోని కావ్యమందుటకే ఉపాసకుడు పూలను చేగనును. ఈ దృష్టిలో దివ్య శక్తి ప్రవేశించినపుడే ప్రసన్న భావము ధ్యానమున జొచ్చెనందును, నూర్యన్యాయము నుండి స్రవించు కనకరశ్మి గవాక్షమార్గము నుండి ధారధారలై యగారమున ప్రవేశించి ఆనందస్పృష్టి గావించునట్లు, ఈశ్వరహృది నుండి జాలువారు ప్రసన్న భావము ధ్యాని పథమునుండి ధారాశ్రముగ నంతరంగమున పొంగిపొరలి అందు సౌందర్య ప్రాపమును సృష్టించును. ప్రత్యక్షమనిదోచు పూతకావ్యము లొకప్పుడీ సరస్వతీ పుట్టిపెరిగి, పెంపొందిన దివ్యమానసాకములే గుడి! ప్రత్యక్షజీవనమును సోప ఆనంద సమీరాంకురము లీకాసార విదికల ప్రేమ సంకేతముల వహించిన నెచ్చెలుబోజుడి! ఈ యారాధనలోని యాధ్యాత్మికార్థమున కవగతులు కావండుటచే భారతి జీవమందిరములందలి పూజారులసేకులు వికృతశీవులై, జగదీశు నందుండి తఱిమికొట్టుచున్నాడు.

లూమము జీవము; శీవము భావము. భావరహితమైన రాతికి సాగిలపడుటెట్టిదో, శీవరహితమైన భావకు “శీ! శీ!” యనుటయు నట్టిదే! దానిని గొలుచునారివలన హిందూమతమున కెంతో ఎత్తు వాటిల్లుచుట్టే, దీనికి ప్రణమిల్లువారికతన సారస్వతమున కెనలేని చెఱుపు కలుగుచున్నది.

ఈ యంశమునకు వంగీయులు సకాలమున నవగతులైరి. నవయుగ భాస్కరుడై రామ మోహనుడు పూర్వ దిగ్విజయమున నుచయుంచినాడు. భారత భావనవంతి కర్ణగ నిలిచిన గట్టుల నీతడు తెగగొట్టినాడు బహుమతములను, బహు సారస్వతములను ముఖించి వానిలోని మిగడతలను మనసున కెక్కించుకొనినాడు. సారస్వతమునకును, మతమునకును, తత్త్వశాస్త్రమునకును, మనుష్య జీవనమునకును అవివాభావసంబంధమున్నదని తొలత గుర్తించిన ఆధునికమహాపురుషు డీతడే!

ఉత్తమ సారస్వతము ఆదిర్యమతభోధకుని నాభికమలమునందే యుచయుంచును. ఇట్లు ఉద్భవింపని సాహిత్యమున బ్రహ్మభోలు భావముండనే యుండదు. ప్రపంచ చరిత్రలను పరికింపుడు. ఈ యంశము దినేశ్వరశ్రిమత దృగ్గోచరమగును. శంకరరామానుజ చైతన్య కవీరాదుల యడుగుజాడలందు ప్రప్లల కారవాంఛోజములు భారత సాహిత్య ప్రస్ఫుటిందినది. లూథర్, జ్యుంగ్, కేట్స్, బాకనాక్స్ మున్నగు ఆచార్యుల పదాంకములందే కదా Western Renaissance కునుమించినది. భావము సహస్రవిధ సమన్విత సరోజము పోలునది. Renaissance లో గంభీరంధురములైన ఉద్భవము లెన్నో తలనూపినవి కావుననే పాశ్చాత్య జగతి నవజీవన సారభస్మాతయైనది. ఈ యద్భుత దృశ్యము రామ మోహనుని కన్నులకు మిఱుకుటలొలిపినది. కావుననే ఈతడు Indian Renaissance కు Luther కాగలిగాడు.

ప్రాచీ ప్రతీచీ సాహిత్యములను దిగ్విమంగిన ఈ యభూర్యభోక్త, బాలకుడై యుండగ నుపనివచ్చి ఖరములపై చెండ్లాడిన ఈ మహావిజ్ఞాని డేవిడ్ హేర్ మున్నగువారి గూడి నూతన విద్యారాధననునకు శంకుస్థాపన మొనరించి సంస్కృతమాను ప్రకృతు నిలుపుట వింతగ తోషవచ్చును. భారతీయులందు భారతీయుడు, భాషానేపథులందు తలమిన్న సంస్కృత విగోధియని తలపెట్టెడు. East is east, west is west అను కొందఱు భారత క్షింఘుల దృశ్యమును మార్పుటకై తొలత నీతడు ప్రతీచీభావోద్భవ దృష్టాంతమును భారతవాసులకు జూపినాడు. కావున సంస్కృతప్రబోధము నీతడు కొంత కాలము ధృఢ మొనరించినాడు. ఇంటబుట్టి, ఒంటబట్టి విజ్ఞానమునకు ఈ యల్పకాలమున

చెలుపురాదనియే ఈత డూహించినాడు. ఈతనిపురోభాగముం దున్నది బ్రహ్మాండము బోలు సుదృఢము. ఒకతరగతినుండి వేటొక తరగతిలోనికి నడచువిద్యారీమత సంస్కరణ కర్త ఒక శ్రేణినుండి వేటొక శ్రేణికిరుగుచు, దన యుద్దేశసిద్ధికై నూతన ప్రజాభిక నవలంబించును. నూనవు డనంతజీవి కాదు కావున కొంతమార మరిగి దురదృష్టవశాత్తు విచ్ఛిన్నులలోనో తన మతలీ చాలించుకొనవచ్చును. ఈతని యడుగుజాడలందు నడచిన కర్మరులు ఈతడు వీడిచనిన చోటునుండి నూతనాంగణములలోనికి ఉద్భవమృందవమును నడపుదురు. దేవేంద్రనాథ శివనాథశాస్త్రి ప్రభృతు లిట్లొనరించిరి. తాత్కాలికముగ ప్రకృతు నిలుపబడిన సంస్కృతమున మరల పురోభాగమున కాహ్వానించిరి.

రామమోహనుని ఉద్దేశములను మెకాలే ప్రభృతు లిట్లు గ్రహించిరికాదు. నూతన విద్యా విధానమనిన, సంపూర్ణప్రతీచీ విద్యావిధానమని వీ రర్థము జేసికొనిరి. సంస్కృతమును ప్రకృతినిలుపుటకాదు, దానిమచ్చ మాపితివలెనని ఈ యోధాగ్రేసరు లుద్దేశించిరి. ప్రాచీ విజ్ఞానవిభవమును తనబోజ్యయం దిమ్ముకొనిన సంస్కృతమును మున్నుపాల నె ఆమున్నుపై మిమ్మునుట్టు పాశ్చాత్య భవనమును నిర్మింపవలెనని వీరు నిశ్చయించిరి. వీరిసంకల్పివారును భౌతిక ప్రపంచమున బలము సంపాదించుకొనుటచే తెచ్చుకొట్టి తమ పనియందు నెప్పుడల నందిరి. మెకాలే మహాశయని జోష్యము పండినది!

ప్రతిమూలకర్త లెట్లున్నను, దేవేంద్రనాథ ప్రభృతులు మూలనోల్లసి జోదులు. వీరువిశాల దృష్టిగల మహర్షులుకూడ నగుడు. ప్రతీచీ విజ్ఞానమును దక్షిమిక్సాట్టక, నిలుపదగు తావలమున అతిథిని నిలిపి, ప్రాచీవిజ్ఞానమును పూజా పీఠమందుంచి సారస్వత ప్రతిమనకుగడంగిరి; జిజ్ఞాసగల శిష్యుల నెండటిలో ఈయంపాసనమున దీక్షితల గావించిరి. వీరిలోనగ్రగణ్యుడు నేటి పృథుకపీంధ్రుడు రవీంద్రుడు.

ఒకే నోసలను దోచిన శివకేశవులట్లు * ప్రాచీప్రతీచీ విజ్ఞానము లీ మహాపురుషుని రచనలందు నొకేముఖమున గోచరించుచున్నవి.

రామమోహనుని గంభీరవాక్కులు వీరేశలింగం హృదయమున ప్రతిధ్వనులు లేపినవి. కావున నవభావోద్భవ కేతనము నీతడు కేలబూనినాడు. వంగీయులకువలె ఆంధ్రులకు ప్రత్యేకరాష్ట్రము లేకుండుటచేతను, ప్రతినిమిషము ప్రపంచముతో గాఢసంబంధముగల కలకత్తాపోలు మహానగర మాంధ్రావనిలో లేకుండుటచేతను, నిరుపేదయై ప్రపంచయత్ర సలుపజాలు సత్తువను దా నందజాలకపోవుట చేతను, ప్రపంచ మహావిద్యాంసుడుగాని ప్రపంచ ప్రవక్తగాని కాజాలు తరణములు వీరేశలింగమునకు లభింపలేదు. ఈతడు పీడరు గుమాస్తాయై యుండవాడు. కాని మహావీరునకుండవలసిన సరుకు పుట్టుపులోనే ఈతని యంతరంగముం దుండెను. రామమోహనుని దృష్టాంత మిసగ కను కదలించినది. ఈతని హృదయమున నద్భుత మైన సంపదల ముదయించినది. అగ్నికుండమువలె జిజ్ఞాస ఈతనిగుండెలందు రవుల్కొనినది. ప్రతిమూలపరిస్థితులు కాట్లకక్రలవలె బైబడుచున్నను, తన దుస్థితిలోనున్న మతోక మానవమాత్రుని గడగడ వశకింపజాలు దొడ్డపనిని సాధించుటకై ఈతడు నడుముగట్టినాడు.

ప్రాత పుంతయందే ప్రాకులాడుట కల వడినవారు క్రొత్త తెన్నుజూచి ఉలికిపడుదురు. ముండన, మోతులను, దుమ్మును నమ్ము నురెచ్చి నూతన పాతమును ప్రబోధించు నాచార్యుని ఉత్తమాంగమున కప్పుననుందురు. అత్యోచారమునకు గుఱికానివారి సంఖ్య మహాపురుషులందు సకృతు. తొలత మహాత్ములను పాపాత్ములని ఎంచినవారి సంఖ్య వివిధ యుగములందు ప్రపంచమందంతటను మిక్కిలుమై యుండెను. పరార్థజీవులకు విమపాత్ర మిచ్చినవారును, నూతనసందేశ మొసగినవారిని శిలుమునకు సమర్పించినవారును, భేదాభిప్రాయములను వ్యక్తీకరించిన వ్యక్తుల దుమ్ములను

* కడుంగడు ముఖ్యమైన ఈ హిందూమతాంశమును దృష్టాంతీకరించు నొక చక్కని కథ కలదు. కైవుని జూచి కను లెఱుజేసిన వైష్ణవు డొకడు విష్ణువిగ్రహమునకు సాగిలపడినంతన, విగ్రహముఖము రెండుభాగములైన ట్లయ్యెను. ఒక భాగమున శివముఖమును, వేటొక భాగమున విష్ణువదనమును గోచరించెను. ఒక్కండ్రయొన్న రెండుమోములు చిఱునవ్వు సగి ఎరుటిభక్తు నుద్దేశించి “మే మిరువురము వేటాగాము నుని!” అని పలికెను.

దుమ్ముజేసినవారు, ఉత్తమాశ్రయములను దోషించినవారిని చింతింపబడుచున్నారని చినవారును ప్రపంచచరిత్రలకు ఎన్నెన్నో రకాక్షరములు సప్లయిచేసిరి. ఉన్నతోద్దేశములకై శ్రమించినవారి తలపైబడిన ధూళికాలక్రమమున రవీంద్రుడనైన స్వర్ణభస్మమో (Vide: Tagore's famous Essay on Nationalism) పుట్పాడియో యగుట తథ్యము.

ప్రతికూలశక్తులు వీరశలీయును మార్గనిని, కాని, ఈ వీరవతంసను తనగుండెలను చలింప నిచ్చినాడుకాదు. దక్షిణభారతావనిలో నూతన భావోద్వమమున కాచార్యుడైనాడు. ఆంగ్లమున గూడ ప్రవేశమందిన ప్రథమాంధ్రపండితు డీతడే! ఆంధ్రసారస్వతజ్ఞేత్రమున కొత్త పద్ధతులకు తెరవుజూపినవా డీతడే! భాషానవాయు (ముఖ్యముగ నవలారచనమున) ఈతని సమీపమున నిలిచిన మనీషి చిలకమర్తి పంతులు. ఈతడును ఆతడును తమ ప్రతికలవలనను, ఉపన్యాసములవలనను తెలుగుగుండెలందు నూతన సంఘనము నుదయింపజేసిరి నవ్యభావోద్వమమున దృష్టియందడిగొని సారస్వతాంగణమున వీరికి చేదోడైనవా రెవ్వరును లేరేమోయిరి. ఆధునికవిద్యావిధానముండలి లోపముల నెదుర్కొని, దేశేంద్రనాథాదులవలె సంస్కృతవిద్యాసముద్రణమునకై, ప్రాకృష్టవిజ్ఞాన వివాహ మహోత్సవమునకై కంకణము గట్టుకొనిన వారెవ్వరును ఆంధ్రావనిలో నవతరింపలేదు. ఘలము ప్రత్యక్షమైనది. మన నేలలో నొకరవీంద్రు డుదయింపలేదు. సంస్కృతమందును, ఆంధ్రమందును, ఆంగ్లమందును (తక్కిన భాషలమట దేవుడెటుగను) ఘనపాండిత్యిని, వీరిలో పరిశోధన మొనరించి, వీనికి సంబంధించిన బహుళ విజ్ఞానశాఖలను విమర్శకదృష్టితో పరికించి, భాషాంగణమున నవజీవన దుందుభులను మార్చుకొనిన రచయితగాని వక్తగాని ఆంధ్రవసుంధరలో పాడనూపలేదు. బంకించంద్ర, ఈశ్వరచంద్ర, నవీనచంద్ర, రమేశచంద్ర, శరత్చంద్ర, గిరిశచంద్ర, ద్వీజేంద్ర, హేమేంద్ర జుభర ప్రభృతులు ప్రాచీనప్రతివిజ్ఞానమునందియే వంగసాహిత్యవధూటిని నేవించి, ఆమెకీర్తి చంద్రికలనుదిగంతములకు పుత్తెంచిరి. నూతన భావోద్వమ ముదయింపక మున్న వంగవనిలో (మైమోకేసింపజాల మాట తక్కి) సాహిత్యమే లేదనవచ్చును.

నేడు వంగసాహితీ విదేశ విశ్వవిద్యాలయములలో పఠనీయమై యున్నది. Italian of the East అని పేరందిన మనభాష ఉన్నతి నందకుండుటకును, మొన్న మొన్నటివఱకు “పుట్టుపూర్వోత్తరము”ల నెటుగని భాష మహోన్నతి నందుటకును కారణములను చదువరు లూహించియేయుండురు.

దిగ్గజములంటి బ్రహ్మసూజీకులు మనలో తోచుట నిక్కమే! కాని ఓరు మతిముకొందఱు విద్యాధికులకే సంబంధించినదే గాని జనసామాన్యులకు గాదని ఊహించికేమోయని భావించుట కనవగు లీల నింగీఘోఅద్భుతపాండితి నంది, ఇంగ్లీషులో గంధములు రచించి, ఇంగ్లీషులో గంభీరోపన్యాసములాసగి మాతృభాషను మంసునైన మట్టరైరి. కావున వీరి భావోద్వమము రాజమండ్రికొకినాడల బ్రహ్మసూజనభాంగణములందుకి దాటిపోలేదు. వీరి యుద్దేశములు మహత్తరములని యెఱిగి వీరిహృదయములకు ప్రణమిల్లుదురుగాని తమగంభీరాశ్చర్యములు అసంఖ్యాకులైన ప్రజల మనములందు ప్రవేశించుట కక్కరైన విధానమును వీరవలంబించిరికా రని వివాదపూర్వకముగ దెలుపుచు నీ సింహావలోకనమును వీరు విశాలదృష్టితో పరికింపుచు విశ్వసించుచున్నాను. బహుముఖములల బ్రహ్మసూత్రమంటి సంపూర్ణాభిప్రాయములను లేటెలుగున పల్లెపల్లెయందును, వీధివీధిలోను వీరు ప్రచార మొనరించినయెడల నీమతిమునుగుఱించిన దురభిప్రాయము లెన్నో తుత్తునియ లగుటయు, నవ్యభావోద్వమము జనసామాన్యులకు స్పృహయంగను మగుటయు, కొంగ్రొత్తకళల నీను సారస్వతము తెలుగులోలలో వెలయుటయు సుసాధ్యములయ్యెడివి, ఇపుడు కాకినాడలో “సాధన” ఉదయించినది. కాని ఇది రెండేండ్ల పసిబిడ్డ. “Papa!” “Mamma!!” అనుచున్నది. ఆంధ్రావనిలో నూతన భావోద్వమ మెట్లు నడచుచున్నదో గురుగంభీర భాషాణంబులతో భృజగతి కిది తెలువగలదని నమ్మెదను. కాని “అమ్మా! అమ్మా!!” అను మధుమలకులతో నాంధ్రమాతనలరించు “సాధన” కూడ ఉదయించి, క్రమాభివృద్ధినింది ప్రతి తెలుగుగుమ్మముమీద దన సౌందర్యసందీప్తోద్దేశము లివియని తెల్లముచేయు పనుపు కంఠములనుంచి నవ్యభావగీతకల నాలాపింపవలెను. వంగవనిలో కొంతకాలముండి రామకృష్ణ,

రామస్వామి, ప్రకాశరాయుడు ప్రభృతులు ననభావ వ్యక్తికరణమునకు మాతృభాష అని వార్యమైనవారముని గుర్తించియే యుండురు. తెలుగున చక్కగ నుపయోగింపగల శక్తి మిత్రుడు రామస్వామికి కలదు. లేటెలుగున న్నాయగలశక్తి ప్రకాశరాయునకు గలదు. ఆంధ్రమున మధుర గీతకల నాలాపించు కళాకాళిలను కృష్ణశాస్త్రికి కలదు. పల్లెవాసుల ఖద్వోధింపగల సామర్థ్యము వేంకటనారాయణ వీరభద్రరావుల కున్నది. భాషప్రకాశమున కక్కరైన హృదయము కల్యాణస్వామి కున్నది. ఉత్సాహమును, ఉద్వేగమును, ఉదారభావములను చిత్రిమువచ్చినరీతిని వీరి కీయజాలు ప్రజ్ఞ వేంకటరత్న మనీషి కున్నది. తమ కురుక్షేత్రము పల్లెమృత్తికలోను, కన్నతల్లి కట్టెటను, అభిరామజ్ఞానోన్ముఖుల సారస్వతాంగణముందును ఉండటగుర్తించి వీరికైన నందు తమ శంఖములను పూరింతురా?

ఉత్సాహమునకు పరిపడు విజ్ఞానము లేనివారు సాహితీపరిజ్ఞానమును, తాత్విక పరిశీలనమును, మతపరిశోధనమును, మన వ్యూహాననరహస్యములను ఎఱుగునీలీల నూతనభావోద్వమము (భావము బ్రహ్మకావున, నూతన బ్రహ్మోద్వమ మనినను అనుడు) హిందూమతమునకు విరోధియని భావించి, కడుంగడు ముఖ్యమైన హిందూమత సిద్ధాంతములను దుర్విమర్శనలకు గుఱిచేసి హైందవ సంఘభావముపై మఱొక దెబ్బగట్టి ఇంకొక చీలికను తేచ్చి పెట్టిరి సారస్వత రాజకీయ సాంఘికారిష్టుములకు కన్నతల్లులగునది ఇట్టి చీలిక లేకదా!

యుగములు పరమాశయముల దెస జను యాత్రీకులు కడచినయుగముకంటె ప్రస్తుతయుగము గమ్యస్థానము దెస మఱికొంత దూరము నడచుటను గమనించుటోష్ట. ఈ యభివృద్ధిసంధ (Path of Evolution) యందు నవ్యప్రబోధ మొనరించి, నూతనక్రిగూ ప్రణాళికను చూపు నూతనాచార్యులు నడచుచుండురు. “సంభవాని యుగయుగే” యని కదా గీతాచార్యుడనినాడు. దశావతారములను విమర్శకదృష్టితో వీక్షింపుడు. సుతస్యము, కూర్యము, వరాహము, నరదు (రాముడు), నరనారాయణుడు (Godman, కృష్ణుడు) క్రమాభివృద్ధి నీయమును నూచించుట లేదా? జగదీశు డొకేయుగమున వివిధక్రియలు నెఱపుటకై వివిధవ్యక్తులై యనతరించినను

అవతరించునని ప్రేత ద్వారములు తెలుపుచునే యున్నవి. నవయుగమున నాల్గుచేతులతో చెవ్వడను ఇంకను అవిర్భవించలేదని పల్లవుల సింగిడెన జూచుచున్నారై కొని ఎప్పుటివలె సర్వేకుడు భారతావనియందే నవయుగమందును అవతరించినాడు. బహురూపములం దాతడు వ్యక్తమగుట నెందఱో గుర్తించి కారు. రామకృష్ణ పవేకానందులను, రామమోహనాంధులను నల్లవారందరించిన జగదీశుడందును. ఇట్లు నియమముగ కళిందలు రామమోహనని వేటుచేరిరి. ఆతడుద్బోధించిన నవ్యభావోద్భవము హిందూమతముయొక్క అధునాతన సంపుటముగాని (Modern Edition) ఎందుండియో దండెత్తి వచ్చిన మతముకాదని గుర్తింపరైరి.

నెల్లవలె ఖరవేగమున కాలము కడచుచుండ నెన్న నిలువగలవా రెవరు? నిలుతుమును చాందగులు పెక్కుండుండుట నిక్కమే! కాని నిలువగలవా డొక్కండును ఉండడు. ఉన్నను, కడువృద్ధులు కావున “జవపత్తు”లను నోల్చిదిరి గావున వెనుకటి యొద్దను శిలావిగ్రహములట్లు పీఠ పడియుండురు గాని గతకందరములలోని కెగురితను పీఠిదవారు. “Orthodoxy is the grave of Intelligence” అని కదా Bertrand Russel వచించినాడు “Mechanical orthodoxy as much as blank negation has no future” (Vide: Radha-krishnan's Kalki or “The future of civilization”) అని కదా మన రాధాకృష్ణుడనినాడు. “ఊహా! మేము కదలము. మేము సనీమిరాగాండ్రము. మామాలే మాకు వేద నాకు” అని కాళ్లకు తిమ్మెరలెక్కించుకొని, తిరుగటిరల్లను పాదుకలు జేసికొని, బ్రదికినను చచ్చినట్లే యుండు అభాగులను జూచియే రెప్పెఱుపూటైన ముక్కున ప్రయోగించి యుండును.

కాలనియమమే తోడ్పడుచుండ నవతార పూరుషుడవలెగ నగ్రసరుడు కాగిడుకదా! మన ప్రత్యక్ష పరిజ్ఞాన మంది, మెలకువమెయి ప్రజలగుండెలను నిమగ్నము, తాబలుకు ప్రవోధ వాక్కులను తన ప్రవర్తనమున ప్రవేశపెట్టి, దైర్యత్యాగముల నాత్మజీవనమున నూతనశీలలు గావించుకొనుచు నీతిదుకృతకృత్యుడగును. క్రియకాక మాటకై పెనగులాడువాతే మన వ్యలోకమున బహుసంఖ్యాకలైయున్నాడు.

ఈ మూర్ఖుల మనసులెట్లీ మాటలు వెచ్చింపక బుద్ధిమంతుడైన నాయకుడు వారిపై మైన మాటలు గైకొని, తనక్రియకు దానిని కట్టు పుట్టుముజేసి, ఆక్రియచేసె వారి యాదరదృష్టి నాకర్షించి, ఉద్దేశనీధి నందురు. హరిజనులను దేవాలయమున ప్రవేశపెట్టున, శతాబ్దాలనుండి పెరిగి పెంపొందుచుండిన అత్యాచారమును, మాడ్చుమును అత్యల్ప సమయములో సమయించి నేటి సంఘసంస్కర్తల గోనగ్రగణ్యుడైన గాంధీజీ తాను హిందువుడనని తెలుపుకొనక, తన సంస్కరణోద్భవము హిందూమత తత్త్వము ననుసరించినదే యని పలుకక, తా నవ్యమతావలంబి నని వచించి, ప్రజలందఱు అట్టి పనికి ఈ యాచార్యులకు గడంగవలెనని ట్టుపట్టియున్న చోజయమును గాక అపజయమునే గాంచియుండును. ఈతని మతమునకును బ్రహ్మమతమునకును భేదమేలేదు. పక్కా గడపరి కావున పనికి ప్రాముఖ్యమిచ్చి నెగుదలనందుచున్నాడు. బ్రహ్మసమాజీకులమని యనుకొనువారిలోకంటె బ్రహ్మసమాజమును పేరెత్తినవారిలో బ్రహ్మసమాజీకు లధికసంఖ్యాకలై యున్నారు. కొందఱు పాశ్చాత్యులు గాంధీ నేటి క్రయస్త్రులలో అగ్రగణ్యుడనినారు; కొంఱు బౌద్ధు లీతిదు బౌద్ధ ప్రవగుడన్నారు. ఆగాఖాను ముసల్మానులలో నీతిదుబొడ్డవాడన్నాడు. నేను హిందువులలో హిందువుడనని గాంధీ తెలుపుకొనుచున్నాడు. సత్య మొక్కటే, నామములనేకములు; మత మొక్కటే, పేర్లు పెక్కులు; ఈపేర్లే కెనగులాటలకు తలదండ్రులు.

భావసంచలము కలిగినది కావుననే గాంధీయుగమున సంఘసంచలన ముదయించినది. ఈ సంచలన మాంద్రపారస్వతమందును గోచరించుచున్నది. తూరుపున కెంపుకాంతి కొంత తోచుచున్నను, చీకటులు తమ వెనుకటి గుహలోనికి తామింకను తరలిపోలేదు. బ్రహ్మాసమాజీకులనుబడుభావోపాసకుల ఉమకీర్తనము వంగవిచయమున శ్రుతిగోచరమైన ట్టగతతాబ్దికి మున్నే ఆంధ్రావనియందును వీరులకు విందొనరించియుండినచో, మన సాహిత్యోద్భావమునగూడ నీవజ్రలోనే అపరంజయించికలు తగ్గొత్తి యుండెడివి; ఉల్లమును పట్టించు చారుపల్లవము లెన్నో అందు రాకొనులై వెలిపెడివి.

భావోపాసనను నెలుగక ప్రాణప్రతిష్ఠ నెలుగని సరుకునకు ప్రాంజలు లైనవారి సం

ఖ్య పలుచబడలేదు. భావాంతరీకరణమును, అసభ్యకృంకారముతో తుందిలమైన ప్రబంధ రచనావిధానమును, కేవలము గణబద్ధమై, క్లిష్ట పదభూయిష్టమైన వ్రాతయును, అవధానవిధమును, ఆశుకవనమును ఆంధ్రావనిలో సాహిత్యపుష్టి యలిపించుకొనుచున్నవి. ఒకప్పుడు భావాంతరీకరణ ముక్కలైన యుగముండుట నిక్కమే! విలాసామోదములకు జొక్కి మధుపాత్రమును వేతికందించు రిచయితలను, గతిలేక మతిలేక కడుపుకుక్రిందికై రేబవట్లు వందిమాగధులైయుండు వ్రాయసగాండ్రును మాత్ర మాదరించువారున్నపుడు ఒకమాదిరి ప్రబంధపుష్టి అక్కరైన యుగముండుటయు నిక్కమే! ప్రత్యేక ప్రతిహుల చారిత్రక సాంఘిక కారణము లనివార్య మైయున్నపుటి ఘోష రివ్యూరివ్యూన శతాబ్దులు కడచినపిదప గూడ శ్రుతిగోచర మైనచో, మనసు దురంత సంతాపముచే కుందదా? నాడువలె నేడును ఈఘోష అనుకరణీయ మగునెడల సహజ శక్తికి తలవంపులరావా? స్వతంత్ర శక్తికి చెటుపురాదా? ప్రాణసంచలనమునకు భంగము వాటిల్లిదా? అభివృద్ధిపార్శ్వమున నడుగోడలు నిలువవా? బానిసదనము కృష్ణవత్సతిమిరము వలె ఘనీభరింపదా? అను: రణమే శరణ్యముని ఎంచువారు తాతలందరి నీరినిగానక చీడనే కాంచి దానిని పట్టించుకొందురు. పెద్దన్న ప్రతిభగాని, రామరాజభూషణుని భావనా శక్తినిగాని, నూరకవి రచనాకళలముగాని, వెంకటకవి కవితానైపుణ్యము గాని ఎలుగక మొదటివాని “క్రీవజ్జోజ్” వర్ణనమును, రెండవ వ్యక్తి కేవల నాద్దమును మనకునకు బట్టించుకొని, చంద్రమతినిగూడించి అడిచుమారును, అద్దమునిగూడించి చామకూరవారును గావించిన అనుచిత వర్ణనాకథనములను వృద్ధయంగమ మొనరించుకొని, శ్రీనాథుని ధారాళవాగ్దాటి నెలుగకున్నను, ఆతని చరిత్రలోని లోపముల వొరవట్లు గావించుకొని గ్రంథరచనకు గడంగి నవా రెండఱో మనశేలలో దోచిరి. లోకమాతను వర్ణించుపద్ధతికిని, “లోకతాతను” వర్ణించు పద్ధతికిని వ్యత్యాసముజూపని “కవివరణములు” మన నేలలో లెక్కకు విక్రీయమై యుండిరి.

తొల్లింటివారు తొడిగి పాటవైచిన గుడ్డలను దాల్చువారు కొందఱున్నారు. వారు విడిచిన తొడవులను తీసి భాషాయోషకు గట్ట సమకట్టినవారును గలరు. ఎరువుపలుచలు దాల్చుట సిగ్గుచేటు. ఎరువునగలుబడవుచేటు.

అంతేకాదు. అవి సరిపోవుకదా! అందును భాషాలంకారము ఎరువునకును, దొంగతనము నకును లొంగునదికాదు. నాలుగు బంగారు ముక్కల నలికించిన నొకనగ కావచ్చును. నాలుగుమాటలను కలిపికుట్టిన నొక భాషాలంకారము కాదు. తల్లికడుపున తొమ్మిది నెలలు పెరిగి పెంపొందు బిడ్డవలె, కవిత్వాదియం దీశ్వరసంపర్కమున జరిగిది పెరిగి పెంపొందు దివ్యభావమే, దివ్యంబరధారియై వెడలి భాషాలంకారముని పిలువబడుచున్నది. కాని, అలంకార మునభిధేయమును తొలుత దీని కెవరిచ్చికోకాని ఇది సరియైనదికాదు. మైన మెలియదానిని నగ యనవచ్చునుగాని ప్రాణస్పృష్టిని, అందును దివ్యశింభకము నిట్లనరాదుకదా! చదవరులారా! స్పష్టికర్తయైన రచయిత అలంకారమునకును, మ్రచ్చిలి తెచ్చికొనిన నగకును ఎంతవ్యత్యాసమున్నదో చూచితిరా?

చోరశిఖామణులు కామకులు కూడ నగుట విద్వారముకాదు. మోసగాండ్రగుటయు అబ్బురముకాదు. ఎట్లెట్లో వింతిరూపములను బనాయించి వీరు భాషారంగమున నిలుపుటయు గలదు. తట్టెడు ఘోరపవుడరులో మొగమును పదిమాటులు దొరలించి, ఎఱవునగలనో, దొంగనగలనో, గిట్టుమెలుగునగలనో చాల్చి, చీర సింగారింపుకొని నిలుచు పడపుకత్తై ఆండకత్తై యనిపించుకొనునా? ఎన్నడైన పశ్చాత్తాపము పలికెతడు ప్రతిదిశ్రమ కాజాలునా? క్రుళ్లుకొల్పివీడితెయ్యి త్యాగరాజుని “చిత్రరత్నమయ శేషతల్ప” మగునా? సాహితీ జగతిలోని శత్రువు కాజాలునా? రంగరంగుల మేలిముసుగులో నడిగియున్న కొరకంచు రమణీమణి యనిపించుకొనునా? బూడిదపూత నందిన మట్టిపిబ్బ మహాదేవుడు కాగలుగునా? త్యాగయ్యలెల్ల నాలింపుడు :

“కామనివేదదారికి సాధ్యనడత
లేమైన చెలుసునా?”
“తనసౌఖ్యము తానెఱుగక
యెరులకు తగుబోధన గుఱుమా?”
“ఘనమున పులి గోరూపమైన
త్యాగరాజునత! శివుడు బాలు గల్లున?”
“.. మ! నియడ ప్రేమరహితలకు
నామరుచి చెలుసునా?”

మైమెలుగు, మైపూత, ఎరువుతక్కు, వేసపుచెక్కు సౌందర్య సామగ్రి యనిపించుకొనవు. స్వతంత్రభావసముద్భవ, సహజ

శక్తి సంజనిత, సజీవ సందీప్త, సత్యసంశోభిత, సదాశయసమన్విత, సచ్చిదానంద సంయుత, సదాత్మభవస్పృష్టియే సౌందర్యము. నవనవోన్మేషమైయుండు నిట్టిస్పృష్టి అనువాద, అనుకరణ, అనుసరణ, అవహరణములనుండి పుట్టగలుగునా? “In our fine arts, not imitation but creation, is the aim” అనికదా మహావిజ్ఞాని ఎమర్సన్ మహాశయుడు వాకొనినాడు (Vide: Emerson's Essays: Page 77).

సాహిత్యస్పృష్టి, కళాస్పృష్టి ఇట్టిదని ఎఱిగినవారిసంఖ్య మనశీలలో నర్థిల్లుమై యుండుటచే నెన్నియో కుత్సితంపు బూహులు పరగంకలవలె నాంధ్రస్వాధిపై దాడివెడలుచున్న విదుర్భాగగర్భిత సనాతనములు పెరిగి పెంపొందులందు పెంబుపోవలతో పండుగుగట్టుచున్న వి ఇందుండి వెడలు వివచాయువులు ఎన్నిమనకులందో మాపుగాని మరిడి జాడ్యమును చెచ్చిపెట్టును. ఈ యర్థమును నెట్టింపవలెననిన నీచత్తకు సత్యరచే నిప్పంటించి తీజవలెను.

ఇందులకు గడంగుటకు మాటు అనుభవజ్ఞులే, ఆదర్శపురుషులు కావలసినవారే మనస్సునకు దురంతసంతాపమును కలిగించుతీజున ప్రసర్తించుచున్నారు. ఇది మనదురదృష్టము. కయ్యులకును, పరస్పర దూషణములకును ముందంజ వేయువారు, అమృతబిందువులతోగాక కూడని తుంపురులతో భాషాంగణమును నింపువారు, ఒండొరల ఎగ్గును తుమింపజాలనివారు, ఎరుటివాని యెగ్గునకు వేయి మడుంగులు చెఱుపుజూప నెంచువారు, కక్షలకే వేడిమాటలకే మనసిచ్చువారు, సదాశయముపై కన్ను నిలుపక తుద్రాణశమునకే బాషికము కట్టువారు పవిత్ర కళాసామ్రాజ్యమునుండి కదలిపోదురు గాని అందుండ దగుదురా? గభీర సింధువునందే రత్నము లుండునట్లు, గభీర నీల గగనమందే వజ్రపు తుక్కలట్లు నక్షత్రములు కాంతిలనట్లు గభీర వృద్ధయములందే సుందర భావస్పృష్టి వెలయునని, ఇట్టి స్పృష్టి కర్తలగువారే ఈ సామ్రాజ్యమున సక్రాంత మారాధ్యదేవతలై యుందుని ఎవ్వ రెఱుగరు?

ఆంధ్రభాషాంగణమున కొంతమార్పు, కొంతసంచలనము అక్కర యున్నదని వీరేశలింగమురాలనే ఎత్తించి మహావ్యక్తి గిడుగు వేంకటామూర్తి. ఆంధ్రపండితులం దీత డగ్గ గణ్యుడు. భారతమహాపండితులం దీతనికి ని

క్కమైన తావున్నది. సంస్కృతాంధ్రములే కాక ప్రపంచమున నొకను ఎన్నో భాషలున్నవని తెలిసికొని శతాబ్దులనుండి అవి నడుచు తెలుగు నెఱుగ నిశ్చయించి, అందులకై నిద్రాహారములకు బలమూరని ఆంధ్రు డీత డొక్కండే! ధనాధ్యుడు కాకపోయినను, తనకు మేలుబంతి కాజాలనాతం డింకొక్కరుండు తనమ్రాల దోషకన్నను, అన్యసీమలందలి పండితులతో సంపర్కము నందుటకై వలసిన తగుణముల నందకున్నను, తనమట్టుప్రక్కల ననుకూలవాతావరణము లేకున్నను, బహుళ గ్రంథముల చెలిమినిచ్చి మహాంగరము వాసస్థానము కాకున్నను, కేవలము స్వయంకృషి వలన, నిచ్చాశక్తివలన, దృఢనిశ్చయమువలన (భాషాసంచలనము గావలెనను నడ్డేశము నిండుపండువలె పూర్ణమగుట జూడనెంచి) నీతడు సర్వతోముఖమైన పాండితిని సంపాదించినాడు. ఇతడు తపస్వి, మహావీరుడు చెడవురుల పొట్టలందుగూడ బ్రవేశించి, ఒక్కొక్క తెలుగక్రమయొక్క ప్రభుత్వావ్యోతరముల నెఱిగి ప్రత్యక్షరచనచరిత్రను గ్రహించిన మేటిదిట్టి ఇతడు. ఈ క్రియయందే ఈతని ప్రజ్ఞయంతయు నివిడియున్నది. భాషాకాయమంపలి ధనునిస్సాయువులను పుంఖాను పుంఖులుగ నీతడు పరిశీలించినాడుగాని, దాని యంతరంగముగూడ తొంగిచూచినాడు కాదు. సారస్వతిశరీరము మనుష్యశరీరమును బోలునదే! దేహమే మనుష్యుడు కాడు. అక్షరసమదాయమే సారస్వతిముకాదు. రెండింటిలోను మన స్పృహ; ఆత్మకలదు. మన శ్వాస్త్రము, ఆత్మపరిశీలనాపరిజ్ఞాన మొసగు తత్త్వశాస్త్రము, మతవిజ్ఞానము భాషాశరీర శాస్త్రముతోబాటు సారస్వతోపాసకునకు వృద్ధయంగమము కావలెను. Doctor, Mesmerist, Philosopher, Prophet, Saint వేర్వేలు కృత్తులుగాక ఒకేవ్యక్తియై యుండగలిగినీని, అతడే ఆదర్శసారస్వతోపాసకుడు కాజాలును. రామమూర్తి వైయాకరణుడు, అభినవవాగ్దేశికాసనుడు, కావ్యకన్య ఈతనిని వరించినదికాదు.

“శబ్దార్థశాసనజ్ఞానమత్రేణైవ న వేద్యతే,
వేద్యతే నహికావాగ్ధి తత్త్వజ్ఞై రేవేశ్వరం”
మన్నుగువాక్కుల నానందపరమైనాదు బాకొనినారు. ఇవి సర్వత్ర సత్యములని నేను శ్వసింపను. శ్రీరామమూర్తియెడల సత్యమై

గోచరించిన దేహాయని వగచుచున్నాను. వృద్ధుడయ్యి నీతడు తన యుత్సాహమును గోలుపడలేదు. వీరయవకునివలెనే ఇంకను తన కురుక్షేత్రమున ముందంజ వేయుచున్నాడు. ఇంతదనుక భావను సుతించిన Physiology లో Analysis లో ఆంధ్రావనియం దిజేయు దనిపించుకొనినాడు. ఇంకను Phraseology కధనమునుండి కదిలిపోలేదు. Synthesis Psychology, Ideology, Metaphysics, Religious Idealism లీతని కీవఱలో నవగతములు కాకున్న సేమి, ఇకముందీతనిసామ్యము కాగలవని నమ్మెదను.

రచనావిధానమున గణించదగినది కేవలము శబ్దసామగ్రిమాత్రమే కాదు. సౌందర్య తిలకయే కళాసామాజ్యమున నాయకి కాగలదు. మద్దుగొలుపుతైత్తికే సాహితీజగతి యందాదరాసురాగములు లభించును. వాడుకలోలేని తిరుగటిరాళ్లకుగాని, వాడుకలో నున్న తాటియాలకుగాని సాహిత్యనమంధరలో స్థాన ముండదు. సహజ సౌందర్య సృష్టికి ఆకర్షణైన ప్రతిభను పడయుటెట్లు, ఆంధ్రభాషాయోగ్య కవితారూపు వొసగుటెట్లు నవయుగ రచయితలకును, కళాపానకులకును శ్రీరామమూర్తి ఇక యెవవలెను. సృష్టంతరచనమున పాటించవలసిన విధులెవ్వయో, ఆధునిక భావశైలిని వ్యక్తికరింపజాలు శైలిసృష్టికై ఆవలంబించవలయు లక్షణనూత్రము లెవ్వయో ఈతడును, అభివృద్ధిని గాంక్షించు తక్కువగలమనీషులను నిర్ణయింపవలెను. కల్లాటక సంతతమున కళకు కావలసిన సామగ్రికంటే శాస్త్రమునకు వలసిన సామగ్రి అధికమైయున్నట్లే, ఆంధ్రపద్య రచనమున నీరెండవరీతి సరుకు విశేష ప్రాముఖ్యము నందియున్నది. నన్నయ కాలముందలి ఛందస్సే నేడును పద్యరచనమున చక్రవర్తియై యున్నది. గజని మహమ్మదు సోమనాథ దేవాలయమును పగులగొట్టినపుడు పుట్టిన లక్షణశాస్త్రమే ఆంధ్రావనిలో నేడును జోహారందున్నది. ప్రపంచముందలి ఇతర సారస్వతములను పరికింపుడు. ఇంతకాలము ఛత్రపతియైన ఛందస్సు లేదు. ఇన్ని కట్టుబాటుగల ఛందస్సులేదు అరువదొడ్లనాటి వంగభాషా ఛందస్సునకే రవీంద్రుడు త్రొసి రాజుని సహజభావసృష్టి కక్కరైన స్వీయ ఛందపద్ధతులను సృష్టించుకొన్నాడు. కటువగు సాంధ్రఛందస్సును లొంగదీసికొనుటందే

మన కవులు తమ జీవనములను సంపూర్ణముగా వెచ్చిబెట్టుచున్నారు. కొంతకుగొంతి ఈ కాలము నందినవారే మనలో కవులని పిలువబడుచు ఘనసమృద్ధులను నందుచున్నారు. తిక్కనాదల పద్యములందు గూడ పడికట్లు రాల్గవచ్చుచున్నవి. ఇవి భావపూరములై బహు బండరాట్లు. కాని పాదపూరమున నివి పెద్ద పెద్దలకే అనివార్య మగుచున్నవి. రాజనరేంద్రుడు చచ్చి స్వర్గము చేరిన నాటినుండి ఆరవ జాతీసార్వభౌముడు సింహాసనము నధిస్థించినప్పటివఱకు దేశచరిత్ర, మనుష్య చరిత్ర, వివిధభాషాసంపర్కము మన ఆంధ్ర భాష కన్నెన్నియో నూతనశబ్దముల నిచ్చినది; నూతన రచనాపద్ధతులను జూపినవి. వీనికి వలసిన రచనానూత్రములే నేడు పనికివచ్చును గదా! నెనకటినుత్రములు నేడునంకలలే యగుచుగదా! తాతలు తొడిగిదిచిన లాగులు, అంగీలు మనకు నేడు సరిపడునా? ఛందస్సు త్రములు మధుర వ్యక్తికరమునకే ఉద్దేశింపబడినవి. Harmony, Rhythm, Symphony లను వ్యక్తపఱచు పదసంయోగ సృష్టికి ఆవలంబనములగు నూతన ఛందోనిబంధములను రామమూర్తి ప్రభృతులు నిర్మింపవలెను. సవరభావకే నూత్రము లేర్పఱుపగల మహామనీషి కీకర్ణము కన్యభూయిన్ద మైయుండదు. అప్పకవీయ సంస్కరణముతో నీతడు విన్నవొనరారు. గురజాడ అప్పారావు మొదలిడి వీసిన కర్తవ్యమును గూడ నీతడు కొనసాగింపవలెను. తనప్రతిభ పండకమున్నే, ఆంధ్రయువకవులకు ఆకర్షణైన ఆదర్శరచనలు దృగ్గోచరము కాకమున్నే అతడు దివంగతుడైనాడు కదా! భాషాంగముందలి నేటి పారపాప్యముల నంతరింపజేయుటకై ఇక శ్రీరామమూర్తి నడుమ గట్టవలెను. నిండు కుండలకు భండన మొందు కుండను? లోపమున్న పుడే ఇది దీక్షానున. ఆగ్రహభావ మీ లోపములను పెంచి పెంపొందజేయును. వీనిని మడియించునది విశాలదృష్టియు, నాదార్యబుద్ధియును. కలనా మెండైన కూడివచ్చునేమో కాని సరస్వతిసమ్మఖమునగాదు. దేవి నారాధించు పవిత్రప్రదేశమున శాంతిపీఠికలే వెలువలెనుగదా! రాజమండ్రి ఆంధ్రభారతి యొక్క పీఠస్థానము. నేడు రామమూర్తి అచటిభక్తుల గలిసికొనినాడు. భక్తబృంద మా లాపించు ప్రేమగీతకను చెవులార విసవలెనని యావాణి ఆతురంపడుచున్నది.

హిందూమతమువలెనే ఆంధ్రభాషాపతి బిట్టబిగిన ౨౦ ప్రవాదముందే కైదీయైయుండ నిచ్చగింపదు. ఆమె కాలానుసారమైన గతినక్షేపించు తల్లి. ఈశిల్పకక్కరైన గతిమోక్షములు చేపూర్వ నింకను దిపించుచో రామమూర్తి కృతీకృత్యుడు కొగలడని నాయాళ; అడ్డుగట్టులవలన బహుళయువక హృదయములనుండి వైకి నుడికరాజాలకున్న కవితాస్రవంతులను వెలవరింపజేసి విశాలాంధ్ర సాహితీ కేదారమున నీతడు కొంగ్రొత్త వైడిపంలను పండింపగలడని, తెలుగుతోటనుంచునను కెన కాగలదని, ఎనలేని హఠాయులున శోభిలజాలునని ఎంతో ఆశపడుచున్నాను.

భాషాద్వారమున వసంతోత్సవము నెఱప, నూతన జయగీతక నాలాపింప యువకులెందఱో పరుగుపరుగున వచ్చుచున్నారు. ఎంతోయుత్సాహము జూపుచున్నారు. యువకుడు యాత్రికుడుకదా! కట్టియుత్సాహము బుడగవండికే! ఎంతో తపసు, ఎంతోమననము, ఎంతో నిదిధ్యాసనము, ఎంతోభావనము, ఎంతో అనుభవము, ఎంతోపరిజ్ఞానము, ఎంతో మోషిక, ఎంతోతీటిక, ఎంతోపట్టుదల, ఎంతోభక్తి కీయుత్సాహమునకు తోడుపడవలెను. అపుడు గుండెయందడగియున్న సహజశక్తి సహస్రముఖముల నాత్మప్రకాశమొనరించుకొనగలదు. షెల్లీప్రభృతుల సామగ్రిని, వంగగాయకుల సరుకును పట్టిప్రాకులాడుటొప్పుకాదు. సాహితీసృష్టి కనుకరణమే కూడదుకదా! ఈశ్వరుని ఎంగిలియెనను ఎంగిలియే!

ఆంధ్రభాషాంగణమున నచిరములో సంపూర్ణ సంస్కరణము గోచరించినగాని ఇపుడేపుడు మొలకలెత్తు ప్రతిభాంకురము మడియును; పారితోషికములందు చెత్తయే వృద్ధియగును; పరిశీలనా శక్తి నెటుగనివారి కిదియే యొజ్జలంబి యసను; తన దుర్బంధము నిది భావియగుములగుగూడ బుత్తెంచును; సభ్యజగతియందాంధ్రభారతికి నగుబాటు దెచ్చును. ఆధునిక విద్యావిధానమున పరివర్తనము కలిగినగాని ఈ సంస్కరణము తలనూపలేదు.

ప్రపంచముందలి దూర్వప్రదేశములకు నేడు వైస్వపడసిన వృద్ధికతన దగ్ధజీవుట్టికము కలిగెను. Radio, Trunk telephone ల కతన నొకేయగారమందలి వ్యక్తులవలె భూగోళవాసులు ప్రసంగించుకొనుచున్నారు.

వాయువిమానములు దైవికజీవనమున రాయ బారలైనవి. వార్తాపత్రికలు కృద్ధినందు చున్నవి స్థలకాలములు మిగుల గుఱుచబడుచుచే నేకపట్టుంబడుటలవలె భువనభావములు కదలు చున్నవి. ఈ భావసంపర్కమునండి ఏజాతి గాని, ఏసాహితీగాని తొలగిపోవాలదు. ప్రపంచవిద్యావిధానమున మార్పుతోచినగాని మన విద్యావిధానమునను ఇది గోచరింపదు.

నేడైనఖండముల నేలుచున్నది నైస్స నరాగి గావించుకొనిన యూరపుఖండమే! మనుష్యాభ్యుదయమునకై కాక, మానవకల్యాణమునకైకాక, మారణహోమమునకే నేమ నైస్స వివియోగపడుచున్నది. ఐరోపా ఖండమునుండి వెడలు వివచాయువులే నేడచిటి విద్యావిధాన మెట్లున్నదో, భావసంచలన మెట్లున్నదో చెప్పుచెప్పుచున్నది. ఆత్మ శక్తి ఇందుమించుగా నుండి నేడంతర్ధానమైనది. ఆత్మశక్తి సమదృఢసారస్వతమునకు గాని, ఆత్మశక్తి సందిస్త జీవనమునకుగాని అందు స్థానమేది? అందివెట్లుగోచరించును? పరంత్యోతిని భావమున నిజపుకొని దాని వెలుగున కళ సుపాసించువారే? వెలుగులేక లను రచనాపద్ధతుల గావించుకొని ఆలోక శ్రదీప్త గ్రంథముల నవని కర్పించు వానంద ప్రతులే? నైస్స అన్ని హక్కులను పడయుటచే, శరీర మానసములే వృద్ధి నందుచుండ, Spirit ఆచరమండక ఆకలి బాధకు లోనై కళగించుచున్నది. జజ్ఞాన అడుగుంటినది. Spirit of Inquiry ఎందో అంతర్నితమైనది. మనుష్యత్వము గజగజలాగు చున్నది. మిమను యుకుటధారయైనది. నైస్స ర్విక ప్రతిభ తలయెత్తకముందే అంతరంగము నుండియే ఎందో తరలిపోవుచున్నది. స్వతంత్ర శక్తి ప్రయోగములేనిదై, ప్రయోజన రహితమై శ్రుష్టబట్టుచున్నది. సమాజశక్తి అవివాహితయైన అందకలైవలె తన బ్రదుకును వృద్ధిము గావించుచున్నది; ఆ భాగినియైన వితంతువువలె తన సోయగమును మిత్తి గోరు ముద్ద గావించుచున్నది. పృథ్వీసంపదను మేధాశక్తి కాలికింద నొక్కిపట్టినది!

ఈ దోషములను గేవలము విశ్వవిద్యాలయముల తలలకే కట్టరాదు. కలుష వాతావరణమున మునిగి అవి కలుషితము లగుచున్నవి. విశ్వవిద్యాలయములందు జొరబడక, అందలి లోపములను గుటుకున ప్రాంగక బాసపడితి నని ఔరొనాడ్ హ తెలుపుకొనుచుండును.

ప్రపంచమహాపురుషులలో నీతడగ్రగణ్యుడని కొంతకాలమునకుము స్వాంగ్లేయులు పాణిం గమము మ్రోగించి పటికిరి. తాను షేక్స్ పియరుకంటే ఘనుడనని ఔరొనాడ్ హ తెలుపుకొనుచుండును. తన పాదములకు నందన మురుకొనుటందే నే డీతడు విశేష సమయమున వ్యయమొందించుచున్నాడు. ఈతనికి అద్భుతమైన మేధాశక్తి యుండుట నిక్కమే! కాని ఆనందప్రతునిమోల నుండవలయు దివ్య జ్యోతి ఎట్టిదో ఈత డెఱుగడు. మనుష్య మహత్త్వముపై నీతనికంతగా విశ్వాసములేదు. ఈతనిరచు లాత్మసమదృఢములు కావు; అవి మేధస్విభరమునుండి దొరికిపడిన శిలలు. మణికాంతిగాని, ఉడుగమిగాని, దివ్యదీపకళిగాని కన్నుపొడుచుకొనినను వానిలో కాన రాదు. హెచ్. జి. వెర్నెన్స్ పై జ్యోతిపై గాక ఆటవస్త్రపులపై వ్రాలియున్నది. హర్షి యనుడు, జయన్ అచడ, ఛెస్టర్ లుక్ ఆనుడు, కిల్లింగనుడు ఆక్రమింపకపై జిజ్ఞాసాపూరితమైన మాడ్కినిలిపి సారస్వతోపాసనమునకు గడంగి రనుట కెట్టి నిద్రాసములును కానవు.

తమసారస్వత మిట్టిసిద్ధిలనున్నను, దీనితో నవివాభావ సంపర్కమున వలలుచున్న తమ నాగరకత నేడు వికృత నృత్యము సూపుచున్నను, తమ విద్యావిధానమును గుఱించి, తమవిద్యా ప్రచార మహత్త్వమును గుఱించి పెద్దకరుణ లుచ్చరించు అంగ్ల విద్వాంసులు లేకపోలేదు. మహారాజ క్రిరస్నెల్ గారి మాటలను చిత్తగించుడు. "Men trained under Dr. Keate and similar pedagogues made our England what it is and extended the blessings of our civilization to the benighted heathen in India and Africa. I do not want to belittle this achievement" (Vide pages 30 and 31 "Education and the Social Order" By Bertrand Russell.) "Benighted heathen" అను ముక్క ఆసలైన కారుమాత. తన జయభేరి యందు లెక్కనమించినచిట్లున్నవని ఈతడు గుర్తించుట సాధి.

కాని ప్రాచీన సభ్యతకు, భారతమహాద్వి మునకు జోహా రనుమించు సత్యవ్రతులు నేడును కొలదిమంది ప్రతీచీ ప్రపంచమున లేకపోలేదు. వీరిలో ముఖ్యుడు రోమియోకొలండు. భారతావనినుండి రిపురీవున వీచు

విజ్ఞానవాతూలమున కీతడు నిజహృదయము నొడివాడు. కావున నందలి ప్రతిభావల్లి పుల కితయై ఊగాడి, చక్కని ననలను ప్రెంచి సాహితీపై జలజల రాల్చినది కావున నది పరిమళపూవిత మైనది. ప్రపంచశాంతికి, ప్రేమ సామ్రాజ్యస్థాపనమునకై ఈ మహా త్ముడు తపించుచున్నాడు ఆత్మనారంభించు మహాపురుషుడు కావుననే ఈతడు రామకృష్ణ రసింద్రులకు, విశేషానంద గాంధీమహాత్ములకు భక్తి సమరజలినీ సమర్పి చుచున్నాడు. వివచాయువులందును, కారపాగలందును భావబంధురములైన ఈతని పలుకులు నేడు అగ్గిలోదుముకు పూలరేసులట్లు రాలచున్నవి.

అనలమందు లంఘించినను సుందర భావము మాడునది కాదని కదా తెలుపుచుండును. క్షత్రివతయైన సీమంతినీచూడా మణి రణి నది స్వీయమహత్త్వమును ప్రకటించుకొనగలదు.

సుందరభావము జగన్మోహినిబోలునది ఇదియుండు నెలవుర (అది కళాజగతిలోనిదైన ను, మనుష్యజీవనాంగణమందలిదైనను) నా నందము గంగాభవానివలె పొంగి పొరలును. దీనికతన నెన్నోపూవులు పూయును; ఎన్నో పండ్లు పండును సూర్యకిరణము సోకింపుడు అంకికార మంతరించునట్లు, సుధాదించువు రాలినపుడు దుగ్గంపు చుచ్చి నిరయమును చేరు లీల, సద్భావము (సుందరభావమే సద్భావ ముకాదా?) విరాజిల్లినపుడు కుత్సితంపుటూ హలు మంటబడిన మిడుతలవడువున దగ్గరును. జగదీశుడును, పితాచిమును ఒకే తాపలమున కాపురముండరు స్వర్గ నరకములు ద్విపదపంక్తులపగిది కలసి మెలసి చరింపవు. పాప పుణ్యములు సౌందర్య మాధుర్యములమాడ్కి, పరిమింపతులపగిది నోకేళయ్యపై వెలయజాలవు. సద్భావమున్న స్థానమే బృందావనమని పిలువబడును. ఇది జగదీశున కాటపందిరి కాదా?

సద్భావముయొక్క కటాక్ష మునంధనలే ననిన ముకుళితమైన హృత్స్పర్శజము ఆత్మకనాలమును తెఱచుకొని జగదీశుచరణముల సాహ్వనింపవలెను. ఊరక నీశ్వర నామ యుచ్చరించినంతన నాతడు కడలిరాడు. వేయియేండ్లు శ్రమించి, గజేంద్ర గావేద నాదగ్ధపూదయుడై ఆటచినపుడేదా "సీరికింటెప్పక, శంఖచక్రమును ఛేద్యోయిసంధింపక" ప్రభుగన పరుగునబోయి, ఒగదీసు దాతని జేరుకొనినా

ఎక్కివచ్చుచున్న తరతర వారికి మన విధుక్త ధర్మము

—(0)—

అన్ని విషయములలోను బిడ్డల భవిష్యత్తుకు సరియైన కట్టుదిట్టము చేయవలసిన సమస్య బిడ్డల తండ్రికి ముఖ్యమైనది బహుశః అది యెక్కువ ఆచార్యులతో కూడుకున్న సంగతిగూడ.

బిడ్డలకు చిన్నతనమునందు మంచి విద్య గరపించుటయేవారి భవిష్య జీవిత సౌఖ్యసాధము నకు గట్టిపునాది వేసికట్టగును. అయితే, తల్లి దండ్రులకు యెన్నియో సదుద్దేశ్యము లుండవచ్చును. వారి వారి పరిస్థితులు అడ్డు తగిలి సంకల్పించు కొన్న కోరికలు నెరవేరకుండు, వారి సంకల్పములకు భంగము కలిగించుచుండును.

వారి రాబడికి యెన్నో యితర ఖర్చులు యెదురు చూచుచుండును. బిడ్డలకు ఉన్నత విద్య చెప్పించుటకు అధికముగా ధనము కావలెను. కాబట్టి బిడ్డల భావి జీవితము జయప్రదముగా జరుగుటకు ముందు సగంత్వించబడిన సాధనములు ధనాభావముచే వారు పొందజాలకున్నారు.

ది గార్డియన్ ఆఫ్ ఇండియా యిన్నూరెన్సుకంపెనీ, లిమిటెడ్.

వారు బిడ్డల విద్యాసమస్య తృప్తికరముగా పరిష్కరింపబడుటకు సులభ సాధ్యమైన మంచి స్కీమును యేర్పాటుచేసియున్నారు.

నదరు స్కీముయొక్క పూర్తి వివరములు కంపెనీ హెడ్ ఆఫీసుకుగాని, ఇండియాలో వివిధ స్థలములందుగల యేజంట్లకుగాని వ్రాసి తెలిసికొన వచ్చును.

Head Office:

" KHALEEL BUILDINGS "

119-120, Armenian Street,

Post Box No. 89, MADRAS.

N. NARAYANAN,

Manager.

సింబైక్సు

టాకీ పరికరములు
అనగా

మీలు కము

సెన్సెక్ కము

మరి భము

సింబైక్సు

పోర్టబుల్

అండ్

నెమి ప్రాఫెషనల్

టాకీ పరికరములు

జగత్ప్రఖ్యాతి గాంచినవి

ట్రా వె లింగు

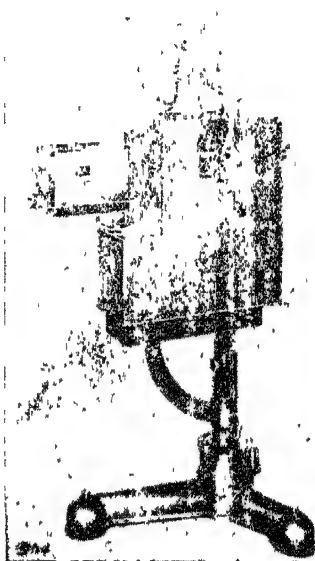
సినిమాలకు

వర్తనెంటు

ధియేటర్లకు

ఉపయోగపడును.

నెమి ప్రాఫెషనల్ మాడల్

సింబైక్సు ప్రాఫెషనల్ నున్నది.

ఆర్. సి. పి.

సి. సి. ర్

అండ్

సింబైక్సు

ప్రాఫెషనల్ యొక్కయు

ఆర్. సి. పి. యొక్కయు

యొక్కయు

విడి థింగ్ గములు

కొలంబియా

కామ్రెస్

కామ్రెస్

స్ట్రీమ్లు

ఫిలిం సిమెంట్ లెన్స్.

2000 అడుగుల చూగజ్జ, ఆటోమటిక్ ఆర్కల్యాపు, మొదలైనవి అన్నియు

ఇండియా, బర్మా, సిలోన్ దేశములకు సోల డిస్ట్రిబ్యూటరులు

THE CENTRAL TALKIE EQUIPMENT Co.,

48, Central Avenue (south) CALCUTTA.

Telegrams: "Centauro"

Telephone B. B. 301

పెరిటోరియల్ రిజర్వేషన్లు

NORTH:—SOUND EQUIPMENT CORPORATION,

CHANDNY CHOWK, DELHI.

WEST:—EVER GREEN PICTURES,

BALLARD ESTATE, BOMBAY.

SOUTH

చమిరియా టాకీ డిస్ట్రిబ్యూటరులు

20 వేవేరిహోడు, పి. టి. మద్రాసు.

Telegrams: "Chamriya"

Telephone 2675

ఆంధ్ర పత్రిక - ఈశ్వరనామ సత్పురాది సంచిక ప్రకటనలు

శ్రీ లక్ష్మీ సృశించు కినుమ దైవ్య శాసన

బాప్టర్ పురాణం చెప్పినానాయక చార్యులు, (నూనూ - కృష్ణ)

వం ధ్యాన కృత రుపుక నమః

సంతానముకొరకు చింతనొందు దంపతుల పాలించ వా ప్రసాదము. స్త్రీ మన్యురధారణముగా నుండు స్వేద కుసుమ
“ముకుటము గర్భాక సమునందు నొప్పి, కాన్ద తీపు, నడుమనొప్పి లనొప్పి, సంబలహిత మొనలైన వ్యాధులకు త్వరతా
మాన్వి గర్భోత్పత్తి క గజేయును. అనేకులు వాడినా సఫలము. బొందియన్నారు. వేయే? ఒకపర్యాయము వాడినాచిన
మీరే దీని మహిమ తెలియకలను. బాప్టర్ ఖర్చులు ప్రత్యేకము.

రణ గుణాంతకము

అనాది సంతయు వాడబడుచుండు సుప్రసిద్ధ బౌద్ధ సాజన. మేహప్రములు, రాసకురుపులు, లాటలు, మచ్చలు,
సవామేళ, శుక్రమేహములు, గనేరియా జిర్ణిందుటలకు కలిగెడు వ్రణములు యిత్యాది వ్యాధులకు హరింపజేయుటయం దిది
సంజీవి వంటిది. బాప్టర్ ఖర్చులు ప్రత్యేకము.

మ ద నో ల్లా సి ని

దీని నేనచే గనేరియా సవామేళానులవల్లన, అధిక సంభోగ కల్లున, యింక యితర విషయలైన గురభ్యాసము, వల్లన,
కలిగిన సుక్రదోషములకు బోకడచి అమృత్యువువల్ల నైన సుక్లమును గట్టిపరచి శీఘ్రస్థూలమును తగ్గించి సంభోగశక్తిని వృద్ధి
పరచును. బాప్టర్ ఖర్చులు ప్రత్యేకము.

కోరినవారికి మాచే తయారు కాజేసిన ఆయుర్వేద బౌద్ధముల కేటలాగు సంపబడును.

ది నార్తరక్ యిండియా

యిన్నూరెన్న కంపెనీ లిమిటెడ్.,

లా హోరు.

హిందూదేశములోనిది యొక్కతే ప్రమాదముల
భీమా కంపెనీ.

కల్నల్ సి. ఆర్.

హెచ్. జి.

బఖలే,

మె హ తా

ఐ. ఎస్. ఎస్

మేనేజింగు

(రిటైన్డ్)

చేర్మన్.

డైరెక్టరు.

ఆంధ్రరాష్ట్రముదంతటను ఏజెంట్లు కావలెను.

అభివృద్ధికి మంచి అవకాశములు గలవు.

టి. హెచ్. రాఘవేంద్రరావు

బ్రాంచి శైక్రటరి, ట్రిప్లికే, మదరాసు.

మోటారునైకిలు

I. H. P.

గ్యాలనుకు 180 మైళ్లు.

పెద్దపూడల్సు గూడ గలవు.

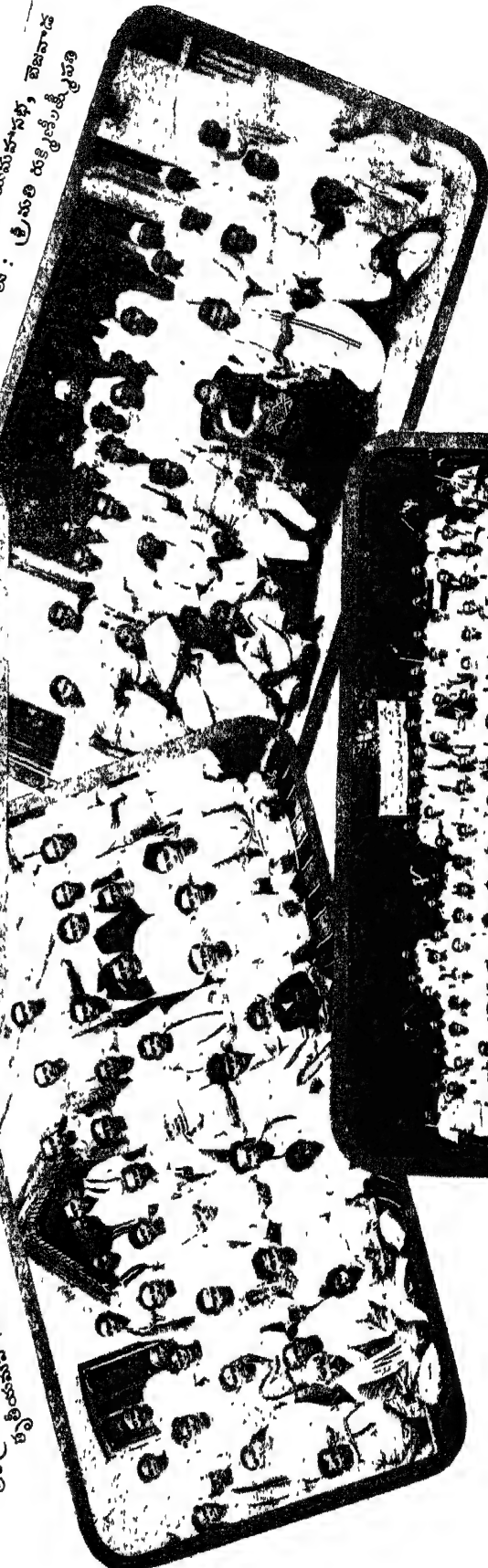
BYRAMSHAW & Co.,
MADRAS.

సంపాదన - పునర్వసాన - పునర్వసాన : పునర్వసాన : పునర్వసాన

ఆంధ్రప్రదేశ్ - ఉత్పాదనాను సంతృప్తాన సంచిత

ఆంధ్రప్రదేశ్ - ఉత్పాదనాను సంతృప్తాన సంచిత

ఆంధ్రప్రదేశ్ - ఉత్పాదనాను సంతృప్తాన సంచిత

దు. మనసులోని మొసలి ఆవలీలగచప్పువా? ఈనక్రము దురంతమైన క్రూర్యము గలదికావు ననే, మనుష్యహృదయముయొక్క సహజమహత్త్వము సంతకానుగడింపక, క్రైస్తవమతము మానవుడు సహజముగ పొషియనిచెప్పి పారపడినది. మనుష్యమానసము దివ్యప్రాదమైన నేమి, అందు చేరుకొనిన మకరమును చంపుటకై నరుడు విశేషతపసు జేసినగాని, శంఖుచక్రధారియైన భావముయొక్క కటాక్షము నంచజాలడు. దీని సీతడందిన శుభముహూర్తమున దిక్పాదులు మంగళగీతిక నాలాపించురు; జయభేరిని మ్రోగింతురు. అంతరిక్షము నుండి కుంభవృష్టిగ వెలుగువాన కురియును. తనివార నీడిస్కులను గ్రోలుకులయము ఎన్నేని పైకిపైకుల నీసును పిట్టలట్టు లెన్నోయుగములు వానిపైవ్రాలి కడుపారి దివ్యాహారము గొనును. ఇష్టదేవతనుజూచి తన్మయ నృత్యమొనరించు పరమహంసవలె, ప్రాణపతిని పరికించి పులికాంగి యగు పతివ్రతిపగిది, కమలాకరమును కాంచి అనంతప్రమోదిమందు నంచపిందువడువున, అందకాడైన తిపసి మ్రోల నాట్యమాడు జీవన రక్తిలీల, ఆశేశభరిత ముహూర్తమున కవిరసనము జేలియాడు

మధురోక్తులమాడ్కి, తేనెకుంపురులుగ్రోలి ఆత్మవిస్మృతివంది పూలేమలపై చిందులు త్రొక్కు తేటిగుంపులట్టు, ముద్దుమోముచూచి భావోద్వేగమున చెక్కిలిచేరు అసరోష్ణముల చాడున, హృద్విణనుమీటుచు సంతస సంచలన మందిన గిరికయంగుళుల కగణి, గిరి కంపరములందు కడలేని హాయినినింపు వరూధిని కలస్వనముకైవడి, కాసారతల్పము మీది నగుమోము నాళికము దెసకు కవిసేత్రముల నుండి కడువడిగ పరితెంచు దృగిందిందిరముల చందమున సద్భావస్ఫుర్యనందిన మనుష్యాంతరంగము ప్రమోదసంభరిత మగును.

భావకరుణ నందుటకై ఆంధ్ర జిజ్ఞాసువు నే డెంతోతపసు చేయవలెను. పాశ్చాత్య నాగరకత, దోషభూయిష్ట విద్యావిధానము, సమచిత సంచలనాభావము, చలనరహిత సంప్రదాయము, రాజకీయ సాంఘికాధిక కష్ట పరంపర సంఘభావరాహిత్యము, చాందస నిరంకుశత్వము మున్నగు ప్రతికూలకర్తవ్యలెన్నో ఈ యాత్రీకుని మార్గముచున్న నేమి, సజీవ సందీప్త సంప్రదాయారాధకులై, ఉత్కృష్ట శయ బోధకులై, ఆదిర్చ కళోపాసకులై, బహు గుఱుండిత జీవులైన రవీంద్రాదులు భావ

నాయకులై, సాంద్రతమనములి దీపా వలి వలె నేడును కట్టెదుట దోచుచుండుటచే నాంధ్ర జిజ్ఞాసువుగాని, మతే యాత్రీకుడు గాని నిరాశజెందరాదు. ఈ భావనాయకు లీత్య రసందేశమును వసుంధరయందు ప్రచారమొనరింప నపుడపు డవతరించు రాయబారులు, వీరివాక్కు లీత్యరవాక్కులు. కాలవియత్రలమున నివి సదా ప్రతిధ్వనించుచుండును. తొల్లింటివయ్యు, నిత్యము ప్రతిధ్వనించుచుండును. చుడుటచే, నివి నిత్యమాశిసములు, వీనికి వీను లాడ్డైన సారస్వతములు సాంకర్య సంకోభితము లగుచుండును. వీనిని గ్రహించిన జీవనములు సత్య సందీప్తము లగుచుండును.

తజుచుగ నీ భావనేతలు భారతావనిలోనే యుదయించుట మన భాగ్యము. ఎల్ల యుగములందును భారతవిజ్ఞానమే, భారతప్రబోధమే, భారతకళయే, భారతసభ్యతయే, భారత జీవనమే, భారతదృష్టాంతమే సమస్త భూవలయమున నిత్యశృంగార నిత్యసాందర్య నిత్య తేజ నిత్యసంఘములచే నిండించి, ఈశ్వర సామ్రాజ్యమునందు నెలకొల్పుచు గదా!

“యద్యద్యధూతిమత్సత్త్వం శ్రీమదూర్జితమేవవా, తత్తదేవావగచ్ఛత్సం మమ తేజోఽంశసంభవమ్.”

తూరుపారబోత

— శర్మ —

ప ది ప్ర శ్న లు

అలెగ్జాండరు మహా మహాడు దిగ్విజయము చేయుచు హిందూదేశముపై దండెత్తివచ్చి, పురుషోత్తమునితో జలమేవదీతీరమున పోరి, భరతవీరులధైర్యపరాక్రమములచవి చూచినపిదప అతని సైన్యములు ముందునకు పోనొల్లకుండెను. అందు కౌత డెంతో విచారించి, తూర్పుగా మగధదేశముపై వెడలు ప్రయత్నము చాలించుకొని దక్షిణముగా సింధునముద్రతీరమునకు వెడలుచుండెను. మార్గమున మహావీర్యవంతులగు మల్లనాయకులు అలెగ్జాండరు నెదుర్కొని మహాహవము చేసిరి. వారి కోట లగ్గులుపట్టడమని అలెగ్జాండరు కొంచెం సైనికులతో నిచ్చెనమె ట్లెక్కి గోడమీదకు వచ్చెను. అంతలో నిచ్చెన విరిగి ముక్కలైపోయెను. మల్లనాయకులు శరవర్షము కురియించిరి. గోడమీద నిలువనోపక అలెగ్జాండ రతిసాహసముతో అటనుండి క్రిందకు దుమికెను. అతడు చూసిన నిరుపమ ధైర్యసాహసములకు మల్లనాయకులు మెచ్చి, నివ్వెరపడి ఒకక్షణ మట్టె స్తంభించి నిలిచి, పిమ్మట నాతనిపై బడి బాహుబాహి పెనగజొచ్చిరి. అలెగ్జాండ రెంతసేర్వుగా పోరినను, మల్లనాయకుల కత్తినరుకులకుచు, ఈతెపోటులకును జంకెను. అతని కవచము తూట్లుపడెను; శరీరమునకు గట్టిగా దెబ్బలు తగులుచుండెను. దూరమునుండి ఒకవిలుకాడు ఆకర్ణాంతము దిగిచి అద్భుతలక్ష్మ్యముతో ప్రయోగించిన దారుణశర మొకటి అతనికివచమును

అలెగ్జాండరునకును హిందవ శార్మికులకును జరిగిన సంవాదము

గొబ్బూరు

వెంకటానంద రాఘవరావు

భేదించి, ప్రేగులదిగువ గర్భాశయమున లోతుగా చొచ్చి నిలిచెను. ఆ దెబ్బ కతడు చలించి, మోకాలూది పడెను. అతనికి తోడ్పడవచ్చిన గ్రీకుయోధు లిరువురిలో నొకనిని మల్లనాయకులు చంపిరి. రెండవవానికి బలమైన గాయములు తగిలెను. అంతలో తెప్పిరి, అలెగ్జాండరాక మల్లయోధుని నేలగూల్చెను. ఆలోననతనికి మరికొన్ని దెబ్బలుతగిలెను. అయినను తూలిపడిపోకుండ అతడు కోట గోడకు ఏపుచేర్చి ఆనుకొని, మల్లయోధుల కెదురై నిలబడియేయుండెను. అప్పటి కతని సైనికులు పరుగువచ్చి, అతనిని పట్టుకొని జేమముగా శిబిరముచేర్చిరి.

అతనికి శరీరముమీద స్మృతి తప్పెను; చనిపోయినా డని సేనలోకింపదంతులకూడ బయలుదేరెను. అతని గర్భాశయమున చొచ్చిన శరము దారునిర్మిత మగుటచేత వెలుపలనున్న భాగమును శత్రుచికిత్సకులు రంపముతో మెల్లగా, నేర్పుగా కోసివైచిరి; అతి ప్రయత్నముతో కవచమును దేహమునుండి వెడలించిరి; ఇక లోపల గ్రుచ్చుకొనియున్న అలుగుమొనను ఊడదీయవలసియున్నది; లోపలి మొన మూడు వ్రేళ్ల వెడల్పున, నాలుగు వ్రేళ్లలోతున

ఎముకలోనికి దిగబడియున్నందున దానిని పైకి తీయుట శత్రుచికిత్సకులకు మిక్కిలి కష్టసాధ్యమయ్యెను. చికిత్సకు లామొన వెడలించునపుడు అలెగ్జాండరు గాఢమూర్ఛలో మునిగి చచ్చినంతయై, పులిసోటిలోని కండవలె మృత్యుముఖము వెడలవచ్చి బ్రతికి బైటపడెను.

ప్రాణముల కపాయము తప్పినను అతడు బహుదినములు అతీసీరసస్థితిలో నుండి, జాగ్రత్తగా షధ్యపానములు పుచ్చుకొనుచు, వ్రణము మాచ్చుకొనుటకు ఏకాంతముగ నొక్కడును మంచముపై పడియుండెను. ఇంతకాలము ప్రభుని చూడకుండ సైనికులు ఎవ్వడును ఊడలేదు. రాజదర్శనార్థము యోధులందరును అతడున్న శిబిరమును చుట్టముట్టి అల్లరిచేయసాగిరి. ఆసంగతి తెలుసుకొని, వారి యాశురత మాన్పువాడై అలెగ్జాండరు వదులుగా దుస్తులు ధరించి సేనలకు దర్శనమిచ్చి దేవపూజ చేసి, మరల ఏకాంతమునకు జనెను. సైనికులు తృప్తిపొందిరి.

మల్లయోధులను ఇట్లు తనపై యుద్ధమునకు పురికొల్పి ఇంతమట్టుకు తెచ్చినవారు తత్త్వవేత్తలైన బ్రాహ్మణవిద్వాంసులని అలెగ్జాండరునకు తెలియవచ్చెను. ఆవిద్వద్భృందములో ఎన్నికగన్న తార్కికుల నొక పదిమందిని వెంటనే అలెగ్జాండరు తన సముఖమున కాహ్వానించెను. వారు వచ్చినపిమ్మట తాను వారిలో నొకొక్కరి నొకొక్కప్రశ్న

చొప్పున పదిప్రశ్న లడిగెద ననియు, ఆ ప్రశ్నలకుబక్కొక్కరే జవాబులీయ వలయుననియు, తనప్రశ్నలకు సరిగా జవాబులు చెప్పలేనివారిలో అధముని మొదట చంపించి, పిమ్మట తక్కిన వారిని చంపింతుననియు నతడు సమ యముచేసి, వారిలో వయోవృద్ధు నధ్యక్షుని చేసెను. పిమ్మట నతడు తన కతికరినము లని తోచిన యీ క్రింది ప్రశ్నలను వరుసగా నడుగుచు రాగా విద్వాంసు లొక్కొక్కరే తగిన జవాబు లిచ్చుచువచ్చిరి.

1. చచ్చినవారా, బ్రతికియున్న వారా అధికసంఖ్యాకు లేవరైయున్నారు ?

బ్రతికియున్నవారే అధికసంఖ్యా కులైయున్నారు. చచ్చినవారు లేనే లేరు కనుక వార లున్నవారు కాజాలరు.

2. జంతువులన్నిటిలో మిక్కిలి పెద్ద జంతువులు భూమిపైదావా, సముద్రములోనివా ?

భూమిమీదివే. ఏమనగా సము ద్రముదిగువ భూమి ఉన్నది. సము ద్రము భూమిమీది ఒకభాగము. కనుక సముద్రపుజంతువులు కూడ భూమిమీదివే అగుచున్నవి.

3. జంతువులన్నిటిలో ఏజంతువు తాను వంచి పడక ఇతరులను వం చింపగలతెలివి, కొంటెతనము, వెంకె తనము కలిగియున్నది ?

దేనిస్వభావము మనుష్యు డింకను సరిగా తెలిసికోలేకున్నాడో, దేనినైన ర్గికతత్త్వము మానవునికి దురవగాహ ముగా నున్నదో ఆజంతువే (అనగా మనుష్యుడు; ఆత్మనివేకము దురవ గాహమని ధ్వని).

4. మా మీది యుద్ధమునకు ఆయోధులను మీ రే పురికొల్పి నారు ?

వీరులైనవో పగర గెల్చి గొంప ముగా జీమించుమని, లేక కిక్కిరింప లైనవో క్షయము చచ్చి, ఒక్కమారే భయముబారినుండి తప్పించుకుని సుఖపడుమని యుద్ధమునకు పురికొల్పి నాము.

5. ఏది ముందు ? పగలా, రాత్రిమా ?

పగలేఒక దినము ముంద; రాత్రేఒక రాత్రి ముంద.

“ఎందుచేత” అని అలెగ్జాండరు కారణమడుగగా “అగ్రాహ్లాప్రశ్నకు దుర్గాహ్లాప్రత్యుత్తరము” అని తా ర్కించుడు మారు పల్కెను.

6. జనానురాగము పొందుటకు మేలుమార్గ మేది ?

నీవు బలవంతుడవై అధికారము కలిగిఉన్నప్పుడు నీవు జగద్భయం కరుడవు కాకూడదు. అట్లుంటేనేని నీవు మిక్కిలి ప్రజానురాగము పొంద గలవు.

7. మనుష్యుడు ఏలాగు దేవు కాగలడు ?

మనుష్య మాత్రునకు సాధ్యము కాని ఘనకార్యము చేయుటవలన.

8. దేనికి బల మెక్కువ ? జీవ మునకా, మృత్యువునకా ?

నిస్సందేహముగా జీవమునకే; ముమ్మాటికి జీవమునకే బల మెక్కువ. ఏమనగా, ఇన్నికష్టముల కోర్చి నిత్యమును ఇంతమందితో ఇన్నివిధముల పోరిపోరి ధైర్యముతో నిలబడునది జీవమే గనుక.

9. మనుష్యుడు ఎంతకాము జీవించిఉండుట మంచిది ?

“ఇక బ్రతుకూడదు; చచ్చిపోతే చాలు. బాగుడును” అనిపించేవఱకు బ్రతుకుట మంచిది.

అప్పుడు అలెగ్జాండరు అధ్యక్షునివంక తిరిగి “ఏమండీ ! వీ; జవాబులను గూర్చి మీ అభిప్రాయ మేమి ?” అని అడిగెను.

అధ్యక్షుని ఏమీ బాగులేవు. నన్నడిగితే వీరు ఒకకంటే ఒకరు పాడుజవాబు లిచ్చినారని నేను చెప్ప చున్నాను.

అలెగ్జాండరుతో సమ్మల్నేముం దుకడతేర్చువలసి ఉంటుంది.

అధ్యక్షుని అలాగు చేస్తే మీనిర్ణ యమునకు స్వపదన వ్యాఘాతదో షం కలుగుతుంది. చూచుకొండి.

అలెగ్జాండరు మహామహుడు వారి ప్రజ్ఞకు మిక్కిలి ప్రేతుడై వారల నందరను తగువిధమున బహూకరించి వీడ్కొల్పెను.

ఈ ప్రశ్నోత్తరములు జరిగి ఇప్ప టికి రెండువేలరెండువందల సంవత్సర చ్చలకు పైగా అయినది. ఈ నాటి తత్త్వవేత్తలును, వైజ్ఞానికులును ఈ ప్రశ్నల కింతకంటే మంచిజవా బులు చెప్పగలరా ?

* * *

మిలేటన్లో నివసించుచుండిన మహాతత్త్వవేత్తయగు ఒక ఋషిస త్త్వమునకు కొందరు కొంటెతార్కికు లిచ్చిన ప్రశ్నలును, అతని జవాబు లునుగూడ ఈ సందర్భమున మనము గమనింపతగియున్నది.

1. వయస్సున నన్నిటికంటె పెద్దది చెప్పకగినదేది?

భగవంతుడు. భూతభవిష్యద్వర్తమానములను త్రికాలములందును శాశ్వతముగా నుడువా డిత డొక్కడే.

2. సమస్తవస్తువులలో మిక్కిలి సాగసైనదేది?

విశ్వమే. విశ్వముకంటె సాగసైనది భగవంతుని సృష్టిలో మరొకటిలేదు.

3. సమస్తవస్తువులలో గొప్పదేది?

ఆకాశము. సృజింపబడిన సమస్తమును అందు ఇమిడియున్నది.

4. అన్నింటిలో చెడక నిలుచునదేది?

ఆశ. మనుష్యునికి తక్కిన వన్నియు పోయినను ఆశమాత్రముపోదు.

5. అన్నింటిలో మంచిదని చెప్పవలసినదేది?

సత్ (Virtue) అది లేనిచోయును మంచిది కాజాలదు.

6. అన్నింటిలో వేగవంతమైనదేది?

యోచన. అది ఒక క్షణములో ఎంత దూరమైనను పోగలదు.

7. అన్నింటిలో బలవత్తరమైనదేది?

అవసరము. అవసరమును బట్టి యే మనుష్యు డెంతటి అపాయముల నైన నెదుర్కొని పోచుచున్నాడు.

8. అన్నింటిలో సులభమైనదేది?

ఒకరికి సలహా చెప్పట.

9. అన్నింటిలో కష్టమైనదేది?

తన్ను తాను తెలిసికొనుట. ఆత్మ వివేకము.

శ్రీ మేనక సృత్యము

కొమాండూరి వేంకటాచార్యులు

౧. మేలిమి బాగురుసాగనూ

మనమన కింపగు సాబగూ

మేళ తాళములు

మేళవించగా

కాళ్లగజ్జయలు

*

కదలియాడగా

చేసింది

*

*

మేనక సృత్యముచేసింది.

౨. రాధికప్రణయము చూపింది

రసికుల హృదయము కరిగింది

ముఖకమలంబున

జగున వొల్వలయగ

జగ్రత్ గాత్రములు

*

చెరగి బారగా

చేసింది

*

*

మేనక సృత్యము చేసింది.

3. రాగరాగిణుల రక్తిగ గొల్చింది

భక్తిభావముల *మీరను మించింది

మననాగరికత

తారలు మీటగ

* మీరాబాయి.

ఖగవంతరముల

*

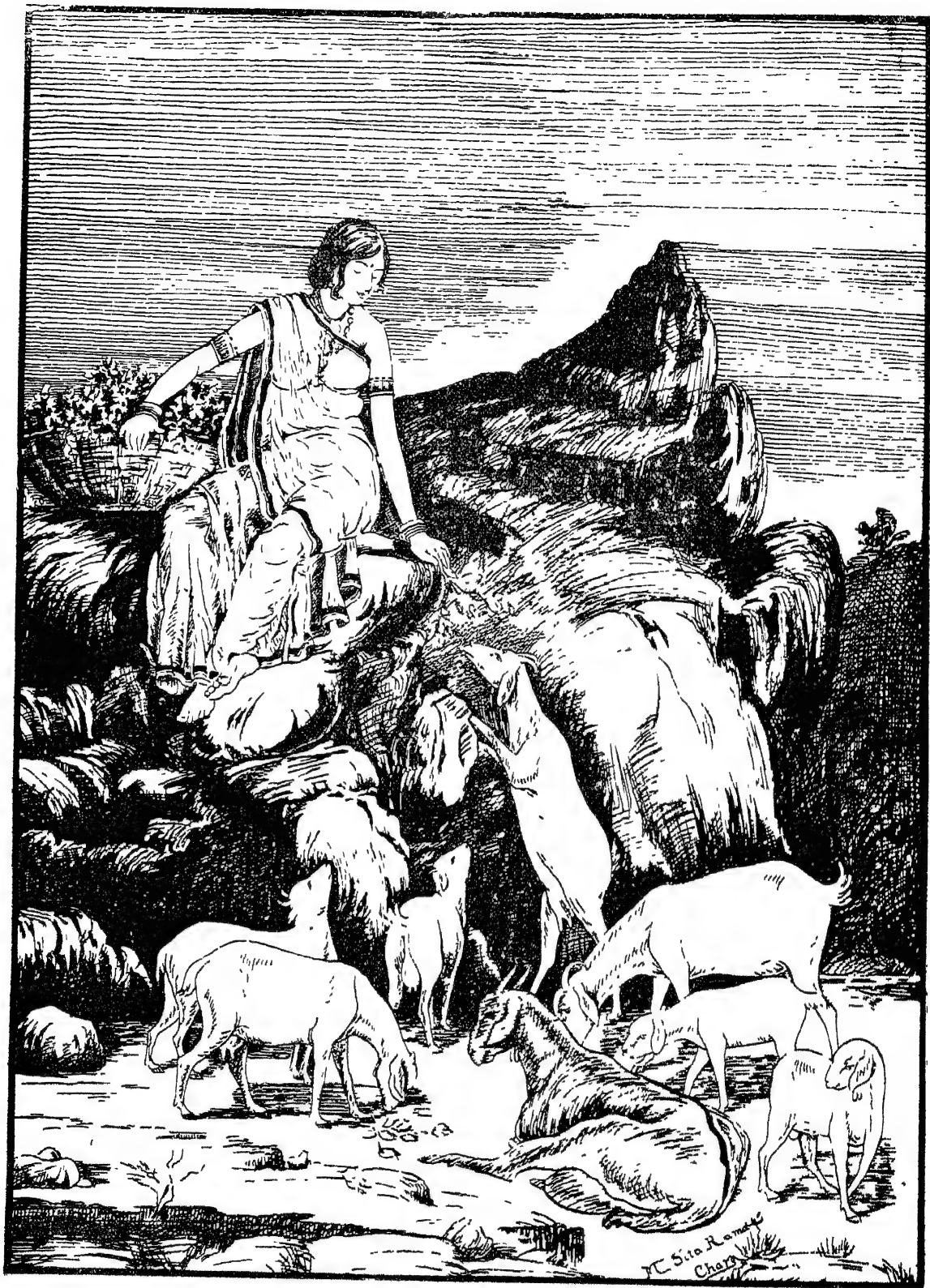
ఖ్యాతిగడించి

పోసింది

*

*

విద్యకు జీవము పోసింది.

స ర త ర్పణ
 — మరిగంటి సీతారామాచార్యులు —

శ్రీ మేఘనరేంద్రుడు చాలకాలము
ప్రజారంజకముగఁ బరిపాలన మొనర్చి
యైహికభోగములపై విరక్తి గలిగి
పుత్రుని సింహాసనాసీను గావించుచు
నీయమూల్యోపదేశము నొసంగెను.

ఉ ప దే శ ము
దివాకర్ణ వేంకటాచధాని
(వీరనంది సంస్కృతమునుండి)

వ్యయశీలుడవుగాక దుర్జనవచోవ్యాసంగము ల్మొనిదు-
ర్ణయవృత్తి దిగిఁద్రావి యేలుకొనుమీ రాజ్యం బింక భాస్కరో
దయముగ గాంచుచు జక్రవాకములు మోదం బందునట్లే త్వదు-
చ్ఛ్రియఁ గుగ గాంచుచు నుండఁగావలె బ్రజాసామాన్య మెక్కాలముగ.
చారులవల్ల నీ వఖిలసంగతులక బరికించుచుండిదు-
ర్వారుల నెల్లశాస్త్రపుల బాహుబలంబున నుక్కడంచుచుక
గోరిన కోర్కె లన్ని సమకూర్చుకొనందగు నెల్లకాల మీ
చారులె భూమిపాలురకుఁ జతువు లంచు నెఱింగి పుత్రకా!

సంపదలు లేక రాజ్యమే సమసిపోవుఁ
గానఁ దత్సంగహార్థమై కడఁగవలయు
నైన నీరాజ్యమగ దున్నయట్టి ప్రజల
బాధపెట్టుంగవలదు లవమ్ముగూడ.

నీతివిదు ల్వచించు టది నిశ్చయ మెందుఁ బ్రజానురాగమే
హేతువు సర్వసంపదల కెమ్మెయి నద్ది నశించుపట్ల స-
ర్వాతిశయప్రతాపుఁ డగునట్టి నరేంద్రుని రాజ్యమైన వి
ఖ్యాతికిఁ దక్కి నాశనము నందు విపత్తుల కెల్ల నెల్లయై.

జనులు విధేయులై నెగడఁజాలుటయే సుఖ మిచ్చు భూమిపా-
లునకు భృశమ్ము, వారల విరోధమె దుగిఖిపరాభవమ్ములక
మునుకొనఁ జేయుచుండు, సుఖముగ గనఁగోరి కృతజ్ఞుడేని భూ
జను లనురక్తు లొందురు విశాంపతియం దని నమ్ము మాతృజా!

సర్వసుగుణంబులక గృతజ్ఞత నయంబు
రాజ్యసంపత్తినక్షికి రాజునకును

ఆంధ్ర పత్రిక - ఈశ్వరనామ సంవత్సరాది సంచిక

బ్రజయె ప్రాణంబు గొవునఁ బ్రజలయందు
మనుజవిభుఁడు కృతజ్ఞుడై మసలవలయు.

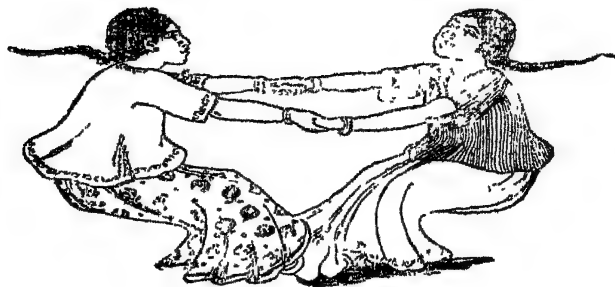
అవనిభర్త త్రివర్గమ్ము నర్థకామ-
ములకు ధర్మమ్మునకుఁ బోరు కలుగకుండ
నడుపుకొనఁజాలెనేని యేల్పుడికి నేమి
యిహపరంబుల రెండిటి నెనయఁగలఁడు.

గురువుల వాక్యసారమును గ్రోలుచు వారి యనుజ్ఞమీఁదనే
తిరిగెడు భూమిపాలునకు దేవవిభక్త బురుషించు సంపద
ల్వరలుఁ; బ్రమాద మబ్బు నలువంకలఁ దద్వ్యతి రేక మైనచో,
నటమట లేక సివు వినయంబున వారలఁ గొల్వ మాతృజా!

చేయుకార్యములు ఫలంబుచేతనే బ-
హిగ్రతంబులు గావలె నింకఁ బరుల
యత్నములు మ.ందుగాఁ చెలియంగవలయు
• నట్టిరాజు విరోధుల యగడు వడఁడు.

నీగతినే చరించెడు వినీతులు భృత్యులు లేనిచో భవ-
ద్యోగము తారుమారగు సుతుండ! ప్రజావనదీక్ష లేని యు-
ద్యోగుల సర్వదా తొలఁగఁ ద్రోయుటయందు నొకింతయే యుక్త
జా గొనరింపఁగాఁ దగదు సర్వవిధమ్ముల వారె శాత్రవుల్.

నీ ప్రతాప మొకప్పుడు నీరజాపు
వేఁడిమివిధానఁ బ్రజలకు పెట్టగలుగఁ
జేయునది యైన వారల సేమమునకే
యుపకరించినచోఁ జాలు నోకుమార!

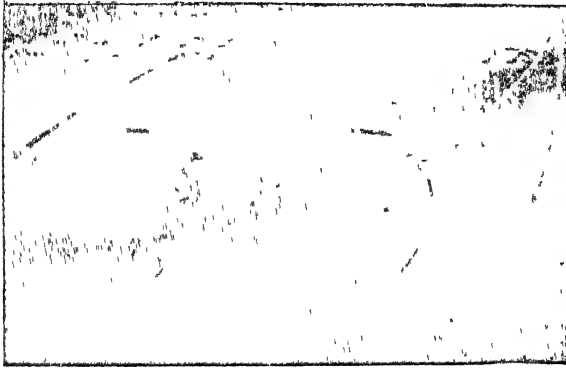
ప్రజలకు సేవచేయుటయే మా ముఖ్యోద్దేశము

మేలు రకములు!

న్యాయమైన ధరలు!!

అందమైన సులోచనములు

కంటి అద్దములకు సంబంధించిన పరికరములు సుప్రసిద్ధమైన గొకాణము వారిచే పూచీ నిర్మింపబడును.

మేలురకము సులోచనములు, కంటి అద్దములు ఇచ్చట దొరకును కంటి అద్దములకు సంబంధించిన పరికరము అన్నిటికిని గుట్టుమొదట మా సలహాన పొందుదు. మా విన్యాసమైన వరకులు. ఒకసారి మా వద్ద లాంఛనముతోనే అన్నియును వికరముగను.

మెసర్స్ విక్సన్ అండ్ కో.,

కంటి అద్దముల వ్యాపారస్థులు, 173, బ్రాడ్వే, మద్రాసు.

వర్ ముంబైలోగడియారము

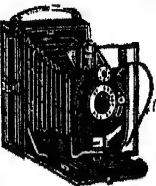
రు 1-11-0 లు మాత్రమే

5 సంవత్సరములు గ్యారంటీ

స్ట్రాప్తో రు 2 రు 2-15-0 నెం 1 రు 4 4-0 రేషియం రు 5-0-0 స్టాల్డగ్గోల్డ్ నెం 2 రు 4-1-0 నెం 1 రు 5-8-0 కెప్టాన్ స్టూల్ 5 రు 7-8-0 పాకెట్ వాచ్ రు 1-15-0 టాయింప్స్ రు 1-11-0 పోర్టబుల్ గడియారము 7 ప్రత్యేకం ఒకేసారి 3 గడియారములు కొన్నచో తపాలాఖర్చు ఉచితము.

దినము రూ 5 లు ఆదాయము

ఈ కెమెరా సాయముతో ఫోటో తీసికొనవచ్చును. పనిలేకకష్టపడుచున్న వారు దీనివలనమున దినమునకు రు 5 లు సులభముగ సంపాదించవచ్చును. ఒక ఫీలిం 12 కార్డులు, ముందులు, పనిచేయు విషయము మున్నగునవిగల పుస్తకము ఉచితము. ఫోటోను కెమెరా రు 4-0-0 లు బాక్సు నెం 2 రు 2-12-0 లు నెం 1 రు 8-12-0 ప్యాకింగు పోస్టేజీ ప్రత్యేకము.

TRADING CORPORATION, Ltd.
10-A, Jorabaghat, CALCUTTA.

ప్రపంచఖ్యాతిగనిన

బాద్ షాహి సబ్బు

నువాసనతో కూడినది. ఎల్లప్పుడు నుపయోగింపుడు

నవీన రోమనా శని

పెండ్రికలను రాల్చివేయు రకములలో నీసబ్బు ఒక్కటయే మిక్కిలి శ్రేష్ఠమైనది

నిరుపయోగమైన

నమూనాలను జూచి మోసపోకుడు

నాబూతైన టిన్ను పెట్టెలలోగల

3 బిల్లల వెల రు. 1-0-0 పోస్టేజీ ప్రత్యేకము.

ప్రతిచోటను విక్రయంపబడును.

C. C. MAHAJAN & Co., Bombay 2

Madras Agents:—J. M. SHETH,

3 Bunder Street, Madras.

ఈ జాబితానుండి మీ 1937 చిత్రముల నేరుకొని

నూత్న వత్సర సుఖసంతోషముల బడయుడు

<p>ప్యారైనాంటు</p> <p>ది క్రూనేడ్సు (సిండ్లిన్ మిలిటరీ డాల్స్ ప్రాడక్షన్) లైపు ఆఫ్ ఏ సెంటాల్ ల్యాంక్ సర్ (ది లింగ్ డాల్స్ ప్రాడక్షన్) మిల్క్ వే హెరాల్డ్ బాయిస్ కామెడీ మడ్డెన్స్ యుద్ధాదిజా(ఆశ్చర్యమివ్వచున్నా) డెవిల్ అండ్ ది పీస్ (నేరీ కూపర్స్ ఫిలిం) డిజైన్ థర్ లివింగ్ (ఫ్రెడెరిక్ మార్టి & నేరీ కూపర్) మోడర్ ఎట్ ది వ్యానిటీస్ (నూజెల్) నక్ అవర్ విత్ యు (నూరిస్ చెవర్ & జేనెక్ మార్కెట్స్) యూ థర్ అంక్ ది హా (ఫ్రెడెరిక్ మార్టి) కడపటి బోట్ హాస్టు (నార్ సిగ్నర్) వాగ్ వీల్సు (వెస్టెక్ థియేటర్) ఫేర్ వెల్టు ఆరమ్ము (నార్ సిగ్నర్)</p>	<p>వారన్ బ్రదర్స్ కేప్టన్ బ్లడు (ఎల్లియట్ డాల్) సెంట్రల్ ఎయిర్ ఫోర్స్ (ఎయర్ థియేటర్) 42 వ స్ట్రీట్ మ్యూజికల్ మామా జూర (తెలుగు) కూర్మ పశ్చిమగోదావరి బాబు సావిత్రి (సినిమాము) మిస్ టి. పి. రాజ్యశ్రీ అహల్య (తెలుగు) కొలంబియా ఆఫ్రికా స్వీక్సు జంగిల్ థియేటర్-తిరిగి తీయబడినది బ్లాక్ రూస్ (బారీన్-కార్లూఫ్) డెవిల్స్ క్రాస్ లేక రాబిన్ హుడు (ఎక్స్ క్ల) క్రైమ్ అండు పనిష్ మెంటు (పీటర్ లారి ఎక్స్ క్ల థియేటర్)</p>	<p>సెన్సే త్రిల్లింగ్ నెవెరింగ్ వాటర్స్ (కామెడీ) ఫర్వెడెన్ ట్రయల్ (బక్ జోన్స్) స్వీడు వింగ్సు (టిమ్ మార్కోయి) డెవిల్స్ ఎట్రాజన్సు (బక్ జోన్స్)</p>
--	---	--

ఇవిగాక యింతను రి సి బాల్డ్ రాజు ప్రొడక్షన్స్ మీదను రీల కూడ దొరకును.

ఇవన్నియు దొరకునలము :

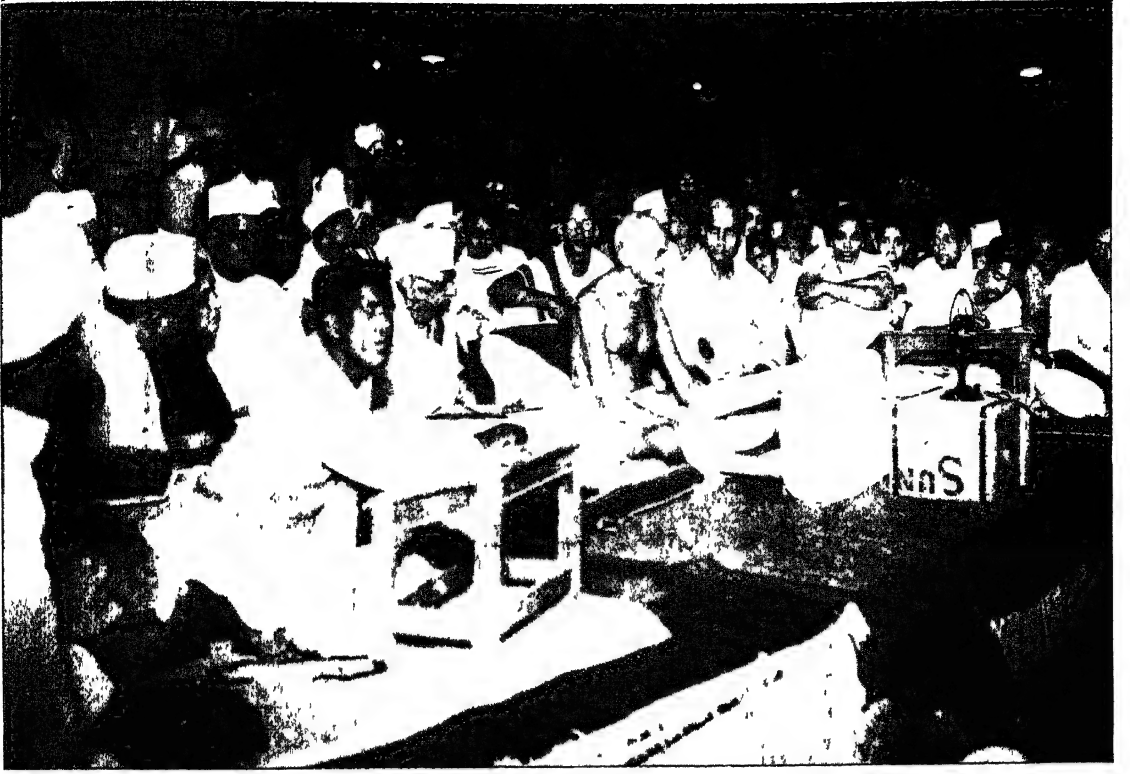
జనరల్ ఫిలిం డిస్ట్రిబ్యూటింగు కంపెనీ,

టెలిఫోన్-4284. 48 ఆర్మీయన్ థియేటర్ :: జి. టి. మద్రాసు సెంట్రాల్స్—GENFILMS

ప్రేమగీత

మ. గోపాలకృష్ణ గోఖలే.

౧. దక్షిణభారత హిందీ ప్రచారసభలో ఆరవవార్షిక హిందీ పట్టప్రదానోత్సవము - స్నాతకోపన్యాసకులు: బాబూపురుషోత్తమదాసు టాండ్నుగారు. సభ కధ్యక్షతవహించిన గాంధీమహాత్ముడు పవ్యసిండుచుండుట యిందు కాననగును.

౨. అఖిలభారత హిందీ సాహిత్య-సమ్మేళనము, మాంబళం - మదరాసు
(అధ్యక్షుడు: మహాత్మాగాంధీ-కాకా కల్కేదరు ఉపన్యసిండుచుండుట యిందు-కాననగును)

3. ఆఖిలభారత, హిందీసాహిత్యసమ్మేళనము, మాంబళము - మదరాసు
(ప్రతినిధులు, ఉపన్యాసకులు, కార్యనిర్వాహకవర్గము)

౪.- ఆఖిలభారత హిందీసాహిత్యసమ్మేళనమున పట్టములను బడసిన స్నాతకబృందము
(నడుమ టాండ్నుగారు కూర్చోనియున్నారు)

౨౪. హిందీ ప్రచార సమితి కార్యకర్తల ముసలకు
అరుదెంచుచున్న మహాత్మానికి వి. భానుస్వామి
మయ్యంగారు ఎదురుకోలు పోవుట

౨౫. బాబులకు తమ దుస్తులను గాఢికి పెంట్ల వస్త్రాలను దిద్దు స్వాగతము

౨౬. శ్రీమతి లీలావతియమ్మ (తెల్లప్పకట్టినవారు) హిందీ ప్రచారమును తెలుసుకొనుట

తెనాలి తాలూకా ఖజానా కమిషనరీ కార్యకర్తల సమగ్ర ఫోటో

మనోల్లాసమునకు ధనసంపాదనమునకు

సుఖ ప్రదమైన
ఉగాది కానుక

బుకింగు

సుఖ ప్రదమైన
ఉగాది కానుక

సినిమా ప్రదర్శకులు క్వరంటిన్.

మీకు లాభకరమైన
సంవత్సరము

ధన వేటిక

మీకు లాభకరమైన
సంవత్సరము

వినియోగదారులకు కుప్పకొలది రూపాయలు మోగుచుండును.

ది న్యూ థియేటర్స్ లిమిటెడ్., (కలకత్తా)

ఇన్వైట్ బుకింగు సికొనుడు.

రూపాయలకు
మొదటి రోజున
డాక్టర్ వాసుదేవన్.

డాక్టర్ వాసుదేవన్
భగవద్దేవన్
మిలియన్ రోజులకు
క్రొత్త రోజు.

దులారీ బిబీ.
నమోదించు, Excuse me sir
భోజరాజు (అరవము)
శివదాస్ (అరవము)

మాయ
ప్రెసిడెంటు
ఇన్ సాగ్
ఒక వెన్నెల రాత్రి

ది న్యూ థియేటర్స్ లిమిటెడ్ ప్రాడక్షన్.

(కలకత్తా)

కన్వీన్-యే-హయత్.

బిజ్-హయత్ లేక బిజ్-యే-ఇంటికం.

కన్వీన్ మూవీటోన్ లిమిటెడ్, బొంబాయి.

కన్వీన్-యే-హయత్

పెయింట్ సిన్ లేక స్త్రీ ధర్మ.

సుధావిశ్చర్య లిమిటెడ్, బొంబాయి.

కాల్ కూట్ (కిన్ మత్ కి - భూత్)

నేటి ఫిలిం కంపెనీ, బొంబాయి.

హ్యం లెట్, కూకా - కూకా.

ప్రతిమా ఫోటోటోన్, బొంబాయి.

సతీతపావన లేక (అహల్యాదత్)

కొల్టాపూరు సినెటోన్ కంపెనీ, కొల్టాపూరు

జీవిత కీర్తనలు. సంఘ అనాధవిద్యలు.

కాళీయవర్ణ,

పుష్కల చాలెంజి ఆకాశవాణి.

ఆర్. కే. ఓ. రేడియో విక్టరీ, ధిలాస్ట్ర ప్రాటెమిత్ (సిరియల్ 24 రిలు)

వ్యాఖ్యానం ప్రాడక్షన్

కలకత్తా ఫిలిం యెక్స్‌ప్లెండి,

50, ఆర్కివియల్ బిల్డింగ్, ముంబాయి.

శుద్ధమైన స్వదేశీమంత్రాల వర్ణనలకు ది జనరల్ స్వదేశీస్

లిమిటెడ్.

మద్రాసు సిటీలో

ముఖ్యమైన స్వదేశీ స్టోరు

ప్రదర్శనశాల :—

368, యెస్ప్లానేడ్,

(హైకోర్టు యెదురుగా)

—మద్రాసు—

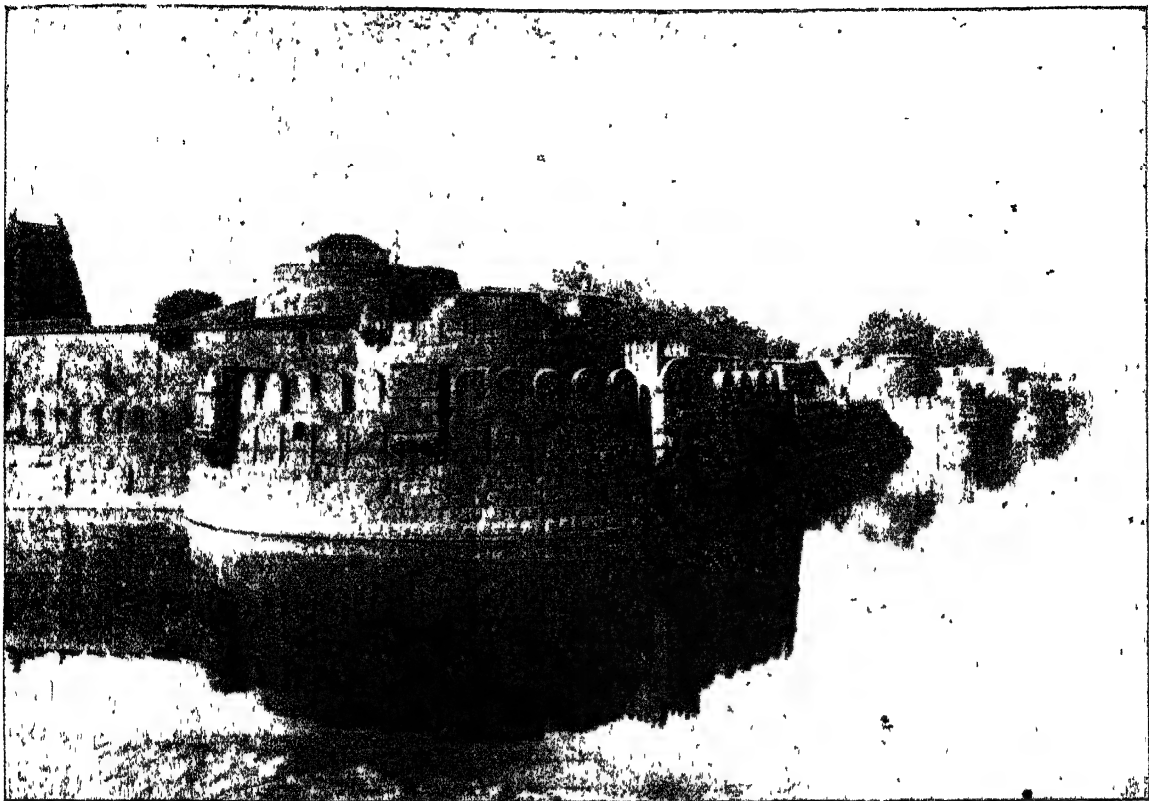
కష్టకాలము

మన జీవితకాలములో యెప్పుడో ఒకప్పుడు కష్టకాలము రాకమానదు. అదిగారు ఎప్పుడో నుండియే తగిన జాగ్రత్తపడుట మాయెడలను మిగులుంబముయెడలను విధ్యుక్తభర్తృకును సెరవేర్చి వారగుదురు. తగినంత కాలవ్యవధి గలదనియో లేక యిగతకుముగడే ఆలోచించితి ననియో ప్రతి నెల కొంత నిజముగా కూడబెట్టుచున్నా ననియో బహుశః మీరఁ చెప్పవచ్చును. వాస్తవముఁ కద ముంచిదే.

కాని మీరొక ముఖ్యవిషయమును గమనింపలేదు. మీరు కొన్ని సెక్యూరిటీలు పలువలో తగ్గిరావచ్చును. లేదా పూర్తిగా ప్రయోజనము లేకపోవచ్చును. అపు డేమిటి?

జీవితభీమా ఎన్నడును ఊహించని వస్తువు. మీరు యెన్నుకొన్నది జరిగిందేమో కొంతవఱకు ఆలోచించి చూడుడు. మమ్ములను మీరు నమ్మియుండవచ్చు నని మాత్రము మేము సలహా యొసంగుచున్నాము. ఇంతకుముందు వేలకొలది అట్లాచరించియుండిరి. మీకు నిశ్చింత యని పూచీ యొసగెదము. మా ఆస్తులు రూ॥ 300,00,000/- లకు మించినవి.

నేషనల్ ఇన్సూరెన్సు కంపెని, లిమిటెడ్,

ప్రతిబింబము

S. S. K.

‘తృణ కంకణ’ విమర్శనము

పాశ్చాత్యసభ్యతాభూకంపము వచ్చి మన పేషభాషామతాచారములను వలెనే మన సారస్వతమును దాటుమాటునెసినది. ఆభూకంపమునకుఁగారణభూతమగు మహాత్మా విరమింపక యువకులహృదయములందుఁ బ్రవహించుచు నిరంతరమును శ్రాత్రక్రాత్రచూర్పులను గలిగించుచున్నది నిన్నటిమార్పు నేడును నేటిమార్పు లేవు లేదు.

అట్టిసమయమున రమారమి యిటువది లేక యిటువనియిడేడ్లకాలముక్రిందట నీ యభినవాంధ్రసారస్వతసౌధమునకు ప్రంథప్రతిష్ఠ నేసిన మహానియుండు కీ. శే. గురుజాడ అప్పారావుపంతులుగారు. వారిపిమ్మట నా సౌధనిర్మాణకాంక్షయును గొనసాగింపఁబూని యుడుతభక్తితోఁ జెక్కండ్రు యువకులు రాళ్లు, సున్నము, కంకర మొదలగునవి తోలుచు శ్రమపడుచున్నారు కాని యింత దనుక నా సౌధరాజము నిర్మింపఁజాలిన సమర్థుఁడగు వాస్తుశాస్త్రజ్ఞుఁడు (Engineer) లభింపలేదనుట సత్యదూరముగాదు. ఈ యాన

కుల శ్రమను ఫలింపఁజేయుశిల్పి యెప్పుడు వచ్చునో? అనన్యసామాన్యముగా, అత్యుత్తమముగా, ఆదర్శప్రాయముగా, హృదయాకర్షకముగా నా సౌధము నెపుడు నిర్మించునో?

ఆ ప్రశ్నఁ జేర్చునఁబడిన యువకలలో ఊస్మారీయా యూనివర్సిటీ తెలుగుప్రాధ

శిరోమణి సన్నిధానము

సూర్యనారాయణశాస్త్రి

సరు శ్రీ రామప్రోలు సుబ్బారావు గారొకరు. సారస్వతోపాసకులగు వాంధ్రుల కందఱకును వీరు సుపరిచితులు. వీరు భావకవులలో నందె వేసిన చేయియని చాలమంది చెప్పుదురు. పెళ్ళుగు శ్రీ సుబ్బారావుగారొక్కరే యీ యాంధ్రసారస్వత సౌధరాజమును నిర్మింపఁజాలిన మహాశిల్పి యనియు,

గ్రంథమూలమున వారీకార్యమును నిర్వహించి రనియును జెప్పుదురు. మరికొందఱు సుబ్బారావుగారే నవీవాంధ్రయువకులకుఁ గవితాభిక్ష పెట్టెననియు, వారికావ్యము లాచార్య పీఠమఁయువదించుదురు. ఈవిధముగాఁ బ్రకృత కాలపుయువకు లెల్లరును సుబ్బారావుగారిని భావకవుల యిలువేల్చుగా, మ్రోడువడ్డ యీ యాంధ్రసారస్వతోద్ధానమునకు వసఁతునిగా భావించి వారి ననుకరించుచున్నారు. వారి కావ్యములను గానము నేయుచున్నారు. కవితాస్వారస్యములను దీయుచున్నారు. మొత్తముమీద నిప్పటియువకులకు భావకవిత్వజ్వరము తీవ్రమై ప్రలాపము (Delirium) లోనికి దింపినదని చెప్పటం సత్యతరము గాదు.

శ్రీ సుబ్బారావుగారు రచించిన గ్రంథములు నాకుఁ దెలిసినంతవట్టు లలిత, కష్టకముల, తృణకంకణము, తెలుగుఁదోలు, స్నేహలత, జడకుచ్చులు. ఇంకను గలవేమో తెలియదు. ఈగ్రంథములలో ‘తృణకంకణ’మకుట్రాధు

మాన (master - piece) మని నామిత్రులు గొండలుచెప్పగా వింటిని. దానిని మెచ్చుకొని పిరాపురముపహారాగాగో, ను రెవరో నేయిన్నట్లపదామిలో, అంతకన్న వధికమో బహుమాన మొనర్చిననియుఁ జెప్పఁగావంటిని. కావచ్చును, మహారాజావా రుదారులుగదా.

నేను సుబ్బరావుగారి కావ్యములను బలు మారు చదివితిని. కాని కొంత అర్థమయికొంత యర్థముగాకయు నున్నవి. కావున నితరులవలె నీకావ్యములరసాస్వాదనమునేయలేకున్నాను. నామిత్రులు గొండలు 'తృణకంకణము' మకుటాయమానమనియు, దానిని జదివినచో సుబ్బరావుగారికవిత్వసంపద తెలియు ననియుఁ జెప్పినా కావత్తము నిచ్చిరి. మొదట దాని నొకతూరి చదివెడిని. మరలఁ జదివెడిని. మరల మరలఁ జదివెడిని రమారమి యురవడిపాదలు చదివెడిని. పిమ్మటఁ గొంతమంది విద్వాంసులతోఁ జర్చించితిని. ఎన్నిమాటలు చదివినను అర్థ మస్పష్టముగానే యుండెను. ఒక్క పద్యమున క్షయినను నిమగ్నస్థైర్య మవగతము గా లేదు. సుబ్బరావుగారి కవిత్వమును గ్రహించుకొని నాకడ లేదని విశ్వసించును. కాని యెల్ల విద్వాంసులును నావలె నశక్తులేనా అని సంశయింపవలసియున్నది. నేనా గ్రంథమును జదువఁగాఁ బొడకట్టిన శంకల నీవ్యాసమునఁ దెలుపుదును. శ్రీ సుబ్బరావుగారుగాని వారి యనుయాయులుగాని వీనిని దీర్చినచోఁ గృతార్థుడనయ్యెద. భావకవిత్వమునుగూర్చి చెలవడిన వ్యాసములలో సుబ్బరావుగారి కవితాప్రాశస్త్యమును దెలుపని వ్యాసములు లేవు. కనుక నావ్యాసకర్తలయిన నాయీ శంకలను దీర్చున నమ్మచున్నాను.

'తృణకంకణము'న నిరూపింపఁబడినవిషయ మొక "పడుచుజత" (young couple) అను ఆంగ్ల పదమున కౌండ్రానవాదము) యొక్క భగ్నప్రణయము. ఇందుఁ గవి వివరించిన ప్రేమతత్త్వము పరతత్త్వమువలె దురవగాహముగా నున్నది. కవిహృదయమునఁ బ్రజ్వలించువ్యాయులు బంధింపఁబడియున్నవి. మార్గాంతరములు నూచింపఁబడలేదు.

"దైవనియతిం బ్రసక్తమైన నిర్లక్షప్రణయము విసుద్ధప్రేమముగాఁ బ్రతిఫలించు ప్రకృతి రహస్యమే యిందు వర్ణింపఁబడినది. ఇందు అభిప్రాయములు నిగూఢభావ జనితములు" అని గ్రంథప్రకాశకులు వ్రాసిరి. ఇదియు బ్రహ్మవిద్యవలె దుర్యోధముగా నున్నది.

భావగీతమునకు భావపీఠిక యుచితమే కదా.

ఈ గ్రంథమును సవిమర్శముగాఁ జదువఁగా నాకు గోచరించిన శంకలు—

౧. అపశబ్దములు, ౨. అన్వయదోషములు,
౩. అలంకారదోషములు, ౪. పునరుక్తులు,
౫. అర్థదోషములు, ౬. దుష్టపదాసములు, ౭. వ్యాకరణదోషములు, ౮. ప్రకృతివిరోధములు.

అపశబ్దములు

కం.... అని స్వగతవిలాపములకొని యొక్క యావనుడు కం చెనుదాటుట కానయ్యె సీమంతినికీక.

యావనుడుగాదు యువలేక యువకుడు అని యుండవలెను.

చ చిటికెనవేల.....

..... పాణిబంధమునఁ బూన్చిన పచ్చని పట్టుకోరముక.

పాణిబంధము గాదు మణిబంధము అనవలెను. పాణిబంధమునఁగాఁ చెండ్లి.

కం. ఆపుణ్యవతి సాబంగులమొగముక.

సాబంగులో నజనున్న లేదు.

గీ. తమి విదారించు నవచంద్రవళిరోచి రుదయములు పోనిమాటలు...

తమిని విదారించునవి చంద్రకరణములు గావు, సూర్యకరణములు. తమమును విదారించునవి చంద్రకరణములు. తమిగాదు, తమము అని యుండవలయును. తమి=రాత్రి, తమము=చీరటి ఒకచేత భావకవులు తమమునకును దమిని భేదమును బాటింప రనుకొందము, అట్లన్నను ఇంకను నీప్రకరణమునఁ జీరటిపడలేదు. చీరటిలేనపుడు చీరటిని హరించు చూపునుటయు నవచితము. బౌచిత్యము చక్కఁగాఁ బాటింపఁబడలేదు. మరియు నిచటఁ బ్రకృతివిరోధదోషము గలదు. దాని నాశ్చర్యకరమనె నీవేదించును.

కం. సఖుల మనఃప్రియబంధము

లఖండము లబించు విందు...

ప్రియబంధ మనుటకన్నఁ బ్రణయబంధ మనుట లెస్స.

గీ. దైవికం బగునుకృతినిఁ దక్కి నవని జతలప్రేమానయంబు సంగతము గాదు.

నుకృతి యనఁగాఁ బాపాత్మకుడు, నుకృతము అనవలయును. శబ్ద రత్నాకరము చూడుడు.

గీ. ఆత్మ తన్మయ నుండవచ్చు. తన్మయత్వ మనవలయును. ఇట్టి వింకను గొన్నిగలవు

అన్వయ దోషములు

కం. ఆమో, హాహరిణంగులు మద్దికి కొనియెను దృగపరిమళము గుబుల్గాన మొగముక.

ఇట 'మద్దికుకొనియెను' అను క్రియాపద మునకుఁ గర్మయేమి? హరిణమా, మొగమా? రెండనా? హరిణమైనచో మొగమున కన్వయ మెక్కడ? మొగమైనచో హరిణమున కన్వయ మెక్కడ? ఉభయమైనచో హరిణమును ముద్దాడుట యన నేమి, వాని మొగమును ముద్దాడుట యన నేమి? మధ్యపత్తితమైన "మద్దికుకొనియెను" అనుపదము రెంటిలోని కెట్లన్వయించును? కాస్త్రప్రసంగములో దేహదీప్తతదీప స్వాయానుసారముగా నిట్టి యన్వయములు గల వని వాని ననుసరింతున్న నీ తృణకంకణము కాస్త్రము గాదుగదా, ఆన్వయము మింగఁ జెల్లదు.

గీ. ఉదయలక్ష్మికి నటుత నొప్పదము నెఱుపు మంచముత్యాదండె ఖో మంచుబొట్టు సాంధ్యకౌంతామిమోగబొప్పములు గాఁగ మాటుటెఱుంగవో? సృష్టిచక్రవర్తములరణి. సృష్టిచక్రములరణి దేనితో నన్వయించును? 'ఎఱుంగవో' అనుక్రియ మాటులతో నన్వయించెన గదా.

అలంకార దోషములు

గీ. భావభర మెనస్సుదయబింబంబునంగు రక్తి లిఖించుకొంటి చే రమణీమాపు అదియె ముదమిక యలత కాస్తదయయ్యె గ్రహగతమైన చంద్రుని కళవిధాన.

హృదయమును ఫలకముగా రూపించి యందుఁ బ్రియారాశిఁ జీత్రించుకొన్నట్లు వర్ణించుట హృద్య మగుమార్గము. హృదయమును బింబముగా రూపించుట క్రొత్తవిషయము. బింబమునఁ జీత్రించుటయొక గ్రొత్తవిషయము. ఇక "గ్రహగతమైన చంద్రుని కళవిధాన" అను ఉపమానము సరిగా సమన్వయింపదు. హృదయగతయగు ప్రియారాలు గ్రహగతయగు చంద్రకళవలె ముదమీయక యలతగలిగించు చున్న దన్న ఉపమానస్వరస్థము హాశ్యము, స్వారస్థము లేకున్న నాపమ్యమెందులకు? హృదయగత

యగు ప్రియురాలిలో గ్రహణగతయగు చంద్ర కళ సెవ్వరును ఉపమింపరు. ప్రూరునిచేతఁ జిక్కికాని, కాదాగృహ ఓద్ధురాలయి కృశించి కాని యున్న ప్రియురాలిని గ్రహణగత చంద్రకళతో సుపమించుట స్వార్థస్థము. గ్రహణగతచంద్రకళముద మీయకపోవచ్చును. అలత రేల కలిగించును? ముద మీయక పోవుటయే యలతయందురా? అప్పుడామలు యునువర్ధి మే! మరియు గ్రహణము బూర్జియ నాఁడు వచ్చును. ఆనాడు పూర్ణచంద్రుఁ డుండునుగాని చంద్రకళ యుండదు. అఁగా గ్రహణగతచంద్రకళ యుండదు. ఇంకను ప్రియురాలిఁ జంద్రకళతోఁబోల్పవలయును గాని ప్రియురాలియావును గాదు. దీనివలన లింగోచిత్యము నష్టమైనది. భావసౌందర్యము తఱిగినది.

న. మిసమిసలాడు జవ్వనపు

మేలిమి మేనసాబుగు లొట్టగా

ని సాగను వాడినట్టి నలిసిందఁకించెడు...

జవ్వనపుమేలిమి మేనికీసాబుగ గూర్చు చున్నది. కాని సాగను వాడినట్టి నలిసిందలఁ కించుచున్నదట. సాదృశ్యమువలన స్మృతి కలుగును. మనము చంద్రుఁడ నాచిత్రము సాదృశ్యమునబట్టి ప్రియామలమును స్మరిం శుము, కాని యొకవానరమునో వృషభమునో స్మరింపము. ఇచ్చట ఆయువకుని జవ్వనపు మేలిమిఁ గాంచుచున్నకవికి సాగనువాడిన నలిసి స్మృతికి వచ్చినది. జవ్వనపు మేలిమిని సాగనువాడిన నలిసికని సాదృశ్య ముపభవము యెఱుఁగము. అట్టియొక స్మృతి యొట్టక లిగినో? పోనిము! జవ్వనపుమేలిమి సాబుగుగూర్చుచు సాగనులేని నలిసిఁ దిఁచించుచున్నదన్న నగ్ర మేమి? ఏమిసారస్యము? సుందరమై జవ్వనపు మేలిమి గల యాతనిదేహము విరహ వేదనచేఁ గృశించి వాడిన నలిసివలె నున్నదని కవియాశయముకాఁబోలు! అప్పుడు సాగనువా డినయనుటతప్పు. అనాచిత్యము. వాడినయన్నఁ జాలును. విరహవేదనచే దేహము కృశించినను సౌందర్యము దగ్గఁ దని కాలిదాస మహాకవి చెప్పినాడు.

శ్లో. సమస్తాపః కౌసుం మనసిజనిదాఘప్రస రయోః, నతు గ్రీష్మవైశ్రవం నుభగమహరాధం యువతిషు.

(Translation) Granted! The distress of love and the advance of summer is same with young wo-

man; but the transgression of heat is not so charming. — Sarada-ranjan Ray) కాకుంఠలము.

మరియు స్త్రీ దేహమును నలిసితోఁ బోల్పుట యాచిత్యము గానిపురుష దేహమును నలిసితోఁబోల్పుట యనాచిత్యము అసాంప్ర దాయికము. “రమణీయాపు” అన్నవై పద్యము నందువలెనే యిచ్చుట లింగోచిత్యము చెడి సారస్యము వైరస్యముగాఁ బోయిందినది.

“అనాచిత్యాదృతే నాన్యద్రంభంగస్య కారణమ్, ప్రసిద్ధోఽత్యిబంధస్తురసస్యోపనివత్సరా.” — ధ్వన్యాలోకము.

ఉ. నాయనుఁగుంజెలీ! జెలిమి నాటిన చిత్రమె యార్ద్రమందు నా!కాయత రంజనం బయి ప్రియం దెనయించిన యాదళలోకదుం! దీయగులేమి చెప్ప? విడదీసినకేకుల పూవు చందమై పోయినమైత్రిక గళులు పో వల వంతలు దక్క నీభువిన్.

ఇందలి యుపమానమును విడదీసినకేకుల పూవుచందము ఏ యుపమేయముతో సమన్వ యించునో?

కం. కడిగిన మృగముదపాతిక విడువని పరిమళముపగిది విధినియములుకొ విడువందియు వారల పెం పుడు మైత్రీప్రేమబంధములు దెగ వవురా! విడువనిపరిమళముపగిది వారిప్రేమబంధ ములు తెగవు అని యర్థము. ఈ యుప మానము భిన్నవాక్యములతోఁ జెప్పినచో పరి మళము తెగదు, ప్రేమబంధములు తెగవు అని యుండును. పరిమళము తెగుట కనినిని యెఱుఁగము. పరిమళము విడవనట్లు ప్రేమ బంధము విడవదన్నఁ గొంత బాగుగా నుండే డిది. ఇచ్చట భిన్నవచనయాపముగు ఉపమా దోషముగూడ గలదు. భావకపు తిట్టియలం కారాచిత్యములను బాటించకమా!

చ. ప్రాయమును గ్రసించుదాఁవిమ మక్కట! యొక్కడి చెల్మితియమల్.

తాపవిమము ప్రాయమును గ్రసించునట. విమము గ్రసించుటను గాని యొకదానిని గ్రసించుట. ఈ రూపకమునకుఁ బ్రయోజన మేమి? ప్రాయమును హరించు దాపవిమ మన్న సముచితముగ నుండును.

ఇంకను మరికొన్ని యిట్టి రచనలు గలవు.

అలంకార శాస్త్రమర్యాద నెఱుంగనిచో నిట్టి యనాచిత్యదోషములు సంభవించును. వానివలన రసభంగ మగును. రసాపకర్షకత్వమే దోషలక్షణము. అంగ్ల సారస్వతమున నిట్టి మర్యాద లుండు నందుకేమో? అం దుండి వచ్చును. ఆ భాష కవి యాచిత్యాపాదక ములుగా నుండవచ్చును. చంద్రకళమును అంగ్లేయులు స్త్రీలింగముగా వాడుదురు. అట్లే మనమును నా సంప్రదాయము నిందుఁ బ్రవేశపెట్టినచో నెంత యనాచిత్యమును గలి గించును? అట్లే మన సారస్వత సంప్రదాయ ములు అంగ్లేయభాషలో ననాచిత్యాపాదక ములు గావా?

ఆర్థదోషములు

ఈ గ్రంథమునందలి ముఖ్యతక ముష్టిస మీ శీర్షికక్రింద నుదాహరింపవచ్చును. గ్రంథ విస్తరభీతిచేఁ గొలఁదిగా వ్రాసెదను.

కం. పసినిమృతపండుచాయలఁ [డత్ గొనరెడు నాకునుమగంధి కుందనపుటొ కనుగందిన కందుక మన వసివాళ్వాడె నిదాఘపరిషీడనచేన్.

‘పసినిమృతపండుచాయల’ అను పదము తోడనే గత్తెర మనుచుండగా కుందనపుటద మేల? ఇందలిసారస్య మేమి? ఇది పునరుక్తి దోషమాపీతము కాదోటు!

గీ. కన్నె కేదంగిచెండు నాఁ గళుకు లాలయ నానెలందియొడలో నగ లేవి లేక జాటుచెమ్మలముత్యాలపరులచేత నహజసౌందర్యమును వెదజల్లించుండె.

ఈ పద్యముపై “పసినిమృతపండు”పద్యము క్రిందిది. కనుగందినకందుక మన వసివాళ్వా డినకేరీరము కన్నె కేదంగిచెండు నాఁ గళుకు లాలయచున్నదట. నిదాఘపరిషీడనచే వసి వాళ్వాడినకేరీరము కళుకులాలయనా?విరహ వేదనచేఁ గృశించిన సౌందర్యము తగ్గుదు. కాని నిదాఘపీడచే సౌందర్యము గూడ తగ్గును అని కదావెనుకఁగాలిదాననిప్రయోగము తెలుపుచు న్నది. కనుక నిచ్చటఁ “గన్నె కేదంగిచెండు నాఁగళుకులాలయ”చున్నదనుట యెంతపూ ర్వాపరవిరోధము! ఎంతరసాభాసము! మరి యు నొడలియందు నగలులేవు. కాని చెమ్మట ముత్యాలపరు లున్నవట. అనఁగా నొడలి యందు నగలు ధరింపఁదగినసానములందుఁ జె మ్మటముత్యాలపరు లున్నవన్నమాట. నగలు ధరింపఁదగినసానములు కర్ణములు, కంఠము,

కరములు, కాసు, కాకు, నాసిక, నెరము, ఈ స్థానములందు (కంఠమునందు) ముత్యా లనగులు ధరించుట వినము, అట్లు ధరించుట సహజసౌందర్య మేమో నాకుఁ దెలియదు, ముత్యాలనగులు కంఠమున ధరింతును, కాని యొకటికంటె మనకు లక్షణ నాశ్రయించి కంఠ మని యర్థముచెప్పినను చెల్లుముత్యానగులు కంఠమునఁ బయ్యెదవేసికొనియున్నపు డెట్లు కావలెనో కవికి? ఈ పద్యమున కింత యనర్థమును దెచ్చిపెట్టింది మాండవపాదము, అది లేనియెడలఁ బద్యమున సహజసౌందర్య ముండెడిది.

గీ, పదియు నాల్గవసంతకులొ వదలనట్టి వయసుసాగనుందినం బామెపయి నెసంగ బాల్య మెడలినఁ గదియుజవ్వనపుబసలు ఒడవితం దందముగ నుట్టిపడుచునుండె.

పూర్వార్థమందముగనేయున్నది పూర్వార్థ మునకు సుత్రార్థమునకును గల యర్థభేద మేమి? పదునాల్గవత్సరములవయస్సు ఆమెకు సౌందర్యమును గూర్చుగా జగ్జ్వరపుంబస యామెశరీరమున నందముగ నున్నదని యర్థ మగుచున్నది, ఇందలిసారస్వము నాకు గోచ రించుటలేదు, పునరుక్తిదోషముకన్న సారస్వ మస్య మున్నదా యని శంకించుచున్నాను.

పదునాలుగుసంవత్సరముల వయస్సు గల యువతినిఁగూర్చి తెలుపునపుడు నీమంతిరి, పడతి, గరిత మొద గు పదము లుచితములు గావు. తరుణి, యువతి, కొమలి మొదలగు పదము లుచితములు, పూర్వకవిప్రయోగము లున్న వందులేమా? వారు పూర్వకవులు, వీరు భావకవులు, భావకవులు పూర్వకవుల మార్గ మేల త్రొక్కటయయు? వారిప్రయో గములు వీరికి శరణమే? భావప్రధానమైన కవిత్వముగదా వీరిది!

జౌచిత్యాకాచిత్యములకుఁ ద్రోసిపుచ్చియర్థా నర్థములను విచారింపక యాపాతిమధుర మైన మోహనము, కుమారుడు, స్నిగ్ధము, రక్తి, ఆర్ద్రము, ఉదయము, పస, చెరిగి చెరగని, విడిచివిడువని, తనిసి తనియని మొదలగుకొన్ని జిరాయితీమాట లుపయోగించిన నది భావకవి త్వము కాబోలు!

గీ, జలుగుపూలకలంకారిచీర జాఱఁ జిందు సం దెడుకుచ్చెళ్లు చెదరనీక మాటికిని గాలికడియూలు మలపుకొనును కూతవేటిటుచని దరికొనియె వనము,

‘చీరజాఱగాఁజిందునున్న కుచ్చెళ్లు చెద రనీక’ అనఁగాఁగట్టుకొన్న చీర ఊడుమండఁగాఁ బకిసాకుండ నొకచేతఁ గుచ్చెళ్లు పట్టుకొని యొకచేతిలోఁ గాలికడియూలు మలపుచున్న దనియూ సారస్వము? (స్త్రీ) చీరజాఱుమండఁగా సవరించుకొనిక మార్గమునఁ బోవుమండునా? పోయిన నెంతమారులు పోవును? కూతవేటు దూరము పోవునా? అది సహజసౌందర్యము కాబోలు! ఇట్టి సహజసౌందర్యము నా కను భూతముకాలేదు, వెనుక “నొడలియందు నగ లేవిలేక”యనిచెప్పి యివటఁ గాలికఁగడియూలు పెట్టి నాడు కవి, మిగిలిన యేయనయనముల కును నగలులేక కాలికఁ గడియూలు మాత్రము ధరించుట సహజసౌందర్యము కాబోలు! లేక కడియూలు కర్ణవకుఁ గవనకుండలములవలె నామెకు సహజములా? అట్లయిన నది సహజ సౌందర్య మగును.

కం, ఆనీలాలకయొక్క పొకనీడకుఁజనియెన్.

పొకచెట్టున కెంతనీడయుండును? నిదాఘ కాలములో జాముప్రాద్దువేళఁ జల్లఁదనము నకై పొకనీడ నాశ్రయించువా రుందురా? మనుచరిత్రమున వమాధినివలెఁ బోకనునుబో దియఁజేర్చక కవి యీపెట సారస్వవిశేషము నకుఁ గాఁబోలు నీడకుఁ జేర్చినాడు.

గీ స్కంధకూలంకమంబుగ జాలువాఱు పాతుపు సానపయిఁ బ్రాగభియుఖ పునరణిఁ బూలకొమ్మల నింపుసాంపులు వహించు శాఖ యొక్కందు వం తెన జాఁగిపోవు.

“స్కంధకూలంకమంబుగ” చెట్టు మొద లానుకొనియని కవియాశయ ముకాబోలు, కూ లంకమమ=ఒడ్డు లారయువది యని యర్థము “స్కంధమును కూలమును నొరయునట్లుగా” అని యర్థము వచ్చును, కాని నడులు వర్షకాల మునఁగాని కూలంకమంబుగాఁబ్రవహింపవు, ఈ గ్రంథమున నిరూపింపఁబడినకాలము నిదాఘ కాలము, కనుక ఆసాన కూలంకమముగాఁ బ్రవహింపదు, స్కంధకమ మన్నఁ జాలును, కూలపదము వర్ధము, అపార్థము నిచ్చును, లేక “స్కంధమును దాకి తాళక జాలువాఱు” అని యన్నను సఘోషము, తాఁకి తాఁకక, విడిచివిడువక, చెరిగిచెగక, ఇట్టి నానుడులు (Phrases) ఈ కవిసంప్రదాయములగదా, ఇఁకఁ “బొడుపుసాన” యన నేమో? సాన= ఊటుకొలువ, పొడుపుసాన యనఁగా నేమి? పొడుపు = (1) పొడుచుట, (2) ఉదయము, (3) పొటు, అని మూఁడిగ్రంథములు శబ్దరత్నాక

రమునఁ గలవు. ఈ మూఁడును నిదటసరిపడవు, మరొకచోట ‘పొడుపుచేరు’ అని కలదు, ఈ యర్థములతో సంబంధము లేని సంజ్ఞావాచక ములొ యిది? అట్లయిన నీగ్రంథములో నాయి కా నాయకులకే నామకరణము చేయలేదు కవి, సాన కీ నామకరణముచోత్సవమే? సం జ్ఞావాచకము కాకున్న నర్థమేమి? నెలయెఱు, ఊకొలువ అని యర్థమేని సాన యన్న, జాలునే? పొడుపుపదసార్థకము బోధ గాక, న్నది, ఇఁకఁ బూలకొమ్మలతో నిండిన శాఖ యనఁగూడదా? అంతిక్కుఁ జక్కఁగా లేదా? పునరుక్తిదోషము పోవునో? కొమ్మ, శాఖ పదములు సమానార్థములు గావని కవిగారి యభిప్రాయమా? తేటతెల్లము గానున్నది, ఇఁకఁ బ్రాగభియుఖమంట, అభియుఖ మన్నఁ జాలును, లేవన్నఁ బ్రాజ్ఞులమునుట యుచిత తరము, ఇది సాంప్రదాయపదము, ఇక ‘వం తెనజాగిపోవు’ అనుచోట ‘గా’ అని యుండుట లెస్స.

గీ సంద సాఁగినకొలఁదిఁ బ్రశాంతమగుదుఁ జలవయును మాంద్యమును దమ్ము నలని కొనఁగ

.....ప్రదోషపవన మల్లనల్లన పీచె.....

సందెసాగినకొలఁది యనఁగా సంద యడవిన కొలఁది, మొత్తముమీఁదఁ జీకటిపడినకొలఁది యని యర్థమువచ్చును, ఇచ్చటఁ గి, చీకటి పడువఱును రాలేదు, “సంద దానికొలఁది” అన్న సారస్వముండును, ఒకవేళఁ గని యాంగ్ల సంప్రదా నునుసారముగా P. M. అను నర్థ మున సందపదమును బ్రయోగించెనేమో? మ ద్యాహ్నము ౧౨ గంటలు దాఁటినపిమ్మట మరల రాత్రి పండ్లెందు గంటలు సమాప్తి యగునటను P. M. అని ఆంగ్ల సంప్రదా ను ము, అట్లే ౧౨గంటలు దాఁటినపిమ్మట మరల రాత్రి పండ్లెందు గంటలుగలవు సంద శబ్ద మున కర్థమయినదో “సంద సాగినకొలఁది” అనుమాట సార్థకమగును.

గీ, మగ్ధమధురంబయిన లేడి మధుఁగా, బోలపవనానుల లతావళికనంబు, పొడుపుచేటిమెలపు, జాఱు పొడువలపు నాయును నొకానొక వికార ముండఁజీసి

పూర్వార్థము యథోచితముగా నున్నది, ఆమెకు వికారముఁ గూర్చుటకు “పొడుపు చేటి మెలపు” ఏమి? “జాఱుప్రాద్దు వలపు”

‘మీ! పొరువుపైటి మెలపులో మెలపుతీసి
 దిగునియు, బాటుగ్రాద్దవలపు తీసికేసి పై
 పచ్చలలోని ప్రదోషవచనమనియు నన్నచో
 బాసుగా నుండెడిది. ఆమెవికారమునకుఁ
 బూర్వార్థము గారణ మయినట్లు మూడవ
 పాదమునందలివిషయము గాకున్నది. మెలపు,
 వలపు అను అనుప్రాసముకొఱకై కవి సార
 స్వము భగ్గుము గావించినాఁడు. అర్థహీన
 మయిన యశప్రాస మేల?

గీ. లలితలవణ్యభ్రాన్తి మా లలనచెలుపు
 నెదుటఁ గన్నట్టుచుండె నెల్లెడల నాకు,
 చెలువు అనఁగా నందిము. లావణ్యము అన్న
 అందము, చెందిటిపాదమునకుఁ జక్కని చక్క
 దనముతో నిండిన స్త్రీయొక్క చక్కదన
 మని యర్థము. ఇందలి సారస్వ మద్వితీయము!

గీ. రుచిరవేణువ్యాధియగు నుచులఁ గలిసి
 పాటుచిలుసోన బిలబిలగ్ధముగ నణగి
 కఠల విననయ్యె నప్పు డాకంఠిరవము
 గట్టెక్కాంఠి ననుతాపకలన నిట్లు.

వేణువ్యాధిచిత్తశ్రుతు లనవలెను. ఒకకంఠరవ
 మన కెన్నిశ్రుతులుగావలయును? పెక్కు
 శ్రుతులన్నఁ గంఠరవ మెట్లు వినవచ్చును?
 శ్రుతులు అను బహువచనసారస్వ మేమి?
 చిలుసోన బిలబిలగ్ధముల నణగినదట ఆకంఠ
 రవము. వేణువాదము శ్రుతిగా నున్న కంఠ
 రవము చిన్న నెలయేటి బిలబిలగ్ధములలో
 నెట్లణగిపోవును? అణగిపోయినచోఁ గడల
 కట్టు వినవచ్చును? ఎంతి పూర్వార్థరవిరోధము!
 గద్గడ్గొంతియన నర్థమేమి? గద్గద్గభ్రమ విశే
 షణ వాచకము. క్లాంతిపదము విశేష్యవాచ
 కము. గద్గదపదము క్లాంతిపదముతో నన్వ
 యింపదు. గద్గదమై క్లాంతియన్న నర్థము
 లేదు. ఒట్టియెడ సమాపమే కుదరదు. అనఁగా
 గద్గద క్లాంతి యను సమాపమే ఘట్టిగను.
 యెక గద్గద పదమును కంఠరవముతో
 నన్వయింపవలయును. క్లాంతిపదమును దేనితో
 నన్వయింపవలయును? రవముతో దాని కన్వ
 యములేదు. క్లాంతిపదము దేనితోడను అన్వ
 యింపదు. ఇది నర్థగ్రమము, అనన్వితమును.
 క్లాంతిలిపివేసి గద్గదంబయి అన్న బాగుండెడిది.
 ఇక అనుతాపంబున అనఁగా బహ్వాత్తాపము
 చేతనని యర్థమువచ్చును. ‘సహ్వాత్తాప’మనుతాప
 శ్చ’ అని యమాము. ఇందు బహ్వాత్తాప మేమి
 గలదు? స్వయంకృతాపరాధమునకు బహ్వా
 త్తాప ముండునుగాని “విధినియములక” విడు

పందినప్రేమ”వఁ బహ్వాత్తాపమేమి? ఈపద్య
 మున సారిస్వము నున్న, చైరస్వము మిన్న.
 గీ. నయనముల మూలరుదులు స్విన్నంబులయిన
 వేల? చెల్లెల!

మూలరుదులుగాదు, కోణరుదులు అన
 వలయును. మూల తెలుఁగుపదము. దుష్టసమాస
 మగును. పొనీ, మిత్రసమాసమని సమాధాన
 పఱచుకొందము. రుచులనఁగాఁ గాంతులు,
 కోణకాంతులు స్విన్నము లగుట క్రొత్తవిష
 యము భావకవుల దృష్టల కాస్విన్నత
 గోచరించును.

గీ. తేటవలపులు మొలక లెత్తినది మొదలు
 నిలిపితిఁ బుత్తెరాగ మాలలనయెడలఁ
 దుదకు భగ్గుమనోరధదోషి వగుదు
 నేటి కారాటపడ మరు లెత్తి మనస!

మనసు భగ్గుమనోరధదోషియట! ఈ
 సమాసమునకు విగ్రహహాస్య మెట్లు? ‘భగ్గు
 మనోరధం చ తద్దోషిఁచి’ అనియా? ‘భగ్గుమనో
 రధం ఆతపదదోషి’ అనియా? మహాకవిసము
 నాకుఁ దోచకున్నది. మనసు భగ్గుమనోరధ
 ము గావచ్చునుగాని దానివలన నది దోషి
 యగునా? మనమొకవస్తువు నభిలషించితి మను
 కొనఁగను, అదిమనకు లభింపలేదు. అందువలన
 మనము దోషులమైతిమా? ఆదోషమేమి?
 భగ్గుమనోరధత్వము దోషముగ గణింపఁ
 బడునా? భగ్గుమనోరధ మన్నఁ జాలదా?
 దోషిపదముచేఁ గని దోషి యగుచలేదా?

గీ. పౌదయచూపానమయి ప్రేమమృగుశ్చమైన
 తానకీనీలీలా సుధాదళివులంబు
 మామకీనప్రణయభంగమధుక తాలి
 విడిచెనువిద్రకి బాష్పముల్ విడుచుపోల్కి.
 నీలీలా సుధాదళివులము విరక్తిచేత బాష్ప
 ములను విడుచునట్లు నా ప్రణయభంగమధుక
 తాలిని విడుచుచున్నది అని దీనియర్థము.
 దీని కభిప్రాయము బుజ్జుబద్దలొట్టుకొన్నవ
 డెలియకున్నది. ఇది భావకవిత్వాసరస్వతికిఁ
 గిరీటము. ఇట్టిని పెక్కు లీగంధమునఁ గలవు.
 చ. క్రమ మని యక్రమం బని ప
 రస్పగ భిన్న మనోవికార సం
 భ్రమముల గొన్ని నాకు లల
 వంతలఁ జక్కితి; దేశకాలపా
 త్రము లని శాన్ని నాల్గు నిశి
 తవర్ణనందియుఁ దాళుకొంటివా
 కమలదళాక్షిమమత.....

ఇటు దేశకాలపాత్రములన నేమి? దేనితో
 నన్వయము?

గీ. ఎడఁ గృశించెను నీమరుంతుఁడవియోగ
 దహన దందహ్యమానమై.....

ఆరుంతుఁడవియోగ మన్నఁ జాలును. దానిని
 దహనముగా రూపించుట యనుచితము. అ
 రుంతుఁడ వియోగదహన మనుటకన్న నరుం
 తుడవియోగశల్య మన్న నర్థసారస్వము
 మెండు. దహనము కాల్చిచేయును. శల్య
 మన్ననో మర్మములను వేధించునన్న యర్థము
 వచ్చును. ఆరుంతుడము = Cutting or
 wounding the vital parts అని Apte
 నిఘంటువు.

కనుక నరుంతుడవియోగమును దహనముగా
 రూపించుటచే ఉన్న సారస్వ మాడ్చిపెట్టు
 కొని పోయినది. ఇక దందహ్యమానము
 అనఁగా మిక్కిలి కాలినది అని అర్థము. భృశా
 ర్థమున యతప్రత్యయము వచ్చినది. మిక్కిలి
 కాలిన వస్తువు కృశింపదు. భస్మమగును.
 నశించును. కనుక ఎడ కృశించెను అనుట
 అపమంజసము. ప్రకృతివిరుద్ధము.

సీ. తన గుణలతలు పూచిన శోభలోయనఁ
 బిజులవృత్త చెన్నెలచెండ్లు వినర

శోభ లన కొప్పు చిలువవృత్త అన్నఁగాని
 అర్థముకుదురగు. తేనిదో ‘శోభలోయన’అను
 నది ‘వినర’ అనుక్రియతో నన్వయించును.
 లతలు శోభలను బూచునో, పువ్వులను
 బూచునో?

సీ. తనమనోలీల గాంచిన రాగమధు వనఁ
 బలుకు బంతులు పూలపాలనీయ

మనోలీల అనఁగా నేమి? ఆర్థ మగమ్య
 ముగా నున్నది. ఉత్తరార్థ ముపనిషద్రహ
 స్వమువలె నున్నది.

గీ. విడిది విడువనిమాగ్ధ్యంబు వడయు లజ్జ

అనఁగా మాగ్ధ్యము మెల్ల వెల్లఁగా విడు
 చుచున్నది. లజ్జ పాదముచు నున్నది
 అని యర్థము. “లజ్జావిజితమన్మథా” అని
 మధ్వాచార్యులు. లజ్జ అధికమై అభివాచన
 అనఁచేయునవస్థ గలది మగ “మాగ్ధ్యంబు
 వడయు లజ్జ” నునఁగా ఇంతదకు లజ్జలేదని
 యు, మాగ్ధ్యమువలలుచుండఁగా, ననఁగా మధ్వా
 వస్థాగోషికి వచ్చుచుండఁగా లజ్జవోడమునున్న
 దనియు నర్థము వచ్చును. ఇది ప్రకృతివిరో
 దోషము.

కం విశ్వాసబాష్పం లిలము చింత.

ఆనందబాష్పములు, దింబాష్పములు విందుము. విశ్వాసబాష్పములు గ్రోతవి. పాశ్చాత్యజీవమునుండి దిగుతున్నవేమో?

చ. కలసికాటపుం జెలిమి

కాంక్షలు పెంచగ లేవువల్ తలంపుల మమేకమైన కల

పుల్ కలకల గవగంధుపాలుగా గలసినజలయందు సఖి

కంఠమయ ట్టడకె బ్రదోషదోహలమయి తోడనే యతిని

యార్దవగతి తోచె నిట్లులక.

సఖికంఠమయ ట్టడకె - ఇట సవధారణార్థకప్రయోజనమేమి? బ్రదోషదోహలమనగా అర్థమేమి? దోహలము = ఉత్సాహము అని శబ్దరత్నాకరము. బ్రదోషమనది యత్నము అని అర్థమగుచున్నది. కంఠము బ్రదోషదోహలమయినదిగా నర్థము బ్రహ్మభేద్యముగా నున్నది.

కా. బాష్పజ్ఞానవిద్యార్థి నై

కాలంబుకవమునక ప్రయించెదను ...

బాష్పజ్ఞానవిద్యార్థి అనగా బాష్పము లెట్లు విడవవలయునో అట్టిజ్ఞానము వడయు విద్యార్థి. అనగా కోదనవిద్య నభ్యసించు వాడనియూ యర్థము? ఈవిద్యార్థికి గురు వెవడ? ఎంతరసం తైరమైనపద్యము! 'ప్రయించు' కొడు, 'వ్యయించు' అని కదా యుండవలయున!

చ. నడచికొంక్షమై వలపు

బాటిననెయ్యముచెంచుకొన్ననీ

హృదయును కక్కిరించు కలయింపులు ప్రాప్తము లయ్యెఁ బ్రేమమల్

నెదిరిన కూన్యభావము

లీనీ! దుదియింపపు రక్తిలేమిని

ముదిత! వియోగమం దమృత

మక విషముక సమశృత్తులేమిని?

హృదయును కలపుబాటిన నెయ్యముచెంచుకొన్నది. హృదయును నెయ్యమును చెంచుకొన్నది. వట్టి నెయ్యము గాదు. వలపుబాటిన నెయ్యము. సక్రియతైభావము. దీని సారస్వము పరమరహస్యము.

గీ. ప్రియతమంబగు వస్తుసంక్రీణమనఁ

బ్రాణికిని హాయి దురు; నాపయఁబ్రకాంతి యొదవు; నజ్జీవకూన్యమౌ బ్రదుకునకును లేదు తన్మయోన్మీలనామోదగుభును.

వస్తుసంక్రీణమనగా వస్తుభూమిని కవి యుద్దేశము కాబోలు. అట్టియర్థము రాదు. ప్రియమన సంతోషపటము అని యర్థము. ఉజ్జీవకూన్యమనగానేమో బోధపడుచున్నది. తన్మయోన్మీలనామోదగుభునున బ్రతిపదార్థము స్పష్టము గాకున్నది.

గీ. విగతకాలువ్యయదితహ జగతి విడిచి కాలగతిమెయి శోభలేచ్చటనోదాచి కొంతసంపూర్ణ చంద్రనికాంతములను మంచుకన్నీళ్లు కార్చజేమబ్బు లతివ!

ప్రథమ తృప్తియపాదములకు అర్థమేమి? ఇందలి భావరహస్యము చిదంబరరహస్యమవలె నున్నది.

గీ. మోహనవసంతునకు మోదమును ఘటించుచున్నయగుబయిన మావిషమపుటాకు హిమకుమారుడు రక్తి మాయంపజేయఁడే? సఖి! కాలచపలన కేది నీతి?

మావి షమపుటాకు వసంతునకు మోదమును ఘటించునట. దానిని హిమకుమారుడు రక్తితో మాయించునట. ఇందలి భావము దేవరహస్యమవలె నున్నది. హిమమును గుమారుడని రూపించుటలోగల సారస్వమేమి? పైని వసంతుడు అని యుంటువలన హిమము అనగా హేమంతర్ద్రవు అని అర్థమేమో? ఈ రూపకప్రయోజనమేమి? రమణీయత్వము లేని రూపణ మెందులకు? కాలచపలము అనఁగూడదు. చపలఁడగుకాలఁడు అనవలయును. సంస్కృతభాషా సంప్రదాయము తెలియమిని నిట్టి దోషగులు సంభవించును. సంస్కృతపదములు నాలుగు చెలిసినంతమాత్రమన సమాసముజేయ వీలు లేదు. సంప్రదాయము చెలియ వలెను.

‘విశేషణం విశేష్యేణబహుళం’ అను సూత్రముచే విశేషణమును సమాసములో ముందు బ్రయోగింపవలయును. ఇట్లే యేదో పదము లెట్లు సమాసమున బ్రయోగింపవలయునో వ్యాకరణశాస్త్రమువలన గాని తెలియదు. అది తెలియకున్నచో మహాభారములో అది పర్వశ్రమని చెప్పి మాత్ర మహు వచ్చినదన్నట్లుండును.

మ. ఏనుఁబోకించుక జీవితాంతమునఁ జేమచేను బాష్పంబలిక.

ప్రేమప్రేమబాష్పంబలి అనగా నేమి? ఈ ద్వ్యర్థయొక్క సార్థక్యము వాచానుగోచరము కాబోలు.

మ. ముఱవంటోడుము పూర్ణరాగ పరిణామజ్ఞాన సిద్ధాంతముక.

ఇది Darwin గారి పరిణామ సిద్ధాంతమునకు బ్రతిగా బదులు చేరిన సిద్ధాంతమో?

ఉ. బొందినటించు ప్రాణివల

పుల్ సాలయించినవేళ నిందియ

లిం దనియింప శౌతికము

లిమసమా; నటం బడ్డఁద్రృఢం

బందము లీడ్చి యిడ్చి పరి

పాకము గానగ లేక హేయర

క్తిం దలలాని ప్రేమగుచి

కొక వెలియాట లెఱుంగవో చెలీ!

ఈ పద్యమునందలి వేదాంతము ప్రాణాంతకముగా నున్నది.

గీ. వైశ్రుతో వచ్చు పల్లవసంచయంబు హిమవదాగమమున నశియించునట్లే పడచుడనమతో నుదయించు వలపుల్లెగురు కెడలి కృశించును జరాక్రాంతదశను.

పడచుడనమనన్నప్రేమ వార్ధక్యమున కృశించునట. అట్టియొక నది విశిష్టప్రేమ యగునా? భిషభూతి యేమి చెప్పినాడో చూతము.

శ్లో. అద్వైతం సుఖగుణయో రనుగుణం సర్వాస్వస్థానమత్ విశ్రామాహృదయస్థయత్రజలనా యస్మిన్నహోరసః, కాలేనావరణాత్వయాత్మనిఃకేయశ్నేహసారే నీతిం భద్రంప్రేమసు మానుష్య కృమ్యేకంహితత్వాప్యశే.

Translation;—With great difficulty indeed is gained that unique and beneficent love of a good creature that is unchanged in weal and we, obliging under all circumstances, where there is the heart's repose, the ardour of which is not to be mitigated with age, which develops into the mature cone of affection through the wearing off of the coating by time. (of reserve)

దీనినిబట్టి యీ పద్యమునందలి యుత్తరార్థ మసంబధిముగా నున్నది.

చ. తన్మయయోగ్యమైనమా, నుదాకయే కృతార్థమయనన్ ఋషివాణి.

ఇచ్చటి ఋషిరహస్యమును గవియును రహస్యముగానే యుంచెను. ‘దశయోక్తృతార్థము’ యను నీరెం డవధారణచాచకములకును సారస్వము గగనకుసుమము.

గీ. లేటలపులు మెలకలెత్తినది మొదలు,

గీ. వలపునిండిన యకలవభావస్మృతి

ఈ మొదలయిన తావులవలపును ప్రేమకుఁ బర్యాయముగా వాడి

గీ. తాపనేటికి నింకనాధ్యాత్మికంబు

ప్రేమభౌతికమున వికారించువలపు

అను పద్యమున వలపును మోహమునకుఁ బర్యాయముగాఁ జెప్పినాఁడు కవి, పోనీ!

ప్రేమమోహములకు భేదమును బాటించినాఁ డేమో యన్న నదియు మృగ్యము, చూడఁడు,

గీ. ఒకట! వంచించెదిగి, మోహమా! విఫలము నోరఁగుఁడు వీఁడు.

దీనినిఁబట్టి కవి పదప్రయోజనము బాటించుట లేదన్నచో స్వభూతముగాదు.

గీ. నష్టమైనట్టి ప్రేమభుజముల కొక్క గుకవియతరజీవగతికయ చాలు.

ప్రేమగుండములఁబ, ఇది యపూర్వప్రయోగము. అక్షర తీవ్రతకే అనఁగాఁ బ్రతిపదార్థమూహ్యముగాలేదు.

గీ. నిమగ్నమైయులేఁగొమ్మ పండిత్రీందర బుద్ధకవుఁడేటికలను నాహస్యగదిత చిత్రనూత్రమునందు వసించియున్న నోయి! యిందాఁకమనప్రేమయును సఖుంక!

మన ప్రేమ పుష్కలఁ బెట్టెలలో నాహస్యగదిత చిత్రనూత్రమునందు వసించియున్న దని యర్థము. అనఁగానేమి? ఏమో? పుష్కలపు షేటికయిన పుష్కలమలపెట్టెయనినూ? లేక పుష్కలమును పెట్టెయని రూపకమా? రూపకమయినచోఁ బ్రయోజనమేమి? దాని నిర్వహణ మెట్లు? నాహస్యగదితచిత్రనూత్రమునఁగా హస్యము చేత్రాసిన చిత్రరపుఁబనియూ? లేక చిత్రమైన త్రాడనియూ? లేక చిత్రము అను నూత్రమని రూపకమా? ఏమో! ఆభేద్యముగానున్నది. హస్యగదిత మనఁగానేమి? గదితమనఁగాఁ జెప్పఁబడినదనిసాంప్రదాయకార్థమునాఁడఁ బడినదనికాదు, ‘గదవ్యక్తానాం వాచి’ అను భానువునుండి నివృత్తమును భూతార్థక విశేషంబు విగదితశబ్దము, సాప్రయచేఁ జెప్పఁబడిన చిత్రనూత్రమననేమో?

ఉ. అమృదుశీలపాణి.....

ఇట్ల శీలపద మేలాఁజో? మృదుపాణియన్న బాగుగానున్నది. శీలపదము ఆజవప్రేరేపితమున్నది.

ఉ. ఆ! కోమలరాగనూత్రమున

కొక బరమావధిగానరాదు.

రాగనూత్ర మననేమి? రాగమును నూత్రముగా రూపించుటవలన వచ్చిన సారస్వము నామ గోచరింపకున్నది.

ఉ.....వీ

చీమయమైన సోనయచెకొ ...

అనఁగా అనిర్యాచ్యము.

గీ. పదియడుగు లీవలంబు గఁడయనడిచి

చిట్టికొఱపలంబు గలిసి రుక్మట భరాప్తి.

ఉత్కటభగవత్- ఈసమాసము నెట్లు భేదించవలయును? ఉత్కటమైన దేని యొక్క భవము?

గీ. కాలిచల్లాలు పెంపును కానఁ బడిన పశుయజింకపదంతి నా నడమ నాపె.

పెంపుడు కాన - ఎంత హృద్యమైన భాషీ యము! పెంపుడుకుక్క, పెంపుడునెమలి మొదలగు తావులలోని పెంపుడు పదమునకుఁ ‘బెంచుకొన్న’ అను నర్థము గలదు. పెంపుడు కాన అనఁగాఁ బెంచుకొన్న యడవి. ఎవ రీయడవినిఁ బెంచుకొన్నారు?

కం. పెంపుడు మైత్రీ ప్రేమబంధములు

తెగవపుగా!

పెంపుడు మైత్రీ, పెంపుడుప్రేమ- ఎంత చక్కని జాతీయములు (Idioms)!

గీ. క్రిక్కిరియొ కొమ్మ లాశల నెక్కి చలువ దట్టమును నీడపందిట్లు గట్టుచుండఁ చలువపందిట్లు అన్నఁజాలునే? ఎందుల క్రిదావిడప్రాజ్ఞాయామము? పడికట్టుకల్లువేసే పద్యమును బూరించుట తప్ప సారస్వమా వంతయు నగపట్టు. ఇట్టి యర్థదోషములు మరియొకఁడెక్కులు గలవు.

ప్రకృతివిరోధదోషములు

గీ. వలపు మొగ్గులు దొడిగిన వయసుటనఁటి.

అనఁటి మొగ్గులు దొడిగినదని యెవరును వదించరు! అఁటి పువ్వువేసినదందురు. చెట్టు మొగ్గుదొడిగినదన్నచోఁ జెట్టుతయ మొగ్గులతో నిండినదని యర్థమువచ్చును. అరఁటి కొక్కటే పెద్దపువ్వు వేయును. ఇట్టిచో

అనఁటి మొగ్గులు దొడిగినదనుట యెంత ప్రకృతి విరోధము!

గీ. తమి వివారిండు నవచంద్రధవళలోచి

రుదయములు పోనిమాపులు...

నవచంద్రుడనఁ బ్రతిపచ్చంద్రుడఁ? ఆతని కాంతి తమిని వివారింపఁజాలునా? ఉదయ చంద్రుడఁ? అట్లయిన నతనికాంతి ధవళమా?

వెనుకఁజూపిన “కన్నె కేదంగిచెండునాఁ గళుకులాలయ్య” “మిసమిసలాడు జవ్వనపు మేలిమి మేన సొబంగులాల, గాని సొగసు వాడిగట్టి కలిసిం దలపించెడు” “ఎదగృహించెను నీయరుంతుదవియోగ దహనదండహూమానమై” మొదలగు తావులందును ఈ ప్రకృతి విరోధ దోషము గలదు. ప్రకృతినే యారాధించు భావకవుల కీ ప్రకృతివిరోధ దోష మేల సంభవించెనో! భావకవి ప్రకృతిని మాతగా నారాధించునని యిటీవల శ్రీ సుబ్బరావుగారు రాజమహేంద్రవరమునఁ దమ యధ్యక్షోపన్యాసమున చెల్పిచ్చినారు. కాని వారి కీమాతతో విరోధ మేలకలిగెను? ప్రకృతి విరోధముగూడ భావకవులకు రసోపస్మారక మేమో?

దుష్ట సమాసములు

గీ. ఆజననబద్ధబాంధవమైన చనపు చిరసమేళన కాంక్షవిచిత్రక్తి

బలవదాశావిభిన్నతాంబు నాప డునుజతను నేమి నేయునట్టులఁ బొనర్చె.

రెండవపాదపు సమాసమున కర్థ మనిర్వాచ్యమగుచును. సమేళనముగాని సమేళనము గాదు. కాదు, సమేళనము తెలుఁగందురా?

దుష్టసమాసమునును. కాంక్షార్థక్తి శబ్దముల కిట సర్థభేదమేమో? కేవలరక్తిగాదు. విచిత్ర రక్తియట, సమాసమును, దానియర్థమును నతి విచిత్రముగానున్నది. మూడవ పాదమునుండిలి సమాసమున కర్థమేమి? బలవదాశచే దాపము విభిన్నమైన దనఁగా నేమి?

గీ. చిరిగి చిరుగని వలపుల దొరయువగలు

విడిచివిడువని మాగ్గులు వడయు లజ్జ సమయ భరమును వ్యక్తిప్రసన్నబుద్ధి యొండొరుల గడవంబడుచుండ నాపె.

సమయభరమన నేమి? వ్యక్తి ప్రసన్న బుద్ధి యను నీ సమాసమునకు విగ్రహ వాక్య మెట్లు?

గీ ఆస్థలితమున ప్రేమరహస్య తత్త్వ
విశదతత్త్వరత విదగ్ధశుశలములను

ఈ సమాసములకు విగ్రహవాక్యము లేట్లు?
విదగ్ధశుశల కబ్బము లేకార్యములు గావా?
విశదతత్త్వరతయన నేమి?

గీ సాంగ్యకాంతావిమోగబాష్పములుగాఁగ,
సంధ్యా కాంత యనవలయును.

గీ ప్రవృత్తాహనమైన వాత్సల్యసక్తి.
ప్రవృత్తాహనము - ఈ సమాసమునకు విగ్ర
హవాక్యమెట్లు? ప్రవృత్తమునలె మోహనమయిన
దనియు? ప్రవృత్తమేత మోహనమయిన
దనియు?

చ. మృదుళంబగు ప్రేమసమేళనన్
ఇట్లు విగ్రహమెట్లు?

గీ. అపు డదృష్ట దేవత తరుమందునుండి
జాటు పావనదీపనాచయము లనఁగ.

ఇట్లు దీవన ఆర్చికము. పావనచయ కబ్బములు
సాంస్కృతికములు. రెండిననునును దెలుఁగు
పదమును బెట్టి బిగించినాఁడు కవి.

గీ. వకుల సుకుమార తరుమతల్లి కలనుండి.

వకులతరువునుద్య సుకుమారపద మెందు
లకో! విగ్రహవాక్యమెట్లు? మరియు మతల్లి
కాది కబ్బములు స్త్రీలింగకబ్బములతోఁ గలసి
శ్రేష్ఠార్థవాచకములగును. అది సత్కవిసంప్ర
దాయము. కాంతానుతల్లి యన్నట్లు. తరుమ
తల్లిక, పురుషమతల్లిక, కాంతా తల్లిజుఁడు,
లతాతల్లిజుఁడు మొదలగునవి త ది త ర
సంప్రదాయములు. ఆలంకారికులు పదములను వాచక లక్షక
వ్యంజకములని మువ్వెడములుగా భాించిరి.
భావకవుల పదము లీమూఁడు తరగతులలోని
కినిఁ జేరవు. ఏలన, వీరి పదముల కాలంకారి
కులు నిర్ణయించిన వాచ్యలక్ష్యవ్యంగ్యార్థ
ములుగాక క్రొత్త యర్థమున్నట్లున్నది. సం

ప్రదాయ సిద్ధమును నర్థమును విద్వాంసులు
గ్రహింపక పోరు. ఈ భావగీతమునంఁబి
పెక్కుపద్యములు విశ్వప్రశుశ్చముచేతను
సమన్వయింపకున్నవి. భావకవికిఁ బ్రకృతి
సంప్రదాయములు, భాషాసంప్రదాయములు,
అలంకారసంప్రదాయములు, వ్యాకరణసంప్ర
దాయములు, అన్వయ సంప్రదాయములును
బూర్జులవానికన్న గడుంగడు భిన్నముగాఁ
గన్నట్లుదున్నవి. పోనీ యిట్టి భిన్నతయునెల్ల
భావకవులయం దేకవిధముగాఁగానరాకున్నది.
ఒక్కొక్క భావకవి సంప్రదాయములు
వేఱు. విశ్వనాథ సత్యనారాయణగారి సంప్ర
దాయములు వేఱు. కృష్ణకాశ్మీరగారి సంప్ర
దాయములు వేఱు అనుగతమును ధర్మము
భావకవుల మొత్తమునకు లేదు. ప్రాచీనుల
కట్టుగాక యనుగతధర్మమున్నది. క్రొత్త
రీతులు, క్రొత్త భావములును జొప్పించినను
ఆ సంప్రదాయములకు భంగముకలుగఁగండఁ
జూచుకొనవలయును.

ఇందలి ప్రతిపద్యమును విమర్శించి
కాశ్మీర్య ప్రమాణములతోపాటు కావ్యనాట
కాదులనుండి దృష్టాంతములను జూపమొదలిడి
నచో గ్రంథ మిక నాలుగింకలు పెరుగును.
స్థానీపులకావ్యాయముగాఁ గొన్నిమాత్రమే
విమర్శించిమాపితిని.

కవి వ్రాసిన యెల్ల గ్రంథములు నొక్క
తీరున నుండివు. కవి బాల్యమున వ్రాసిన
గ్రంథములకన్న చిదపఁచినవ వ్రాసిన గ్రంథము
లెఱియ నుద్దతరములై యుండును. పింగళి
మారన బాల్యమున వ్రాసిన ప్రభావతీప్రగ్య
మ్ముమకన్న చిదవ వ్రాసిన కళాపూర్ణోద
యము రసవత్తరముగా సహృదయులు దిలం
తురు. కనుక విమర్శకుఁ డొక కవి కావ్యముల
విమర్శింపఁబూనినచో నాతని యుత్తమగ్రంథ
మును బ్రధానముగాఁ దీసికొని విమర్శింపవల

యును. కవియొక్క సావర్ణ్యసేవ మా
ప్రధానకావ్యము (Master piece) లో లీని
మైయుండును. అట్లని శ్రీ సుబ్బరావుగారి
యితర కావ్యములఁగాక ప్రధానమును, మకు
టాయమానమును, ఇతర భావకవులకు ప్రస
నీయమును, అనుకరణీయమును నగు 'తృణకంక
ణము'నే విమర్శింపఁగఁదగితిని వీరి యితర
భావగీతములను, బ్రృతకాలమునందన్న మర
కొందఱు భావకవులయు గ్రంథములను
యథానకాశము విమర్శింతును.

కాని భావకవు లెల్లరు నిదే విధముగా
వ్రాయుచున్నార నుట పెద్ద తపస్సు.
శ్రీదత్తూరి రామిరెడ్డి, పింగళి లక్ష్మీ
కాంతము, కాటూరి వేంకటేశ్వరరావు, తిల్లా
వజ్జల శివశంకరాశ్రమి ప్రభృతులు వ్రాసిన
కావ్యములు సుబ్బరావుగారి కావ్యముల
కన్న రసవత్తరములై యున్నవని యంగీకరిం
పకలేప్పను. వీరి భావగీతములందుఁ గన్పించి
నన్ని దోషములు వారి కావ్యములం దగ
పడవు. కొలదిగానున్నను అవి రసాపకర్షక
ములుగాలేవు. అట్టిదోషము లెల్లకవులకును
సామాన్యమే. ప్రపంచములో నే కావ్యమును
నిర్దుష్టము కాఁజాలదు. కాళిదాసాది గ్రంథము
లలోఁ బెక్కుదోషములున్నవి. కాని వానిని
విస్మరింపఁజేయు కాళలము కవితలోఁ గలగు.
రసభంజకము గాని దోషములు కొంతవఱకు
సహింపవచ్చును. 'తృణకంకణము'నను అట్టి
దోషములు సహితము. కాని రసభంజకమై
నచో నాదోషము తుంతవ్యయముగాగు. మొత్త
ముమీద వైచారి కవిత్వము సంప్రదాయసిద్ధ
ముగా నున్నది. కాని యీ సుబ్బరావుగారి
కవిత్వమువలె ససాంప్రదాయకముగా లేదు.

ఈపైఁజూపిన దోషావళి భావకవితాసర
స్వతికి భూషణమై యున్నచో వాఁడని
నా సాష్టాంగదండప్రజ్ఞాను.

వసంత కుసుమాకరము

సంఘమేనము, అసమాత్రము, శుక్లసప్తము రాచకురుపులు, శేల్లపట్ట, సమస్త ప్రదరములు, జీర్ణశుభిరోగములు, నరములబలహీనతను అదృశ్యముగా బోగట్టి, మాత్రమువందలి చక్కెరను, త్వరలో పూర్తిగా నశంజేసి, శరీరమునకు మిక్కిలి బలమును గలగశీయు దివ్యోషణము.

ఈ ఔషధరాజము మా ఫార్మసీయంగు, గాస్త్రోక్తముగా లెగూరుజేయబడి, మనదేశీయవైద్యులచేతన, వాడబడి, ప్రసిద్ధిజెందినది.

యోగ్యతా పత్రములు

డాక్టరు యు. రామచంద్రన్,

యం. బి. బి యస్., F. I. M.

మద్రాసు, 20—11—34.

నాకు పంపిన వసంతకుసుమాకరము, నా లండన్ రోగికి పంపితిని. ఆతనిని చానిని నాడు చున్నాను. వానిమాత్రము, లండన్ యూనివర్సిటీ వైద్యకళాశాలయందు పరీక్ష చేయబడగా 2 1/2% యొక్క చక్కెర పూర్తిగా రగిలిపోయినది.

డాక్టరు యస్. వి. కృష్ణరావు,

జిల్లా ఆస్పత్రి, నల్లమల మొట్టు ఆసుపత్రి, భోను (కర్నూలు జిల్లా).

14—3—37.

“విగా క్రిందినవి” పంపిన వసంతకుసుమాకరము నేను వాడినాను. నుంచిన నానిచ్చి నది. ఎక్కడ నుండి మందును వి. పి. గా పంపవలెను.

పెద్ది కేలలాను ఉచితము.

శ్రీ కృష్ణ ఆయుర్వేద ఫార్మసీ, ఏలూరు.

బ్రాంచిలు:—కర్నూలు, గద్వాల, నుత్తి, నంటూరు, చీరాల, జమ్మలమడుగు, తాడిపత్రి, తెనాలి, నంద్యాల, నర్సారావు పేట, నెల్లూరు, ప్రొద్దుటూరు, బుదరు, బద్వారి, బెజవాడ, మద్రాసు, విజయనగరము, వెలగోడు, నూర్యా పేట, పేదపులివర, రాయదుర్గము.

==== సందర్శించుదు ====

AMBI'S CAFE

అంబీన్ కేఫ్

భోజనమునకు నివాసమునకు సౌకర్యములుగల హోటల్ అండ్ రెస్టారెంటు
ఇంటిభోజనము, ఆరోగ్యప్రదమగు రుచికరమైన తినుబండారములు,
పానీయములు

గొప్ప సుఖపొందిన క్యాటర్లు. నాణ్యమైన సదాధములు. స్త్రీలకు, కుటుంబములకు, బ్రాహ్మణులకు ప్రత్యేక వసతులుకలవు.

వాడ్ ఆఫీసు:—

అంబికా బిల్డింగు

10 ఆఫీసు రోడ్

కల్లూరు.

బ్రాంచి:—

6, బ్రాడ్వే మద్రాసు,

భోజనములు (భోజనము, నివాసము)

9/8 బ్రాడ్వే, మద్రాసు.

ఆంధ్రపత్రిక - ఈశ్వరనామ సంవత్సరాది సంచిక ప్రకటనలు

THE MUTUAL ASSURANCE Co., Ltd.

ది మ్యూచుయల్ ఆఫ్యురెన్సుకంపెని, లిమిటెడ్.

187, హాంటురోడు

::

::

::

చెన్నై పురి.

మీ బిడ్డలు సంతోషించుటకై ఉగాదిపండుగనాడు, కొత్తధోవతులును, పిరిగీలును కొనుచున్నారు. స్వస్థ
కాల సర్వా వస్థలయందును యీ చిరునగవుతో నుండుటకు దగిన యేర్పాటులు చేశారా? లేకపోతే
ఆలస్యముచేయక మ్యూచుయల్ ఆఫ్యురెన్సుకంపెని యొక్క పాలిసి ధ్వారా వారి సౌఖ్యమునుగాపాడుడు.

అన్ని తెలుగు జిల్లా లలోను ఏజెంట్లు కావలెను.

విడుదలవు సిద్ధముగా నున్నవి.
 “నేతుబరిధి”

బ్రహ్మాండమైన పౌరాణిక అరవ టాకీఫిలిము

యం. యస్. మోహనాంబల్

,, పిన్నస్టార్

,, అంగము

సి. బి. రంగాచారి

విద్యానాథ్ అన్నాజిరావుగారి

యం. డి. పార్థసారథిగారు

యం. ఆర్. సుబ్బాస్వామి

యం. యస్. రామచంద్ర

కులతుమణిగారు.

హైరక్ష : ఆర్. పద్మాభక్తగారు.

హాలివుడ్ గాక గుర్తు సిద్ధముగా నున్న ఫిలిములు:—

హాలివుడ్ స్టూడియో:—లేక ఫిలిమ్స్

హాలివుడ్ గాక గుర్తు సిద్ధముగా నున్న ఫిలిములు:—

హాలివుడ్ స్టూడియో:—లేక ఫిలిమ్స్

మిస్. యం. ఆర్. విజయలక్ష్మి, దక్షిణమునది గా సుగీతపు పట్ట — విద్యానాథ్ శ్రీనివాసన్ వగైరా.

గడగడగర్భము :-

యం. యస్. మోహనాంబల్ ఆఫ్ మహాన్ గేడియో, విద్యానాథ్ శ్రీనివాసన్ వగైరాలు.

అంధకేళమునందు ఆటగానోపాము ప్రశంసించిన ఫిలిము రాజములు
 దిగవవాటికి సోల్ యిండియాలో డిస్ట్రిబ్యూటరులు:

వలిని సినెటోక్, కొల్వాపూరు, గొప్ప హిందీ, ఉరుదు చిత్రములు

మరియు

కలకత్తాలోని హుమాయూన్ ప్రాపర్టీస్ లిమిటెడ్ ౭8 పేరుగాంచిన బ్రిటిష్ చిత్రములు
 సిద్ధముగా నున్నవి:—Richard Talmadge పోరాటములు ఉండే అనితములగు దృశ్యములు
 “Now or Never” and “Live wire”

సోల్ యెజంట్లు for:—సీమన్సు బెస్టు బయో కార్బన్స్ 7×10 and 8×12

ఫి.లి.సి. సి.మె.గ.టు.కు స్టాకిస్టులు.

For booking apply to:—**ORIENTAL FILMS,** 9, Stringers Street, P. T. MADRAS.

నవనాగరికతకు
తగిన పలురకముల
స్వదేశీ వస్త్రములు

మా కాతావారులకు ఇకలకు తృప్తి పరి
గింనుకట్టి నాణ్యముగ స్వదేశీ వస్త్రములు, పట్టింగులు,
కోయిగుడ్డలు, చీరలు, ధోవతులు, బెడ్ షీట్లు, జాకెట్
పావడ రకములు ప్రాకు చేయబడినవి.

అవి ఇవి యన నేటి శ్రీ పురపులకు, సిద్ధంబు కావల
సిన వస్త్రములు గలవు.

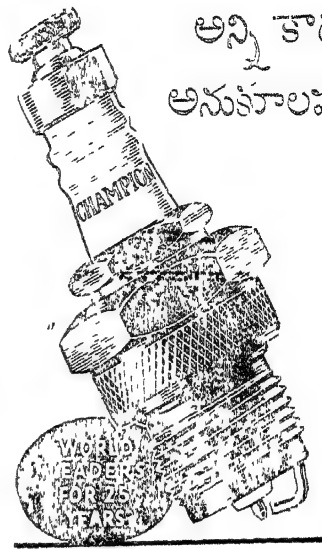
ఒక దఫా దయచేసిని అన్నియు విశద మగును.

కృష్ణా అండ్ కో.,

243-244 చైనాబజారు రోడ్, మద్రాసు.

చాంపియన్ స్పర్డులు

అన్ని కారులకు
అనుకూలపడును

డిస్ట్రిబ్యూటర్లు :

BYRAMSHAW & Co., Ltd.,
MADRAS.

సందర్శించు
BHARATH CAFE మాంటురోడ్, మదరాసు.
భారత్ కేఫ్
(సంఘటన వద్ద)

ప్రారంభములు
దేశీభారత కే. నాగేశ్వరరావు పంతులుగారు, యం. యూ. ప.
మిక్కిలి శ్రేష్ఠమైన బోజన హోటల్

మరియు

రెస్టారెంటు

నాణ్యదనమునకు, సరిశుభ్రతకు, సేవాసౌకర్యములకు పేరుగాంచినది.

తీసి వస్త్రపులకు
డి

ఇతర ఫ్యాషియన్లకు
“లంచ్ హాలు”

&

అగ్ర ప్రదర్శన

ప్రదర్శన

సౌజన్యమునకు

చక్కని హోటలు

బహుశా వచ్చిచూచిన తెలియగలను.

“కల్లెలుంగు” మా విశేష లక్షణము

ప్రాయము—

వి. యన్. కృష్ణ అయ్యర్.

శ్రీమత్సామ్రాజ్యమునకు పృథివీసామ్రాజ్యమును అర్పించిన శ్రీ. ఎనిమిదవ పార్లమెంటు ఆరవ సమావేశము శ్రీమతి సింఘు

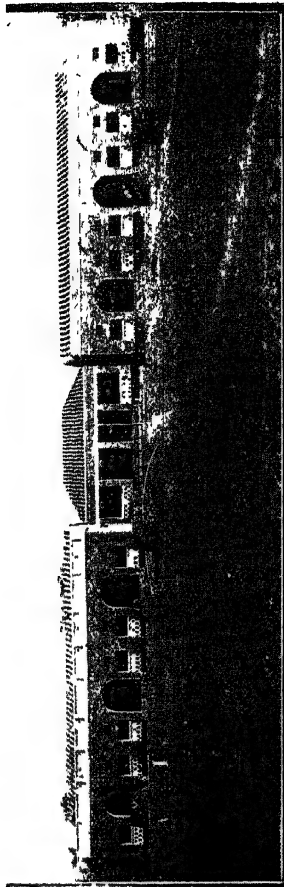
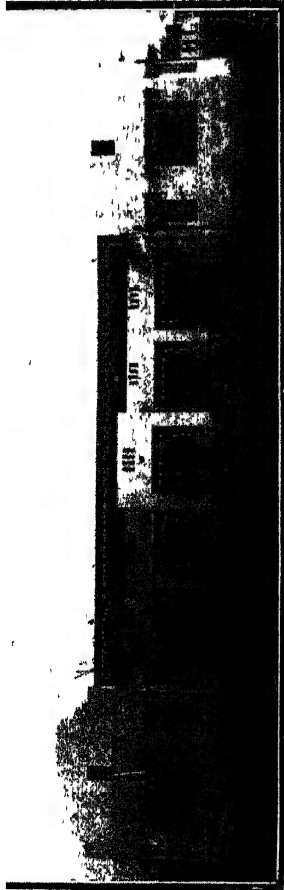
(ఒక మొదటిసారిగా వివాదము)

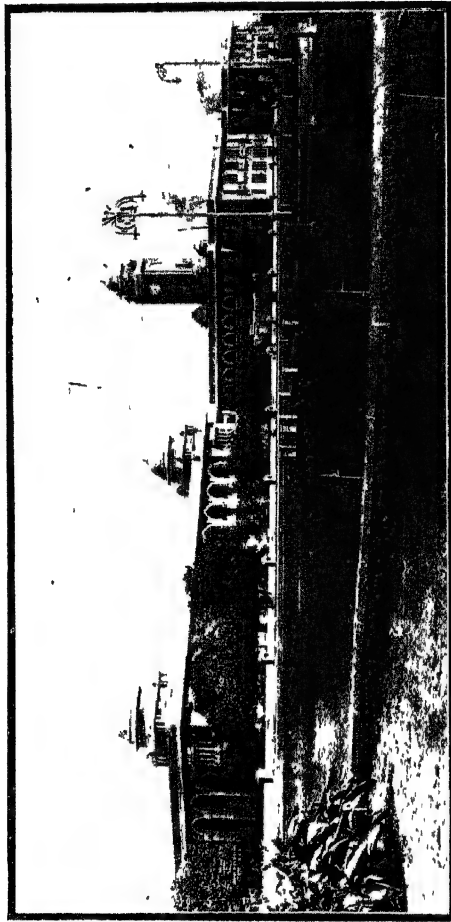
శ్రీమత్సామ్రాజ్యమునకు పృథివీసామ్రాజ్యమును అర్పించిన శ్రీ. ఎనిమిదవ పార్లమెంటు ఆరవ సమావేశము శ్రీమతి సింఘు

(వివాదములందు ఒకానొక ముగిసే ప్రముఖులతో కరస్పర్శగా విమోచనము)

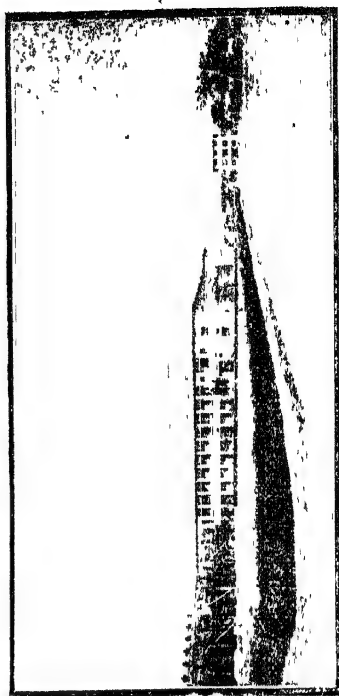
ఎ. రంగస్వామిఅయ్యంగారి స్మారక
మందిరము, మాంబళ్ళము

కింగ్స్ వేలోని హరిజన నేతృక సంఘ నిలయము
యొక్క ఆవరణలో కొత్తగా నిర్మింపబడిన
పారిశ్రామిక విద్యాలయ భవనములు. ఈ నిల
యముండు ప్రదేశముననే పూర్వము
కి. శే. పంచమజ్జారి చక్రవర్తి
పట్టాభిషేకోత్సవము జరిగినది.

చెన్నై పురి విశ్వకళాపరిషత్తు గ్రంథాలయపు
స్థూపనభవనములు !

(1)

శ్రీరామకృష్ణమనాటికి చెన్నై పురి కైరీ
తాంబూలం

ఈ నూతన భవనములను ప్రవేశించినది.

ప్రస్తుతమనుస్మృతి శ్లోకరూపమున నున్నది. ఒకానొకప్పుడు మానవధర్మసూత్ర మనుగ్రంథము డెడి దని మీకప్పుముల్లరు, బుల్లారు మున్నగు పాశ్చాత్యుండితు లూహించిరి. ఈ యూహకు కారణము లేవన :

(౧) ముందు బయలుదేరిన ధర్మగ్రంథములు సూత్రరూపమునను, పిమ్మట బయలుదేరిన ధర్మగ్రంథములు శ్లోకరూపమునను నున్నట్లు గనపట్టచున్నది. గౌతమ ధర్మసూత్రము, ఆసన్ధిబధర్మసూత్రము మున్నగునవి ప్రాచీనములు. యాజ్ఞవల్క్యస్మృతి, పరాశరస్మృతి మున్నగునవి శ్లోకరూపమున నున్న నవీనగ్రంథములు. మనుస్మృతి యనేక హేతువులచే ప్రాచీన ధర్మగ్రంథమని చెప్పవలసియున్నది. గౌతముడు, బోధాయనుడు మున్నగు ప్రాచీనులందఱు మనుధర్మములను పేర్కొని యున్నారు. కావున మనువు వారి కంట ప్రాచీనుడు కావలెను. అంత ప్రాచీనమైన మనుధర్మశాస్త్రము సూత్రరూపమున నుండుటయే సహజము

(౨) శ్రౌతసూత్రము, గృహ్యసూత్రము, ధర్మసూత్రము అను మూడును కలసి కల్పసూత్ర మనబడును. దీనికి చరణమని పేరు. ప్రస్తుతము మనకు ఆసన్ధిబకల్పసూత్రము, బోధాయనకల్పసూత్రము, హిరణ్యకేశికల్పసూత్రము కలవు. మానవశ్రౌతసూత్రము, మానవగృహ్యసూత్రముకూడ నేడున్నవి. ఇక మానవధర్మసూత్ర మొక్కటియే లోపించియున్నది. అదికూడ నుండుచో మానవచరణము పూర్తి

మానవధర్మసూత్ర మను గ్రంథ ముండెనా?

జటావల్లభుల పురుషోత్తము

యగును. అట్టి దొకప్పుడుండెడిదనుటకు ఆసన్ధిబ, బోధాయన, హిరణ్యకేశిచరణముల సాదృశ్యమే సాక్ష్యము. మరియు పై ముగ్గురు ఋషులును నొక్కొక్క సంప్రదాయమునకు మూలపురుషులగుటచే వారికి పూర్ణచరణములున్నవి. మనువుకూడ నొక సంప్రదాయమునకు మూలపురుషుడని తేలుచో మానవచరణముకూడ పూర్తిగ నుండవలెనని తేలగలదు 'మంత్రిపరిషదం ద్వాదశా మాత్యాక కుర్వీతే తి మానవాః' (కౌటిల్య ౧-౨) మున్నగు స్థలములలో 'మానవాః' అని ప్రయోగింపబడుటచే మానవసంప్రదాయమువారు కొందఱున్నారనుభావము వచ్చుచున్నది గాన మనువుకూడ నొక సంప్రదాయమునకు మూలపురుషుడేయని తేలును. అట్లు గుచో మానవధర్మసూత్రమకూడ నుండుట సహజమే యగును.

(౩) కొన్ని స్మృతులలోను, నితరగ్రంథములలోను మనువచనములుగ నుల్లేఖింపబడిన వాక్యములు నేటి శ్లోకరూపమనుస్మృతిలో కన్పట్టకపోవుటయే కాక నేటిమనుస్మృతికి వ్యతిరేకముగగూడ గనపట్టచున్నవి గాన నా స్మృతికారులకును నితరగ్రంథకర్తలకును తెలిసియున్నది. నేటిమనుస్మృతి కాక మఱొక గ్రంథ మెయ్యుండవలెను. అదియే మానవధర్మ సూత్రము కావచ్చును.

(౪) వసిష్ఠ ధర్మసూత్రములో 'పితృదేవతాతిథిపూజాయా మప్యేవ షశు హింస్యాదితి మానవం' (౧-౧) అని యుడుటచే ఇట 'ఇతి మానవం' అనుటకు పూర్వమందున్న మాటలన్నియు మనువునుండి యుల్లేఖింపబడినట్లు స్పష్టమగుచున్నది. ఈ మాటలు శ్లోకరూపమున లేవు; సూత్రరూపముననే యున్నవి. ప్రస్తుతమనుస్మృతి శ్లోకరూపమున నున్నది కాన నీ యుల్లేఖిమీ స్మృతినుండి కాదు. కాన నీ మాటల నుల్లేఖించిన వసిష్ఠుడు మానవధర్మసూత్ర మను గ్రంథము నెఱిగియుండవలెను. అట్లే వసిష్ఠ ధర్మసూత్రములో నుల్లేఖింపబడిన యీ క్రిందివాక్యముగూడ మానవధర్మసూత్రమునుండియే కావలెను.

"అధాపి బ్రాహ్మణాయ వారాజన్యాయ వా భ్యగతాయ మహాక్షాణం చా మహాజం వా పచే దేవమస్మా ఆతిథ్యం కుర్వన్తీతి" ఈ వాక్యములోని 'ఇతి'కి పూర్వమునందున్నదంతయు మానవధర్మసూత్రమునుండి యుల్లేఖము కావలెను.

మానవధర్మసూత్ర మను గ్రంథమునొకప్పుడుండె ననుటకు మైన తెల్పుబడిన యుపపత్తులు సమంజసములుగ లేవు; సరికదా యిందు కొన్ని యుపపత్తు లీ సిద్ధాంతమును బాధించునని గనే యున్నవి. ఈ యుపపత్తులలో దెల్పుబడిన యంశములు సత్యమార

ములుగ నుండుట వీని దౌర్బల్యము నకు మఱింత హేతువు. ఈ యుక్తులలో నొక్కొకదానినే యెత్తికొని దాని బలమును పరిశీలింతుము.

(౧) సూత్రరూపమున నున్న గౌతమాపస్తంబాదుల ధర్మగ్రంథములు శ్లోకరూపముననున్న కొన్ని స్మృతులకంటె పూర్వములని స్థిరపడి సంతమాత్రమున మనుస్మృతికంటెను గూడ నవి పూర్వములే యని చెప్పట తప్పు. ఏ యంశమును ఋజువుచేయవలసియున్నదో దానినే 'ఉండియుండవలె' నని యూహించి తుద కాహేతువుచే దానినే సిద్ధాంతీకరించుట హేత్యుస్పదము. సూత్రగ్రంథములకు పూర్వమునగాని, సూత్రగ్రంథములు బయలుదేరుచున్న కాలములోగాని శ్లోకరూప ధర్మగ్రంథము లేవియు బయలుదేర లేదనుటకు తగిన ప్రత్యక్షవాక్యమేమియు గాన్పింప నప్పుడును, బయలుదేరినవని యూహించుటకు దగిన యాధారము కొంతయున్నప్పుడును మన మాకాలములో శ్లోకరూప ధర్మగ్రంథములు బయలుదేరినవని చెప్పటయే యెక్కుడు సమంజసము. సూత్రములకు పూర్వమున గూడ శ్లోకరూప ధర్మగ్రంథము లుండెడివనుటకు యాస్కని నిరుక్తములో నుల్లేఖింపబడిన యా క్రిందిశ్లోకమే యాధారము.

అవిశేషేణపుత్రాకాం వాయోభవతి ధర్మకః
విభువానాం వినిర్దాదౌమతఃస్యాయంభువో
౭౫౪౯.

ఇట యాస్కుడు దాయభాగవిషయములో మనువు నుల్లేఖించుచున్నాడు. ఇది శ్లోకరూపమున నున్నది

కాన యాస్కునకుగూడ శ్లోకరూప ధర్మగ్రంథములు తెలిసియుండె నని స్పష్టమగుచున్నది. యాస్కుడు పైన తెల్పబడిన సూత్రగ్రంథములకు తర్వాతివాడు కాడు. కాన సీసూత్రగ్రంథములకు బూర్వమున గూడ శ్లోకరూప ధర్మగ్రంథము లుండెడివనుటకు బలముగ ల్గుచున్నది. ఈ శ్లోకము మనువుదేయని చెప్పబడినను ప్రస్తుతమను స్మృతిలో లేకుండుట మనలను బాధించు సంశయము గాదు.

కావున ధర్మ సూత్రములలో మనువు పేర్కొనబడి యుండుటచే ధర్మసూత్రములకంటె శ్లోకరూప మనుస్మృతియే పూర్వమని తేలుచున్నది. గౌతముడును, అపస్తంబుడును, బోధాయనుడును, వసిష్ఠుడును గూడ మనువును పేర్కొనియున్నారు. కాన వీరిందఱును మనుస్మృతి నెఱిగియే యుండిరి. వీరు మనువునూడి యుల్లేఖించిన విషయములు నే మనుస్మృతిలో గన్పట్టుచుండుటచే వారెఱిగియున్నది. శ్లోకరూప ధర్మగ్రంథమే కాని సూత్రరూప గ్రంథము కాదని స్పష్టమగుచున్నది.

(౨) మనువోక సంప్రదాయమునకు మూలపురుషుడనియు, మానవ గృహ్యశాస్త్రసూత్రములు నేడుండుటచే మూడవదగు ధర్మసూత్రము గూడ నాదిలో నుండియుండుట సమంజసమే యనియు తలచుటకు వీలు లేదు. ఏలనః మానవసంప్రదాయ మనునది యెన్నడును నుండినట్లు కన్పింపదు. కాటిల్లుడు 'ఇతి మానవాః' అని చెప్పినంతమాత్రమున మానవసంప్రదాయమువారుం

డినట్లు కాటిల్లుడు తలచెనని చెప్పటకు వీలులేదు. అట్లు చెప్పినో శంకరాచార్యులవారు కూడ నట్లు తలచెనని చెప్పవలసివచ్చును. ఏలనః శంకరులు గూడ 'ఇతి మానవే' అని యుదాహరించినారు. శంకరుని కాలములోగూడ మానవసంప్రదాయ మొకటి యుండె నని దీనివలన తేలుగలదు. కాని యట్లు చెప్పట కాధారమేమియులేదు; సరికదా ఆనంప్రదాయమే యుండియుండినవో మానవధర్మసూత్రములుగూడ సప్సటికి నిచ్చియుండవలె ననవలసివచ్చును. కాని శంకరులేకాక శంకరులకు పూర్వమునండిన కుమారిల భట్టకూడ మనుశ్లోకమునే కాని మనుసూత్రమును నుదాహరించియుండలేదు. ఈ యంశమునవలన నానాటికి మానవసూత్రములేకాక మానవ సంప్రదాయముకూడ లేదని తేలుచున్నది. కాన 'మానవాః' అని ప్రయోగించిన కాటిల్లునినాటికిని యుండవలె నని చెప్పటకు కూడ వీలు గలదు.

(౩) మనువాక్యములుగ కొన్ని స్మృతులలో నుదాహరింపబడిన వాక్యములు నేటి మనుస్మృతిలో గన్పట్టకపోవుటచే నవి మానవగృహ్యసూత్రమునుండి గ్రహింపబడినవని మాకుముల్లరు మున్నగువారు చెప్పినమాటలో బలమును, సత్యమునుగూడ లేవు. నేటి మనుస్మృతిలోనున్న యంశములనే లేనట్లుగ వీరు భ్రమించిరి. వసిష్ఠధర్మసూత్రములో నీక్రిందిశ్లోకము గన్పట్టుచున్నది.

ప్రాకృతప్రమాతానాం సవంశ్యానా
మితిస్థితిః,
భాగధేయం మయః ప్రాహ ఉచ్చిష్టచ్ఛేషణే
ఉభే (వసిష్ఠ ౧౧-౨౨)

ఇట్ల మనువునగ నుదాహరింపబడిన యీ యభిప్రాయము మనుస్మృతిలోలేదని బుట్టరుండితుడు చెప్పినాడు. కాని మనుస్మృతిలోని యీ క్రింది రెండుశ్లోకములలోను నీయభిప్రాయమేకాక చాలవఱకు సమాటయగుట గన్పట్టచున్నది.

అపంశ్చైవ ప్రమాతానాం త్యాగిణాం కల
నాసి తామ్,
ఉచ్చిష్టభాగధేయంస్యాద్ధర్మమఖిరఃశ్రవణః
ఉచ్చేషణం భూమితత్ మజిహ్మస్యాశ్శాస్త్ర్యచ,
దావన్యస్యశ్చిక్ష్ణే భాగధేయం ప్రవక్ష్యతే.
(మను. 3-౨౪౫, ౨౪౬)

అట్లే వసిష్ఠధర్మసూత్రములోని యీ క్రిందిశ్లోకములకు మనుస్మృతిలో నాధారములేదని చెప్పటకూడ భ్రమమూలకముగ నున్నది.

అహః ప్రాహరసంక్తమహారేకమహాచితం
అహఃపదాకం తత్రైక పేవం చ సురహా
పరైః,
అనుగ్రహార్థం విప్రాజాం మను ధృష్టభృతాం
చరైః,
బాలవృథాగురేష్యేనంశికృష్ణ్యువాచహ.
(వసిష్ఠ. ౨౩-౨౬, ౪౩)

నీనికి మూలముగ మనుస్మృతిలోని యీ క్రిందిశ్లోకము గలదు.

త్ర్యహంప్రాతస్త్ర్యహం సాయం త్ర్యహమ
ద్యా యాచితః,
త్ర్యహంపరం వాగ్నియా త్రాజాపత్యం
చరణ ద్విజః.
(మను. ౧౧-౨౧౧)

ఇతర స్మృతులలో మనువాక్యములుగ నుదాహరింపబడిన కొన్ని వాక్యములు నేటి మనుస్మృతిలోని కొన్ని శ్లోకములకు వ్యతిరేకముగ నున్నవని చెప్పట గూడ సత్యదూరము.

ముగ నున్నది. 'త్రయీవార్తాదండ నీతిశ్చేతి మానవాః' అని కొటిల్లుడు చెప్పియుండగ మనువు అస్వీక్షకిని గూడ వేర్కొనుటచే నీరెంటికిని వైరుధ్యమున్నదని బుట్టరు చెప్పినాడు. కాని అస్వీక్షకిని త్రయిలో సంతర్భూతిముగ కొటిల్లుడే యెంచి నాడు. కాన వైరుధ్యము పరిహరింపబడుచున్నది. ఇట్లే యితర వైరుధ్యములును కొన్ని పరిహరింపబడవచ్చును కొన్ని వైరుధ్యములు పరిష్కరింపబడజాలని వైనను గూడ నా యంశము మానవధర్మసూత్రముండెడి దనుటకు బలము నొసగజాలదు. ఏలన : స్మృతులలో సచ్చటచ్చట ప్రక్షిప్తములున్నవను శంశము నందరు సంగీకరించుచునే యున్నారు. అట్టి శ్లోకములను ప్రక్షిప్తముగ నో, పాఠాంతరములుగనో మనము భావింపవలెను. కాని యీ స్వల్ప వైరుధ్యములను గోరంతలు కొండంతలుచేసి వీనికిమూలహేతువు మానవధర్మసూత్ర మని చెప్పట సాహసము.

(౪) ఇక వసిష్ఠ ధర్మసూత్రములోని ౪-౫ లో 'ఇతి' అని యుండుటచే నది యక్షరశః మనువునుండి యుదాహృతమని చెప్పట లోని యాచిత్యమును విచారితము. ఈ సూత్రమునకు పిమ్మట నీ క్రింది రెండు శ్లోకములును గన్పట్టచున్నవి.

మధుపశ్శేచ యజ్ఞేచ
పిశ్చిజైవతకరవృక్షే,
అత్రైవచ పశుం హింసాన్య
స్వాస్యకే త్యజీషీ స్మృతః.
నాకృత్యా ప్రాణిణాం హింసాం
మాంస మత్సర్యకే క్వచిత్,

నచ ప్రాణిహః క్షర్తరీ
ప్రసాద్యాగే వశోఽచధః,
(వసిష్ఠ. ౪-౬, ౭)

ఈ రెండు శ్లోకములును మనుస్మృతిలోనే (౫-౪౧, ౪౨) యున్నవి. ఈ రెంటి తాత్పర్యమే "పితృదేవతా తిథిపుజాయా మప్యేవ శశుం హింస్యాత్" అనుచోట (వసిష్ఠ ౪-౫) నున్నది. ఈ యభిప్రాయము మనువుదని చెప్పటకు వసిష్ఠుడు 'ఇతిమానవమ్' అనుమాటలచేసూత్రమును ముగించుచున్నాడు. ఇట్లు సంగ్రహముగ మనుభావమును తెల్పినపిమ్మట వసిష్ఠుడు మనువాక్యముల నక్షరశః ఉదాహరించుచు రెండుశ్లోకములను గన్పఱచినాడు కావున 'ఇతికి పూర్వమిందున్న భావమును, దానికి పరమందున్న అక్షరములును మనువు వని మనము తెలిసికొనవలెను. 'ఇతి'కి పూర్వమిందున్న యక్షరము లేమనువు వని భావింపరాదా యనః అపుడు శ్లోకములగతి యేననుప్రశ్న వచ్చును. అనికూడ మనువువేయనుచో వసిష్ఠసూత్రమునాటికే శ్లోక రూపమనుస్మృతి యుండె ననియు, దానినుండి వసిష్ఠుడుదాహరించె ననియు తేలును. ఇట్లు సూత్రకాలమునాటికే శ్లోకరూపస్మృతి యుండెనని తేలుచో మానవధర్మసూత్ర ముండెనని యూహించుటకే యవసరము పోవును. ఈ శ్లోకములు మనువువని కానినరాదా యన నేటి మనుస్మృతిలో నవి గన్పట్టుచుండ నవి మనువువని కావనుట యెట్లు పొసగును? వసిష్ఠుడు మనువుభావమును సంగ్రహముగ వచనములో చెప్పినపిమ్మట మనువాక్యముల నుదాహరించినాడ

అంద్ర పత్రిక - ఈశ్వరనామ సవత్సరాది సంచిక

సుటయే సమంజసముగ నుండును. ఇక 'అఘోష బ్రహ్మచారి' మున్నగుసూత్రము మనువునుండి యుద్ధాహారముగల కేయియు నాధారము లేదు. దాని చివర 'ఇతి' యని యుండుటచే నది కొంతటి భావమని నస్పష్టమై యుండుచున్నది.

తేలగలదు. ఇట్టిపలములలో నొక్కొక్కప్పుడు 'ఇత్యేకే' అని యుండుటయు గాంచనగును.

ఈవిధముగ బరిశీలించి చూడ మానవధర్మసూత్ర మనుగ్రంథముం డె నను నూహ కేవలము నిరాధార

మని తేలగలదు. మానవధర్మసూత్రముండెనని మనపూర్వులు నమ్మినట్లెచ్చటను గావించెను. అంతియే కాక శ్రీ శంకరాచార్యులవారిశిష్యులైన సురేశ్వరాచార్యులు మానవ చరితము లేరని స్పష్టముగ వ్రాసియున్నారు.

సాయంకాలపు నీడలు

K. P. S.

జైత్రపాలుడు - కాకతీయులు

మూరేమండ రామరావు

అనుమకొండ యేకశిలా నగరములనుండి యాంధ్రదేశమును పరిపాలించిన కాకతీయులకును, దేవగిరినుండి రాజ్యముచేసిన యాదవులకును గొన్ని పురుషాంతరములకాల మొడ తెగని పోరాటము జరిగెను. ఇంగు యాదవ జైత్రపాలునిని కాకతీయులకును జరిగిన యుద్ధములు మిక్కిలి ముఖ్యమైనవి. వానిని గూర్చి యిటీవల కొన్ని మాతనసిద్ధాంతములు బయల్పడినవి. చారిత్రకాధారముల సహాయమున వానిని విమర్శించుటయే యీ వ్యాసముయొక్క ముఖ్యోద్దేశము.

జైత్రపాలునికిని కాకతీయులకునుగల సంబంధము యాదవ రామచంద్రదేవుని పైతాను శాసనమునందును¹, హేమాద్రివ్రతఖండము నందలి రాజప్రశస్తియందును² గాంచునున్నది. ఈ రాజప్రశస్తిలో జైత్రపాలుడు తిల్లింగాధిపుడగు రుద్రుని బహుపుగ నుచరణాగించి యుద్ధభూమిలో పురుషమేధమును చేసినని చెప్పబడియున్నది. పైరానుశాసనమునందీ జైతుగియే త్రికలింగరాజునొకనిని జంపి, యతనిరాజ్యమును గైకొని, కరుణాంతరం గుడై గణపతిని చెరసుండికొనితెచ్చి రాజ్యమున కభిషిక్తుడైనని చెప్పబడింది ఈ రెండూ ధారములనుండియు దెలియనగు నంశములను బట్టి జైతుగిచేజంపబడిన రుద్రుడెవడు? ఇతని చేతిసే సంహరింపబడిన త్రికలింగరాజెవడు? అతనిచే చెరసుండి విడిపింపబడిన గణపతియెవడు? ఈ గణపతి యెవనిచే నెప్పుడు ఏ కారణమున చెరబెట్టబడెను? జైతుగి యీతని సేవిచేపించెను? అనుప్రశ్నలు బహుల్యైగలుచున్నవి.

II

జైత్రపాలునిచే యుద్ధమున జంపబడిన రుద్రుడు తిల్లింగాధిపతియని వర్ణింపబడినాడు. ఈ జైతుగికాలమున క్రీ. శ. 1191-1209 నడుమ తెలుగుదేశమున కేలియని కేర్కొన దిగినంత ప్రబలుడును, రుద్రదేవుడును పేరుగలవాడును నగు రాజు కాకతీయవంశగ్రాడు, నను

మకొండపురవరాధీశ్వరుడు నగు రుద్రదేవమహారాజుగాక మరెయొకడు గన్వింపడు అంతియగాక రుద్రదేవునిరాజ్యము యాదవరాజ్య విస్తరణమున కడ్డమునచ్చుటయొక నీతినికని జైత్రపాలునికిని శాత్రవమేర్పడుటకునికొక కారణముగను, మరియు ను రుద్రదేవుని రాజ్యాంతర్యకాలమునందతనితమ్ముడగు మహాదేవరాజు కొంతయశాంతిని గలిగించెను.⁴ స్వరాజ్య విస్తరణకాంత్యయై, కంటకమునలె నున్న కాకతీయరాజ్యము నెప్పుడు కబళింతుమాయని వేచియున్న జైత్రపాలుడీ యదనును గనిపెట్టి యనుమకొండరాజ్యముపై దాడిచెడలెను. అప్పుడు జరిగినయుద్ధములో కాకతీ రుద్రదేవుడు మరణించియుండును ఈతని ప్రశంస శా. శ. 1117 కు 1181 కు 1196 కు బిమ్మట గన్వింపకుండుటచే నీవృత్తాంత మా సంవత్సరముననే జరిగెనని యూహింపవచ్చును.

ఇదియట్లుండ శ్రీ చిలుకూరి వీరభద్రరావుగారు తామిటీవల ప్రకటించిన “కాకతీయాంధ్రరాజ యుగచరిత్రము” నందు జైతుగి రుద్రదేవునిజంపెనని వర్ణించినది “అతితయోక్తి”యు, “నింద్యము”నని వ్రాసినారు. కాని యదగ్రంథమున వారే యీ యూహను పూర్వపక్షము చేసికొనిరి⁵.

III

జైత్రపాలుడు యుద్ధములో సంహరించిన త్రికలింగరాజెవడు? అనుప్రశ్న కిటుపై సమాధానము నొసగవలసియున్నది. ఈ సంవత్సరమున ముఖ్యముగ గమనింపదగినవి రెండువిషయములు గలవు. అందు మొదటిది జైతుగిపై

త్రికలింగరాజును జంపి యతనిరాజ్యమును నశపరచుకొనె ననునది, రెండవవిషయము జైతుగిచే కారాగారమునుండి విడిపింపబడిన గణపతి కాకతీయగణపతిదేవుడే యని ఒండితాభిప్రాయమైయుండుట, అగుచో పై త్రికలింగరాజు రుద్రదేవుడు కాజాలడు, అట్లునుటకు రెండుప్రతిబంధకములు గలవు. రుద్రదేవుడు త్రిలింగ లేక తెలుగుదేశమున కేలియని పైతానుశాసనమున జెప్పబడి యున్నాడు, అతనికి త్రికలింగరాజువీరునమున్నటు లెచ్చటను చెప్పబడలేదు. అంతియగాక రుద్రదేవుని మరణానంతర మతనిరాజ్యము జైతుగిచే నాక్రమింపబడక నశనీతమృతగు మహాదేవరాజుచే పాలింపబడెను. ఈ కారణములను బట్టి పైత్రికలింగరాజు మహాదేవరాజే యగునని నే నివసరలో వ్రాసియుంటిని. ఈ యూహ క్షీణింది యాధారములకూడ గలవు.

(1) జైతుగి కాకతీయరాజులలో రుద్రదేవ మహాదేవ గణపతిదేవులకు సమకాలికుడు⁶, అందు రుద్రదేవునితో బోరి యతనిని చంపి, యీజైతుగి గణపతిదేవుని బంధవిముక్తుని జేసెనని యిదివరలో చెప్పియుంటిమి. అప్పు డీయరుగు కాకతీయరాజులకును నడుమగల మహాదేవరాజుతోగూడ జైత్రపాలుడు యుద్ధముచేసియుండుట అసంభవము కానేరదు.

(2) మహాదేవరాజు మూడు సంవత్సరములకాలమే రాజ్యముచేసి మరణించుటచే నది హారాత్సంభవమేయని తోచుచున్నది.

(3) స్థానికగాఢలయందున్నప్రతాపచరిత్ర సోమదేవరాజీయాలందును గూడ మహాదేవరాజు యాదవరాజధాని యగు దేవగిరిని మూడుమాసములు ముట్టడించి, యచటజరిగిన “యసమగజయుద్ధము”న మరణించెనని చెప్పబడియున్నది.¹⁰ గణపతిదేవునినాటి గారవపాడు తామ్రశాసనముగూడ పై కేవగిరి ముట్టడిని పేర్కొనుచున్నది.¹¹ దీనినిబట్టి యీ ముట్టడిలో నప్పటియాదవరాజగు జైత్ర

8. కల్వ్యాణీనగరమునుండి ధిర్యపురి మంతె నలమిగుగా మాల్యవంశమున కొకగీత గీసిన యెడల నీనాటి కాకతీయరాజ్యపు పశ్చిమోత్తరసీమ యేర్పడును. దానికావల యాదవులందీరి.

4. ప్రతాపచరిత్రము
5. తెలంగానాశాసనములు, కాక, సం.7.
6. పుట 3౬౮.
7. Ibid పుట 3౮౦.

8. రుద్రదేవుడు 1158-1196 } 1191-1209, మహాదేవుడు 1196-1198 } జైత్ర గణపతి 1198-1261 } పాలుడు

9. సోమదేవరాజీయము-౨ ఆశ్వాసము.
10. నా “కాకతీయాంధ్ర రాజయుగచరిత్ర విమర్శనము” పుట 52.
11. Ep. Ind, X

1. Ep. Ind 111. p. 113.
2 Bhandarkar; Early Hist. of the Dekkan. (3rd Edn.) p. 243.

పాలుడే మహాదేవరాజును గజయ్యద్దమున చంపెనని యూహించుట మిక్కిలి సమంజసముగ నుండునుగదా!

ఇట్లు స్పష్టముగ దెలియదగు నీయంశమును గూర్చి యిటీవల ఎన్ని విమర్శనలును, వానితో బాటుగ గొన్ని నూతన సిద్ధాంతములును బయల్పడినవి. శ్రీవీరభద్రరావుగారు మహాదేవరాజు రాజ్యముచేయునేలేని యొకసిద్ధాంతమును ప్రతిపాదించినారు.¹² వారిటీవల ప్రకటించిన “కాకతీయాంధ్రయుగచరిత్రము” ను విమర్శించుచు “అ. రా.” యను మరియొక పండితులు నీయూహ నామోదించినారు.¹³ శ్రీ కుంభూరి ఈశ్వరదత్తుగారు వైరామేశ్వరమునందలి త్రికలింగరాజు కాకతీయమహాదేవరాజు కాజాలడని వ్రాసినారు.¹⁴ ఈపండితుల యూహలన్నియు విమర్శించుచున్నవి.

శ్రీవీరభద్రరావుగారు మహాదేవరాజు రాజ్యముచేయునేలేదనుటకు జూపిన కారణము మిక్కిలి బలహీనమైయున్నది. అతడు తన యన్నయగు రుద్రదేవునికాలమున దిరుగుబాటుచేసెననియు, నంతట నీసోదరునిర్బంధమున యుద్ధముజరిగెననియు, నందు మహాదేవరాజు రుద్రదేవునిచేసంపదించెననియు వీరిసిద్ధాంతము. దీనికి సానికిచరిత్రము, ముత్యముగా బ్రతాపచరిత్రము ఆధారపట! ప్రతాపచరిత్రమునందెచ్చటను పై వృత్తాంతము గన్పించదు. అంతియగాక నాగింధమున మహాదేవరాజు రుద్రదేవుని యనంతరము రాజ్యమునకువచ్చి, మూడేండ్లు పరిపాలనమొనర్చెనని చెప్పబడియున్నది. ఇట్లు ప్రతాపచరిత్రమునకే గాక శ్రీవీరభద్రరావుగారి సిద్ధాంతము శాసనములకుగూడ విరుద్ధముగ నేయున్నది. కాకతీయులశాసనము లనేకములు మహాదేవరాజు రాజ్యముచేసెనని స్పష్టముగ దెల్పుచున్నవి. అంతియగాక రుద్రదేవుని రాజ్యము క్రీ. శ. 1196 లో నంతమయ్యెననియు, గణపతిదేవుని రాజ్యము 1198 లో ప్రారంభమయ్యెననియు వీరి నిర్ణయము.¹⁵ ఇది వాస్తవము.

12. “కాకతీయాంధ్రరాజయగచరిత్రము” పుట 3౦౦.

13. ప్రతిభ. సం I-సం. i.

14. ఆం. సా. ప. ప.

15. “కాకతీయాంధ్రరాజయగచరిత్రము” పుటలు ౨౩౬, 3౦౩.

మేయై మహాదేవరాజు రాజ్యముచేయుకనే మరణించి యుండెనచో క్రీ. శ. 1196-1198 నడుమగల కాలమున కాకతీయరాజ్య మరాజకమై యుండెనా? మరియును శ్రీవీరభద్రరావుగారే తమ నూతనగ్రంథమున నొకచోట¹⁶ రుద్రదేవుని యనంతర మతని సోదరుడగు మహాదేవరాజు “౧౧౯౮ నుండి ౧౧౯౯ వ సంవత్సరమువరకును బరిపాలనముచేసి యానంతరమున దేవగిరిరాజయిన చైత్రపాలనితో జరిగిన యుద్ధమునందు వృత్తినిొందెను” అని వ్రాసినారు. దీనినిండి వారిసిద్ధాంతము స్వకపోల్కల్పితము, నవిశ్వసనీయము నని స్పష్టమగుచున్నది.

మహాదేవరాజు రాజ్యము చేయలేదనుటకు “అ. రా.” గారు చూపిన కారణములును వింతగనే యున్నవి. “అతడు రాజ్యమునకు రాతడనే అభిప్రాయముతో మేము పూర్తిగా విశేషవిస్తున్నాము. మిక్కిలి విశ్వాసార్హములయిన ఉప్పపల్లి, ఏకామినాథ, పాలంపేట శాసనములలో గురుని తిరువాత గణపతి రాజ్యమునకువచ్చినట్లు స్పష్టముగా కనబడుతున్నది. పాఖాల, కుండవరం శాసనములలో మహాదేవరాజును గూర్చివ్రాసినది కవుల యత్యుక్తి అని భావించవలెను.” అని యీ పండితుని యభిప్రాయము. ఇం దీక్రింది భ్రమ ప్రమాదములు గలవు.

(1) ఉప్పరపల్లి, ఏకామినాథ, పాలంపేట శాసనములు మిక్కిలి విశ్వాసార్హములట. ఇతర కాకతీయశాసనము లన్నిటికంటెను వీనియందుగల విశిష్టతయేమో? అవి “అ. రా.” గారి విశేషసిద్ధాంతమున కనుకూలములని వారేచెప్పియుండుట తప్ప మరియొకకారణ మేమియు గన్పించదు. అటులే పాఖాల కుండవరము శాసనము లత్యుక్తి పూరితములనుటయు సమంజసమేయగును. ఈ రెండుశాసనములేకాదు, మల్కాపుర గారవపాడు శాసనములును, మరియెన్నియో యితరములును, వాగ్దయమును, ప్రతాపచరిత్రాదులునుగూడ మహాదేవరాజు-రాజ్యము చేసెననియే తెల్పుచున్నవి. వీనినన్నిటినిగూడ నత్యుక్తిపూరితములనియే “అ. రా.” గారు త్రోసివచ్చి సాహసింతురా?

(2) వీరు “మిక్కిలి విశ్వాసార్హము” అని విశ్వసించెడి ఉప్పరపల్లి, ఏకామినాథ,

పాలంపేట శాసనములలోని యేకామినాథ శాసనము¹⁷ నందలి 9 వ శ్లోకము రుద్రదేవుని, పశంసించుచున్నది. పిమ్మట “తదనుజ గణపతిః” యని ప్రార్థించబడి 10 వ శ్లోకము మహాదేవరాజునుగూర్చి చెప్పచున్నది. అటుపై 11 వ శ్లోకములో గణపతి ప్రశంస గలది. దీనివలన రుద్రదేవునియనంతరము గణపతియే రాజ్యమునకువచ్చెనని యేర్పడుట సేద! ఈ విషయమున “అ. రా.” గారు మిక్కిలి పారిబడిరి.

(3) పాలంపేట శాసనము¹⁸ రుద్రదేవుని యనంతరము కాకతీయరాజ్యమున కపాయముగలిగెనని చెప్పచున్నది. అందైనను రుద్రదేవునిమిట్టట గణపతి రాజయ్యెనని లేదు.

(4) కాకతీయుల చరిత్రమునకు సంబంధించిన యాధారములన్నియు బాహుళ్యముపై న మహాదేవరాజు రాజ్యమేసేననియే చెప్పబడినదానిని తిరస్కరించుట మిక్కిలి సాహసకార్యమేయగును. శాసనములలో పూర్వీకులను పేర్కొనునపుడు కొందరిప్రశంస మానుట యుగలదు. పెక్కుకాకతీయశాసనములు రెండవచేతగానుండియే వంశావళిని ప్రారంభించుచున్నవి. దానినిబట్టి గూతనికి బూర్వముండిన మొదటిపోల, మొదటిచేతిరాజులు రాజ్యమేలలేదనుట సమంజసముకాదుగదా! అటులే ఉప్పరపల్లి శాసనములో¹⁹ గణపతిదేవుడు “రుద్రనరేంద్రమపుత్రుండును” అని వర్ణింపబడినాడు. ఇతర ధారములన్నియు నతడు మహాదేవరాజు పుత్రుడనియే చెప్పుచున్నవి. అప్పుడు పై యుప్పరపల్లి శాసనము “మిక్కిలి విశ్వాసార్హము” అని యెంచుట చోస్థానవిషయముగదా!

ఇక మిగిలినది జైతునిచేచంపబడిన త్రికలింగరాజు కాకతీయమహాదేవరాజు కాదను శ్రీఈశ్వరదత్తుగారి వాదము. ఇట్లుచుటకు వీరు పేర్కొనినకారణము మహాదేవరాజునకు త్రికలింగరాజుబిరుదు లేకుండుటయే. అయినను వైకుంఠస్వయము నీక్రిందికారణములచే సమర్థింపవచ్చును.

(1) త్రికలింగరాజు బిరుదుము తూర్పుగాంగులకును, చేదిహొహయ్యులకును నుండిన

17. Ind. Ant. XXI, p. 200

18. Hyd. Arch. Sur. No. 3.

19. Ibid. 27-28 పంక్తులు.

మాట నిజమే. కాని వాలోనెవడైన నొక రాజు యాదవజైత్రపాలునిచే జంపబడెననుచు కాధారములేవియు గానరావు.

(2) కళింగమున నుత్తరకళింగము, మధ్య కళింగము, దక్షిణకళింగము నను విభాగములుండెడివి. తూర్పుగాంగు లీమాఘభాగములపైననున్నది తమయధికారమును నెరవేర్చునట్లు సహితము “త్రికళింగాధిపతి” బిరుదుమును వహించిరి. అట్లే చేదిరాజులకు కళింగమునంతభాగమునే యేలినను పై బిరుదును తోడనే వ్యవహరింపబడిరి. దక్షిణమున కళింగదేశమునకు గోదావరీది సరిహద్దుగ నుండెను. కాకతిరుదుని కాసనములు ద్రాక్షరామమునందుండుటచే²⁰ నాప్రాంతి మతనిచే జయింపబడెనని తెలియుచున్నది. అగుచో రామహేంద్రవరమునుండి ద్రాక్షరామమువరకునుగల కళింగదేశభాగము మహాదేవరాజునకు సంక్రమించియుండును. ఈవిధమున చేదిగాంగరాజులవలెనే యితడగూడ కళింగదేశపాలకుడగుటచే త్రికళింగాధిపతి యగును.

(3) అంతియగాక ద్రాక్షరామమున తూర్పుగాంగుల కాసనము లెన్నియో గలవు. దుగ్రునికాలమునకే కాకతీయరాజ్య మిచటికి విస్తరించియుండుటచే గాంగులకును కాకతీయులకును నిబట్ట సంఘర్షణ జరిగియుండుట కవకాశ మేర్పడెను. పూర్వ మొక్కసం తన శత్రువును ఢిక్కరించుటకై యలసినబిరుదుములను తమ వహించుటగార మెయ్యుండెను. అట్లే తూర్పుగాంగులను ఢిక్కరించుటకై కాకతిమహాదేవరాజు వారి త్రికళింగరాజు బిరుదుమును తాను గైకొనియుండవచ్చును.

ఈ చర్చనబట్టి కాకతిమహాదేవరాజు రాజ్యముచేసెననియు, నతడు దేవగిరిని ముట్టడించెననియు, నప్పుడు జరిగినయుద్ధమునందు యాదవజైత్రపాలు డతనిని చంపెననియు స్పష్టమగుచున్నది.

IV

ఇక మిగిలినది గణపతిదేవుని జైత్రపాలుడు బంధవిముక్తుని చేసినవిషయము. ఈగణపతిమహాదేవరాజుపుత్రుడును, కాకతీయరాజులలో నగ్రగణ్యుడునునగు గణపతిదేవుడేమనిపండిగులందరు సంగీకరించియున్నారు. అగుచో నితనిని చెరబెట్టినవారెవరో జైతుగి యితని నేల విడిపించెను? గణపతి చెరలోనుండిన

స్థలకాలములేవి? అనుప్రశ్నలు బహుత్వముచున్నవి.

పెదతండ్రియగు రుద్రదేవుడే గణపతిని చెరబెట్టెనని శ్రీనీరభద్రరావుగారి యభిప్రాయము.²¹ అందులకు వారు చూపెడికారణము గణపతి తనతండ్రి మహాదేవరాజుతోజేరి తిరుగుబాటుచేయుటయే. ఈ వృత్తాంత మే యాధారమునందును లేకుండుటచే విశ్వసనీయముకాదు. గణపతిదేవుని కాసనములెన్నియో రుద్రదేవుని పెక్కువిధముల పొగడుచున్నవి. ఉప్పురపల్లి కాసనమునందు దత్తుడు “రుద్రసరేంద్ర సుపుత్రుడును” అని వర్ణింపబడినాడు. దీనిని బట్టి వారిద్దరకునుగల యనుబంధము స్పష్టమగుచున్నది. ఇంతకుపైను జైతుగియే గణపతిదేవుని చెరబెట్టెననుట సమంజసముగనుండును. మహాదేవరాజును జంపి యనంతరవారముడగు గణపతిదేవుని చెరబెట్టినచో నరాజకమై కాకతీయరాజ్యము విగ్ధంపమగుటయు, తనమార్గము నిష్కలంకమగుటయు జరుగననునదేశముతోడనో, లేక తమయేలికను బండి కృతునిజేసినచో కాకతీయరాజ్యపజలు యాదవుల యధికారము సంగీకరింతురను నందేశముతోడనో జైత్రపాలు డట్లు చేసి యుండవచ్చును. అంతియగాక నటు రుద్రుడు నుగాక నిటు శత్రురాజ్యపాలకుడును, మహాదేవరాజునంతకునునగుజైత్రపాలుడునుగాని చో గణపతిదేవుని చెరబెట్ట నవసరముగలవారింకెవరును గన్పింపరు. జైతుగి గణపతిని విడిపించెనని యున్నదిగాని పైరాజుకాసనములో నతనిని చెరబెట్టెనని లేదని శ్రీకృష్ణర దత్తుగారి మరియొకయాభిప్రాయం. కాని యా కాసనముననే జైతుగి గణపతిని చెరబెట్టెనని యూహించుట కవకాశము గలదు. అందు జైతుగి “కరుణావరుణాలయః” అని వర్ణింపబడినాడు. దీనినుండి యతడు గణపతిపై కరుణించి యతనిని బంధవిముక్తునిజేసెనని చెప్పవచ్చునుగదా. ఎవరోమరియొకరు చెరబెట్టగా జైతుగి గణపతిపై కరుణించెనా? అట్లనుట కాచెరబెట్టినవారెవరో తెలియుట లేదు. అందువలన మహాదేవరాజును జంపి జైతుగి యతనితనయుడగు గణపతిదేవుని చెరబెట్టి, కొంతకాలమైనపిమ్మట బంధవిముక్తిని చేసెనని చెప్పవచ్చును సమంజసముగనుండును.

గణపతిదేవుడు చెరలోనుండిన దెచ్చట? అనునది మరియొకప్రశ్న. జైత్రపాలుడే యతనిని చెరబెట్టెనని పైన చెప్పియుంటిమి. అట్టి యొడ కాకతీయులకు ప్రబలవిరోధియగు జైత్రపాలుడు గణపతిదేవునిసాంధ్రదేశముననే చెరయందుంచుట సంభవముకాదు అట్లే గుగువో శత్రురాజులందరను పారదోలి కాకతి రాజ్యలక్ష్మీ నకాలప్రళయమునుండి కాపాడిన రేచర్ల రుద్రదేవనాని మున్నగువారు గణపతిదేవుని వెంటనే విడిపించియుండురు అంతియగాక జైత్రపాలు డంతి తెలివితప్పునవాడై యుండెడు. కాన గణపతిదేవుని కారాగృహ నివాసము సాంధ్రదేశమునగాదనియు, బహుశం దేవగిరిలోనై యుండుననియు చెప్పవచ్చును. మరియును పాలంపేటకాసనములో రుద్రదేవుని మరణానంతరము కాకతీయరాజ్యముపై పెండ్లిరో శత్రురాజులు దండెత్తవచ్చి దానిని విగ్ధంపముజేయ యత్నింప, రేచర్ల రుద్రుడు వారిని పారదోలెనని చెప్పబడినది. ఈ కాసనమున పైయుండునకలము జరిగినకాలమునందెవరు రాజుగనుండిరో చెప్పబడలేదు. గణపతియకాలమున రాజుగనుండునీ, స్యదేశముననే యుండినచో యీవిధములుజరుగుట సంభవము. ఒకవేళ జరిగినను వానిని వర్ణించునపుడు గణపతిప్రశంస వచ్చియేయుండును. ఇదియు నాకాలమున గణపతి దేశమున లేడనియే నూచించుచున్నది.

గణపతిదేవుడు చెరలోనుండినకాల మేది? మదరాసుకాసనశాఖవారిరాజు మొట్టమొదటి కాసనము శ్రీ. శ. 1209 నాటిదనియు, సందతని 10 వ రాజ్యసత్సర మున్నదనియు, సంతకు బూర్వపుకాసనము లేవియు గన్పింపకుండుటచే శ్రీ. శ. 1198-1209 నడుమ గొంతకాల మితడు చెరయందుండియుండవలెననియు నూహించియున్నారు²². కాని యీ వృత్తాంతము నింతకుపైను తక్కువ కాలమునకు దీసికొనిరావచ్చును. పైజాంగరాజ్యమునందలి పిల్లలమజ్జిగ్రామములోని శా. శ. 1124 నాటి యొకకాసనమునందు గణపతిదేవునిరాజ్యము “శమితనకలో పశ్చవ పౌంధరాజ్యం” అని వర్ణింపబడినది.²³ ఇంతవరకు నిదియే గణపతి నాటి మొదటి

22 M.E.R. 1906 part II, p. 80.

23. తెలంగానాకాసనములు, కాక.నం.9

పుట 29. 84-85 పంక్తులు.

21. “కాకతీయాంధ్రరాజయగపరిశ్రమ”

పుట 3౦౦.

ఆంధ్రపత్రిక - ఈశ్వరనామ సంవత్సరాది సంచిక

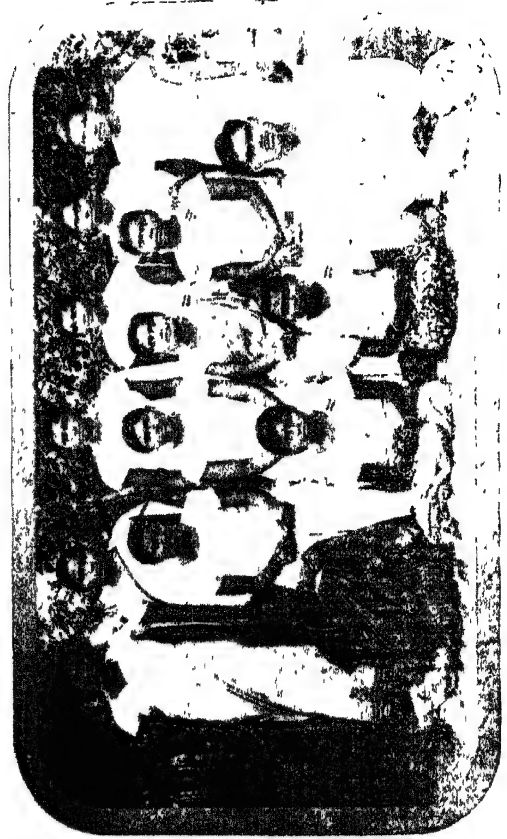
శాసనము. దీనినిబట్టి యీ రాజు కారాగృహ నివాసము క్రీ. శ. 1198 లో మహదేవ రాజు మరణించిననాటినుండి యీ శాసనకాలమున క్రీ. శ. 1202 వరకునుగల నాలుగేండ్ల కాలమునం దైయుండునని తెలియుచున్నది. ఈ శాసనమునపేర్కొనబడిన ఉపపక్షములు

పాలంపేటశాసనములోని శ్రీమతరాజులవిజృంభణమునకే నూచనలని చెప్పవచ్చును. వీనిప్రకారము 1202 నాటి యీ శాసనమునందుండు టచే నీవిష్ణవము లాసంవత్సరముననో, యంతకు గొంచెముముందుగనో జరిగిననియు నూహింపవచ్చును.

పైన చర్చింపబడిన విషయములనుబట్టి జైత్రపాలుడు కాకతి మహదేవరాజునుగూడ జంపెననియు, నతనిపుత్రుడగు గణపతిని చెరబెట్టి క్రీ. శ. 1202 ప్రాంతమున కరుణించి విడిచెననియు చెప్పవచ్చును.

హరిజన భోజనశాలిగృహము, తణుకు

హరిజనవార్షికోత్సవము, సుడివాడ

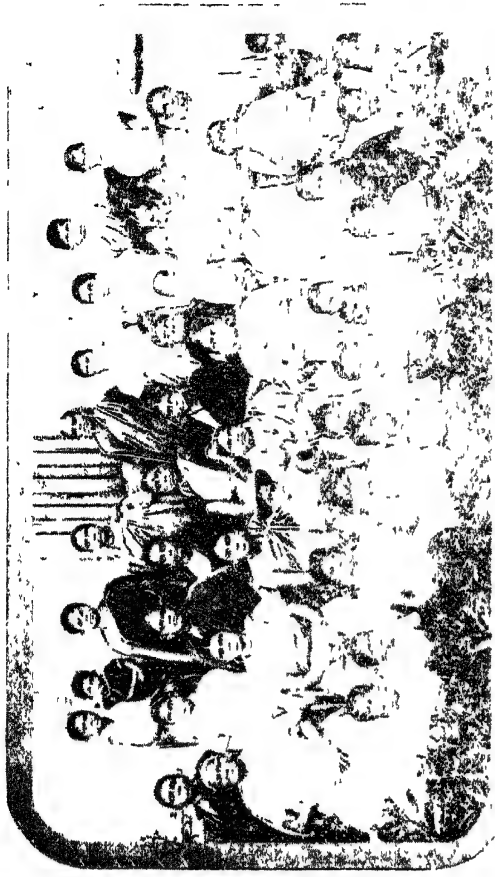

కాకినాడ హరిజనవార్షికోత్సవశాలిగృహము, విద్యార్థినులు

మైలాపూరు యువతీసమాజము, స్వీటియనార్థి శోభనము

మహాత్మా జీవన పాండిత చతుర్వార్థి శోభనము, గుంటూరు

15 మైలాపూరు యువతీ సమాజముయొక్క నూతనభవన ప్రవేశోత్సవము

శ్రీ పురి నేనాపదనమందు స్థానిక మహిళా సమాజముయొక్క 11-వ సమావేశము

శరీరయజ్ఞము

హుమయూచక్రవర్తి మరణించునప్పు డక్కరు పడుమూడేడుల యర్భకుడు. ముక్కుపచ్చ బారని యొప్పివయసుననే యతడు తన గురు వగు బహరాంఖానుని సాయమున సికందర్ మో, అడాలీ, విక్రమాదిశ్య బిరుదనామము డగు హీమూ మొదలగు ప్రబలశత్రువర్గమును రూపుమాపి తనతండ్రిసింహాసీతిక నధిష్ఠించెను.

బహరాంఖానుఁ డక్కరు పదునెనిమిదేడులవయస్కుఁ డైనప్పుడు కూడ తన విరంకుశాధికారమునఁ గొన్ని యత్యాచారములచేత నతని మనస్సును నొప్పించుచుండినందువన చక్రవర్తి రాజ్యవ్యవహారములను స్వయముగ స్వతంత్రించి నడువనారంభించి,

తత్సంకల్పమునకుఁ దొలిపూజగ

బహరాంఖానుని మక్కా ఫకీరుగ నొనర్చెను.

అట్లు స్వతంత్రించిన అక్కరుపాదుషా పాలనమును సహించక మాళవము నేలుచుండిన బాజ్ బహదూరనేడివాఁడు తిరుగుఁబాటు సూపి చెలరేఁగెను. ఆతని నణఁగఁద్రొక్కుటకు ఆదంఖా అనెడు తన సరదారు నొక్కనిఁ బంపఁగా నతఁడు సారంగ పురము సమీపమున బాజ్ బహదూరును సంపూర్ణముగ నోడించి, మాళవముఖ్యనగరమగు డ్జియినీ పట్టణమును జేరుకొనియెను.

బాజ్ బహదూరున కొక మైందవ భార్య రూపిని, రూపమతియనునది కలదా. ఆమె కొటతలుపులుమూసి కొని యాదంఖాను నెడఁరించి

పోరెను. అతఁ డా ప్రహరిగోడ నొక చోఁ బగిల్చి యాశిథిలములచే నగడ్డఁబూడిచి యశ్వరూఢుడై పుర ప్రవేశ మొనర్చెను!

రాణి రూపమతిదేవి ధైర్యసాహసములు తాన చూచి యాశ్చర్యచకితుడైన యాదంఖానుఁడు తిన్నగ నామె నణివాసముఁ జొచ్చి తన్నుఁ బరిణయ మాడినచో నామె రాజ్ఞీపదవిని స్థిర మొనర్చెదనని యామెకుకబురంపెను. రూపమతి వాని బారినుండి విమోచన మందు మార్గ మెఱుంగక నాటిరాత్రికి రమ్మని చెప్పి పంపెను.

నిద్రిస్త నమయమున కాతఁ డత్యంతోతాహవరవశుఁడై యంతిపురి కేగుదెంచి రాణిగారున్న గదిలోనికి వెళ్లెను. హంసతూలికాతల్పమున

రాణి సాలంకృతయై మేలివెలిచీరమునుఁ గిడియొక ప్ర

క్క కారగి కూర్చుండి యాతనిరాకకై యత్యంతసంతోషమునఁ బ్రతీక్షించుచుండినట్లు వ్యక్తముకాఁగా నాదంఖానుఁడు తన నోము ఫలించెనని యువ్విల్లారుచు, బిరబిర వెళ్లి యామె ప్రక్కన కూర్చుండెను.

పాప, మామెకు సిగ్గధికముకాఁబోలును, మానముగా నుండెనని సరసంపు హావభావములు వ్యక్తపఱచుచు నామెయునుగూను స్వతంత్రించి తిసివైచినాడు. రూపమతీదేవి విషపానము చేసి చచ్చియుండెను!

* * *

హుమయూచ చక్రవర్తి కనేక భోగస్త్రి లుండిరి. వారిలో మాహం అంగా యనునామె యగ్రగణ్య.

కథకుడు: విద్వాత్ టి. ఆర్ముగం పిల్లై

[క్రి. శ. 1561-1562 ఏడులవాటి దశతమ సంబంధించిన నకల]

ఆమెయొక్క అపత్య మాదంఖాన్ సరదాకుడు. కావున నక్క రాతని మిక్కిలి విశ్వాసపాత్రుడనియే నమ్మి యుండువాడు. అదియుఁగాక మాహం ఆంగా తన పాలకజనని కావున నామెపుత్రుఁడు తన కత్యంతము కూర్చువాఁ డని యెంచియుండెను. ఆదంఖానుఁడు గొప్ప శూరుఁడు. కావున నాతఁడు పాదుషావారి విశ్వాసమున కెంతయుఁ దగినవాఁ డనియే యనవలయును. మాళవదేశ మును జయించినాఁడు కావునఁ దా త్కాలికముగ రాజప్రతినిధియై రాచ కార్యములఁ జూడ నారంభించెను.

అక్కరుపేర శాసనము లనేకము స్పష్టింపబడెను. రాష్ట్రమున విస్తవ శారుల యాపుమాఁవలయు నని ఆదంఖానుఁడు చేయ లసిన సమస్త శాసనములను జేసి యాచరణ కుం చెను. ధగ్ధవ్యవస్థను జక్కఁగా నెల కొల్పవలయు నని, దయాదాక్షిణ్య ములులేక, స్త్రీవృద్ధ శిశువివక్షలేక, విద్రోహులని యనుమానమున్నంత మాత్రమునఁ బూర్వోపచారణ లేక వారి నందఱ నతిభారుణముగఁ జిత్రవధ గావించెను. న్యాయాచరణ మనునెవమున నాతఁ డొనరింపని యక్రమములు లేవు.

రాజద్రోహు లని పరిగణింపఁ బడినవారిలో నుజ్జయినీనివాసియగు విష్ణుపండితుఁడను యువకుఁ డొక్కఁ డు. ఆతఁడొనర్చిన విద్రోహమేదియో విస్పష్టపడలేదు. కాని యాతని వ్రాలున్న లేఖ యొక్కటి బాజ్ బహదూరునింట లభించినదే గొప్ప నేరముగఁ గన్పయింపఁబడినది.

సింహవేదికపై సుఖాసీనుఁ డయి నిగోలగమున్న రాజప్రతినిధియె దుట వెడతెక్కలు క్షిచితకట్టఁబడిన విష్ణుపండితుఁడు నిలువఁబెట్టఁబడెను. నిమ్మండువంటి మైచాయ; సుందర మైన విగ్రహము; చెక్కితీర్చినట్లుండు నవయవస్ఫూర్తి; నూనూఁగుమీస లు; చక్కని బ్రాహ్మణతేజ ముట్టిపడు చుండ నాతఁడు భగవత్సాక్షిగఁ దా నెట్టివిద్రోహులతోడను జేరియుండ లేదని ప్రమాణ మొనర్చెను.

దొరకేన జాబువిషయమై శ్రద్ధిం పఁ నతఁడు చిటునపువ్వు దొంగుకాదు చుండఁ దా నాతేసీనాఁ డదయ్యర మున నవోధమైన తన భార్యతోఁ దొలికూటమిసంబరమున మునిగి యుంటి ననియు, మానవుని జీవిత మున నట్టి మహదానందదాయక మయిన నేళ నెట్టి విద్రోహముల నైనఁ దఱ వెట్టి నవకళ మేర్పడుట హాస్యాస్పదమనియు నుద్గడించి, తా నట్లు చెప్పికొనవలసివచ్చిన నుండు యువకులకు నహజమైన సిగ్గును వ్యక్తఁజుచు నొక్క చిన్ననపువ్వు నవ్వెను.

ఆ నపువ్వు తురుఝునకుఁ గను గ్రుచ్చెను. “కాఖిరు” లెవ్వరుకాని తన యెదుట నపువ్వుయన్న నది తనవ్యక్తి గౌరవమునకును, నుద్యోగగాంభీర్య మునకును లోపమును సూచించునని వాని నిశ్చితాభిప్రాయము. రాజభీతి లేమిచే వా రట్లు ప్రవర్తించుచుండి రని యాతని మతము.

బామలు ముడివడ ఖయిదీని గుండె లవియునట్లు తీవ్రదృక్కుల చూచి “జాబులోని నీ సంశయమున కేమందువు?” అని శ్రద్ధించెను.

“అది నా పేరుమాత్రమే సంత కముమాత్రము ముమ్మాటికేఁగాదు”

“ఏమి తెలివి! అందున నేమిభేద మున్నది? వ్యక్తఁజువుము.”

తన కెంతమాత్రము భయములే గనుకొని యాపాటుండు చాపల మునఁ గొంత యధికప్రసంగము చేయుటకు సాహసించెను. నిరసరాగి త్వము తనకు బాసటయై యుండుఁగా స్వర్గుసార్వభౌముని సామ్రాజ్య మునఁ దా నెవ్వరికి భయపడవల యును? అందున నీతుఁజుక నను తెలి విని సంప్రశ్నించుచుండెను. కావున ముందువెనుక లాలోచింపక “ఈ మాత్రులఁ దెలిసిడి ఇచ్చట మూఁగి యున్న నీ స్రుక్కబా తువ్వడేని నీ కేశరపువ్వులఁగలఁడు. అట్టిగి చూచుము.” అని ప్రతివచన మా డెను.

ఆదంఖానున కంతమాత్రము మస్కహమయ్యెను. దేహ మంతయు వేయితేల్లి కుట్టినట్లు మండిపోయి నది. కిన్నులు నిప్పుకలు గురియ “భీ, కాఖిరుగాడిదా, నోరుమూయు ము. నీ బాసటక్కులు నాయెదుట విచ్చకుము. ఎవరి తెలివి యెనరి నేమి చేయునో తెలిసికొందువు, కానిమ్ము” అని, నేవకులకు “ఈ సూకరమును చెఱయందుంపుండు. తరువాత నీని పని చూచెదము.” అని యాజ్ఞాపించెను. ముమ్మగుగు శురుఝుల లాతని బిరబిర సీడ్చికొని వెళ్లుచుండ నచివ్వుడొక్కఁడు “ఆతని మాటల యాధార్థ్యము గనుఁగొనుట కెంత నేఁగును? ఆతని భార్యనో, బంధువు లనో యడిగినఁ జాలదా?” అని యుప పాదకము చేసెను.

“దర్శాపు చేసి చూడుడు. వాడ సత్యవాది యనియే తీర్మానము కాగలను.”

అట్టి దర్శాప్రేదియు జరుగలేదు. మరునాటి సంజకడ విష్ణుపండితుని భార్య, ఇందిరాదేవి యాదంభానుని దర్శించెను. “ప్రభూ, నాతి నిరంరాగి రాజుద్రోహ మెన్నడును దల పెట్టి యెఱుంగెడు చైవసాక్షిగ నేను ప్రమాణ మొనర్చుచున్నాను ఆ జాబులోని తారీకున నామగడు నా తల్లిగారిం నుండెను. ధర్మదాతలు నా పలుకులను విశ్వసించి నా భర్తను నడిపించి రక్షింపుడు.” అని యతిసీనముగ రెండుచేతుల నాచి నేడుకొనిండును.

అశ్రుకణవిభాస్వంత మయిన యా సుందరకపోలములఁ జూచి, వెడద కందోయి సొంపు నెంచి, నరుణానికాధరనింబును బెకల్చుకొని వచ్చుచుండు మల్లెమొగ్గ వంటి దళన కాంతుల గణించి యాదంభానుడు నిస్సంగుడై కొంత సేపట్ట తొప్పవేయక నోరుదెలుచుకొని తేజిపాణులచు చుండెను. అనిర్వాచ్యమైన మంద హాస మొక్కటి యిగురెత్తి వానిపెద పులనడుమ నిటునటు దుందుడుకు నేయనారింభించెను. క్షణక్షణమున కాతని నేత్రద్వయ మా సౌందర్య రాశి గొల్చుచున్న మిఱుమిట్టచేఁ గాఁబోలు దిగ్భ్రమ సూచింపుచుండెను. ఎట్లకేల కాతఁడను,

“కాంతామణీ, నీ మగఁడు దోషి యేయని ఋజువాఁడు ప్రబంసాత్మ్య మున్నది. దానిని నీవ చూడు” మ నుచు లేచి సమీపముననున్న యొక బీడువా తెఱచెను. అం దొక లేఖ

నెత్తి యుండలి “చేవాలు” మాత్ర మగడఁపన ట్లామెకట్టెడుట దానిని బట్టి “ఈ పే రెవ్వరిదో చదువుము” అని నుడిచెను.

బాష్పధారాస్థావితమైన వదనార విదనును దుఃఖికొని ఇందిర యోడనే “పేదమాత్రము నా మగనిదే కాని వ్రాలుమాత్ర మాతనిది కానేరదు. లోకమున నెందఱు విష్ణుపండితులు లేరు?.....” అని విస్పృష్టముగఁ జెప్పెను.

ఆదంభానుఁ డొక్క వికటవికృత హాస మొనర్చెను. సంపూర్ణచంద్ర నన్ని భమయిన ఆ ద మ వదన పుండ రీకమునుగబళించివైచెడునట్లుచూచు చు నిలుచుండెను. ఆ చూపుల యంత రార్థ మామె కవగతము కాలేదు. సహజముగ శ్రీజనమునకు ప్రకృతిలో నట్టిచూపులయం దే విపత్తిమిడియున్నదో యెఱుకతట్టుట కలదు. తా నొక్క యగాధమయిన భయంకర వాపీతటమున నొంటికాలి పై నిలిచియుంటి నని యామె కు తట్టెను. దేహ మాపాదమస్తకము కంపించిపోయెను. వాని కడటదృష్టి యువతీజనప్రాణాధిక మైన జీవనసర్వస్వమును గబళింపఁగోరుచుండెను.

“అనుపమాంగీ, నీ వచనముల విశ్వసించితినేని విష్ణుపండితుఁడు విమోచనయుండే. కాని.....”

“విశ్వసింప కేల పోవలయును? నా మాటలలోని యాధార్థ్యమును బలపఱచుటకు మా బంధుకోటి యున్నది.”

“బేలా, నా కొక్కనిసాత్య మేల కావలయును?” అని నర్మగర్భముగఁ

గనుగొని “పలచితినేని, నీ మాటలను నమ్మకున్నను, సీకొఱకై యీ వ్రాలు సీభర్తది కావని యొప్పుకొందును.”

పాప మాయనతి కాతనికలుకు లర్థముకాలేదు. కాని యాతని ప్రవర్తన మతినిచిత్రముగ మాత్రము వ్యక్త మగుచుండఁగా నామె బాష్ప సీక్తనయనములు శివదృష్టుల నిరోధించుచుండ నట్లే కొయ్యవాటి నిలుచుండెను.

“మోహనాంగీ, ఇదిగో — ఇటు చూడుము. నీ ప్రాణేశ్వరుని యనువులను నీ సుందరకరారవిందములయం దుంచెదను. నీ యిష్టము, దాని నేమయినఁ జేసికొనుము. నాశనముచేసెడు నిర్దియాత్మపు కా వనుకొందును.” అని తన స్వాధీనమున నున్న మార్దవ నంతయుఁ గేంద్రీకరించికొని యల్లనల్లన వడింపుచుఁ దనకున్న ప్రసన్నభావము నంతయుఁ బ్రదర్శించి యామెను మిక్కిలి సమీపించెను.

ఇందిర వానిసామీప్యమునుగుఱు తించులోపున నాగుఁబమువలె వాని దక్షిణహస్త మామెలేఁగొనునఁ బ్రాఁకులాడెను. కెవ్వన నొక్క చావుకేక వైచి యాసాధ్యి విలవిలఁదన్నుకొని వానిచేతిని విడల్పివైచి దూరముగఁ బాటిపోయెను.

తన మనోరథ మీరితి భగ్నుము కాఁగా నవమానకళాఘాత బాధితుడై కోపానల జ్వాలలు ప్రజ్వరిల్ల నాడెడు కర్కశస్వరమున “మరొక్కసారి బిగ్గఱగనైన నూపిరి విడిచితివా నీ మగనికండలు గోసి కాకులవాతఁ బడవైచెదను. జాగ్రత్త నుమా” అని

క్రొవ్య ముట్టిడ కఠినముగ గద్దించెను.

“న న్నానలికి పోనిండు” అని యిందర ద్వారమునకుకు బరువిడెను. అదుపుక కేదియో తోచు వెనుక నుండి యదలించి తఱుమువానివలె “అనతియవాదినీ, నీ విట్టి యబద్ధముల నాకడఁ జూపరాకుము. పొమ్మావల” అనుచుండెను. ఆమె వానిమాటలను వినిపించుకొనక తనదారిని తాను వెళ్లెను.

ఆమె యిలుసేరుటయే తడవుగ రాజభటుఁ డొక్కఁ డేతెంచి “మఱు నాటి వఱువాత విష్ణుగుప్తుఁ డురితీ యింపఁబడు”నని రాజాజ్ఞఁ జదివి వినిపించి వెళ్లెను.

విశ్వ మంతయు నా సతీమణికి గాఢాంధకారమయమయి కన్పటెను. ఇకేమున్నది? తనప్రాణాధికుండైన పతిదేవుఁ డింక లేడు. ఆమెలోని జీవన జ్యోతి యాటిపోవును. ఆపై లోకమునఁ దనబ్రదుకు సర్వశూన్య మై పోవును.

అంతలో నామెకు మఱొక్క యాలోచన స్ఫురించెను. “పాణిగ్రహణము దొట్టి దృఢతమానురాగము తోఁ దన్ను సాఖ్యాంబుధిని దొప్పఁ దోఁగఁజేసినయాతనితో సహాగమన మొనర్చి యేల వెన్నాడరాదు? ఇదియే చక్కని యుపాయము.”

అట్లామె నూనాఁ డంతయు జలమయిన ముట్టక ఊపవసించి, సాయం సమయము కాఁగా నొకపరిచారికను వెంటఁబెట్టుకొని తనమగఁ డున్న చెఱసాలకడ కేఁగెను.

కారాగృహాధికారికి ద న్నెఱింగించుకొని తన జీవితేశ్వరుని గడ

సారి చూచిపోనిమ్మని వేఁడెను. కారాపతియుఁ గొంతసే పాలోచించి నిరాకరించునట్లు తన కే యదనపు టుత్తరువును లేమిచేనామెను విష్ణుఁడగుతొండున్న భూగర్భస్థమైన గదిలోఁ బ్రవేశపెట్టెను.

ఇంకఁ గొన్ని గంటలలో మృత్యువువాతఁబడకతప్పదని సహూర్ణముగ నెఱిగిన యాపాటుఁ డాపాదమస్తకముపాలిపోయి జీవచ్ఛవమై పడియుండెను. తన నిర్దోషత్వముతో ధన యావనములు, నాత్మవిశ్వాసము ముప్పిరిగొన్నప్పు డాత్మశౌరవముఁ గాపాడుకొనుటకై చాపలమున నినుమంత యధికప్రసంగము గావించి రాజప్రతినిధికోపాగ్నియందు శలభప్రాయుండై పాతికేడు లయిన నిండని పసితనమున నకాలయముని నోటఁ బడవలసివచ్చెనుగదా యని చింతచేఁ గుమిలిపోవుచుండెను. ఆనాఁ డరిభీకరుఁ డగు నాదంఖానుని దృఢీకరించి యాత్మశౌరవమును గాపాడుకొనఁ దెగింపుతో నిట్ట నిలిచిన చుట్టాతిగుండిమజన్నిగ ట్టాతఁడు సేడు కాఁడు.

నిష్ఫలకోపమున మాటిమాటికిని గఱవఁబడి కాటులుపడి కందిపోయిన పెదపులును, నిష్ప్రయోజన మైన తన జీవితగాధను దలఁచి తలఁచి యుద్వేలావేగమున నూడఁబెఱికికొని కేమించి చెల్లాచెదరై ముఖమండలమును గప్పియున్నట్టి కేశములును, నానన్న మరణమునకై భయముపడి పొరలాడి పొరలాడి పీలికలుగా నయిన వస్త్రములును, ధూళిధూస రితశరీరమును గల యాయువకుఁ

డతిదైన్యమున చూఁబులుగుండె లవి సిపావున ట్లుగలాల్పుచుండెను.

తన ప్రాణాధికయైన యిందరను బాడగాంచినదే ఒక్కగంతు వైచి యామెకంఠమును నిగ్గ కొంగవించి తన యుత్తమాంగ మోమెవక్షణలమున నిడి బాలకునివలె వెక్కి వెక్కియేడువనాశెను. ఆ యిబలయుఁ దన జీవితేశ్వరుని బొదిపెట్టి దిశః ముప్పికొనుచు రా సతిమూత్రముగ రోదంపజొచ్చెను.

ఒరిమొగి మొక్కరు చూచి చూచి యాదంపతు లెంతసే పెట్టిరో తెలియదు.

ఏపాప మెఱుంగఁగనివానిపై రాజద్రోహ-సేరము మోపరిగదా యని య, నిందలపాలయి యాశఘాతము ముగఁ జావనలసివచ్చిన విగ్నివిధానమును గూటిను, నాదంఖానుని దౌష్ట్యమును నిందించియు, నెట్లాట్లా డారటఁదెచ్చుకొనఁ బ్రయత్నించి విఫలుండై యాతఁడు రోదనమును శరణము నందెను.

ఇందరి యింక నోర్వలేక “ఒరమేశ్వరా, నా జీవితేశ్వరునిజీవము లుఱచుతఁ బడియుండ నట్లాది బ్రాత్రపైచి నట్టి నా బేలతనము నేని సహించదవు?...” అని ప్రలాపించుచుండ విష్ణుమండితుఁ డులికిడిలేదీ “ఏమంటివి? ఏమంటివి? నా రక్షణోపాయము నీ యుఱచేతఁ బడనా? దానిని నీవు వమ్ముచేసితివా? ఏమి? ఎట్లు? ఏమి?” అని వేయివ్రళ్లల నూపిరాడకుండ నామె నడిగెను.

“నాభా, సత్యము. కాని దానికిఁ బ్రతిమూల్యము...”

“మూల్యమా? మూల్యమునా యోచించుకొని నన్ను కటికవాని కర్పించితివి? ఛీ, భార్యా రూప ముననున్న పితౄచమా? సీముఖము చూచిన దురితము. పొమ్మావలకు, పొమ్మావల” కని యామె నున్న తుండై చావబాడెను

పాప మానుకతి దెప్పలు తిను మచే నడచిన నమస్త వృత్తాంత మును నవేదించెను.

ఆమెనధ సంతయు మెట్టుమెట్టుగ పిన్న యాతని కానరాధమునిమై గలిగిన క్రోధమునకు మేర లేదు. నిలు వెల్లు గంపించుచుండ నాతడు లేచి పండ్లు పట్టటం గొఱికి “లంజాయాః పుత్రుడు” అని మేముగర్జన మొన రించి, నిర్ధనుని యాటోపమువంటి న న్యధక్రొవమునకై తక్షణము సిగ్గు పడెను.

ఆతని హృదయఁగిరినర్జనమును గమనించి యా సప్రత “హృద యేశ్వరా, యీ మహావిఘ్నముండి విమోచనమార్గ మగపడదు. తొలుత మీ రెల్లయున నాదృశ్యమును నేను జూడనోపను, వినునజాలను. తొలుత నే నెట్లయిన మరణించెద. దాని నేను మీ మృచటఁ గలసికొనుటకై ప్రతి ష్ఠించుచుండవచ్చును.” అని యేడ్చెను.

మృత్యుదేవత మహాభీకర మైన తన వదనగవ్యారము తెఱచికొని కరాళదంష్ట్రం భాగ్యశ్రమున కన్నులకు మిఱుమిల్లు గొల్పుచు నాంక చాచి ఒక్క కబళమున మ్రింగివేయుటకై యెదుట లొట్ట వేయుచు బాడకట్టుచున్నది. తక్షణ తక్షణమున దా నాదీర్ఘజీవీకాపాశ

మునఁ జుట్టుకొనఁబడుచు ముఖము వైపున కాకర్షింపఁబడుచు పలు మొనలచే క షతుండములఁగచీల్చు బడి కరకరనమిలి వేయఁబడు మిన్నఁ డు. పంచేంద్రియములు స్వాధీనము న నున్నప్పడే చిత్రవన గావింపబడి యాతని ననుభవించుచుండెను. తల దిమ్యెక్కినది. మహా దారుణముగ నిట్లు మఃఁగించ నాతనికి మనసొచ్చ లేదు. ప్రాణము లత్యంతమధురము లయి యున్నవి. మహావనపుముచ్చట లఁ దనివార నొక్కఁరయైనఁ జవి చూచి యెఱుంగఁడు. ప్రదిలిప్రిదిలి వచ్చు దుఃఖమున బావురుచుని యొక్క పెద్దయేడుపేర్చినాడు. జీవి తేశ్వరి నట్టె యదిమి కాగిలింపు కొని “ఇందిరా, ఇందిరా, నా...నాకు మతిపోయినది. అయ్యో, నిరపరా ధుడను నే నీపాడుచావు చావలేను. ప్రాణసంరక్షణార్థమై యేమొనర్చిన నేమి? దోషాదోషము లెంతవఱకు మనల నంటియుండును? ఒకవేళ నీ వఘోనర్చియే యుండిన—హృద యమునకును మనసునకును సంబం ధములేని యా ప్రవర్తనమొక-ఒక- శరీరయజ్ఞముగఁ జరిగిమించి...పరిగఁ గింపఁబడవచ్చునేమో!.....అబ్బా నాకు నిజముగ మతి తప్పిపోవుచు న్నది.....” అని యాతఁడు తన పలుకుల వైచ్యమునకుఁ దానే క్రుంగి పోయి కూలఁబడినాఁడు.

లోకమున నెట్టిపాపపహినుఁ డయినను ధర్మపత్నితో నిట్టిమాట లాడియుండకపోవచ్చును. పౌరుష మునకును మేరయనునది యొక్కటు న్నది. ఎట్లున్నను మొత్తమునయి నాతఁడు నొక్కమానవుఁడేకదా!

లోకమున నెట్టిపాపపహినుఁ డయినను ధర్మపత్నితో నిట్టిమాట లాడియుండకపోవచ్చును. పౌరుష మునకును మేరయనునది యొక్కటు న్నది. ఎట్లున్నను మొత్తమునయి నాతఁడు నొక్కమానవుఁడేకదా!

ఇందిర బర్తకేసి చూచుచు నట్టే మైత్ర్యశూన్యమై నిలిచెను.

తన పుత్రులొక్కొక్కటియు నామెహృదయమున దృఢముగఁ బాదుకొనినవి. ఆతనియాతఁడఁ జూచి గుండెయలయెయ నామెకేరుయో తోచినది. నివాసన లేచి మొగము మూసికొని వింపించుభర్తను నిదా నించి పక్కించి చిలుకుపొటుకు మన కుండ బిరబిర వెడలిపోయెను

చెఱసాలగొకిట నిలిచియుండిన తన పరిచారిక నింటికిఁ బంపెను. ఆ నిశీధమున నామె లీన మైపోయి నది.

ఆదంభానుఁ డప్పడే శయనాగార మున కేగుచుండెను. ద్రాక్షురసపాన మత్తుండై కన్ను లరమూసికొని కాల్గి ప్పుకొనుచు నాతఁడుఁకక్కఁజేరి యం దొఱుగెను. అట్టి వేశయం దాతని యెదుట ఇందిర ప్రవేశపెట్టఁబడెను. ఆమెదర్శనమున నాతఁ డులికిపడి యున్నతృప్తపటాపంచలగుడు “కామిని నేవకున కేమి యాజ్ఞ?” యని వికట విసముండై వికృతముగ మోఁకరిం చెను.

ఆమె వాని కుటిలతను నిరసన భావమునఁ దృణీకరించుచు “ఒక్క తక్షణ మేకాంతసం భాషణమున కనుజ్ఞకావలయును” అని కట్టెవాఱిన మొగముతో నడిగెను. వాఁడు తన గది నొక్కఁగి చుట్టును పరికించునం తలో ఎక్కడి పరిచారిక లక్క డక్కడ అదృశ్యలైపోయిరి. మరల నతఁడు కృత్రిమమును, హేళన మిత్రి తిమును నయినస్వరమున “అజ్ఞ”యని గుండెల్లించువానివలె సరమోఁకరిం చెను. జగుప్సాకరములైన వాని సర్వ

చేప్పల నామ గుండె జొయి చేసి కొని సహించినది. “అయ్యో, భర్త బ్రదుకు తెరవొం డీ యుదయమున సూచన మె నచ్చితివి.....”

విస్మయాద్భుతములచే నతఁ డొకింత తొట్రుపాటు పొందినాడు. వెంటనే “ఏరిహిణీ, నీ కమితకులాగ్ర బుద్ధివి. నీవతిసేవన మద్వితీయము. ఇదిగో ఒక్క సూక్ష్మము గ్రహించుము-సభర్త జీవించుచుండ.”

“మాళవమున నేడు వేన సమస్త ప్రాణుల రక్షించు శిక్షించు దక్షుండను. ప్రత్యక్షుల మేశ్వరుండను. అట్టి యాశక్తిని నీ మగనిరపయమయి, నీ యజుచేత నిడుచున్నాను. నాయెడ నీకృపాకటాక్ష మున్నదని వచించుము. చాలును. ఇదిగో సమగఁ డీక్షణమున చెఱవిడివడినాడు.” అనెను.

“నా పునరాగమన మా మాట వనించినట్లే.” అని యా బ్రాహ్మణి నిరంతర మేకధారగా ప్రవహించుచున్న బాష్పములను గొనగోట మీటికొనుచు ప్రతివచించుచును.

* * *
* * *

అరుణోదయ మింకను కాలేదు. ఉజ్జయి నీపుర కారాగారకవాట పాటనమునకయి యది బ్రద్దలగురితి నిందిర దబదబ గ్రుద్దెను. ఇట్టివేళ నెవ్వరాయని చెఱనాయకుడు తలుపులఁదెఱచెను. అతనిచేత సత్యంతాప సరముగ నిందిర యొక ఫర్మానాను దుఱిమి “క్షణమైన నా సీపకు”మని మందలించెను.

అతఁ డాపస్త్రీమును జదివి యామెను దేఱిపాఱజూచి యాడు విడిచెను. అతని ప్రవర్తనమున కచ్చె

రువడుచుండు నామెయెదుట విష్ణు పండితుఁ డుండినగదితలుపు తెఱవ బడియుండుట కన్పట్టెను. తోడనే యామె యా చీఁకటికొట్టిన దూఱి “నాఛా, నాఛా” అని బిగ్గఱగ నేదో చెప్పరాని లోదడ కుత్తుకను నిరోధించుచుండ నఱచెను.

ఆమె కా గాఢాంధకారమునఁ దన ప్రతిధ్వని వెక్కిరించుచున్న ట్లుండెను. బదులు లేదు.

ఇంతలో చెఱనాలయ ధికారి మినుకుమినుకు మనుచున్న దీపముతో నాగదిఁ బ్రవేశించెను. ఆ యం వెలుఁగున గదినడుమ త్రాడు మెడఁజుట్టి ప్రేలాడుచుంగీను విష్ణుపండితుని శవము కన్పట్టెను ఆ యువతి కాటుమని చావుకేక వైచి నిట్టనిలువునఁ గూలిపోయినది.

స్వహనందినవెంటనే యామెకు తనచేత నున్న రాజాజ్ఞను జరుప సచ్చెను. అదు “విష్ణుపండితుని అర్ధరాత్రమునకే ఉరిదీసియుం దవలయు” నని యున్నది.

సీచాతిసీపమును, ఘోరాతిఘోరమును నగు నట్టి యాయనూనుషమున కామె భీషణరోషాగలదంద హృమాన మానసమై తీవ్రతర ప్రతిహింసచేఁగాని తనకని తీర దని దారుణముగ ప్రతిజ్ఞ చేసికొనెను. ప్రతిహింసాసమయప్రతిక్షణమే యామె ప్రకృతకర్తవ్యముగ తీర్మానించుకొన్నది. వేటొండు అలోచన ఆమెకు లేదు.

ఆదంభానుఁడు హాయిగహుక్కాపీల్చుచు చెక్కుచెదరక యేదో కాలక్షేపము చేయుచుండెను. ఇందిర యావేళకే రాజోద్యోగులంద

ఱకు విఖ్యాత యైనకారణమున నామెకు రాజభాగమున నాటంక మనునది లేకపోయెను. ఇదివేగమున నా యువతి సరసర రాజప్రతినిధి యొద్ద కేటించి క్రోధసంక్షుభితమైన సత్కర్మల నిమోక్షాన్నితి మగుచుండ మహారోషము నొందిన కాలభిజం గివలె యుగ్మకొట్టించు నిశితర ద్మక్కుల నాతనిశిరీసును శూల ఘాత బాధితముగ నొనర్చుచు నిలుచుండెను.

ఆదంభానుఁ డామెయందు కలిగిన పీరితమైన సౌందర్య న్యత్యయము నకు స్వార్థమున విస్మయ మందక పోలేడు. షేజోరాగిని నుండిన యాకాంత చూనిమనుషుని ప్రేమము నలె నాతనికి వెఱుగకొల్పెను. వాని నివ్వెఱపాటును మరెక్కరించికొని యామె వానిని గొక్కుమిక్కాడ కుండ చావదట్టెను. తిట్టికట్టి యలసి పోయినపిద నామెను జూచి మోటు సరిసముగ “ఏమి —” విష్ణుపండితుండు కారాగారనిమోచన మంది నాఁడు కాఁడా? అట్టి సంపూర్ణ స్వేచ్ఛ వాని కింక నెవ్వ రిచ్చియుండురు?—ఇందిరా, నా హృన్మందిరా! మనదాంధత్యసుఖమున కంశరాయముగ నుండువానిని మననిచ్చునంతటితెలివిలేనికార్య మాచరింతునా? —” అనుచుండఁగా నా యువతి గిరుక్కునఁ దిరిగి పాశపోయెను.

నాటి నడిగేయి యిందిర యెవరికిని చెలియకుండ చంబాల్ నదిలో నొకడవ నెక్కి సయనము సాగించెను. చంబాల్ నది యమునకు నొక యుపనది; ఉజ్జయిని నానుకొని పోవుచున్నది. అట్లామె

కొన్నాళ్లలో కాళిందీముఖమున నాగ్రావట్టణము దాటి ఢిల్లీనగరమును జేరెను.

ఢిల్లీవట్టణమున నాడు శృంగాటకము లన్నియు జంపిక్కిగము లయి అలజడి నందుచుండెను. శృంగాటము లేకాక వీధులన్నియుఁగూడ ప్రజల గుంపులు గునగునలాడు చుండ బొంబిపోవుచుండెను. “ఖానాఖానా వారు దారుణముగ ఎగ్రొవఁడిరి.” అని వారు రహస్యముగ నొకరితో నొకరు చెప్పుకొనుచుండిరి.

ఇంతలోఁ గొందఱు రాజకీయోద్యోగు లొకజట్టుగఁగూడి ప్రజలచే కులు శ మృదుగమింప రాజభవన మును సమీపించిరి. వారందఱొక్కమోటుగ రాజదర్శన మపేక్షించి యాతనితోట సత్కృత్యముల నీనఁ గుతూహలము గనుఁజిరి.

అక్కగుచక్రవర్తి తన ప్రజల కౌతూహలమును దీర్చుట కనుమతింపి తన సాధపు డాబాకడ కేతెంచి “చక్రవర్తి, చక్రవర్తి” అనుచు, “సద్దా, సద్దా” అనుచుఁ గ్రిక్కిరిల్లిన పోరు నొక్కవరి పరికించెను. నిశ్చయమయ్యెను. చక్రవర్తి దుఃఖరుద్ధకంతముతో,

“మా గురూత్తములు మక్కాయాత్ర జేయుచు భౌతికశరీరమును వదలినమాట మా కెల్లరకును హృదయవిదారక మయ్యెను. మీ రెల్లగు నాతని యాత్మశాంతికయి యథోచితముగ నచ్చటచ్చట దుఃఖనూచకములగురీతులబ్రవర్తించుకొనుఁడు. సాయంకాల మగుడు మేము జమ్మామనీదున వారిజీవములకు శాంతిఁ గోరుచుఁ బ్రార్థనచేయవచ్చెదము.”

అని నుడివి అశ్రుశ్రుక్తనయనములతోఁ బ్రజు నెల్లరను మఱొక్కవరి తిలకించి మరలెను.

ఆ క్షణముననే జనమధ్యము నుండి “సార్వభౌమా, ధర్మభిక్ష ధర్మభిక్ష” అని యిడిసినమైన యబలాహదనము వినఁబడెను.

చక్రవర్తి మరలినకాలు మరల్చి కొని ప్రజానమోదాయమువంకఁ జూచెను.

యాముగ్ధులై ప్రజలు తమంత తామిరుపాయలై వెనుక కొదిగి నిలుచుచుండ నిందిర సాదుషాకనులఁ బడునట్లు నిలిచి రూపెత్తిన దైన్యమనునట్లు, బాహుద్వయము సాచి “ప్రశ్నోత్తరగత్యంతరక్షణ, అభయము. శరణు. శరణు. న్యాయభిక్ష. అలా జనమునెడఁ గావించిన పై శాచికాపరాధమునకై ధర్మభిక్ష దయనేయుఁడు” అని ప్రలాపించెను.

వజీరులు, ఉమాపులు, సర్దారులు మొదల బాలవృద్ధ మామె సాందర్యమును, దైన్యమును జూచి యాశ్చర్యశ్చక్చక్చక్చక్తులై యట్టె చూచుచు నిలిచియుండిరి.

“కాంతామణీ, ధర్మభిక్ష మడుగఁ బడిన తత్క్షణమ పంచిపెట్టవలసినది మా ధర్మము. దేశకాలపాత్రముల యోజన మక్కఱలేదు. కాని నింటివి కదా, మా నేటి శోకవార్త” అని ప్రవచించుచు, నామెదుగిఖము తన కంటెను మించియే యుండవలయునని గ్రహించి “తల్లీ, మాదివాణపు ప్రాంగణములోనికి రమ్మ. నీయభాగ్యమును విని మరియు వెల్లెదము.” అని నుడివి లోనికి వెల్లెను.

ప్రజాభి విస్మయమంది యామెను బరివేష్టించి దివాణమునఁజేరి వెంబడించెను. రాజాజ్ఞచేఁ గాఁబోలును భటు లా జనమును వడఁబోసి యామెను చక్రవర్తిదర్శనమునకై ప్రవేశింపజేసిరి.

పాప మావారిసమక్షమున యావద్వృత్తాంతము బూనఁగుచ్చినతెఱఁగున నివేదింపఁబడెను. ఆ మెవిషాదగాధ విన విన నక్కరునకు మరే దానిపైనను యోజనపోలేదు. బామలు మడివకుండ, మొగ మెట్టబాటుచుండ, ఊపిరి వెచ్చఁబాటి వడి వడి యగుచుండ నొడుగఱచి సాంతము వినినాడు.

“సాధ్వీ, నీ మాటల యాధార్థ్యము దృఢఁజూప సాక్ష్యమున్నదా?”

“సార్వభౌమా, ఇదిగో ఆతఁడు నా జీవితేశ్వరుని నాకర్పింపవలసినదని చెఱసాలపాలకున కిడిన యానతి ప్రతము; ఆతని స్వహస్త పరిలిఖితము. తిలకింపుఁడు.

“అర్ధరాత్ర మప్పుడే యురితీయ వలయునని యారాత్రి నాకనుబ్రామింపిన మఱొక్క యాజ్ఞాప్రమును దమరు కోరినచో నా కారాగృహాధికారి చూడఁగలఁడు; నివేదింపఁగలఁడు.

“మహాప్రభూ, నాభర్తనిద్దోషుఁడని లోక మెఱుఁగెను. తుద కాదుఖానుఁడే నమ్మినాడు. నమ్మియే నా గొంతు కోసినాడు” అని యా సాధ్వీ యాక్రందించెను.

సార్వభౌమఁ డా పత్త్రముపుచ్చుకొని చక్కఁగ పరికిలించినాడు.

“అమ్మా, పాపమునకుఁ బ్రతిఫలము ననుభవింపఁగలఁడు. ఖండిత

ముగ మేము ధర్మ మొనర్చెదము.” అని ధైర్యముచెప్పి యామెను బంపి వైచెను.

పీర్ ముహమ్మద్ పిర్వానీ యను సర్దారుడు ఆదంఖానుని బడిలి చేసి ఢిల్లీకే బంపెను. రాజాజ్ఞ ననుసరించి, విషయ మిది యని తెలుపలేదు.

మాళవము నవలీలగా జయించిన ఖూరునకు నూతన కారవము లేవో వర్షింపఁబడనున్న వని మురియుచు పాదుషానందర్యనము చేసిన యాదంఖానునకుఁ దనదురదృష్టము పొడకట్టినది.

కటికవానికంటెను మిక్కిలి యధముఁడై తా నొనర్చిన ఘాతుకకృత్యములు పేర్కొనఁబడి వరుసగ తెఱచితేనన్ని ప్రశ్నలు వేయఁబడెను. బాజ్ బహద్దర తటిసిద్రోహిని పాదాక్రాంతమొనర్చిన త న్నట్లు ప్రశ్నించుట సార్వభౌమునకుఁ దగవుకాదని యాదంఖానుఁ డనుకొనుచుండెను. సార్వభౌముఁడు తనకొక్కవరుసలో భ్రాతృసముఁడైనను, మొగము వాచునట్లు వానిని తీవ్రముగ దూషించెను.

అతఁ డిదంతయు నేదోయొక రాజకీయతంత్ర మనుకొని, తనకదనిని శంకించుకొనుచు, నందుపై తన్నాగ్రయముగ నాతఁడు నిందలపాలు నేయుచున్నాఁడని ప్రతిపదించెను.

“ఒక కాఫిరువిద్రోహి పాణములు దీసినంత నేమాయెను? ఒక కాఫిరు నిల్లాలిని జెఱచినంత మాత్రమునఁ బట్టియునిగిపోయినదేమి?”

“గోరంతనుకొండంతలుగఁ జేసి తనపై నెవరో కుట్రపన్ని చాడీలు మోపియున్నారు. ఇది రాజబంధు

వులయెడఁ బాటింప నవసరములేదు” అని యాతఁడు నుడివినాడు.

పాద పాకు వాని నెట్లయినను ఆత్మద్రోహ మొనర్చుకొనునట్లు చేయవలయు నని యుండెను. తోడనే యాతఁడు,

“కావునఁ బరిసితులగమనింపఁగా నీ విష్ణుపండితుఁడు నిర్దోషుఁడైయుండ వచ్చును కాదా?” అని మార్దవముగ నడిగెను.

“చిత్తము. అసలు విద్రోహ మొనర్చిన విష్ణుపండితుఁడు వేటొక్కఁడు మాకుఁ దరువాత దొరకినాడు. ఈ విష్ణుపండితునిచావు వాని దురదృష్ట మనవలసినదే!”

అక్కరుప్రవర్తన మున్నట్లుండి సంపూర్ణముగ మాఱిపోయెను. కన్నుల విస్ఫులింగములు గురియ కఠినపడో నిరూఢిని “ఛీ, సూకరమా, దురదృష్టమా? అంత చులుకనగఁ బోవుచుంటివా? గడ్డపార మింగి సొంటికపాయమా?” అని భీకరముగ గర్జించెను. పిడుగులవంటి యానుడుగుల కొకింత వెనుతగ్గి గొంతు నడ్డకొని వాఁడు “వాని నురదీయు నప్పుడు దోషియనుకొని నాధర్మమును నివ్వర్పించితిని.” అని సమర్థింపఁజూచెను.

“అట్లయినచో నిది యెందులకు నృప్తింపఁబడెనో వచింపుము” అని వాని ముక్కునకు సరిగ నిందిరా రమణిద్వారా వాఁడు వ్రాసి యిచ్చి పంపింపఁజేసెను. “త్రమునుంచి” అనువా, వచింపుము.”

అని జలధరమాలా గంభీర గర్జన మున నడలించెను.

పుట్టినదాది యాదంఖానుఁ డెన్నఁడు నట్లు బెడరింపఁబడి యుండలేదు. మాహంకారగా తన్ను రాజకుటుంబముననొక రాజువలెనే పెంచెను. రాజమర్యాదల నాతఁ డనుభవించుచుఁ గూడ నుండెను. నేఁ డాతఁ డొక్క తుచ్చపు నేరస్థనిమాడ్కి సంప్రశ్నింపఁబడుచుండ వానికి దిక్కులు తోచలేదు. తన యకృత్యముల ప్రతిఫల మాతని కప్పుడే తట్టినది. గ్రుక్కీళ్లు మింగికొనుచు నట్లే నిట్ట నిలుచుండెను.

“మా పేరను, పవిత్రమైన మా సంకశాలవము పేగను నీ వాచరించుచుండిన పరిపాలనమా యిది? మా యశశీర్తికఁ గారణభూతుఁడవై మా పరిపాలనము నిట్లు కళంకఁబడిన నిన్ను కండలుకండలుగ కోసి కాకుంకు వైచినను పాపములేదు.

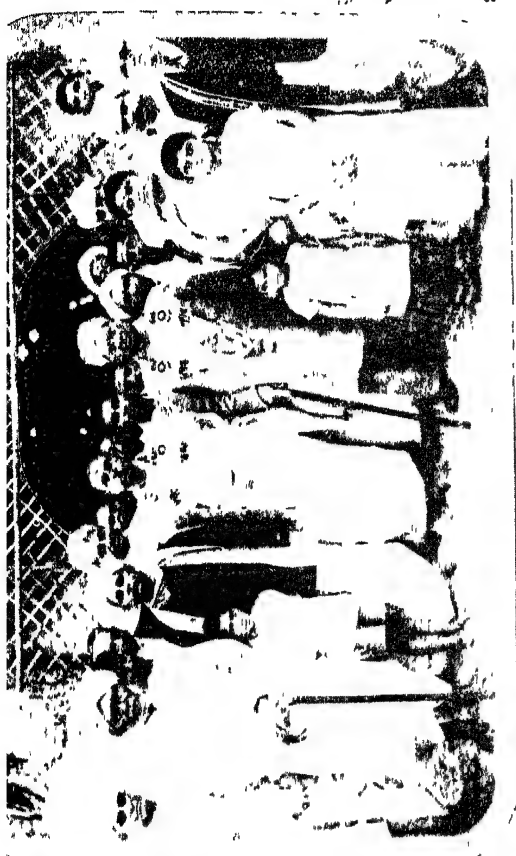
“విష్ణుపండితుని ద్రోహిగ నీవు నిశ్చయించియుండిన దీని నే వ్రాసితి వయ్యా!”

“అదియు నెట్టి పరిత్యలపైన— అబ్బ! నే నేఁబుఁగుదను. జాగుప్పాకరము!”

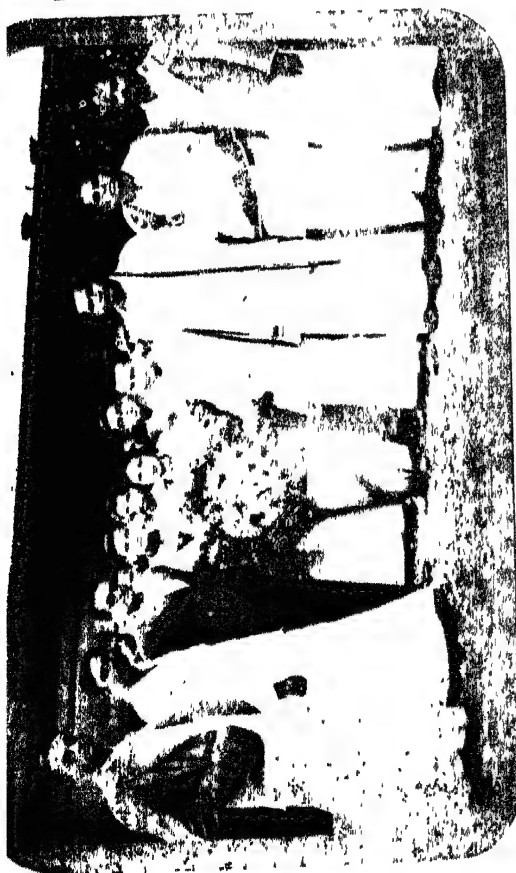
“పోనిమ్ము. అంతటి యధమాధమ వ్యాపారముఁ జేసికొంటివి కాదా, దాని నట్లే నిలుపుకొనరాదా? అంతటి ఘాతుకకృత్య మేల చేయవలయును?”

అవమానము, సదాశరణము భారాతిభారమై తన్నుఁ గూల్చి వైచుచుండ నాదంఖానుఁ డెట్లో మొండి ధైర్యము దెచ్చికొని “నే... నేను ధర్మవ్యవస్థతోఁ బాటు—”

“ఛీ, తుచ్చశ్వాసమా, నోరు మూయుము. ధర్మవ్యవస్థతోఁ బాటు

జమ్మీం భారతసంగీతమువళిపల్ల నాల్గవ వార్షిక సమావేశము, జమ్మీం

పక్షి జాత్రా రాయబారవర్గమునకు శాన్స పురి పురపాలక సంఘమువారి ఆవిరణ

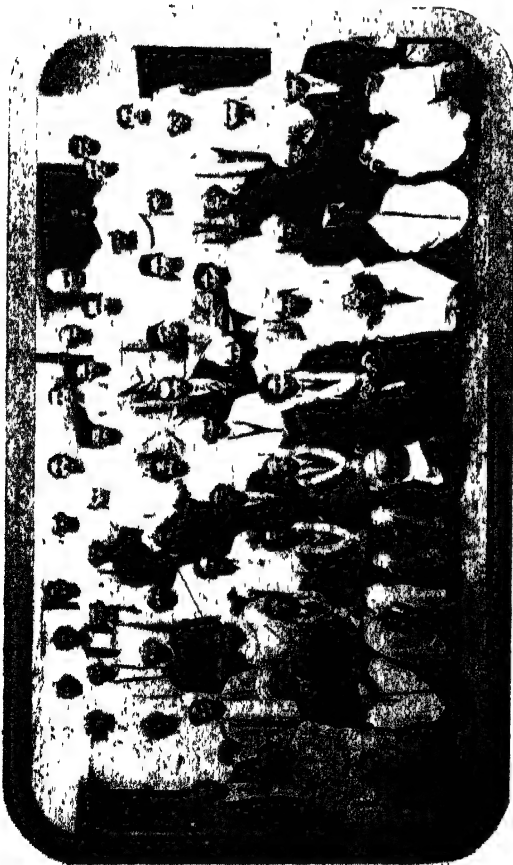

అంకు వర్ధంకుత్సవము, శాన్స పురి

ఆయివ అంధ్రహామియాపతిక్ పై ద్యమహాసభ, అనంతపురము

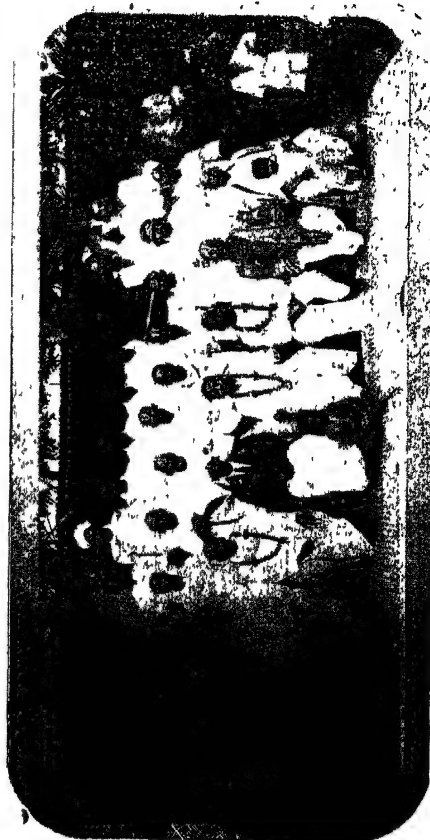
జన్నాడ పై ద్యవిద్యార్థి పట్టప్రదానోత్సవము

ఆంధ్ర పత్రిక - ఈశ్వరనామ సంవత్సరాది సంచిక

1. ఆంధ్ర అయూర్వేద విద్యార్థిసభ ౬-వ వార్షికోత్సవము, హైదరాబాద్

కృష్ణామండల ద్వితీయసంవత్సరాయోజిత రేణు పై ద్యమహాసభ, గుడివాడ

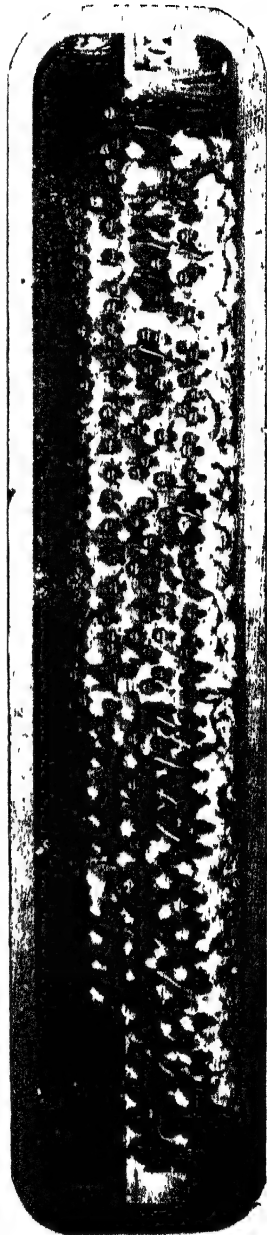
ప్రేమ సభాకవచాల
యము, అష్టమ వార్షి
కోత్సవము, రాజమండ్రి

కాకినాడ విద్యార్థి
సమాజవార్షికోత్సవము

రాజమండ్రి డిక్షియ
విద్యాలయవార్షి
కోత్సవము

గంటూరుజిల్లా
బాలికాశ్రమ
సమీక్షనము

అత్తనై చ్యలాభ పరాయణత్వమును సమ్మిళిత మొనర్చుకొంటిని కాంచోలును! నీ వేమొగము పెట్టుకొని మాయెదుట బదులాడసాహసించుచుంటివో యెఱుకపడదు.”

“ప్రభూ—” క్రోధవరవశత్వమున నేమోయనుటకు వోరెత్తి నాడు.

“నరాధమా, నీవు కామాంధుఁడవై, ముందుఁడవై యొనర్చిన మైశాచికకృత్యమునకు గుఱియైన యాసాధ్వియిటనే యున్నది. నీ పాపపరిణామముగ నీ తిచ్చశిరము నొక్కప్రేటునఁ ద్రుంచి యామెయొసేని నమర్చింప నాత్రఁడుచుంటిని. కాని యామెకు నీవొనర్చిన పరిభవ దవాసల మట్లుపశాంతిభాందునా యని సందేహముఁడ పోయుచున్నాను.”

ఏ కర్మకరోణలమోకాని యాదంభానున కొక యుక్తితట్టినది. ఇందీర సుందరాకార మాతని హృదయమునఁ బ్రతిబింబించుచుండఁగాఁ బోలును “సార్వభౌమా, ఇందీర విప్రతు వయిపోయినది. ఎట్లయిన నే నామెను సతంతువుగ నొనర్చను. నేను యావజ్జీవ నువివాహితుఁడనై యుండవలె ననుకొనియుంటిని. ఇప్పట్లునఁ దమ రనుమతించినచో నామెను నిక్కాచేసికొనెదను.” అని యెను.

వానిమాటలకు అక్కరునకుఁ జిఱునవ్వుతోఁచినది. కాని యతఁ డొక్కక్షణ మాలోచనానిమగ్నుడై “నీవు చేసిన ఘోరపాపమున కిది తగుమైన ప్రాయశ్చిత్తము గాకపోవుట యటుండ నీయాత్మలాభ మినుమడించుచునే యున్నది. అయినను బ్రస్తుత మదియే కొంతవఱకు సమంజసమై యామెను

గొంత ఆదరణీయగ నొనర్చుగల మార్గముగ నగపడుచున్నది.

“నీ కొక్కవారము గడవొనఁగితివి. అంతలో నీ వాఁని ననునయఁజచి వివాహమునకు, మతాంతరప్రవేశమునకు నమ్మతింఁ జేసికొనుము. నమ్మతింఁచి నీగతి పిదపఁ జేలదు.” అని వచించి కఙ్కెంతరప్రవేశ మొనరించెను.

ఇందీర కిది గోగుచుట్టుపైని రోఁకటి పోటు. ఎవ్వనిపై తీవ్రతరప్రతిహింసాప్రతిపాలఁమునఁ గాని కమాయిత రోష ముపశాంతింఁచదో అట్టి యథమాధముని, మతాంతరప్రవేశ మొనర్చి, పాణిగ్రహణ మొనర్చుకొనుట యా? అమానుషము. అంతకంటెను సజీవముగ కార్పిచ్చ సత్యానందమునఁ బ్రవేశింపఁచును.

అక్కరామె నేకాంతముగఁబిలువనాపి కొన్ని రహస్యముల నచ్చఁజెప్పెను. అతని వాక్యములలోని ప్రతిహింసాప్రక్రియ తనకు లాభకారియని తోఁచినవెంటనే ఇందీర తాత్కాలికముగ నాదంభాన పిశాచమును బెండ్లాడఁ దన యంగీకారమును సూచించెను.

అక్కరసాంతమహలున నాతని సమక్షమున వివాహము నిరాడంబరముగ జరిగెను. పెండ్లి కూతు రొక జీవన్మృతక శేబరమువలె కన్పట్టెను.

మాహం ఆంగా కిదంతయు కడుపు మండెను. మాళవమున కాతనిని ఁట్లా భిషిక్తు నొనర్పవలయు నని యామె యక్కగు నెన్నో సారులు మందలించుచుండినది. ఇట్టి యధమ వివాహ మామెకు మిక్కిలి హీనముగ తోఁచెను. వివాహము జరుపరా ద

నియు, వెంటనే తన పుత్రునకు మాళవము నభిషేకింపనిచో నంతఃపురకల్లోలము కలిగింతు ననియు నామె అక్కరు ముఖ్యామాత్యుఁడయిన పాముద్దీనుని మందలించెను. ఆ వృద్ధుఁ డా పలుకుల నొక లెక్కనేయలేదు. ఆమెకినుక తత్తణ మొక ఘోరతరప్రళయకార్యముగఁ జరిగిమించెను.

వివాహవేదికను వీడి మాతృదేన్యాశ్రీస్సు లంద నేతెంచిన పుత్రునొక ప్రత్యేకగృహభాగమునకుఁ బిలిచి వాని కష్టపరంపరల కన్నింటికిని పాముద్దీన్ కారకుఁ డనియు, వాఁ డంత మొందినఁగాని యక్కరు చక్రవర్తి యాతనియెడఁ బ్రసన్నుఁడు కానేరఁ డనియు నుద్ఘోషించెను. కోఁటికి కల్లుపోసిన ట్లామెలుకులు వానికి శివ మెత్తించినవి. ముందు వెనుకలుచూడక వాఁ డాక్షణముననే నేడపై కేఁగి నమాజు చేసికొనుచుండిన యావృద్ధునిచివుని తల తెగ నఱికివేసెను. బయట కొంచెము దూరమున నుండిన బ్రెగ్గడబంటు లాతఁడు లోనికేగివచ్చుటఁ జూచిరి. ఆశ్రీస్సు లందుట కేగినాఁ డనుకొనిరి.

ఇంతలో నేవకుఁడొక్కఁ డేతెంచి యాదంభానుని చక్రవర్తి రమ్మను చున్నారని పిలుచుకొనివెళ్లెను. ఇంతలో నీ రహస్య మెవ్వ రెఱుంగరని నమ్మకముతో నాతఁడు హృదయావేగమును జంపివైచికొనుచు నక్కర్ పాదుపాయెదుట నిలిచెను. అతని సమీపమానఁ దన యధమము, నమంగళకరము నగు పదనము నగపడ నీక మతాంతరశరణమున లభించిన మేలిముసుగున రూపెత్తిన సమస్త

దుఃఖములవలె నిందిర నిలిచియుండును.

“ఆదంభానో, నీకొఱకై తనసర్వస్వమునైన మానసమును వమ్ముచేసికొని మతమును పరిత్యజించి తన శరీరమునే యర్పించుకొన్న యీసుదలీలలామవివాహపుటోలి నీవేమియు నొనగలేదు ఇద్దాని నొనగెద నని మాటమైన నాతో ననలేదు.”

ఆ ధోరణియు దాతఁడు తనపరిణయవేళయందేదో గొప్పబహూకృతి నేయనిచ్చగించి యుపన్యసించుచుండె నని యాతఁడు విగ్రహించి “చిత్తము, ప్రభూ, నన్నే యర్పించుకొంటినికాదా!” అని సరసములాడెను.

“ఇదిగో, నీ వన్నది నిజమేయగువో, నీ పత్నీయున సంతకమొనర్చుము. నీ విదివఱ కార్జించి యన్న సమస్తము నీమెవశ మగుచున్నది.”

సార్వభౌమఁడు తన్నయ్యాయమొనర్చుచున్నాఁ డని యాతఁడు తలఁచెనుగానిపాద మాతీక్ష్ణదృక్కులలోని తీవ్రత తన్ను భయకంఠితునిగఁజేయుచు బలవంతపఱచుచున్నందున తప్పించుకోలేక వణఁకుచున్న హస్తముతో సంతకము నొనర్చినాడు.

ఇంతలో షాముద్దీనుని హత్యాసమాచారము రాజప్రాసాదమునఘోషించెను. అతనిబంధుమిత్ర పరివారకోటియొనర్చిన హాహారావము, పార్శ్వభౌమునిచెనిలోఁ బడినది. ఆ యలజడికి నెదుటనున్న ఆదంభానుని వ్యక్తిత్వమున వింతవంత భావోద్రేకములు కలిగి, ఆతనిముఖవికాసములు వికృతాకారముల సూచించినవి.

అతికుశాగ్రబుద్ధియగు నక్కరు కిది చక్కఁగ నేరస్థుని పట్టియిచ్చినది. నిశితరదృక్కుల నాతని సమస్త దిశల శూలభూతమువలెఁ గ్రుచ్చుకొనునట్లు పఱపుచు ఎజకరినమ్రోపలుకుములుకు లుట్టిపడ “ద్రోహీ, నకరవాల మిట్టిమ్ము.” అని యడిగెను.

అంతరంగ ముత్తుంగతరంగితము కాఁగా దోషి చుట్టునుబరికించిచూచి యావఱకే తన్ను వలయాకారముగఁ బరివేష్టించియున్న షాముద్దీక నేవకులు(తన్నప్పుడు చూచినవారు) కంటబడఁగఁగాఁ దనప్రయత్నమెట్లును విఫల మగునని తీర్మానించి, తనకటారిని పాదుషాకయివశముగావించెను.

రక్తసిక్త మయిన ఆ ఖడ్గమును జక్కఁగఁ బరిశీలించి చూచి,

“ఈరుధిర మమాత్మునిదేశదా? నిక్కము వచింపుము.” అని కర్కశముగఁ బ్రశ్నించినాడు.

“.....”

పిడి నొకచేత, మొన నొకచేతఁ బట్టి నడుమ మోకాలువంచి యక్కరాపాడుకత్తిని రెండుగఁజిచివేసెను.

సమీపమున నిలచియున్న దండనాధిపతిని జూచి,

“ఈ ఘోరపాపుని తో లొలిచి నడివీధుల నూరేగించి, పురశృంగాటకమున వీనితలను నఱికి వ్రేలఁగట్టుడు” అని యాజ్ఞాపించెను.

“గుండుదెబ్బదినితుపావైపునకుఁ బొటుతెంచు బెబ్బలివలె బాబ్బరించుచు ఆదంభానుఁ డక్కరుమోదికొక్క దుముకున నెగిరి పైఁబడెను. ఇట్టి సన్నివేశమును బ్రతీక్షించియే యుండిన యా యువకచక్రవర్తి

యొక్క నీన్నియునుటున వాని పాటను దప్పించి గుఱిచూచి యొక్క గ్రద్దు బంముగ వాని కడుపువైని గ్రద్దెను. అపోటున కాయఁ డొక్క యఱఁబడి నేఁగిపోయెను.

తత్తతము చుట్టుకట్టులనున్న పరిజనము దగ్గనినునీడి వానివైఁబడి యదిమివట్టి కాలునెత్తును బంధించి వైచిరి.

“వీని గొంపోయి కోటకొమ్ముమీఁదనుండి నేలపైఁ బాఱవేయుఁడు. నేలపై వాఁడు పడుచోట సహస్ర శూలములుఁ బాతెయుంచి వానిపైఁ బడి కాకులు గ్రద్దు కాహరముగ చిత్రవధ నంపనిండు.” అని యక్కరాజ్ఞాపించినాడు.

ఊరిచౌకున వానిని గట్టియుంచి వచ్చిపోవువారిచేతులయందొక్కొక్కొఱవినిచ్చి నానిచేఁ గొంచము కొంచెము కాల్పించి యుసులపోసుకొనుట మంచి దని యచటనున్న వారందఱును నలహా నిచ్చిరి. కాని ఆదంభానుఁడు కోటకొమ్మునుండియే శూలారోహణము గావించఁబడెను.

* * *

ఇందిర తనపని ముగిసినదని చితి నెక్కి తనతోలిమగనిఁ జేరుకొనవలయునని సంకల్పించియుండెను. అక్కరామె నా కార్యమునుండి విరమించునట్లనేకవిధముల నుద్బోధించి యుజ్జయినికేఁ బంపెను.

మతాంతరప్రవేశమున కామె క్రుంగిపోవుచుండెను. ఇచ్చజన బంధువర్గ మామెను దమలోఁ జేర్చుకొనలేదు. పగసాధించెనను గొప్పదనము

శ రీ ర య జ్ఞ ము

సైత మామెకు ంధువు లొనగ
లేద.

అప్పుడప్పుడు వీర మ హమ్మద్
పి.ర్వాసీ మాళవపతిమాత్ర మామె
నోదార్చుచుండెను. ఇ జనీ యో

ద్యోగు లామెను సార్వభౌముని
ఁగూడర మందినదని శౌరవిం మొద
లిడిరి.

ఎట్లో పి.ర్వాసీ యామెహ్మదయ
మునుదనవళ మొనర్చుటయందు సఫలీ

కృతమనోరథుఁ డైనాడు. అనతికాల
ము సార్వభౌముని యాధ్వర్యమున
నుజ్జయినగరమున నిందిరాషిర్వా
సీల పాణిగ్రహణమహోత్సవ మతి
వైభవముగ జరపబడెను.

అ రి గో లు

— (హంపివద్ద తుంగభద్ర నదిలో) —

D A. R.

టాకీ పరిశ్రమ: దాని భవిష్యత్తు

వర్తమాన కాలంలో ప్రపంచంలో మళ్ళీ మొర పరిశ్రమ టాకీ పరిశ్రమ. ప్రతిదేశంలో వర్తకకళామణులు లంతా తమ దృష్టిని ఈ వ్యాపారమునకు నీల్చి మిక్కుటమైన ధనము నార్జించుచున్నారు. మన దేశంలోని పెట్టుబడిదారులు కూడా దీని విలువను గ్రహించి ఈ వ్యాపారమునే పెంపొందించుకొని లాభములను పొందటానికి ప్రయత్నిస్తున్నారు. మొట్టమొదట ఈ ఫీలిం వ్యాపారానికి మన దేశంలో శంకపాపనచేసినది ఫాక్సు. ఆయన 1918 లో మనదేశంలో ఫీలిములు తయారు చేయడం ప్రారంభించాడు. తరువాత 1931 లో ఇంకీమేజ్ ఫీలింకంపెరివారు మొదటి టాకీ తయారుచేశారు. ఫీలిం ప్రదర్శనశాల మొదట కలకత్తాలో 1907 లో జె. ఎస్. డి. విజ్ కట్టించాడు. అనగా మనదేశంలో ఫీలిములు తయారుచేయడం మొదలెట్టి 28 సంవత్సరాలైనది ప్రదర్శనచేడడం మొదలెట్టి 80 సంవత్సరాలైనది. కాని మన పరిశ్రమ యింకా శైశవస్థయందే వున్నదని చెప్పవలసివస్తున్నది.

ఫీలిము తయారుచేయు కయే ఖర్చు విదేశములలోని ఫీలిముల కయే ఖర్చులనుంచి మన ఫీలిములనుగురించి అలాచిస్తే సగటున మనఫీలిమున కొక్కొక్కదానికి రు. 60,000 లు కావాలి. ముడిఫీలిము లాభ రేటింగులకు వగైరాలకు ఒక రు. 18,000; స్టూడియో అద్దకు రు. 12,000; నటుల జీతాలు రు. 15,000; దుస్తులు వగైరా రు. 10,000; ప్రకటనలకు రు. 5000- అనగా మొ. రు. 60,000 లవుతుంది. ఇది మామూలుగాతీయబడే ఒకహిందీఫీలిమున కయే ఖర్చు. ఒక్కొక్క సమయంలో తలపని తలంపుగా వచ్చే యిబ్బందులవలన పెరుగుట కూడా కద్దు. ఏనాడూ పాక్రథారిటీకో శరీరంలో అస్వస్థత ఏర్పడి ప రోజులు పనిచేయలేక పోతే కొన్ని నెలలు వద్ద మొస్తుందిగా!

మన ఫీలిం వ్యాపారము ప్రస్తుతం మనదేశంలో ఫీలిములను తయారు చేసే కంపెనీలు 110. ఫీలిములను పంచివేట్టే కంపెనీలు (Distributing Offices) 99. సినిమా ప్రదర్శనశాలలు 670. మొత్తం ఈ మూడుశాఖలకు వినియోగించబడిన పెట్టుబడి 5 కోట్ల రూపాయలు. ఈ వ్యాపారంలో

ఎ. వి. సీతారామయ్య పరిచేస్తున్న ఉద్యోగుల సంఖ్య 25,000. ఈ లెక్కలు ఒక సంవత్సరం కింద రాయారు చేసినవి. ఇప్పుడు చాలా పెరిగివుంటాయంటానికి సందేహం లేదు. కాని మన పారిశ్రామికము ఇంకా మన పరిశ్రమ శైశవావస్థయందే వున్నదంటున్నాం.

మనదేశంలో ఫీలిములను చూచే అలవాటు తక్కిన దేశములలో మాదిరే రోజురోజుకు పెరిగిపోతున్నది ప్రజలలో. అందువలననే దేశీయ విదేశీయ ఫీలిములు ప్రస్థాపనకు తున్నవాటి సంఖ్యకూడా పెరిగిపోతున్నది. 1935 లో మనదేశంలో చూపబడిన ఫీలిములు:—

	పెద్దవి	చిన్నవి
దేశీయ ఫీలిములు	297	92
ఇంగ్లీషు	89	575
అమెరికా-చాలివుడ్ వగైరా	811	823
జర్మనీ	1	
ఫ్రెంచి	3	
తెల్లిముస		8
స్విస్సు		1
డెనిషు		1
అస్ట్రేలియన్		3
జపాను		1

4000 అడుగులకు పైన పొడవుగల ఫీలిములు పెద్దవాటికింద సరిగణించారు. అంతకంటే తక్కువవాటిలో హాస్యరసచిత్రములు, వార్తా చిత్రములు, వింతలు వగైరా ఉంటాయి.

మనదేశంలో ముడిఫీలిం (Raw film) ఈవిధంగా దిగుమతి అగుతున్నది:—

	అడుగులు	నెల రూ.
1933-34	869,17,201	15,19,755
1934-35	601,01,181	21,49,240
1935-36	606,69,584	21,02,262

ఈ దిగుమతి చేయబడిన ముడిఫీలిముల మీదికి సుంకము వలన ప్రభుత్వమువారికి రాబడి:—

సం॥	1933-34 రు.	38,48,866
,,	1934-35 రు.	47,80,000
,,	1935-36 రు.	43,82,280

చిత్రపట ఫీలిములు (Exposed Films) అనగా తయారు చేయబడిన చిత్రపటములు

మనదేశములోకి ఈక్రిందవిషయముగా దిగుమతి చేయబడినవి:—

సం.	అడుగులు	నెల రూ.
1933-34	108,26,866	27,79,462
1934-35	90,26,731	24,88,818
1935-36	85,37,589	24,11,048

ఈవిధముగా దిగుమతి చేయబడిన విదేశీయ చిత్రపటముల మీదికి సుం ములవలన ప్రభుత్వమువారికి రాబడి:—

సం.	రూ.
1933-34	91,65,711
1934-35	88,04,888
1935-36	96,44,866

మనదేశములో ఫీలింవ్యాపారము ఈ విధముగా కృత్రిమ పొందుచున్నప్పటికిని ఇంగ్లాండు లోని ఫీలింపరిశ్రమలో పోల్చిచూచినట్లయితే మనము చాలా నెమరగా నడిచుచున్నామని తెలియగలదు. ఇంగ్లాండులో 4300 కు పైగా సినిమా ప్రదర్శనశాలలున్నాయి. 1934 లో ఆ ప్రదర్శనశాలలలో 91 కోట్ల టిక్కెట్లు అమ్మకం వాయివాయి. దానివలన రాబడి 55 కోట్ల రూపాయలు ప్రభుత్వము వారికి అందువలన రాబడి 9 కోట్ల రూపాయలు. ఇంతకీ మనదేశంలోని జనసంఖ్యలో ఇంగ్లాండులోని జనసంఖ్య ఏకవంశువులైంది. దీనివలన ఈ పరిశ్రమలో ఎంత లాభ మున్నదో, దీనిని సరిగా ప్రోత్సహించినట్లయితే ప్రభుత్వానికి ఎంతలాభమో గూడా తెలుస్తుంది కాని ప్రభుత్వం సరిగా నాయం చేయడం లేదని అనుకుంటూ తమకుతామే ఏదాడుకుంటూ కూర్చునేకంటే తామే ఈ పరిశ్రమాభివృద్ధికి చేతులు కప్పి చేయుచున్నాయని ఫీలింపారిశ్రామికులు అలా చిందుకోవాలి. కాని వా గట్టు చేసేందుకు సిద్ధంగా వున్నారా అనేక ప్రశ్న!

ఉద్దేశములు- మంచిని గానియూడి చెప్పి గానీయండి- ప్రచారంలో పెట్టడానికి ఫీలిం వంటి యంత్రం మరొకటి లేదని రూఢి అయి పోయింది ఉద్దేశముల ప్రచురణయేకర. కాని అటువంటికేక ఏమైనా మన ఫీలిములలో కనబడుతున్నదా అంటే కూర్చున్నది చెప్పాలి. ప్రస్తుతి పరిస్థితులలో మన ప్రాంతం ది సినిమా ఎప్పటికైనా వినియోగంకా పరిణామిస్తుందా అని సందేహం కలుగజేస్తుంది.

టాకీపరిశ్రమ: దానిభవిష్యత్తు

ఫిలిం పరిశ్రమలో ఉపయోగంపబడుతున్న యంత్రాలు వగైరా అన్ని అన్ని దేశాలలోనూ ఒక రకపువే. చక్కని ఫిలిములు తయారు చేసేందుకు అనువైన శీతోష్ణాది పరిస్థితులు విదేశములకంటే తీరిపోవు. విదేశములలోని శాస్త్రజ్ఞులకంటే శాస్త్రజ్ఞులు మనదేశంలో నున్నారు. వ్యాపారానికి కావలసినంత పెట్టుబడి వున్నది. విదేశీయ నటులకు తీరిపోవటం లున్నారు. ఫిలిం ప్రదర్శన యంత్రములు, వాటిని నడుపువారు, ఫిలిం వ్యాపారమందు అనుభవము జ్ఞానము కలవారు వున్నారు. మరి ఇన్నివుండి మనపరిశ్రమ ఈవిధంగా యింకా శైశవావస్థయందే వుండటం ఎందుచేత?

పరిశ్రమ సరియైన వ్యాపార పద్ధతులమీద నడపబడకపోవడంవలన.

పెట్టుబడిదారుడు ఈ పరిశ్రమ విషయమై కొంతవరకైనా తెలిసివుండాలి. పరిశ్రమలో దేశముందు కొంత దానివిషయమై జ్ఞానం సంపాదించుకోవడం చాలా అవసరం. లేకపోతే ఏశాఖకు ఎవరిని నియమించాలి, ఏశాఖ ఏవిధంగా పరిపాలించాలి తెలియక జీవితంలో నెలకొనిఉన్న పాత అనుచరులను పనవ్యాపారంలో విశిష్టాశాఖాధ్యక్షులుగా నియమించడం వారికి అంతా కొత్తగా వడంచేత పని పొడవటం జరుగుతుంది. లేక పరిశ్రమలో అనుభవజ్ఞుని నియమించినా ధనాశ్రయత వాడు పెట్టుబడిదారుయొక్క అజ్ఞానాన్ని అధారంచేసుకొని పని పొడుచేయవచ్చు. అందువలన పెట్టుబడిదారుకే కొంత జ్ఞానంవుండటం అవసరం ఈపరిశ్రమలో. ఇది మన హైందవఫిలిం పారిశ్రామికులలో ఏ ఒకరిద్దరికో తప్ప తక్కినవారిలో వుండదు.

వ్యాపారాన్ని ఆంధ్రించడలయిపోగానే పరిశ్రమలోని అనుభవజ్ఞులను జ్ఞానం కలవారిని కలుసుకొని వారితో సంప్రదించి తనవ్యాపారంయొక్క వివిధశాఖలకు ఆయాశాఖలలో అనుభవజ్ఞులు, జ్ఞానము కలవారిని అధ్యక్షులుగా నిర్ణయించి తాను వ్యాపారదృష్టిని అజమాయిషీ చేసుకుంటుండాలి. అంతేకాని మనవాళ్ళను పైకితీసుకురావలసిన ప్రసిద్ధాదర్శనలో మనవాళ్ళని దించితే త్వరలోనే వ్యాపారం కట్టినేయవలసివస్తుంది. కాని మన ఫిలింపరిశ్రమలో ఎక్కువచోట్ల యిది జరుగుతున్నది.

పరిశ్రమ ప్రారంభించినతరువాత, అనగా ఉదాహరణగా ఫిలిం తీసే సమయంలో త

అభిరుచులు, తన యిష్ట యిష్టతలు తీసుకుపోయి ఫిలిం తయారుచేయుచున్న శాస్త్రజ్ఞులను చికాకువరచి తన అధికారమును దుర్వినియోగము చేయరాదు. మనఫిలిములలో నిది యెక్కువగా జరుగుచున్నది. డబ్బుపెట్టువానియిష్టము ననుసరించినటుల కానుకొనుట మొదలు పాటలను కూర్చుటవరకు జరుగవలె. పరిశ్రమవిషయమై జ్ఞానముగల పెట్టుబడిదారులు లేకపోవుటయే దీనికి కారణము.

ఈ కారణముచేతనే సరియైన శాస్త్రజ్ఞుల నెన్నుకొనలేకపోవుట. దైత్యులను సయుతము సరియైనవానిని ఎన్నుకొనగల సమర్థులు మన పారిశ్రామికులలో ఇటువొకొద్దమంది వున్నారు. ఫిలిం తయారైనతరువాత దానిని పంచుటలో (Distribution) జ్ఞానముగల వారిని నియమించి సరియైన ప్రదర్శనశాలలలో ప్రదర్శించునట్లు చూడాలి చాల చిత్రములు ప్రదర్శనశాలలో పములవలననే పాడైపోతున్నాయి.

ఫిలిము మొలక పెట్టినది లగాయిను ప్రచారములో పెట్టిన కొంతకాలమువరకు ప్రచార చక్కగా జరగాలి. దానికిగాను ప్రత్యేకముగా ఒకడు నియోగింపబడి ఆపని పోషిస్తాడని.

అప్పుడే చిత్రము బాగుంటుంది. ప్రముఖగావస్తుంది.

కాని మనవాళ్ళ ఏకాధికు ఎంత ఖర్చు చేయాలి తెలియక, ఏశాఖలో ఎవరిని నియమించాలి తెలియక, ఎట్టివారి పర్యవేక్షణ మన ఫిలిము తయారుచేయుట - ప్రదర్శకుల కిచ్చుట చేయవలెనే తెలియక ఎట్టి ప్రదర్శన శాలలలో ప్రదర్శించవలెనో తెలియక పరిశ్రమ పొడుచేశారు, పొడుచేస్తున్నారు.

22 సంవత్సరముల అనుభవము తరువాత పరిశ్రమ శైశవావస్థయందున్నదంటే సిగ్గుచేటు. ప్రభుత్వమువారు సహాయము చేయలేదని చెప్పటం పారిశ్రామికులకు రివాజైపోయింది. కాని తమచేతిలో నున్నంతవరకు తాము చేయుచున్నారా? ఎక్కడ నా ప్రశ్నిస్తే తాము తీసే ఫిలిములు పాక కనముకొరకని ఒక తెలివితక్కువ జవాబు యిస్తారు. వారికి కళావిషయకమైన ఫిలిము ఆసక్తిచెందడం చేత కావట్లు. విదేశఫిలిములు దేశమున దిగుమతి చేయనియరూ దనీ, విదేశీయకంపెనీవారిని మనదేశమున ప్రదర్శనశాలలు కట్టనియరూ దనీ ఒక ప్రబలఅందోళన జాతీయభావం పొంగి

పోతున్నట్లు అంతేకాని వాగ్ఫిలిములు, వాగ్ ప్రదర్శనశాలలు అనవసరము లయ్యేట్లు తా మొందుకు తయారు చేయరాదో? అంటే యిలా ఒక విదేశీయకంపెనీవారు ప్రదర్శన శాల నొకదానిని కట్టడానికి ప్రయత్నిస్తుంటే ఈ మహాజాతీయ నాయకు లంతా ఆంగ్లోశన చేస్తున్నారు. ప్రభుత్వంవారు ఆకంపెనీకి ప్రదర్శనశాల కట్టుకొనుటకు అనుమతి నివ్వరాదని. కలకత్తాలో మెట్రోసినిమా కట్టడలచి నపుడుగూడా ఇటువంటి ఆందోళనే చేశారు. కాని యిప్పుడు ఆ ఆందోళన చేసినవారు గూడా అక్కడిఫిలిముల చూడటానికి పోతుంటారు. ఆసినిమాలో 100 కి 50 మంది కనీసము దేశీయులే. అంత సౌందర్యవంతము, అంత సుఖవంతము అయిన ప్రదర్శనశాల అంతకుముందే నిర్మించి వున్నట్లయితే మెట్రో సినిమా అనవసర మయ్యేదేగా! ఒకడు న్నూ డియో పెట్టే యి క అందరూ మూడిమూల పెట్టేవారే. ఒకడు ఫిలింతీస్తే అంతా ఫిలిములు తీసేవారే. ఒకడు చక్కని ప్రదర్శనశాల, కట్టించడం, ఒకడు చక్కని ముద్రాక్షరశాల, ఒకడు ఫిలింనటులకు కావలసిన రంగులు, దుస్తులు వస్త్రాల తయారుచేయించి, మరొకడు మరొక శాఖ-అవిధంగా పరిశ్రమ సాధారంచేసుకొని పరిశ్రమను బాగుపరచి తాము బాగుపడరాదూ? రంగుల దగ్గర్నంచీ విదేశీయమీద ఆధారపడవలసినదేనా యిప్పుటికి? వేలకు వేలుగా టాకీలు తీస్తున్నారు. ఒక ఫిలిమునకైనా ముచ్చినకైనా చ్చిని పోస్టర్లను తయారు చేసే కంపెనీ వున్నదా. పాశ్చాత్య ఫిలిముల పోస్టర్లమాదిరి?

ఈ విధంగా జరుగుతే కొంతకాలం మన ఫిలింపరిశ్రమ ఏమవుతుంది?

దానికి జవాబు యిప్పుడే వస్తున్నది మన వారి ప్రదర్శన శాల లున్నా అనేకముగా విదేశీయ మెట్రో సినిమాకే ప్రేక్షకులు చేరుకుంటున్నారు. మన ఫిలిములు యిన్ని తయారువుతున్నా విదేశీయ ఫిలిములలోని ఆఖరు రకపుగాటితో సమానంగా కూడా తిగురుగానడంలేదు కొద్ది మినహాయింపులతో. ఇప్పుడు గనక మనపారిశ్రామికులు నిద్రపేల్చుకొని మన పరిశ్రమను ఫిలిము తయారుచేయడం మొదలు ప్రారంభించడం ఇంకూ పాశ్చాత్య సంస్థలతో సమానంగా చేయకపోతే మన పరిశ్రమ విదేశీయ కంపెనీలపాటికి నిశ్చలలేక పడిపోతుంది.

విదేశీయ కంపెనీలు ప్రదర్శనశాలలు కట్టుకుంటుంటేనే హాడిలిక్రేషన్లు కోరుతున్న మన పారిశ్రామికాలు ఇతర దేశపు కంపెనీలు వారి ధనముతో వారి శాస్త్రజ్ఞులతో మన దేశంలో మన నటులతో మన కథలను మన భావలలో తీసి తాము నిర్మించిన ప్రదర్శనశాలలలోగనక ప్రదర్శిస్తే మన ఫిలింకంపెనీల

గతి ఏమగునో వూహించుకోవాలి. వారి ఫిలిములను రానీయమాడదని కొట్టుకుంటే లాభం లేదు. నిజంగా మన ఫిలింకంపెనీలలో కొన్ని అయినా కష్టపడి చక్కని ఫిలిములను తయారు చేయడానికి కారణం విదేశీఫిలిముల ప్రదర్శన, అందువలన పోటీయే. వారు ప్రదర్శనశాలలు నిర్మించడం ఆరంభించిన కరువాననే మనవాళ్లు

మేల్కొన్నారు ప్రదర్శనశాలల విషయమై అప్పుడే విదేశీయకంపెనీలవారు తమ యంత్రములతో తమ శాస్త్రజ్ఞుల సహాయమున మన ఫిలిముల నిర్మాణం తయారుచేయడానికి ప్రయత్నిస్తున్నారు. మనవాళ్లు ఈ విధంగానే కరులు తుంటే వారు మనల్ని వెనక్కు తోసి పరిశ్రమను స్వాధీనపరుచుకొంటారు.

తీరికగడియలు

—వానక్.

“పు ణ్యా త్తులు!”

బొడ్డు బాపి రాజు

జడివానకు మిసిగాలికి

అడగని పెనుగిడుపుమట కడుగు తడబడం

దశీకట్టిన చీకటి నె

ద్దడి జనుచున్న దొకబిడ్డ తన జనకునితో.

‘నా’ యనువారులేని తన నాయనకుం దనకున్ పరస్పరా
ప్రాయం సాంత్వనములై తుఘానలశాంతులుగా, పురాణవా
దానము పాప మోషికన్ దాటడి తద్విధిగగ్ధజీవితా
ధ్యాయములందు ‘సౌఖ్యం’దమన్న దొకానొకచోట నున్నదా ?
ఆరేడేళ్లవయస్సుచిన్న దది ఒయ్యం బ్రాపుగా చూపుగా
పారాడున్ ముచివగ్గు; అయ్యతని సేవాభావ మొక్కండె వ్యా
పించెనది యా కుమారికకు; అవ్వ రిద్ద రోరంత ప్రా
ద్ధూరం ద్రొక్కని గుమ్మ ముండదు చివాట్లో తిట్ల పాటించుచున్.
కొడుకులగన్న ఏజననికో దయవ్రట్టగ పట్టె డోగిరం
బొడి నిడ, ఒక్కపూట కరయో అరలోనరయో తుఘాగ్ని త్రో
పడ, నులభంబు లంబువులు పారణగాగ కొరంతదీర్చు నా
బడుగుల గోడు దేవునకె కట్టగ లే దనవచ్చు గట్టిగా !
తొలికోడిక జతిగూడి లేచినమొదల్ దోగాడుచున్ ప్రాద్దుపో
కలదాకన్ నగరంబునన్ ‘భవతి ! భిక్షాం దేహి’ యం చార్చి, జో
తెలు కన్నీళ్లును నింపు వారి గతూ లాలింపంగ పాలింపగా
చెలిమిన్ దగ్గరచుట్టచు లోపగిది వచ్చెం గాలియు న్వానయున్ !
జలనిధిబాడబమ్మునవి చావని లోపలిమంటతో, నర
మ్ములయి పూడురీతి సభుపుం శలిగాలిని, పాడువడ్డ కొం
లనలె నున్న అక్కటికిమబ్బుక్రిందుగ సాగిపోవు దు
ర్బలుల కొకింత వెల్గు కనుపట్టదు పో బ్రదుకుల్ తరింపగా !
సత్తువ సన్నమై నడువజాలక, గాలికి తేలిపోవుచున్
బొత్తిగ నిల్వలేని పదముల్ పడనెట్టెడి చిన్నిబొట్టెకేల్
మెత్తన వెంబట్టి బడిని మెల్లిగ పోవు తదంధభిక్షు నా
పత్తుల కడ్డమ స్త్రాకనివాసము కన్నులువిచ్చి చూచెడిన్.
తమి రెట్టింగ కొంద రయ్య లట శ్రద్ధాభక్తులే భిన్నభి
న్నములై మూర్తులుదాల్చినట్టుల పురాణగ్రంథపారాయణ

ప్రమదాశుత్తత నున్నవార, లన లీబాహ్యప్రపంచము వా
రి మనోభావములందె లే; దడిగినారే సాక్షి ? ఆ దేవుడే !

‘ఏ మండయ్యలు ! గుప్పెడన్నమురు పెట్టించండి !’ యం చాగలే
కామూలమ్ముగ కూలిపడ్డ దరే ! ఆయమ్మాయి; గగ్గోలుగా
‘ఏ మమ్మా ?’ యని వృద్ధుడుం బడియె నట్లే నిల్చుపాళాన. లే
డా మందన్ కలికాన కొక్కరుడు ‘కట్టా !’ యన్న పాపాత్ముడే !

‘ఎక్కడ దాపురించితిరి యీ నడికేతిరి ? వండి వార్చిరే !
గ్రక్కున బెట్టగా ముడుపుగట్టితిమా ?’ యన గేస్తు; కొంద ‘రే
ప్రక్కకొ పొండు, మంచికథపట్టననే చెడగొట్టిరే ! మిముం
ది క్కలలాగు పెంచుటకునో యిగ మాపసి రేపుమాపులున్ !

పోవోయీ !’ యన, గోడుగోడునను ‘బాబుల్ ! మీ కటాక్షమ్ములెం
డి వేళన్ మెదు కింతయుం గొరుకలేనేలేదు, పస్తయ్యె; మా
దైవమ్ముల్ తమ రాగ్రహింప కిడు డేదైనన్ కలో గంజొ’ యం
చావృద్ధుం డటు రాతిగుండె కరగన్ యాచించి. చేసాచినన్.

చిటపటమంచు చిందిగడు చిన్కులవే కరుణాబ్ధియశ్రులో !
అట హరిభక్తులందరికి ‘ఆగిన దయ్యె పురాణ’ మన్న పె
స్లకట యొండె కాని, చెవి నాటదు వృద్ధుని కాకిగోల, అ
క్కటిక జనింప దింత; పయిగా పడగెంటు డనంగజాలి రే !

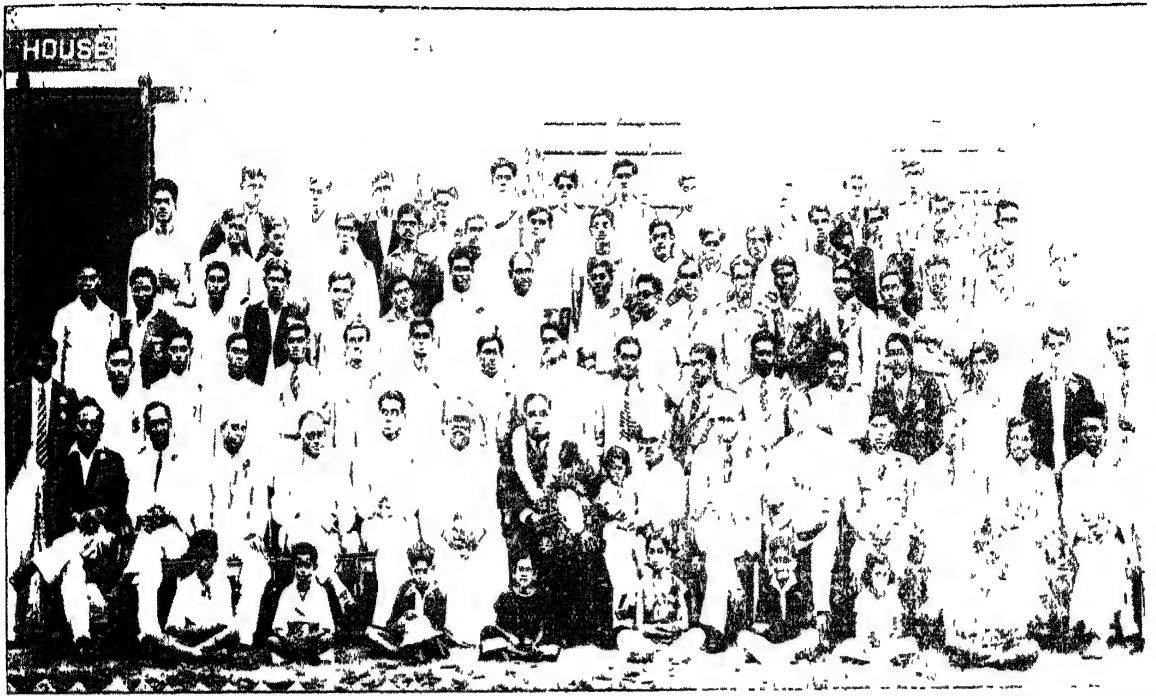
ఉన్నావా భగవంతు దన్నునుడా ? ఊ కొట్టి యార్తధ్వనుల్
విన్నావా ? పరమార్థచింతకుల తద్యత్తంబు సాంతంబు గ
న్గొన్నావా ? అటులైన నేటి కిటు జాగుల్ ? నీ సదాస్తిక్య మో
యన్నా రూఢి యొనర్చుకోదగును రమ్మా ఏల తాటస్థ్యముల్ ?
విడివిడనట్టి గుండెదడ, వేసట వాయకమున్న లేచి, కాల
తడబడ తండ్రీచేయి పదిలమ్ముగ పట్టిన పట్టి, పాప, మ
య్యెడ నిలుచుండ కేగుచు “బలే, ప్రభా లన్నము పెట్టకున్న కొ
ట్టెడి, నిక నేమి పున్నియము, లేమి పురాణము !”లంచు నూర్చినన్.

“అమ్మ ! మన పాపమే; వారి ననగనేల ?

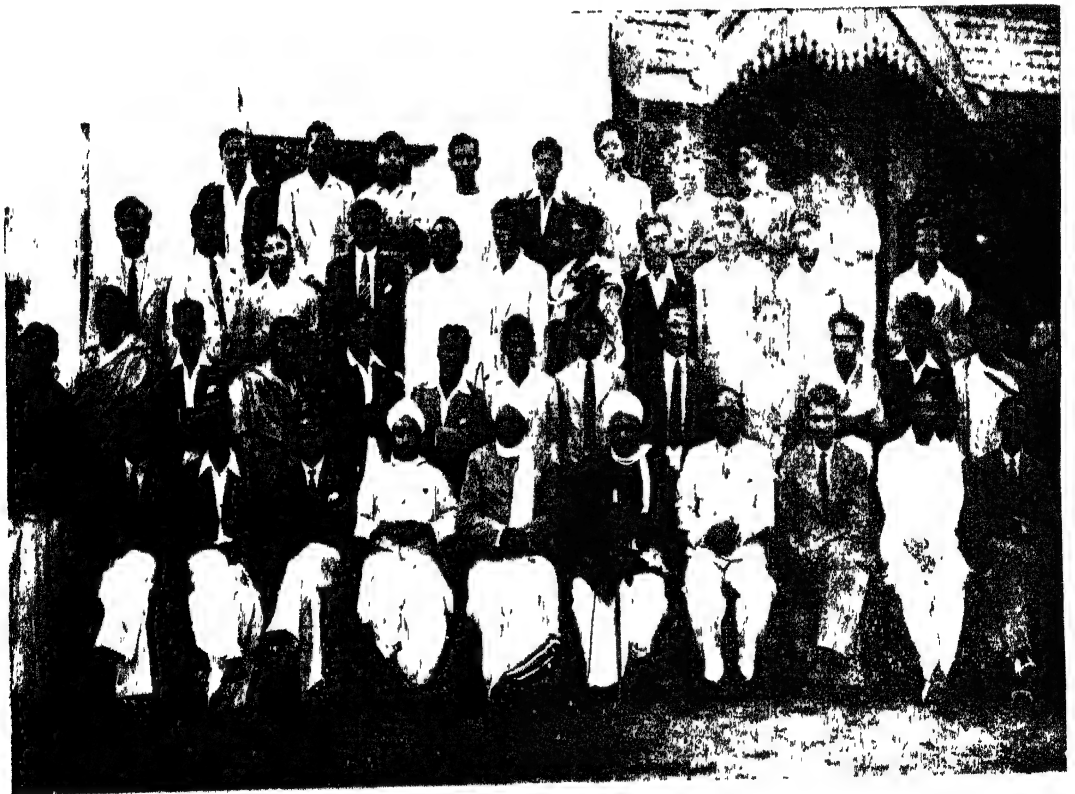
పెట్టి పుట్టిన పుణ్యాత్ము ! లట్టుగాక;

కుడిచి కూర్చుండి సద్గ్రంథగోష్ఠి వారి,

కెప్పుడు పొట్టకూటికి దేవురింపు మనకు !”

చెన్నైలోని గవర్న మెంటు స్కూల్ ఆఫ్ టెక్నాలజీ ఆంగ్లవిద్యార్థి సంఘపు చతుర్థవార్షికోత్సవము

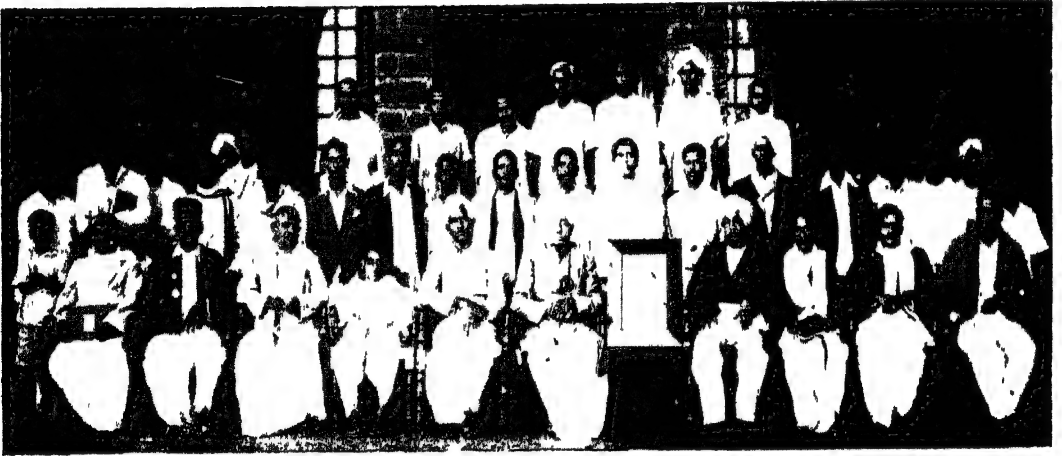

అడ్డామలై విశ్వవిద్యాలయముందలి ఆంగ్లసంఘము

ఆంధ్ర సత్రిక - ఈశ్వరనామ సంవత్సరాది సంచిక

నెల్లూరులో మొల్ల జయంకృత్యవము,

ఆంధ్రభారతీర్థ సమావేశము, వికాఖపట్టణము (అధ్యక్షులు: శ్రీ శ్రీ శ్రీ విక్రమదేవస్వామి),

ఆంధ్రమహిళా గానసభ చతుర్థవార్షిక
సమావేశము, రాజమండ్రి

పరిణామ, జన్మాంతరసిద్ధాంత విమర్శ

ప్రకృతిసృష్టిని అన్ని శాఖలందును విరివిగా సాగుచున్నది. జీవశాస్త్రజ్ఞులైన పరిణామ సిద్ధాంతమున మిగుల ఆభిమానించుచున్నారు. వారి పరిశోధన ఫలితములను విచారితము. పకలశీషులును, రెండు రకములుగ నున్నవి: ఏకకణ శీవులు, బహుళకణ శీవులు. ఒక్కజీవకణముగాపుట్టి, ఒకే జీవకణముగా పెరిగి, అటులనే అంతరించు శీవులు ఏకకణ శీవులనబడును. అనేకజీవకణములచేరి వివిధ వయవములు గల శరీరములతో నొప్పుకొని బహుళకణ శీవులు. ఇవియు ప్రప్రమేయమైన ఏకకణ శీవులనుండి వివిధాంతము ద్వారా పెట్టును. ఆ శీవులకణము గర్భధారణము పొందును. అప్పుడది రెండుగా విభజనమగును. ఆ రెండును రెండేసిగా చీలును; నాలుగును, ఆ నాలుగును అనేక తీరన ఎనిమిదగును. ఇట్లు ద్వీవిభజనపద్ధతి సాగుచుండి అనేక కణములు ఏర్పడును. ఏకకణశీవులను దివి వేర్వేరుగానే స్వతంత్రజీవులైపోవును. బహుళకణ శీవులను దివి వేర్వేరుగా ఇంద్రియగోళములుగను, అవయవములుగను ఏర్పడి, సమష్టిని తల్లి జీవినీటిను క్రొత్త జంతువుగా తయారగును.

ప్రతి జీవకణమును సజీవమగు మోజోకణమునుండియే పుట్టువలసినది. ద్వీవిభజన మందు జీవకణము కొంచెము పొడుపుగా సాగును. దానిగుర్తమున జీవాంశపురము రెండుభాగము లగును. ఆ జీవకణము నడుమను ఒక గాడి యేర్పడి, ప్రముఖముగా అంతై, దానిని రెండు జీవకణములుగా చీల్చును. ఆ చీలిక యేర్పడునప్పుడే అందలి జీవాంశపురపు సగభాగములు ఆరెండు నూతనకణములను ఆక్రమించుకొనిగా అవి స్వతంత్ర జీవకణము లగును. అవి మూల నికలులనే ద్వీవిభజనము నందును. అటుల ఒక జీవకణమునుండి మూత్రోక జీవకణము పుట్టునప్పుడు, వానిని అంతరము లేకుండ జీవగూత్రసాగించుచును. మధ్యమరణ మునది లేదు. ఇప్పుడు లోకమునగల జీవులలో గాని, తృణములందుగాని, పక్షులలో గాని, పక్షులందుగాని, నరులలో గాని, క్రిమిశీటకాదు లందుగాని ఏదేని జీవకణము ఆ ధార మగ లేకుండి స్వతంత్రముగా పుట్టిన జీవకణములై పుట్టుచున్నది. ఇట్టి ప్రభవకృతము నేమ

కను యుగములుగడచి వ్యాపించి యున్నది; ముందునకును యుగములు దాటి సాగగలదు.

వైని కేర్మోనిన గర్భధారణము రెండు విధముల సంభవించుచున్నది. ఏకకణ శీవీయను, పరసంభోగము లేకయే, వయ: పరిపాకమునకు ఒకరీతి ఉత్తేజము గల్గును. అప్పుడది గర్భధారణ మయినట్లు ద్వీవిభజన మగుట సాగించును. దానికి అన్యప్రేరణ మక్కరలేదు. బహుళకణశీవులలోను కొన్ని సంభోగసాధనమున ఆన్యప్రేరణ లేకయే గర్భధారణము చేయుచున్నవి. ఒకానొక పరిపాకదశయందు, తల్లి శరీరమునందు ఒక జీవకణము నేటువడును. ఇది నూతన జీవోత్పత్తికి మూలాధారమగును. ఈ మాతృకాజీవకణము ద్వీవిభజనపద్ధతిని సాగించి తల్లిజంతు

ప్రకృతిశాస్త్రజ్ఞుల ప్రశంసించు పరిణామసూత్రము సూలదేహ సంబంధమైనది; జన్మాంతర సిద్ధాంతము సూక్ష్మశరీర సంబంధమైనది.

తత్వానంద స్వామి

పురుషులు ఒక నూతనప్రాణి సిద్ధ మగుటకు ఆధారభూత మగును. సంభోగమాలమున గర్భధారణ మగుటయు రెండవది. తల్లిగర్భాశయమున ఒక జీవకణము ప్రత్యేకముగ నేర్పడును. ఇదియే జీవోత్పత్తియవు. సంభోగము యమున తండ్రివలన ఒక జీవకణమువచ్చి దీనితోచేరి మిలితమైపోవును. ఇది సుక బిందువు. ఇట్లు సుకజీవిత బిందువ్యయముచేత నేర్పడిన బిందువు పుట్టుతోపు జీవికి మాతృకాకణ మగును. ఈ రెండు కణములందలి జీవాంశపురములు ఏకమైపోవును. ఇదియే గర్భధారణము. అంతట ఈ జీవకణము ద్వీవిభజనము సాగించును. నూతనజీవి యేర్పడి యు క్తకాలమున తల్లిగర్భాశయమునుండి వెలువడును. అండజములలో పరిణతిపొందిన గ్రుడ్డుమాత్రమే తల్లిగర్భాశయమునుండి వెలువడి వచ్చి, కొంతకాలము పొడగుబడి, అందుండి నూతన జంతువు పుట్టును. ఈ జీవోత్పత్తివిధానము

దంతటను ఒక్కజీవకణము తల్లి జీవిలో ను న్నుండు ఏర్పడుచున్నది. దీనిని మాతృకాజీవకణ మందురు. ఇది తల్లి జీవియొక్క మాతృకా జీవకణమునుండి పుట్టుచు, అందుండు జీవసభాతువును పండుకొనుచున్నది. ఇట్టి మాతృకా జీవకణములనుండియే నూతన జీవోత్పత్తి సాగి వచ్చును. ప్రతిజీవీయందును ఇట్టి మాతృకా జీవకణము ఒక్కటుండును. ఒకదీపము నేటు దీపములను వెలిగించుచు తాను కొలుషణట్లు, మాతృకాజీవకణము నూతనజీవోత్పత్తికి మూల మగుచును తాను క్షయమనందదు. దీని యందుమాత్రమే జీవసభాతువు వుండును. దీని ప్రభావముచేతనే నూతనజీవోత్పత్తి వెలయుచుండుట, దీనినుండి ద్వీవిభజనపద్ధతిని జనించు ఇతరజీవకణములందు జీవసభాతువు చేరదు. ఈ కణములు శరీరావయవములను నిర్మాణము చేయుటకు వినియోగపడునాకాని, నూతన జీవోత్పత్తి కర్పించుటయై. మాతృకాజీవకణములకును తక్కిన జీవకణములకును భేద మిదియే. సుకజీవిత బిందువులందలి జీవాంశపురములు కలిసి ఒకజీవాంశపురముగ నేర్పడుట యందును, ఆ బిందువ్యయముచేత ఏకకణ మగుటయందును గల మర్కమ ఇంకను జీవశాస్త్రజ్ఞుల ప్రతిపక్షముకాలేదు. ఇటుల జీవసంకల్పము సాగిపోవుచుండగా, ఆయాపరిస్థితులనుబట్టియు, అవసరములబట్టియు జీవులందును వాని శరీరావయవములందును పరివర్తనములు జరుగుచుండును. నూతనసంస్కారములు కల్గుచుండును. ప్రాతవి మారుచుండును. దీనినే పరిణామోద్ధారత మందురు. ఈ సిద్ధాంతానుసారమే చిన్న ఏకకణజీవసంతానమునుండి, అనేకవేల పరివర్తనములు సంస్కారములు సంఘటిలుచురాగా, క్రిమిశీటకాదులు, పక్షుపక్ష్యులు, నరులు పుట్టుకొనివస్తురనెను పరిణామ వాదము నిరూపణమైనది.

వైవాహికానించినద్వీవిభజనక్రియను మానము కల్పన చేయవచ్చును. మందలిటిలో "ఎనియా బా" అను ఏకకణజీవి కలదు. అది ఆతింతము చిన్న దగుటకుండును. ఆ ఒక్కకణమునుండి అవయవములన్నియు అత్యంతము లై నూడియున్నవి. ఒక "ఎనియా బా"ను సునిశితముగ శస్త్రముతో తొడుగగా ఖండించుచుండుట ఆ రెండుభాగము

జను వెంటనే రెండు "ఎమీబా" లగును. వారిని మఱల ఖండించుచో అవియు నాలుగు స్వతంత్రములగు, పూర్ణ వికాసముగల ఎమీబా లగును. ఇట్లు ఎన్నిసార్లు ఖండించినను "ఎమీబా"ను చంపలేము సరిగదా దానిసం తానసంఖ్య అపరిమితముగా పెరిగిపోవును. తానచేపను ఖండించినను ఇటులనే జరుగును. ఖండింపబడిన మక్కలు వెనవెంటనే అన యవములనుసంయతము సృష్టిచేసికొని, పూర్తి యగు తానచేప లగుచున్నవి. వానపామును నతీకరియెడల దానిమక్కలు స్వతంత్రజీవు లగుచున్నవి. సహజముగ నేర్పడని, ఇట్టిసం తానవృద్ధి కల్పన చేయవచ్చును. ఇట్టి జంతు వు లన్నిటియందును ఎక్కడినుండి జీవాత్మలు వచ్చి చేరుచుండగలరు? వారి జన్మాంతర ప్రాప్తికి వారికర్మ ఆధారమును పెట్టు? అను ప్రశ్నలు కలుగుచున్నవి.

నూలశరీరములు లేకుండ జీవులు నూత్న శరీరములతో నుండునా? జీవుడులేనిది చేతన కర్మము సాగజాలవుగదా! జీవకణముల చలన మునకును, వాని ద్వివిభజనక్రియకును జీవా త్మయే కర్తయగునెడల, క్రొత్తగా నేర్పడిన జీవకణములలో జీవుడు ప్రవేశించులోపల అది మృతమై తిరిగి బ్రతుకుచున్నవా? లేక నూతనజీవుడు ముందు ప్రవేశించియే, తానొక భాగమును మొదటి జీవకణమునుండి వేటుచేసి కొనునా? మఱియు సంభోగముచే సంతాన వృద్ధి యగు పట్ల, మతృకాజీవకణములు రెండు ఏకమగుచున్నవి; వానిలోని జీవాంకు రములును మొదటి మొదట ఏకమై, జీవయాత్రను ప్రారంభించుచున్నవి. అప్పుడు రెండు జీవా త్మలు ఏకమై, మఱల విడిచిపోవు చున్నారనవలయునా? అట్లునెడల వారి విశిష్టములగు నూత్నశరీరము లనెడు ఆవరణల గతియేమి? ఆ జీవాత్మల వ్యక్తిత్వములు తుణకాలము నాళమంది, పునఃజన్మము లగునా? జీవకణ విభజనలతోపాటు జీవా త్మలును ఖండములై పెరిగిపోదురా? అప్పుడు వ్యక్తిత్వ మెక్కడ? ఈ సంతయములను ప్రకృతికాన్త్రమును బాధించుచున్నవి.

జన్మాంతర సిద్ధాంతమునకూడ విచారితము. జీవుడు, లేక జీవాత్మ అనేక జన్మలను పొందుచున్నాడు; అనగా వేర్వేలు శరీరములను ధరించుచున్నాడు; అవి అనుకూలములు కానప్పుడు వానిని విడిచి క్రొత్తక్రొత్త వానిలో ప్రవేశించుచున్నాడు. ఇట్టి జనన

మరణములు అసంఖ్యాకములై, పెద్దగొలుసు లోని కడియను లవలె ఒకదానినంటి ఒకటిగా వచ్చుచున్నవి. ఈ కడియములు చిన్నవి పెద్దవిగ నుండవచ్చును. అనగా జన్మకాల ములుగాని, మరణకాలములుగాని (అనగా ఒకజన్మాంతమునకును మరణకాల ప్రారంభ మునకును మధ్యకాలములుగాని) పాచ్చు తగ్గులుగా నుండవచ్చును. చెట్లగింజలకు ఉదాహరణగ చూడుము. కొన్ని గింజలు సత్వరము పెరిగి పరిపక్వతగాంచి తిరిగి మొలకయెత్తి టకు సమర్థములుగింజలగునా. వాని మొక్కలను స్వల్పకాలము క్రిందించునెగినే యుండ వచ్చును. మఱికొన్ని చెట్లగింజలు పరిపక్వ మగుటకు నెలలు సంవత్సరములుమాడె పట్టును. అవి మొలకయెత్తుటకును చాలకాలము పట్టును. అటులనే జీవుల జన్మాంతరస్థుల తీరును గ్రహింపవలె నందుక.

వాసాని శీర్షాని యథా విహాయ
నవాని గృహ్లాతి నరోఽపరాణి,
తథా శరీరాణి విహాయ శీర్షా

స్వస్థాని సంయతాఽని నవాని జీహీ,
మానవుడు కీర్ణములయిన బట్టలను తీసివేసి క్రొత్తవానిని ధరించుతీరును జీవుడు శీర్ణము లయిన శరీరములను విడిచివేసి క్రొత్తవానిని ధరించుచుండును. మరణకాలమున శీర్ణము లయిన తనువులు, అనగా అక్కఱకురాని వానినుండి వెలువడి, కనకాలమున క్రొత్తతనువులందు, అనగా తనపురోగమనము నకు అనుకూలించునట్టి శరీరములందు బ్రవేశించును. ఇది నూలశరీర ప్రళంప.

ఈరీతిగా నూలశరీరములు మారిపోవుచున్నను జీవుడు అంతరించిపోక తన వ్యక్తిత్వమును నిలుపుకొనియే జీవయాత్రను అసంతమగా సాగించును. వీని వ్యక్తిత్వమును చేనిబట్టి గుర్తించగలము? మరణసమయ మందు విచ్ఛిన్నమైనచో, జననకాలమునందు మారిపోక నీవుని అంటివచ్చు నూత్నశరీర మొకటి కలదు. దానిని లింగశరీర మనయు పేర్కొందురు. దశేంద్రియములు, పంచ ప్రాణములు, అహంకారము, మనస్సు అను వానితో ఈ లింగశరీరము ఏర్పడియుండును. గీతలో దీనియం దారుఁద్రేంద్రియములమాత్ర ముండునని చెప్పబడియున్నది.

మమైవాంశో జీవాత్మక
జీవభూత స్సనాతనః,

మనష్టస్థాణీంద్రియాణి
ప్రకృతిస్థాని కర్త తి.

"సనాతనమగు నా ఈశ్వరాంశము జీవ లోకమునందు జీవుడై మనస్సుతోగూడ ఆ రింద్రియములను ఆకర్షించుచున్నది."

శరీరం య దవాహ్నాతి
యచ్చాప్యత్రామతీత్యర్కః,
గృహీత్వాతాని సంయతీ
వాయుగ్రంధానివాహయాత్.

"ఇట్లు జీవయాత్రను దాల్చిన ఈశ్వరుడు శరీరమును ధరించునప్పుడును విడుచునప్పుడును, వాయువు తననివాసములగు పుష్పాదుల వాసనలను వెంటదీసికొనిపోవుతీరున, మనస్సును, ఇంద్రియములను తనవెంట తీసికొని పోవుచుండును.

శ్రోత్రం చక్షుః స్పర్శనంచ
రసనం ఘ్రాణమేవచ,
అధిస్థాయ మనశ్చాయం
విషయా నుపనేవతే.

"ఈ జీవుడు చెవులు, కన్నులు, చెర్మము, నాలుక, ముక్కు, మనస్సు అనువానిని ఆధారము చేసికొని ప్రపంచవిషయభోగములను పొందుచున్నాడు.

సాంఖ్యులు మున్నగువారు ఈ లింగశరీరం గముల సంఖ్యను వేలమిదిగముగ పేర్కొనుచున్నారు. కాని ఎల్లరును దీనిని ప్రపంచానుభవముల భాంధారముగ అంగీకరించి యున్నారు. దీనియందు ప్రవాంశరూపుడగు నీవు డుండును. ఈతిడు ప్రపంచానుభవములచే గడించు ఫలితార్థములు ఈ లింగశరీరమున ముద్రితములై యుండును. ఈ ముద్రలనే జన్మ సంస్కారములు, పూర్వవాసనలు అందురు. ఈ సంస్కారముల ననుసరించి యింద్రియములకు రాగద్వేషములు అభిమాన తిరస్కార బావములు అలవడుచుండును. వేర్వేలు వ్యక్తుల అభిలాషలందును, అభిప్రాయములందును, అభిరుచులందును భేదములు కాన్పించుటకు హేతువులు ఈ సంస్కారములే. ఇవి ఆయా జన్మలను కౌవించు కర్మల ననుసరించియు, వానివలన గల్గు కష్టసుఖముల ననుసరించియు, ఇవి ఆధారముగా లభించు నైతికశిక్షణము ననుసరించియు సంస్కారములు మారుచుండును.

ఇటుల లింగశరీరము పరివర్తనము పొందుచుండును, ఇది నూత్నశరీరపరిణామము. ఈ పృథామదశలకు అనుకూలముగా జీవుడు నూత్న

శరీరములను మార్చుకొనుచుండును. స్థూలశరీరములు తఱచుచుగా మారిపోవుచుండి, సూక్ష్మశరీరము అటుల ప్రార్థిక మారిపోక పరిణామము పొందుచుండును. తేస్వరి ష్టకైత్వమునకు ఈ సూక్ష్మ శరీరమే ఆధారము. శీవులందు గోచరించు స్వభావభేదములకును ఈ సూక్ష్మ శరీరమందలి సంస్కారములే మూలము.

ప్రకృతి సమకాస్త్రిష్టలు స్థూలశరీర పరిణామమును, కర్మగ్వారా జరుగు శీవాంకురగూత్రను పరిగణింతురు. వారు గమనించు శీవయాత్ర తేస్వరినే ప్రవాహరూపమున సాగుచున్నది స్పష్టమైనది ఎటులొప్పుటైన జీవకణము సతతము సంతానవృద్ధి గాంచుచున్నది. దాని సంతానమునకు అంతులేదు. ఆసంతానము స్థూలపరిణామము పొందుచుండును. కాని పరమావధి ఏమో తెలియును. ప్రకృతికాస్త్రిష్టలు మాత్రికాజీవకణమునందలి శీవాంకురమునే శీవుడనుచున్నారు. జన్మాంతరిన్దిగంటులు “జీవుడు శీవాత్మ అనునది శీవాంకురము కాదు. ఈశీవాంకురము స్థూలచరిత్రగలది. శీవుడు దీనిని అధిష్టించి, దీని ద్వారమున పనుల చేయుచుకొనును. శీవును మానసిక ప్రతిక చరిత్ర గలవాడు. స్థూలపాధి లేక శీవాంకురము మనజాలదు. స్థూలపాధి లేక శీవాంకురము మనజాలదు. స్థూలపాధి లేక శీవుడు మనగలడు. స్థూలశరీరము నరరూపము తొలుతతో శీవాంకురము నడపు పరిణామము అగిపోవుచున్నది. శీవుని పరిణామము దీనిని అతిక్రమించి చాలఅకు సాగిపోవును. “సకే నరజన్మలై నెత్తినగాని శీవుడు నరనూచిగని చేరడు. శీవునకు ప్రాతికమున పరిగూణాకాగములు లేవు. వానికి పరిమాణమునదియే లేదు. ఇక ఆకారమేకమై ఆతడు నీవలము భావగమ్యుడు. ఆత్మస్వరూపి అనుచున్నారు.

మఱొక విషయము, సాధారణముగా జంతు శరీరములందుండు శీవ పదార్థమును సావయవవిగ్రహముందురు. ఇంకొకరితి నిర్మాణ విశేష ముండును. ఇట్టిదే వృక్షజాతులందును కలదు. ఇది ప్రాణిచేష్టలకు ఉపాధిగా అక్కఱకు వచ్చుచున్నది. ఇదికాక లోకములో జడ పదార్థముననది కలగు. ఇందు సజలక్షణములు గోచరింపవు. పరిణామవిజ్ఞములు లేవు. నిర్మాణవిశేషమును ప్రస్ఫుటముగ నుండదు. ప్రకృతికాస్త్రిష్టలు దీనిని శీవలము జడమందురు. కాని చేతనములందలి సజీవ పదార్థముతోచేరి, అందుశీర్ణమై, ఇదియు సచేతనము

కాగలదు. అట్లు ఘటిల్లుచున్నదో తెలియుట లేదు. భూమిలోపలి జడధాతువు లెన్నియో డెట్లుచేమలలోనో రోయి, వానితోసారూప్యముపొంది సచేతనము అగుచున్నవి; జంతువులశరీరములలోనికి పోయి, అందు శీర్ణమై, సచేతన పదార్థము అగుచున్నవి. ఇంతేల, జీవకణద్రవ్యములుగను, శీవాంకురములుగను కూడ పరిణామము పొందుచున్నవి. ఇటుల చూచునెడ చేతనములకును జడములకును నిదురు పొద్దులను నిర్ణయించుట ప్రకృతికాస్త్రిష్టలకును సాధ్యము కాకున్నది. జగదీశ్వరిన్దిగంటు లో హాహాహాములందును జీవమన్నదనియు, జగమున జడపదార్థముననదియే లేదనియు నిదర్శనములు చూపుచున్నారు. “సర్వవిదం ఆత్మమయం” అనాశ్రుతి ప్రకృతికాస్త్రిష్టముద్వారమునను రూపుకాగిలస్థితి వచ్చుచున్నది.

సామాన్యముగా జడము, అచేతనము అని వర్ణింపబడు పదార్థములస్థితియు కొంత విచారింతుము. పద్మాద్ధిజ్ఞానకాస్త్రిష్టలు వాని అణువుల పరిశోధనలుచేసి, వానిగుండుమాడ నిర్ణీతనిర్మాణము మున్నదని కనుగొనిరి. వేర్వేరు అణువులు భిన్న భిన్న నిర్మాణములు కలవై జాతిభేదము గోచిస్తోవుచున్నవని చెప్పుచున్నారు. ఇట్టి సేవరజాతీయ నిర్మాణముండుట చేతనములలోనుండు స్వమలక్షణముగ నంగీకరింపబడుచున్నది. మఱియు ఈ అణువులందు సంక్లిష్టమైనసంచలనమున్నదట. ఈచలనము సంకలనము నిర్ణీతమైయుండునట. ఇందువలనను అణువులందు జాతిభేదము పాటింపవచ్చును. ఇదియు సచేతనవస్తులక్షణమే. కలక్షణములందుగనివత్తనములగల్గించునెడల ఒకజాతిఅణువు శీతోష్ణజాతి అణువుగా మారుననుచున్నారు. హీలియమును పదార్థాణువు చేడియ మనుపదార్థాణువుగను, రేడియము పదార్థాణువు సీఫ్రు నలుగుగను మారగలదనుచున్నారు. అటు మార్పు పరిశోధనల చేయుచున్నారు. చేతనాచేతనము లను విభేదము నునిశిత కాస్త్రిష్టపరిశోధనలవలన అంతరించి పోవుచున్నదిగ జనరలు స్పష్టమగుగా ప్రవచించుగున్నారు. ఈ విశేషములో ఏపదార్థమును, ఏ శక్తియు తత్వతః మఱొకదాని నుండి భిన్నముకాదని విశ్వసించబడుచున్నది. ఇక పదార్థములందలి జాతిభేదము ఆజ్ఞానజనకము. అవస్థాభేదమేగాని వానియందు జాతిభేదములేదు. ఉష్ణము, కాంతి, విద్యుచ్ఛక్తి, గమనశక్తి, కాంతిశక్తి అనవచ్చియు ఒకేశక్తి

యొక్క రూపాంతరభేదము లని ఆధునిక కాస్త్రిష్టములు ఒప్పుకొనుచున్నవి మఱియు పదార్థమునది శక్తియొక్క గతిగమముచే ఆభాసముగ కల్పిత మగుచున్నదనియు కొందఱు విజ్ఞులు రుజువు చేయబూనియున్నారు. ఇది “ఏకం సత్ విప్రబహుధా వదంతి” అను శ్రుతివాక్యమునకు చేరుగక నచ్చుచున్నది.

ఇప్పుడు “ప్రాణము” అని మనము చెప్పకొనునది ద్రవ్యరాశియందు అంతర్భాగమై పరగు ఆత్మయొక్క ప్రథమ ప్రకాశచిహ్నమే! చేతనపదార్థములు తమయందు ఆత్మకలదను నిదర్శనమును నూచించుచున్నవి. అచేతనపదార్థములు తమయందు గల ఆత్మ ప్రకాశమును మాటుపెరుచుచున్నవి. ఇటుల దాచబడియున్న ఆత్మప్రకాశమును క్రమక్రమముగా గోచరింపజేయు పరివర్తనమే పరిణామ మనబడుచున్నది. ఆ పరిణామము పూర్తియై, సకలావరణుల తొలగి ఆత్మ ఆత్మగా ప్రకాశించుటే పరమగమ్యము. ఈ పరిణామక్రమమున జడద్రవ్యము అపమాధమదశయు, జంతుపదార్థము లేక జీవరసము అనునది మాధ్యమికదశయు, ఆత్మపరమోత్తమదశయు నని అలంకారికభాషలో చెప్పవచ్చును. వీనినడును అసంఖ్యాకములగు అవస్థాభేదములు కలవు.

ప్రాథమిక చేతనావస్థలందు సయితము మనస్సును, ఆత్మయు నుండునని దృఢముగ వక్కాణించ వలసరటలేదు. అనుమానప్రమాణముతో ఉండితీరివలయు నని వచించుచున్నాము. వీని నామరూపక్షయలు స్పష్టమగుటలేదు. పరిణామక్రమములో ఏదశయందు ఆత్మప్రకాశము నిస్సందేహముగా గోచరింప మొదలిడునో నిర్ణయింపజాలకున్నాము. స్వస్మృతి జీవత్క్షణముని చెప్పుదురు. ఈ స్మృతి ఏదశయందు ప్రభవముగనో నిశ్చయింపబడుట లేదు. ప్రతి జీవకణమునందును, ప్రతి శుక్ల బిందువునందును, ప్రతిశోణిత బిందువునందును శీవు డుండుట సంశయస్వదము. చేతనచర్య యున్నంతనే శీవుడు కల డనలేదు. నరునందుమాత్రమే శీవుడు, లేక జీవాత్మకలదని వాదించు మతములనేకము కలవు. ఉహాహానాలు, తర్కసామర్థ్యము, వాక్యాతుర్యము మున్నగునవి జీవాత్మ లక్షణములని వారి వాదన. ఈ నరుడే పూర్ణ పరిణతమూర్తి యనియు వారి విశ్వాసము. కాని

నిర్మియును దానిని పరిణామదశలను కలపని గుర్తించుకాలమును రానున్నది.

ఇప్పుటికి మూడింకములు నిర్ధారణయైనవి:

(1) ప్రతి జీవకణమునందును (అది ప్రభుత్వ పరిణామదశకు చేరినదైనను మాత్రం ఆంధ్ర) జీవాత్మ కలదునుటకు విలువైనది.

(2) జీవ పరిణామదశలందు ఉత్తమస్థితిలోనే జీవుడు ప్రకటనమగును.

(3) జీవచ్ఛేదము గోచరించిన చోట్లెల్ల జీవాత్మ గురుండితీరవలయునను వాదన నిరాధారము.

సంభోగమువలన మాడిన రెండు జీవకణములు ఏకమగుటకు పూర్వము చాని రెండింటిని ప్రాణమున్నను, జీవుడు కలదను వాదన చెల్లదు. జీవాత్మలేనిది జీవచ్ఛేదముండుట అసంభవము కాదు. జీవాత్మ ప్రవేశముచేతనే జీవచ్ఛేదము ప్రారంభమగుటలేదు. జీవోత్పత్తికి మూలముగ మాతృకా జీవకణము నందు, సృష్ట్యాదిని వెలస జీవకణముండి ప్రారంభమగునవచ్చి సంక్రమించు జీవరస భాతువు ప్రవేశముగాంచు తిరుణమున, ఆత్మ లేక జీవుడు ప్రవేశించు ననుట సమంజసము. కాని జీవచర్యలు గోచరించు తావులందెల్ల జీవాత్మ కలదన వాదన విపరీతముగ నున్నది. అప్పుడు నగని శరీరమునందెల్లడల అసంఖ్యాకములగు జీవాత్మలుండు ననవలసివచ్చును.

జడద్రవ్యమునను ఆత్మ నామరూపక్రియారహితమై అవ్యక్తముగ నుండును. అప్పుడు దానిని వర్ణింపజాలము. దానికి జీవుడను నామము నిడజాలము. సచేతన పరార్థముల ఉత్తమ పరిణామదశలందు ఆ అవ్యక్తాత్మ స్వస్మృతిని బడయుచున్నది. అందు అవాంకారము, నే ననుభావము గోచరించును. పిమ్మట ఆ ఆత్మ పూర్ణస్మృతిని ప్రకటించును. విషయపరిశీలనాశక్తి, తనను గూర్చిన అభిమానము, ఇచ్ఛాశ్లేషములు స్వస్మృతి లక్షణములే. ఇవి ప్రకృతులముగ గోచరించుచోట జీవాత్మ కలదని ధైర్యముగ వచింపగలము. ఇట్టి పరిణామమునకు అనుకూలముగ ఉపాధి లభించునప్పుడే జీవుడు అందు ప్రవేశించుచున్నాడు. కాని అంతకు పూర్వము జీవుడు ప్రవేశింపడు అనవచ్చును. జీవరస భాతువు సంయతము ఒక జీవకణము జీవోత్పత్తికి అర్హమగు పక్వదశకువచ్చినప్పుడే అందు ప్రవేశించుచున్నది. ఇట్టి జీవకణములు మాత్రం

జీవోత్పత్తికి అనువనదశయందే తల్లిశరీరము నందును, తండ్రి శరీరమునందును ఏర్పడుచుండును. తుక్కుతోణితిబిందువు లన్నియు జీవోత్పాదనకు అర్హములగు జీవకణములు కావు.

జీవుడు స్థూలూపాధిలో ప్రవేశించుటకు పూర్వము సచేతన వ్యక్తియే; స్వతంత్ర జీవనచక్రి కలవాడే. ఆ స్థూలూపాధి నాశనానంతరము సంయతము స్వతంత్ర జీవనము కలిగియే యుండును. అతడు దీర్ఘమగు తన జీవయాత్రలో, శరీరములనెడు బసలలో వాసముచేయుచు, వానిని విశుచుచు పోవును. జన్మాంతరనాత్ర మిట్లు తెలుపుచున్నది. జీవాత్మ ద్వాంశయు, సనాతనము నైయున్నది. సృష్టి అనాది. అది కల్పసమయమున వికాసము నందుచు, లయకాలమున చీజప్రాయమై అవ్యక్తమున కలిసిపోవుచుండును. కాబట్టి జీవునకును సృష్టిని ఎప్పుడు సంబంధమేర్పడినది, ఎప్పుడు జీవుడు సృష్టిలో ప్రవేశించినాడు? అనుసమస్యల మనసు బాధింపవు. వానిజోలి మన కక్కఱలేదు. ఆ ప్రసక్తి పెట్టుకొనినను మనబుద్ధిబలముతో వానిని పరిష్కారము చేయజాలము. మనబుద్ధి కొంత వికాసమును పొందినచేతుకనే ద్రవ్యతిపరిశోధనకు కడంగ గల్గుచున్నాము. మతీయు ఆ ప్రకృతినిసయితము ఒకానొక పరిణామదశకుండి మాత్రమే గుర్తింప గల్గుచున్నాము. కావున అంతకు పూర్వదశ దశాంతిరములను గ్రహించుటకు అనుమానప్రమాణమే ఆధార మగుచున్నది.

స్థూలూపాధిలను, అందలి జీవ పరిణామదశలను తనకు అనుకూలము లగునప్పుడే జీవుడందు ప్రవేశించుచు, అవి అనుకూలముగ లేనప్పుడు విడిచివేయుచు నుండునని గ్రహించితిమి.

సరే! ఇటుల జీవుడ, లే జీవాత్మ ప్రవేశించును, నిగ్గమించును అనుకూల ఆలంకారిక భావయోగాని వాస్తవికవనముకాదు. జీవాత్మ దేశపరిమాణము, ఆకారము గల భౌతిక వస్తువుకాదు. అది భావగవ్యమున అంతఃకరణ సంస్కారరాశి. అది ఒకతనవున ప్రవేశించుట, దానిని ఆక్రమించుట విడుచుట నిజముగా పొసగకు జీవాత్మ ఒకానొకపరిణామదశయందున్న ఉపాధిని ఆభిమానించి, దాని

తోట విశ్వభావమువహించి, దానిని వశము చేసికొని, తినుప్రయోజనమునకై కొంతకాలము వినియోగించుకొని, పిమ్మట మానకొను ననుటలో కొంతిఅర్థమందును ఆత్మ అనిన్యావ్య మగుటచేత ఇదిమతిమని ఖచితిముగ వక్కాణింపజాలము. ఈపైచి శ్రేయోనిన స్వీకరణ విసదృశములనే జన్మాంతరయాత్రయన నొప్పును. ఈగూత్రయంగు అంతఃకరణమున చేరియుండు సంస్కారములు, లేక వాసనలు పరివర్తనము నందును పరిణామమును సాగించును. అదయే జన్మాంతరములు పడుయుటకు ఫలితార్థగమకూడును.

కావున పరిణామక్రమము జడదశనుండి సచేతనదశకు, సచేతనదశనుండి సృష్టితదశకు, సృష్టితదశనుండి యింద్రియజ్ఞానదశకు, ఇంద్రియజ్ఞానదశనుండి స్వస్ఫురణదశకు, అందుండి కైవల్యమునకు నగుచుండును. కైవల్యము ముక్తియనియూ, మోక్షమనియు, బ్రహ్మవిర్వాణమనియు పేర్కొనవచ్చును. కించిద్భావభేది ములున్నను ప్రస్తుతిము మనము విచారింప నవసరములేదు.

కైవల్యదశయంగు ఆత్మకు దేహపరమండును. అప్పుడు జీవుడు సేవిభావమును, వ్యక్తిత్వమును పొందింపడు. వాని సంస్కారములు, వాసనలు వ్యయములై ననును. అతడు తనను సంకుచితముగా నూత్నమైనపు ద్వారమున చూచుకొనక, నిరావరణస్వస్థిలో తన ఆఖండాకారమును స్మరించును. తాను జీవాత్మననుకొనుట గ్రాంతిచనినందు, తాను నిజముగా అఖండ సద్బుధానంద పరమాత్మయే యనియు తెలిసికొనును. 'బ్రాహ్మచిత్ బ్రహ్మైవ భవతి' అను జ్ఞానముతో అతడు పరమాత్మయే యగును. సమద్రమునుండి వేలుపడిన ఉప్పకల్లు సముద్రమున ములల లయునగును. ఇంక ఉప్ప కల్లును చూడలేదు. ఇది దాని నాశిమా? కాదుకాదు. దాని సంపూర్ణ వికాసము; అఖండస్వరూప ప్రాప్తి. అటులేనే నీవునకు మోక్షప్రాప్తివలన నష్టము గాని, నాశముగాని లేదు. వానికి పరమార్థప్రాప్తియే గలిగి కృతకృణ్ణుని చేసినది. ఇప్పుడు మనము ప్రసాదించుచు వచ్చిన పరిణామదశలు లింగశరీరమునకు సంబంధించి నడిచినవనియు, జన్మాంతరయాత్రయన దానిదే యనియు, ఈ పరిణామ జన్మాంతర విధానము లకు పరమావధి జీవుని మోక్షమనియు గ్రహింపవలయును.

రథోత్సవము

కొత్తల్లి నూర్సాపు

కృష్ణుడేవాలయంబుచేఁ గీర్తిగనిన
దగుటఁ గృష్ణాపురం బనునాఖ్య నొప్పి
కృష్ణపుర మాంధమునను బ్రాద్విశను గలదు
సంజ్ఞలను వ్యాకరణసూత్రచర్చ వలదు.
శ్రీరామాలాండ్రి నీ
తారామాఝౌరశాల దశరథరామా
స్థారుసును నాంజనేయా
పౌరాలయమనుచు దీర్ఘభాక్త్యములేదే.
ధనికు ల్లాతలు వర్తకు ల్లరు డే
త్రస్వాములు నైవేద్యులున్
ఋణదాత ల్లల రన్నిజాతుల ప్రజల్
శ్రీ కృష్ణభక్తుల్లియా
ఖను; లాయూకిఁ జాలు న్యాయసభలు
గార్వాలయంబు బృభు
త్వనివేశంబులు నన్న వన్నమిడు న
త్రంబు ల్బడుల్ రాజులున్.
పండితుఁడుం గవీంద్రుఁడు స్వ
వర్ణహితైషి మతాభిమాన యు
క్తు డట నెల్లవార; డటకుఁ
గొ.డుం కైస్తవులేగుదెంచి యు
దుండఁగ నూరిబైటఁ గల
నూపరభూములు గొన్ని కొందు ము
చుండఁగ నమ్మివేసి రుప
యోగము లేదని వానిస్వాములున్.
ఊరిబైట నొక్కయూరుఁ గట్టిరి వారు
స్వర్ధనో యనంగ భగవదాల
యంబు వైద్యశాల యర్చకులకు నున్న
తంపుఁబాఠశాల దానఁగలదు.
విద్యకొఱకు నెల్లవిద్యార్థి లాయూర
నున్నవారుఁ బ్రక్కయూళ్లవారు
వచ్చి పురమునిండ బసలకు బాధలు
పడఁగవలసివచ్చెఁ బలుపురకును.
పాఠశాలప్రక్క బైటను కైస్తవుల్
బసలకొఱకుఁ గొన్ని “బాఠశాల”
లంచుఁ గట్టి రందు నాయూర్గ్రామ వి
ద్యార్థు లద్దలచ్చి యధివసించె.

తక్కినవెల్ల నేటికిఁ బ్ర
ధానముగా నటనుండు బాలకు
ల్లిక్కిలి బుద్ధిమంతులము
మిత్రత వాటిల నెల్లవారుఁ బా
వెంక్కకుటుంబ సంభవుల
యోజ మెలంగుదు రిన్నిటం గడు
నృక్కువతో నభేదగతి
మజ్జన భోజన భాజనాదులన్.
బుద్ధిమంతులెల్ల బుద్ధిమంతులె యెట్లు
లేనివార లద్ది లేనివారె
పాయసాంశములను భరతాదులైనట్లు
మైత్రి వాడువారు మనలుచుండ్రు.
అనవరతాదరింబున స్వ
యం కృషిచే వివిధార్థనాథన
ల్మురుకొని చేయువారలును;
బాత్తము ముట్టక యాటలాడఁ బ
ట్టనములవెంటఁ బోవుచు “బ
డాలులు” గొట్టెడువార; రెండుమూఁ
డునుసమ లొక్కకట్టినె క
డుం బ్రయ మొప్పఁగ నుండువాగలున్.
నిష్ఠులమంటలం దుఱుక
నేర్పరులు నిర్విభోజనంబుల
స్వేచ్ఛ గడించువారుఁ గడి
మిం దమకరము రైలుక్రింద నే
చచ్చడులేక పెట్టు నతి
సాహసులు స్పృశియశ్య వారిపైఁ
దప్పులుమోపువారు వివి
ధంబుల బాలకు లుండు రచ్చటన్.
వారిలోన నొక్కవైఖరివార ల
త్యంత గర్వదృష్టి నహరహంబు
బూతులేనిమాట పొరపాటుగానైనఁ
బలుకకుండువారు పలువు రుండ్రు.
అట్టివారితోడ నాయూరిబాలుఁ డొ
కండు మైత్రి నల్ప కలసి మెలసి
వారుచేయుచుండ వాఁడోదానును
దారుణములు చేయఁ దగిలియుండు.

జననమృత్యుసంధుఁ ద్రోసికొనుచు
 స్సందేహము నీవడి వే
 చనుచుకా శ్రావ్యముగాని పాటలను "ని
 స్సాటంబు"గాఁ బాడుచుం
 గనుగీటు ల్పొలువాటు లొప్పగను సం
 ఘర్షణఁ గావించుచు
 న్నెనుక ల్కుందులు లేక త్రిమృదు రా
 న్నెచ్చార్చు లౌ బాలకుల్.
 చెప్పవారు లేరు చెప్పిన వినువారు
 గారు-బ్రాహ్మణులను గాఱు లఱుచు
 టయును స్త్రీలఁ జూచి నయహీనపుంబ్రహ్మ
 గములు చేయువారు గర్వవృత్తి.
 ఓరీ! నే నెల మాల ముట్టుకొని యీ
 యుర్వీసురుం దాఁకితి
 న్నారు ల్కొండఱు నిల్చినప్పు డెవఁడో
 నామీఁదఁ బడ్డట్లుగాఁ
 గాఱుల్పేలుచుఁ దూలి మీ ఁదఁబడితిం
 గాల్వొక్కితిం జూడన
 ట్లూ రేగింపగు దారిలో నిలిచి మూ
 త్రోత్సర్జనం జేసితికా.
 బుద్ధిలేదు రాగిబొమ్మలు వేల్పులా
 యేట నేటఁ బెండ్లి యేమి ఛాంద
 నం బటంద్రుగాని చక్కఁజూడరు తాము
 చేయు పనులలో విశేషమేమొ.
 తోటపెద్దుబెదరఁ దొలఁగుండు త్రొక్కున
 టంచుఁ దేలు పామటంచు గుంపు
 గాఁగ నతివలున్న కడ నటునిటఁ జట్టు
 కొని 'యభాసు'చేయుచును జరిగెత్తు.
 ఆవచ్చుదానిఁ జూడఁక,
 తోవచ్చెడువాఁడు మగఁడు దుప్పటిలాగుం
 డీవారికు పచ్చు బిమ్మట
 నావెలదుక నేడిపింత మనుచు న్నగుచుకా.
 ఏమిర కన్నుఁగానన ప
 యింబడెదంచు పగుం దెమల్చి, పో
 పో మఱి ప్రేలకంచుఁ; బువ్రఁ
 బోడిని గల్గల తామె త్రోసికొం
 చీమెయి నర్థరాత్రమునఁ
 గృష్ణు రథాంతికమందు గుంపులోఁ

చాము చరిత్రు చెప్పఁ గల
 దా యొకరైనను వారి కింతయుకా.
 తేరుమీఁది కెక్కె దేవుఁడు, కుంభము
 పోసి త్రాడులాగఁబోవునప్పు
 డూరిలోని నారు లొక్కొక్క సంఘమై
 చూడవచ్చి రచటి శోభనంబు.
 మ-జట్టువారి కచ్చటఁ
 గనఁబడుటయె లేదు కన్ను, కాయమున్న
 జనియెను న్నెచ్చార్చెప్పొత్తిం [హయుం
 జినతనమో కష్టకాలచేష్టయొ యెఱుంగకా.
 మధుననము చూఱుచున్న మర్కటముల
 కంటె నధికఁబుగా నుండఁగా నొకింత
 వేళఁ జనుదెంచి రామూరి వెలఁదు, లందు
 జట్టులోనున్న చినవాని జనము గలదు.
 జట్టు గూడి ఏడి పైర్వరిపొరఁ
 నలిసి తాముఁదాము సంగ్రహించి
 నట్టి కొం తుతనపుటానవాల్లగు కొన్ని
 వస్తువులను గొంచు బనకుఁ జేరి.
 ఒకరిప్రజ్ఞ యొకరి కుప్పొంగి చూపుకొం
 చుండ నూరిలోన నుడు బాటు
 చెల్లి చేతిలోని చేరుమీ లఁహరిం
 చినయతఁడు సూపె న్నేహితులకు.
 చిన్త్రమనియె మనసు చిన్నవానికి, సోద
 రికిని నఖుండోనర్చిన కృతి కష్ట
 జేమి యనకపోయె నిఁటికి మఱునాఁడు
 జట్టుఁగూడరాఁ డనవ్యమునను.
 ఏలర రావటం చెడుగ
 నింటికడంబనియున్న దం చనుకొ
 శాఁకు వచ్చియు న్మోగము
 చాటగు నేస్తుని జూచినంతటం
 బాలఁగ నిశ్చయించు నతి
 సాహసముగ బానరింప నెంచున
 వ్వేళ లిఖించు నొజ్జలకు
 వే నెలవిమ్మని వేఁకి వంకగకా.
 ఇటులుండం బ్రియమిత్రుఁ డొక్కఁడు నఖా
 యిట్లెల నీవుంటి వె
 ప్పటియ ట్లేటికి రావు మాకడకుఁ జె
 ప్పంగూడదా యెవ్వరే

నటన లుల్కిరొ నన్ను జూపుకొని తి
న్నట్లేను, దానెంత దు
ర్గట మాకార్యముగాని చెప్పఁగ నినుం
బ్రాధింతు నన్నంతటన్.

చెలిమికాడ నన్ను జీకాకు పెట్టకు
కదవినంత నొడలు కంపమొందు
గ్రోధమూర్తి నగుదుఁ గొన్ని నాల్గొక
యుండు మవలఁ దెలియకుండఁబోదు.

అనిన నిమ్రుండు వల్కుఁ జాలు నిటు వే
దాంతంబు నాతోడఁ జె
ప్పనిదే యేమియు సాహసంబుడుగు మా
స్వార్థంబుగానీ, విరో
ధినిమిత్రంబునఁ గాని తొందరను సా
ధింపంగ నత్యాహితం
నసాధారణకృష్ణము ల్లాడరుఁ బో
వుం బుద్ధికోధంబునన్.

ఏమియు లేనివేదన యి
దేటికి నీ కపశంబుఁ గాఁగ రా
గా మనశ్శక్తికి నిగ్గిలి
కార్యము మించినయట్లు గాదె నీ
కీమెయి దూకిపాటు కత
మేమి యెనెం డొనరించె హాని నీ
నేమియునర్పినాడ వది
యెల్లను శిష్యమ యుక్తిసెప్పెదన్.

అనవుడు మిత్రమాయుది ర
హస్యము నీహృదయంబులోననే
యునుపుము, నాటిరాతిరి ర
ఘోత్సవమప్పుడు స్వైరిలీలల
నృన మొనరించినట్టి యవ
మానవుఁ జేతలు కారణంబుగా
మనతెగవారలందఱు న
మానులె నీనికి గర్త లౌటకున్.

అనిన నేనును గారకుండనొ నరే
యట్లేని వృత్తాంత మె
ల్లను వాక్రుచ్చుము క్రొత్తవారము యుదే
లా, యిట్లుగానంచు నీ

ననరాదా యెవరేమి చేసిగొ త్వదీ
యాంతర్యముం దెల్పు కే
మని మాలోపము స్పృశింతు మది న
త్యంబైనఁ గాదందుమా?

న శయంబు వలదు చావుమటన్ననే
జత్తు యుష్మదర్థ మిత్రైఱుగు
వాడ నగుదుఁగాదె వరికింపలేక యి
న్నాళ్లనుండి నీవు నాఁగ నతఁడు.

అందఱము నొక్కబడిలోనె యభ్యసించి
నార, మనుకొనినేల యెవ్వారికైన
ననుభవముమీఁదనే తెలియంగ నగును
శిష్యుఁగాఁ దలకెక్కదు చెడ్డవేళ.

అనిన నీకేమి యనుభవంబునను దెలిసె
మాకుఁ దెలియనిదేమి యీమర్మమేమి
చెప్ప మన మిత్రుఁ డిట్లని చిన్నవాఁడు
నొడివె నెంతయు నానాటి దుడుకుదనము.

ఒకనారికొంగు వేటొకపూరువుని చెంగు
ముడివైచితివి బ్రహ్మముడిగ నీవు
ఇరువురు తరుణుల శిరసులందలి బెండు

చెండులు మార్చె నృసింహరావు
పల్లవాధరి యొర్తు పిల్లండ్లు నద్దకో
నొరఁగినఁ దమ్ముపై నుమిసె గోవు

నడ్డిపై చెయి విల్చిన యొకర్తుదండకుఁ
జేతివేతపు వంపుఁ జేర్చె సింగు
మరువమును దమనంబని యటచె నీను

బాదుషాహిసోపో యని వాగినాడ
నేను బదిమందిస్త్రీలున్నచో నిలఁబడి
యాగడంబున హద్దు మర్యాద లేక.

నీయమ్మ యాఁడుదే మఱి
నాయమ్మయు నాఁడుదే మనకుఁ గొంటెతనం
వీయర్థము స్ఫురియింపం
జేయని కతమున ననభ్యశీలత వొడమెన్.

ఒకనిభార్యను జీకటి నొడిసిపట్ట
నీదుభార్య నొకండు మన్నించు నొక్కొ
దుండగీ డెందు నెఱిగియుఁ దొట్లుదోవ
నెఱుకవారలకడ సంశయింపవలె.

వ్యధ్య నారిగాఁడు పదిమందిలోన నా
సోదరిని నెఱింగియును గ్రహించెఁ
జేతిలో నుమాలు, చెయివెక్కి కలఁచిన
ట్లున్నదల్లము కడు నుడుకుచేత.

ఎట్లు విగ్రహింతు నీ రాధవమున
కర్పశిక్షనేసి ననుచుఁ గృత
నున్నవాఁడ నిదియ యున్నయధార్థము
మార్గమేమి చెప్పమా నఖండ.

అనిన నృక్కున ప్రేమపెట్టుకొని య
న్నా నారిగాఁడా యెన
ర్చిన దీరితిని, చేడుగన్గొనుము నే
శిక్షింతు నామూర్ఖునో
క్కనినేకాదు సమస్తమిత్రులనుజ
క్కంజేయుదు వ్రాత్రి నీ
వును రమ్మక్కడ కొక్కసారి విడిపో
వుం జిక్కు శ్రీఘంటిక.

అనుచు నిక్కుతుఁడు పల్కి రాత్రివఱకుఁ
వ్యక్తంబుగాకుండ నుం
చి నిజస్నేహితు లందఱుం విలిచి తె
చ్చెం దత్ప్రసంగంబు నీ
గ్గున నారాయణుఁ డట్టె వాంచె దల; నీ
కున్ బుద్ధిలేదాయటం
చును నల్వర్నలుతట్ల దూసికొని తిం
చుం దిట్టి రాపిమ్మట.

కొంటెతనమునకును గోలఁది యుండదో పరి
చయుఁ గన్నచోటఁ జలువఁ దగునె
పురుషులొద్దనైనఁ బోవునుగాని యా
వనయు మిత్రుఁడెలియ లనినఁ దగునె.

రేపు నీ చెల్లెలే వచ్చునోపుదువొకొ
చూచి యెరుచేయు నవమతి శుద్ధమూఢ
ని న్ననఁగనేల మేమేమి నీతిపరుల
మెంతపని చేసితిమి మన మిందఱమును.

వీడగుటం బ్రశాంతమతి
విన్నదనంబున నూఱకుండ నె
వ్వఁడో పగండ్రె యెన నినుఁ
బట్టి వధింపఁడె, మేలు, నేను, నీ

తోడని యెట్టువెట్టుకొని
తొందరమాన్పితిఁ గాకయుండిన
న్నేఁడో మఱొక్కనాఁడో యిది
నిశ్చయమే యయియుండకుండనే.

వీడు కనుకఁ దీఱఁ బెద్దలే విన్నవో
నేమి జరగియుండునో మనగతి
చదువు చెప్పటకునో చట్టుబండఁ జేయ
నోయటంచు దొరలనే యడిగిన.

సత్యమార్గమునకుఁ జదువు చెప్పెదము దా
ర్మార్గ మొనరుపంగ మరఁగినారు
నడత చెడియెఁగాన నడువుండు మీ రన
నెవరు చేర్చికింద్రు హీనగుణుల.

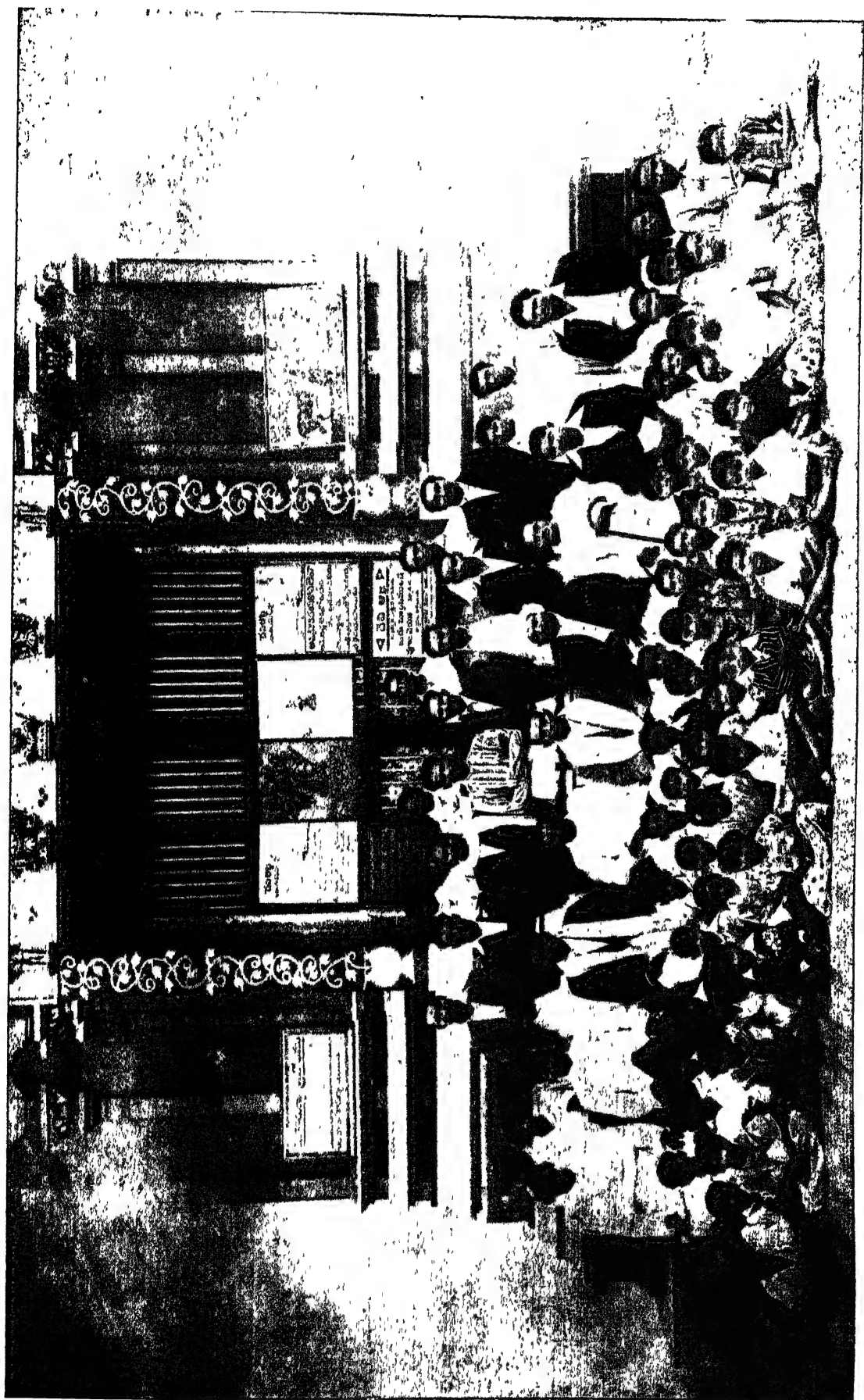
తండు లంపుసొమ్ము తగులఁబెట్టుచు నడ్డ
గాడిదల విధమునఁ గానిపనులు
చేసి చదువు మంటఁ జేరిచి తిరుగంగ
వచ్చినామొ యిందఁ జచ్చులార.

మనజట్టులోన నెవ్వఁడుఁ
గనఁబడఁ డొకయేఁడుఁ గ్రమముగాఁబైమెట్టె
క్కినవాఁడు సిగ్గులేచే
యెనినాల్లిట్లుదు మెఱుక యేమియులేదే.

ఈనాఁడాదిగ నిట్లుచేయ మిది నీ
వెవ్వారికిం దెల్పఁబో
కోనెయ్యుండ యటంచు నీతనికిఁ జే
యుండా నమ స్పిల్లు నా
తో నొక్కించుక చెప్పఁబట్టికద యీ
దుఃఖంబు వారించుకోఁ
గానయ్యెం బెడదారినుండి తొలఁగం
గాఁ బోవనయ్యెం గడుక.

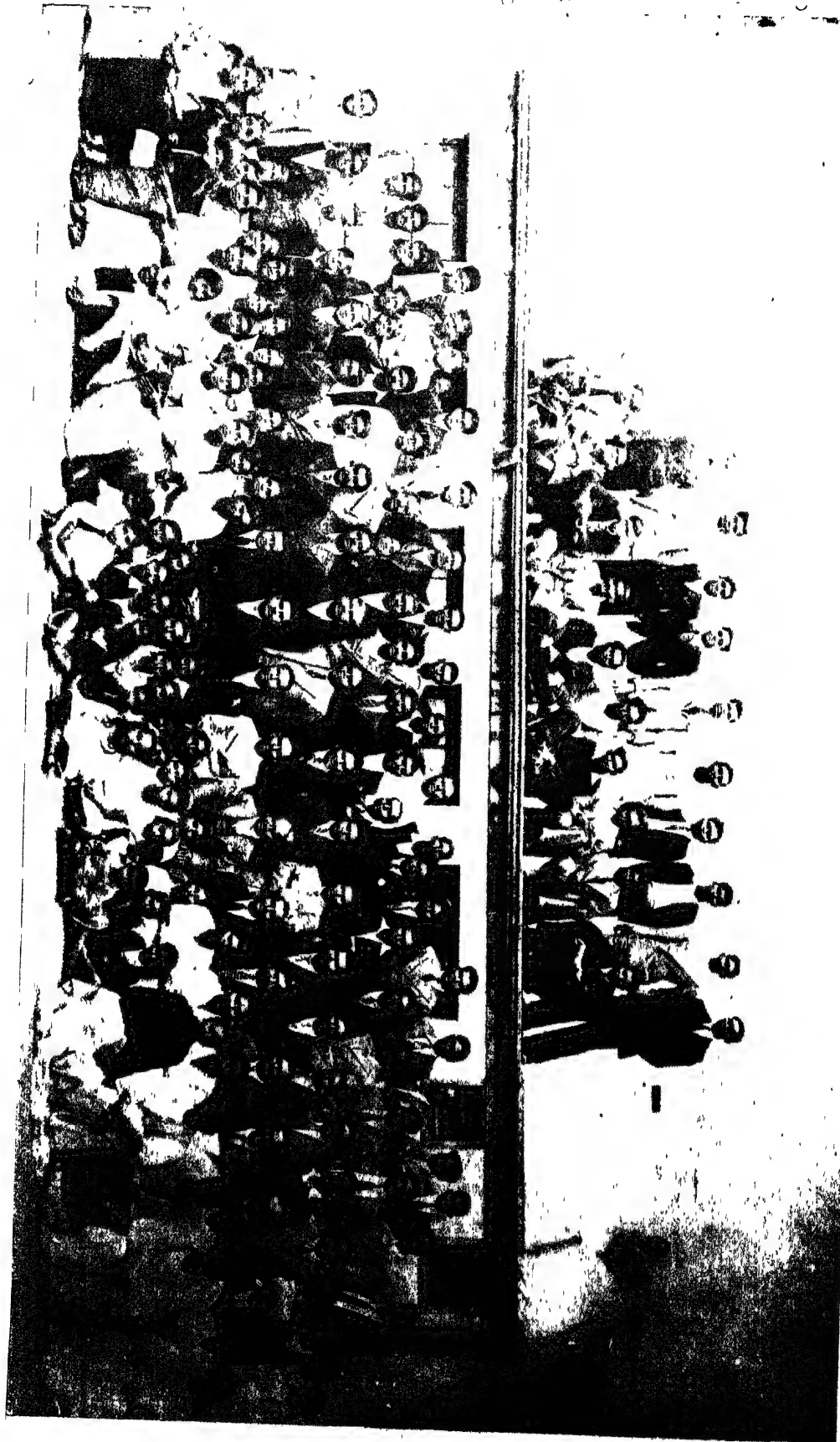
నామాట లిష్టముండని
యామీరలు తొలఁగిపోవుఁ డౌలకుమాతోఁ
ప్రేమమున నుండువారలు
ప్రేమింపుం డితనిననుచుఁ బ్రియమునఁజెప్పక.

ఎల్లవారు నొప్పి రేకవాక్యంబుగా
మంచివేళయగుట మంచిదనుచు
బుద్ధిగలిగి మిది, పోలడె వద్దుబద్ధి
విభుట మిత్రునుండి విహితలకును,

శ్రీ సుజననపరమేశ్వర, నూతనోత్సవ (బహుళ)

ఆంధ్ర పత్రిక - ఈశ్వరనామ సంవత్సరాది సంచిక

దక్షిణాఫ్రికా ఆంధ్రమహాసభ పంచమవార్షికోత్సవము

ఈడ్చుగంటి రాఘవేంద్ర రావుగారు
కొంతకాలము గవర్నరుపదవి నలంకరించి
ప్రస్తుతము ప్రధానామాత్యుపదవి (సం. రా.)
వాక్రమించిన ఆంధ్రుడు

శ్రీమతి ది. శాందిల్య, శ్రీమతి ది. రామచంద్రరావు సతి
సర్ యన్. రాధాకృష్ణన్ గారి కుమార్తెలు, ఉన్నతవిద్య బడ
యుటకై తల్లి గారినిో (నడుమ) కూడ ఇంగ్లండుకు పయనమైరి.

కూర్పా వెంకటరెడ్డి నాయుడుగారు
కొంతకాలము గవర్నరుపదవి నలంకరించి
(ప్రస్తుతము ప్రధానామాత్యుపదవి (మదరాసు)
వాక్రమించిన యాంధ్రుడు

కోకా లక్ష్మీ నరసింహరావు నాయుడుగారు
పొయ్రినులో నిల్చి, లలితకళల ప్రాఫెసరుగానుండు ఆంధ్రుడు
17 (ఫ్రెంచిభార్యతోను, కుమార్తెతోను)

వంగల శివరాముగారు - వారిభార్య, కుమార్తీ కుమారులు
లక్ష్మీవిశ్వకలాపరివత్తు ప్రాఫెసరుగానుండి జీనీవాలోని వానానాతి
సమితి యుద్యోగిగ నియమింపబడిన ఆంధ్రుడు

విజయనగరసామ్రాజ్యవట్ట తవార్నికొత్తవము, హంపి
౧. చారిత్రక మహాసభ అధ్యక్షుడు డా. యం. హెచ్. కృష్ణగారికి స్వాగతము

మహాసభకు అధ్యక్షతవహించిన శ్రీ. డా. కృష్ణకొటి శంకరాచార్యులవారు అధ్యక్షోపస్థానము గావించుచుండుట

భవభూతి

ఉత్తరరామచరిత్ర

మానవగీర్తియుల్లోని వివిధ ప్రవృత్తులను ఆహ్లాదకరంగా నిరూపించుటమే సాగవ్యతయు యొక్క పరమావధి. నీవితియునకు సంబంధించిన మహోన్నతిమైన భావములను, అప్రతి హితమైన కళాచాతుర్యాన్ని మాడా వ్యక్తీకరించేటందుకు అనుభుగావుండే సాగవ్యతాంగములలో నాటకము ఒకటి. సంస్కృతివాన్మయములోని రచనావిధానము లన్నిటిలోనూ నాటకం అగ్రస్థానాన్ని ఆలంకరించింది. కాబట్టి కాలిదాసు, భవభూతి మొదలయిన మహాకవిశ్రేణులు విసంఘటనలో వివిధమైన కళాచాతుర్యాన్ని విజృంభింపజేసి, తమనాటకాలకు అమృతత్యంబింపజేసినాగో పరిశీలించినట్లయితే, వారి నాటకాల్లావుండే గొప్పదనం మనం ఊర్తిగా గ్రహించడానికి అవకాశం వుంటుంది. అనేక సంవత్సరముల క్రిందటనే సంస్కృతనాటకముల ఉత్కృష్టతను అన్ని దేశములవారూ గ్రహించినారు. కనుక తిరిగి ప్రస్తుతం వాటి విమర్శన అవసరంలేదని భ్రమ పడడం చాలాపొరపాటు, అధునిక పరిస్థితు

ద్రౌపిడి రామం

లలో అంగ్రయమునకులు తమపాశ్చాత్యవిజ్ఞానంచేత యితరదేశములలోని మహాకవిశ్రేణుల గదనలను, రచనావిధానములనుమాడా గమనించడానికి తగిన అవకాశంవున్నది. కాబట్టి ప్రాచ్యపాశ్చాత్య విమర్శనాదృష్టితో సంస్కృత నాటకములను పరిశీలించినట్లయితే, సంస్కృతనాటకములందు మనకుండే విజ్ఞానాన్ని అభివృద్ధిచేసుకోడానికి అవకాశం వుంది.

కళింహసభలలో అగ్రస్థానాన్ని ఆలంకరించినవాడు భవభూతి. ఈయన ఉత్తరరామచరిత్రలో మొదటనుంచీ, కొనవరమాతన ప్రశ్నోక్తవ్యక్తిత్వాన్ని పూర్తిగా నిరూపించినాడు. కేవలం కరుణరసాన్ని రమ్యంగా పోషించినంతమాత్రముచేతనే భవభూతి సుప్రసిద్ధుడైనాడని భావించడం అంత సమంజసంకాదు. సువాత్సర్గమైన అమభవములు, గంభీరమైనభావములు, అప్రతిహతమైన కళాపాన

ణ యితనిగొప్పదనానికి కారణాలు. ఈనాటకములో వచ్చేపాత్రలన్నీమాడా మహోత్కృష్టమైనవే. అంగరసమైన శృంగారాన్ని యీకవి అతిరమ్యంగా పోషించినాడు. భోగలాలపత్యానికిగాని, నీచకార్యాలకుగాని ఉపక్రమించిన పాత్ర ఒకటిమాడా యీనాటకంలో మనకు కనబడదు.

సీతారాముల ప్రేమను యెక్కువ అదర్శప్రాయముగా యీకవి ప్రదర్శించినాడు. భవభూతి మూడు నాటకములు వ్రాసినప్పటికి ఉత్తరరామచరిత్రమాత్రమే తన కీర్తిని చిరస్థాయగా జేసినది. ఒక్కమహాకవ్యమువల్లనే నిశిత ప్రతిభాపంతుని ఈకల్పాంతమువరమాప్రఖ్యాతిని సంపాదించే భాగ్యము యీమహాకవికి మాత్రమే లభించింది.

ఉదారభావములు గల పురుషుడు తన ఆశయాల్ని సాధించవలసినవచ్చినప్పుడు భౌతిక విషయాలతో తనకు తటస్థించే సంఘర్షణను ఈకవి చాలా చక్కగా నిరూపించినాడు. యీ సంఘర్షణ బాహ్యంగాను, ఆంతరింగిక

గాను కూడా రాముని పాత్రలో మనకు కనపడుతుంది. రాముడు తన న్యాయమును నీతిని అర్పించినాడు. నీతిని రామునికి అవి నాభావసంబంధ మన్నది. కాని కొన్ని పరిస్థితుల ననుసరించి లోకకల్యాణంకోసం రాముడు నీతిని విడిచిపెట్టవలసి వస్తుంది. అప్పుడు రాముని మనస్సుకూ అంతరాత్మకూ గల సంఘర్షణ భవభూతి అనన్య సామాన్యమైన కళానైపుణ్యాన్ని విజృంభింపజేసి ప్రదర్శించినాడు. పాత్రల బాహ్యమైన, వారి వారి వివిధ మానసిక ప్రవృత్తుల నిరూపణ యీ నాటకంలో అమామమికా భావంతో శోభిస్తూన్నవి. మహావి షేక్స్ పియరుకూడా 'మేక్ బెత్' మొదలయిన నాటకములలో ఇటువంటి కళానైపుణ్యాన్ని కొంతవరకు నిరూపించినాడు.

ఉత్తర రామచరిత్రయొక్క ప్రప్రథమం లోనే నాటకముయొక్క ప్రధాన రసమును మూలించినాడు. మహాకవి భవభూతి ప్రస్తావన అయిన తరువాత నాయకా నాయకులు రంగస్థలముపై ప్రవేశిస్తారు. రాముడు నీతిని వియోగమునకు భేదపడుతూన్న నీతిని "జేవి, సమాశ్రితహి, ఏవ మేతే హృదయమర్పియదః సంసారభాగా" అని ఓదార్చుతాడు. నీతి కూడా "జానా మ్యర్థపుత్ర! కింతు సంతాప కారిణో గురుబంధుజువియోగా భవన్" అని అంటుంది. ఈ మాటలు ప్రేక్షకులకు కరుణరసావిర్భావాన్ని కలుగజేస్తాయి. పాశ్చాత్య కవిత్వరచనకూడా నాటకములలో ప్రధానరసమును మొదటి రంగంలోనే మూచిస్తారు. దీనినే వారు "The key-note of the play" అని అంటారు.

నీతాపరిత్యాగము ఈ నాటకములో ప్రధానస్థానాన్ని ఆక్రమిస్తూన్నది. ఈ అపూర్వమైన కార్యాన్ని నిర్వహించడానికి తగిన పరిస్థితులు ప్రథమాంకములోనే మనకు కనపడతాయి. గురుచైన వశిష్ఠుడు, కాసల్య మొనలైన పెద్దలు యాగసందర్భాధ్యయ అయోధ్యనుంచి వెళ్లేరు. కాబట్టి నీతిని త్యజించేటప్పుడు రాముని అతికష్టాలంతపర్యులు ఇంటిపద్ద యెవరూ లేకపోయినారు. ఇంతే కాకుండా నీతిని ఋష్యాశ్రమ సందర్శన మనే విషయమైన అడవులలో వదిలిపెట్టినాడు. నీతిని ఋష్యాశ్రమ సందర్శనాసక్తి కలుగ చేయడానికి కూడా మొదటి అంకములోని చిత్రపట దర్శనమే కారణమైనది. రాముని

తాలూకు మహదాశయాల్ని కూడా కవి యీ అంకంలోనే వ్యక్తీకరించినాడు. వశిష్ఠుని సందేశానికి ప్రత్యుత్తరంగా రాముడు "న్నేహం దయాంచ సౌఖ్యం చ య దివా జానకీమమి, ఆరాధనాయ లోకస్య ముంచతో నాస్తి మేవ్యథా" అన్నప్పుడు రామునియొక్క త్యాగశీలత, లోకారాధనాసక్తి మనకు స్పష్టముగా బోధపడుతూన్నవి.

ఈ అంకంలో నాయకుని మనోభావాలను భవభూతి అతిరమ్యంగా వర్ణించినాడు. నీతి అన్నికంటే పవిత్రమైనదనినీ, తన ప్రాణము కంటే ప్రీయతమమైనదనినీ రామునికి తెలుసును. కాబట్టి "ఇహం ధమ్మినా పరిదదామి మృత్యువే సానికో గృహశక్యంతికా మివ" అని నీతావియోగ సమయమునందు పరితపిస్తాడు. కాని తండ్రియైన దత్తత్రుడు లోకకల్యాణం కోసం అతని ప్రాణములనూ రాముని కూడా విడిచిపెట్టినాడన్న సంగతి జ్ఞాపకం తెచ్చుకుంటాడు. "సతం కేనాసి కాన్యో లోకస్యానా ధనం మతం" అని నిశ్చయించి, నీతి నూతన జీవిత మందలి సౌఖ్యాన్ని కూడా ఒకేసారి విడిచి పెడతాడు. ఇక్కడ రాముని మానసిక ప్రవృత్తిని గమనించిన ప్రతినిరసరు హృదయ మూద్రచించిపోతుంది. మొదటి అంకం పూర్తి అయేసరికి నీతాపరిత్యాగము మొదలయిన కొన్ని క్లిష్టపరిస్థితులు సంభవించడము చేత ప్రేక్షకులకు కథయందలి అసక్తి యొక్క సై వారముండుకథను తెలుసుకోవడానికి ఆచురత పడతారు.

ప్రథమాంకాన్ని జాగ్రత్తగా పరిశీలించి నట్లయితే కవి కొన్ని సంఘటనలలో అప్రతి హతమైన కళానైపుణ్యాన్ని ప్రదర్శించినాడని మనకు తెలుస్తూన్నది. చిత్రపట వర్ణనలలో ప్రవచనగిరి, బృంభకాస్త్రములు, గంగానది మొదలైనవాటికి ప్రాధాన్యం ఇచ్చినాడు. నాటకం పూర్తి అయేవరకు నాయకునకూ పైన చెప్పినవాటికి అత్యంతమైన సన్నిహిత సంబంధంవుంది. అప్రాప్తసందేశంగా భవభూతి అ మోక్షమైన లోకకవిజ్ఞానాన్ని చూపించినాడు. కాంత, వశిష్ఠుడు మొదలయినవారు వారి వారి పాత్రలకు ఉచితములయిన సందేశము లనే నీతారాములకు పంపించినారు. వశిష్ఠుడు "యుక్తం ప్రజానా మమరంజనే స్వాత్, స్య స్వాత్ యతో య త్వరమం ధనం వ" అన్న సందేశాన్ని పంపి, రామునిలో కారాధన శక్తిని పెంపొందించినాడు. గర్భవతియైన నీతియొక్క

శారీరక ననుసరించి ఆమెకోరిన సదాశ్చ ముల నీమవలసినదని కాంత మొదలయినవారు స్త్రీలకు ముచితమైన సందేశమును పంపినారు.

రాముడు చిత్రపటంలో శతన పూర్వవృత్తాంతాన్ని చూచి "ప్రత్యావృత్త స్మృతునరీకమే జానకీ విప్రయోగః" అని అంటాడు. అప్పుడు తనకు నీతావియోగం కలుగుతుందని రాముడు కలగొనెనా అనుకోలేదు. కాని అంకంపూ ర్తికాక పూర్వమే జానకీవియోగం తలపించిన దని మనకు తెలుస్తుంది. దీనినే ఆంగ్లేయభాష లో 'Dramatic Irony' అని అంటారు. మహాకవుల కవనంలో మనకు ఇటువంటి సమత్ప్రతికనపడుతుంది. మహాకవి వ్రత అయిన నీతియొక్క సలము ఆనుమానింపబడినదని బహిరంగంగా చెప్పడం కళారాధకుని ధర్మంకాదు కనుక అవిషయం యెప్పుడు చెప్పవలసినదన్న పాత్రలచెవిలో రహస్యంగానే చెప్పించినాడు మహాకవి భవభూతి.

నీతారాముల ప్రేమను కూడా యీ అంకం లో కవి గాలావిపులంగా వర్ణించినాడు. ఇంత ప్రేమగల దంపతులు వియోగాన్ని పొందవలసినదని గమకనే ప్రేక్షకులకు వారి యందు సానుభూతి కలుగుచున్నది. నీతారాముల ప్రేమకు కవి యెంతరమ్యంగా వర్ణించినాడో మచ్చునకు ఒక సంఘటన మూలంపి, నీతి ఋష్యాశ్రమ సందర్శనానికి వ్యతానన్నప్పుడు వెంటనే రాముడు ఆమెకోరికను అంగీకరించి, దానికి తగినయేర్పాట్లు చేసినాడు. అప్పుడు నీతి రామునితో "యుష్యాభిరసి అగంతవ్యం" అని అంటుంది. "అయిక్కినే కిమేత దువక్తవ్యం" అని రాముడు జవాబిస్తాడు. వై సంభాషణవలన నీతారాముల గాఢమైన అనురాగం మనకు తెలుస్తుంది. వారిద్దరుకు అత్యధికమైన ప్రేమకొండడంచేత రాముడు నీతితో ఋష్యాశ్రమమునకు సల్పడం సహజమనినీ తనను, ప్రత్యేకంగాపిలవడం అనవసరమనినీ రాముని వైవాక్యములయొక్క భావము.

రెండవ అంకంలోనూ, దానికి ముందుండే శుద్ధవిషక్తంభంలోకూడా భవభూతి యొక్క న కళానైపుణ్యాన్ని ప్రదర్శించినాడు. ఈ అంకంలో కథను కొంతవరకు పెంపొందించి మూడవ అంకంలో సంభవించే పరిస్థితులకు తగిన యేర్పాట్లు చేసేడు. శంఖాకవధ విషయమే రాముడు దండకారణ్య ప్రాంతములకు వస్తాడు. అప్పుడు పంచవటి మొదలయిన

ప్రదేశాలు మోడెం జరుగుతుంది. ఆ ప్రదేశాలు సీతారాములకు చిరపరిచితములేకనుక వియోగావస్థలోవున్న రామునికి యెక్కువ పుస్తకాన్నీ, శోకాన్నీ కూడా కలుగ చేస్తాయి. యింతే కాకుండా సీతను పరిత్యజించిన తగునాటి రాముడు ఆమెకోసం యే విధంగా తపనపడుతూవున్నదీ మనకు యింత వరకు తెలియదు. కాని “రామస్థగిత్రమసి నిర్భంగదృష్టిని సీతావివాసనపల్కోకరుణా కుతిస్తే” అని రాముడు అనేసినట్లైతే ప్రతి రసికుని హృదయం ద్రవిస్తుంది. మాదిరిగలు పెట్టినతిరునాటి రాముడు ఒంటరిగా వుండడం తెలుస్తుంది. అప్పుడు ఆతను తన మనోవేద నను మరంత యెక్కువగా నెల్లడించి తన పరితాపాన్ని నిరూపించినాడు.

అద్వివిష్టంభంవల్ల సీత యిద్దరు పిల్లలను ప్రసవించినదనినీ, వానికి పాలు త్రాగే వయస్సు పాలుగానే వాల్మీకి ఆశ్రమంవద్ద విడిచి పట్టుబడినారనినీ మనకు తెలుస్తున్నది. దీనివల్ల సీత ఆటవికులచేతగాని, ప్రారమ్భిగ యులచేతగాని దంపబడలేదని గ్రహించవచ్చును. నాలుగో అంకం మొదలు రమారమి నాటకం కొనవరకూ కన్నతా వాల్మీకి ఆశ్రమంవద్దనే జరుగుతుంది. నుకలవునూ కూడా యిక ౧౦వ రాబోయే కథలో ప్రాధాన్యం వహిస్తారు. కాబట్టి వాల్మీకి ఆశ్రమం గురించి, లవకుకు లను గురించి విష్టంభంలోనే కవి కొంత వరకు మూచించినాడు. ఇంత కాకుండా మొదటి అంకానికి, రెండవ అంకానికి మధ్య రమారమి పన్నెండు సంవత్సరాలు గడిచినవనినూ, మనకు బోధపడు తుంది.

మూడో అంకం యీ నాటకానికి హృదయంవంటిది. ఇక్కడ నాయకుని ఆవేశన మిన్ను మట్టి పోతుంది. ఈ అంకం లో నిశిత ప్రతిభావంశుడైన భవభూతియొక్క నాట్యకర్తా ప్రవర్తన మనకు కనపడు తుంది. రాముడు సీతను పరిత్యజించినతరువాత తనను గురించి ఆయిన ఏ విధముగా తపనపడుచున్నదీ యంతవరకు సీతకు తెలియ లేదు. కాబట్టి యీ అంకంలో నాయకా నాయకులను యిద్దరినీ భవభూతి యిక్కడ ప్రవేశ పెట్టినాడు. రాముని ఆవేదన సీత ప్రత్యక్షంగా చూసినది కాబట్టి ఆమెకు కూడా హృదయం కరిగిపోయి “ఏవం నంద భాగి న్యహం పునఃపునర ప్రియోనాసకారి

డాన్యర్పపుత్రస్య” అని అంటుంది. సీత యిప్పుడు రాముని పరితాపాన్ని ప్రత్యక్షంగా చూసింది గనకనే తిరిగి ఆమెకు రామునితో సమాగమం కలిగినప్పుడు, రాముడు తనపై అపనిందవేసి అన్యాయంగా పరిత్యజించినాడన్న భావం మనస్సులో పెట్టుకోకుండా పూర్వం కంటే యెక్కువ అనురాగంతో భర్తను కలుసుకుంది. సీతకు ఇంత క్షిప్రమైన పరిస్థితులు సంభవించి, వియోగముఃఖంతో కృపించి ఇహమాన్మృత్యుకై రామనియందు మాత్రము ఆమెకు పూజ్యభావం తప్ప మరొకటి లేదు.

ఇదిగాక “ఏనితి హృదయం గాఢోత్థం గం ద్విధాను నభిద్యతే” మొదలయిన శ్లోకాలు రాముడు చెప్పినప్పుడు ప్రేక్షకుల హృదయాలే ద్రవించిద్రవించిపోయి, కన్నీటిని విడవడానికి తనన ఆవకాశంవుంది. అటువంటి సమయంలో రాముని హృదయం యెక్కడ పగిలిపోతుందో అని మనకు అనుమానం కలుగ వచ్చును. కనుక నాయకునికి యేవిధమైన ప్రమాదం రాకుండా చూడడానికి రాముని దగ్గర ఒకచన చేవతను సృష్టించినాడు భవ భూతి. గ్రీకునాటకాలలోనూ దేవతలు నాయకులపక్షం వహించి క్షిప్రపరిస్థితులలో నారిని కాపాడుతూన్నట్లు మనకు తెలుస్తోంది.

ఇంతకాకుండా యీ అంకంలోని కవి కలభ వృత్తాంతానికి రొంతైనా ప్రాధాన్యం వున్నది. కరుణాసంతో యంతవరకు పొంగి పొరుగుతూవుండే హృదయాలకు ఏనుగుల యొక్క శృంగారచేష్టల కొంతపువళమనాన్ని కలుగ జేస్తాయి. దీనినే ఆంగ్ల భాషలో “Dramatic relief” అని అంటారు. ఇంత క్షిప్రమైన పరిస్థితులలోనూ “లీలోతాతమృతాల కాండక బరచ్చేదేమి సంపాదితాః, పువ్యగుప్తుక్రరవాసితస్య పయసాగంధూమ సంక్రాంతయః” మొదలైన శ్లోకాలు ప్రేక్షకులకు ఆనందాన్ని కలుగ జేస్తాయి.

రామునికి దుర్భరమైన హృదయపరితాపాన్ని కలుగజేయడానికి కారణభూతమైనవి యిదివరకు సీతారాములు కలసి సంచరించిన ప్రదేశములేనని మనవిచేసినాను. అక్కడ కదలికనంలా వున్న శిలాతలం, గిరిమయూరం మొదలైనవి రామనియందు అణియన్న వియోగదుఃఖాన్ని వేయిరెట్లు ప్రేరేపించినాయి. వాసంతికూడా సీతనుగురించి ప్రసం

గిస్తూ “త్వం జీవితం త్వమసి మే హృదయం ద్వితీయం. ఇత్యాదిభిః సియశ్చైరనురుధ్య ముగాం తామేవ” మొదలైన శ్లోకాలచేత రాముని యెత్తిపొడుస్తుంది. అప్పుడు రాముడు “హా! హానీ! క్యాఽసి” అని క్రంగిపోతాడు. ఆ సమయంలో తన దుఃఖం హృదయాన్ని భేదించి, భూమ్యాకాశాలనుకూడా ఆవరిస్తున్నదా అనిపిస్తుంది. రాముడు తాను అత్య మేధయాగం చేస్తానని యీ ప్రదేశాన్ని విడిచివెళ్లినప్పుడు నూచించినాడు. ఈవిషయం మనకు యిక్కడ తెలియక పోయినట్లయితే నానగోలంకంలో వచ్చే యాగాశ్యాన్నిగురించి మనం పూర్తిగా అర్థం చేసుకోవడానికి తగిన అవకాశం వుండదు.

మొదటి మూడంకములలోనూ కవి అమితమైన కరుణరసాన్ని నిరూపించినాడు కనుక ప్రేక్షకులకు కొంత ఉపశమాన్ని కలుగజేయడానికి భవభూతి చతుర్థాంకంలో కొంత హాస్యరసాన్ని ప్రదర్శించినాడు. వీరలు ఋష్యాశ్రమాలలో యేవిధంగా తమ విద్యార్థిదశలను గడిచేనారో భవభూతి యిక్కడ చక్కగా నిరూపించినాడు. “పశ్యా త్పుచ్చం వహతి విపులం” మొదలయిన వరుస అమాయకపు మాటలు ప్రేక్షకులకు అమితానందాన్ని కలుగజేస్తాయి.

సీతావియోగం జనకునకు, కాసల్యకు యేవిధమైన క్షేమాన్ని కలిగించినదో మనకు నాల్గో అంకంలో తెలుస్తున్నది. యిక్కడ కాసల్యపాత్రను అద్భుతంగా పోషించినాడు భవభూతి. సీతయందుండే ప్రేమచేతనే ఆమె అయోధ్యను వదిలి వాల్మీకి ఆశ్రమానికి వచ్చినదని మనకు తెలుస్తున్నది. కాసల్యను జనకునీ కూడా వాల్మీకి ఆశ్రమానికి తీసుకొనిరావడం లో ప్రత్యేక ప్రయోజన మున్నది. సీతారాములకు తిరిగి సంయోగం కలిగినప్పుడు రాజబంధువులందరూ దగ్గరవుండాలి గనుక జనకునీ కాసల్యనూ కూడా భవభూతి యిచ్చట ప్రవేశ పెట్టినాడు. ఈ అంకంలో జనకుని ప్రవర్తన కొంచెం విచిత్రంగా కనపడుతుంది. సీతావియోగంచేత తాను అమితంగా తపనపడుతూ ఉంటాడు. అప్పుడు తాను కాసల్యనుచూసి ఆమెకూడా తనవలెనే భేదపడుతూన్నదనే సంగతిని గమనించకుండా “ప్రహ పాలకస్య మాతుః” మొదలయిన మాటలచేత ఆమెను కొంచెం ఆశేపిస్తాడు. తనమాత

ఆమెస్వభావాన్ని గుర్తించి, పూర్వం తనకూ ఓశరభునికి ఉండే సంబంధమూ, అప్పటి కాంక్షలతో భావ మొదలయినవాటిని జ్ఞప్తికి తెచ్చుకొంటాను. పిమ్మట పూర్వం వలె పూజ్యభావాన్నే ఆమెయందు చూసిస్తాడు.

ఇంతవరకూ కథాసంవిధానముయొక్క అభివృద్ధి నే మనము గమనించి నాము. ఇప్పుడు ఐనార అంకములలో సంభవించే సంఘటనలు కథయొక్క సంపూర్ణత్వాన్ని నిర్దిష్టచేయడానికి తోడ్పడుతాయి. రాముడు, కుశలపులు, చంద్రకేతువు యీ సమయంలో ప్రాముఖ్యమైన స్థానాన్ని ఆక్రమిస్తారు. వీరికిగల పరస్పర సంబంధము స్పష్టముగా వారికి తెలియకపోయినప్పటికీ, వారందరూనూ ఒక ఆపూర్వమైన ప్రేమసంబంధముచే చుట్టబడినారని మాత్రం గ్రహింపగలిగేరు చంద్రకేతువు, లవుడు కలుసుకున్నప్పుడు వారికి ఒకరియందొకరికుండే భావాలను వ్యక్తీకరించడంలో భవభూతి ఆపూర్వమైన కళానైపుణ్యాన్ని విజృంభింపజేసినాడు, వారిద్దరికీ అత్యంత సన్నిహితమైన సంబంధము వుండటంచేత ఒకరిపై ఒకరికి ఒకేవిధమైన అభిప్రాయాలు కలుగడం సహజం. ఈ విషయాన్ని నిరూపించడానికి భవభూతి చంద్రకేతునిచేత, లవునిచేత ఒకే శ్లోకాన్ని చదివించినాడు. “యద్యచ్ఛాసం వాదః కిము గుణగణానా మతితయః పురాణోవా, జన్మాంతరనిబిడబద్ధఃపరిచయః, నిజోవాసంబంధః కిమ విధివత్ తోక్త్యుద్ఘటితో మ మైతస్త్రికృద్వృష్టే హృదయ మవధానంరచయతి” అని ఒకరిగిరించి ఒకరు ఒకేరీతిగా ఒకేసారి అనుకుంటారు. ఈ విధమైన కళాచాతుర్యాన్ని అంగకవిత్వరూపానికి, ఆంధ్రకవిత్వరూపానికి ప్రదర్శించలేదనియే చెప్పవచ్చును.

కాని యింతన్నేపాము వారికి వున్నప్పటికీ కథాసంవిధానానికి యుద్ధ మవసరంగనుక, రాముని పరాక్రమప్రకాశనే వారియధానికి లీజంగా ప్రదర్శించినాడు భవభూతి. కాని లవుడు ఒక్కడూ మహానీనతో యుద్ధంచేయడం ఉచితంకాదు గనుక జ్యోతికాస్త్ర ప్రయోగంచేత సర్వసేనామార్గు గానింపచేసి, లవునకూ చంద్రకేతునకూ మారేమే యుద్ధాన్ని కల్పించినాడు. ఇప్పటి జ్యోతికాస్త్రప్రయోగమే రామునికి, కుశలపులు తన కుమారులేమనని అనుమానించేటట్లు చేయడానికి కారణంగా యేర్పడినది.

ఇంతవరకూ కుశలపులకూ, రఘుకులూనికీ గల సంబంధము కాస్మాదులేవరూ సరిగా కనిపెట్టలేకపోయినారు. కాని ఆగోఅంకంలో రాముడుమాత్రము కుశలపులు తనకుమారులేమోనని సవిమర్శంగా చాలావరకు ఆలోచించినాడు. జానకి గర్భవతిఅయినప్పుడు ఆమె గర్భస్వర్కవల్ల కవలలను ప్రసవిస్తుందని రాముడు జానకికంటే ముందే తెలుసుకొన్నాడు. కుశలపులముఖములూ, కన్యామాదా జానకియొక్క ముఖమూ కళ్లయొక్క ప్రతిబింబములే. ఇదిగాక తపఃప్రభావము చేతనే పొందదగినటువంటిన్నీ, రఘుకులమునకు వంశపారంపర్యముగా వస్తున్నటువంటిన్నీ జ్యోతికాస్త్రములు వీరివద్దవుండటంచేత కుశలపులు రఘుకులమునకు సంబంధించినవారైయుండాలని రామునికి బలమైన అనుమానం కలిగింది. కుశలపులకుమాదా రాముని చూడగనే ఆమెతమైన ఖాజ్యభావం కలిగింది. రాముడు వారి తండ్రి అని తెలియకపోయినప్పటికీ తిండిగారియందు మాపవలసిన ప్రేమనేవారు రామునియందు చూపించినారు. కుశుడు కొంచెము వీరప్రతాపాన్ని ప్రదర్శించడానికి ప్రయత్నించగా లవుడు వానిని నివారించి తమ స్నేహితుడైన చంద్రకేతునకు రాముడు పితృసమదు కనుక వారుమాదా రాముని గురుభావంతో మాడాలని అంటాడు. ఇంతే కాకుండా రామునియందు వారికి పూజ్యభావమే వున్నదనిన్నీ, వైదికులగువృత్తనే వారిని యుద్ధమునకు చేరించినదనిన్నీ లవుడు చెప్పినప్పుడు వారికి రాముని యందుండే పూజ్యభావం మనకు సుబోధక మవుతున్నది.

సప్తమాంకంలోని ఆంతర్నాటకం నిశిత ప్రతిభావంతుడైన భవభూతికళానైపుణ్యాన్ని వేసోళ్లతో చాటుచున్నది. ఇంతవరకూ రామునికి సీతయొక్క వృత్తాంతము తెలియకపోవడంచేత, నాటకం విషాదాంతంగా పరిణమిస్తుండేమోనని భ్రమపడడానికి ఆత కాళం వుంటుంది. కాని ఈ ఆంతర్నాటిక సీతారాములకు సంయోగాన్ని కలుగజేసి నాటకాన్ని కుభాంతమైనదాన్నిగా చేస్తూ న్నది. ఇటువంటి సంఘటనలు సంభవించే నాటకాలను ఆంగ్లేయభాషలో Tragic-comedies అని అంటారు, యిటువంటి నాటకములలో మొదట పరిస్థితులుమాత్రము చాలా విషమంగావుండి తరువాత కుభాంతాన్ని

పెంపొందిస్తాయి. ఇంతేకాకుండా రాముడు సీతను పరిత్యజించినతరువాత ఆమెసంగతి యేమైనది రామునికి తెలియలేదు. కనుక ఆ విషయాన్ని ఇక్కడ భవభూతి ఆంతర్నాటకం ద్వారా నిరూపించినాడు. ఈ ఆంతర్నాటకాన్ని చూడడానికి పౌరజానపదులందరూ వచ్చేరు. అప్పుడు గంగాపుత్రపులు సీతను తీసుకొనివచ్చి, తమముఖాచారపునీతులుగా చేయదగినది సీతయేనని చెప్పి, సీతారాములకు తిరిగి సంయోగాన్ని యేర్పరుస్తారు.

ఈ నాటకంలో మొదటినుంచీ కొనసరకూ ప్రధానమైన కరుణరసాన్ని భవభూతి అనుసంధించినాడు. మొదటి యామంకము లలోనూ రాముని బృదియు పరితాపాన్ని భవభూతి నిరూపించినాడు. ఈపరితాపం ప్రేక్షకులకు కరుణరసానిర్భావాన్ని కలుగు చేస్తుంది. నాటగోఅంకంలో జనకునితోకం కరుణరససంవిధానానికి తోడ్పడుతుంది. పంచమాంకంలో ప్రేక్షకులకు కొంతవిశ్రాంతికలుగజేయుడానికి వీరరసాన్ని యెక్కువగా ప్రదర్శించినా, కరుణరసానుసంధానంమాత్రంచేయకపోలేదు. “హృదయమర్కచ్చేద వాగుణాని చంద్రకేతోర్వ చనాని” అని సుమంతుడు రాముడికి సంజానం లేదనే విషయాన్ని గురించి ప్రసంగిస్తాడు.

ఆరవఅంకంలో కుశలపులు రామాయణంలో శ్లోకాను చదివినప్పుడున్నూ, సప్తమాంకంలో అంతర్నాటకాన్ని చూసినప్పుడున్నూ రాముడుకి అమెతమైన దుఃఖముకలుగుతుంది. అప్పుడు ప్రేక్షకులకు కరుణరసానిర్భావం కలుగుతుంది. ఈవిధంగానే యేడంకాలోనూ భవభూతి ప్రధానముగ కరుణరసాన్ని అనుసంధించేడు.

రాముని పాత్రపోషణలో భవభూతి అపొఘమైన ప్రజ్ఞుచవిజృంభింపజేసేడు. ఆలంకారికులు నిర్దేశించిన ధర్మోదాత్తాన్ని లక్షణాలన్నీ రామునికి వర్తిస్తాయని చెప్పడం సూర్యునిలో కాంతివుంది అనిచెప్పడంవంటిది. తన హృదయంకంటే యెక్కువగా ప్రేమించిన సీతను లోకంకోసం త్యాగం చెయ్యవలసివచ్చినప్పుడు రాముడునుభవించిన మనోవేదన మొదటినుంచీ కొనసరకూ భవభూతి ఆ ప్రతిపాతంగా నిర్వహించేడు. రామునియొక్క సీతాత్యాగవిషయంలో వాసంతిక విమర్శించినప్పుడు రాముడున్నూ, నాల్గో

భవభూతి - ఉత్తరరామచరిత్ర

అంకంలో జనకుడు రామునిగురించి విమర్శించినప్పుడు కంఠియిస్తున్నాడు, యేదో అంకంలో పృథ్వి విమర్శించినప్పుడు భాగీరథిని, లోకంకోసమే నీతను విడిచిపెట్టి నాడు గాని, తనకు ఆమెపై సందేహమువల్ల కాదని స్థిరపరుస్తారు. ఈ విధంగా యితర పాత్రులచేతను రామునిపాత్రను విమర్శింపచేసి రాముని నాయకత్వానికి భంగంలేకుండా సమర్థించేడు కవి. ఈలాగే శంభూకవధవృత్తాంతం గోమాదా లోకంకోసమే వధ జరిపింట్టు మాపించినాడు యీ మేధావి.

గంభీరమైన భావాలను, మహత్తరమైన అనుభవాలను విశదీకరించడంలో భవభూతి నిరుపమానమైన ప్రజ్ఞను కనపర్చినాడు. చిన్న వాక్యాలలో మహత్తరమైన భావాన్ని అద్భుతంగా నిరూపించగలిగే నేర్పు యీ మహాకవికి వున్నది. శుద్ధవధానంతరం “కృతం

రామసదృశం కర్మ” అనేవాక్యంలో ఆ వధ యందు రామునికుండే నిరసనభావం, భూత దయా, మనకు చక్కగా వ్యక్తమవుతూ ఉన్నాయి. ఇంతేకాకుండా వాక్యం పూర్తి కాకుండా భావం పూర్తిఅయిపోయినట్లయితే ఆ వాక్యాన్ని ఆసంపూర్తిగానే విడిచిపెడతాడు గాని పాల్గుముక్కలతో మాత్రం వాక్యాన్ని పూర్తిచేయడం యీ కవి పాసకుని పని కాదు. భావానుగుణమైన భావ యితనిసామ్య. ఈ సాటకంలో అనేకస్థలములందు హృదయోద్వేగాన్ని కలిగించే భావాలనే యీ కవి విశదీకరించినాడు. కనుక ఆవుద్వేగాన్ని తెలియచేయడానికి తగిన పదజాలాన్ని ఉపయోగిస్తేనే గాని లేకపోతే చాలా వేలవంగా ఉంటుంది. ఈ సంగతి గ్రహించలేక భవ భూతికైలి కొంచెము

కఠినంగా ఉంటుందని అంటారు. ఈ మహాకవియొక్క ప్రకృతివర్ణన, కవితామాధుర్యము, రత్నపుల అధ్యయనక్రమరూపణ యీయన విజ్ఞానాన్ని తెలియచేస్తాయి. “నజ్రాసపి కళోరాణి మృమాని కుసుమాదపి, లోకోత్తరాజాం చేతాం సిరోసు విజ్ఞాతు మర్హతి” మొదలైన అర్థాంతరస్యాసలున్నూ, “ప్రసన్నం సౌజన్యాత్ దయితకరుణైర్దాహ కరుణం ద్రవీభూకం శ్రేణ్ణ తవ హృదయ మస్మిన్ త్తుణ్యం” మొదలయిన శ్లోకములూ, “భావశబలత్వమూ యీ మహాకవియొక్క కవితాప్రతిభను విజృంభింపచేస్తున్నాయి. ఇటువంటి గంభీరమైన భావములను వ్యక్తీకరించిన మహాకవి భవభూతియొక్క హృదయము ఎంత గంభీరమైనదో పారకులే గ్రహించు తురు గాక !

గూటినినుంటిని

దీటుగ నేనని

సారెనారెకును

సంతసింపకుము

చిలుకా !

పొంగుట యెంత

క్రుంగుట యెంత

ఏరో జెట్టిదా

ఎవడెలుంగునే

చిలుకా !

మురిసిపడుచు న-

మోహమనెడి యం

భోరాశినిఁ బడి

మునిఁగిపోవకుము

చిలుకా !

తనువుపైని యా

తమి నెల్ల విడి

తత్త్వంబెఱింగి

తగ వ ర్తిల్లుము

చిలుకా !

చిలుకా !

చోగంటి గుర్తామల్లికార్జునరావు

మల్లెలొక స్వామి
— క. క. క. —

ఆత్మబోధము

[అంశరసము]

కవి తా కోవిద,

అల్లంకెట్టి అప్పయ్య

తప మొనగ్ని పాపతీర్తి వాయుగారికి
కాంతులకు నశోగపపులము
మోక్షలాలనుల కశక్తింపఁబడును నీ
యాత్మబోధ మును నవనియంగు.

అన్యసాధనము లభ్యంఁచిననేమి
జ్ఞానమునె నుక్తి గాంచినలయు
నితరపరికరము లెన్నియుగ్నించిన
పంటనేయగును. వన్నీలేక ?

కర్మము దానికి విరోధకలనలేమి
వట్టికర్మముల నవిద్య చుఁగఁజేయు ?
జ్ఞానశేష ముక్కజముగాఁ గలిగెనేని
గడపు నజ్ఞాన తిమిరప్రకాశములు.

అలముకొనిననుట్టి యజ్ఞానకళమున
నాత్మ లుప్తమగుటకు నోరెగు
నదిస్వయంప్రకాశ ముగ్ధుఁడు మేఘాగ్ని
గప్పుఁబడినయట్టి కానిహించు.

కలుషజీవమందుఁ గలుగు న్నానము
జ్ఞాన చింతనమున నీనగును
పంకమిలితజలము బాగొగ్గియు నంగ
కతకరేణు విమరు గతి దినర్హి.

స్వప్నతుల్యమైన సంసారమిది కాన
రాగద్వేషములకు రచ్చపట్టు
అనుభవించు కాలమందు శాశ్వతముట్లు
బోధవలన దోచు పూజ్యముట్లు.

అద్వయంబు నగును నాధారమును నాత్మ
నెఱుంగవంతవలెనీ నీజగంగా
కానినొంచు శుక్తిఁ గలధార మున్నట్లు
నిజములేయి భ్రాంతి నీకులేదు.

సచ్చిదాత్మక ప్రకృతంబు బ్రహ్మంబు
అందుఁ గల్పితములయ్యె జగము
లోకకాంచనము పెక్కుభూషణములై
వివిధ రూపములను చలననట్లు.

ఇంద్రియాధీశత యీశుండు పాపధుల
బ్రతిఫలించుచుండు బహువిధముల

ఆకాశము ఘటాళి వ్యాపించి తన్నాక
మందుఁ గేవలతన బొందినట్లు.

అభిలలోకములకు నాధారభూతుడై
వెలయునీపనందె కలుగు సృష్టి
అందె పెరుగు సంతమందును దనయందె
బుద్ధుద్దుములు వారిఁ బొందినట్లు.

జాతినామాశ్రమములు జరుగునట్టి
బహువిధోపాధులెల్లను బ్రహ్మమందుఁ
గల్పితములయ్యె నీటిలోఁ గలుగునట్టి
వివిధవర్ణరుచులే వలె విస్తరితి.

పంపక మొనర్పఁబడిన మహాభూత
పంచకమునఁ గర్మ సంచితమున
నిది శరీరమయ్యె నిలగల సుఖదుఃఖ
రాసులనుభవించు రమ్యగృహము.

ప్రాణపంచకమయ్యె బ్రతితమనోబుద్ధి
లింగ్రియదశకము నింపుఁగూర్చి
నూత్నదేహమయ్యెఁ బాప్రత్యేగాత్మకు
భోగయోగ్యమగుచుఁ బుడమివలసి.

ఆదికూన్య మనిర్వాచ్యమగు నవిద్య
కారణోపాధినాఁబడఁ గ్రమత మూడు
దేహములకంటె నన్యతఁ దెలియఁబడుచు
వరలు నద్దాని నాత్మగా నెఱుంగవలయు.

పంచకోశాదియోగ సంప్రాప్తముననె
తత్తదాకృతులతోచు నాత్మకు, వివేక
రక్తసింహద్రువులతో సృటికముణికి
పన్నికృష్టవశంబున నున్నయట్లు.

కోశయోగ ప్రవృత్తుగూడి నిర్మలంఁడైన
చిన్మయాత్మకు వేరునేయు యుక్తి
సంతీయున్నపాట్లు గంటి బియ్యమునకై
వడ్లుచుండునట్టి వడుపుఁ దెలిసి.

సతత సర్వగతుండయ్యె జ్ఞానరూపి
ప్రతిఫలంపఁ డబుద్ధి సంబద్ధమందు
స్వచ్ఛ జలరాసులందునఁ బ్రస్ఫుటించి
యూకసము కాంచుచుఁ బంకమందు లేడు.

సన్నిధాన బలంబున సాక్షియగుచు
నాత్మరాజు రాజ్యమునేయు సంతెకాని
యతఁడు దేహేంద్రియాదులకంటె వేరు
ధీమనంబులకంటె నతీతుఁడతఁడు.

ఇంద్రియప్రచార మిట్లుంట నాత్మకుండు
వానిఁ బొరయుననుట వట్టి వెట్టి
పటులెత్తు మేఘపక్షిగాంచి విధుండు
పటులెత్తుననుట భ్రాంతికాదె ?

ఆత్మవైతన్యవశత బుద్ధ్యాదులెల్ల
స్వీయ విషయంబులను జక్కఁజేసికొనున
సరసిజాపుని కాంతి పుంజమ త్రవలన
జనులు నైతన్యమును బొందఁబాలినట్లు.

అమలసచ్చిదాత్మమంగు దేహేంద్రియ
కర్మగుణములై కల్పితములు
నీల రక్త సీత నిభిలవర్ణంబులు
గగనరంగమందుఁ గలిగెనట్లు.

ప్రచలితంబగు వారిపూరమునఁదోచు
శశియుఁ బ్రచలితుఁడనట్లు జ్ఞానహీన
మానసోపాధిచేత నాత్మకును నిట్లె
కాని, కర్మత్వభోక్తృత్వ కలన లేదు.

బుద్ధికారణమునఁ బొలుపాండు రాగచ్ఛ
లాత్మయందుఁ దోచు నదియెకాని
బుద్ధిలేననిదఁ బొలుచునే విషయాశు
లాత్మకర్మ మిది యని యెఱుంగు.

అరున్వరఁగాంతి, శీతలం బంబువులకు
నగ్ని కుష్మతీలో సిద్ధంబులైనయట్లు
సచ్చిదానంద నాత్మక స్వచ్ఛతాను
లాత్మకు స్వభావసన్నిధిమైనరూపు.

ఆత్మ సచ్చిదంతః, యామీద బుద్ధి కా
ర్మంబు, నీద్యయంబు నందెజేర్చి
యనుభవంబు లేమి నజ్ఞాన జీవుండు
నాత్మకంఁటి ననుచు వ్యవహరించు.

ఆత్మయందు విక్రియాదులు కూన్యంబు
బోధ మబ్బలేదు బుద్ధికృతుడు
అట్టలయ్యె జీవుడెన్నియు నేనంచు
మోహ వివరఁడగుచు మరయుచుండు.

ఆత్మ కించిన్ జ్ఞాడని భయంబందు ట్లె
రజ్జువుం గాంచి సర్వ విభ్రాంతిఁగొనుట
నేఁ బరాత్మకుడ జీవుండ నెట్లులనుచు
నిశ్చయించిన నగునాఁడు నిర్భయంబు.

అది జడంబులగుట నాత్మను బుద్ధింద్రి
యములచేతఁ దెలియ నలవికాదు
దీపకలికచేతఁ దెలియంబడు ఘటాళి
ఘటమువలన దివ్య కాంచఁబడునె ?

దీపమునకు స్వీయదీప్తిః జూపుటకునై
యన్యదీపకాంక్షః యనవసరము
జ్ఞానరూప మాతృకాన, నద్దానిని
గనఁగ నేరుజ్ఞాన మనవసరము.

నేతిశీతి యనెడు వాక్య నియతించేత
నిఖల దేహేంద్రియాదుల నిగ్రహించి
వేదవిదిత మహావాక్య వితతివలన
నెఱుంగు జీవాత్మ పరమాత్మ లేకమగుట.

వివిధ దేహేంద్రియముల లవిద్యవలనఁ
గల్గితములయ్యె బుద్ధుద్ధోక్తరములట్లు
కావున తదన్య మోహవికార రహిత
నిర్గుణ బ్రహ్మమేనని నిశ్చయింపు.

ఏను దేహేంద్రియాన్యఃకం నైవకాన
జన్మ కార్యులయందు లసంభవములు
ఇంద్రియ విహీనుడను గాన నెపుడు నన్నుఁ
గలియఁజాలదు విషయ సంగప్రసక్తి.

వేదశాసనమున వివరింపఁబడియుండె
ప్రాణమనము లాత్మ వడయనట్లు
లేను మనసులేమి నెపుడు రాగద్వేష
భయములంది వెతలఁ బడన పడను.

నిర్గుణుండ నేను నిష్క్రియుండను నేను
నిత్య నిర్వికల్ప నిర్మలండ
నిర్వికారపరత నిత్యుండ సత్యుండ
నిత్యముక్తి నేను నిశ్చయముగ.

ఆకంబునగిది సంతర్పహిగ్గత
వాప్తి నచ్యుతుండ నగుచు నెపుడు
సర్వసమత నే ససంగుండ నమలుండ
నిర్మలండ నచల నిష్ఠితుండ.

నిత్యశుద్ధవిముక్తైక నిర్మలంబు
సచ్చిదానందసందోహ సమధికంబు
నద్వయము సత్యనిరత మ్మనంతమగుచుఁ
బరగు బ్రహ్మము నేనయై వరలుచుండు.

బ్రహ్మమస్మి యనెడు భావనా నిరతి న
విద్యవలనఁ గలుగు కతలు బాయు
వర రసాయనమున వాడఁబాటి నశించు
లోకపుంజములు రూఢి మెఱయ.

విజనదేశమందు వినుల విరాగియై
యింద్రియముల నిగ్రహించి యోగి

యన్యచింతమాని యచట నాసీనుడై
నేయవలయు నాత్మ చింతనమ్ము.

దృశ్యమాన ప్రపంచము ద్రియుతుండు
స్వీయబుద్ధిచేత దనయందుఁ జేర్చి యేక
మైన యాత్మ నాకాశము ట్లనవరితిము
భావన యొనర్చవలయును నేనె యనుచు.

వివిధరూప వర్ణుడు లవిద్యవలనఁ
గల్గితములందు వాని యక్కింబు నూని
సచ్చిదానంది విగ్రహు స్వావలంబ
నమునఁ బరమార్థవిదుఁడఁ చింతనమునేయు.

అది చిదానంద కేవలావ్యక్తరూపి
తనకుఁదానె ప్రకాశించు దానియందు
జ్ఞాతృ జ్ఞాన జ్ఞేయాదులు గల్గలేదు
భేదభావంబు దానికి లేదు లేదు.

ఆత్మ యరణియందు నక్రాంత మీరీతి
ధ్యానమధన మెలవిఁ బూని సలుప
సుదయమందినట్టి యుజ్జ్వలజ్ఞానాగ్ని
కాల్పివేయు మోహకౌఠ్యములను.

అలముకొనినయట్టి యజ్ఞానతిమిరమ్ము
ఆరుణకిరణదీప్తి సంతకంక
కపహృతమ్ముగాఁగ నాత్మస్వరూపంబు
తనకుఁదానెఱుంగు తరణియట్లు.

ఆత్మసంప్రాప్తి యవిరతంబైననేమి
యటమటించి యవిద్యయే యడ్డుతగులు
నట్టియజ్ఞాన మడఁగిన నది లభించు
స్వీయకంతాభరణము చేఁజిక్కినట్లు.

మొద్దునందు పురుషుఁబోలె బ్రహ్మమునందు
జీవకల్పనమ్ము నేయఁబడియెఁ
దత్తవర్షప్రజాడఁ దజ్జీవతా బుద్ధి
బ్రహ్మమందుఁ గానఁబడుట లేదు.

తత్త్వరూప సంప్రాప్తి సుతన్నమైన
యద్వయ జ్ఞాన తేజ మనామ్మును యను
నజ్ఞతా దిగ్భూతులు నగఁగఁగ్రోక్తి
యరుణదీప్తియై విఘ్నిల్లు టబ్బరంబై.

ఆత్మయందుఁ దనకు నఖిల ప్రపంచమ్ము
గలదటంచు యోగి జ్ఞానదృష్టి
నెఱిగి చూచుచుండు నేకమై యొప్పురు
నాత్మరూపి నేనె యనుచు నెపుడు.

ఆత్మకంఠె జగతి నన్య మింకెయ్యది
మట్టికంఠె పాత్ర మెట్టి భేఁ
మనుచు యోగిచంద్రుఁ డఖిల ప్రపంచమ్ము
స్వాత్మరూపములు సతముఁగాంచు.

ప్రాక్షిణ్యోపాధిగుణముల రూపుమాపి
సచ్చిదానంద ధర్మసంస్థగమంది
యోగివరుండు జీవశక్తి నొంగుచుండు
పురుగు తుమ్మెదరూపంబుఁ బొందినట్లు.

మోహసాగరమును దాటి మోదమంది
రాగనైరాది రాక్షసప్రకరములను
దునిమి తూటాడి శాంతిసంస్థిఁ జెలఁగి
యవని వెలయు నాత్మరాముఁడగుచుయోగి.

బాహ్యసౌఖ్యములను భ్రమియింప కక్రాంత
మాతృచింత దృష్టి నంది యోగి
ఘటమునందు దీపశక్తివోలేదదంత
గమున సంచితోపరతిఁ జెలంగు.

అతఁ డుపాధిశీతుండయ్యు నాకంబు
పోల్కిఁ దదర్థములనెఱ్ఱఁ బొందవండు
సర్వవిదుఁడయ్యు నూఢుని చాడ్చునుండు
గాలివలె సంచరించు భోగములవిడిచి.

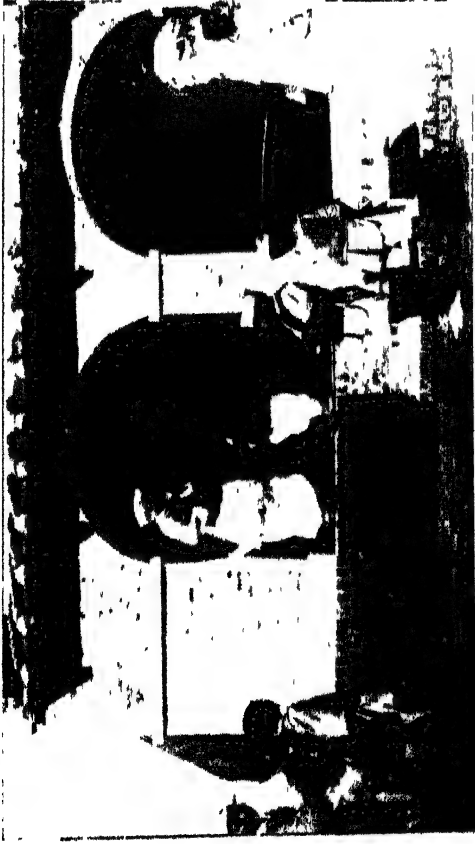
జలములందు జలం బాకంబునయలదు
నాకంబం బగ్నియం దగ్నియట్లుపాధి
రహిత మగునంత సన్మాని బ్రహ్మనుండు
నననగోధతఁడైంది తా నైకత్యమగును.

లాభములకంటె నెయ్యది లాభకరము
సౌఖ్యములకంటె నెయ్యది సౌఖ్యతరము
జ్ఞానములకంటె నెది మహాజ్ఞానమగును
దాని బ్రహ్మంబటంచును దలఁపవలయు.

దేనిఁ జూచినచెనుక నెద్దియును లేదు?
ఏది తానై నపిమ్ముట లేదు భవము?
దేనిఁదెలిసి యన్యంబును దెలియఁదగదు?
అదియై బ్రహ్మంబటంచును సరయవలయు.

అడ్డు నిడుపు క్రిందు లందుఁ బ్రహ్లాదమ్ము
సచ్చిదాతృకమ్ము కాశ్యప మ్ము
సంత మద్వయ మ్మనశ్వరం బగు నెద్ది
దాని బ్రహ్మమంచుఁ దలపవలయు.

కాంగ్రెసు కన్వెన్షన్ సభలు, ఢిల్లీ.

హరిజనవాడలో మహాత్ముని విడిదివద్ద
పండిత శ్రీహరిగారు మాట్లాడడం ఉపాధ్యాయగారితో సంప్రదింపుట.

సర్దారు పటేల్ గారు, సహోజినీదేవిగారు, ఉపాధ్యాయగారు, (ఎడమచివర)
శ్రీహరిగారి కార్యదర్శి వర్గి-నరకమిట్టి సభకు పోవుట.

పండిత జవహర్లాల్ నెహ్రూగారు కాంగ్రెసు కన్వెన్షన్ సభకు

పండిత నెహ్రూగారు అన్వేషకరమున జాతీయతాకా స్థాపన మొనరించుట

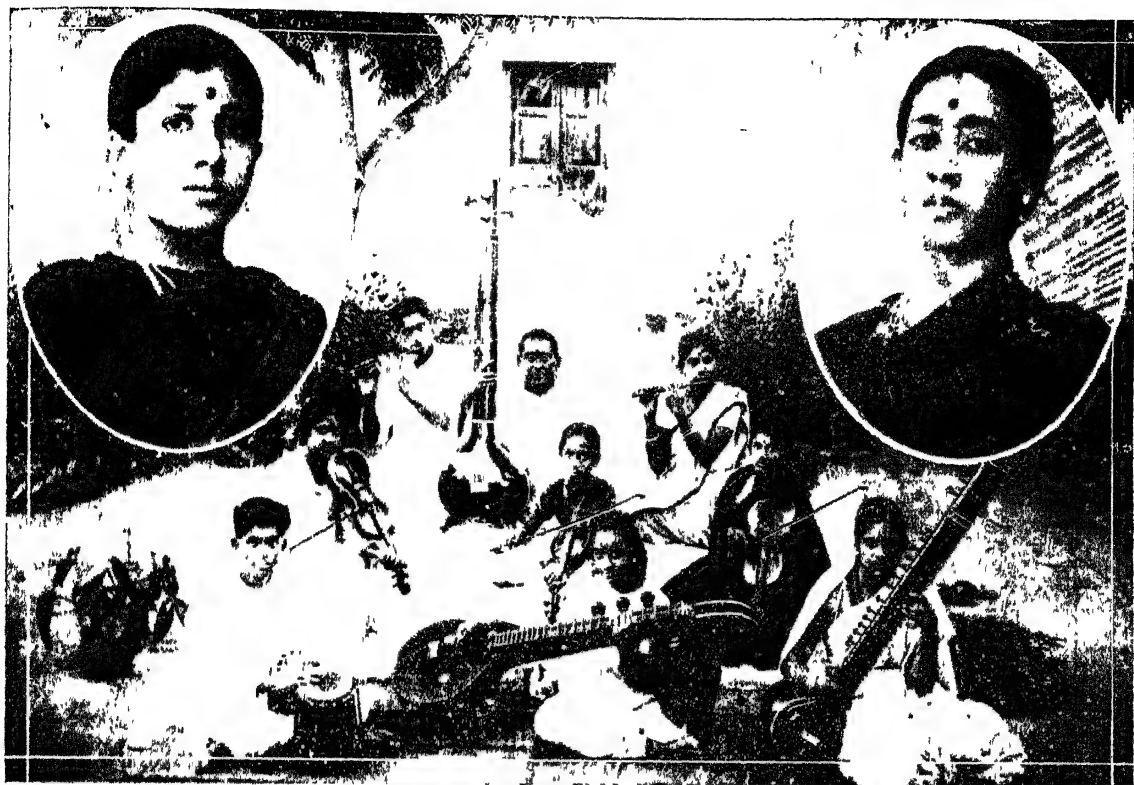
మహాత్మాగాంధీగారు శిక్షిలో చేరిన కేంద్రమున ౧౯౧౯ కాలిఫోర్నియాను సందర్శించుట
జోషి, పండిత నెహ్రూ, గజ్డర్, మున్నెవారు

ఆచార్య కృపాలిని (ప్రధాన కార్యదర్శి), శరతుచంద్రబోసు, పండిత నెహ్రూ, పురుషోత్తమదాసు టౌండమగార్లు

శిక్షిలో ఆ. భా. కాం. సంఘసభ్యులు విరామ సమయమున ఫలాహారములు కై కొనుబి
యం. బాపినిడు, కల్లూరి సుబ్బారావుగార్లు ముందు బిల్లలవద్ద కూర్చొని యున్నారు.

ప్రేమకి కాంక్ష అంటాది

[illegible]

ఆ రోజుల్లో సుధా నేనూ కలిసి చదువుకుంటుండేవాళ్లం. సుధ మా క్లాసులోకల్లా చురుకైంది. చాలా మందిపిల్లలు స్నేహితురగాడండికూడా పోట్లాడుకుంటూ ఉంటారు. కాని నాకు ప్లావకం ఉన్నంతవరకు సుధా, నేనూ ఎప్పుడూ పోట్లాడుకునే వాళ్లం గాదు.

ఆ యేడు నాకు పెల్లెచెయ్యాలని నాన్నగారు చాలా ప్రయత్నాలు చేస్తున్నారు. పదమూడోఏడు పెళ్ల కుండానే చెయ్యాలని అమ్మగోల కాని ఏం లాభం? ఎక్కడికిపెల్లినా వేలమీదఉండి లెక్క. వెతగ్గా వెతగ్గా, తిరగ్గా తిరగ్గా హైదరా బాదులో ఒక సంబంధం కుదిరింది. విధుశేఖరం “డాక్టరుపరీక్ష”కుచదువు తున్నాడు. తండ్రికి పి. డబుల్ యు. డి. ఆఫీసులో పెద్ద ఎక్స్కాంట్లుంటు పని. నేనే కొంతతల్లిగూడా ఉండిట. కట్నం రెండువేలు.

నాకు చాలా కష్టంవేసింది. ఏమంటే నాకు అమయవాల్లో కుంటి, గుడ్డి ఏమీలేదు. ఇప్పుడు భోక్తుభారం చదువుతూఉన్నాను.కొద్దిగా సంగీతం వచ్చును. ఇంటికనులు కొన్ని చేత వును. ఏవిధంగానూ గృహనిర్వహణానికి అనర్హురాలినికానప్పుడు రెండు నేలు ఇస్తేనేగాని పెండ్లికాని కర్మం నా కెండు కొచ్చిందో తెలీదు. వైగా నాన్నగారు ఎలాగూ గండువేలివ్వ లేనప్పుడు ఈ సంబంధం ఎండుకు కుది ర్పిందీగూడ తెలీదు.

సాయంకాలం సుధావాళ్లంటికి వెళ్లాను. మాటలనందర్బంలో సుధ “ఏం, ఇంకా మీవాళ్లు నీపెళ్లి ప్రయత్నంలోనే ఉన్నారా?” అని అడిగింది.

పునిస్తీ పునర్వివాహం

యల్లా 'ప్రగడ సీతాకుమారి

“పిరకబడ్డకొద్దీ సంఘం మరీ తొక్కి పడుతుంది. రేపు నీకొచ్చే కష్టనష్టాల కేమన్నా ఈసంఘం బాధ్యతవహిస్తుందా?”

“ఆ. ఇప్పుడో సంబంధం కుదిరింది. కట్నం రెండువేలు.”

“ఆ! లలాగా! మరి నీకిష్టమేనా?”

“నాకిష్టంలేదుగాని మావాళ్లకు నా ఇష్టంతోపనిలేదు.”

“పోనీ, ఇప్పుడేంతోందరొచ్చిందీ, ఇంకా కొన్నాళ్లు చదువుకోరాదూ? అప్పుడు మూడుపాళ్లు కట్నాలేమీ ఇవ్వకుండానే సంబంధంకునరవచ్చు.”

“ఆ! అందరికీ మీనాన్నగారిలాటి ధైర్యం ఉండొద్దూ?”

“కాదు మధూ, పిరకబడ్డ కొద్దీ సంఘం మరీ తొక్కిపడుతుంది. రేపు నీకొచ్చే కష్టనష్టాల కేమన్నా ఈ సంఘం బాధ్యతవహిస్తుందా?”

ఆ రాత్రంతా సుధమాటలే నాతల్లొ మెదులుతూ ఉన్నాయి. ఒకసారి, మర్నాడు ఎలాగైనా నాకీ పెండ్లినద్దనీ, సుధలాగా ఇంకాకొంతకాలం చదువుకుంటాననీ మావాళ్లతో చెప్పవలెననుకున్నాను. కాని అంతలోనే మళ్లీ “ఏమో, తీరానిశ్చయమైన పెళ్లిమానేస్తారా?” అనిపించి చెప్పడానికి వెనక్కుతీశాను. సంఘాన్నెదురించలేని మానాన్నగారి పిరికితనమే నాలోగూడ కనిపించిందేమో!

సరి, వివాహకాలం వచ్చింది, కట్నం ఇచ్చేసమయం వచ్చింది,

నాన్నగారు విధు తండ్రిని లోపలికి తీసుకుపోయి “బావగారూ, సమయానికి డబ్బు తటస్థపడలేదు. ఇస్తా ఇస్తాననిచెప్పి ఓవెధవ సమయానికిముఖం తప్పించాడు. ఇప్పుడైనా ముంచుకుపోయిందేమీలేదు. ఎలాగూ మాపొలంలో కొంత దీనిక్రింద అమ్మవలెననుకుంటున్నాము కనుక ఆ పొలం మీకే వ్రాసి ఇస్తాను.ఇప్పుడుమాత్రం శుభకార్యం జరుగనియ్యండి” అంటూ చెప్పారు. విధుతండ్రి తెలివైనవాడే కాని హైదరాబాదువాడు కనుక మా నిజస్థితి తెలియక ఈ విషయంలోమాత్రం బోల్తాపడ్డాడు. పెండ్లినక్రమంగానే జరిగిపోయింది.

పెళ్లయినతరువాత నాన్నగారి కేమీ ఆస్తిలేదనీ, తమనిమోసపుచ్చారనీ విధుతండ్రికి తెలిసిపోయింది. దానితో ఆయనకు ఏదోపెద్దపరాభవం జరిగినట్లు ఎక్కడలేని కోపం వచ్చింది. అక్కడితో నాచరిత్రలో విపాదఘట్టం ప్రారంభం అయింది. ఇక వాళ్లెవరూ మాడారు రావటం కాని, వీళ్లెవరు తెల్లినా మాట్లాడడం గానీ లేకుండా నిలిచిపోయినాయి.

ఒకరోజు సాయంకాలం గ్లాభానూ ఇంటికి వచ్చింది.

“ఏం మహా, ఈ ఏటితో నీకు మెటికో అయిపోతుందిగదా, ఇకముందేమిచేస్తావు?”

నేను కొంచెం నిరుత్సాహంతో “ఏమో సుధా, ఇక మానివేస్తాను.” అన్నాను. సుధా మామూలుగా కులాసాగానూ, ఉత్సాహంగానూ ఉన్నది కాని నాకుమాత్రం అప్పుడే ఈ నిరుత్సాహం ఎక్కడినుంచి వచ్చిందో! “ఐతే నీవేం చేస్తావు మరి?”

“హైదరాబాదులో మా మామయ్యగారి ఇంట్లో ఉండి మెడికల్ కోర్సు చదువుతాను.”

“పొడ్డి విషయం ఏమన్నాప్రయత్నిస్తున్నారా?”

“లేదు. ఇప్పుడైతే ఎంతలేదన్నా కాస్త మంచి సంబంధం కావాలంటే రెండు మూడు నేలన్నా కావాలి. ఆ డబ్బుపైట్టి చదువుకుంటే తర్వాత కట్నం లేకుండా సంబంధమూ వస్తుంది, నాకు చదువూ ఉంటుంది. అందుకని నాన్నగారు ఎలాగైనా కష్టపడి నాకు డబ్బులు చదువు చెప్పిస్తానంటున్నారు.”

* * *

రెండేళ్లు గడిచిపోయినాయి. నన్ను తీసికెళ్లమని నాన్నగారు ఎంతమంది చేత కబురుచేసినా ‘పాలం ఇవ్వండి లాభంలేదని విధుత్పండి చెబుతూ వచ్చాడు. చివరకు ఒకరోజున మా నాన్నగారు నన్ను తీసుకొని హైదరాబాదు వెళ్లారు. కాని విధుత్పండి మా నాన్నగారిని తీవ్రంగా దూషించి, మోసకారుల పిల్ల మాకు వద్దని మమ్మల్ని పంపివేశారు. నాకు మటుకు ప్రత్యేకంగా విధు ఉద్దేశం

ఎలా ఉంటుందో కనుక్కోవాలే నని సించిందిగాని, దురదృష్టం, విధు ఆరోజున ఊల్లో లేడట. స్కూలుపిల్లలతో ‘విహారం’ (Excursion) వెళ్లాడట.

ఇక చేను శాశ్వతంగా పుట్టింట్లోనే ఉండవలసి వచ్చింది. ఈ రోజుల్లో, నాలాటి వ్యర్థజీవిమల కథలు ఏమైనా దొరకగానే వాళ్లం చేసేవాళ్లొనని చదువుతూ ఉండేదాన్ని. అందులో చాలామంది రకరకాల విమాలు త్రాగి మరణిస్తుండేవాళ్లు. మరికొందర దాసీలల్లే ఉంటామనీ, ఉండనిస్తేనే చాలనీ భర్తకు ఉత్తరాలు వ్రాస్తుండేవాళ్లు. కాని ఇవేవీ నాకు మంచి పనిపించలేదు. ఏమాత్రమూ ఇట్టంలేని విధుదగ్గర ఏడుస్తూపడిఉండేకంటే చనిపోవటమే నయమేమోననిపించింది. కాని ఏవిషయం తింకే నిర్బాధాకరంగా మరణిస్తానో తెలీదు. పైగా నా కావిమాలు ఎవరమ్ముతారు? పోనీ, నాటుకథలున్నాయి: చీర ముట్టించుకొనీ, నూతిలో పడి మోస్తరు. అమ్మబాబో! ఛా. కాకపోయినా సమానంగా వ్యర్థ జీవులమైన మా ఇద్దరిలో విధు హాయిగా కులాసాగా తిరుగుతూ చదువుకుంటూ ఉంటే నాకీ చచ్చిపోయే కర్కం ఏం వచ్చిందీ?

కాని సంఘం! ఈ పక్షపాతపు గుడ్డిసంఘం విధు నేమీ అనడం లేదు కాని “ఫలానివారిమ్మాయిని మగడు వదిలిపెట్టాట్ట, విన్నారా” అంటూ నన్నే చివ్వుకునేవాళ్లు. పోనియ్యి, ఈ సంఘంతో నాకేమి లెక్క? సుధా చెప్పినట్లు నా కష్టనమ్మ

లకీ సంఘం ఏమన్నా పూచి పడుతుందా?

కాని నా స్థితికి ఇప్పుడు నాన్నగారు గూడ విచారింప సాగారు. అనవసరంగా తొగిదరపడి, ఎక్కువలకు పోయి, మోసంచేసి చేసిన నా వివాహం ఈ విధంగా ఫలించినందుకు చాలా క్రుంగిపోయినారు.

మరి రెండేళ్లయింది. గ్రంథాలో కొద్దిజీతాలవ్యా ఇంక పలుతీసే “రీతుంచిమెంటు” భయంకరాకారంతో వచ్చి పడ్డది. నాన్నగా రింకా బాగా నొకరి చేయగలిగేఉన్నా, సర్వసమయిపోయిందని పెన్నుపుచ్చుకోమన్నారు. కాని ఇదినరకు శీతమంతా వస్తేనే కష్టంగా జరుపుకొనే స్థితిలో ఈ సగంజీతంతో ఇల్లుగడపంట ఎంతో కష్టంగా ఉంది. ఇంజే కాక చేతికి వచ్చిన మగపిల్లలు కూడా లేరు.

ఎవరికయినా కష్టం లెక్కువపు నాన్న కొద్ది ధైర్యం, సాహసం ఎక్కువపుతాయి. అలాగే ఇప్పుడు నాకు కూడ ధైర్యంకలిగి, ఎలాగన్నా కష్టపడి పిల్లను పోషించాలి అని నిశ్చయం చేసుకున్నాను.

ప్రయత్నంచేస్తే ఫలం ఉండకపోదు. మా ఊల్లోనే బాలికాపాక శాలలో ఒకటీచరుపని ఫాళీవచ్చింది. హిందూస్త్రీని కనుక నా కా ఉద్యోగం ఎక్కువప్రయాన లేకుండానే దొరికిపోయింది. గత్యంతరం లేక నాన్నగా రేమీ అడ్డు చెప్పలేదు. ఇప్పుడు నాజీతం, నాన్నగారి పెన్షనూ కలుపుకొని హాయిగా జీవిస్తున్నాం.

నేనంకాలంలో సుధ వచ్చిందని తెలిసి ఒకరోజున చూడ్డానికి వెళ్లాను,

“ఏనుఁజూ, ఇంకా ఎన్నాళ్లుండ చువు?”

సుధ ఉత్సాహంగా “ఇంకో ఏడాదే ఎం. బి. బి. ఎస్. డిగ్రీ వస్తుంది.”

“మఱా, నీకు తెలిదేమో, ఈ మధ్య నేను పెళ్లిచేసుకున్నాను.” అని అంది.

“అదేమిటి, చదువు పూర్తయేదాకా చేసుకోనన్నావుగదా? నరుణుడు?”

“హైదరాబాదులోనే ఉంటాను, విధుశేఖరం అని...”

నేను అదరించి “విధుశేఖరమా? ఏ విధుశేఖరం?” అన్నాను.

“అక్కడ సాదంగారని, అయినకొడుకు. మం. కాలేజీలోనే మెడికల్ కోర్సు చదువుతున్నాడు”

కొంచెం సవరించి “అలాగో? కట్నం పుస్తాకాచురా?” అన్నాను.

“లేదు, విధుశేఖరమిత్రం కట్నమా అన్నట్లు. కాని ఈ ఏడవగానే ఎం. బి. బి. ఎస్. డిగ్రీ దొరుకుతుందని చెప్పబడింది గానీ నీకు తెలుసా?”

ఇది అక్కడ నుంచి పోయాను.

“కొంచెం పనులు సుధా, గీపు మళ్లివచ్చును.”

“అప్పుకుంటావన్నావుకదా?”

3

ఇలాంటి పోయి గదిలో పనులున్నాను. నా సర్వావయవాల్లోనుంచి సుగంధద్రవ్యం ట్రాప్ అయింది. “విధుశేఖరమిత్రం కట్నమా అన్నట్లు. కాని ఈ ఏడవగానే ఎం. బి. బి. ఎస్. డిగ్రీ దొరుకుతుందని చెప్పబడింది గానీ నీకు తెలుసా?”

ధం అంటగట్టింది. ఇప్పుడు విధుశేఖరమిత్రం తెలుసుకొని వేరే పెళ్లిచేసుకున్నాడు. నే నేంగావాలో ఆలోచించనన్నా లేదు. మరి దీనికి ప్రతిక్రియ ఏంచేస్తాను? ఎలాగన్నా, విధు వదిలిపెట్టినాగానీ నాకేమీనష్టం కలగలేదని అతనూ, అతనితండ్రి తెలుసుకునేటట్లు చేస్తే నా ఆత్మత్వం పడి మనసు కుదుటబడుతుంది. కాని ఈ సంఘం మగవాళ్లకిచ్చిన అతి చదువువల్ల విధు గబిక్కిన పెళ్లి చేసుకున్నాడు. మరి నేనో...

మర్నాడు సాయంత్రం సుధను కలుసుకున్నాను. “సుధా, నీకు తెలిదేమో, నేను పెళ్లిచేసుకోబోతున్నాను.” “అదేమిటి, నీకు పెళ్లియిందికదా?”

“అవును, ఆ రేళ్లకింద. కాని నేను అన్ని వదిలివేశాను.”

“వదిలిపెట్టావా? ఎందుకని?”

“వివాహానికి కంగారుపడకుండా వున్నా. ఇప్పుడు నీధర్మియిన విధుశేఖరాన్నే నేను చేసుకున్నాను. కాని మా నాన్నగారు ఇస్తానన్న కట్నం ఇవ్వలేకపోవటం చేత విధుశేఖరాన్ని వాళ్ల ఇంటికి రానివ్వలేదు.”

“ఎమిటి, ఎంతపనిచరిగింది! విధుకు ఇదంతాకే పెండ్లియినసంగతి నాకిది వరకు తెలియదు. ఇలా నన్ను మోసం చేసి పెళ్లిచేసుకున్నాడా విధు?”

“సుధా, ఇతే ఒకసంగతి నీవు విధును పెళ్లిచేసుకున్నందుకు నాకేమీ కష్టం గాలేదు. ఏమంటే, ఎలాగూ అతనికీ నాకూ కలియదు. స్థితికిమించిన

సంబంధాలకు పోతే ఎప్పుడూ ఇలాగే జరుగుతుంటుంది.”

“కాని, మఱా, విధుమాత్రం చాలా మంచివాడు. అతనిలా చేస్తాడని నే ననుకోలేదు. కాని ఇందులో అతని తప్పుకువ ఉండదనుకుంటాను. అంతా అతనితండ్రి కుట్ర అనుకుంటాను.”

“కావచ్చును; కాని విధుకు నామీద ఇష్టం ఉంటే ఎలాగైనా

స్వతంత్రించి తీసుకు పోయేవాడే. ఇంతకూ అతనికొరకు నేనుగూడ ఎక్కువగా వాంఛించిందీ లేదు. హాయిగా ఇక్కడ బీచరువని చేస్తూ స్వతంత్రంగా బతుకుతూఉన్నాను.”

“మరి ఇప్పుడు నీ వెవరిని పెళ్లి చేసుకో బోతున్నావు?”

“ఈ పూల్లోనే మాపక్క-ఇంటి భగీరథాన్ని. అతను చాలా తెలివైన వాడూ, బుద్ధిమంతుడూ కూడాను. కాని తండ్రి ఇచ్చిపోయిన ఆస్తి ఏమీ లేకపోవడంచేత త్వరలోనే చదువు చాలించి ఈ పూల్లోనే బీచరుగా ఉంటున్నాడు అంచాతకట్నాలిచ్చే మంచినంబంధాలేమీ దొరకడంలేదు. కనుక అతన్ని నేను చేసుకుంటే సరిపోతుంది.”

“బాగానే ఉంది. కాని- కాని, మధూ, ఇప్పటి హిందూలా ప్రకారం, పేరుకుమాత్రమే నీకు భర్త అయినా, విధు ఉండగా నీవు వివాహంచేసుకోడానికి వీలులేదు.”

నాకు వల్ల మండిపోయింది. “వీలు లేదా? పెళ్లిలోకూడా అతనిముఖం తిన్నగా చూళ్లేదునేను. అలాటి విధు శాశ్వతంగా నన్ను వదిలిపెట్టి వేరే పెళ్లిచేసుకోని సుఖపడుతూ ఉంటే నేను మాత్రం పెళ్లిచేసుకోడానికి ఏల్లేదా? మరేం చెయ్యడానికి వీలుంటుందో?!”

సుధ తాపీగా “భరణికోసం అతనిమీద దావాపెయ్యవచ్చును.” అంది.

“అతనిడబ్బు నా కవనరంలేదు. డబ్బుకోసం నేను పెళ్లిచేసుకోలేదు. నాపొట్ట నేనుపోసుకోని ముసలివా

ళ్లయిన మా అమ్మనూ, నాన్నగారిని గూడా పోషించుకోగలుగుతున్నాను. కాని-కాని, సుధా, నాకు తోడునీడగా ఉండడానికి, అతని కష్టసుఖాల్లో నేనూ - నా కష్టసుఖాల్లో అతనూ బాధ్యతవహించడానికి ఇప్పుడిప్పుడు నాకు పెళ్లి అవసరం అనిపిస్తున్నది. ఏం లాభం, నేను వితంతువుకంటే గూడ అధమం అయిపోయాను.”

సుధ చాలానేపు నిశ్శబ్దంగా ఆలోచించడం మొదలు పెట్టింది. ఆమెముఖంలో అనేకభావాలు కనుపించాయి. చివరకు ప్రశాంతంగా, “మధూ, నాకు తెలిసినంతమట్టుకు విధుశేఖరానికి నీ మీద ద్వేషం గాని, ఈర్ష్యకాని లేదనుకుంటాను. ఇంతేకాక స్నేహితురాలైన నేనే నీ సౌఖ్యజీవనానికి అడ్డుపడ్డం మరీ హృదయవిదారకంగా ఉంది. ఏమైతేనేమి, జరిగిందేమో జరిగిపోయింది. ఇప్పుడైనా నీవు సంఘాన్నెదురించి మళ్ళీ పెళ్లిచేసుకుంటాననడం నాకెంతో ఆనందంగా ఉంది. ఈశలవల్లో ఇక్కడే గడుపుదామని విధుకూడ ఇవ్వాలి”చేపా ఈ పూరొస్తాడు కనుక నే నెలాగైనా విధుద్గరనుంచి నీకు వివాహానికి అనుజ్ఞాప్రతి తీసుకొని ఇస్తాను. అతను తప్పకుండా ఇస్తాడని నాకు నమ్మకం ఉంది.” అంది.

సుధ బౌదాగ్యానికి నాకు చాలా తృప్తికలిగింది. “నీ ఆలోచన బాగానే ఉన్నది సుధా నేను మళ్ళీ రేపుకలుస్తాను” అని ఇంటికి వచ్చాను.

౪

ఆరాత్రి కూడ నా పని ఆలోచించడమే అయింది. “విధు అనుజ్ఞ ఇస్తే

కాని నేను పెళ్లిచేసుకోకూడదా? ఎంత దురవస్థ! పోనీ, పెళ్లిమాని ఇలాగే ఉంటే? ఏం లాభం, ఏం గొప్ప? అలాటివా శ్లైంతమందో ఆంధ్రదేశంలో! వాళ్లల్లో నేనూ ఒకదాన్ని. ఇప్పటికి ఎలాగో ఈ అనుజ్ఞ తోనే పెళ్లి చేసుకుంటే సంఘానికి ఒక ఆదర్శం చూపించినదాన్నపుతా నేమో”. రెండురోజుల ఆలోచనా ఫలితంగా ఈ నిశ్చయానికి రాగలిగాను. కాని అప్పుడే నాలో ఈ శపథంకూడాచేసుకున్నాను. “ఎలాగైనా ప్రయత్నించి నా జన్మలో స్త్రీలకు గూడ భర్త ఉండగానే పునర్జీవా హాధికారిం వచ్చేటట్లు చెయ్యాలని, లేదా పురుషులకీ ఆ అధికారం తీసివేయించాలని.”

రెండురోజుల తర్వాత సుధను కలుసుకున్నాను. సుధ ఉత్సాహం పోనూ, ఆనందంతోనూ బయటికి వచ్చి నన్ను లోపలికి తీసుకు వెళ్లింది.

నేనూ సుధా హాల్లో కూర్చోని మాట్లాడుతూ ఉండగా లోపలినుంచి విధుశేఖరంవచ్చి, నన్ను చూపిగానే మందహాసంతో హైదరాబాద్ పద్ధతిగా “నమస్కారం” అంటూ కేగొక కుర్చీలో కూర్చున్నాడు. నాకు అతని ప్రవర్తనకు ఆశ్చర్యంవేసింది. ఇప్పుడు విరోధంగా మాట్లాడాలి, స్నేహంగా మాట్లాడాలి గూడ తెలీలేదు. అంతలో అతనే ముందుగా మాట్లాడ్డం మొదలెట్టాడు. “మీ విషయంలో చాలా పొరపాలు జరిగింది. ఈమధ్య మీనంగతే నాకు తెలియలేదు.”

ఏమనాలో తెలీక “అలాగా” అన్నాను.

ఇంతలో సుధ అందుకోని “చూచావా, మధూ, వాళ్ల నాన్నగారు తప్పండా మీదే నన్నారట!”

ఆశ్చర్యంతో “ఎలా” అన్నాను.

విధు అందుకోని “ఎన్ని సార్లు పిల్లను పంపమని కబురు చేసినా నిన్ను పంపలేదు, ఇస్తానన్నకట్నం ఇవ్వకపోగా పిల్లనుగూడ పంపటం లేదని చెప్పి నన్ను నేరేపెల్లి చేసుకోమన్నారు” అన్నాడు. నేను కొంచెం గొంతు నవలించుకొని “సరిగానే ఉంది. మా నాన్నగారిమీద ఆయన కసి తీర్చుకున్నారు” అన్నాను. సుధ అందుకోని, “కాని, మధూ, నీమీద కసి తీర్చుకోవలెననే ఉద్దేశ్యం విధు కేమీ లేదు. నిన్న నేను చచ్చగానే అనుజ్ఞాపత్రం వ్రాసి ఇచ్చారు” అంది.

విధు చిరునవ్వుతో “ఇందులో మాలాధం కూడ కొంత ఉంది” అన్నాడు.

“ఏమిట?”

“నవ్వు నేరేపెల్లి చేసుకుంటే నామూలాన ఒకత్రీ జీవితం పాడయి పోయిందనే విచారం నాకుండదు. మనోవల్గి ఇవ్వవలసి వచ్చిందనేకష్టం మానాన్నగారికి ఉండదు.”

లోపలినుంచి ‘టీ’ వచ్చింది. అదరం టీ తీసుకుంటూ “సుధా,

సాధ్యమైనంతవరకూ బహుశా, పై వారంలోనే చేసుకుంటాను. తప్పకుండా వస్తావుకాదా?” అంటూ విధువైపు తిరిగి “ఇక్కడే ఉంటారు కనుక మీరుగూడ సుధతోటి ఆ వేళకు...”

“ఓ, తప్పకుండా”

సుధ దగ్గరనుంచి అనుజ్ఞాపత్రం తీసుకొని వెళ్లిపోయినాను.

భగీరథంతో నావివాహం సక్రమంగా జరిగిపోయింది. ఇంట్లో ఎవరూ అడ్డు చెప్పలేదు. మా ఆదర్శవివాహాన్ని ప్రకటిస్తూ పత్రికల్లో నన్ను “పునిత్రీ పునర్వివాహాన్ని వెలువరించిన స్రవమాంధ్రత్రీ” నంటూ పొగుడుతూ నాశాయి.

“ఇక్కడే ఉంటారు కనుక మీరు గూడ సుధతోటి ఆ...”

నివేదన

త్రిపురాన వేంకటకృష్ణారావు దొర

క్రొత్తవి, నాంపుతో మనసుగొన్నవి, లోపలితేనెపాతుడై
కత్తిని పూతలో వలపులీనుచు నున్నవి, కొన్నిచిన్ని పూ
గుత్తులు, క్రొత్తమక్కువలకున్ సరిపోయిన వేరితెచ్చి క్రొం
గ్రొత్తగ వీడు నీదుగుడిగుమ్మము చేరంగ వచ్చు నమ్మో !

పట్టిన దోసిటం గల నవప్రసవంబులు భక్తిసిక్తమై
నట్టి యెడంద పాదుగల యాశయవల్లికిఁ బూతరీతిఁ గ
న్పట్టంగ నిల్చి, వీడు తన వాంచిన యాదల పట్టు మెచ్చి నీ
పెట్టి యనుంగుదీవనల నిచ్చెదవో యని పొంగిపోవుచున్.

గొనబుగులాబి క్రొందఱుకు గుత్తులతోఁ దొలిగట్టుచట్టుపైఁ
దనరెడు బాలభానుని విధంబున నీ పొదిగట్టు మెట్టుపై
ననువుగ నున్న వీనిఁ గనినంతసే వీర లడేము కాని తె
చ్చినవి నమస్తమున్ జదిమిచిమ్ముచు రెమ్మెద రమ్మ భారతీ !

తీయని వీని మానసము తీపిని జూడరు వీనిఁ జేర రా
నీయరు వీరి కొక్కరికె యిన్నిట సీమది గూడ గుత్తయై
పోయినయట్లు వీ - రెవరో?—పూజరులంట బితాస వచ్చి తా
రే యఖిలాన కందు రవసీయరు వీనికి నెట్టి సేవకున్.

తగినవి నూతనంబులు గదా యని తెచ్చినవాని నన్నిటన్
గగనలతాంత మొక్కటియుఁ గాదంట ! యుత్పల చంపకవ్రజం
బగపడనైనఁబోదంట ! యవైన సపూర్వములంట ! యేమి యూ
డిగముల నిట్టిచో మఱి ఘటింపఁగలఁ డమ ! వీడు నీ కిటన్.

తడవులఁబట్టి పెద్దలు సుభాకలితంబుగఁ గ్రొత్త క్రొత్తవౌ
బెడఁగులు కూర్చి కూర్చి కడుఁబేరిచి కట్టిన నీదు నింటి పె
పెడలఁగఁ గత్తులంబెనుచు నిట్టివి యెట్టివి కల్గకుండ నీ
కొడుకుల దిద్దుకొత గదె ? కూరిమి నందఱు నిన్ను గొల్వఁగన్.

భారతదేశమున భీమాప్రచారావత్సకత

మల్లె శ్రీరామమూర్తి

ప్రతి ఊళ్ళనును ప్రజల వాకర్లనును మంచి దృష్టులతో విరివిగా ప్రచారము జరుగుటావత్సకము. అట్లు జరిగినప్పుడే ఆ యా ఉద్యమ తత్వములు ప్రజలకు బోధపడి వాటి యభివృద్ధి గోఁడవుదురు. ప్రస్తుతకాలమున భారతదేశమున గోజురొజుకు అభివృద్ధి యగుచున్న ఉద్యమములలో మనవ జీవిత భీమావిధాన మత్యంత ప్రాముఖ్యమైనది. అరుచి సంవత్సరములనాడు మన భరతవర్షమున నీవిత భీమాకం పెనుల సాపించుట కారంభించి బడి సేటికి ౧౦ షీమాకం పెనులవరకు పెరిగిమన దేశముల యాజమాన్యమున జయప్రథముగ నిర్వహించబడుచూ వివిధరకముల భీమావ్యాపారమును సాగించుచున్నవి. ముఖ్యముగ గత ౨౦, ౩౦ సంవత్సరములనుండియే మనదేశీయ భీమాకం పెనులలో మంచియభివృద్ధి కలిగినది. భారతదేశమున భీమాకం పెనుల యభివృద్ధి యావిధముగా జరిగినట్లు తెక్కలవలన తెలియుచున్నది.

౧౮౪౬-౧౮౬౦	౧౦
౧౮౬౦-౧౮౭౫	౧౮
౧౮౭౫-౧౮౯౦	౩౩
౧౮౯౦-౧౯౦౫	౫౩
౧౯౦౫-౧౯౨౦	౧౨౦

మొత్తం ౧౮౦

ఈ ఆంశముబట్టి భీమావ్యాపారము ఎంత యభివృద్ధిగ మన్నగో, ఎంత ప్రాముఖ్యత వహించుచున్నదో స్పష్టమగుచున్నది. ఈకం పెనుల యభివృద్ధిపంఖ్యనుబట్టి మనమనందోషింపకూడదు. పైన తెలిసిన ౧౮౦ షీమాకం పెనులగు భారతదేశప్రజల సంఖ్య ౩౬ కోట్లు. దాదాపు ౧౦ కోట్ల జనాభాగల ఆమెరికాదేశమున గత పది సంవత్సరముల వాటికి ౩౦౦ షీమాకం పెనులు పనిచేయుచున్నవి. ఇప్పటి కాసంఖ్య చాలపెరిగియుండును. ఆమెరికాదేశ జనసంఖ్యను బట్టి భారతదేశమున ౧౮౫౦ షీమాకం పెనులకు పైగా స్థాపన

కావలసియున్నది. కనుక పాశ్చాత్యదేశములతో పోల్చిన మనదేశమున భీమావ్యాపారము, కంపెనుల చాలతక్కువగ నున్నది.

మనదేశమున భీమా వ్యాపారాభివృద్ధిమాడ యాదిగువ సుదాహరించినరీతిగ అభివృద్ధియైనది.

౧౯౧౩ సం. వాటికి అన్నికంపెనుల సాలీనా ఆదాయము ౧ కోటి ౨౬ లక్షల ౬౯ వేలరూపాయలుండి, ౧౯౨౬ సం. ఆఖరుకు ౩ కోట్ల ౩౧ లక్షల ౫౦ వేలరూపాయలకు పెరిగినది. ఇప్పటికి దీనికి రెట్టింపునకు పైగా సాలీనా ఆదాయము ఉండవచ్చును. కాబట్టి మనదేశమున భీమావ్యాపార మెంత యభివృద్ధి యగుచున్నదో విదిత మగుచున్నది. అయితే విదేశములలో జరుగుచున్న భీమావ్యాపారమునకు, మనదేశములోని భీమావ్యాపారమునకు పోల్చిచూచినచో మనదేశమునకు స్థానమే లేదను వివరము ముందు రానున్నది.

ఇప్పుడు చర్చించవలసిన ముఖ్యవిషయ మేమనగా, విదేశకంపెనులవారు చాలమంది మన దేశమున ఏజెన్సీలు స్థాపించి యిప్పటికి చూడా భీమావ్యాపారమును లాగుచున్నారు. ౧౯౨౭ సం.కు పూర్వముమనదేశమున జరిగిన భీమావ్యాపారమున ౧౦౦ కి ౮౦ వంతులు విదేశకంపెనులకు చెందుచుండెడిది. ౧౯౨౭ సం. వాటికి జరిగిన భీమావ్యాపారమున ౧౦౦ కి ౪౨ వంతులు మాత్రమే విదేశకంపెనులకు చెందినది. అనగా చాలాదూర జరిగినది. ఇప్పటికైనను ౧౦౦ కి ౩౦ వంతుల భీమావ్యాపారము విదేశీయులకు చెందుచున్నదని చెప్పవచ్చును.

మన భారతవర్షమున దేశీయకంపెనులు విరివిగాలేని ఆగోజులలో విదేశకంపెనులకు భీమావ్యాపారము పోయినదన్న మనము కుంద పనిలేదు. ౧౮౦ దేశీయ భీమాకంపెనులు భారతవర్షమున దక్షిణతీర స్థాపితమై జయప్రథ

ముగ, నిర్విఘ్నముగ పనిచేయుచున్న యాగోజులలోకూడ ౧౦౦ కి ౩౦ వంతుల భీమావ్యాపారము విదేశకంపెనులకు చెందుచున్నదని దీని కెవరు బాధ్యులు? దీని నరికట్టుట ఎట్లు? అను విషయమును చర్చించి విదేశకంపెనులకు మనదేశంలో నుంచి భీమావ్యాపారం దక్కకుండా కొన్ని సూచనలు చేయుటయే యీ వ్యాసము వ్రాయుటకుగల ప్రధానోద్దేశ్యమైయున్నది.

అసలు భీమాదృతి ఆర్థికశాస్త్రమునకు సంబంధించినది. ప్రజలలో పరస్పర సహకారము నభివృద్ధి చేయగలుగుటయే దీని యథార్థము. విద్యాగంధము గలవారు కొంచెము తిరిగించుకొని బుద్ధిజల ముపయోగించినగాని దీనితత్వము కొంతవరకైన తెలియదనవచ్చును. భీమా చేయుటలో మరణము సంభవించిన గాని ఫలితము కనబడదు. భీమా చేసినది మొదలు పట్టా రద్దు కాకుండా డబ్బు కట్టుచుండవలెను. అప్పటికప్పుడు పదోగర్వమువలె చేతిలో పడునది కాదు. ఏదో కొంతదైర్ఘ్యమవలంబించి డబ్బు కట్టుచుండవలెను. దీనికి ఉదారత గూడ కొంత యుండవలెను. ఇట్టి తరీ ఈభీమారహస్యము గులభముగ అర్థముకాదని చెప్పక చెప్పవచ్చును. మనదేశ భీమావ్యాపారమును గూర్చియు, ప్రచారాభివృద్ధిని గురించియు చర్చించునప్పుడు భీమావ్యాపారమునకు పుట్టినిల్లయిన బ్రిటిష్ మున్నగు పాశ్చాత్యదేశములలోని భీమావ్యాపార, ప్రచారములను గూర్చి కూడ మచ్చటించుకొనుట అతిముఖ్యమని తలచెదను.

ఈభీమావ్యాపారము తొలుత ఇంగ్లాండు దేశమున ౧౭౭౧ సం. మన ప్రారంభించబడినది. వీరినిచూచి ౧౮౪౭ సం. లో భీమాదృతి నేర్చుకొన్న ఆమెరికావారు యానాడు నిఖిల ప్రపంచమున కెల్ల భీమావ్యాపారమున మకుటమువలె వెలుగుచున్నారు. కనడాదేశీయులు ౧౮౪౬ సం. మన ద్వంద్వముగ భీమావ్యాపారకంపెనులను స్థాపించుకొనిరి. ౧౮౮౧ సం. వాటికి జపానువారికి భీమా ఆంశేనే తెలియదు. మన భరతవర్షమున ౧౮౪౭ సం. మన మొదటి భీమాకంపెను స్థాపించబడినది. ఇప్పుడు ఆమెరికా ఇంగ్లాండు దేశములు ప్రపంచములో కెల్ల భీమావ్యాపారమున అగ్రస్థులైనదశలో నున్నవి. ౧౯౨౦ వాటి భీమావ్యాపారమున బట్టి చూచినచో ౯౨౦ లక్షల జనాభాగల ఆమెరికాదేశమున ౨౭ వేల కోట్ల రూపాయల భీమావ్యాపారమును, ౪౫౦ లక్షల

జనాభాగలిగిన బ్రిటనుదేశమున 330౮ కోట్ల రూపాయల భీమావ్యాపారమును, 2౨ లక్షల జనాభా గలిగిన కనడాదేశమున ౧౫౦౦ కోట్ల రూపాయల భీమావ్యాపారమును, ౫౬౮ లక్షల ప్రజలు కలిగిన జపానుదేశమున ౧౦౦౦ కోట్ల రూపాయల భీమావ్యాపారమును అమలులో నున్నది. అప్పటికే 3౧౦౦ లక్షలజనాభా గలిగిన భారతవర్ష మంతటికిని ౬౦ కోట్ల రూపాయల భీమావ్యాపారముమాత్రమే అమలులో నున్నది.

పై భీమావ్యాపారాలంతలను దేశముల జనాభానుబట్టి పగలున భాగించినచో అమెరికాలో తలకు ౨౪౦౦ రూపాయలు, కనడాలో తలకు ౧3౮౦ రూపాయలు, గ్రేటు బ్రిటనులో తలకు ౬౦౦ రూపాయలు, ఇండియాదేశమున తలకు ౨ రూపాయలు చొప్పున భీమావ్యాపారము అమలులో నున్నట్లు తెక్కలు చెప్పవచ్చును. దీనినిబట్టి చూచిన భీమావ్యాపారమున మన భారతదేశము ఎన్ని రెట్లు వెనుకబడి యున్నదో స్పష్టముగ కనుపించుచున్నది. ఏదేశములోనైనను ఏ ఉద్యమమైనను సామాన్యప్రజలలో కూడ చక్కగ వ్యాపించినపుడే ఆ ఉద్యమము తేజోవంతము కాగలదు. ౧౮౦౦ దేశీయ భీమాకంపెనీలు స్థాపించబడి పనిచేయుచున్న యీకాలమునకూడ భారతవర్షము భీమావ్యాపారమున నిఖిలప్రపంచమున వెనుకబడియున్నది. ప్రపంచములో భీమాయన ఆకాశమున అమెరికా, ఇంగ్లండు, జేసె - సూర్యచంద్రులవలె వెలుగుచున్నవి. వాటి కిమున అంత విరివిగా భీమావ్యాపారము జరుగుచున్న నూత్నప్రేరేక పాశ్చాత్యకంపెనీల వారు మనదేశమున ఏజన్సీలు స్థాపించి భీమావ్యాపారమును సంపాదించి తద్వారా సాలుకు కోట్ల రూపాయలను ఏటేటను మనదేశము నుండి కోల్ల గొట్టుచున్నారు. విదేశీకంపెనీల వారికి మనదేశమున విరివిగ భీమావ్యాపారము జరుగుటలో మన దేశీయ భీమాకంపెనీలవారి ఉదాసీనత చాల యున్నదని చెప్పకతప్పదు. దీనికితోడు మనదేశము విదేశీయులచే పరిపాలింపబడుటయు, మన దేశప్రజలలో గల విద్యాహీనత్వతయు, బాగుగ తోడైనదని కూడ చెప్పవలెను.

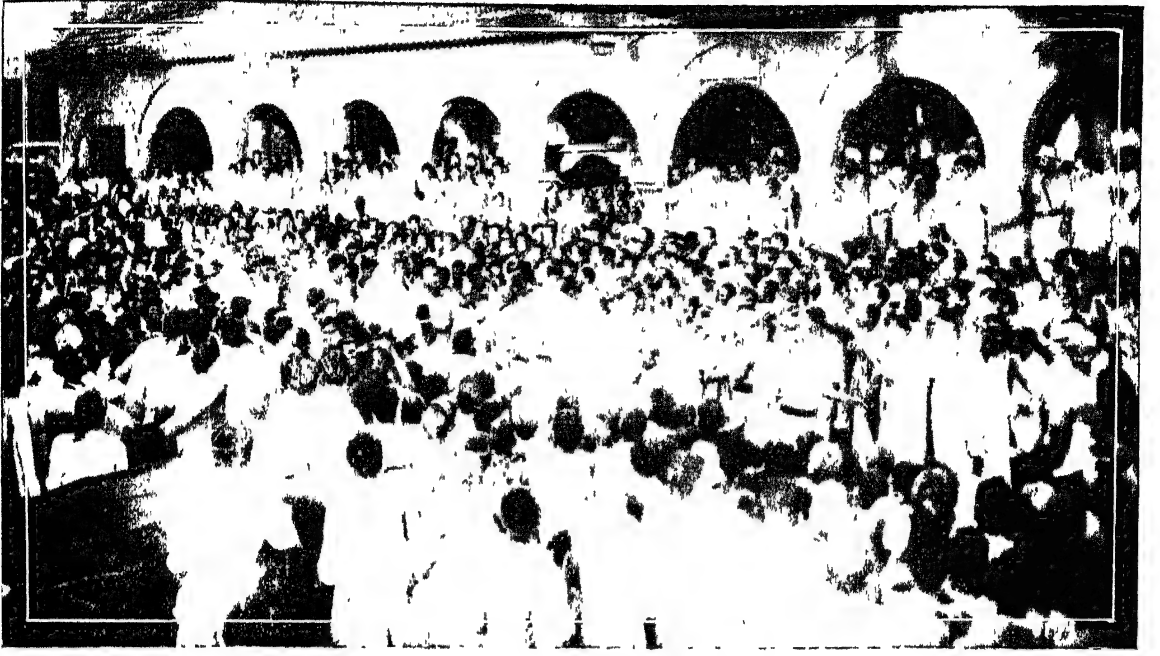
పాశ్చాత్యదేశములలో నూటికి ౯౦ మంది చదువు వచ్చినవారు గలరు. మన భారతవర్షమునో నూటికి ౧౦మందిమాత్రమే విద్యవచ్చిన

వారు గలరు విద్యాగ్రంథము కలిగినవారిలో మాత్ర విశేషమంది పట్టణనగరవాసులైయున్నారు. భారతవర్షమున గల 2 లక్షల పల్లె గ్రామములలో గల ప్రజలలో విద్యాహీనత్వత తాండవము చేయుచున్నది. ప్రజలలో ఈ విద్యాహీనత నశించుటకు ప్రభుత్వము నిర్బంధముగ విద్యనేర్పు చట్టమును నిర్మించి అమలులో పెట్టవలసియున్నది. కాని ఇంతలో మనదేశమున నిరక్షరత్వము నశించు సూచనలు లేవు.

ఇక భీమావ్యాపారమునకు సంబంధించి సంతరకు ౧౦౦ దేశీయ భీమాకంపెనీలవారు భీమాతత్వము ప్రజలలో వ్యాప్తికెందుటకు ఏమైన ప్రయత్నించుచున్నారోని విచారించ వలసియున్నది. పత్రికలలో ప్రకటనలు చేయుట తప్ప దేశీయభీమాకంపెనీలవారు చేయు భీమాప్రచార మిసుమంతలేదు. ఇప్పటి వరకు మన దేశీయభీమాకంపెనీలకు జరిగిన, జరుగుచున్న భీమావ్యాపారము జీవితరథమును నడపుకొనుటకై పనిచేయుచున్న ఏజంటులన నేయని నిస్సంకోశముగ ఘంటకొట్టి చెప్పవచ్చును. నూటికి ౯౦ మంది వరకు చదువు వచ్చిన ప్రజలుగల అమెరికా, ఇంగ్లండు మున్నగు దేశములలోనే యీజోజువరకూ ఆ దేశములభీమాకంపెనీలవారు స్వయముగావార, పక్ష, మాన పత్రికలను స్థాపించియు, ప్రచారకులకు చక్కనితరఫీదును కళాశాలలలో నొసగి, డిగ్రీలనిచ్చి అట్టివారిచే ప్రచారములను గావించియు, వివిధరకములైన భీమావ్యాపారరహస్యములు, లాభములు, ప్రజలకు భీమావలని కలుగుచున్న మేళ్లు తెలుపు ప్రస్తకములను ప్రకటించియు, చౌకధరల కాపుస్తకములను ప్రజల కందించియు, తేలికభావలో సామాన్యులకు కూడ తెలియులాగున ఎప్పుటి కప్పుడు కరపత్రములను ముద్రించి గ్రామ గ్రామములకు పంపించియు, క్లబ్బులను గ్రంథాలయములను స్థాపించియు, తరచు పాటకచేరిలను జరిపించియు, ఆసుపత్రులు, టెన్నిస్, బాడ్ మింటాక మున్నగు సంస్థలను క్రిడావిహారములను నిర్మించియు, సామాన్య ప్రజలకు పల్లెటూరి వారి వాకర్షింపగల మ్యూజిక్కులాంతరు ప్రదర్శన ఉపవ్యాపముల ద్వారాను, ఇంక ననేకవిధములగ విరివిగా భీమాప్రచారము చేయుచూ తమ కంపెనీల భీమావ్యాపారములను దినదినము అభివృద్ధి చేసుకొనుచూ, భీమా కంపెనీలవారు కొంతమొత్తమును ప్రత్యేకించి గీర్వప్రజలకు వివిధరీతులతో షాపుడుచున్నారు. పైన వ్రాసిన విషయాలలో వివిధముగానూ మన దేశీయ భీమాకంపెనీల వారు ప్రచారము చేయుట లేదు.

అమెరికాదేశమున భీమాకంపెనీలవారివలన ప్రజలకు కలిగిన లాభములు వర్ణనాతీతము. అమెరికా భీమా కంపెనీలవారు తమ ధనమును తక్కువ వడ్డీలకు రైతులకు ఋణమిచ్చి వారి బాధలను తొలగించుచున్నారు. చీడలకు కొద్ది కొద్ది మొత్తములు అప్పుగానిచ్చి వారిగృహ నిర్మాణములకు తోడ్పడుచున్నారు. అమెరికా దేశప్రజలలో ౧౯౦౬ సం. నాటికి నూటికి ౧2 మంది చొప్పుననూ, ౧౯౨౬ సం. నాటికి ౧౦౦ " ౪౯ మంది చొప్పుననూ భీమాచేసుకొనిరి. ఒక్క అమెరికా దేశమున జీవితభీమాకంపెనీలు 3౫౦ కి పైగా ఉన్నవి. మన భారతదేశీయ భీమాకంపెనీలవారు తమ జీవిత మంతయు తమతమ కంపెనీలకు ధారవోసి, భీమావ్యాపారమును సంపాదించు ఏజంటుకే అనేక అనానుచ నిర్బంధముల నేర్పించుచేసి, ఏదోసాకులలో వారికిచ్చు కమీషనులనే ఎగతెట్టుచూ, గట్టిగా అడిగిన ఏజన్సీలనే ఉడతబెట్టుచున్నారు. ఇట్టిస్థితిలో పైన ఉదాహరించిన రీతిని పాశ్చాత్యదేశీయ భీమాకంపెనీలవారి వలె ధనమును పెచ్చించి, మనదేశీయ భీమాకంపెనీలవారు పూనుకొని, భీమాప్రచారమును సాగించుట చాల అనునానమే అయిననూ, అట్టి ఆవశ్యకతను బహిరంగముగ ప్రచారముచేయుట, కంపెనీలవారిని విమర్శించుచుండుట భీమాప్రచారకుల విధి యని తలచుచున్నాను.

పాశ్చాత్యదేశ ప్రభుత్వములు స్వసంతృప్తి గల వగుటచే భీమాశాస్త్ర విషయమున కళాశాలలలో బోధించుచూ, ప్రత్యేక "భీమాశాస్త్ర పరీక్షలు" పెట్టి డిగ్రీలనొసగి భీమాశాస్త్రమును ప్రోత్సహించుచూ భీమావ్యాపారమునకు ప్రోత్సాహముగ నోడ్చుచున్నారు. మన భారతదేశమున ౧౯౧౨ సం. రమున భీమాచట్టము చేయబడినది. మనదేశీయ భీమాకంపెనీల నుంచి భారతప్రభుత్వమువారు హామీగా బహు స్వల్పవడ్డీకి కోట్ల రూపాయలను పుచ్చుకొనుచున్నారు. మన దేశపు విశ్వకళా పరిషత్తులలో ప్రభుత్వమువారు భీమాశాస్త్రమును ప్రవేశపెట్టి తేల్చు పరీక్షగా భీమా ప్రచారమున

కల్లభాయి పఠేలుగారికి మద్రాసులో స్వాగతము—౧. మద్రాసు సెంట్రలుప్రేషనువద్ద

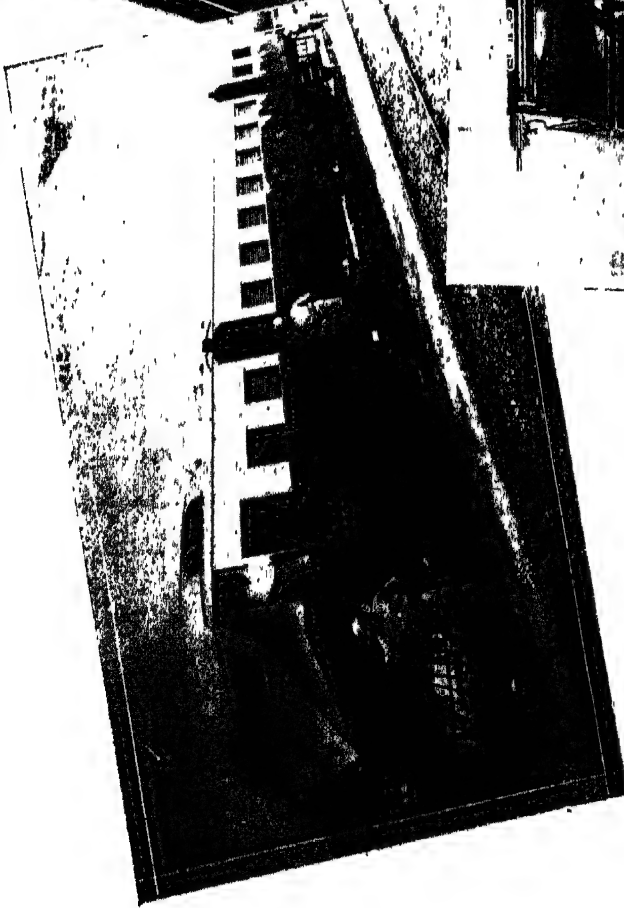

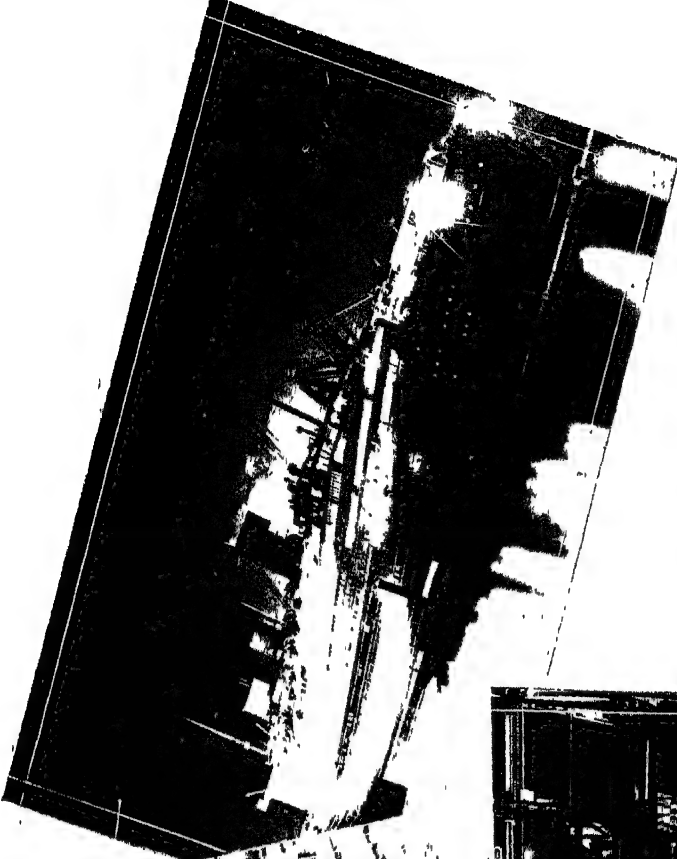
3. రాయపేటలోని కాంగ్రెసు భవనమున స్వదేశీప్రదర్శన ప్రారంభోత్సవమువ్వుడు

౪. త్యాగరాయనగరమున శ్రీ ఎ. రంగస్వామి అయ్యంగారి స్మారకమందిరమును తెరచినప్పుడు

‘డైస్కో కౌ’ అనబడు నిట్టెరు లుబండ్లను యం. యస్. యం. కంపెనీనారు త్రొత్తగా ప్రవేశపెట్టినారు. ఇవి క్రూడ్ అయిల్ తో నడిచును. ఒక్కొక్క ఒండ్లి లోను 110 ప్రయాణీకులకు జాగాయందును.

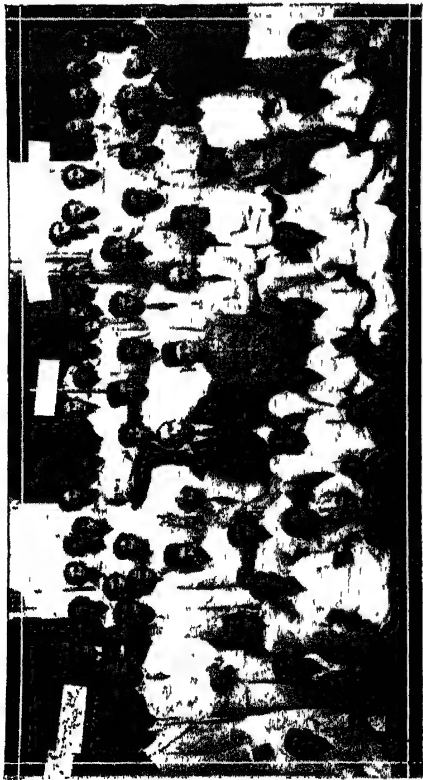

‘క్లీక్ మేరీ’ బ్రహ్మాండమైన ఈ క్లీమరు లక్షలకొలది రూపాయలు వెచ్చించి నూతనముగా నిర్మింపబడినది. దీని నిర్మాణమునకు సెలల తరబడి ప్రయాసపడవలసి వచ్చినది.

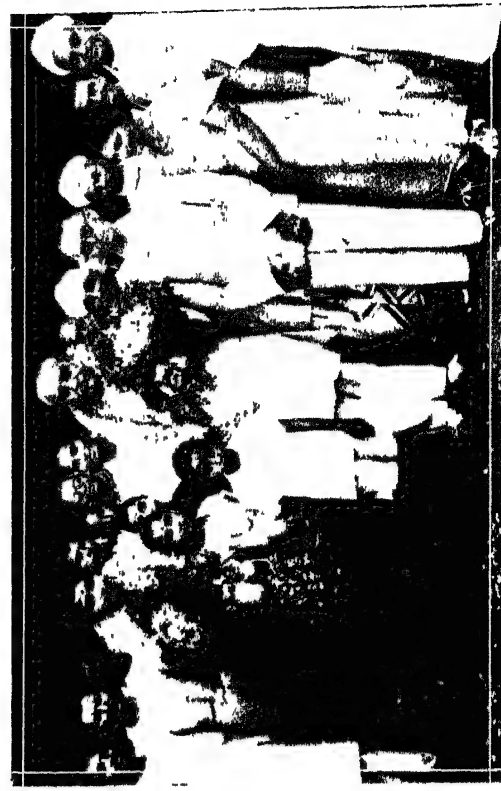
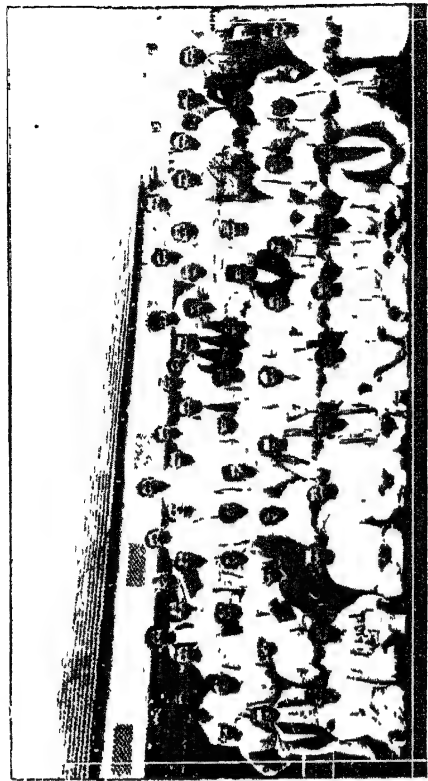
లిగో మోడ్రు యంత్రము అరవమునకు త్రొత్తగా రయారుచేయబడినది. అచ్చుకుర్చులనైన యగత్యము లేకయే మామూలు టైపుయంత్ర ములోకలె టైపు చేయవచ్చును.

పురపాలకుల సమన్వయ కమిటీ సభ, పురపాలక సంఘము, చిన్న పురి

ఆంధ్రమండలమలందు జరిగిన కుటుంబ సంక్షేమ నివారణ పాఠశాలకు ముద్రాను కేయధునంతుడు

పడమటి గోదావరి జిల్లా మాధ్యమిక పాఠశాలలో పాఠ్య క్రమ, పాఠ్య పుస్తకాలు

ప్రపంచ యాత్రాశిల్పి తిరిగివచ్చిన త్రి అరంగేలు దంపతులకు ముద్రాను ఎగ్జిక్యూటివ్ నులూ స్వాగతము

రేమియు జోక్యము కలుగచేసుకొనుటలేదు. విదేశీకంపెనీలవారు భారతదేశమున భీమా చేసుకొనకుండు అరికట్టుట కేమియు ఇండియా ప్రభుత్వము ప్రయత్నించుటలేదు. ఇంగలకు కారణము తమ ఇంగ్లండుదేశపు భీమాకంపెనీల వ్యాపారము భృతివర్షమున నశించునేమో యనుభూతి వారి కుండవచ్చును.

సతావతా ప్రసందస్థములనుబట్టి మన దేశమున భీమాప్రచారము చాల జరుగవలసి యున్నది. ఈ ప్రచారము దేశీయభీమాకంపెనీలవారిచే నీటిభీమించి, నాలుకు కొంత ముత్తియు భీమాప్రచారమునకై ప్రయోగించ వలెను. ఆమెత్తియు ఆఖిలభారత భీమా ప్రచారకేంద్రసంఘ మేర్పరచి వారిస్వాధీనమున ఉంచవలెను.

పై ఆఖిలభారతి ప్రచార సంఘమునకు భావలనుబట్టి రాష్ట్రములవారిగా ఉప సంఘములను ఏర్పాటు చేయవలెను. కేంద్ర సంఘము వారికి ఎప్పటికప్పుడు దేశీయ భీమాకంపెనీల భీమా వ్యాపారాభివృద్ధి, క్లెయిములు మొదలగు వివరములు అన్ని కంపెనీల వారు పంపుచుండు వలెను. వాటిని కేంద్ర ప్రచారకసంఘము వారు రాష్ట్రభావలను బట్టి ఏర్పరచబడిన ఉపసంఘములవారికి నివేదికలుగ తయారు చేసి పంపుచుండువలెను. రాష్ట్ర ప్రచారసంఘములవారు ఆవృత్తాంతములను దేశభావలలో ముద్రించి పబ్లిలో బస్తీలలో, ప్రచారము జరుపుచుండువలెను. కేంద్రసంఘమువారు భీమాకాస్త్రమును గూర్చి నెలకు రెండునెల

లకు చిన్నపుస్తకములు ప్రకటించ వలెను. వాటిలో పాశ్చాత్యదేశీయుల భీమాప్రచారము, ఆదేశప్రజలకు భీమాపైగల ఆభిరుచి, వ్యాపారాభివృద్ధి ప్రచురించుచుండవలెను. భీమా కాస్త్రకోవిదులచే భీమా వాఙ్మయమును రచింపజేసి గ్రంథములుగ దేశభావలలో తయారుచేసి ఉపసంఘముల ద్వారా పబ్లిలో భీమాప్రచారము జరిగించవలెను. ప్రతి రాష్ట్ర ప్రచారసంఘమునకు కనీసము అక్షరకనీయులైన ప్రచారకులు ౨౦ ముందయైనను ఉండవలెను. దేశీయ భీమాకంపెనీలవారును, కేంద్రప్రచార సంఘమువారును ప్రభుత్వమువారిని వత్తిడిచేసి ఆమెరికా ఇంగ్లండు దేశములలోవలె, విశ్వ కళాపరిషత్తులలో భీమాకాస్త్రపరిక్షలు పెట్టింపుటకు ఆత్మీయమవులెను. అంతవరకు దేశీయ భీమాకంపెనీలవారే అట్టి పరిక్షల నేర్పాటుచేసి, భీమాప్రచారకులను, తయారు చేయవలెను. దేశీయ భీమాకంపెనీలలోనే భీమా చేయవలసిన ఆవశ్యకత, విదేశీ కంపెనీలలో భీమా చేసినందున మనదేశీయులకు కలుగు కష్టనష్టములను తెలుపు ప్రచారము చేయించి, విదేశీ కంపెనీలవారు మన దేశము నుంచి తీసుకుపోవు భీమా వ్యాపారమును ఆరికట్టవలెను. దేశభావలలో నలువడు భీమాప్రచార పత్రికలకు కంపెనీలవారు, కేంద్ర ప్రచారసంఘమువారు ధనసహాయము చేయవలెను. ఈ రీతిగా బహుళ ప్రచారము జరుగుటకు ధనము ముఖ్యము. భీమాకాస్త్రకోవిదులైన భారతీయులు చాలమంది గలరు.

ఇంతప్రచారము జరుగుటకు దేశీయ కంపెనీలవారు పూనుకొని ప్రతిపంపత్తియు తమ తమ కంపెనీలనుంచి నాలుకు చేయిరూపాయలు ప్రచారమునకై ప్రయోగించి, కేంద్ర ప్రచారసంఘ మేర్పరచి ప్రచారము సాగించుచో, బహుత్వరీతికాలమున భరితవ్వమున భీమావ్యాపారము అభివృద్ధి కాగలదు. విదేశీయులకుపోవు భీమావ్యాపారము అగిపోగలదు. విదేశీకంపెనీలకు ౧౦౦ కి ౧ వంతు కూడ భీమావ్యాపారము పోనివ్వకూడదను దీక్ష దేశీయ భీమాకంపెనీలకు కలిగిన నాణ్యమన దేశపుకంపెనీలు అత్యున్నతస్థాన మాక్రమింపగలవు.

రాష్ట్ర ప్రచారమున కేర్పరచబడిన ప్రచారకులు ఎల్లపుడను పబ్లిలో సంచారము చేయుచూ భీమా ఘంకాను కొట్టుచుండువలెను. ఇంతటి బహుగమైనపనిగి దేశీయ కంపెనీలవారు ఏకాన్యుఖులయి పూనుకొని పరస్పర సహకారవిశ్వాసములతో కృషి చేయకపోయినచో మనదేశమున భీమాఉద్యమము బహు దీర్ఘకాలము వరకు ఉన్నతి సిగిలికి రాదు. విదేశీకంపెనీలవారు ఏదో విధముగ తమ వ్యాపారమును సాగించుచూ మనదేశీయుల ధనములను దోచుకొనిపోగలరు.

భారత దేశీయ కంపెనీలవారుగా వాయీ సూచనలను కొంతవరకైనను అమలున పెట్టి పనిజరుపుచో భారతదేశమున భీమావ్యాపార మభివృద్ధి గాంచగలదనె ఆశతో యీవ్యాసమును ముగించుచున్నాను.

పాగలోని

ఆనందదేవాలయము:

భారతీయ శిల్పచాతురి

కొ. నరసింహాచారి

ప్రస్తుతము హిందూ దేశమున కును బర్మాదేశమునకును గల సంబంధము 'బాదరామణ సంబంధ'మని చెప్పవచ్చును. ఇంకొకవిధముగా చెప్పినచోతల 'మీ యబ్బు మాయబ్బు ఓ యబ్బు!' అన్నటువంటిది. బర్మాదేశీయులకును అచ్చటి భారతీయులకును వాత్సల్యము శక్తుచువచ్చుచున్నది; వాత్సరిమెక్కడగుచున్నది. ఇది కావలసిన రీత్యమేమో! మునుపటి కాలమున నుండినదికాదు. భారతీయులను నిజానాధికులకు చెప్పినట్లు. అట్టి పిజ్జానాధికులలో నొకరిని గాత్రమున ముతమేకదా ఈ నాటివరకును బర్మా, చీనా, జపాను దేశీయుల మతమై యుప్పుచున్నది. ఇది కాక ఆకాలమున, ఓ విదేశములవారు భారత దేశమునకు వచ్చినే కదా నకలశాస్త్రపారంగత్యము సంపాదించుకొని పోవుచుండిరి. భారతీయ శిల్పము, భారతీయకళలు వారి నాకర్షింపగలిగినవి. ఆ కారణమున వారికి భారతీయులన్న స్నేహభావము మాత్రమే కాక గురుభావముగూడ ముండెను. భారతీయులన్న నాదేశములలో నతిపూజ్యుడయ్యుండెను,

అందు బౌద్ధమతము ప్రబలితరువాత భారతీయబౌద్ధులన్న నాదేశములవారికి కాననిది కన్నట్లయ్యుండెను. ఇందులకు తోడు ఒకకాలమున బర్మాదేశము భారతీయ ప్రభువుల యాధిపత్యమునకు లోనై కూడ నుండెను. అప్పుడు అనేకులు భారతీయులు బర్మాదేశమునకు వలసపోయి బర్మీయులైపోయిరి. వారచట శిల్పిలుగను, వణిజులుగను, గురువులుగను నుండిరి. క్రీస్తుశకము ౮ వ శతాబ్దమునుండి హిందూదేశమున బౌద్ధమతము తీరింపసాగెను. అప్పుడనేకబౌద్ధులకు బర్మాదేశమునకు వలసపోవలసి నుట్టెర్పడెను. శ్రీ శంకరాచార్యులు హిందూదేశమున బౌద్ధమతము నంతముందించి రని చెప్పవచ్చును. వారి యనంతరము వైన మతావలంబియగు రాజరాజు జను వోళ దేశాధిపతి దక్షిణ హిందూదేశము నాక్రమించి సింహళమును గూడ జయించిన కాలమునను, శర్వాతమ అచటి బౌద్ధశిల్పి శేమి, శర్మకాగ్గ శేమి, విద్వాళిము లేమి, మతాచార్యు లేమి

బర్మాదేశము నాశ్రయముగ జేసి కొనవసినవారైరి. బర్మాదేశము వారికి నిలువనిడ యొనగెను. ఈ కారణమున నుమారు ౧౧ వ శతాబ్దము నుండి బర్మాదేశమున భారతీయబౌద్ధ శిల్పవృక్షము వేరుని వృద్ధి నందసాగెను. ఆ కాలమునకును హిందూ స్థానమున ప్రబలియుండిన దారుశిల్ప విద్య క్రమముగా తీరింపమొదలిడి, బర్మాదేశమున తలయెత్తి నారంభించినది. మూర్త్యు, గుప్తరాజుల పోషణ క్రింద వృద్ధి పొందిన దారు శిల్పోదాహరణములు ప్రస్తుతము భారత దేశమున కానరాకుండినను, వలసపోయిన భారతీయులవలన బర్మాదేశమున ఉన్నతదశకు తేబడి, యిప్పటికిగూడ కన్నుల పండువుగ నానగించుట కవకాశములు కలుగజేయునవై యున్నవి. ఈదారుశిల్పము కాలక్రమముగ నశించి, శిలాశిల్పము ప్రబలి, యదియు ప్రస్తుతము నశించి సిమెంటు రీయింక్ ఫోర్ముడు కాంక్రీటు (Reinforced concrete) శిల్పముగా మారిపోవుచున్నది. పాలిపుత్రమున అశోకుని కాలమునాటి నుండిరములు ధాతు నిర్మి

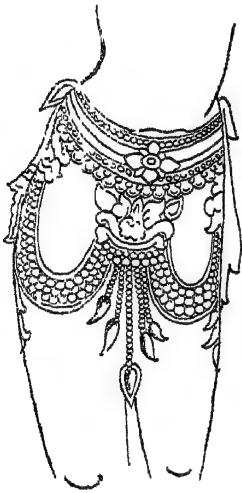

౧. చూచూడేవి శిరోలంకారములు

తములైయుండినట్లు నిదర్శనములు కలవు. భరతఖండమున జాడమతము ధీనించినందున జాడ విహారములు, సంఘాతములు, స్తూపములు ఇత్యాదులుగూడ మతము పోయినదారిని పోయి బర్మాదేశము నాశ్రయించినవి.

నుండి వచ్చితిమని చెప్పగా సంతసించి, వారి యాలయదూపనిర్మాణములగుఱించి విశదముగా చెలిసికొని అట్టి ఆలయమును నిర్మింప సంకల్పించుకొని ఆనంద దేవాలయమును నిర్మింపించెను. ఈ దేవాలయము క్రీ.శ. ౧౦౯౦ యాదిన కట్టబడినది. దీనిని కట్టినవెంటనే ప్రతిష్ఠాత్సవసమయమున కృణింతుడు (ప్రభునవాదిత్య ధర్మరాజునిరుదాంతితుడు) స్వయముగా నా యత్సవములను జరిపించెను. అతడుగజాయాధుడై బహుళపురోహితులతోను, జాడ సన్యాసులతోను పరివేష్టించబడి దేవాలయమునకుపోయి వారినహాయమున ప్రతిష్ఠాత్సవములను సంపూర్ణముగా జరిపించెను.

౨. కటిభాగమునందలి ఆభరణములు

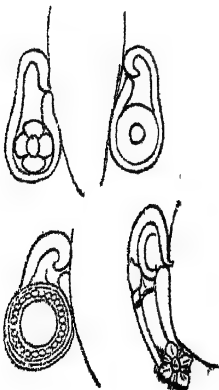

పూర్వపు భారతీయజాడ సంఘారామముల తీరు చూడవలెనన్న ఇప్పటికిని జాడమతము ప్రధానముగా గల బర్మాదేశమున జూడనచ్చును.

అందు పాగలోని దేవాలయములును, గోపురములును, అమరపురములోని సంఘారామములును చూడదగినవి. పాగలోని ఆనంద దేవాలయము వాటిలోపేరుగన్నది. దానినిర్మాణమునుగుఱించి, ఇంద్రుడును, విశ్వకర్మయును, నల్వరు మహాలోకపాలుకును, సరస్వతియును అందఱకు తోడ్పడి రని విశిష్టము కలదు.

ఆనంద దేవాలయము అందలి యప్రతిమానసుందర చిత్రములనలనను, శిలాపిగ్రహములనలనను బర్మాదేశమునందంతటను ముఖ్యమయియున్నది. అది ౧౧౦ అడుగుల పొడవును, అంతియనెడల్పును గలిగి, నలుప్రక్కలను ముందునకు మిరివచ్చియుండు మూలకవ్వలుగల ద్వారమంటపములతో ప్రకాశించుచున్నది. పైకి పోనుపోను ఒక్కొక్క అంతస్తును చిన్నదగుచు తుదకు మిక్కిలి చిన్నదగు నొకశిఖరమును కలిగియున్నది. ఆలయమునందలి యడుగుభాగమున బుద్ధుని జ్ఞానసంపాదన చరిత్రములును, మారుడు బుద్ధునిపై దాడితీయుటయు, బుద్ధుని జయమునకు దేవతలు ఆయనను పూజించుటయు చిత్రింపబడియున్నవి. రెండవయంతస్తున ౧౩౭ జాతక కథలు కలవు. ఇతర దేవాలయములం

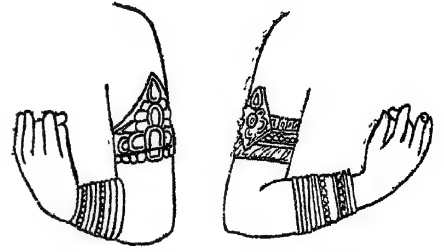
౩. కర్ణాభరణములు

కొండఱు జాడ-అర్హతులు హిందూదేశమునుండి పాగనకు వెళ్లిరి. వారు పాగనే నగరసింధులలో భిక్షుటన మొనరించుచుండగా పాగనరాజగు కృణింతు (క్రీ. శ. ౧౦౮౪-౧౧౧౨) వారిని చూచుట నిటస్థించగా వారి నేషభాషావలన గౌరవనీయులుగా నెంచి, అంతఃపురమునకు రావించి అతిథినత్కారములగావించి, వారెచ్చటనుండి వచ్చినదియు, పుట్టు పూర్వోత్తరముల గుఱించియు విచారించెను. వారు హిమాలయమునందలి సందమూలపర్వత గృహారామము

దెందును లేని యొక గొప్ప విశేషం. పాంశము ఆనందదేవాలయమున గలదు. అదేదన, కడనటిపదిజాతకము లును ఒక్కొక్కటి ౪౮-౪౮ చిత్రములలో జూపబడియుండుటయే. ఒక్కొక్కచిత్రముకిందను ౧౨ వ శతాబ్దపు బర్మాచేశభాషయందు వర్ణనలు కలవు. ఆలయమునం దంతటను ఇట్టి ఉత్పత్తిచిత్రములు ౧౪౬౨ కలవు. భూమ్యురభాగమున గట్టబడియు దానినిర్మాణకౌశలమువలన అందు ప్రవేశించు వెలుగు తక్కువ యగుటయు, అందు వలన అది యొక గుహాలయమోయను భ్రమ పుట్టించగలిగియున్నది. ఆలయములోపల అనేకమైన ఇలుకు మార్గములు సమాంతరములుగా పోవుచుండును. వీటికి అడ్డముగా ఇంకను ఇలుకైన మార్గములు అల్లికవలె వ్యాపించియున్నవి. గనాక్షముల కెదురుగనుండు మార్గములు మిగుల నిలుకై నవి. ఈ మార్గములు గుండా పోమ్యమగు వెలుగు లోపల ప్రవేశించును. ఈ ఇలుకుమార్గముల కడ్డముగా ద్వారమంటపముననుండి వెడల్పుమార్గములు కలవు. అడ్డదిడ్డములుగా బోవు సమార్గము లనే కము లుండుటవలన మధ్యమధ్య నుండు గోడభాగములు గోడలుగా గానబడక బలిష్ఠములగు స్తంభములవలె గానబడును. ప్రతిద్వారమంటపమునుండియు వచ్చు మార్గమున కెదురుగా ఆలయమధ్యమున నొక బ్రహ్మాండమైన స్తంభమువలె నేర్పడి యుండుభాగమున నాలుగు ముఖములను నాలుగు సుహృద్ధు విగ్రహములు కలవు. ఇవి యొక్కొక్కటి

3౦ అడుగుల యెత్తుండును. వీటి పరిమాణమునుబట్టి వీటిని కట్టియుండు గూడులు గల ఆ మధ్యస్తంభమంత బ్రహ్మాండమైనదియో యూహించవచ్చును. చిన్నదగు వైయంతస్తునుండి యీ విగ్రహములపై వెలుతురు పడునట్లు ఏర్పాటుగలదు. ఈ నాలుగు విగ్రహములును ఈ భద్రకల్పమున నవతరించిన నలుగురు బుద్ధులయొక్క రూపములు. ఇవియుండు గూడులు గల ఆ గొప్ప మధ్యస్తంభము మహోన్నతమై వైయంతస్తుల కాధారమై శిఖరమవతరును గలదు. వెలుపటిగోడకు లోపల మఱియొక గోడ కలదు. ఈ రెంటికిని మధ్యగల మార్గము పొడవునను బుద్ధుని జీవితమును వర్ణించు శిలావిగ్రహములు అనేకములు కలవు. అవన్నియు వెలుపటిగోడయొక్క లోపైవున గూడులందున్నవి. అవి వరుసకు ౪౦ విగ్రహములవంతైన రెండువరుసలలోను కలవు. ఒక్కొక్క విగ్రహమును సుమారు ౪ అడుగుల యెత్తుగల గాతీయందు మలచబడి 3 అడుగుల ఎత్తుమొదలు ౪ అంగుళములవర్యంతము పరిమాణభేదములు గలిగియున్నవి. ప్రతిశిల్పమునందును ప్రధాన పాత్రలు పెద్దవిగను, చిల్లరపాత్రలు చిన్నవిగను మలచబడియున్నవి. ఇవి ప్రదక్షిణముగా జూచుచు పోయిన యెడల వరుసగా తుపితస్వర్గమునందు దేవతలు బోధిసత్వుని కడ పటియనతారమగు బుద్ధుడుగా నవతరించు మని ప్రార్థించుట యాదిగా గలవు. ప్రతిమార్గమును నిట్లే ఇరు ప్రక్కలందును శిలావిగ్రహములు

౪. చేతికడియములు, దండకడియములు

౫. కిరీటము

౬. తుపిత స్వర్గమునందు దేవతలు బోధిసత్వస్వేతకేతుని ప్రార్థించుట

౭. మహారాణులు మాయాదేవికి మజ్జనాద్యుపచారములు చేయుట

౮. లంబినీవనమున మాయాదేవిసాల వృక్షశాఖనుబట్టుకొని నిలిచియుండుట

గల గూళ్లతో నిండియున్నది. ఇవి కాక, ద్వారమంటపములు నాలుగింటియందును పదునాళ్లకి విగ్రహములు కలవు. గవాక్షముల కెదురుగా నుండు ఇటుకుమార్గములందు జాతక కథల శిల్పములు కలవు. ఇది క్రిందికి యెత్తుగలిగి మార్గమునకు నాలుగేసి కలవు. ఇందనేకములు ఒకదాని నొకటి పోలి చరిత్రచర్వణముగ కాన్పించును. శిల్పములలో ముఖ్యమైనవి రెండు కలవు. ఇవి రాజగు కర్ణజిత్తునిదియు, హీనయూనమతగురువగు పిన్ అరహన్ అను సన్యాసినిదియు నైయున్నవి.

శిల్పశాస్త్రము

శిల్పము లన్నియు మధ్యకాలము నాటివై, భారతీయశిల్పులచే మలచబడిన వైయున్నవి. ఒకదానినుండి మరియొకటి విశేషముగా భేదపడకుండుటవలన శిల్పులు విశేషనైపుణ్యముగలవారని యెంచుటకు వీలు లేకున్నవి. అట్లుండినను ఉండవచ్చును. లేక వేలకొలది శిల్పములను చేయవలసినచిన్నపుడు, ఒకేమాదిరిగ ననేకశిల్పము లేర్పడియుండుట నహజ మగుట కారణముగా నుండవచ్చును. విగ్రహములు మొత్తమున నంత శిల్ప నైపుణ్యమును వెల్లెపుచ్చకపోయినను, కొన్నింటియందు గల కేటాద్యలంకారములును, సింహాసనములును, ఆభరణములును, సిగముడులును మిక్కిలి జాగ్రహకతతోను, శ్రద్ధతోను మలచబడియున్నవి (చిత్రములు ౧ మొదలు ౫ వఱకు). కొన్నివిగ్ర

హములందు ముక్కు, పెదవులు కడు నందముగా ముచ్చటబడియున్నవి.

హిందూదేశమునగలవి బుద్ధ విగ్రహములకునలెనే ఈ ఆలయమునందు గల బుద్ధవిగ్రహములకును తివాసుని పునఃసూయగా మలచుట శిల్పులకు నివాజమైంది. కొన్ని చోట్ల అనందర్యముగి గూడ తివాసులను చూచుచుండినను జూడ నీ శిల్పులు దేవత్యమును పాటించుటయందు శ్రద్ధ నహించలే గనవచ్చును. కొన్నిచోట్లందు అడవిని చూపునపుడు అంబరపురమును గాని దేవాలయమును గాని శిల్పమున బ్రవేశపెట్టిరి. శిల్పులు తమ కిష్టమున్నయెడల నేర్పరినమును జూపగలుగుదు రనుటకు కొన్నిశిల్పములు నిదర్శనములుగా కలవు. మొత్తమునకు శిల్పమున సంగ్రహ యెక్కువగా నుండుటవలన గూడ అనేకములు ఒకేతీరుగ నుండుట తటస్థించును. గౌతముడు పురషింబు లందు వాహ్యుని పోపు శిల్పమున (చిత్రము ౧౦) నిధమునకు వెనుకటి రెండు చక్రములమూలముండి ముందువక్ర నిధమును లాగని సిన గుట్టములు రథమును మోయు నట్లు దానిక్రింద చూపబడియున్నవి. ఆభరణములు అన్ని శిల్పములందు కడుసాంపుగా మలచబడియున్నవి.

౧వ చిత్రము నందు మాయాదేవి యొక్క శిరోలంకారములు గలవు. ఇది యొక శిల్పములోని యొకభాగము యొక్కచిత్రము. చిత్రికణై యొకర్థ మాయాదేవి శిరోజములను నువ్వి కొండగా ముడిచియు, ముడియొక్కర్థ

అభిరణములను పట్టుకొని వ్రేలుచున్నాడు.

౧-వ చిత్రమునందు కటిభాగపు అభిరణములు కనిపింప. మునుములు తేమి, గొల్లపూతలె, మణులేమి కడు శ్శింగారిచుగా మలచబడియున్నవి. ఇది బోధనార్థమున శిల్పములో నొక భాగము. ఇట్లుగానే మిచ్చినకు శ్శింగారిభాగమును, కిరీటమును, చేతి కాయమును, దండకడియమును కి, కి, కి చిత్రము లందు కలదు. ప్రస్తుతకామమున నిట్టి శిల్ప విధి జనాభిరణకు రూప మగుట దుర్బలము కాదుమానదు.

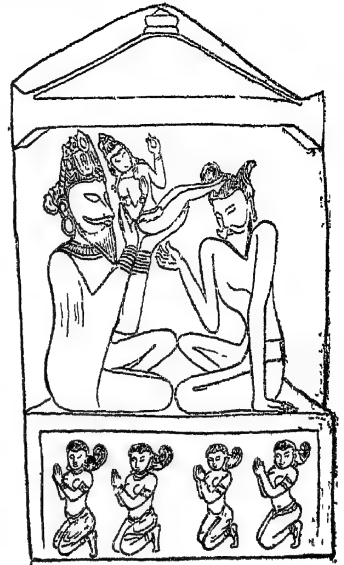
భారతీయ శిల్పవిద్యాగ్రంథములు అగుదగ్గుటలను, వెనుకటి కాము నాగనీతి కేనామూర్తును కట్టయొక మనగా కేరకుడుటలను నను నిట్టి శిల్పము నానాటికి నామ ముకాతా శిల్ప మగునున్నది.

ఆనంద దేవాలయమునందలి శిల్పము లన్నియును సుమారు నేనర్చిత్రకు సుబంధించి యుండుటలను, వీటి నిట్లు మనగా ఆనందదేవాలయమును ప్రాయముగా నీ ముగును. ఒకానొక బోధనార్థము ఈ శిల్పమునందలి కట్టా సమయమును దేవాలయమునకు వచ్చు భక్తుల కడకును సుబోధక ముగా నుండుటకుగాను ఒక్కొక్క శిల్పమునందలి దీని కట్టాశిల్పమును పద్యములు మును బ్రాధానమునందు పలకాచే ప్రాముఖ్యము యుంచి యున్నాడు. కొన్ని ముఖ్యముగా శిల్పముని చిత్రములను, అందలి కథాంశములను ఇచట కలుపు.

చిత్రము ౧: తుషిత స్వర్గమునందలి దేవతలు భగవంతుని ప్రార్థి

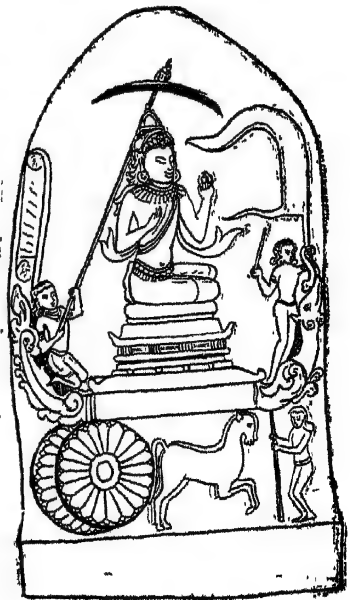
చుట. ఇరువురు దేవప్రతినిధులు 'బోధనార్థ శ్వేతకేతు'ను భూలోకమున నవతరించుమని ప్రార్థించగా బోధనార్థము నవతరించుట ఇందు కలదు. ఈ శిల్పమునందలి ఆలయము నంటిది మన దేశమున సేపాళదేశములో కలదు. ఈ విధమగు ఆలయములు చీనా, జపాను దేశములలోనే కలవు. కాంక్షమమున సేవిధమమున శిల్పము చీనానుండి భారతదేశమునకును, ఇటనుండి బర్మాకును వ్యాపించి యుండవచ్చును.

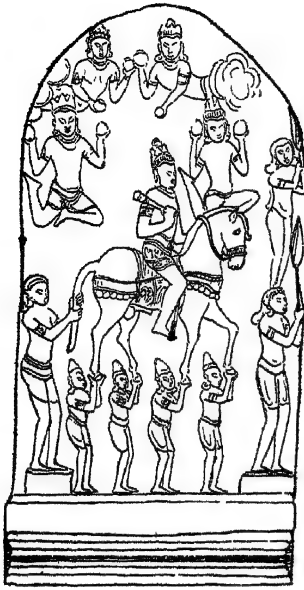
చిత్రము ౨: గౌతముని తల్లియగు మాయాదేవికి గలిగిన స్వప్నప్రకారము ప్రపంచమున కధిపతులగు నెలుగురు మహారాజులు, లేక లోకపాలకులు చేరి, తిన్న మంచముతోగూడ హేమాలయమునందలి అనవతప్త సరోవరమునకు సమీపమునగల 'మకోశిల' యను పీఠభూమికి గొనిపోయి అచ్చట నొక సాలవృక్షము క్రింద విడిచి యవలికి పోయినట్లును, తర్వాత వారిరాజులు నల్వరును వచ్చి మాయాదేవిని అనవతప్తసరోవరమునకు గొనిపోయి మజ్జనమాడించి, మానవజన్మముయొక్క పాపములను పోగడిగి, దేవసంబంధములగు వస్త్రాభరణములతో నలంకరించుట ఈచిత్రమున కలదు. సరోవరమును సూచించుటకుగాను శిల్పమున రెండుప్రక్కలందును తామరతాడులును, వాటిపై చిలుకలు వ్రాలియుండుటయు కలుపు. ఈ శిల్పము జంతు, పక్షి, వృక్షరూపములను మలచుటలో ప్రజ్ఞావంతులని చెప్పవచ్చును. (౧౧ చిత్రము నందలి అశ్వచిత్రమును జూడుడు.)

౯. కాలదేవల బుద్ధి శుద్ధిదనుని జూడవచ్చుట

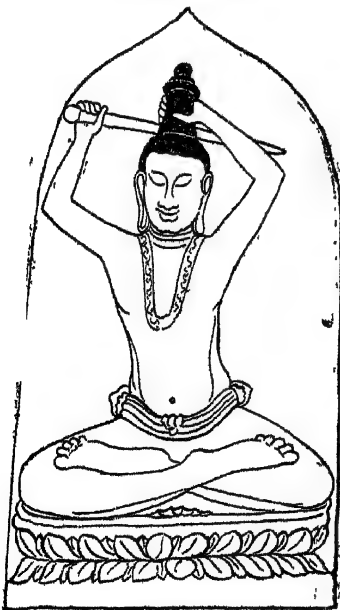
౧౦. గౌతమునికి వృద్ధి డెదురుచచ్చుట

౧౧. సిద్ధార్థుడు కాంతకారూఢుడయి
పురము నుండి నిర్గమించుట

౧౨. గౌతముడు శిరోజములను
కోసివేసికొనుట

పౌద్గళిల్పము లన్నింటియందును శ్రీ పురుష విగ్రహములందు వస్త్రాలంకారములు నడుమునకు క్రిందమాత్రమేయుండును. వక్షోభాగమంతయు ప్రచ్ఛన్నము కాక ఆభరణమాత్రపురితమై యుండును. శ్రీ విగ్రహములందు వక్షోరుహములు అనాచ్ఛాదితములైయుండుట ఇప్పటి మలయాళ దేశము నందుండెడి యాచారమునకు దృష్టాంతమైయుండుటను సూచించును. పౌద్గళాలము నందు కంఠాభరణము లెక్కువగా నుండెడివి. చేతులకు అనేకవిధములగు గాజులును, దండలకు కడియములును గూడ ముఖ్యమగు ఆభరణములు. వస్త్రములు నడుమునుండి చీలమండలవఱకును జీరాడుచుండును. శిల్పము వస్త్రములందు మడతలు చూపకుండుటవలన కాళ్లవద్ద వస్త్రమున్నట్లుగనే తోచదు. కాళ్ల ప్రక్కలందుగల యొకటిరెండు మడతలే వస్త్రమును సూచించుట కాధారములు. పురుషులకు వస్త్రములు మోకాళ్లవఱకుమాత్రము కలవు. ఆ కాలమునాటి ఆభరణములు కొన్ని ౧-గి చిత్రములందు కలవు.

చిత్రము ౮: ఆనందదేవాలయము నందలి యుత్తమ శిల్పములలో నిది యొకటి. మాయాదేవి లంబినీవనమునకు బోయినపుడు అచ్చట నొకసాల వృక్షశాఖను బట్టుకొని నిలిచియుండగా బుద్ధుడు జన్మించును. చిత్రమునందు మాయాదేవి వృక్షశాఖను కుడిచేతితో బట్టుకొని యున్నది. ఎడమచేతితో నహోదరియగు మహాప్రజాపతినీకొగిలించుకొని యామె యాధారమున నిలిచియున్నది. మహా

ప్రజాపతి ప్రక్క నొక చెలికత్తె యొక చేతిలో చామరమును బట్టుకొని, మరియొకచేతిలో నానంద్రవ్యమును బట్టుకొనియున్నది. మాయాదేవి కుడిప్రక్క నలుగురుమహాలోకపాలకులు శిశువును చేతులతో బట్టుకొనియున్నారు.

చిత్రము ౯: గౌతముని జననానంతరము త్రయస్త్రింశి స్వర్గమున దేవతలు “వసలవస్తు నగరమున శుద్ధోదనరాజునకు పుత్రోదయమైనది. ఒకనాడొపుత్రుడే జ్ఞానరాజ్యాధిపత్యమును వహించి బుద్ధుడగు”నని ఆనందాధిదేలుచుండిరి. అట్టి తరుణమున కాలదేవలుడను ఋషి, శుద్ధోదనున గురువు, త్రయస్త్రింశి స్వర్గమును నూడుట తలపించినందున వాని సంతోషకారణ మెరిగినవాడై భూలోకమున కేగి శుద్ధోదనునిజూచి పుత్రిని జూపుమని కోరెను. రాజు పుత్రిని గురువు నాశీర్వాదము నందడేగా ఆబాలుడు తన పాదములను ఋషిశిరమునందుంచెను. దాని భావమును గ్రహించి యాబాలుడు తనకన్న జ్ఞానాధికుడని ఋషి లేచి నిలిచి యాబాలునికి నమస్కరించెను. ఋషికి రెండు జడములు కలవు. గీ న శతాబ్దమునకు ముందు ఋషులు రెండు జడముడలను గలిగియుండుట యాచారమైయుండెను.

చిత్రము ౧౦: గౌతముడు రథారూఢుడై పురవిధులలో బోవునపుడు గలుగు దుశ్శికారణములగు నాలుగు దృశ్యములలో నొకటగు పృథ్విదర్శనము ఇందు కలదు.

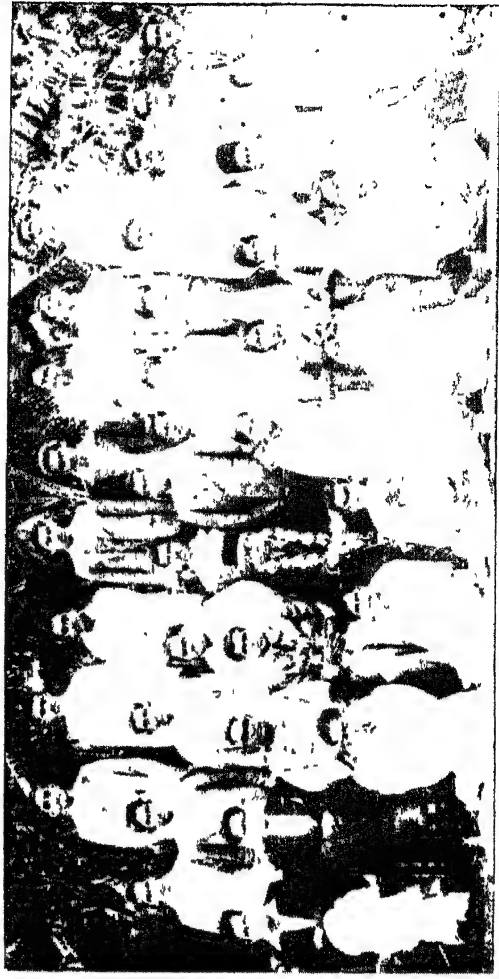
సాహిత్య-కళా-సంఘము, చెన్న పురి—ప్రారంభోత్సవము

చెన్న పురి లయోలా-కళాశాల ఆంధ్రవిద్యార్థిసంఘవార్షిక సమావేశము

చెన్న పురిలో దక్షిణభారతవైశ్యసంఘముయొక్క సారస్వతకాళి ప్రారంభోత్సవము

లక్నో ఆంధ్రసంఘము ౧౯౩౬

ఆంధ్ర పత్రిక - ఈశ్వరనామ సంవత్సరాది సంచిక

[ఆంధ్రవిశ్వకళాపరిషత్తు: వేదాంతశాస్త్ర విద్యార్థిసంఘము

ఆహ్వానములో ప్రాచ్యమతాధ్యాపకుడుగ నియమించబడిన డాక్టర్ యన్. రాధాకృష్ణకాగారికి చెన్నైలో ఆంగ్లం అభివృద్ధి కమిటీ

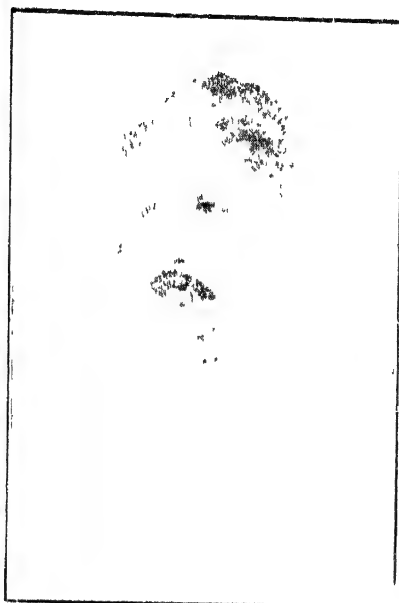

కో-ఆర్డినేట్‌గా జరిగిన భాషాతత్వశాస్త్ర మహాసమ్మేళనమునకు చెన్నైలోని విశ్వకళాపరిషత్తు తరఫున నడలి తిరిగివచ్చిన డాక్టర్ రాజగోపాలరావుగారికి సెంట్రల్ స్టేషనులో స్వాగతము

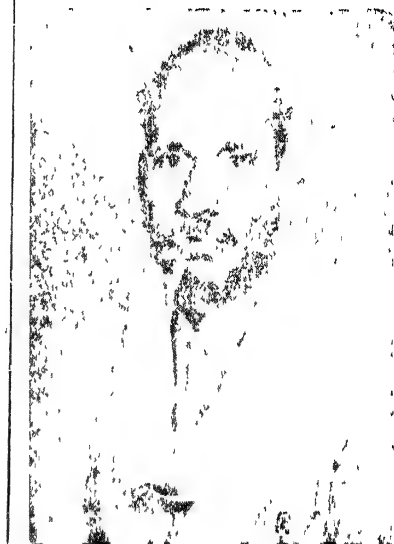
మదరాసు అసెంబ్లీ, కాన్సిల్ ఆంధ్ర కాంగ్రెసు సభ్యులు

శ్రీ గ. న.

ఎ. లం. క. చలవాజి

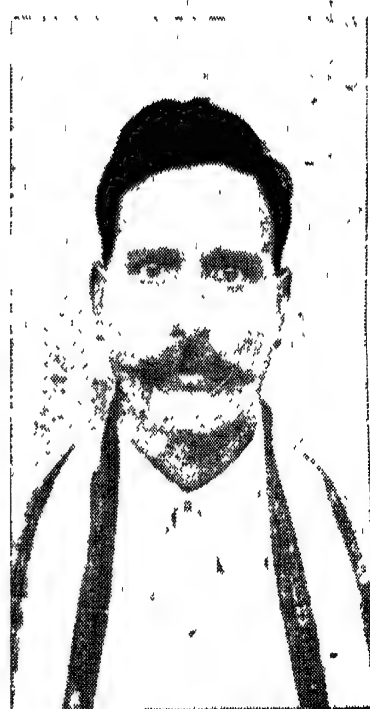
పి. వీరభద్రస్వామి

శ్రీ శే. నరసింహం

పుల్లెల శ్యామసుందరరావు

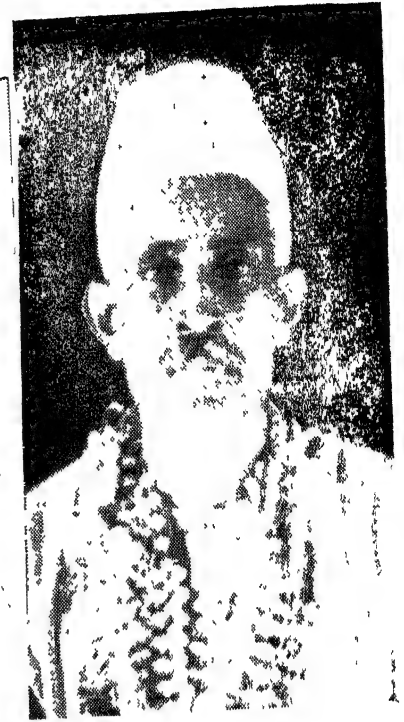
చల్లా నరసింహం

డి. వి. రావి

భాస్కరరావు పట్టాభి

డి. వెంకటరామస్వామి

NDHRA PATRIK

38 డి. జగన్నాధమ

తెప్పేటి విశ్వనాథం

బులండు సాంబమూర్తి

మదరాసు అసెంబ్లీ కాన్సిల్స్ ఆంధ్ర, కాంగ్రెస్ సభ్యులు

బి.ఎ.సి. 'ఎ' కేటగిరీ నారాయణరెడ్డి

యం. నారాయణరావు

నడింపల్లి ముప్పరాజు

కా.నాథుని ప్రార్థమల్లికాద్వైతరావు

డి. లక్ష్మీనరసింహరాజు

బి. లక్ష్మణస్వామిరావు

టి. యన్. రామకృష్ణారెడ్డి

యన్. రంగారెడ్డి

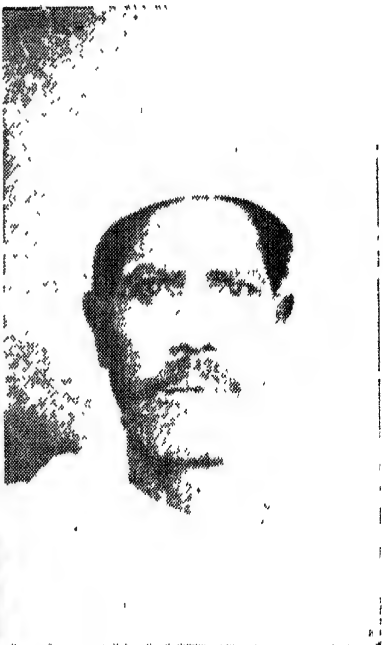
శ్రీ కమలేశ్వర మునిగండ్ల

89 హెచ్. సీతారామరెడ్డి

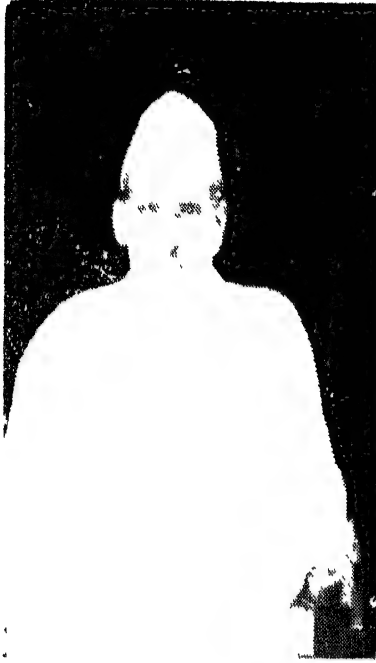

జి. వెంకటరెడ్డి

డి. గోవిందరావు

మదరాసు అసెంబ్లీ కాన్సిల్ ఆంధ్ర కాంగ్రెసుసభ్యులు

పి. వి. నరసింహం

డేవత వీరరామమూర్తి

బియ్య నారాయణారాయణమూర్తి

వి. వి. నరసింహం

లక్కరాజు నుబ్బరావు

కె. వి. ఆర్. స్వామినాయుడు

భార రాజారావు

కళా వెంకట్రావు

మాగంటి బాపిరెడ్డి

37 గొట్టిమూకల వెంకట్రావు

శ్రీమతి గంధం అమృతరాజు

వి. గంగరాజు

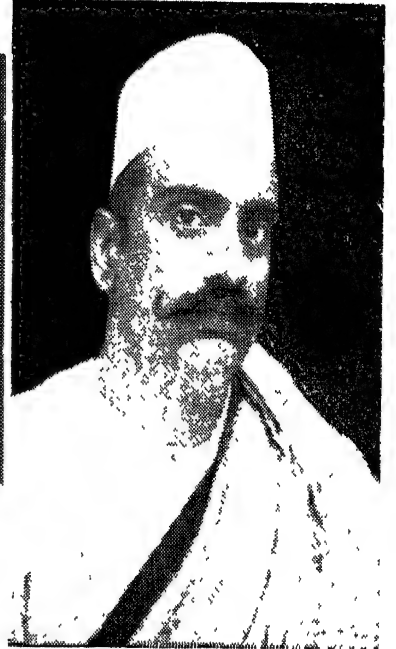
మదరాసు అసెంబ్లీ కాన్సిల్స్ ఆంధ్ర కాంగ్రెసు సభ్యులు

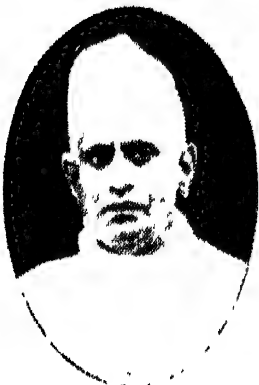
పి.ఎం. నారాయణరావు

కాట్రగడ్డ వెంకటనారాయణరావు

నాసిరెడ్డి దుర్గా సదాశివేశ్వరప్రసాదరావు

అయ్యజీవర కాశీశ్వరరావు

కల్లూరి చంద్రహాస

కొండా వెంకటప్పయ్య

పోతుల బుచ్చప్ప నాయుడు

అవుతు రామిరెడ్డి

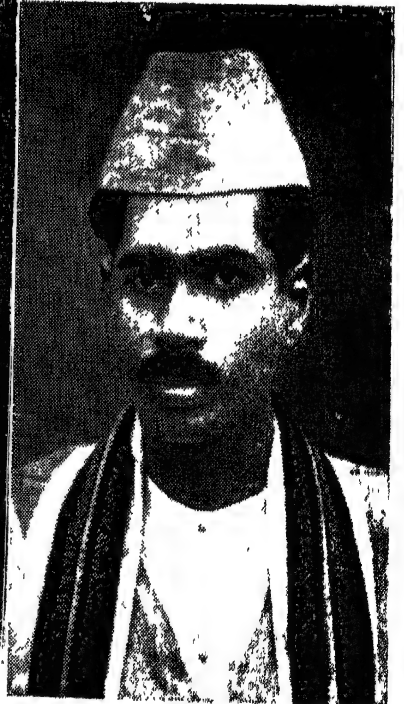
వుప్పటూరి పున్నారావు

40 లేటూరి నుబ్బరామరెడ్డి

ఓరుగంటి వెంకటసుబ్బయ్య

బెజవాడ గోపాలరెడ్డి

స్వప్నము కల్పనాధారముగాగొని
రథమును కెగురు వచ్చుచున్నాడు.
రథముముందుభాగము మకరమును
తోలి అందముగానున్నది. మకరశిరి
మునుగొడి పతాకముకట్టి గాలి
కల్లునాచుచున్నది. సారథియగు
భిన్నుడు రథమును సాగించుచు
న్నాడు.

రాచిక్రము నందు బోధనత్వము
(సాతముడు) అశ్వారూఢుడై కపిల
పస్తుతగగమును పీఠి తపమూచరించ
తోవుట కలుగును. భిన్నుడు అశ్వము
ముక్కుతోకను బట్టకొనియున్నాడు.
కాచిక్రము నాయశ్వముయొక్క
పీఠమును గొని, మరథానములుగాని,
గూనిని పాత్రమును పరివస్తువాను
యగు విక్రమగోపముని నిర్దమమునకు
ధొంగము కుమిప గలుగుదు
ననియు యుద్ధ దేవతల కొందఱ
గూరు శివు చేతులపై మోసికొని
పురుము వలకునికి పోవుచున్నాడు.
అయ్యాయుములలో మిగుల నంద
నుగునాటిలో నుది యుకట్టి.

చిక్రము ౧౨: నన్యాసియగుటకు
అశ్వముంచుకొనిన గాతముడు తన
ఖిల్లముతో శిరోజములను గోసి
కొనుట. ఇదియు నొక యందచుగు
శిల్పము. ఇట్టి శిల్పములెన్ని యోగల
నందదేవాలయము బుర్రాజేశము
నందలి గూలయములలో ముఖ్య
మయినది. ఇట్టి ముఖ్యమగు ఆలయ
ములో శిల్పము లాకాలమున భార
తీయశిల్పములే మలచబడిన వని
వినుట ఎవరికి సలెతోపకారణము
కాకమానును?

అనునయము

కనకదండి గోపాలకృష్ణశాస్త్రి

నింపుకొనసీవోయి !

తొణికిపోయిన కణము

నింపుకొనసీవోయి !!

దొరకు టెంతో శ్రమము

నా చిన్ని పాత్రకను

నింపుకొనసీవోయి !

నింపుకొనసీవోయి !

నింపుకొనసీవోయి !!

నింపుకొనసీవోయి !!

నా చిన్ని పాత్రకను

ఎన్ని మధుమానములు ?

నింపుకొనసీవోయి !

ఎన్ని ప్రభాతములు ?

నింపుకొనసీవోయి !!

ఎన్ని పూవులు వీడిచె ?

మధుకణములతో నిండి

ఎన్ని పూవులు పాడె ?

విడచినవి పూలున్నీ—

నిండనేలేదు నా

అపుడే నీతాకోక

చిన్ని పాత్రక యింక

నిలుకలును తుమ్మెదలు

నింపుకొనసీవోయి !

కొనిపోవ వేగవడి

నింపుకొనసీవోయి !!

పరుగిడుచున్న యవి

నా చిన్ని పాత్రకను—

ఆలసిచిన బిందు

నింపుకొనసీవోయి !

వయిన దొరకడు నిజము !

నింపుకొనసీవోయి !!

వేగవడవలెనోయి !

పొదలడొంకల విరియు

వేళ యిక లేదోయి !

పూవు పూవుకి పోయి

నింపుకొనసీవోయి !

కణాకణమును దీసి

నింపుకొనసీవోయి !!

నింపుకొనుచున్నాను

నా చిన్ని పాత్రకను—

నవ్వించకోయి ! నను

నింపుకొనసీవోయి !

కవ్వించకోయి ! నను

నింపుకొనసీవోయి !

చాముండీకొండమీస నంది.

పైమూల.

K. P. S.

మన శేశములలో పరిశ్రమల యొక్కయు, వాణిజ్యము యొక్కయు, యజమానుల యొక్కయు నభివృద్ధి రక్షణములకై ఏర్పడు పనికిరాని సంఘములను గూర్చి చర్చించుట యుపసరము. ఇతర శేశములలో వలెనే మన దేశీయులు కూడ వీరి యావశ్యకతను గుర్తించుచున్నారని ప్రజలు గాంచివిన గూఁగొన్నామన కేదెవరలో వివిధసమస్యల విషయమై ఫలితములు వచ్చినవి కావున నిట్టి సంఘములందు ప్రజలకు విశ్వాసము కలుగుచున్నది. పరిశ్రమలు, ఎరువులు, దిగువలు, ఓడల వ్యాపారము, రాకపోకల సౌకర్యములు, ఆర్థిక విషయములు, కార్మిక సమస్యలు, వర్తక సులభములు మొదలగు వ్యవహారములనేకము వీరి వారణాశ్రమి వచ్చును. కడగిరి పన్నెండేండ్లలోను బహుశః పనులన్నియును పరిశ్రమాధికారులు, వర్తకులు మేల్కొనుట యుపసరమయినను, నేడు సామాన్య వర్తకులకు పనుల జాతీయ వర్తకపు స్థితి, అంతర్జాతీయ విషయములలో దానికి గల సంబంధమును తెలియజేసినవి కొరవైనవి.

గాన శతాబ్దము వరకును మన గూర్జక స్థితి, విశేషవ్యవహారములతో సంబంధము లేకుండేను. విదేశ వర్తకులు మన శేశమునకు ప్రభుత్వమును కన్నుపరికి మన పారిశ్రామిక స్థితి వారి పారిశ్రామిక స్థితి తీసిపోకుండనుండేను. ప్రాచీన కాలములో పరిశ్రమలను చేయుటోనే కష్టమిది చెప్పగల వేసెడివాడు. అప్పుడు ధనికులు వారి వాడరింగి, పోషించెడివాడు. కాని అట్లగువాడును కొలదిమండలే గుండుటచే పట్టుకుంటున్నానని ప్రజలు తెగిన గూడగము లేక రాసురాను నుండివి. మన శేశము ప్రభుత్వ వారి స్వాధీనమున ఉన్న పరిశ్రమలకు ప్రోత్సాహమే లేకుండేను. ప్రభుత్వమువారు రాకపోకల సౌకర్యమును తెంచుటకై యత్నించిరి. వారకుల మును, వారి గూలమును మనము దేవభుతిను శేశమును కలదుని చేసినవచ్చును, వారు తిగూడు చేసిన పనిలను మన శేశములో వ్యాపారమున వచ్చును.

గతమన శతాబ్దపు ప్రారంభములోనే మన శేశములో నీలిమంగు, శేయాకు, కాశీ మున్నగు పంటలు చేయబడ నొచ్చినవి. ౧౮౫౪లో జనపహరపరిశ్రమ తెంగాలు ప్రారంభమయి, ఇది యంతయు యూరోపియనుల స్వాధీనములోనే గుండును. ప్రతి యంత్రపరిశ్రమ విస్తారముగా బొంబాయి

వర్తక సంఘాభివృద్ధి

బారు గోవింద రావు

రాజధానిలో నున్నది. దరిమిలు నితర ప్రాంతములలో మిల్లులు బహుదేశం వచ్చినవి. పార్శ్వ, సుజాతీయులు చాలవారి పరిశ్రమ నడిపున్నారు. బొంగుల పరిశ్రమ యూరోపుచోసంగ్రామమునకు నిమ్మట బాగుగ వృద్ధి అయినది. 'తాతా' కంపెనీ దీని పరిబంధించియున్నను ఈ పరిశ్రమలో లాభ మంతయు పాపాత్ముల చేసిన చెప్పవలయును మాంగనీసు, అగ్రకము, నీడము. కాగితము, ఇనుము, సిమెంటు, అగ్గిపెట్టె, తోలపదము మున్నగు పరిశ్రమలన్నియు అభివృద్ధి చెందుచున్నవి. కాని మన నడక చాల నెమ్మదిగ నున్నది. ఏదేవు వర్తకులైనను వారి మేలును వారు చూచుకొనుచుండవలసినదే. యుద్ధమునకు పూర్వము వర్తక సంఘము లన్నియు సామాన్య విషయములనే విచారించుచుండేది. తరువాత వానికృషి చేరినది. యూరోపియను సంఘములు, దేశీయ సంఘములు కలసి పనిచేయుట ప్రారంభమైనది. కలకత్తా జనుప వార మిల్లుల సంఘమువారు, బొంబాయి మిల్లుల సంఘమువారును కార్మికులు పనిచేయవలసిన కాలపరిమితిని గూర్చి యూరోపియ నీతిములను గూర్చియు నిర్ణయము నకురాగలిగి, దీనికి కారణము కార్మికులకస్పర చురు వచ్చిన యసంస్పృహ, వాటినుండినే కార్మిక సంఘములు బయలుదేరినవని చేర్చు గుండు సంఘముల గుర్తించు తత్వరక్షణమే కాక గూర్జక సంస్కారమునూడ నయి యున్నది.

బొంబాయి శేశములో వాణిజ్య సంఘములు చిరకాలముండిన సాహిత్యపరిషత్. వర్తకుల నిడుమనుండు తగవులను బహురించు, వారి సొంతక్షేమములను కాపాడుకొనుట వాటి గుర్తీత్యములు. మనదేశములో నట్టి సంఘములలో కొన్నిటిని పేర్కొందము. కలకత్తాలో బియ్యపు వర్తకుల సంఘము, గోల్కండ వర్తకుల సంఘము మున్నగునవి గలవి. బొంబాయిలో బట్టల వర్తకుల సంఘము, ధాన్య పుస్తక వర్తకుల సంఘము మొదలగునవి కలవు. చెన్నరాజధానిలో కూడ తోలపద వర్తకుల సంఘము మున్నగునవి కలవు. ఆంధ్రప్రదేశ్ లోని సంఘముల యావశ్యకతను గుర్తించుచు

కొనవీడుము. సాగాకు, ప్రత్తి, చేరకు, నియ్యము, పప్పులు, వార మున్నగు సాధారణ వస్తువులతో వర్తకులు వ్యాపారము చేయు గురు. గోపాలపురము, విశాఖపట్టణము, కాకినాడ, మచిలీపట్టణము మున్నగు శివస్థలముల గలవు. బెల్లారి, కల్వారు, నుంటూరు, రాజమహేంద్రవరము, విశాఖపట్టణము, విజయనగరము పట్టణములకు చుట్టుపట్టణాలములలోను, అడవులలోను పండు సరకులు ప్రాసారించేయుబడి వ్యాపకము చేయబడుచున్నవి. ఈ పట్టణము లన్నిటిలోను వర్తక సంఘము లేర్పడవలెను ఆంధ్ర వర్తకులలో చురుకొనినవారు కిక్కుర మంది యుండుటచేతనే వారి విషయములో వెతుకబడియున్నారు. సంఘభావముయొక్క శక్తిని, దేశములో క్లిష్టపరిస్థితుల పరిణామమును వారు గుర్తించలేకపోవుటకు హేళనవు వారి యజ్ఞానమే! వివిధ వ్యాపారములకు సంబంధించి స్థాపించబడిన వర్తక సంఘముల పలుకుబడి మిక్కిలము. ఈ పదిసంవత్సరములలోను దేశములో సాధారణ సంఘములు స్థాపించబడినవి సుమారు ౧౦౦ యేండ్ల క్రిందటి తెంగాలు షేంబరు ఆఫ్ కామర్స్ బొంబాయి మదరాసు వర్తక సంఘములు స్థాపించబడినవి. అటులే ౧౮౫౩ లో బర్మా వర్తక సంఘము, ౧౮౬౦ లో కరాచీ వర్తక సంఘము స్థాపించబడినవి. ఈ సంఘములందలి సభ్యు లిందు మింగుగా సందాను విదేశములే. వారిలో ననేకులు బ్యాంకరులు, ఓడలయజ్ఞానులు, భిక్షకంపెనీ యజ్ఞానులు. ఈ యూరోపియను సంఘము లన్నియు 'అసోసియేటెడ్ షేంబరు ఆఫ్ కామర్స్' (Associated Chamber of Commerce of India and Ceylon) నకు అనుబంధ సంస్థలుగా చేయబడినవి.

బొంబాయి దేశపు వర్తకులకూడ సంఘముల నేర్పరు కొనుటకు ప్రారంభించిరి. ౧౮౪౬లో కలకత్తాలో తెంగాలు సేవలో షేంబరును, ౧౮౫౬ లో కాకినాడలో గోదావరి వర్తక సంఘము, ౧౯౦౩ లో బొంబాయిలో ఇండియన్ వర్తకుల సంఘము, ౧౯౦౯ లో మదరాసులో దక్షిణ ఇండియా వర్తక సంఘము మొదలగునవియు రంగూణ, కాన్పూరు, లాహోరు, బుర్ఖానికారన్, తత్తరపట్టణము

అలాంటి సాహిత్యపరిచయం. వీటి కన్నీటికి పరిపాలకవర్గములు, పరిపాలకవర్గములు గలవు ఇవి అన్నియు రాష్ట్రీయ విషయములలోనే సాధారణముగ జోక్యమవలెను. కొనుచుండును. కొని హిందూదేశపు వర్తకులకు సంబంధించిన ఓడలవ్యాపారము, బ్యాంకింగు, రాకపోకల సౌకర్యము, మారకము, రక్షణమున్నగు సమస్యలను గూర్చి కూడ నన్ని సంఘములను విచారించును. వ్యక్తులు, సంఘములగూడ పట్టణముగ చేర్చుకొనబడుదురు, ప్రాధికారిక వాణిజ్య సంఘ సమ్మేళన (Federation of Indian Chambers of Commerce and Industry) వారు కొన్ని ముఖ్యసమస్యలపై ఈ సంఘములవారి యభిప్రాయముల నీయవలసినదిగ కోరుచుండురు. ఈ యభిప్రాయములలోని సంఖ్యాధిక్యమును బట్టి ముఖ్యమైనవానినే ఈ మహాసమ్మేళన వారు ఆమోదింతురు. అందుచే వారి యభిప్రాయమునకు విలువ యొక్కవయ్యును. ఈ సంఘములలో కొన్నిటికి రయిల్వేలోను, పోస్టు ట్రస్టులోను, స్థానిక సంఘములలో, రాష్ట్రీయ కేంద్ర కాపనపథ్యములలో ప్రాతినిధ్యమున్నది. ఈ సంఘములు సంవత్సరమున కొకసారి సమావేశమును జరిగిపని సంలయమునపుడు సింహాలోకనము చేసి, మతీయముఖ్యములగు సమస్యలను చర్చించును, వానిపై యభిప్రాయముల ప్రచురించు చుండును. ఉపసంఘములను, కార్యనిర్వాహక వర్గములును తరచుగ సమావేశమగుచు పనిని వదులుచుండును. మతీయ విద్యుదు, ఇనుము, ప్రత్తి, ముడిపరకలు మున్నగువాటి ధరల నమ్మకముంచి విరివిగ వ్యాపింపజేయు చుండును. వాణిజ్య నివేదికలుగూడ ప్రచురింపబడుచుండును. బొంబాయిసంఘమునకు త్రైమాసిక పత్రిక యొకటియున్నది. మన దేశములోని భారతవర్తకసంఘము లన్నిటిలోను నదియే గొప్పసంస్థ. చెబ్బాయివ వర్తకపు రకల పట్టిని తయారుచేసి ప్రవక్తముల నిచ్చి వర్తకులలో గల తృప్తిలను బిచ్చివర్చించి, భారత వర్తకులకు, విదేశ వర్తకులకును సంబంధము గల్గించి తదితరములగు విషయములలో చక్కని పని చేయుచుండును. ఆంధ్ర దేశములో వర్తకులకు తగినంత యనుభవము, విషయబోజ్జానము లేకుండనే వారు వర్తకపరింతురు. తెలుగు జిల్లాలలో వర్తకసంఘములను స్థాపించుట చాల యథాసరమై యున్నది. ప్రజాసామాన్యము

యొక్క మందిచెడుగుల వారయకుండినది వర్తకులదే తప్ప. వారి స్వంత వ్యాపారమునే వారు చూచుకొనుచుండురు. మన దేశములో యజమానుల సంఘములు గూడ గలవు. ఈ సంఘములలో సేకేక పరిశ్రమలవారికి ప్రాతినిధ్యమున్నది. ౧౮౭౫లో బొంబాయిలోని దేశీయ, వైదేశిక మిల్లయజమానుల కలసి ఒక సంఘమును స్థాపించిరి. కడచిన నాలుగు సంవత్సరములలో వీరి పని ప్రసిద్ధిలోనికి వచ్చినది. ప్రత్తిపరిశ్రమ విషయమున వీరు చేసిన పనియే యింగులకు నిదర్శనము. ఈ సంఘముచేయు కొన్ని ముఖ్యకార్యము లెవ్వరును ప్రత్తిపరిశ్రమ వ్యాపారములకు సంబంధించిన లెక్కలను తయారు చేయుట, వానిని పంచివేర్చించుట, పత్తి సంస్థల ప్రైవేటుమార్కులను రిజిస్టరు చేయుచుట మున్నగునవి. కాక కూలీల జీతములను నిర్ధారించుట, ఉత్పత్తి వ్యయమును తగ్గించుట, పరిశ్రమలను రక్షించుట కూడ అయియున్నవి. అసామాన్యవాదము మిల్లయజమానుల సంఘము యజమానులకును, కార్మికులకును సామరస్యము కలిగించి చక్కగ పని చేయుచున్నది. ఇట్లే ఢిల్లీ, బరోడా, కలకత్తా నగరములలో సంఘములు నెలసినవి. ౧౮౭౪లో కలకత్తాలో స్థాపింపబడిన ఇండియన్ జ్యాకోట్ మిల్లు సంఘమే మిల్లయజమానుల ప్రథమ సంఘము. ఇది తూర్పు ఇండియా జ్యాకోట్ సంఘముతో కలసి పనిచేయుట శ్రేయస్కరము. ఏలూరు జ్యాకోట్ విషయములో ప్రపంచములోని వర్తక మంతయు మనదే. కొని భారతీయులు చిహిత్యముతో వర్తకపకుండుట కోచనియము. దీనికి హేతువు నిర్మితమైన పరస్పర స్పర్ధాద్వేషములే. గనుల వ్యాపారము చేయువారు కూడ సంఘములుగా సేర్పడియున్నారు. కలకత్తాలో 'ఇండియన్ మైనింగ్ అసోసియేషన్' అనియు 'ఇండియన్ మైనింగ్ ఫెడరేషన్' అనియు రెండు సంస్థలు గలవు. యూరోపియను వ్యాపారస్థు లెండునూ, పిరిస్సా, రీహారు, బెంగాలులలోని కొందరు బొగ్గ వ్యాపారస్థులును దీనిలో పట్టణముగా నున్నారు. బొగ్గపైసనే మన పరిశ్రమలు ఆధారపడియుండుటచే ఈ సంఘములు పట్టుదలతో కృషిచేయవలసిన భాగ్యుల వాటికి ఏర్పడియున్నది.

హిందూదేశములో తేయాకు, కాఫీ తోటలు చాలానొట్ల నెలసియున్నవి. ఆరే శ్రమలను వృద్ధిచేయుటకు, రక్షించుటకు సంఘములు బయలుదేరినవి. ౫౦ యేండ్ల క్రితము ఇండియన్ తేయాకు సంఘము స్థాపింపబడినది ఈశాన్యదేశములో తేయాకు పండించు వారి యొగ తేయములకు బూనుకొనిన సంఘమిది యొక్కటియే! తేయాకు పండించు వారిలో ౧౦౦ కి ౮౦ మంది ఇచటనే యున్నారు. తేయాకు పోలీసులతో కూలిపని వానిసతన పనియే చేస్తున్నది. యూరోపియనులు భారతీయుల తేయములకు అప్పుడప్పుడు వ్యతిరేకముగా వర్తించుటచే, నువారు ౧౦ సంవత్సరముల క్రితము ప్రత్యేకముగ భారతీయులతో గూడిన సంఘముకంటే వంగ దేశములో స్థాపింపబడినది. దక్షిణదేశములో కూడ ఇటువంటి సంఘము గలదు. ౧౯౦౯లో బొంబాయిలో స్థాపించబడిన జాతీయనాకాయజమాన సంఘము మన దేశపు టోడవ్యాపారమును ప్రోత్సహించుచున్నది. వై సంఘములే కా సమెంట్, ఉక్కు, పంచదార, గ్లాసు, అగ్గిపెట్టెలు మున్నగువాని తయారుచేయువారల కేంద్ర సంఘము లెన్నియో కలవు. ఆ సంఘముల యావత్రిమలను కాపాడుట వృద్ధింపబడినది. వివిధ వర్తకసంఘములను గూర్చి ప్రపంగం తిమిగాన కేంద్రసంఘములనుగూర్చి సర్పించము.

మన దేశములోని యూరోపియను వర్తక సంఘములు మొదట ౧౯౨౦లో ఇండియా, సిలోనుల వర్తకసంఘముతో సమ్మేళనము సేర్పాటు చేయుటకు తీర్మానించినది. వారి క సమావేశములలో వర్తకమునకును, పరిశ్రమలకును సంబంధించిన సమస్యలు గీనిచే చర్చింపబడుచున్నవి. అట్లే హైందవ వర్తకులు గూడ సేకీభరించి ౧౯౨౭లో "ఫెడరేషన్ ఆఫ్ ఇండియన్ థేంబర్స్ ఆఫ్ కామర్స్ ఆండ్ ఇండస్ట్రీ" అను పేరున నొకసంఘమును కలకత్తాలో స్థాపించిరి. వీరు ఏటేటను అధ్యక్షుని, కార్యనిర్వాహకవర్గమును నిర్ణయించుచురు. మతీయ ప్రతినిధి క సమావేశమును ఢిల్లీలోనే జరుపబడ గున్నది. ఈ సమ్మేళన యొక్క ముఖ్యోద్దేశములేమన : (౧) దేశీయ వైదేశిక వర్తకములను, పరిశ్రమలను, ఆర్థిక విషయమును, రాకపోకల సౌకర్యములను చక్కబరచుట; (౨) సంస్థీభావముతో పని

చేయుట; (3) ఉపయోగములను కాపనములను చేయుచుట; (4) ఈ దేశములోను, విదేశములలోను ఉపయోగమున్న భారతవర్తకలయోగ ప్రేమములపై పాటుపడుట. ఈ సమ్మేళనము గొప్ప పలుకుబడి కలదు.

యజమానిల సంఘ సమ్మేళన ఇంకను ప్రారంభవర్ణము నున్నది. నీవాలోని అంతర్జాతీయ కార్మిక సమావేశమునకు భారతదేశ నుండి ఒక్క యజమానిసంఘప్రతినిధి గూర్ఖాంపబడినా. ఈ సమ్మేళనమును ప్రతినిధి సమ్మేళనంబులు. ఈ సంఘమువారు చూచు నితిరకార్యము లేమనఁ (1) బినివాసులో ప్రతినిధి యా సమావేశములో పాల్గొను విధానము నిర్ణయించుట, (2) కార్మికలకు, క్లియరుడింగులకు పామరస్యముగూర్చుట, (3) వర్తకలాభమునకు యవసరముగా తదితర చట్టములను నిర్ణయించుట. నీవా సమావేశములో మన ప్రతినిధులు చేయుచున్న పనిని వర్ణించుటకు తావులేదు. కాని జినివాలో చర్చింపబడి ఆమోదంపబడిన అన్ని విషయములను ప్రభుత్వమునా రములలోనికి తీసుకుంటు చిర్చనము చేయు. ప్రస్తుతము ఢిల్లీలో కార్మికల కార్యాలయము పనిచేయుచున్నది. ఇది జినివా ఉద్దేశంతో సభ్యులుగనుండి కార్మికులకు పయోగము. విధములను అవలంబించుచున్నది. వర్తక సంఘములకును, పారిశ్రామిక సంఘములకును ఎక్కువ పుష్కలమేర్పడిన కార్మికుల పయోగమును అభివృద్ధియును,

దేశముయొక్క ఆర్థికలాభమును పెంపొందును. వర్తకములోను, పరిశ్రమలలోను గూడ మన మభివృద్ధి చెందుచున్నాము. రానురాను మనకు ప్రత్యేక సంబంధము వృద్ధియగుచున్నది. కనుక మన వర్తకసంఘముల కంటి ర్జాతీయ వర్తకసంఘములతోగల సంబంధమును గూర్చి విచారించుము. కార్మికులకు సంబంధించిన అంతర్జాతీయ ఆర్థిక విషయములను గూర్చి ముచ్చటించుటకు అంతర్జాతీయ వర్తక సంఘము పార్లమెంటు నగరములో 1914 సంవత్సరముల క్రితము స్థాపించబడినది. సంవత్సరముల క్రిందట ప్రాంతవ వర్తక సంఘసమ్మేళన వారీ యంతర్జాతీయ సంఘానికిరిది. అంతియేకాక తత్సంస్థయొక్క యాభివృద్ధి యందు నాలుగు జరుపుట కొక జాతీయోప సంఘము స్థాపించిరి. అసంస్థ యుద్దేశములు (1) వివిధదేశముల వర్తక సంబంధమును వృద్ధిపొందించుట (2) ఆర్థిక, పారిశ్రామిక విషయములకు సంబంధించిన యంతర్జాతీయ సమస్యల విషయమై పనిచేయుటకు ఇతర దేశములలో స్నేహము సంపాదించుట (3) వర్తకల సహకారముచే ప్రపంచములో శాంతి నెలకొల్పుట. మతీయును వివిధజాతులకు సంబంధించిన పారిశ్రామిక, కార్మిక, ఆర్థిక విషయములను చర్చించుటకు 'బ్రుస్సెల్స్' (Brussels) నట్టణములో అంతర్జాతీయ పారిశ్రామిక యజమానుల సంఘము గలదు. భారతవర్తక సంఘ సమ్మేళన 1920 లో

నీ సంఘసభ్యుల నొందెను అందువలన దానికి అంతర్జాతీయ సమస్యలతో సంబంధము గలుగుచున్నది. మన యార్థిక సమస్యలన్నియు చాలవలకు బ్రిటిషు ప్రభుత్వము వారిపై నాధారపడి యున్నది కావున మన సందర్భము లెక్కున్నను మన మంతర్జాతీయ సమస్యలతో సంబంధము కలిగియుండెను మించిది.

కావున మ దేశములోని వర్తక సంఘముల చరిత్రను దృష్టిమును అంగ్రహింప వలెగాక సామాన్యులు జనము గూడ జూగుగ్రహించిన మనరాష్ట్రపు ఆర్థికసమస్యలు ఇటువంటి ఉపయోగకరమైన సంఘముల ద్వారా చాలవలకు పరిష్కరింప బడగలవని విశ్వము కాగలదు.

అంగ్రహింప కారంభకారత్వము నొందు, అనుభవకారు, కార్యదీక్షుగలవారును ప్రస్తుత పరిస్థితులలో దేశమునకు మంచిమేలును చేయగలరు. పాశ్చాత్యదేశములలో చిరకాలము క్రిందట స్థాపింపబడి పనిచేయుచున్న వివిధ రకముల వాణిజ్యసంఘములు పార్థిక ప్రపంచమునందేకాక రాజకీయ క్లిష్టసమస్యలను సహితము పరిష్కరించుచున్నవి. మన మట్టిస్థితికి త్వరలో వచ్చుట నులభము కాకపోయినను ప్రస్తుత రాజ్యాంగవిధానము మాటి మనకు సంపూర్ణ స్వరాజ్యస్థాపన గొప్పదునప్పటికైనను మన మిసంఘములను వ్యాప్తము చేసి నగో దౌన్నత్యమునకు రాగలుగుదుము.

K. P. S

12. హొయిసలేశ్వర దేవాలయము వెలుపలి గోడమీది సుందరశిల్ప రచనాఖండము.

S. S. S.

కొన్ని శాసన పద్యములు

సంపాదకుడు : చీపాల పిచ్చయ్యశాస్త్రి

౧. హంద్రిక పెద్దనమంత్రి

ధరణికోటలో ఇంద్ర ప్రతిష్ఠితమైయున్న అమరేశ్వర లింగమునకు శా. శ. ౧౨౮౩ లో దేశజిప్రాలయ వేమారెడ్డి రెండవ పుత్రుడగు అనవేమారెడ్డి తన కన్నయ్య, ప్రభువు నకు అనపాతిరెడ్డికి ఆయురారోగ్యములకోరి పునఃప్రతిష్ఠ కావించెననియు, అటు పిమ్మట శా. శ. ౧౫౮౮ అక్షయసంవత్సర శ్రావణ బ ౧౦. ఆదివారమునాఁడు ఈ పెద్దనమంత్రి మూడవప్రతిష్ఠ చేయించెననియు శాసనమునఁ గలదు. అందలి పద్యము లివి.

ఇంద్రుఁడు ధాన్యవాటి నమృతేశుఁ బ్రతిష్ఠయొనర్చెఁ బంట రె
డ్డింద్రుఁడు నన్నవేమధరణీశుఁడు చేసె పునఃప్రతిష్ఠ, ఆ
చంద్రుని నేంద్ర తారకము శాశ్వతమకానని యీశ్వరాజ్ఞచే
హంద్రిక పెద్దనమంత్రి సుగుణాంబుధి నల్పెను సుప్రతిష్ఠయన్.

వర వసువేదబాణ శశివర్ణితమకా శక వత్సరంబులక
అరయఁగ నక్షయూర్జమున హంద్రికకోనయఁ పెద్దనమంత్రి యి
ద్ధర రవిచంద్రతారకము దన్నటకోటమరేశలింగమున్
స్థిరతరభక్తితోడను ప్రతిష్ఠయొనర్చెను పుణ్యశాలియై.

౨. గంజభూపతి

గుంటూరుజిల్లా పెదమిక్కినలోని శిలాస్తంభముమీఁది పద్యములు.

అమలవయోధి
...
...
...

అతని వాశంబున వి - భ్యాతులు నరపతులు

...చోడధీశుండు, త (?) - ద్భూతలనాధునకు గండభూపతి పుట్టెన్.

ఆమచ జాగి రాధసుతుడై యుదయించె విరోధ గోత్ర సు
త్రాముండు, శత్రుపద్య హినుధామండు, శాంతవ కంఠగోళికా
రాముండు, డరాతిపంక్తిముఖరాముండు, భీకరవిద్విషత్పురీ
భీముండు, వైరిసింహబలభీముండు ముమ్మడిభీముం డిమ్మహిన్.

ఆపనికి—

శారదసీరదపారద - నారదకుండేందు చందనక్షితి...

హీరతుమార యశశవరి - పూరిత దిక్కుండు గండభూపతి పుట్టెన్.

గండతరాత్మీయ భూజా - దండస్థిత మండలాగ్రదంతాహిత
దండశిరస్సువృత్తి హస్తాక్షిక్ - మండితరణముఖుండు గండమండలికుం డిన్.

3. మంగయ పండడు

శ్రీరమమూల షార్యగుణో - దారుండు శ్రీగంగవిభుండు దర్శితరిపుసా
హారుండు ధీరుండనందగు - మంగయపండండు కీర్తిమండనుండు మహిన్.

సెంచెన్ బట్టుల నెల్లె బేర్మివెలయన్ బెట్టించె సత్రంబు గ
ట్టించెన్ భక్తి శివాలయంబులను ప్రొడ్డి దాల్చి యొప్పుగం ద్ర
వ్వించెన్ బూర్ణతటాకముల్ జలధిగంభీరంబుగా బెన్నిధుల్
నించెన్ మంగయపండఁ డర్థిభవనానకంబులన్ గీర్తిమై.

లాటవిలాసినీ లాలాటతిలకునిఁ గేరళకరలగ్న కేళిపద్మం
గర్జాటసుందరీ కర్ణాపతంసునిఁ గుండలికుంతలకుసుమదాము
గౌడనతీనేత్ర కాలాంజనుని అంగభామాకపోలాస్త పత్రరచను
నేపాళకామినీ నీరంద్ర కుచహారు సంగ్రతనూకుంకుమంగరాగు
రమణతో నాదిరాజుల రాశి కెక్కి - దీనజనముల యడలెల్లఁ దీర్చుచున్న
అనఘచారిత్రుండనిన నుదినంబు - పొగడసిందుమునకలభూభజులసభలు.

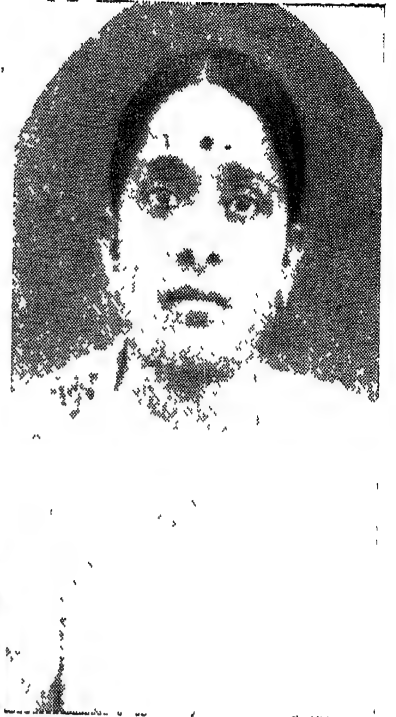
మదరాసు అసెంబ్లీ, కాన్సిల్స్ ఆంధ్ర కాంగ్రెసుసభ్యులు

నేమల త్తారామయ్య

కె. వెంకటరామనాయుడు

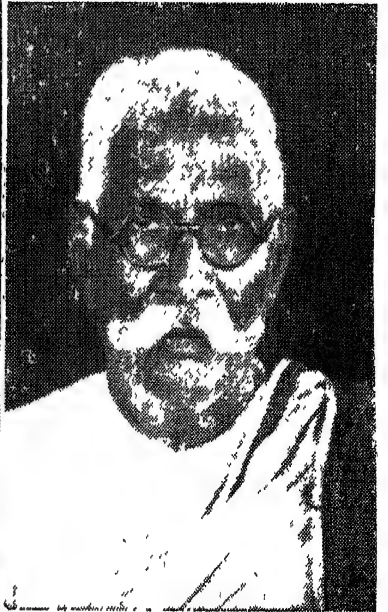
శ్రీమతి దాకరప్రశ్నదేవిఅమ్మ

41 ఆన్ . వెంకటరామనాయుడు

శ్రీమతి అనంత లక్ష్మి

గడ్డ రంగయ్య నాయుడు

వి. క. రఘరావు

యామాబుఃమాస్వమి

యాన్. చాకరాబర్తి

సి. ఓ. రెడ్డి

శ్రీరాజా బొప్పరాజురామకృష్ణరాజులింగారావు

డాక్టరు యు. రామకృష్ణ

ప్రస్తుత భారతదేశము

యం. కామేశ్వరరావు

భారతదేశము యొక్క ప్రాచీనాస్మత్వమును ప్రస్తుత దౌర్భాగ్యముతో పోల్చినచో ప్రతిభారతీయుని హృదయమందును ఘోరమైన ఆవేదనకలుగకమానదు. ఒకప్పుడు దేశము లలో కెల్ల నాగరికతలోను, విజ్ఞానము లోను, ఆర్థికముగాను, రాజకీయము గాను, సాంఘికముగాను అగ్రస్థానము వహించిన దేశము ప్రస్తుత మింత యధఃపతనము చెందుటకు కారణమేమి? పరాధీనతయేనని చెప్పటలో సత్యమొక్క లేదు. వాక్యాన్వయోత్తరముగాని, ముద్రణస్వాతంత్ర్యముగాని, స్వక్తి స్వాతంత్ర్యముగాని లేక, అభివృద్ధినొందు అవకాశము లరికట్టబడి క్రమేణ తన పారిశ్రామిక ప్రభుత్వానమును కోల్పోయి కనిష్ఠస్థానము నాక్రమించుచు, పన్నులవసూల పీల్చి పిప్పిచేయబడుచు, తలబరుపైన పరిపాలన (Top-heavy administration) క్రిందక్రంగి కృశించుచున్నది. అవిద్య, తత్సంజనితమగు సాంఘిక, రాజకీయ, ఆర్థిక, శాస్త్రీయ (Scientific) అజ్ఞానము మొండైపోయినవి. భారతదేశమేకమక స్వతంత్రరాజ్యమై యుండిన క్రమాభివృద్ధివలన ఉచ్చస్థితిలో నుండి తనపూర్వాగ్రస్థానము నిలుపుకొనెడి దనుటలో సంశయము లేదు. ప్రస్తుతపు అంతర్జాతీయ విషయము

లలో భారతమాతపుత్రులు నాయకులుగా నుండెడివారు. ఆఖండమేధావులు దేశములో నున్నప్పటికిని, పరరాజ్యము వేళ్లుపారి పాతకొనిపోవుటచే దాని దారుణశృంఖలములలో తగుల్కొని యున్నారు. అయినను ప్రజలలో వేడి పుట్టింది ఐక్యముగా సమరము చేసియున్నారు; మరల చేయుటకు వేచియున్నారు. మన సమరము శాంతియుతసమరము. పాశ్చాత్య దేశములలోవలె ఘోరవినాశకరములగు ఆయుధములతో కూడుకొన్నది కాదు, సత్యాగ్రహ సమరము.

ఇదివరలోని సమరములవలన ప్రభుత్వాన్ని ప్రతిఘటించి కొంచెము కొంచెము వాక్ స్వాతంత్ర్యము, వ్యక్తి స్వాతంత్ర్యము, ముద్రణస్వాతంత్ర్యము సంపాదించుకొన్నాము. పూర్వము బహిరంగసభలలో రాజకీయములనుగురించి ఉపన్యసించుటకు గాని, నల్లరైదుగురు కలసి రాజకీయమును గురించి మాట్లాడుకొనుటకు గాని, పత్రికలద్వారా స్వాభిప్రాయములను ప్రభుత్వము నెదిరించి ప్రకటించుటకు గాని భయపడేవారము; ఎర్రబోషికిహడలి బేజారైతేవారము. ఇప్పుడు వృద్ధులు గాని, బాలురు గాని, స్త్రీలుగాని, మరెవ్వరుగాని జైళ్లన్నా, పోలీసులన్నా, లాటిఛార్జీ

లన్నా, గరర-వ సెక్షను ప్రయోగమన్నా భయం వడిలినారు. ఇప్పటికీ గరర-వ సెక్షను ప్రయోగాలు, లాటిఛార్జీలు, కొంతమంది వ్యక్తులను ఒకపూరుదాటి బయటకు వెళ్లకూడదనియు, ఒకరాష్ట్రము బయట నుంచి ఆరాష్ట్రములోనికి రాకూడదనియు శాసనములును అమలులో నున్నవి. అక్కడక్కడ పత్రికలు భయము లేకుండా జాతీయతను ఘోషించుచున్నవి; ప్రభుత్వచర్యలను ఖండించుచున్నవి; ధరావతులు వదలుకొనడానికికూడా సంకల్పము లగుచున్నవి. అంతర్జాతీయ విషయములు రేడియోలద్వారాను, విదేశములు వెళ్లి తిరిగివచ్చినవారి ద్వారాను, పత్రికలద్వారాను ప్రచారమగుచున్నవి; ప్రజలలో స్వాతంత్ర్యేచ్ఛ బలపర్చుచున్నవి. దేశదౌర్భాగ్యమును విశదీకరించుచున్నవి. వైగా అఖిలభారత కాంగ్రెసువలన స్త్రీలకు, పురుషులకు, వృద్ధులకు, బాలురకు, కర్షకులకు, కార్మికులకు పల్లెలలోను, పట్నములలోను జ్ఞానోద్యోగన చేయబడుచున్నది. తత్ఫలితముగా ప్రజలలో జ్ఞానోదయము వెల్లడి అవుచున్నది. మన ఆర్థికదస్థితి, రాజకీయ దురవస్థ, సాంఘికపురోట్టు బాగుగా పరిశీలించదము. మొట్టమొదట ఆర్థిక దస్థితి

యెట్టిదో చూచెదము. ప్రస్తుతము మన దేశభుజాభా ౩కి కొట్టకువైన నున్నది. వీరుగాక తెల్లవారున్నారు. తెల్లవారందఱును ఉన్నలోద్యోగులు. మనలో అత్యల్పసంఖ్యాకులు ప్రభుత్వోద్యోగులు. మ కొందఱు మిల్ల యజమానులు, జమీందారులు, స్వదేశసంపానాధీశ్వరులు. తక్కిన యావన్మంది కర్షకులు, కార్మికులు, నిరుద్యోగులు, చిల్లరవర్తకులు, చిన్న యీనాందార్లు, భిక్షుకులు. చాలమందికి కట్టగడ్డ కుడువకూడైనను లేదు. మనకు పరిశ్రమలు లేవు. ఏకొలదియో యంత్రపరిశ్రమలున్నా అవి ధనికులకు, ప్రభుత్వమునకు లాభకరములే కాని ప్రజోపకారము చేయజాలవు. ముఖ్యమైన వృత్తి వ్యవసాయము. విద్యవలన పెంపొందిన బడినట్టిది గాక మన పూర్వులు చేయుచుండిన మాదిరి వ్యవసాయము. అమెరికా మొదలయిన మిగిలిన దేశములలో నూతనపద్ధతుల మీద వ్యవసాయము నడుపబడుచు అనేకరెల్లెక్కువ పండింపబడుచున్నది. మన కొద్దిపంటలే మనకు కూడు, గుడ్డ, విద్య, సమస్తమైన వాంఛలకు సరిపడవలెను. మన ముడి పదార్థములను తక్కువధరల కెగు మతిచేసి తయారయిన సరకులను న్యాయసమ్మతముగాని యెక్కువధరలకు దిగుమతి చేసుకొనుచున్నాము. దిగుమతి సూకములవలన ఖరీదులు మరిపెరుగుచున్నవి. మన వ్యవసాయ ధనము బట్టలకు పోగా కడుపునిండుటకయినను సరిపడదు. ప్రతిదినవస్తువుకు కూడ అన్యదేశములమీదనే ఆధారపడియున్నాము. యంత్రపరి

శ్రమలు లేవు సరికదా, యిదివరలో నున్న గృహపరిశ్రమలుకూడ నాశనమైనవి. వీటికి సాయము ప్రసత్వపు పన్నులు: ఉప్పుపన్ను, భూమిపన్ను, దిగుమతి, నున్న మొదలయినవి. ఈ పన్నులు తెల్లవారి పెద్ద జీతములకొరకు, నల్లవారి కొది జీతములకు, అనవసరమైన కమిటీలు కమిషన్ల తిరుగుళ్లకు, పనిపాటులులేని తెల్లసిపాయిలకొరకూ ముఖ్యముగా ఖర్చుపెట్టబడుచున్నవి. మన కూపయోగకరముగా ఖర్చుపెట్టబడుచున్న వైకము తక్కువ. నూతనరాజ్యాంగ ప్రకారం గవర్నరుల స్టాఫులంటూ దానికి ఖర్చులుకూడ భరించాలి. అతని ఉపయోగార్థం బయలుదేరు నూతనోద్యోగులకు కూడ జీతాలు భరించవలెను. కర్షకులదుస్థితి ఎంతకఠినమైనదని గుండె నీచుచేయును. ఇతడు పూర్వీకులమాదిరి వ్యవసాయమే కాని శాస్త్రీయపద్ధతులవలన అభివృద్ధి నొందిన పద్ధతుల నెరుగడని యిది వరకే చెప్పియున్నాను. అందుచే సంవత్సర సంవత్సరమునకు తగ్గుచున్న భూసారమును తిరిగీ సంపాదించుట యెరుగడు. సంవత్సరానికి కొన్నిచోట్ల ఒక పంట; కొన్నిచోట్ల మట్టుకు రెండు పంటలు. కొన్ని భూములు నీటివనతి లేక సరిగా సాగు బడియగుటలేదు. క్రొత్తగా కట్టబడుచున్న ప్రోజెక్ట్లవల్ల క్రొత్తభూములు సాగుబడిలోకి వచ్చుచున్నవి. మొదటిపంటకు కొన్నిపంటలు, రెండవ పంటకు మరికొన్ని రకముల పంటలు పండుచున్నవి, సరియైనకాలములో దున్ని విత్తనలను జల్లి నృప్తి

మీద సగు వర్షముకొరకు సూర్యురశ్మికొరకు ఆధారపడుచున్నాడు. అతనికి సంవత్సరమంతయు చేయవలసిన పనుల: భూమి మరమ్మత్తు చేయుట, గున్నుట, విత్తననుజల్లుట, నీరు పెట్టుకొనుట, కలుపుతీయుట, గట్టువేయుట, పశుపక్ష్యాదులనుండి యుచోరులనుండియు పంటను రక్షించుకొనుట మొదలైనవి. మర్రివేరు పని దొరకకపోవుటచే రేయి బబళ్లు తన తేత్రములోనే జీవితమును గడుపుచున్నాడు. ఇతడు భూమినిబట్టియూ, పంటను బట్టియూ యీనాందారు శిస్తు, నీటిపన్ను, తంత్రమైన గవర్నమెంటు పన్నులు చెల్లించవలెను. భూమి మరమ్మత్తుక, విత్తనలు కొనుటకు, కొంతలరోజులలోను కలుపు రోజులలోను కూలివాళ్లకు ఖర్చు పెట్టవలెను. పశువుల గ్రాసము కోసం మరికొంత ఖర్చుచేయవలెను. పంట వలన మిగిలినది తనకూ, సంసారమునకూ అన్నవస్తువులకు, తదితరమైన ఖర్చులకు సరిపడవలెను. స్వతః రైతు బీదవాడు. గవర్నమెంటువారిపన్నులెక్కువ. ఈనాందారుల శిస్తులూ కూడ అక్కడక్కడ ఎక్కువయే. ఇతనికి ఋణము పుట్టుట కష్టము. పుట్టినా యెక్కువరేటుకు కొంప గోడి పశువుల హామీమీద పుట్టును. పంటల ధరలు తక్కువ. నీనికి సాయము తుపానులు, భూకంపాలు, వరదలు అతివృష్టి, అనావృష్టి మొదలైనవి. బెంగాలు, పంజాబు, అస్సాము వరదలవలననూ, బంగోలు గుంటూరు జిల్లాల తుపానులవలననూ, బీహారు క్వెట్టా భూకంపాలవలననూ రైతులకును తదితరులకును అపారమైన

నష్టమని వార్తాపత్రికలలో చూచి యున్నాము. వైగారైతు కరణాలకు, మునసబులకు, రైతన్య యిన్స్పెక్టర్లకు, ఓవర్ సీర్లకు, ాచాలిచ్చుకొనవలెను. పంటపోతే యీనాందారు కొద్దియో గొప్పయో మాని కరుణించినా, ప్రభుత్వమువారు కరుణించరు. వాని స్థితిగిట్టి, చరాస్తిని బట్టుచేసి పన్నులు విసూలుచేసుకొంటారు. చివరకు కారాగృహశిక్ష కూడా విధిస్తారు. ఋణములవలన కొందరు రైతులు పన్నులు, శిస్తులూ గుచ్చుకొంటున్నారు. కాని ఆ ఋణాలు పెరిగి బోలెడంత యగుట, అవి తీర్చుకొనకపోవుటచే ఋణ భాగముతో నానకీకై రైతులు క్రుంగి పోవుటా చూచుచున్నాము. అతని దౌర్భాగ్యస్థితి చూచినచో కడుపు నొగుగుకొనిపోవును. గూర్మింశ్చి నానకీ నగుల పెట్టబడిన అతని పనిగమూ, గుండు మిండు టగంబరత్వము, అసహనము లేక కష్టమిడుచున్న దేహము, అతని గుడిసె, గోలపెట్టినన్న గృహణి గిట్టలూ అతని దుస్థితిని చాటుచున్నవి. అతడు కూలికొరకు దేవుల్లాడి, యెన్నజైననూ దొరికితే రోజంతా కష్టపడి పనిచేసినా మాత్రమే సంపాదించుచున్నాడు. దానితోనే సంసారపుఖుర్చును మరల కూలిదొరకు కరకూ గడుపుకొవలసి వచ్చుచున్నది. తొమ్మువల్లనూ, అకస్తాత్తుగా పశువులను కోల్పోవుటవల్లనూ కల్లుబాసకు మరయేలేదు. ఆమెరికా దేశములోని రైతుస్థితి పోల్చుకొందము. అతడు సమస్తవిధములూ మంచిస్థితిలో నున్నాడు. అతనికి

విద్యకలదు. శాస్త్రీయాభివృద్ధినిందు చున్న వ్యవసాయము నడిపించి పంటను వృద్ధిచేసుకొనును. క్రొత్తరెళి శోధనలనుచేయు అవకాశములు కల్గి యున్నాడు. పశుభీమా, పంటభీమాల వలన తొమ్మునుండి రక్షించబడుచున్నాడు. అతని సరకులధర విషయములో ప్రభుత్వమువారు జాగ్రత్త తీసుకొందురు. ఈ పరిస్థితి శేర్పడిన రోజున మనరైతు అభ్యుదయమును పొందగలడు. మన రాజప్రతినిధిగారు వ్యవసాయమును గురించి శ్రద్ధతీసుకొనుటచే ఆయన కెంతమూ మనము కృతజ్ఞులము నిరుద్యోగు గు పట్టభద్రులకు వ్యవసాయము నేర్పించుటనూ, అక్కడక్కడ వారి కుచితముగా భూముల నిచ్చుటనూ, వ్యవసాయపరిశోధనలను ప్రోత్సహింపరచుటనూ, జంతువృద్ధి చేయించుటనూ, వ్యవసాయోద్యోగుల ద్వారా రైతుల వ్యవసాయజ్ఞానమును పెంపొందించుటనూ, రైతులకు శక్కువరేట్టుతో ఎక్కువవాయిదాలకు ఋణముల నిచ్చు బ్యాంకులను ఏర్పాటు చేయించుటనూ జరుగుచున్నవి. తొమ్ముసహజనిధులు కూడ ఏర్పాటు చేయబడవలెను. బ్యాంకులు పల్లెలన్నిటిలోను నెలకొల్పబడవలెను. పన్నులు సరిగ్గించబడవలెను. కొన్ని పన్నులు రద్దుచేయబడవలెను. ఎక్కువగా క్రొత్తప్రోజెక్ట్లను కట్టించి చాలభూమి నూతనముగా సాగుబడిలోనికి తీసుకొనిరాబడవలెను. పశువుల భీమాలు, పంట భీమాలు స్థాపింపబడవలెను. పంటలకు తగుధరలు కల్పింపబడవలెను. క్రొత్తపంటలను ప్రవేశపెట్టించి

చవలెను. మైసూరు దేశము నందువలె విద్యుచ్ఛక్తిద్వారా కూడ వ్యవసాయము నడుపబడవలెను. వీటిని పొందుటకొరకు అఖిలభారత కాంగ్రెసువారు రయితు సంస్థకు వారిలో ముఖ్యస్థాన మిచ్చి, రయితు సంఘము లేర్పాటుచేసి, వారికి రాజకీయ - ఆర్థికజ్ఞానము చేశించి వారి ప్రచారము గావింపవలెను. పల్లెలలో నుండు రయితులందరిని తమవ్యవహారములను తామే పరిష్కరించుకొనులాగున తయారుచేయవలెను. ఇందుకొరకే పాటుపడుచున్నారు బాబూ రాజేంద్రప్రసాదుగారూ, జవహరలాలు నెహ్రూగారూ, ఆచార్య రంగాగారూ, తదితర కాంగ్రెసు నాయకులూనూ.

కూలివాళ్లసంగతి వీక్షించుదము. వీరు పల్లెలలోకన్న పట్నములలో ఎక్కువగా నున్నారు. వీరిజీవితము కర్షకుల జీవితముకన్న కొంత బాగు. కూలిదొరకిరోజున తింటున్నారు; లేనిరోజున పస్తుంటున్నారు. సామాన్యముగా పట్నములలో వీరి కనుదిగనూ కూలి దొరకునుగాని కిట్టిబడి తక్కువ. వీరనేకవిధములుగా కూలి పనిచేసుకొందురు. కొందరు రయిల్వే కూలీలు, కొందరు బట్లతోలువారు, తదితరులు కూరలమార్కెట్లవద్ద నుంచి యితరమార్కెట్లవద్దనుంచి సామానులుమోయువారు, మరికొందరు పడవలరేవులలోను స్టీమరురేవులలోను కూలీలు. ఇంక కొందరు వర్తకుల వద్దనూ, మిల్లులలోనూ కూలీలు. వీరి తరులు మ్యునిసిపాలిటీలలోను, స్కూళ్లలోను, ధనికుల యిల్లలోను బుర్ర

తులు. ఇందులో చాలా విధముల ఆడువాళ్లు కూడ కూలి సంపాదించు కొందురు. వీరికి దొరకు కొద్దికూలి తోనే పట్లటారికంటె యెక్కువ ధరలుగల తినుబడి వస్తువులు, గుడ్డలు, మిగిలిన సరకులు కొనవలెను. పైగా వీరి నివాసస్థానములు అనారోగ్య శ్రయములు. వీరున్న తావులను మ్యూనిసిపాలిటీవారు బాగుచేయించరు. వీరి గుడిసెలు ఒకదానికంటె పెల్లురుకు గాలికి ప్రతిబంధకముగా వుంటవి. మలము, మురికి యిళ్లలోను వీధులలోను నదా కన్నట్టును బుట్టోతుల నాకరీలు ఎప్పుడూ అనిశ్చయములే. ప్రభుత్వమువలననూ, మిల్లు యజమానుల వలననూ, మ్యూనిసిపాలిటీల వలననూ కూడ యెప్పుడైనా పని చేయలేకపోయినయెడల తీసివేయబడుదురు. శైలవు లుండవు. రేయింబవళ్లు చాకిరీ. ప్రతిఫలము మిక్కిలి తక్కువ. వీరుకూడ అవిద్య అజ్ఞానములవలన మిక్కిలి బాధపడుచున్నారు. వీరి బాగుకొరకు గూడ ఆఖరిభారత కాంగ్రెసు మిక్కిలి శ్రద్ధ తీసుకొనవలెను. వీరికి సంఘాలు ఏర్పాటుచేసి, క్లబ్బోద్దోషనచేసి, వీరి సంగతులు వీరే పరిష్కరించుకొనులాగున తయారుచేయవలెను. వీరికి కొంత పరిమితిదాటి తక్కువ కూలి యియ్యకూడదనియూ, రోజుకు కొన్ని గంటలకంటెఎక్కువపనిచేయించకూడదనియూ, అన్వస్థతగా నున్న దినములలో నిండు జీతముమీద శైలివిచ్చుటయూ, వారికి ఆరోగ్యము చేకూర్చు వనతులు ఆటస్థలములు కల్పించుటయూ యేర్పాటుచేయవలెను. అందరకు పని దొరకులాగున

చూడవలెను. కొలదికాలము క్రిందటనే శ్రామి సోషలిస్టు ప్రధాని లియాకట్టుమెగారు కార్మికులకు చేసిన సాకార్యములు వార్తాపత్రికలలో చూచినాము. ౪౦ గంటలు పనిచేయవలసిన వారము, నిండువేతనముమీద శైలవు ఆయన చేసిన ముఖ్య యేర్పాట్లు. ఇప్పట్లో మన కూలివాళ్లలో కూడ సంచలనము వినుచున్నాము రైల్వే పనివాండ్ర సమ్మె, మిల్లు పనివాండ్ర సమ్మె, ఓడలరేవులోని పనివాండ్ర సమ్మె మొదలైనవి వినుచున్నాము. కార్మికులు ఏకీభవించి పనిచేసినచోతమ అభీష్టములను పొందగలరు. ఎప్పటికైనా కార్మిక కర్షక సమన్య సోషలిజమ్ పరిష్కరింపగలదు. వారి కెక్కువ కూలి, అన్వస్థతగానున్న నిండుజీతముమీద శైలవు, వారమునకు పనిచేయు కాలము తగ్గింపు, వారి నివాసములు, విద్య, ఆటవనతులు, జీవితభీమా మొదలైనవి జరుగగలవు. కర్షకులకు సమష్టి క్షేత్రములు, విద్య ఆరోగ్యముల వనతులు, పైరు భీమాలు, పశుభీమాలు మొదలైనవి చేకూర్చబడును. కొంచె మించుమించు రమ్యాస్థితి సంపాదించవలెను. మనపరిశ్రమల విషయము పరీక్ష కావించుదము. యంత్రపరిశ్రమలు తక్కువ. అసలు లేనట్టే లెక్క. పూర్వము గృహపరిశ్రమలవలన మనదేశము అగ్రస్థానమువహించుట చెప్పియుంటిని. ఆపరిశ్రమలుకూడ అరికట్టబడి చాలమట్టుకు నశించినవి. కొన్ని కొన్ని మాత్రము చావ, బతుకలేని స్థితిలోనున్నవి. అట్టివి కుం

డలుచేయుట, జోళ్లుకుట్టుట, వెండి బాగారపునని, కొంత మట్టుకు శిల్పము, శిలా విగ్రహములను చేయుట, దంతపు నగిషీపని, నూలువడికి స్వదేశ వస్త్రములను నేయుట, కమ్మరము, తాపీపని మొదలయినవి. ఇటువంటివి పునరుద్ధించి విదేశవస్తు బహిష్కారము సాధ్యమైనంతవరకు నడుపవలెను. ముఖ్యముగా నిదేశవస్త్ర బహిష్కారము జరుపవలెను. ఇప్పటికీ మన దేశస్థులలో వస్త్రము నేయు నిపుణతవంటివి. పూర్వము మన వారు తయారుచేసిన చీర ఒక అగ్నిపెట్టెతో నిముడగలెనని చెప్పుదురు. వారికిన్ని కొశలము గొప్పది. కనుక మనము నశించినట్టియు, నశించుచున్నట్టియు గృహపరిశ్రమలను పునరుద్ధరించవలెను. అప్పుడే ఆర్థికస్థితి కొంచెవరకు బాగుపడగలదు. కనుకనే మన మేధావి గాంధీమహాత్ముడు “ఆల్ ఇండియా విలేజ్ యిండస్ట్రీస్ అసోసియేషన్” అంటూ పెట్టినాడు. రేడియోలు, టెలివిజన్లు, సినిమాయంత్రములు, శాస్త్రీయ పరిశోధనలకుకలరెండు సామగ్రిలుకూడ చేసుకొనగల ప్రవీణత సంపాదించుకొని పరాధీనత మానుకొనవలెను. స్వదేశ వస్తుప్రదర్శనములు ద్వారానూ, ఉపన్యాసములు వార్తాపత్రికల ద్వారానూ స్వదేశ పరిశ్రమలను ప్రోత్సహించరచవలెను. ఈ ఉద్యమానికి ప్రతిఫలముగా ప్రస్తుతంలో మనమూ మంచిమంచి వస్త్రములు, తలమూసలు, షేసు పాడర్లు, స్పీలు, నబ్బులు, బిస్కెట్లు, సిగరెట్లు, చాకులు, కత్తులు,

బ్లైడులు, బూట్లు, హేట్లు మొదలైనవి చేసుకొన గలుగుచున్నాము. కట్టవడిన ఇంకను ఎన్నో చేసుకొనగలము. కొలకాతలము క్రొదట మూరసర ప్రాంతము డొకడు గ్రామ ఫోనుకొందుబాక్సు చేసియున్నాడు.

ఆర్థికముగా మరొక విషయం చూడవలెను; మారకపు రేటు. మొన్న మొన్ననే చాల పాశ్చాత్యదేశములు తమనాణెముల విలువను తగ్గించుకొనెను. ఇంగ్లండుకూడ జాగ్రత్తపడెను. కాని మనరూపాయి తగ్గింపు విషయము అసంగీతి వచ్చినప్పుడు మన ఆర్థికసభ్యుడు సర్ జేమ్సు గ్రిగ్గు గారు తీర్మానమును ప్రోత్సహించిరి. ఇది యెంత సమంజసమో పాఠకుల కెగుకయే. మన రూపాయి విలువ తగ్గకపోవుటచేత కొంతవరకు మన ఆర్థికమాంద్యము, ఎగుమతులు తగ్గినవి. బంగారపు విదేశగమనము హెచ్చినది. దీనిని గురించి చర్చించుట నా ఆభిమతము గాను భాగను అనేకవిషయములవలన మన ఆర్థికదృశితి కల్గియున్నది. నాటి నన్నిటిని వర్ణించిన వ్యాస విస్తారము కలుగునని భయపడుచున్నాను. మఖ్యమైన సంగతు లివియే.

రాజకీయముగా మన కావంతమైనను స్వాతంత్ర్యము లేదు. ఉన్నతోద్యోగము లన్నియు బ్రిటిషువారిచే. యుద్ధభటులలో బాధ్యతాయుతమైన ఉద్యోగము లన్నియు తెల్లవారిచే. ఉన్నతోద్యోగములే కొన్ని భారతీయుల కీయబడుచున్నను అవి వారికి అనుకూలముగానుండువారికే యిచ్చుచున్నారు. నూతన రాజ్యాంగపద్ధతి

ప్రకారము ఇదివరకున్న మేలు కూడ అదృశ్యమగుచున్నది. రాష్ట్రీయస్వరూపాలన, ద్వంద్వరూపాలన యొక్క అంతము, లెజిస్లేటివు ఎక్కిక్యూటివు సమములకు బాధ్యత నొసగుట మొదలైన వన్నియు శుద్ధ కల్లులు. నిరంకుశ గవర్నరు, అతనికి జోహారులొసగు మంత్రులు మాత్రము బయట దేరెదరు. రక్షకభటుశాఖ, ఆర్థికశాఖ ముఖ్యముగా గవర్నరు చేతిలో నుండును. అతని ప్రత్యేక హక్కులవలననూ, ప్రత్యేక బాధ్యతలవలననూ యిష్టమువచ్చినంత వరకు చెలాయించవచ్చును.

ఫెడరల్ రాజ్యాంగములో గవర్నరు జనరలు నిరంకుశాధికారి. అతడు యావద్భారతదేశముమీదను అంగీకారశ్రము (Instrument of Accession) లో సున్నంతమేర సంస్థానాధీశులమీదను అధికారము చెలాయించవచ్చును. అతడు రాష్ట్రీయగవర్నరులు పౌరపాటుననయిననూ భారతీయుల కనుకూలముగను బ్రీటీషువారికి ప్రతికూలముగను ప్రసర్తింపజేయునట్లు చూచుచుండును. ఆతనిని కూడ కనిపెట్టుటకు సెక్రటరీ ఆఫ్ స్టేటున్నాడు. ప్రజాప్రతినిధులకు రాష్ట్రీయ లెజిస్లేటివ్ ఎక్కిక్యూటివులలో గాని, ఫెడరల్ లెజిస్లేటివ్ లో కాని అధికారము లేకున్నది.

పైగా మన జమీందార్లు, స్వదేశ సంస్థానీకులు, మిల్లు యజమానులు, తదితరధనికులు బ్రిటీషుసామ్రాజ్య తత్వానికి అండమై నిలచియున్నారు. వీరితోకూడ మనము పోరాడని యున్నది.

కాంగ్రెసుసభలో నిర్ణయించబడినరీతిని మనము ఎన్నోలోలో పోటీ చేయజూపుచున్నాము. ఎందుకు? నూతన రాజ్యాంగమున కడు గడుగునను ప్రతిబంధకములు కల్పించి దేశానుకూలముగా మార్చుటకు.

రాజకీయముగా మనకు ఏమి కావలయును? సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యమే మన పరమావధి. స్వాతంత్ర్యానంతరము సోషలిజ్మపన. అంతటితో కాని మనకు తృప్తి కలుగదు. కాని ప్రస్తుతములో అధికారము గల ప్రజాప్రతినిధులను కల్గియున్న లెజిస్లేచరు, వారికి బాధ్యులై పాలించునట్టియు, ప్రతినిధులనుండి యెన్నుకొనబడి నట్టియు మంత్రులను కల్గియున్న ఎక్కిక్యూటివు సంపాదించుకొనుట కూడ ఉపయోగమే. ఆర్థిక విషయములు సోషలిజ్మపద్ధతుల ననుసరించవలెను. అనవసరపు ఖర్చులను తగ్గించవలెను. ప్రజోపకారకముగా పన్నులు కిర్రుగునట్లు చూడవలెను. పైనికోద్యోగములు గవర్నరు వరకుగల ఉన్నతోద్యోగములును చాలవరకు భారతీయులకే లభించునట్లు చూడవలెను. ఈఉద్యోగులు ప్రజాప్రతినిధులకు లోబడి యుండవలెను. పన్నులు తగ్గించుట, కార్మిక కర్షకులకు లాభములు జరగవలెను. డొమీనియనుస్టేటును అని కొంద రందురుకాని ప్రస్తుతంలో కేనడా, న్యూజిలాండు, ఆస్ట్రేలియా అనుభవిస్తున్న పద్ధతులమీదనైతే ఒప్పుకొనవచ్చును. ఎట్లయినను ఏకీభవించి అనవసరముగా వివిధ పక్షములను లేవదీయక కాంగ్రెసుసంస్థ యిష్టముచొప్పున సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యమును

త్ర్యముకొరకు నిరంతరము పాటుపడవలెను.

సాంఘికముగా మన శో చాలలోట్లున్నవి: బాల్యవివాహములు, స్త్రీలకు స్వాతంత్ర్యము లేకపోవుట (అనగా స్త్రీ సంఘములోనికి వచ్చుటకు పూర్వాచారమువలన నిరోధింపబడి పర్దాపద్ధతికి లోనయియున్నది), బాలవితంతువులకు పునర్వివాహములేకపోవుట, వర్ణాంతరకత్తులు, జాతిమతభేద జనితములగు వైషమ్యములు, హరిజనసమస్య మొదలైనవి. ఇప్పట్లో సాంఘికముగా మంచిమార్పులు జరిగియున్నవి: శారదాచట్టము, స్త్రీలు జాతీయసమరములో పాల్గొని పర్దాపద్ధతిని వీడుట, విద్యాభ్యాసముచేయుట, జాతీయ అంతర్జాతీయ విషయములను తెలుసుకొనుట, విదేశగమనము, పునర్వివాహము, ఉపన్యాసములు గావించుట, పత్రికలకు వ్యాసములు వ్రాయుట, సంఘములుగా నేర్పడుట మొదలైనవి. కాని వారికిఁ జిత్తి వారసత్వపు హక్కు, ఉద్యోగములుచేయుట ప్రస్తుతములో తగవు. సంపాదన పురుషుని కర్తవ్యముగా తలపవలెను. ఆ సంపాదన అనుభవించుచు, వారు గృహపరిశ్రమలలో మిక్కిలి పాల్గొని, విద్యావతులై, భారతాభ్యుదయమునకు తోడ్పడుచు మంచి పుత్రకాపుత్రులను తయారుచేసి స్వాతంత్ర్యసమరమునకు పంపవలెను. సన్యాతృత్వమే వారికిఁ జరమావధి. రాజకీయములలో, అనగా స్థానిక స్వపరిపాలనలలోను, జిల్లాబోర్డులలోను, రాష్ట్రీయ కేంద్ర

పరిపాలనలలోను పాల్గొనవచ్చును. కాని నిరుద్యోగసమస్యవలన బాధపడుచున్న పురుషునికి పోటీగ నిల్చి నాని వేదనను అధికముచేయు తగద. గత అసహాయోద్యమములో వీరు హాస కిష్టములకు వీరు ఎంతమూ శ్లాఘ్యులు. వీరి ఉద్యమముకూడ కాంగ్రెసుసంస్థలోనికి గ్రహింపబడవలెను.

హరిజనసమస్య మొదటలో చాల క్లిష్టమనిపించినది. కాని అవతారపురుషుడు మహాత్ముడు పూనుకొనుటచే జయము గాంచినది. తిరువాంకూరు మహారాజుగారు తమ దేవాలయములందు హరిజనులకు స్వేచ్ఛగా ప్రవేశించుట కాజ్ఞాపించుటచేత మహాత్ముని తఃస్మ సిద్ధించినది. చాలచోట్ల హరిజనులు సవర్ణహిందువులచేత కరుణింపబడి సమముగా చూడబడుచున్నారు. కాంగ్రెసుతో పోటీచేయుచున్న దేశములోని షడ్ములూ, ప్రభుత్వమూ కూడ వీరి సమస్యను తమ కార్యక్రమములోని దని చాటుచున్నారు. కాని ప్రభుత్వమువారు వీరిని రెచ్చగొట్టి సవర్ణ హిందువుల యందు ద్వేషముపుట్టించుచున్నారు. కాంగ్రెసు మైత్రి ఒకగూర్చుచున్నది.

హిందూ మహమ్మాయ, శిక్కు మహమ్మదీయ కలహములు ఉత్తరహిందూ దేశములో తీక్షణముగా నున్నవి. అయినప్పటికిని పూర్వము కంటే చాల నయము. క్రమముగా కాంగ్రెసునాయకులు ప్రైవేట్ చేకూర్చుచున్నారు. అబ్దులు గఫూరు ఖాను, మహాత్మాగాంధీ ఈ విషయములో నెక్కువగ పాటుపడు

చున్నారు. అనవసరమైన కత్తులను వదలి జాతీయైక్యత చేకూర్చుకొనవలెనని నా ప్రార్థన. శిక్కుమహమ్మదీయులలో కూడ కొంతరకు మైత్రి ఏర్పడుచున్నది. వర్ణాంతర వైషమ్యములూ కూడ అదృశ్యమగుచున్నవి. కనుక తొందరలో జాతిమత వర్ణ చ్యుత ఏర్పడగలదని నా ప్రత్యాశ.

విజ్ఞాన శాస్త్రములు ప్రస్తుతంలో ఎంతవరకు వికాసమనందో అంతవరకు వృద్ధిపొందుచున్నవి. ఆర్థిక స్వాతంత్ర్యము వచ్చిననే గట్టి ఇయ్యవి మిక్కిలి నృధిహిందుట కవకాశములేదు. మన నాట్యకళ సినిమాలద్వారా అభివృద్ధి నొందుట గాంచుచున్నది. యన్నాము మన శాస్త్రీయభివృద్ధిగూడ బాగుగా జరుగుచున్నది. దీనికి తొక్కణము ప్రపంచభ్రాతి వడసిన రామనుజుగారు, బోసుగారు, ప్రభు చంద్రరాయ గార్లు. పరిశోధనలు జరుగుచున్నవి కాని విశేషధనము లేకపోవుటచే కష్టమగుచున్నది. స్థిరమోక్షత్యా మనవారు మేధావు లవగల్గుచున్నారు.

కనుక ఈ ప్రస్తుత స్థితినుండి మన భారత దేశమును ఉచ్చస్థితికిఁ జేసుకొనివచ్చుట ప్రతిభారతీయుని యొక్కయు కర్తవ్యము. పైన చెప్పిన విషయములను గమనించుచు రాజకీయములను ముఖ్యముగా గమనించుచు అఖిలభారత కాంగ్రెసు సంఘం దించవలసియుండును. అప్పుడే భారతమాతను దానృత్యంబుముల నుండి విడిపింపగలము.

మృతజీవి

కూచెల్ల రామనరసింగరావు

జీవనిభంగి నిర్వచనంతటిఁ బ్రోచు గ్రామికుడు నెం
న మరణము; త్యాగిని జూరెవాడు లమూల్యరత్నన
నిర్మలమగు నామమర్మము నామముఖ్య ప
ర్యాయము రాజనీతి నొకరావున నల్పిరనంతరింబునఁ.

భాగ్యము మూలకొంతి లోకంబులఁ
దుణి వేధించు మధ్యాహ్న వేళఁ
బ్రావృష్టమోధరవాఁ గుఱునె
ర నల్పి విల్పి ను క్రావణమున
నీనాకలంబుదే బ్రాణి లోకము
గొరజ వలెచేసి కాలముందు
ఁ బ్రాణిలంబులు నల్పిమోసకముకొ
విధ్వంసముచేయు వేళలందుఁ

బల్లెరి; శితి నుగ్ర ప్రభిప్రతిమఁ దెను
వల్పి నుగ్ర గాలముల బుచ్చుచుండు;
ప్రభావ పతి వృత్తిశీలియనను
వినియనన నాగ్రతివాడే ప్రబాసాక్షి.

గొరజ నుండు నెంబు
నొక నిర్భాగ మేనుగల యుండు నచు రా
ప్రభు; ముగ నాగ్రతివాడే
శివం ముగంబులందు సమయంబుండుకొ.

విగ్రహంబునందు దే విగ్రహమునకుఁ
నెంబుగలవిగ్రహి నాభుజుండుండు
బ్రహ్మపక్కరిగలగుండు గా త్వష్టలంబులు
జోను కడ మేను భాగముండు భుక్తిఁగొలి.

“నయమునాండుగడ్డములు తండ్రి వినకొదమకంబులఁజెందుమా
గ్గిరి ప్రజానానోను విన రెండుయ తొందరఁజెందుచుండె; నీ
వచుగన మేగి గొల్ల వివయంబులఁగాంచి యెగుంగఁజేయవే
యనిపలుకంగఁ గల్లు మగ నగ్గుతమంది వచించె నీగతికొ;

“గ్రహం మహాదాశ్రయమ్మనఁ నీ వాక్యంబెన్నఁ జోవింటి భూ
భద్రా! నావకపాదపద్మముగ నేమకొనీయుదుకొ సర్వదా
నాద్రోదయమును విన్నవించెదను; భాస్వత్తవకాభిష్టముకొ
గూర్చింజేసెనీ భాగ్య మస్మిదని నాభాగ్యంబు సామాన్యమే?

* * * *

“వానగము నెండ యెప్పుడు నివాసముజేసెడు పాదుపాకలోఁ
దానినసంపుచుకొ శిశువు త్రాగఁగఁ గంబెందుఁబాలమకల్మయుకొ
గానకఁ దల్లిదీల్లుచును గన్నుల నల్పజలంబుల గార్చుచుకొ
దీనత నుండునట్టి నుదతిం గనినంతనె నుండె రెండయొకొ.

“అలలితేక బాలకయి యల్లల నాడుచు నేష్టుచుంటివే
నీ కిడి నేమిలేదు; గరగిక్ మను పెట్టుల నింక నీవు; నీ
నీ కడు చేదరాతికడు చేటికిఁ జొచ్చితివమ్మ! సంతోషలో
లేక తపించు శ్రీయులలు లేరె జగమున నెందరో సదులో?

బాలా! నీ రోషునకుకొ
రాలు కరంగఁగ నదేమొ నాచిత్తము పలో
చిలికలుగాదు; శిలకాఁ
బోలుకొ; గావన్న వజ్రమో మరియేమో!

నిన్ను నమూనములుమోసి కన్నులలరఁ
గాంచి యానాటిదునీతి కారణమునఁ
బహుపాశ్చేయఁ చేతు లేపగిదివచ్చు;
నే భరింపఁగలే నింక నాభవంబు.

అని వాపోవు దరిదురాతి స్థితి నేయాలస్యముకొ లేక చి
య్యన విన్వింపఁగ మాకు వచ్చితిని, యార్యా! మామె, యాబిడ్డ యీ
క్షణమందుంజిరొ యూడికో తెలియ దొక్కనాధ! యాకష్టములో
విని నీ కార్పఁగఁ దీర్చఁగా నగునె! యో విశ్వంభరాకల్లభా!”

వ. అని యప్పలులగు వలుక,

కన్నులనీరుగ్రమ్మఁగను గాంచన విగ్రహ మిట్లు బల్లె “నా
పన్నశరణ్యుడైన భవవంతుఁ డొకండును నేడు లేడె యో
యన్న! దరిదురాతి కత హైమనినిగ్గుతు నకొద్రవింపఁ జే
సె న్నరులకొ గలంపదె! విచిత్రము! వజ్రవిరిగితాత్మలే?

ముప్పన నల్పనక్కత్తి యమోఘముగాన, మదీయనేత్రమం
దొప్పెడు నీలముకొ గొని మహాదాశ్రమంబు జని, రక్ష నేయుమీ
యప్పటికొ నుతకొ దివ నారసిరమ్మ విచారమన్నలై
యిప్పురి సామామగనక నెంతయు వందురువారి వృత్తముతో.”

చిత్రము! చేవరా! యనుచు జివ్వున నేగి లతాంగి యొద్ద రా
జోత్తమదత్త భూరిమణి నొయ్యన వైచిన పక్షిఁ జూచి యే
యత్తముడో భాగ్యుతిమహాపక్కతికొ మము నుద్దరించె నం
చిత్రభాషి హర్షమును నత్తృణికంబుగఁ బొందెనాత్మలో

“నారబోసిన, చేవుండు నీరవిడడె?”

“భువిని స్పృశియించు నాకెండు పూరియిడునె?”

“నూతిలోనున్న కప్పకు మేలెనోసెనఁ

గాదె భగవంతుడె? ను నుడలో కల్లలగునె?

* * * *

“అనుదతీమణికొ నుత మహావిపదంబుభినుండి తేల్చి స
ద్యుగురులందునీభులకుఁ బోయితి; నేమివచింతు సంస్కృతా

భృగ్వసు, వేదపాతములు, యజ్ఞములు, జపః, శివార్చనం
చేచివార లొక్కరును లేరట, నయ్యది కాంచి గుంతిక.

‘ముషిపంఃమీనత మెష్ట డుద్యాపనః
జేయింతు’వని తల్లి చెవింగొరక
మంగళనూత్రంబు మట్టియల్దక్క నా
భరణమేదియు లేదు కరుణి గంధ
బకి దూరమైన గాల్పకనుబోవకిఁ
పప్పనిసరియౌటఁ దనయుఁడలియఁ
బండుగ కేలేంచియుండిన యల్లుండు
కట్నమల్చాలమిఁ గనలుచుండ
విగులుఁజెందుక మదిని దడకదీక్ష
దివ్యకావ్యవినిర్మాణ భవ్యకార్య
తత్పరుండయియున్న సత్కవిని జూచి
సంభ్రమాశ్చర్యదుర్వ్యధావతక నైతి.

విఠిసీతదాయకము విశ్వజగద్దితముకొ మనోజ్ఞముకొ
లలితకథాసమస్తము నైకగుణాన్వితమైన కావ్యముకొ
గలితగతికొ రచించి యది డౌస్థలిపైఁ బ్రచురింపలేక వి
హ్వలతను జూపుచుండె నతఁడొక్కట! కూన్యవిహికనంబులకొ.”

అనవుడువిగ్రహంబనియె “నారవిచంద్రముగా స్థిరంబుగా
మనుష్యభూకావ్యముకొ బ్రచురణంబొసరించి వికేకసౌరభం
బునువెడఁజల్లఁగావలెను భూస్థలిభూపతి యందుచేరయం
బునఁ గొనిపొమ్ము కంటఁగల భూరిమణికొగవివర్యునొద్దకుకొ.”

‘పెన్నిధానముఁగాంచిన కేదవోలే’
ననుచు రచియించుటేగాని యనుభవించి
యెరుగఁదాతఁడు తొల్లింట, నిష్ఠ డద్ది
స్వానుభవమయ్యె నతనికిఁ బ్రతిమకృపము.

* * * *

ఆపంటలు నాశనంబయిన బమ్మనొసంగ ధనంబులేక వా
ల్లంటికి నన్ను పుత్తెయును గ్రక్కననమ్మి కుటుంబపోవణ

బింటికి నింకింకిరి యెత్తిన పిచ్చిముత్యంజ జీయుదుకొ
గంటికి మంటి కెచ్చు హరికప్రజముకొని యిందువచ్చితికొ.”

వి. అని యవిధునగా మన్విభున కనిన

“సార్థజన్మకడై బహుళ సన్యకదంబులకొ ‘బహుళ కా
ర్య మిదిం శరీ’ మను న్యాయమునే మదిఁబూని సర్వ సా
ఖ్యాధ్యులు పెంచుచుండు వాలికాశిష్యాభ్యును దేశసాఖ్య సం
వర్ధకార్య మానుగద! పక్షివతంసను! యక్కతంబునకొ.

శ్రమలంజెంపెకీ కర్షకప్రతతి కష్టంబుల్ నివారించుకం
టె మహాశక్తివృద్ధత యెందు నున్నదియో? నానె మేల్పెనైతన్న భ
వ్యమణివారిము కొంచనముకొ గొని యిగ్గా వానికికొ; సజ్జన
శ్రమలకొబాపఁగలేని సామ్య లతిశుచ్ఛంబుల్ గదా!” నావుగదా.

రాజాజ్ఞకొ శిరసావహించి యతిసంబంధంబునకొజేసె న
య్యోజ్ఞకొ నీపజ మెట్టి భారమయినకొ యోగ్యుండు సత్కార్యముకొ
దాఁజేయండె; బహుళకారమన నాత్మక్షేమముకొ జూడకకొ
దాటిల్లింఁచె గడకొ; బత్తిప్రతి; స్వాధ్యత్యాగ మిట్టొప్పనే!

“కాలముచేరువయ్యె, వరకారుణికోత్తమ! మిమ్మునోలు స
చ్చీలుర దివ్యవన్నిధిని శీతమలన్ విడనాడు భాగ్యమీ
లీల లభించె నాకు; బలుక్షేతము లొందివారి యక్కడల్
నే లవమైనఁ దీర్చగను నేర్పితి మికాననుండుటకొ బ్రహ్మ!

వీడెను స్థూలదేహమును విస్మృతౌనక మాత్మకృమూర్తి కే
జూడఁగఁ బోవుచుంటి”ననుచుకొ ఖగ నుండిను కాలధర్యముకొ;
బోడిమిఁ దక్కి మహానగుణముద్ర వహించెను విగ్రహంగు; ఆ
లేడు సితార్థమై నిజశరీరమునైనను ధారవోయండె!

“ఇతఁడే రాజున; నీతఁడే ప్రభుఁడనకొ; ఈతఁడే ప్రాపన్న నీ
క్షీతిపై దీనులకుకొ, గలించియును, నీ సేవ నైకసత్కార్యముల్
మృతజీవుల్ గద సత్ప్రభుల్; ఖున్యపుల్ శీవవృక్షుల్ గారోయం
చతిభక్తికొ గని వ్రాసె నంతయును గూహకీర్తీసంపన్నులకొ.

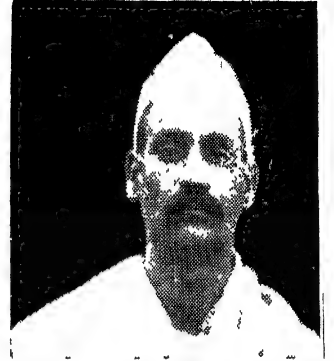
మదరాసు అసెంబ్లీ, కాన్సిల్ ఆఫ్ కాంగ్రెసు సభ్యులు

కె. జోటిరెడ్డి

ఓ.ఎం.టూర్పుప్రకాశం

కట్టూరి సుబ్బారావు

పి. ఆర్. కె. కర్క

నీ. రాజగోపాలాచారి (కాంగ్రెసుపక్ష నాయకులు)

యెక్క. శంకరచెడ్డి

ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయము - కళాప్రపూర్ణ బిరుదములు

౧. మహామహోపాధ్యాయ తాతా సుబ్బరా
యశాస్త్రిగారు (విజయనగరము)

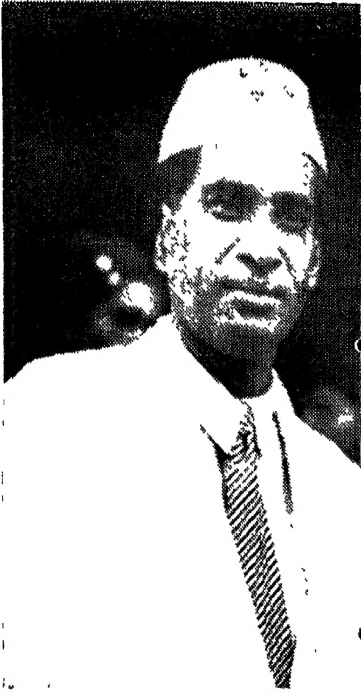
౨. జనమంచి శేషాద్రిశర్మగారు (కడప)

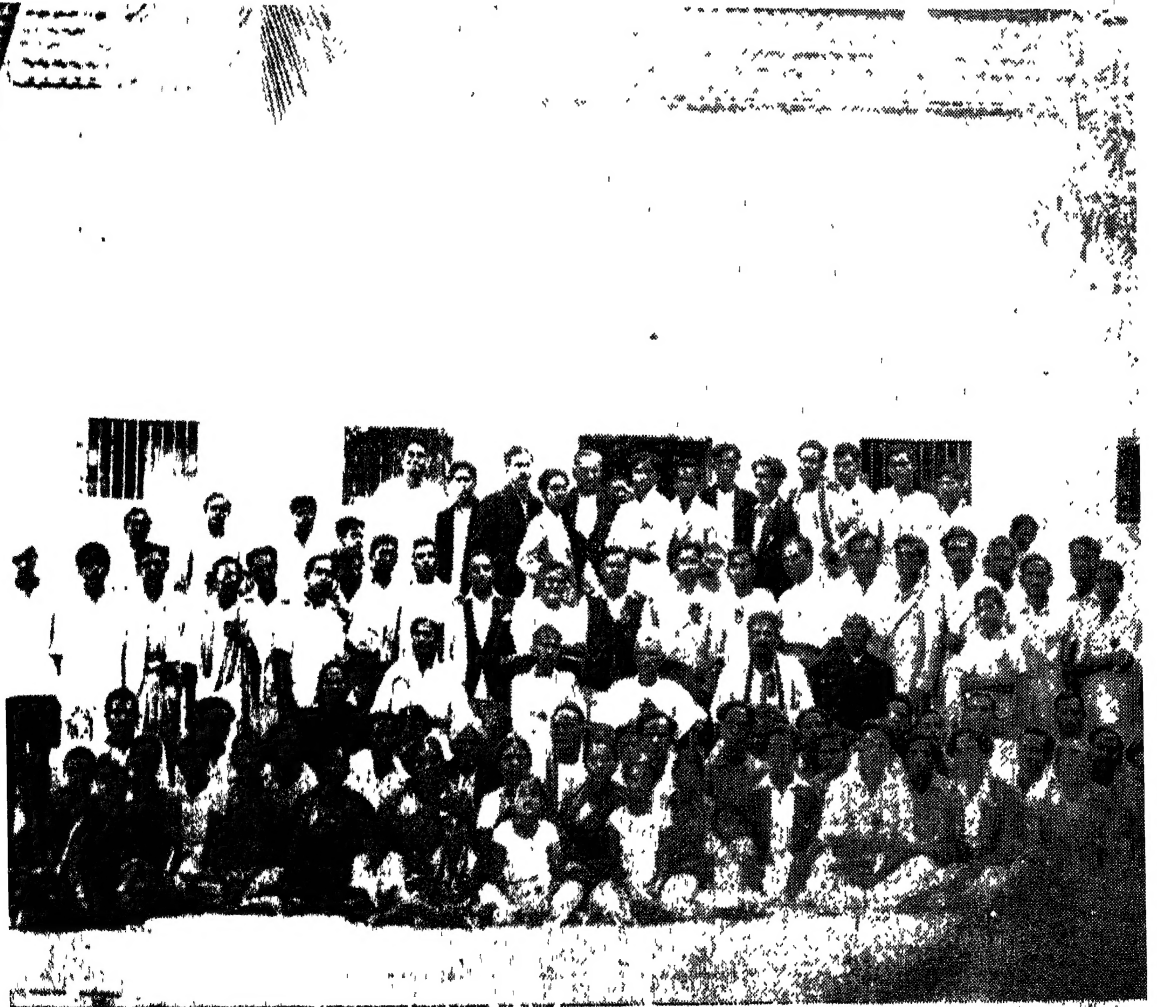
౩. మహామహోపాధ్యాయ కపిస్థలం దేశికా
చార్యులుగారు (తిరుపతి)

౪. మహామహోపాధ్యాయ శ్రీ పాదకృష్ణ
మూర్తి శాస్త్రిగారు (రాజమహేంద్రవరము)

యం. యన్. రామగారు, వారి అమెరికను సతీమణి

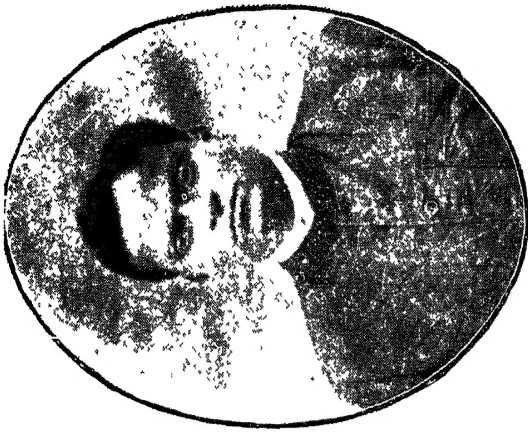

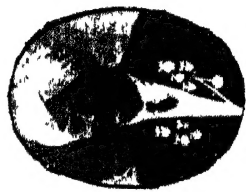
తెల్ల చిత్రకాయల ఎన్. బ్రహ్మగారు

డా. త్తనన్యసయ్య శేష్రిగారు

పండిత డబ్బేరి నారాయణమూర్తి శర్మగారు

ప్రొఫెసర్ శే.యస్. యస్. రామారావుగారు

